

Läroplan för den grundläggande utbildningen i Kyrksläotts kommun 2016

Namn	Läroplan för den grundläggande utbildningen i Kyrksläatts kommun 2016
Kommun	Kyrkslätt
Skola	Winellska skolan Sjökulla skola Karuby skola Bobäck skola
Träder i kraft	10.10.2020

Innehållsförteckning

1. KAPITEL 1 DEN LOKALA LÄROPLANENS BETYDELSE OCH UPPGÖRANDET AV DEN.	1
1.1. Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen.	1
1.2. Principer för uppgörandet av den lokala läroplanen.	2
1.3. Utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen.	2
1.4. Uppgörandet av den lokala läroplanen och centrala beslut gällande undervisningen.	3
1.4.1. Lokal timfördelning.	3
1.4.2. Språkprogram.	6
1.4.3. Intensifierad undervisning.	7
1.4.4. Handlingsplan för elevhandledning.	7
2. KAPITEL 2 DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN SOM GRUND FÖR ALLMÄNBILDNING.	15
2.1. Förpliktelser som styr undervisningen.	15
2.2. Värdegrunden för den grundläggande utbildningen.	15
2.3. Synen på lärande i den grundläggande utbildningen.	16
3. KAPITEL 3 DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGENS UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL.	17
3.1. Den grundläggande utbildningens uppdrag.	17
3.2. Nationella mål för undervisning och fostran.	17
3.3. Mångsidig kompetens som mål.	17
4. KAPITEL 4 VERKSAMHETSKULTUREN I EN ENHETLIG GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING.	19
4.1. Verksamhetskulturens betydelse och utvecklandet av den.	19
4.2. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen.	19
4.3. Lärmiljöer och arbetssätt.	19
4.3.1. Lärmiljöer.	20
4.3.2. Arbetssätt.	20
4.4. Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden.	20
4.4.1. Mångvetenskapliga lärområden.	20
5. KAPITEL 5 SKOLARBETE SOM FRÄMJAR LÄRANDE OCH VÄLBEFINNANDE.	22
5.1. Gemensamt ansvar för skoldagen.	22
5.2. Samarbete.	22
5.2.1. Elevernas delaktighet.	22
5.2.2. Samarbete mellan hem och skola.	22

5.2.3. Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter. . .	23
5.2.4. Samarbete med social- och hälsovårdsmyndigheter.	23
5.3. Fostrande samtal och disciplinära åtgärder.	23
5.4. Olika sätt att anordna undervisningen.	29
5.4.1. Årskursintegrerade studier.	29
5.4.2. Undervisning i sammansatt klass.	29
5.4.3. Fjärruppkoppling i undervisningen.	30
5.4.4. Flexibel grundläggande utbildning.	30
5.4.5. Undervisning i särskilda situationer.	30
5.5. Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran. .	31
6. KAPITEL 6 BEDÖMNING AV ELEVENS LÄRANDE OCH KUNNANDE I DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN.	33
6.1. Bedömningens syften i den grundläggande utbildningen.	33
6.1.1. Formativ bedömning.	33
6.1.2. Summativ bedömning.	34
6.2. Allmänna principer för bedömningen.	34
6.3. Bedömning av lärande och kunnande.	35
6.4. Bedömning av arbete.	35
6.5. Bedömning av uppförande.	35
6.6. Studiegången i den grundläggande utbildningen.	37
6.6.1. Studiegången enligt årskurs.	37
6.6.2. Studier enligt ett eget studieprogram.	38
6.7. Gemensamma läroämnena och valfria ämnena som ska bedömas i slutet av läsåret.	38
6.8. Slutbedömning i den grundläggande utbildningen.	38
6.8.1. Bildandet av slutvitsord.	38
6.8.2. Slutbedömningen av en elev som omfattas av särskilt stöd. . . .	38
6.8.3. Gemensamma läroämnena som ska bedömas i slutbedömningen.	39
6.8.4. Bedömning av lärokurserna i konst- och färdighetsämnena i slutbedömningen.	39
6.8.5. Bedömning av valfria ämnena i slutbedömningen.	39
6.8.6. Undervisning som betonar ett läroämne eller en särskild utbildningsuppgift och slutbedömning.	39
6.9. Frånvaro och dess inverkan på bedömning.	39
6.10. Ny bedömning och rättelse av bedömning.	39
6.11. Betyg.	39
6.11.1. Verbala omdömen och siffervitsord i betygen.	39
6.11.2. Läsårsbetyg.	40

6.11.3. Mellanbetyg.	40
6.11.4. Skiljebetyg.	40
6.11.5. Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen.	40
6.12. Särskild examen och betyg över studier som avlagts genom särskild examen.	40
6.13. Frågor som avgörs på lokal nivå.	41
7. KAPITEL 7 STÖD FÖR LÄRANDE OCH SKOLGÅNG.	42
7.1. Principerna för stöd.	42
7.2. Allmänt stöd.	44
7.3. Intensifierat stöd.	45
7.4. Särskilt stöd.	48
7.5. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning.	53
7.5.1. Tolknings- och biträdestjänster.	54
8. KAPITEL 8 ELEVVÅRD.	55
8.1. Yrkesövergripande samarbete inom elevvården.	55
8.2. Gemensam elevvård.	55
8.3. Individuell elevvård.	55
8.4. Elevvårdsplaner.	55
8.5. Skolspecifik elevvårdsplan.	55
8.5.1. Det totala behovet av elevvård och tillgängliga elevvårdstjänster.	55
8.5.2. Gemensam elevvård och tillvägagångssätt.	57
8.5.3. Ordlandet av individuell elevvård.	60
8.5.4. Ordlandet av samarbete mellan elevvården, eleverna och deras vårdnadshavare.	64
8.5.5. Genomförandet och uppföljningen av elevvårdsplanen.	64
9. KAPITEL 9 SÄRSKILDA FRÅGOR SOM ANKNYTER TILL SPRÅK OCH KULTUR.	65
9.1. Samer och samisktalande.	65
9.2. Romer.	65
9.3. Teckenspråkiga.	65
9.4. Andra flerspråkiga elever.	65
10. KAPITEL 10 UNDERVISNING PÅ TVÅ SPRÅK.	67
11. KAPITEL 11 UNDERVISNING SOM BASERAR SIG PÅ EN VISS VÄRLDSÅSKÅDNING ELLER PEDAGOGISK PRINCIP.	68
12. KAPITEL 12 VALFRIHET I DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN.	69
12.1. Valfria timmar i konst- och färdighetsämnen.	69

12.2. Valfria ämnen.	69
12.3. Frivilliga och valfria lärokurser i främmande språk.	70
12.4. Sammanfattning av valfrihet i den grundläggande utbildningen.	71
13. Årskurs 1-2.	72
13.1. Övergången mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.	72
13.2. Att utvecklas till skolelev.	72
13.3. Övergången mellan årskurs 2 och 3.	73
13.4. Mångsidig kompetens i årskurs 1–2.	73
13.5. Mångsidiga kompetensområden.	74
13.6. Läroämnen.	76
13.6.1. Musik.	76
13.6.2. RELIGION.	82
Katolsk tro.	84
Evangelisk-luthersk tro.	85
Ortodox tro.	90
Islam.	93
Judendomen.	94
13.6.3. Matematik.	94
13.6.4. Omgivningslära.	109
13.6.5. Elevhandledning.	118
13.6.6. Slöjd.	119
13.6.7. DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET.	126
Finska, A-lärokurs.	127
Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs.	135
13.6.8. Livsåskådningskunskap.	144
13.6.9. FRÄMMANDE SPRÅK.	149
Engelska, A-lärokurs.	149
13.6.10. Gymnastik.	150
13.6.11. Modersmål och litteratur.	155
Svenska och litteratur.	157
13.6.12. Bildkonst.	163
14. Årskurs 3-6.	170
14.1. Övergången mellan årskurs 2 och 3.	170
14.2. Att utvecklas som elev.	170
14.3. Övergången mellan årskurs 6 och 7.	171
14.4. Mångsidig kompetens i årskurs 3–6.	171
14.5. Mångsidiga kompetensområden.	172

14.6. Läroämnena.	174
14.6.1. Musik.	174
14.6.2. RELIGION.	190
Katolsk tro.	193
Evangelisk-luthersk tro.	193
Ortodox tro.	207
Islam.	217
Judendomen.	218
14.6.3. Matematik.	218
14.6.4. Omgivningslära.	306
14.6.5. Elevhandledning.	333
14.6.6. Slöjd.	335
14.6.7. DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET.	363
Finska, A-lärokurs.	364
Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs.	380
14.6.8. Samhällslära.	395
14.6.9. Livsåskådningskunskap.	400
14.6.10. FRÄMMANDE SPRÅK.	417
Engelska, A-lärokurs.	417
14.6.11. Gymnastik.	433
14.6.12. Modersmål och litteratur.	448
Svenska och litteratur.	450
14.6.13. Bildkonst.	470
14.6.14. Historia.	483
15. Årskurs 7-9.	491
15.1. Övergången mellan årskurs 6 och 7.	491
15.2. Att växa som medlem i gemenskapen.	491
15.3. Övergången från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium.	492
15.4. Mångsidig kompetens i årskurs 7–9.	492
15.5. Mångsidiga kompetensområden.	493
15.6. Läroämnena.	496
15.6.1. Valfri gymnastik.	496
15.6.2. Musik.	497
15.6.3. Ta i trä.	510
15.6.4. RELIGION.	511
Katolsk tro.	514
Evangelisk-luthersk tro.	515

Ortodox tro.	525
Islam.	535
Judendomen.	535
15.6.5. Lysande textilslöjd.	536
15.6.6. Hålsokunskap.	537
15.6.7. Matematik.	550
15.6.8. Elevhandledning.	594
15.6.9. Musik blir film.	607
15.6.10. Ställningstagande konst (kortkurs).	608
15.6.11. Jag vill slöjda i mjuka material!.	608
15.6.12. Från Boston Tea Party till Fake News - USA kurs i historia och samhällslära.	609
15.6.13. Slöjd.	610
15.6.14. Myki Mera teknisk slöjd.	632
15.6.15. Kreativa kocken (kortkurs).	633
15.6.16. Slöjda din egen möbel (kortkurs).	635
15.6.17. Huslig ekonomi.	636
15.6.18. Naturvetenskaper.	651
15.6.19. Konditionsidrott och fysiologi (kortkurs).	652
15.6.20. Fysik.	653
15.6.21. DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET.	685
Finska, A-lärokurs.	686
Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs.	702
15.6.22. Samhällslära.	719
15.6.23. Livsåskådningskunskap.	723
15.6.24. Biologi.	736
15.6.25. En resa i kryddornas spännande värld.	754
15.6.26. Fotografering och filmkunskap.	755
15.6.27. UF ett år som företagare.	756
15.6.28. Garncafé (kortkurs).	757
15.6.29. FRÄMMANDE SPRÅK.	758
Spanska, B2-lärokurs.	758
Franska, B2-lärokurs.	770
Engelska, A-lärokurs.	781
Tyska, B2-lärokurs.	795
15.6.30. Gymnastik.	806
15.6.31. Överlevnad och vildmarksteknik - Gymnastik (kortkurs). . . .	821
15.6.32. Musiklaboratoriet (kortkurs).	822

15.6.33. Programmering.	823
15.6.34. Geografi.	823
15.6.35. Må bra i kropp och själ.	838
15.6.36. Modersmål och litteratur.	839
Svenska och litteratur.	842
15.6.37. Bildkonst.	860
15.6.38. Media och världen.	877
15.6.39. Historia.	878
15.6.40. Engelska bok- och filmcirkel.	887
15.6.41. Inred ditt rum med mjuka material (kortkurs).	889
15.6.42. Kemia.	890
15.6.43. Teckning, Målning, Grafik och Reklam.	932
15.6.44. Smaker från när och fjärran.	932

1. KAPITEL 1 DEN LOKALA LÄROPLANENS BETYDELSE OCH UPPGÖRANDET AV DEN

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [KAPITEL 1 DEN LOKALA LÄROPLANENS BETYDELSE OCH UPPGÖRANDET AV DEN](#).

1.1. Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 1.1 Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen](#).

Den lokala läroplanen i Kyrksläotts kommun har uppgjorts enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 och enligt den grundläggande utbildningens övriga normer. Läroplanen publiceras digitalt och följer till utformningen de nationella grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014.

Läroplanen är uppgjord så att undervisningen sker årskursvis och läroämneshetvis.

Den lokala läroplanen har utformats i samarbete med personal, elever och elevernas vårdnadshavare från småbarnspedagogik till gymnasieutbildning.

Representanter för småbarnspedagogik, förskoleundervisning, grundläggande utbildning och gymnasieutbildning har bildat en arbetsgrupp med ansvar för läroplansprocessen i kommunen. Värdegrundsdiskussioner har förts bland personalen i alla enheter och på alla stadier på personalmöten och gemensamma planeringsdagar. Elever och elevernas vårdnadshavare har deltagit i arbetet bland annat genom att svara på en enkät om värderingsfrågor. Diskussioner har förts även med Hem och skolas-styrelser samt styrelsen för daghemmens föräldraföreningar.

Den kommunala styrgruppen för elevvården har tillsammans med representanter för svenska enheten för småbarnspedagogik och utbildning utarbetat de delar av läroplanen som berör elevvården och samarbetet mellan hem och skola.

Den lokala läroplanen utgör grunden och riktningen för skolarbetet i Kyrkslätt. Läroplanen är ett strategiskt och pedagogiskt verktyg som styr såväl utbildningsanordnarens verksamhet som

skolornas arbete. Läroplanen förenar skolornas verksamhet med övrig lokal verksamhet som ordnas för att främja barnens och de ungas välbefinnande och lärande.

Läroplanen för den grundläggande utbildningen i Kyrkslätt skall ses som en fortsättning på förskoleundervisningens läroplan. I samtliga våra läroplaner betonas den enhetliga lärstigen från småbarnspedagogik till andra stadiet.

Läroplanen för den grundläggande utbildningen är godkänd i Svenska förskoleverksamhets- och utbildningsnämnden 1.6.2016.

1.2. Principer för uppgörandet av den lokala läroplanen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 1.2 Principer för uppgörandet av den lokala läroplanen](#).

Läroplanen har utarbetats med hänsyn till följande lokala planer och strategiska dokument:

- plan för småbarnspedagogik
- förskoleundervisningens läroplan
- plan för morgon- och eftermiddagsverksamhet
- Kyrksläotts kommuns plan för barns och ungas välfärd
- den kommunala utvecklingsplanen för svensk småbarnspedagogik, förskoleundervisning, grundläggande utbildning och andra stadiets gymnasieutbildning (KOMUT 2014)
- Kyrksläotts kommunstrategi
- Kyrksläotts kommuns IKT-strategi
- Elev- och studerandevårdstrategi för Kyrksläotts kommun
- Värdegrunden för svensk småbarnspedagogik, förskoleundervisning, grundläggande utbildning och andra stadiets gymnasieutbildning (FYREN)
- gemensamma tyngdpunkter för svensk småbarnspedagogik, förskoleundervisning, grundläggande utbildning och andra stadiets gymnasieutbildning (beslut SFUN § 14/22.4.2015)
- övriga planer och beslut som utbildningsanordnaren fattat angående utbildning, barn, ungdomar och familjer

Kyrksläotts kommun har utarbetat en gemensam lokal läroplan för samtliga sina svenska skolor. I de skolvisa läsårsplanerna beskrivs hur läroplanen förverkligas under läsåret i de enskilda skolorna. Läroplanen och läsårsplanerna utgör lärarens centrala verktyg i planeringen och genomförandet av undervisningen.

1.3. Utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 1.3 Utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen](#).

Uppföljning, utvärdering och utveckling av den kommunala läroplanen sker på flera olika nivåer.

Utvärderingen av den lokala läroplanen i Kyrkslätt sker årligen utgående från utvärderingen av läsårsplanerna och den kommunala utvecklingsplanen. Som hjälp vid utvärderingen används den

grundläggande utbildningens kvalitetskriterier, vårdnadshavarenkäter, skolornas självvärderingar samt genom enkäter riktade till eleverna.

Dessutom deltar skolorna i extern utvärdering enligt lagen om grundläggande utbildning.

Utbildningsanordnaren granskar årligen läroplanen och vid behov förbättrar dess kvalitet och ändamålsenlighet genom att utnyttja resultaten från utvärderingarna.

1.4. Uppgörandet av den lokala läroplanen och centrala beslut gällande undervisningen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 1.4 Uppgörandet av den lokala läroplanen och centrala beslut gällande undervisningen](#).

I dethär kapitlet fastställs den lokala timfördelningen, skolornas språkprogram, den intensifierade undervisningen samt redovisas för handlingsplanen för elevhandledning.

1.4.1. Lokal timfördelning

TIMFÖRDELNINGEN 01.08.2016-31.07.2017

	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Åk 4	Åk 5	Åk 6	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Totalt
Modersmål och litteratur	7	7	6	6	6	5	3	3	3	46
A1-språk: finska			3	2	2	2	2	3	3	17
A2-språk: engelska				2	2	2	2	3	3	14
Matematik	3	3	4	4	4	3	3	4	3	31
Omgivningslära	2	2	3	3	2					12
Biologi och geografi						2				2
Biologi							1	1	1,5	3,5
Geografi							1	1	1,5	3,5
Fysik och kemi						1				1
Fysik							1	1,5	1	3,5
Kemi							1	1,5	1	3,5
Hälsokunskap							0,5	1,5	1	3
Religion/Livsåskådning	1	1	1	1	1	2	1	1	1	10
Historia					2	2	3	2		9
Samhällslära						1			2	3
Musik	1	2	1	1	2	2	2			11
Bildkonst	2	1	2	1	2	2	2			12
Slöjd	2	2	2	2	2	2	3			15
Gymnastik	2	2	2	2	3	2	2	2	2	19
Huslig ekonomi							3			3
Elevhandledning							0,5	0,5	1	2
Valfria konst- och färdighetsämnen										
Valfria ämnen								6	6	12
Elevens totala timantal/ årskurs	20	20	24	24	28	28	31	31	30	

TIMFÖRDELNINGEN 01.08.2017-31.07.2018

	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Åk 4	Åk 5	Åk 6	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Totalt
Modersmål och litteratur	7	7	6	6	6	5	3	3	3	46
A1-språk: finska			3	2	2	2	2	3	3	17
A2-språk: engelska				2	2	2	2	3	3	14
Matematik	3	3	4	4	4	3	3	4	3	31
Omgivningslära	2	2	3	3	2	3				15
Biologi							1	1	1,5	3,5
Geografi							1	1	1,5	3,5
Fysik							1	1,5	1	3,5
Kemi							1	1,5	1	3,5
Hälsokunskap							0,5	1,5	1	3
Religion/Livsåskådning	1	1	1	1	1	2	1	1	1	10
Historia					2	2	2	2		8
Samhällslära						1			2	3
Musik	1	2	1	1	2	2	2			11
Bildkonst	2	1	2	1	2	2	2			12
Slöjd	2	2	2	2	2	2	2			14
Gymnastik	2	2	2	2	3	2	2	2	2	19
Huslig ekonomi							3			3
Elevhandledning							0,5	0,5	1	2
Valfria konst- och färdighets- ämnen										
Valfria ämnen							2	6	6	14
Valfritt B2-språk (ingår i valfria ämnen)							2			2
Elevens totala timantal/ årskurs	20	20	24	24	28	28	31	31	30	

TIMFÖRDELNINGEN 01.08.2018-31.07.2019

	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Åk 4	Åk 5	Åk 6	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Totalt
Modersmål och litteratur	7	7	6	6	6	5	3	4	3	47
A1-språk: finska			3	2	2	2	2	3	3	17
A2-språk: engelska				2	2	2	2	3	3	14
Matematik	3	3	4	4	4	3	3	4	3	31
Omgivningslära	2	2	3	3	2	3				15
Biologi							1	1	1,5	3,5
Geografi							1	1	1,5	3,5
Fysik							1	1	1	3
Kemi							1	1	1	3
Hälsokunskap							0,5	1,5	1	3
Religion/Livsåskådning	1	1	1	1	1	2	1	1	1	10
Historia					2	2	2	2		8
Samhällslära						1			2	3
Musik	1	2	1	1	2	2	2			11
Bildkonst	2	1	2	1	2	2	2			12
Slöjd	2	2	2	2	2	2	2			14
Gymnastik	2	2	2	2	3	2	2	3	2	20
Huslig ekonomi							3			3
Elevhandledning							0,5	0,5	1	2
Valfria konst- och färdighets- ämnen								3		3
Valfria ämnen							2	2	6	10
Valfritt B2-språk (ingår i valfria ämnen)							2	2		4
Elevens totala timantal/ årskurs	20	20	24	24	28	28	31	31	30	

TIMFÖRDELNINGEN fr.o.m. 01.08.2019

	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Åk 4	Åk 5	Åk 6	Åk 7	Åk 8	Åk 9	Totalt
Modersmål och litteratur	7	7	6	6	6	5	3	4	3	47
A1-språk: finska			3	2	2	2	2	3	3	17
A2-språk: engelska				2	2	2	2	3	3	14
Matematik	3	3	4	4	4	3	3	4	4	32
Omgivningslära	2	2	3	3	2	3				15
Biologi							1	1	1,5	3,5
Geografi							1	1	1,5	3,5
Fysik							1	1	1,5	3,5
Kemi							1	1	1,5	3,5
Hälsokunskap							0,5	1,5	1	3
Religion/Livsåskådning	1	1	1	1	1	2	1	1	1	10
Historia					2	2	2	2		8
Samhällslära						1			3	4
Musik	1	2	1	1	2	2	2			11
Bildkonst	2	1	2	1	2	2	2			12
Slöjd	2	2	2	2	2	2	2			14
Gymnastik	2	2	2	2	3	2	2	3	2	20
Huslig ekonomi							3			3
Elevhandledning							0,5	0,5	1	2
Valfria konst- och färdighets-ämnen								3	2	5
Valfria ämnen							2	2	2	6
Valfritt B2-språk (ingår i valfria ämnen)							2	2	2	6
Elevers totala timantal/ årskurs	20	20	24	24	28	28	31	31	31	

1.4.2. Språkprogram

Språkprogram

							Franska Tyska Spanska (B2)	Franska Tyska Spanska (B2)
			Engelska (A2)	Engelska (A2)	Engelska (A2)	Engelska (A2)	Engelska (A2)	Engelska (A2)
		Lång finska/ MoFi (A1)	Lång finska/ MoFi (A1)	Lång finska/ MoFi (A1)	Lång finska/ MoFi (A1)	Lång finska/ MoFi (A1)	Lång finska/ MoFi (A1)	Lång finska/ MoFi (A1)
Moders- mål	Moders- mål	Moders- mål	Moders- mål	Moders- mål	Moders- mål	Moders- mål	Moders- mål	Moders- mål
Åk 1	Åk 2	Åk 3	Åk 4	Åk 5	Åk 6	Åk 7	Åk 8	Åk 9

Modersmål och litteratur:

- Årskurserna 1- 2: 7 veckotimmar

- Årskurserna 3- 5: 6 veckotimmar
- Årskurs 6: 5 veckotimmar
- Årskurs 7: 3 veckotimmar
- Årskurs 8: 4 veckotimmar
- Årskurs 9: 3 veckotimmar

A1-språket: finska (lång lärokurs/modersmålsinriktad lärokurs)

- Årskurs 3: 3 veckotimmar
- Årskurserna 4-7: 2 veckotimmar
- Årskurserna 8-9: 3 veckotimmar

A2- språket: engelska

- Årskurserna 4-7: 2 veckotimmar
- Årskurserna 8-9: 2 veckotimmar

B2-språket: franska, tyska, spanska (valfritt språk)

- Årskurserna 7-9: 2 veckotimmar

A1-språk: finska från och med årskurs 3 i samtliga skolor. För elever från enspråkigt svenska hem finns möjlighet att förbereda sig för finska-undervisningen redan på årskurs 2 genom att delta i frivillig klubb i finska. Klubbtimmarna är placerade utanför det dagliga schemat.

A2-språk: engelska från och med årskurs 4 i samtliga skolor.

B2-språk: franska och/eller tyska och/eller spanska från och med årskurs 7. I Winellska skolan har eleverna möjlighet att studera B2-språk i klubbform från och med årskurs 5.

1.4.3. Intensifierad undervisning

Inom den svenska grundläggande utbildningen i Kyrkslätt ordnas för närvarande ingen intensifierad undervisning.

1.4.4. Handlingsplan för elevhandledning

1.4.4.1 Elevhandledning i Kyrkslätt svenskspråkiga grundläggande utbildning

Handledningsplanen är en del av den lokala läroplanen. I handledningsplanen ska beskrivas elevhandledningens struktur, förfaringssätt, arbets- och ansvarsfördelning, arbete i sektorsövergripande nätverk, samarbete mellan hemmet och skolan i frågor som gäller handledning, samarbete med arbetslivet samt arrangemang för arbetsorientering. (Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Utbildningsstyrelsen 2014)

Elevhandledningen är en gemensam uppgift för alla som arbetar i skolan. Elevhandledningen ses som en kontinuerlig helhet som stöder elevens utveckling, lärande och livs- och karriärplanering. Elevhandledningen har särskilt stor betydelse vid övergångsskedena. Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet.

1.4.4.2 Förverkligandet av god handledning i Kyrkslätt skolor (enligt Utbildningsstyrelsens kriterier för god handledning)

Eleven får kontinuerlig, tillräcklig och mångsidig handledning under sin lärtid enligt sina behov

- För alla elever ges målinriktad handledning som en del av undervisningen. (Handledningen är till sitt innehåll tidsmässigt anpassad, t.ex. i lågklasserna att utveckla studievanor och i högklasserna yrkesval)
- I varje skola finns en handlingsplan som kompletterar grunderna för läroplanen
- I handlingsplanen beskrivs skolans mål för verksamhetssätten och arbetsfördelning inom elevhandledningen
- Handlingsplanen är uppgjord i samarbete med personalen
- I handlingsplanen får vårdnadshavarna information om handledningstjänsterna i den grundläggande utbildningen och vilken deras roll är i elevhandledningen
- Eleven har rätt till individuell handledning av en studiehandledare i slutskedet av sin skolgång
- I slutskedet av den grundläggande utbildningen används blanketter och rutiner som är gemensamma för hela kommunen

Handledning är en gemensam uppgift

- Alla i personalen handleder eleven utgående från skolans verksamhetssätt (se kapitel 3)
- Arbetsuppgifterna, rollerna och samarbetsformerna beskrivs tydligt i den kommunala och skolverkliga handlingsplanen. Aktörerna är bundna till handlingsplanen och rektor och ledning stöder handledningsarbetet
- Personalens kunskaper, färdigheter och handledningskompetens är aktuell

Handledningen stöder elevens aktivitet, delaktighet och ansvarsfullhet

- Handledningen är målinriktad och respekterar elevens egen världsbild och livssituation
- Handledningen stöder eleven att ta ansvar och lära känna sig själv
- Handledningen stöder eleven att planera sina fortsatta studier och göra val för framtiden
- Handledningen utvecklar elevens färdigheter att söka arbete, arbetslivsfärdigheter och ger eleven möjlighet att bekanta sig med arbetslivet under PRAO-perioder
- Handledningen ger eleven färdigheter att söka information om fortsatta studier

Handledningens etiska principer är:

- Respektera den handledda
- Agera ärligt, finkänsligt och jämlikt
- Vara förtroendeingivande
- Utvärdera och utveckla den egna handledningen
- Samarbeta mångprofessionellt med interna och externa aktörer

(Källa: Fritt bearbetat från Sopo ry:s etiska principer för studiehandledning)

1.4.4.3 Skolans arbets- och ansvarsfördelning i en god handledning

Ur elevens perspektiv är en god handledning totalt integrerad i skolvardagen, men för skolpersonal bör handledningen kunna urskiljas. En arbets- och ansvarsfördelning är viktig för att synliggöra handledningen som varje elev får. Med synliggjord avses att handledningen uppfattas som en helhet och att man kontinuerligt talar om den och avser samma sak.

Elev

- Lära sig att ta ansvar över sitt eget lärande, att göra medvetna val och planera sin framtid.

Vårdnadshavare

- Stöder eleven i studiegången och uppmuntrar eleven i val som gäller fortsatta studier och yrkesval. Vårdnadshavarens uppgift är att övervaka elevens vardagsrutiner och att hen sköter sina skoluppgifter.

Klasslärare, klassföreståndare, specialklasslärare

- fungerar som elevens närhandledare genom hela skolgången
- motiverar och stöder eleven samt stöder till gradvis ökat ansvarstagande
- följer upp elevens mående och skolarbete tillsammans med vårdnadshavare
- följer upp frånvaro och ingriper i fall av oro
- förmedlar information till och samarbetar med rektor, elevhandledare, speciallärare och övrig elevvårdspersonal
- handleder eleven och vårdnadshavare i grunderna för bedömning
- strävar, genom sin handledning, till att skapa en trygg skolmiljö i gruppen
- stöder förmågan att arbeta i grupp och identifiera egna och andras styrkor
- handleder eleven i att hitta och utveckla sina egna styrkor
- handledning i stödformer, se Plan för stöd i lärande (läroplanen kapitel 7)
- uppdaterar sin kunskap om förändringar i näringslivet genom t.ex. lärar-PRAO
- **klassläraren** handleder eleven i att utveckla sina studievanor och -färdigheter samt att utvärdera sitt eget lärande
- **klasslärare i årskurs 1** samarbetar med förskolepersonal vid övergången till grundläggande utbildning
- **klasslärare i årskurs 6** samarbetar med lärarna och övrig personal i årskurserna 7-9 vid övergången till årskurs 7
- **Specialklasslärare** i årskurserna 7-9 samarbetar med studiehandledare i frågor gällande fortsatta studier

Ämneslärare

- tar hänsyn till olika elevers behov och handleder eleven i den studieteknik som lämpar sig för det egna ämnet.
- är insatt i det egna ämnet och klargör för eleven läroämnets betydelse för fortsatta studier och arbetslivsfärdigheter.
- informerar i första hand klassläraren/klassföreståndaren om förändringar i elevens skolarbete och mående. Samarbetar vid behov med studiehandledare, speciallärare och övrig elevvårdspersonal
- stöder eleven till insikt i sitt eget lärande i ämnet utgående från utvärdering och bedömning.
- uppdaterar sin kunskap om förändringar i näringslivet genom t.ex. lärar-PRAO

Speciallärare

- handleder eleven att hitta egna studiestrategier utgående från elevens egna styrkor och svagheter
- samarbetar med klassläraren och ämnesläraren för att identifiera elever med behov av specialundervisning
- stöder klassläraren och ämnesläraren i att differentiera sin undervisning och använda mångsidiga undervisningsmetoder
- ordnar screeningtester för att identifiera inlärningssvårigheter. Resultaten delges berörda lärare och elev
- handledning i stödformer, se Plan för stöd i lärande (läroplanen kapitel 7)
- uppdaterar sin kunskap om förändringar i näringslivet genom t.ex. lärar-PRAO

Rektor, biträdande rektor

- ansvarar för att en god handledning för varje elev i skolan genomförs, utvärderas och utvecklas
- skapar förutsättningar för en sammanhängande handledning genom att stöda alla som handleder och genom fördelningen av resurser (som t.ex. resurslärare, flexibla undervisningsgrupper, resurser för stödformer)
- fungerar som ordförande i elevvårdsgruppen
- informerar eleven och vårdnadshavare i grunderna för bedömning
- handleder eleven genom fostrande samtal
- deltar med närhandledaren, elevvården och vårdnadshavaren i handledning där eleven har svårigheter att klara sin skolgång
- besöker sjätteklassisterna för att stöda övergången till årskurs 7 och en ny skolmiljö

Kurator

- handleder eleven i självkännedom och i att identifiera sina egna styrkor
- motiverar eleven till förändring
- stöder de olika stadieövergångarna
- besöker sjätteklassisterna för att stöda övergången till årskurs 7 och en ny skolmiljö
- stöder eleven i stadieövergångarna
- kuratorn i Winellska skolan besöker sjätteklassisterna för att stöda övergången till årskurs 7 och en ny skolmiljö
- stöder elevens skolgång genom att diskutera med hen och vid behov med vårdnadshavare och samt övriga i skolans personal

Skolpsykolog

- kartlägger och diagnostiserar inlärningssvårigheter
- handleder eleven i självkännedom och i att identifiera sina egna styrkor
- hjälper eleven vid svårigheter i skolgången och livssituationen
- hänvisar eleven vidare för ytterligare stödåtgärder
- uppdaterar undersökningar och utlåtanden inför andra stadiet för elever i behov av särskilt stöd

Skolhälsovårdare

- handleder eleven i hälsosamma levnadsvanor
- stöder eleven att ta ansvar för sitt eget mående
- handleder eleven i självkännedom och i att identifiera sina egna styrkor
- stöder eleven i studieövergångarna

Studiehandledare

- koordinerar elevhandledningen i sin skola
- genomför individuella handledningssamtal med varje elev i årskurserna 8 och 9
- genomför smågruppshandledning vid behov
- handleder eleverna enligt den ämnesvisa läroplanen
- har tillräckliga resurser för handledning av elever med behov av stöd
- samarbetar med speciallärare, specialklasslärare, klassföreståndare och rektor gällande elever med behov av stöd, för att kunna ge en god handledning
- håller lektioner i årskurs 6 som en del av handledningen vid studieövergången
- ansvarar för koordineringen av praktisk arbetslivsorientering (PRAO) i årskurserna 7-9
- samarbetar med ämneslärare och klassföreståndare för att handleda elever till att hitta PRAO-platser som intresserar och för att kunna dra nytta av erfarenheterna från PRAO-perioderna i skolarbetet
- handleder eleven i gemensam ansökan och i val av andra stadiets utbildning
- ordnar möjligheter för eleverna att bekanta sig med utbildningar på andra stadiet
- informerar vårdnadshavare om den gemensamma ansökan och andra stadiets utbildning samt koordinerar det administrativa arbetet kring ansökningsprocessen
- samarbetar med elevhandledare inom grundläggande utbildning och studiehandledare på andra stadiet
- samarbetar med arbets- och näringslivet i närmiljön
- ger efterhandledning till de elever som inte fått en studieplats på andra stadiet

1.4.4.4 Elevers handledningssteg enligt elevhandledningens innehåll

Lärande och studier

Eleven handleds i att successivt utveckla sina studievanor- och färdigheter, att ställa upp individuella mål och att utvärdera dem. Eleven stöds i att identifiera läroämnens särdrag och hitta inlärningsstrategier för varje ämne. Eleven stöds vid studieövergången till nya lärmiljöer (förskola – årskurs 1, årskurs 6-7, årskurs 9 – andra stadiet).

Självkännedom och livslång karriärplanering

Eleven stöds i att utveckla en positiv uppfattning om sig själv. Eleven stöds i att utveckla sina sociala färdigheter och i att identifiera och värdesätta egna och andras förmågor. Eleven handleds i att utveckla färdigheter som behövs i framtiden och att öka sin beredskap att klara sig i föränderliga livssituationer. Eleven stöds i att ta ansvar för sitt liv, sina studier och sina val.

Färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet

Eleven lär sig ta ansvar för sitt skolarbete och sin egendom och senare i skolgången i olika valsituationer gällande skola och framtid. Eleven handleds i att använda olika informations-,

rådgivnings- och handledningstjänster. För eleven klagas läroämnenas betydelse för fortsatta studier och arbetslivsfärdigheter. Elevens beredskap att klara sig i övergångsskeden i studier och yrkeskarriär stärks.

Arbetslivsorientering

Eleven ges möjlighet att aktivt delta i sin närmiljö samt att bekanta sig med yrken, företagande och arbetsliv i närmiljön och senare under skolgången också i andra miljöer.

Hos eleven väcks intresset för olika yrken genom utökad kunskap om arbetslivet, arbetsuppgifter, företagande och framtida kompetensbehov.

Att söka till fortsatta studier

Betonas i slutet av grundskolan vid årskurserna 8 och 9.

Eleven och vårdnadshavarna stöds i att förstå vilken betydelse olika val kan ha för skolgången och framtida studier. Eleven får göra val förknippade med skolgången. Läroämnenas betydelse för fortsatta studier klagas. Elevens handlingsförmåga och initiativtagande gällande utbildnings- och karriärval stärks. Eleven får information och möjlighet att bekanta sig med utbildnings- och studiealternativ. Eleven stöds i övergången till studier efter den grundläggande utbildningen.

1.4.4.5 Utvärdering och utveckling av handledningen inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen i Kyrkslätt

Enligt läroplansgrunderna finns det en skyldighet att utvärdera och utveckla den lokala läroplanen. Handledningsverksamheten utvärderas regelbundet av elever, lärare och vårdnadshavare. Utvärderingen används som grund för diskussion och analys. Därefter fattas beslut om hur man utvecklar och förbättrar handledningen.

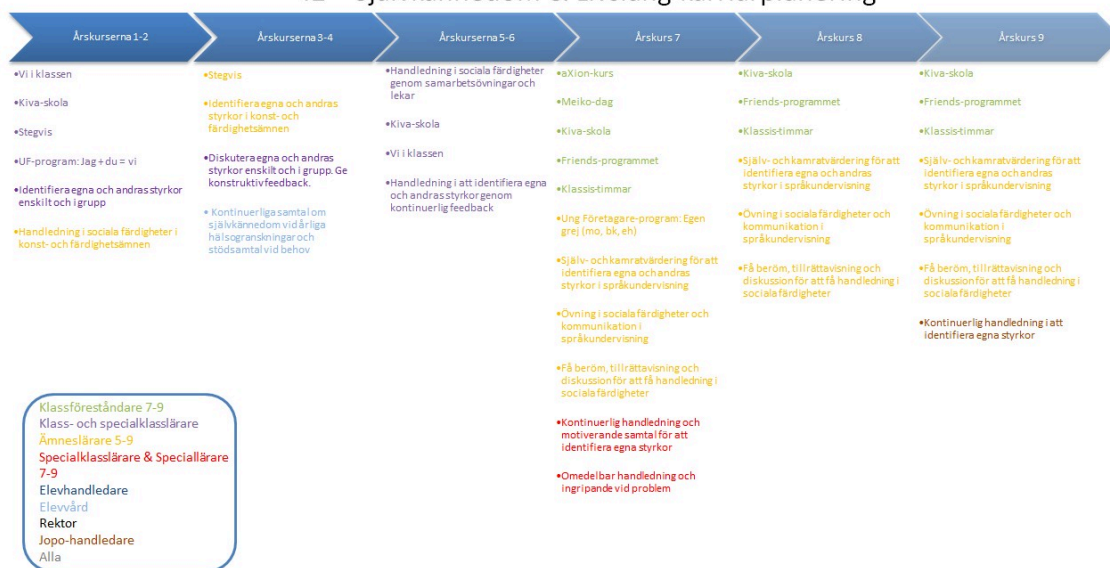
Handledningsstigar inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen i Kyrkslätt

1. Lärande och studier
2. Självkännedom och livslång karriärplanering
3. Färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet
4. Arbetslivsorientering
5. Att söka till fortsatta studier

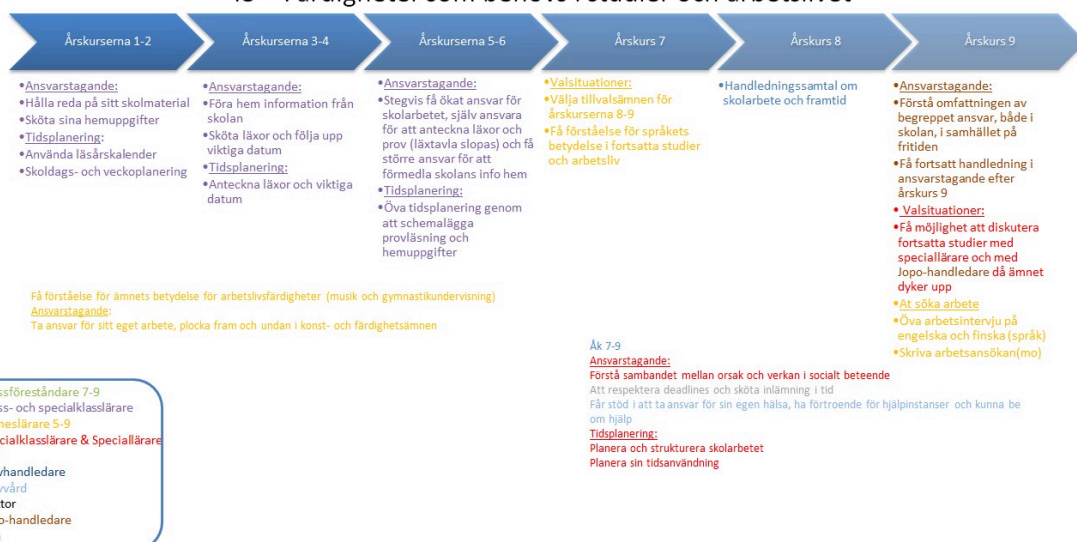
I1 – Lärande och studier

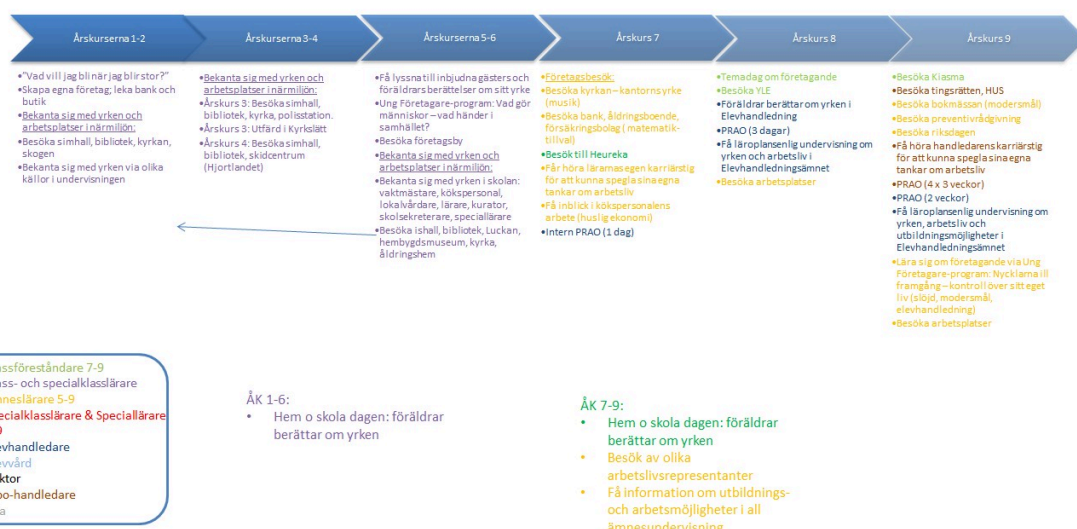
I2 – Självkännedom & Livslång karriärplanering

I3 – Färdigheter som behövs i studier och arbetslivet

I4 – Arbetslivsorientering

I5 – Att söka till fortsatta studier

- Omfattande hälsogranskning med betoning på styrkor med tanke på fortsatta studier
- Få läroplansenlig undervisning om yrken och arbetsliv i Elevhandlingsämnet
- Handledningssamtal om framtid

- Få stöd att slutföra grundskolan
- Få förståelse för ämnens betydelse är grunden för motivation
- Handledningssamtal om fortsatta studier
- Studiebesök till II stadiets skolor
- Infotillfälle om ansökan och andra stadiets utbildning
- Besök av representanter från andra stadiets skolor
- Få handledning av uppsökande verksamhet eller andra stadiets skolor, vid behov

Klassföreståndare 7-9
Klass- och specialklasslärare
Ämneslärare 5-9
Specialklasslärare & Speciallärare 7-9
Elevhandledare
Elevvärd
Rektor
Jopo-handledare
Alla

Årskurserna 7-9:
Få förståelse för ämnens betydelse:
Få diskutera och bli motiverad till att lära sig alla skolämnen
Få kännedom om olika utbildningstigar och yrken där man behöver skolämnet (alla ämnen)
Kunna uttrycka sig, läsa, skriva, uppträda, argumentera, vara källkritisk (mö)

2. KAPITEL 2 DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN SOM GRUND FÖR ALLMÄNBILDNING

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [KAPITEL 2 DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN SOM GRUND FÖR ALLMÄNBILDNING](#).

2.1. Förpliktelser som styr undervisningen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 2.1 Förpliktelser som styr undervisningen](#).

2.2. Värdegrunden för den grundläggande utbildningen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 2.2 Värdegrunden för den grundläggande utbildningen](#).

Kyrksläotts kommun följer den värdegrund som beskrivs i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

Vår värdegrund bottnar i Kyrksläotts vision: "*Mångsidigt boende och liv i en smidig vardag - yhdessä*". Därutöver uppmärksammas värderingarna i Kyrksläotts kommunstrategi: *öppenhet, förtroende, mod, hållbarhet och respekt*.

Dessutom betonas kommunens levande tvåspråkighet, mångkulturalitet, kommunens mångsidiga miljö, kulturmiljö samt lokalhistoria.

I den svenska småbarnspedagogiken och utbildningen poängteras speciellt i det dagliga arbetet: *trygghet, respektfullt bemötande, delaktighet, ansvar och uppmuntran* (FYREN). Dessa värderingar utarbetades utgående ifrån diskussioner med lärare och personal på alla stadier, från småbarnspedagogik till och med gymnasieutbildningen, samt genom en enkät riktad till vårdnadshavarna. De utvalda fem värderingarna har konkretiserats i samtal med lärare, barn, elever, personal samt representanter för vårdnadshavare.

Värderingarnas synlighet och inverkan på vardagen utvärderas i samband med utvecklingssamtal, vid uppgörandet av läsårsplanen samt i diskussioner med elevkåren och under utvärderingsdiskussioner med elever och vårdnadshavare.

2.3. Synen på lärande i den grundläggande utbildningen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 2.3 Synen på lärande](#).

3. KAPITEL 3 DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGENS UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [KAPITEL 3 DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGENS UPPDRAG OCH ALLMÄNNA MÅL](#).

3.1. Den grundläggande utbildningens uppdrag

Länk till grunderna för den grundläggande utbildningen, [kap. 3.1 Den grundläggande utbildningens uppdrag](#).

Inom den svenska småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen och andra stadiets utbildning betonas den enhetliga lärtigen vilken bygger på en gemensam värdegrund. En samsyn på lärande främjar barnets, elevens och den studerandes eget lärande enligt egna förutsättningar och på egen utvecklingsnivå.

Tyngdpunktsområden för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen (SFUN 22.4.2015 § 14) i Kyrkslätt är:

- barnens delaktighet
- hållbar livsstil
- mångsidig kompetens
- enhetlig lärtig från förskoleundervisning till andra stadiet
- stöd för växande och lärande och elevvård

Kyrkslätt kommun har därutöver i sin kommunala utvecklingsplan för svensk småbarnspedagogik och utbildning uttalat som speciella tyngdpunktsområden för utbildningens uppdrag att aktivt sträva till att:

- stärka ett aktivt deltagande och en positiv inställning till läroprocessen
- stärka elevens språkfärdigheter
- stärka elevens framtidstro och sunda självkänsla
- stöda eleven i att bli lokalt förankrad och globalt samhällsmedveten
- stärka en social, medborgerlig och kulturell kompetens
- stöda eleven att visa respekt gentemot sig själv och andra

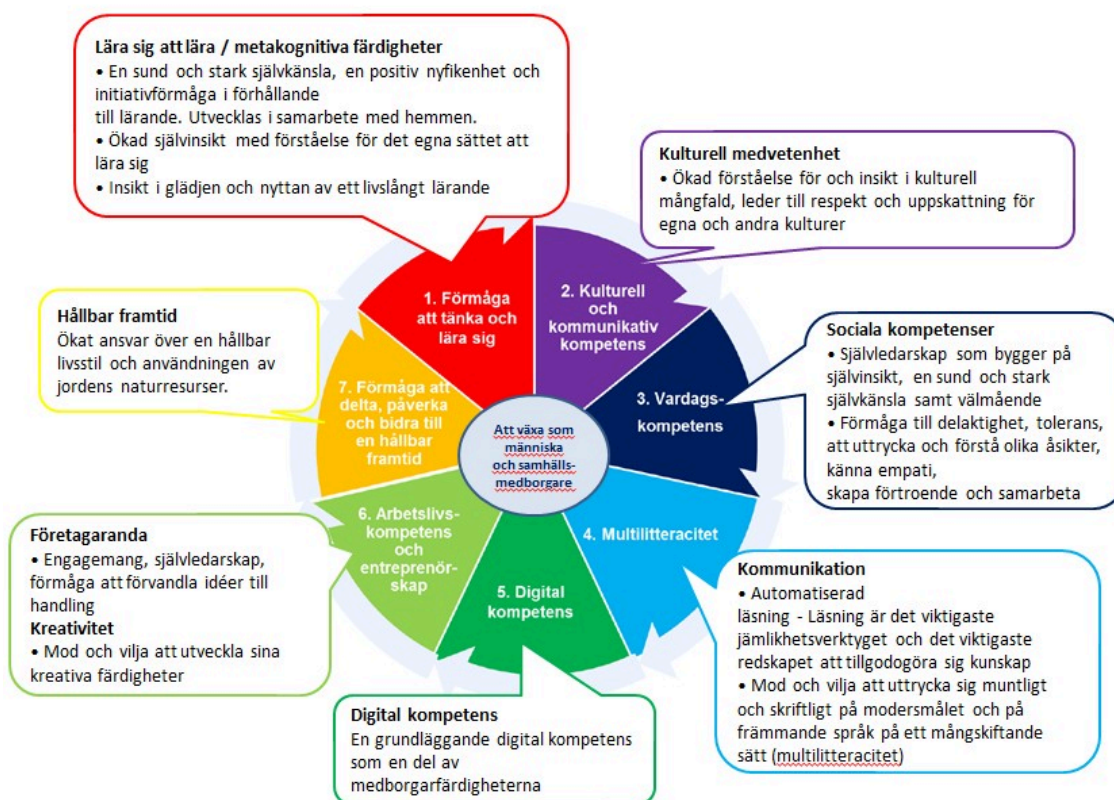
3.2. Nationella mål för undervisning och fostran

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 3.2 Nationella mål för undervisning och fostran](#).

3.3. Mångsidig kompetens som mål

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 3.3 Mångsidig kompetens som mål](#).

De kompetenser som vi i den kommunala utvecklingsplanen anser att en framtida Kyrksläottsbo skall ha bygger på EU:s nyckelkompetenser och har sammanfogats med de mångsidiga kompetenser utbildningsstyrelsen tagit fram i samband med grunderna för läroplanerna.

Målen för mångsidig kompetens stöds och följs upp genom både lärares och elevers självvärdering, vid utvecklingssamtal samt i samband med övrig utvärdering.

4. KAPITEL 4

VERKSAMHETSKULTUREN I EN ENHETLIG GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [KAPITEL 4 VERKSAMHETSKULTUREN I EN ENHETLIG GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING](#).

4.1. Verksamhetskulturens betydelse och utvecklandet av den

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 4.1 Verksamhetskulturens betydelse och utvecklandet av den](#).

4.2. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 4.2 Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen](#).

De principer som nämns i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen styr utvecklingen av verksamhetskulturen i Kyrksläpps kommun. Inom den svenska utbildningen i Kyrkslätt prioriteras följande tyngdpunkter (enligt FYREN och KOMUT):

- utöka elevens delaktighet och en positiv och uppmuntrande inställning till läroprocessen
- utveckling av en trygg inlärningsmiljö
- skapandet av en stark gemenskap genom samarbete och respektfullt bemötande
- stöda eleven att bli lokalt förankrad och globalt samhällsmedveten

För att skapa en verksamhetsmiljö där ovanstående prioriteringar syns konkret i verksamheten stöds framförallt elevkårens verksamhet och samarbetet med Hem och skola föreningarna. Gemenskapen i skolan och därmed även tryggheten, förstärks genom bland annat aktiv vänelevsverksamhet, samarbete över studie- och årskursgränserna samt olika gemensamma evenemang.

Principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen förverkligas genom en kontinuerlig och mångsidig utvärdering.

4.3. Lärmiljöer och arbetssätt

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 4.3 Lärmiljöer och arbetssätt](#).

Lärmiljöerna skall vara mångsidiga och flexibla och kunna utnyttjas optimalt och på ett varierande sätt samt möjliggöra olika former av lärande. Vid planeringen av nya lärmiljöer samt vid sanering av gamla fästs speciell uppmärksamhet vid detta.

Som lärmiljö används också näromgivningen; såväl den omgivande naturen, byggnader som närsamhället i stort. Nationella och internationella projekt utvidgar lärmiljön. Vid utvecklandet av lärmiljön är eleverna, personalen och vårdnadshavarna delaktiga.

I allt lärande utnyttjas olika IKT-verktyg då det är naturligt och ändamålsenligt. I mån av möjlighet använder eleverna också egna mobila apparater enligt de anvisningar läraren ger.

Portfoliopedagogiken, vilken används inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen, kommer att implementeras i den grundläggande utbildningen.

4.3.1. Lärmiljöer

Länkt till Grunderna för läroplanen den grundläggande utbildningen, [kap. 4.3 Lärmiljöer och arbetssätt](#).

4.3.2. Arbetssätt

Länkt till Grunderna för läroplanen den grundläggande utbildningen, [kap. 4.3 Arbetssätt](#).

4.4. Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 4.4 Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden](#).

I Kyrkslätt ordnas helhetsskapande undervisning utgående från mångvetenskapliga lärområden, dels utgående från vetenskapsbaserat lärande och/eller fenomenbaserat lärande.

I Kyrkslätt studerar alla elever minst ett mångvetenskapligt lärområde varje läsår. Omfattningen av det mångvetenskapliga lärområdet ska vara minst en vecka, dagarna behöver dock inte vara på varandra följande dagar.

De mångvetenskapliga lärområdena kan förverkligas som en vecka varje period där ett eller flera teman/fenomen studeras. Alternativt kan ett eller flera teman/fenomen väljas att studeras under hela läsåret så att en dag i månaden viks för detta.

Teman / fenomenen för följande läsår bestäms under våren, föregående läsår. Till planeringen inbjuds vid behov olika samarbetspartner.

Eleverna deltar i planeringen av det mångvetenskapliga lärområdet på det sätt som bestäms i läsårsplanen. I samband med utvärderingen av mångvetenskapliga lärområden ges eleverna möjlighet att komma med förslag på teman / fenomen för följande läsår och även med förslag på vilka metoder som kunde användas.

Dokumentering av det mångvetenskapliga lärområdet sker genom portfolio. Elevens portfolio används som grund för utvärderingen av lärområdet.

Läsårets tema / fenomen, metoderna, vilka ämnen som omfattas av lärområdet och tidpunkten skrivs alltid in i läsårsplanen.

4.4.1. Mångvetenskapliga lärområden

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 4.4 Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden](#)

Hur de mångvetenskapliga lärområdena förverkligas beskrivs närmare i läsårsplanen.

Dokumenteringen av lärområdets planering och förverkligande är viktig för att lärområdet ska kunna utvärderas och utvecklas på bästa sätt. Vid utvärderingen av läsårsplanen utvärderas och uppföljs hur de mångvetenskapliga lärområdena har förverkligats och vilka utvecklingsbehov som framkommit. Lärare och elever har gemensamma utvärderingsdiskussioner som även de dokumenteras.

Dokumentering av det mångvetenskapliga lärområdet sker genom portfolio. Elevens portfolio används som grund för utvärderingen av lärområdet. Vid bedömningen av de ämnen som ingått i lärområdet utnyttjas elevens portfolio.

I förfrågningar som riktar sig till vårdnadshavarna behandlas även frågor om mångvetenskapliga lärområden.

5. KAPITEL 5 SKOLARBETE SOM FRÄMJAR LÄRANDE OCH VÄLBEFINNANDE

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [KAPITEL 5 SKOLARBETE SOM FRÄMJAR LÄRANDE OCH VÄLBEFINNANDE](#).

5.1. Gemensamt ansvar för skoldagen

Länk till Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 5.1 Gemensamt ansvar](#).

Målsättningen med samarbetet mellan vårdnadshavare, elever, lärare och övriga parter är att stöda eleverna i deras välbefinnande, utveckling och lärande. Genom samarbetet uppmuntras elevernas eget ansvarstagande.

Inom skolan utses ansvarspersoner för samarbetet med bl.a. skolans elevkår, Hem och skola-föreningen, bibliotek, klubbverksamhet. En ansvarsmodell har utarbetats för samarbetet mellan skolan, elever och vårdnadshavare och finns tillgänglig på skolornas webbplatser.

Genom kontinuerlig utvärdering, exempelvis föräldramöten, utvecklingssamtal och enkäter, ges vårdnadshavarna, eleverna och övriga parter, möjlighet att delta i utvecklandet av skolans verksamhet.

5.2. Samarbete

Länk till Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 5.2 Samarbete](#).

5.2.1. Elevernas delaktighet

Det är viktigt att alla vuxna på skolan stöder verksamhet ur elevperspektiv och att eleverna känner att de kan vara med och påverka skolvardagen. I skolan fungerar grupper, vars uppgift är bl.a. att utveckla verksamhetskulturen, att främja skapandet av en trygg inlärningsmiljö samt hanteringen av konfliktsituationer elever emellan. Grupperna består av både elever och lärare.

På individnivå sker påverkan i den egna gruppen och det egna skolarbetet genom kontinuerlig utvärdering och bedömning där elevens egen delaktighet uppmuntras och där fokus ligger på att tillsammans hitta metoder som förbättrar det egna lärandet.

5.2.2. Samarbete mellan hem och skola

Föräldrarna och eleverna har rätt att vara delaktiga i skolsamfundet. Detta sker för vårdnadshavarnas del via en elektronisk informationskanal, genom informationsbrev, föräldramöten, kontinuerliga utvecklingssamtal och genom möjligheter att delta i föräldraföreningarnas verksamhet.

5.2.3. Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter

Enhetligheten i den grundläggande utbildningen och samarbetet vid stadieövergångarna främjas genom en gemensam kommunal utvecklingsplan för svensk småbarnspedagogik och utbildning (KOMUT) och gemensamma handlingsmodeller.

Kyrkslätt erbjuder barnen en sammanhållen lärtig från småbarnspedagogik till andra stadiet utbildning. Det arbete som görs vid de olika stadieövergångarna är av stor betydelse för elevernas välmående, trivsel och förebyggande av inlärningssvårigheter. För att underlätta elevernas övergång mellan olika stadier (småbarnspedagogik - förskoleundervisning - nybörjarundervisning, nybörjarundervisning till årskurs 3, årskurs 4 - 5, årskurs 6 - 7, årskurs 9 - andra stadiet utbildning) och förebygga problem i ett senare skede har samarbetsformer inom förskolorna och grundskolorna utvecklats.

Målsättningen med klassindelningen är att skapa välfungerande arbetsmiljöer i vilka eleverna känner sig trygga och kan utföra sitt skolarbete på bästa möjliga sätt.

Klassindelningarna görs i samarbete med avsändarskolornas personal (lärare i förskoleundervisning, klasslärare och speciallärare), elevvårdspersonal och skolornas rektorer.

Samarbetet internt och mellan skolorna i kommunen, också över språkgränserna, främjas genom bl.a. lärarteam, resurslärare (lärarcoacher), ledarmöten, pedagogiskt samarbete och gemensam fortbildning.

Samarbete med övriga aktörer i kommunen beskrivs närmare i de skolvisa läsårsplanerna.

5.2.4. Samarbete med social- och hälsovårdsmyndigheter

Samarbete med social- och hälsovårdsmyndigheterna beskrivs i kapitlet om yrkesövergripande samarbete inom elevvården.

5.3. Fostrande samtal och disciplinära åtgärder

Länk till Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 5.3 Fostrande samtal och disciplinära åtgärder](#).

I Kyrkslätt är de centrala riktlinjerna i planen för användning av fostrande samtal och disciplinära åtgärder gemensamma för alla kommunens skolor och de presenteras nedan. Planen kan till behövliga delar preciseras skolspecifikt för att se till att eleverna behandlas jämlikt och för att trygga arbetsron.

Allmän praxis

Hur informeras olika parter om planen, ordningsreglerna och de lagstadgade disciplinära åtgärderna: Hemmen informeras om förfarandet vid fostrande samtal och disciplinära åtgärder i anslutning till ett meddelande om skolarbete som delas ut eller publiceras i början av läsåret. Andra instanser kan läsa dessa uppgifter i läroplanen, skolans läsårsplan eller till exempel på skolornas webbplatser.

Hur ser man till att personalen instrueras och har den kompetens som behövs för att utöva disciplinära befogenheter: När pedagogiska eller disciplinära åtgärder används iaktas lagen om grundläggande utbildning. Inga andra än lagstadgade tillrättavisande och disciplinära åtgärder kan användas. Skolans ledning ansvarar för utbildning av personalen och säkerställande av personalens kunnande. Vid utbildning av ny personal säkerställs att den anställde tar del av planen för fostrande samtal och disciplinära åtgärder.

Med vilka metoder följer man upp planen och utvärderar genomförandet och effekten av åtgärderna: Klassläraren eller klassföreståndaren följer upp de disciplinära förfarandena gällande

eleverna i sin klass. Skolans generella elevvårdsgrupp följer upp påföljderna och bedömer deras inverkan på en allmän plan i skolan. I fråga om enskilda elevers uppförande följer klassläraren, klassföreståndaren eller rektorn upp om fostrande samtal eller disciplinära åtgärder inverkar på uppförandet. På så sätt bedöms det vilken inverkan de ovannämnda åtgärderna har. Om fostrande samtal eller disciplinära åtgärder är ständigt återkommande, finns det skäl att begrunda andra mer verkningsfulla åtgärder och stödformer i den individuella elevvården.

Medling som alternativ och skadestånd

Medlingsmetoder, till exempel kamratmedling, restorativ medling eller annan medlingsmetod som används av kommunen, används skolspecifikt. Medling grundar sig på de delaktigas samtycke och kan användas i stället för eller vid sidan om de pedagogiska eller disciplinära påföljderna, särskilt i sådana fall där det förekommer osakligt beteende eller oenighet inbördes mellan personer.

Då en elev har förorsakat skada följs skadeståndslagen. Elevens vårdnadshavare informeras om skadorna. Skadeståndsförfarandet kan med beaktande av elevens ålder och gärning jämkas. Skolan kan vid behov utarbeta preciserade lagenliga anvisningar.

Fostrande samtal

I hurdana fall används fostrande samtal: Eleverna styrs till sakligt beteende. **När den handledning och respons som läraren gett och andra pedagogiska lösningar för att uppnå arbetsro och ordning inte har varit tillräckliga eller när förseelsen är tillräckligt grov** är fostrande samtal det primära sättet att ingripa i att eleven stört undervisningen, brutit mot ordningsreglerna eller annan ordning, gjort sig skyldig till fusk eller behandlat andra elever eller skolans personal respektlöst eller på ett sätt som kränker deras människovärde. När eleven betar sig klandervärt kan man också ingripa genom att säga till eleven och styra eleven till rätt beteende när beteendet inte förutsätter någon pedagogisk eller disciplinär påföljd.

Hur genomförs samtalen i praktiken och vilka är de förfaringssätt som preciserar och kompletterar lagstiftningen vid förseelser, fusk och störande beteende, ansvaren för utredning av frågor, arbetsfördelningen samt förfaringssätten vid hörande och registrering: Ett fostrande samtal kan ordnas på en gång eller i flera delar under eller utanför skoldagen. Vårdnadshavaren ges tillfälle att delta i ett fostrande samtal eller en del av det om det med tanke på handlingen, försummelsen eller av annan orsak anses nödvändigt. Vid behov kan de anställda som deltar i undervisningen av eleven eller de anställda inom elevvården delta i det fostrande samtalet. Vårdnadshavaren informeras direkt om samtalet per telefon eller via elevförvaltningssystemet. Det fostrande samtalet registreras i första hand i elevförvaltningssystemet. Registreringar av fostrande samtal förvaras i enlighet med de bestämmelser och rekommendationer som vid tidpunkten gäller kommunala handlingar.

Disciplinära åtgärder och säkerhetsåtgärder

Vilka är de förfaringssätt som preciserar och kompletterar lagstiftningen vid förseelser, fusk och störningar, ansvaren för utredning av frågor, arbetsfördelningen och förfaranden för hörande och registrering och hur ser man till att de allmänna rättsskyddsprinciperna iakttas i förvaltningen när disciplinära åtgärder används:

Disciplinära åtgärder är att befalla en elev att lämna en lektion eller en tillställning i skolan, kvarsittning, en skriftlig varning och avstängning för viss tid. Skriftlig varning och avstängning för viss tid är disciplinära straff. Säkerhetsåtgärder är avlägsnande av en elev som uppför sig störande och äventyrar säkerheten, förvägran av elevens rätt att delta i undervisningen, omhändertagande av föremål och ämnen samt granskning av elevens saker.

De disciplinära åtgärderna och säkerhetsåtgärderna registreras i första hand i elevförvaltningssystemet. Gärningen som ledde till kvarsittning eller ett disciplinärt straff specificeras, och elevens synpunkt på gärningen hörs och registreras. Registreringar av disciplinära åtgärder förvaras i enlighet med de bestämmelser och rekommendationer som vid tidpunkten gäller kommunala handlingar. Vårdnadshavaren informeras om användning

av disciplinära åtgärder och säkerhetsåtgärder. Informeringen sker i första hand via elevförvaltningssystemet och beroende på situationen per telefon.

Omhändertagande av föremål och ämnen samt granskning av saker

Läraren och rektorn har rätt att omhänderta ett föremål eller ett ämne som eleven inte har rätt att inneha i skolan eller inom annan skolverksamhet eller som eleven använder för att störa inläringen eller undervisningen. Om det är uppenbart att eleven innehar ett föremål eller ett ämne som äventyrar säkerheten och eleven varken överlåter föremålet eller ämnet eller på ett pålitligt sätt påvisar att eleven inte innehar det har läraren och rektorn rätt att granska elevens saker för att omhänderta föremålet eller ämnet.

Vid omhändertagande av föremål och ämnen och granskning av saker följs lagen om grundläggande utbildning (36 d–36 i §). När man omhändertar föremål eller ämnen ska man i första hand be eleven att överlåta föremålet eller ämnet. Man ska omhänderta föremål eller ämnen och granska sakerna så säkert och så finkänsligt som möjligt utan att mer än nödvändigt ingripa i elevens integritet och privatliv.

Föremål eller ämne	Omhändertagande	Ommedelbara åtgärder vid omhändertagande	Granskning av sakerna
föremål eller ämne som äventyrar elevens egen eller andras säkerhet	möjligt, överläts till vårdnadshavaren eller till polisen beroende på föremålet eller ämnet	möjligt, eleven försöker förhindra omhändertagande genom att göra motstånd	om möjligt, innehav är uppenbart och eleven varken överlåter eller på ett tillförlitligt sätt påvisar att hen inte innehar föremålet eller ämnet
föremål eller ämne som stör undervisningen eller inläringen	möjligt, överläts till eleven efter lektionen eller senast efter arbetsdagen om det är sannolikt att störandet fortsätter	möjligt, eleven försöker förhindra omhändertagande genom att göra motstånd	om endast möjligt om föremålet eller ämnet äventyrar också elevens egen eller andras säkerhet (se ovan) eller möjligt med samtycke av eleven eller vårdnadshavaren
särskilt om föremålet eller ämnet lämpar sig för att skada egendom och eleven inte har någon godtagbar orsak att inneha det	möjligt, överläts till vårdnadshavaren eller till polisen beroende på föremålet eller ämnet	inte möjligt om föremålet eller ämnet används för att störa undervisningen eller inläringen	endast möjligt om föremålet eller ämnet äventyrar också elevens egen eller andras säkerhet (se ovan) eller möjligt med samtycke av eleven eller vårdnadshavaren
ett föremål eller ett ämne som är förbjudet enligt annan lag, t.ex. enligt	möjligt, överläts till vårdnadshavaren eller till	inte möjligt om föremålet eller ämnet används för	endast möjligt om föremålet eller ämnet äventyrar också elevens egen eller andras
alkohol- eller ordningslagen	polisen beroende på föremålet eller ämnet	att störa undervisningen eller inläringen	säkerhet (se ovan) eller möjligt med samtycke av eleven eller vårdnadshavaren

Plan för användning av fostrande samtal och disciplinära åtgärder

Hur garanterar man vid användningen av disciplinära åtgärder att förvaltningens allmänna rättsskyddsprinciper iakttas: I samband med övervägandet av pedagogisk eller disciplinär påföljd ska man alltid beakta både gärningens art och elevens ålder och utveckling. Metoderna och påföljderna ska stå i proportion till gärningen eller försummelsen. För likadana gärningar ska man ålägga likadana påföljder oberoende av vem som begått dem, dock så att upprepning av gärningarna kan beaktas som försvårande omständigheter.

Vilka är de förfaringssätt som preciserar och kompletterar lagstiftningen vid förseelser, fusk och störningar, ansvaren för utredning av ärenden, arbetsfördelningen och förfaranden för hörande och registrering:

Förseelse	Påföljd	Att beakta
Eleven stör undervisningen eller inläringen med ett föremål eller ett ämne.	Omhändertagande av ett föremål eller ett ämne	Omhändertagandet utförs av läraren eller rektorn. Föremålet eller ämnet överläts till eleven efter att lektionen eller skoltillställningen har slutat om det inte är sannolikt att störandet fortsätter. Föremålet eller ämnet som använts för att störa ska överlätas till eleven senast när arbetsdagen slutar. Pedagogisk påföljd enligt situationen.
Eleven har ett föremål eller ett ämne som äventyrar elevens egen eller andras säkerhet.	Omhändertagande av ett föremål eller ett ämne <i>och vid behov</i> granskning av elevens saker	Omhändertagandet utförs av läraren eller rektorn. Elevens saker kan granskas om eleven varken överläter föremålet eller ämnet eller påvisar att hen inte innehar det. Föremålet eller ämnet överläts till elevens vårdnadshavare. Om vårdnadshavaren inte har rätt att inneha föremålet eller ämnet överläts det till polisen. Omhändertagna droger, skjutvapen, vapendelar, patroner, ammunition och gassprejer samt sprängmedel ska omedelbart överlätas till polisen. Om föremålet inte avhämtas inom tre månader kan det bevisligen förstöras.
Eleven stör undervisningen.	Avlägsnande från klassrummet eller annan verksamhet i skolan.	Läraren eller rektorn befäller eleven att avlägsna sig. Övervakning av eleven ska ordnas och vårdnadshavaren underrättas om avlägsnandet under samma dag. Pedagogisk påföljd enligt situationen.
Eleven stör undervisningen eller bryter på något annat sätt mot ordningen i skolan, gör sig skyldig till fusk eller behandlar andra elever eller skolans personal respektlöst eller på ett sätt som kränker deras människovärde.	Fostrande samtal	Beslut om fostrande samtal fattas av läraren eller rektorn. Fostrande samtal hålls av den lärare som upptäckt förseelsen, klassläraren, klassföreståndaren, rektorn eller lärare som särskilt förordnats till uppgiften.
Eleven stör undervisningen eller bryter på något annat sätt mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk trots fostrande samtal eller förseelsen upprepas eller är allvarlig.	Kvarsittning	Kvarsittning ges av läraren. Då man ger kvarsittning kommer man skolvis överens om förfarandet i hörandet av eleven och de praktiska arrangemangen.

Eleven stör verksamheten orimligt mycket eller orsakar en farlig situation.	stör Förvägran av rätt att delta i undervisningen för den återstående arbetsdagen.	Deltagande förvägras av rektor och hemmet underrättas om saken. Övervakning av eleven ska ordnas.

Eleven stör allvarligt eller upprepade gånger undervisningen eller bryter på något annat sätt mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk.	Skriftlig varning	En skriftlig varning ges av rektorn. Innan en skriftlig varning ges specificeras den gärning eller försummelse som föranlett varningen och eleven hörs. Även vårdnadshavarna ges tillfälle att bli hörda. Om skriftlig varning ges ett beslut.

Eleven stör allvarligt eller upprepade gånger undervisningen eller bryter på något annat sätt mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk trots skriftlig varning.	Avstängning för viss tid för högst tre månader	Svenska förskoleverksamhets- och utbildningsnämnden beslutar. Kan verkställas, även om beslutet inte har vunnit laga kraft, om eleven har uppfört sig så våldsamt eller hotfullt att säkerheten för en annan elev eller en person som arbetar i skolan blivit lidande eller allvarligt äventyrats, och det finns en uppenbar risk för att det våldsamma eller hotfulla uppförandet upprepas. Före avstängningen för viss tid hörs eleven och den gärning eller försummelse som föranlett avstängningen specificeras. Även elevens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörda.

5.4. Olika sätt att anordna undervisningen

Länk till Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 5.4 Olika sätt att anordna undervisningen](#).

5.4.1. Årskursintegrerade studier

Inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen i Kyrkslätt ordnas undervisningen årskursvis. Årskursintegrerade studier kan gälla enskilda elever då en plan för elevens lärande uppgörs.

5.4.2. Undervisning i sammansatt klass

I Karuby och Oitbacka skola sker undervisningen delvis i sammansatt klass. Inom ramen för den godkända timfördelningen uppgörs ett arbetsschema för varje läsår för de sammansatta klasserna enligt växelkurssystem. Innehållet i omgivningslära, religion, livsåskådning, historia, biologi, fysik, kemi, gymnastik, bildkonst, musik och slöjd läses enligt växelkurs. I modersmål, matematik, finska och engelska följer man läroplanens årskursvisa innehåll.

5.4.3. Fjärruppkoppling i undervisningen

Inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen i Kyrkslätt utnyttjas fjärruppkoppling i undervisningen vid behov t.ex. vid samarbete mellan skolorna samt då en elev är sjuk under längre perioder.

5.4.4. Flexibel grundläggande utbildning

Inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen i Kyrkslätt ordnas flexibel grundläggande utbildning för elever i årskurs 9.

Eleverna antas till den flexibla grundläggande undervisningen på basen av ansökan. Klassföreståndarna i årskurs 8 informerar eleverna om ansökningsförfarandet. Dessutom informeras vårdnadshavarna om den sk flexklassen samt ansökningsförfarandet via den elektroniska informationskanalen. Ansökan lämnas in inom april månad till elevvårdsgruppen och i maj kallas eleven jämte vårdnadshavarna till intervju. På basen av intervjuerna gör elevvårdsgruppen ett förslag till klassammansättning. Ett förvaltningsbeslut om antagande till flexklassen görs av rektor och delges skriftligt till eleven och vårdnadshavarna i slutet av maj. Till klassen antas max 10 elever.

Till flexklassen antas elever som kan ha motivationsbrist, koncentrationssvårigheter eller psykosocial problematik men som i huvudsak klarar av att studera enligt allmänna mål. Syftet med flexklassen är att minska avbrott i skolgången och förebygga utslagning.

En stor vikt läggs vid den personliga tillväxten och mognaden. Eleverna delar vardagen i hemklassen och tar del av varandras levnadshistorier under överseende och handledning av läraren.

Undervisningen är indelad i två terminer. Under höstterminen läses fysik, kemi, biologi, samhällslära, engelska, finska, modersmål och litteratur samt elevhandledning. De valfria ämnena ordnas inom allmänundervisningens grupper. På vårterminen läses matematik, geografi, religion/ livsåskådningskunskap, engelska, finska samt modersmål och litteratur.

Eleverna deltar i praktisk arbetslivsorientering (PRAO) i fyra omgångar på tre veckor var vilket innebär sammanlagt tolv veckor PRAO. Två praktikperioder infaller på hösten och två på våren. På arbetsplatsen utses en handledare som tillsammans med eleven och läraren diskuterar om elevens insats på arbetsplatsen, om arbetslivets krav och möjligheter. Eleven får ett arbetsintyg från varje PRAO-plats.

Under läsåret ordnas utvecklingssamtal med elev och vårdnadshavare i den utsträckning som behövs. Läraren samarbetar vid behov med elevvårdsgruppen, social- och hälsovården samt ungdomspsykiatri.

Efter avslutad skolgång stöds eleven vid övergången till studier på andra stadiet och vid behov under en längre period.

5.4.5. Undervisning i särskilda situationer

Elev som bedöms ha kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs kan få beslut om särskilda undervisningsarrangemang. I beredandet av beslutet skall en pedagogisk bedömning uppgöras av undervisande lärare i samarbete med eleven, vårdnadshavarna och klassläraren eller klassföreståndaren. Då bedömningen är klar tar undervisande lärare upp ärendet i elevvårdsgruppen som gör en bedömning av elevens behov.

Då elevvårdsgruppen bedömer att eleven behöver särskilda undervisningsarrangemang skall ett förvaltningsbeslut om särskilda undervisningsarrangemang fattas innan de kan verkställas. Den pedagogiska bedömningen och elevvårdsgruppens rekommendation står till grund för beslut om särskilda undervisningsarrangemang. Därtill skall undervisande lärare höra om eleven och vårdnadshavaren ger sitt samtycke till beslut om särskilda undervisningsarrangemang. Rektorn

eller skolföreståndaren fattar därefter eventuellt beslut om särskilda undervisningsarrangemang, varefter plan för elevens lärande skall uppgöras.

Då eleven underpresterar, saknar studiemotivation och hotas av utslagning från fortsatt utbildning och arbetsliv, kan eleven inför årskurs 9 ansöka om flexibel grundläggande utbildning. Beslut om flexibel grundläggande utbildning görs av rektor.

Sjukhusundervisning ges i samarbete med Helsingfors universitetssjukhus och Jorvs sjukhus. I fråga om sjukhusundervisning anvisas eleven en sjukhusskola som sin närskola. Kontakten till sjukhusskolan tas av personal på bildningstjänsterna.

Då eleven återvänder till sin närskola är det viktigt att informationen om eleven och elevens lärande överförs från sjukhusskolan. I dessa fall ordnas möten med sjukhusskolans personal och elevens egna lärare.

5.5. Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran

Länk till Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 5.5 Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran](#).

Klubbverksamhet

Klubbverksamheten ska vara mångsidig och följa samma värderingar som hela svenska småbarnspedagogiken och utbildningen i Kyrksläpps kommun (trygghet, respektfullt bemötande, ansvar och uppmuntran). Klubbverksamheten är frivillig verksamhet.

Målet med klubbverksamheten är

- stödja och främja positiva fritidssysselsättningar
- att öka elevernas delaktighet
- ge eleverna möjlighet att utveckla sociala färdigheter
- utveckla kreativt handlande och tänkande
- sporra eleverna att skapa sin egen kultur

Klubbverksamheten riktar sig till alla elever och kompletterar det utbud av eftermiddagsverksamhet som Eftis erbjuder. Klubbverksamhet kan ordnas om resurserna medger. Skolornas klubbverksamhet kan ordnas i samarbete med aktörer i tredje och privata sektorn.

Samarbetet med klubb-, morgon- och eftermiddagsverksamhet organiseras genom att det i skolorna utses en ansvarsperson som koordinerar verksamheten i den egna enheten tillsammans med bildningsväsendets ansvarsperson.

Skolans biblioteksverksamhet

Skolorna har egna skolbibliotek som stöder skolans verksamhet. Dessutom samarbetar elever och personal med kommunens bibliotek aktivt.

Med sin verksamhet vill kommunens biblioteket inspirera eleverna till både läsning och kreativt skrivande. Biblioteket ger undervisning i informationssökning i samarbete med lärarna och enligt behov. Bokbussen betjänar kommunens mindre skolor vilka ligger längre bort från det fasta biblioteken.

Skolmåltiden

Målet med skolmåltiden är att upprätthålla och främja elevens välmående. Skolmåltiden är en del av skolans elevvård och samtidigt en del av skolans fostrings- och undervisningsarbete. Elever erbjuds en specialdiet pga religiösa, etiska eller medicinska skäl. Den vegetariska kosten som erbjuds i skolan är av näringsskäl lakto-ovo-vegetarisk.

Skolväg och skoltransporter

Vårdnadshavarna informeras om principerna för skoltransporter via kommunens och skolornas webbplatser, på föräldramöten, genom infobrev samt via den elektroniska informationskanalen.

6. KAPITEL 6 BEDÖMNING AV ELEVENS LÄRANDE OCH KUNNANDE I DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN

6.1. Bedömningens syften i den grundläggande utbildningen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Bedömningens syften i den grundläggande utbildningen](#).

6.1.1. Formativ bedömning

6.1.1.1 Formativ bedömning

Syftet med den formativa bedömningen är att handleda eleven i framstegen i studierna i relation till de uppställda målen. Den formativa bedömningen hjälper eleven att förstå sitt eget lärande, uppfatta sina styrkor och utveckla sina arbetsfärdigheter i syfte att nå de mål som ställts upp för läroämnet. Den formativa bedömningen är en del av undervisningen.

Den formativa bedömningen är respons som stödjer och leder lärandet. Responsen ska hjälpa eleven att förstå målen för läroämnet, att uppfatta sina egna framsteg i relation till de uppställda målen samt hur prestationerna kan förbättras i förhållande till de uppställda målen och kunskapskraven.

Självvärdering och kamratrespons är en del av den formativa bedömningen. Eleverna tränar under lärarens handledning på sina färdigheter i självvärdering och på att ge och ta emot kamratrespons. Dessa färdigheter ska tränas som en del av studierna i alla läroämnen. Självvärderingen och kamratresponsen inverkar inte på vitsordet eller det verbala omdöme som eleven ska få i läroämnet.

Målen för läroämnena och principerna för bedömningen ska klargöras för eleverna på ett sätt som är ändamålsenligt med tanke på elevernas ålder. Varje elev ska kunna bilda sig en uppfattning om vad som avses att hen ska lära sig och hur prestationerna bedöms. Under läsårets gång

ska vårdnadshavarna informeras om elevens framsteg i studierna och om hens arbete och uppförande^[1].

Den formativa bedömningen ska alltid genomföras i syfte att uppnå målen för läroämnena som har ställts upp i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och preciserats i den lokala läroplanen.

Den formativa bedömningen förutsätter ingen dokumentation.

[1] Förordningen om grundläggande utbildning 10 §

6.1.2. Summativ bedömning

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Summativ bedömning](#).

6.2. Allmänna principer för bedömningen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Allmänna principer för bedömningen](#).

6.2.1 Samarbetet med vårdnadshavarna i anslutning till bedömning och formerna för information om bedömning, i Kyrkslätt

Syftet med samarbetet mellan skolorna och hemmen är att för vårdnadshavarna klargöra bedömningsgrunder och -praxis. Vårdnadshavarna informeras om bedömningsgrunder och -praxis med hjälp av vårdnadshavarens handbok och årsklockan för bedömning. I årsklockan för bedömning har man skrivit in tidpunkterna för gemensamt överenskommen bedömningspraxis. Läraren ger närmare information om bedömningen till vårdnadshavarna i samband med höstens första föräldratillfälle eller på något annat ändamålsenligt sätt.

Eleven och vårdnadshavaren ska få tillräckligt med information om elevens lärande, kunnande, arbete och uppförande. I Kyrkslätt är de gemensamt överenskomna informationssätten lärandesamtal samt mellan-, läsårs- och avgångsbetyg. Läraren planerar och informerar om bedömningen så att elevens och vårdnadshavarens rätt att få tillräckligt med information om elevens lärande, kunnande, arbete och uppförande uppfylls under läsåret. Elevernas ålder och förutsättningar ska beaktas då man delger information om bedömning.

Varje elev ska få veta vad som avses att hen ska lära sig och hur hens lärande, kunnande, arbete och uppförande bedöms. Målen för läroämnena och principerna för bedömningen ska klargöras för eleverna på ett sätt som är ändamålsenligt med tanke på elevernas ålder.

Eleven och vårdnadshavaren har rätt att få information om grunderna för bedömningen och hur de har tillämpats i bedömningen av eleven. Eleven och vårdnadshavaren får informationen om bedömningsgrunder från läroplanen eller vid behov av läraren som bedömt eleven. Läraren ger vid behov information om hur grunderna för bedömningen tillämpats i bedömningen av eleven.

Lärandesamtal

Lärandesamtalen är ett av sätten att informera om bedömningen och att samarbeta med vårdnadshavarna. I lärandesamtalen deltar lärare, elev och vårdnadshavare.

Under lärandesamtalet ges information om elevens lärande, kunnande, arbete och uppförande. I samtalet betonar man de mest väsentliga delarna ur lärandets synvinkel för varje enskild elev. I samtalet kombinerar man bedömningsinformation och elevernas självvärderingar.

Tidpunkterna för de gemensamma lärandesamtalen har definierats årskursvis. I årskurserna 1-5 genomförs lärandesamtalen i oktober-februari. I årskurs 6 genomförs samtalen i januari-mars. I årskurserna 7-9 har man samtalet under höstterminen eller efter att eleverna fått sitt mellanbetyg.

Lärandesamtalet kan även alltid hållas i samband med uppdateringen av pedagogiska planer och stöddokument.

I årskurserna 1-4 är lärandesamtalet en central del av informationen om bedömningen, eftersom man inte ger mellanbetyg i dessa årskurser. Under lärandesamtalet i årskurs 2 betonas även stadiövergången.

Under lärandesamtalet i årskurs 5 fokuserar man främst på lärande, eftersom kunnsande, arbete och uppförande bedöms i mellanbetyget. I lärandesamtalet i årskurs 6 betonas speciellt stadiövergången.

I lärandesamtalen i årskurserna 7-8 behandlar man, förutom information om bedömning, elevens individuella mål, till vilka man återkommer under våren som en del av den formativa bedömningen. Samtalet i årskurs 9 fokuserar speciellt på slutbedömningen och förutsättningarna för sökandet till fortsatta studier.

6.3. Bedömning av lärande och kunnsande

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Bedömning av lärande och kunnsande](#).

6.4. Bedömning av arbete

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Arbetet som föremål för bedömning](#)

6.5. Bedömning av uppförande

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Bedömning av uppförande](#)

Bedömning av uppförande i Kyrkslätt

Värdegrunden för den grundläggande utbildningen utgör grunden då man i skolan handleder eleven i gott uppförande samt undervisar dem i kunskaper och färdigheter som anknyter till uppförande. Detta är en del av skolans fostrande uppdrag. Eleverna handleds i att ta andra människor och sin omgivning i beaktande och att följa gemensamt överenskomna tillvägagångssätt och regler. Det centrala är att fostra eleverna att:

- aktivt och positivt bidra till gemenskapens verksamhetskultur och välmående,
- handla rätt och med respekt gentemot sig själv, andra och sin omgivning,
- sträva efter självreglering och att ta ansvar för sina egna handlingar,
- respektera och förhålla sig positivt till olikheter
- handla enligt principerna för hållbar livsstil samt
- respektera de mänskliga rättigheterna.

Som medlemmar av skolgemenskapen har eleverna sitt eget ansvar, som grundar sig på det i läroplanen definierade gemensamma ansvaret för en skoldag. Eleverna tar ansvar genom att regelbundet delta i skolarbete, att ha ett rättvist och uppskattande förhållningssätt till skolkamraterna och de vuxna i skolan samt genom att följa de gemensamma reglerna.

I skolarbetet är det nödvändigt att respektera andra människors okränkbarhet samt arbete och arbetsro, liksom att ta hand om de överenskomna uppgifterna. Lagen förpliktigar eleverna att delta i den grundläggande utbildningen, att utföra sina uppgifter samvetsgrant och att uppföra sig sakligt. Bedömningen av uppförandet genomförs i relation till de mål och kriterier för siffervitsord eller verbal bedömning som ställts upp för uppförande och hur väl eleven uppnått dem. I bedömningen

beaktar man elevernas ålder och förutsättningar. Bedömningen baserar sig inte på elevernas personlighet, temperament eller andra personliga egenskaper.

Mål för uppförande enligt delområden

Eleven tar ansvar för sitt handlande.	Eleven följer regler och anvisningar.	Eleven tar andra i beaktande.	Eleven beaktar sin miljö.
Eleven följer överenskomna tidtabeller.	Eleven följer skolans ordningsregler.	Eleven visar respekt för andra genom sitt uppförande.	Eleven gör sin egen andel i att främja en trivsamt och säker skolmiljö.
Eleven deltar regelbundet i undervisning och tar hand om sitt skolarbete.	Eleven handlar enligt givna instruktioner.	Eleven handlar rättvist och godkänner olikhet.	Eleven tar hand om sitt eget, klassens och skolans gemensamma material och utrymmen.
Eleven tar ansvar över att sköta gemensamma ärenden.	Eleven förbinder sig till gemensamt överenskomna verksamhetssätt.	Eleven visar med sina handlingar att hen är mot mobbning.	Eleven tar sitt ansvar i att hålla skolan och dess närmiljö städig.
Eleven kan anpassa sitt uppförande till situationen.		Eleven samarbetar med andra.	
Eleven följer gemensamt överenskomna goda seder och bruk.		Eleven respekterar människors okränkbarhet och andra mänskliga rättigheter.	

Kriterier för uppförandevitsord

Berömlig (10)

Eleven har på ett berömligt sätt uppnått målen för uppförande. Med sitt uppförande bidrar eleven positivt och upprepade gånger till klass- eller skolgemenskapen.

Utmärkt (9)

Eleven har på ett utmärkt sätt uppnått målen för uppförande. Genom sin verksamhet strävar eleven efter att bidra på ett positivt sätt till skolgemenskapen.

Bra (8)

Eleven har uppnått målen för uppförande väl. Eleven tar ansvar för sitt uppförande rätt så självständigt, men hen har eventuellt i viss mån fått handledning för att kunna uppnå målen.

Nöjaktig (7)

Eleven har uppnått målen för uppförande på ett nöjaktigt sätt. Inom något delområde har elevens verksamhet krävt diskussion och handledning, men hen har lyckats utveckla sin verksamhet inom delområdet under bedömningsperioden. Man har eventuellt varit tvungen att ingripa i elevens uppförande genom fostrande eller disciplinära åtgärder.

Måttlig (6)

Eleven har på ett måttligt sätt uppnått målen för uppförande. Elevens verksamhet har under bedömningsperioden krävt diskussioner och handledning gällande flera av målen. Eleven har tidvis strävat efter att utveckla sin verksamhet inom dessa delområden. Man har ingripit i elevens uppförande genom fostrande eller disciplinära åtgärder.

Försvarlig (5)

Eleven har på ett försvarligt sätt uppnått målen för uppförande. Trots upprepad handledning har eleven inte kunnat utveckla sin verksamhet gällande målen för uppförande. Man har upprepade gånger ingripit i elevens uppförande genom disciplinära åtgärder.

Ikke godkänd (4)

Eleven har inte uppnått målen för uppförande. Eleven kan med sin egen verksamhet förorsaka fara för skolgemenskapen och hen står inte till att tillrättavisas med disciplinära åtgärder.

Kriterier för verbal bedömning av uppförande

Du har uppnått målen berömligt.

Eleven har på ett berömligt sätt uppnått målen för uppförande. Med sin verksamhet strävar eleven efter att på ett positivt sätt och upprepade gånger bidra till klass- eller skolgemenskapen.

Du har uppnått målen bra.

Eleven har uppnått målen för uppförande väl. Eleven tar för det mesta ansvar för sitt uppförande självständigt, men hen har eventuellt i viss mån fått handledning för att kunna uppnå målen.

Du har uppnått målen nöjaktigt.

Eleven har uppnått målen för uppförande på ett nöjaktigt sätt. Inom något delområde har elevens verksamhet krävt diskussion och handledning, men hen har lyckats utveckla sin verksamhet inom delområdet under bedömningsperioden. Man har eventuellt varit tvungen att ingripa i elevens uppförande genom fostrande eller disciplinära åtgärder.

Du har uppnått målen försvarligt.

Eleven har på ett försvarligt sätt uppnått målen för uppförande. Trots upprepad handledning har eleven inte kunnat utveckla sin verksamhet gällande målen för uppförande. Man har upprepade gånger ingripit i elevens uppförande genom disciplinära åtgärder.

Du har inte uppnått målen.

Eleven har inte uppnått målen för uppförande på ett godkänt sätt. Eleven kan med sin egen verksamhet förorsaka fara för skolgemenskapen och hen står inte till att tillrättavisas med disciplinära åtgärder.

6.6. Studiegången i den grundläggande utbildningen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Studiegången i den grundläggande utbildningen](#)

6.6.1. Studiegången enligt årskurs

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Studiegången enligt årskurs](#).

Studiegången enligt årskurs i Kyrkslätt

Om det finns risk för att elevens hela prestation under läsåret underkänns i något läroämne, ska eleven och vårdnadshavaren informeras om saken under läsåret och man ska komma överens om åtgärder för att stödja lärandet. Eleven bereds möjlighet att, utan att delta i undervisningen, vid ett särskilt tillfälle visa prov på att hen inhämtat godtagbara kunskaper och färdigheter i läroämnet i fråga innan läsåret tagit slut.

Ifall det görs ett villkorligt beslut om kvarstannande, har eleven möjlighet att visa sitt kunnande under de tre första veckorna i juni. I beslutet anges vilka delar av årskursens lärokurs som förutsätter en godkänd prestation i ett särskilt tillfälle för att visa prov på kunnande för att eleven ska uppflyttas till följande årskurs. Elevens lärare och rektorn ansvarar för arrangemangen.

6.6.2. Studier enligt ett eget studieprogram

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Studier enligt ett eget studieprogram](#)

Studier enligt ett eget studieprogram i Kyrkslätt

Studiehelheterna för elever som studerar enligt ett eget studieprogram består av obligatoriska och valfria studiehelheter. De obligatoriska studiehelheterna grundar sig på målen och innehållen i läroämnena, som fördelats på varje årskurs. De valfria studiehelheterna grundar sig på valfria ämnen som erbjuds av skolan. Arrangemang gällande studier över årskursgränserna beskrivs närmare i kapitel 5.4.1.

6.7. Gemensamma läroämnena och valfria ämnen som ska bedömas i slutet av läsåret

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Gemensamma läroämnena och valfria ämnen som ska bedömas i slutet av läsåret](#).

Bedömning av valfria ämnen i Kyrkslätt

Valfria konst- och färdighetsämnen bedöms som en del av respektive konst- och färdighetsämne och för dem ges inga skilda verbala bedömningar eller vitsord i betyget.

De valfria ämnena bedöms enligt målen för det valfria ämnet. Enligt timfördelningen för den grundläggande utbildningen bedöms eventuella valfria ämnen i årskurserna 1-3 verbalt. I årskurserna 4-9 ges siffervitsord för de valfria ämnena som omfattar minst två årsveckotimmar. De valfria ämnena som omfattar färre än två årsveckotimmar bedöms verbalt med anteckningen "godkänd".

6.8. Slutbedömning i den grundläggande utbildningen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Slutbedömning i den grundläggande utbildningen](#).

6.8.1. Bildandet av slutvitsord

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Bildandet av slutvitsord](#)

6.8.2. Slutbedömningen av en elev som omfattas av särskilt stöd

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Slutbedömningen av en elev som omfattas av särskilt stöd](#).

Slutbedömningen av en elev som omfattas av särskilt stöd i Kyrkslätt

I Kyrkslätt bedöms individualiserade lärokurser i slutbedömningen med siffervitsord.

6.8.3. Gemensamma läroämnen som ska bedömas i slutbedömningen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Gemensamma läroämnen som ska bedömas i slutbedömningen](#)

6.8.4. Bedömning av lärokurserna i konst- och färdighetsämnena i slutbedömningen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Bedömning av lärokurserna i konst- och färdighetsämnena i slutbedömningen](#)

6.8.5. Bedömning av valfria ämnen i slutbedömningen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Bedömning av valfria ämnen i slutbedömningen](#).

Bedömning av valfria ämnen i slutbedömningen i Kyrkslätt

I Kyrkslätt kan det kunnande som visats i ett valfritt ämne som hör till ett gemensamt läroämne och som ska bedömas med ett verbalt omdöme, höja slutvitsordet i läroämnet i fråga.

6.8.6. Undervisning som betonar ett läroämne eller en särskild utbildningsuppgift och slutbedömning

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Undervisning som betonar ett läroämne eller en särskild utbildningsuppgift och slutbedömning](#).

6.9. Frånvaro och dess inverkan på bedömning

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Frånvaro och dess inverkan på bedömning](#)

6.10. Ny bedömning och rättelse av bedömning

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Ny bedömning och rättelse av bedömning](#)

6.11. Betyg

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Betyg](#)

6.11.1. Verbala omdömen och siffervitsord i betygen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Verbala omdömen och siffervitsord i betygen](#)

Verbala omdömen och siffervitsord i betygen i Kyrkslätt

I betygen i årskurserna 1-3 används verbalt omdöme. I årskurserna 1-3 ges bedömningen av uppförande som ett verbalt omdöme som bilaga till betyget. I tilläggsuppgifterna i betyget ska antecknas att bedömningen av uppförande ges som ett verbalt omdöme som bilaga till betyget. I årskurserna 1-3 kompletteras läsårsbetyget med en bilaga om hur eleven uppnått målen i modersmål och matematik. I årskurs 3 beskriver man i bilagan dessutom hur eleven uppnått målen i A1-språket finska.

I de betyg som ges i årskurs 4-9 används sifferbedömning.

Verbalt omdöme kan också, utom vid slutbedömningen, användas vid bedömningen av elever vars modersmål är något annat än undervisningsspråket.

Individualiserade lärokurser bedöms med ett verbalt omdöme i betyget i årskurserna 1-3 och med sifferbedömning i årskurserna 4-9. I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde ska verbalt omdöme användas.

6.11.2. Läsårsbetyg

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Läsårsbetyg](#)

6.11.3. Mellanbetyg

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Mellanbetyg](#)

Mellanbetyg i Kyrkslätt

I Kyrkslätt ges mellanbetyg i årskurserna 5–9. Det är möjligt att inte ge mellanbetyg ifall det inte är meningsfullt med tanke på elevens särskilda situation. Om detta beslutar rektor och elevens lärare tillsammans. Eleven och dess vårdnadshavare ska ändå få tillräckligt med information om elevens lärande, kunnande, arbete och uppförande.

6.11.4. Skiljebetyg

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Skiljebetyg](#)

6.11.5. Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen](#)

6.12. Särskild examen och betyg över studier som avlagts genom särskild examen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Särskild examen och betyg över studier som avlagts genom särskild examen](#)

Särskild examen och betyg över studier som avlagts genom särskild examen i Kyrkslätt

Särskild examen kan avläggas under läsåret med undantag för skolornas lovtider. En elev som deltar i en särskild examen erbjuds möjlighet att genom olika ändamålsenliga metoder och mångsidiga arbetssätt visa att hens kunskaper och färdigheter motsvarar kunskaper och färdigheter i de olika läroämnena enligt den grundläggande utbildningens allmänna lärokurs. Det

är inte möjligt att med enbart en bedömningsmetod bedöma hur eleven uppnått samtliga mål som ställts upp för läroämnena.

6.13. Frågor som avgörs på lokal nivå

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [Frågor som avgörs på lokal nivå](#)

7. KAPITEL 7 STÖD FÖR LÄRANDE OCH SKOLGÅNG

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [KAPITEL 7 STÖD FÖR LÄRANDE OCH SKOLGÅNG](#).

7.1. Principerna för stöd

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 7.1 Principerna för stöd](#).

PRINCIPERNA FÖR STÖD FÖR LÄRANDE OCH UNDERVISNING I KYRKSLÄTT

I detta kapitel beskrivs det förebyggande arbetet och principerna för ordnandet av stöd.

Förebyggande arbete och tidiga insatser

Målet med skolans förebyggande arbete är att upptäcka och förebygga svårigheter innan problem uppkommer. Tidiga insatser skall läggas in snarast möjligt så eleven får det stöd hen behöver.

Rutiner och samarbete vid övergångar

Skolans samarbete med förskolan under stadiövergången är en del i det förebyggande arbetet. Det samma gäller det yrkesövergripande samarbetet inom och mellan kommunens skolor då eleven byter skola eller klass. I kommunens årsklocka är övergångsmöten mellan de olika stadierna införda som en viktig del av samarbetet mellan de olika verksamheterna.

Systematisk uppföljning av elevers behov av stöd

Lärarens kontinuerliga handledning av eleven, uppföljning och utvärdering av elevens framsteg utgör några av de viktigaste delarna av det förebyggande arbetet, likaså det yrkesövergripande samarbetet och samarbetet med eleven och vårdnadshavaren. Allt samarbete är till för att stöda och stärka elevens självkänsla. Speciallärares gruppsscreening av elevernas läsfärdigheter, skrivfärdigheter och räknefärdigheter utgör också en viktig del i det arbete som förebygger svårigheter i lärande.

Principer som styr ordnandet av stöd

Det övergripande målet för trestegsstödet är att upprätthålla elevens motivation för livslångt lärande och skolgång, samt att ge eleven tilltro till sitt eget kunnande. Principerna för ordnande av stöd grundar sig på en helhetssyn på individens lärande och skolgång, där stödet ordnas enligt elevens behov.

Initiativet till stöd kan tas av eleven, vårdnadshavaren, undervisande lärare eller övriga inom elevvården. Elevvården består av alla som arbetar i skolan. Alla inom elevvården har ett gemensamt ansvar för att elevens behov av stöd uppmärksammas. I uppföljningen av elevens utveckling är det viktigt att även begåvade elevers behov av stöd uppmärksammas. Då initiativet till stöd är taget bedömer undervisande lärare, klassläraren eller klassföreståndaren, den pedagogiska stödgruppen vilken form av stöd eleven behöver. Alternativt sker bedömningen i ett yrkesövergripande samarbete med yrkespersoner inom elevvården.

Stödet skall vara planerat, strukturerat och det skall bokföras. En viktig del i arbetet med stödåtgärderna är kontinuerlig uppföljning. Innan intensifierat eller särskilt stöd inleds skall en pedagogisk bedömning eller pedagogisk utredning uppgöras för att utreda elevens behov av stöd. Efter den yrkesövergripande gruppens bedömning av elevens behov av stöd skall en plan för elevens lärande eller en individuell plan för hur undervisningen skall ordnas uppgöras. I de olika planerna fästs uppmärksamheten främst på planering och beskrivning av stödet; mål, metod och förverkligande. Då elevens behov av stöd utreds eller planeras skall dokumentationen ske i de färdigställda mallar som är gemensamma för den svenskspråkiga grundläggande utbildningen i

Kyrkslätt. Elevens vårdnadshavare är delaktiga i processen att utveckla stödet i samband med uppgörandet av planerna. Lärarna kan konsultera eller få handledning av speciallärarna i arbetet med trestegstödet och synliggörandet av stödåtgärderna.

Stödet som skolan ger kan bestå av differentiering, individualisering, elevhandledning, läsläsningshjälp, stödundervisning, hjälpmedel, specialundervisning på deltid, specialundervisning, biträdestjänster, tolktjänster, elevvårdstjänster, handledning och andra stödtjänster. Individualisering av lärokurs är en stödåtgärd som endast kan ges elever som har fått beslut om särskilt stöd. Stödundervisning kan ges under eller utanför skoltid.

Stödet kan ges av undervisande lärare, klasslärare, klassföreståndare, speciallärare, specialklasslärare, biträde, tolk, elevvårdspersonal eller någon annan enligt överenskommelse. Stödet kan genomföras inom allmänundervisningen eller specialundervisningen inom den ordinarie undervisningsgruppen, i flexibel grupp, i smågrupp eller individuellt och som kompanjonundervisning eller teamundervisning. Stödformerna inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen i Kyrkslätt visas i tabell 1.

Tabell 1 Trestegstödet inom Kyrksläts svenskspråkiga grundläggande utbildning

Höklassig grundläggande utbildning		
ALLMÄNT STÖD ↔ INTENSIFIERAT STÖD ↔ SÄRSKILT STÖD		
pedagogisk bedömning (plan för elevens lärande)	pedagogisk utredning plan för elevens lärande	IP
STÖD* OCH FÖREBYGGANDE ARBETE		
differentiering elevhandledning läxläsningshjälp stödundervisning hjälpmedel skoltid specialundervisning på deltid biträdestjänster elevvårdsstöd handledningstjänster stödtjänster	differentiering elevhandledning läxläsningshjälp stödundervisning hjälpmedel specialundervisning på deltid biträdestjänster elevvårdsstöd handledningstjänster stödtjänster	differentiering elevhandledning läxläsningshjälp stödundervisning hjälpmedel specialundervisning på deltid biträdestjänster elevvårdsstöd handledningstjänster stödtjänster individualisering specialundervisning
ANORDNARE AV STÖD; i flexibel grupp, i smågrupp eller individuellt, kan även ges som kompanjon- eller teamundervisning		
undervisande lärare ämneslärare klasslärare klassföreståndare biträde speciallärare elevvårdspersonal sakkunniga andra enligt överenskommelse	undervisande lärare ämneslärare klasslärare klassföreståndare biträde speciallärare elevvårdspersonal sakkunniga andra enligt överenskommelse	undervisande lärare ämneslärare klasslärare klassföreståndare biträde speciallärare specialklasslärare elevvårdspersonal sakkunniga andra enligt överenskommelse

* bokförs i checklista

7.2. Allmänt stöd

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 7.2 Allmänt stöd](#).

ALLMÄNT STÖD I KYRKSLÄTT

Då eleven har svårigheter skall stödet läggas in snarast möjligt. Undervisande lärare bedömer elevens behov av stöd tillsammans med eleven och vårdnadshavaren. Målet för allmänt stöd är att förebygga större svårigheter och att eleven med stödåtgärder skall klara skolgången inom

allmänundervisningen, så att målen för den allmänna lärokursen kan nås i alla läroämnena. Målet kan också vara att stärka en begåvad elevs färdigheter och upprätthålla motivationen för lärandet.

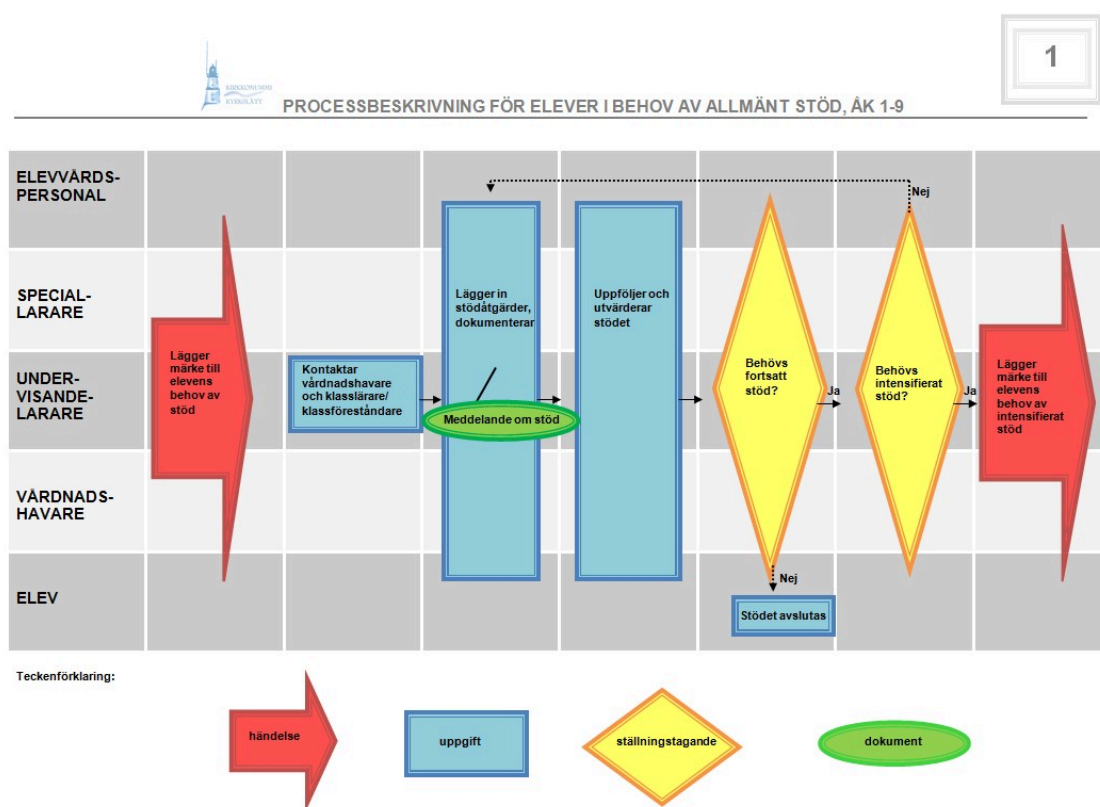
Undervisande lärare ansvarar för organiseringen av stödet, dess innehåll och material samt övriga pedagogiska lösningar i anslutning till stödet. Då eleven får stöd skall undervisande lärare informera klassläraren eller klassföreståndaren om stödet. Klasslärare och klassföreståndare skall ha en helhetsbild av elevernas skolgång och skall därför vara informerade om stödåtgärderna. På samma sätt skall klasslärare och klassföreståndare vidarebefordra information som övriga lärare har nytta av i sin undervisning.

Undervisande lärare skall dokumentera stödet och dess innehåll. Vid behov kan en plan för elevens lärande uppgöras. Plan för elevens lärande kan vara bra att uppgöra, för att synliggöra ansvarsfördelningen, då det allmänna stödet ges i ett yrkesövergripande samarbete, tabell 1. Om plan för elevens lärande uppgörs skall vårdnadshavaren få den till påseende och underteckna den. Vårdnadshavaren skall även få en kopia på färdigställda planer för lärande, originalet skall förvaras i skolan.

För att stärka en begåvad elevs färdigheter kan undervisande lärare ge eleven annorlunda uppgifter och både bredda och fördjupa elevens kunskaper i ämnet. Undervisning och bedömning av elevens kunskaper kan ske i samarbete med Kyrksläotts gymnasium. Då undervisningen avviker från den egentliga lärokursen dokumenteras detta i en plan för elevens lärande.

Utvärderingen kan dokumenteras då eleven uppnått målet, läsåret avslutas eller i samband med en pedagogisk bedömning då behovet av intensifierat stöd utreds. Behovet av intensifierat stöd skall utredas då eleven behöver fler långsiktiga stödåtgärder.

Tabell 2 Processbeskrivning för allmänt stöd

7.3. Intensifierat stöd

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 7.3 Intensifierat stöd](#).

INTENSIFIERAT STÖD I KYRKSLÄTT

Då det allmänna stödet är otillräckligt skall behovet av intensifierat stöd utredas i en pedagogisk bedömning. Målet för intensifierat stöd är att förebygga större svårigheter och att eleven skall klara skolgången inom allmänundervisningen så att målen för den allmänna lärokursen kan nås i alla läroämnena med hjälp av långsiktigt stöd. Det intensifierade stödet kan ges i ett yrkesövergripande samarbete, tabell 1.

Pedagogisk bedömning

Undervisande lärare har det huvudsakliga ansvaret för att elevens behov av stöd uppmärksammas och utreds. Behovet av en pedagogisk bedömning kan ändå påtalas av eleven, vårdnadshavaren eller elevvården. Innan en pedagogisk bedömning påbörjas skall undervisande lärare vidtala elevens klasslärare eller klassföreståndare. Klassläraren eller klassföreståndaren har ett helhetsansvar för elevens skolgång och skall vara informerad om det finns skäl att utreda behovet av intensifierat stöd i fler läroämnena.

Då den pedagogiska bedömningen omfattar endast ett ämne ansvarar undervisande lärare för dokumenteringen. Då det finns behov av intensifierat stöd i fler ämnen fungerar klassläraren eller klassföreståndaren som samordnare och ansvarar för dokumentationen. Innan arbetet med bedömningen påbörjas kontaktas eleven och vårdnadshavaren angående behovet av en pedagogisk bedömning.

Eleven och vårdnadshavaren är delaktiga i den pedagogiska bedömningen. Med tanke på ett positivt samarbete och förstärkning av elevens självkänsla är det viktigt att ge uttryck för elevens styrkor och de områden på vilka elevens färdigheter är goda samtidigt som man funderar på elevens behov av stöd, dess form och omfattning.

Förutom berörda undervisande lärare kan även övrig elevvård, exempelvis klasslärare, klassföreståndare, speciallärare och elevvårdspersonal, konsulteras i uppgörandet av den pedagogiska bedömningen. Alla som deltar i uppgörandet av den pedagogiska bedömningen är ansvariga för att arbetet slutförs inom utsatt tid. I handlandet med den pedagogiska bedömningen är det viktigt att beakta att den är ett sekretessbelagt dokument. Då den pedagogiska bedömningen sammanställs tar den som är ansvarig för dokumenteringen upp ärendet till en yrkesövergripande grupp, som tar ställning till fortsatt stödform.

Yrkesövergripande gruppens bedömning

Behandlingen av den pedagogiska bedömningen är ett yrkesövergripande samarbete. Den yrkesövergripande gruppen skall åtminstone bestå av undervisande lärare/klasslärare/klassföreståndare, speciallärare och skolpsykolog/skolkurator/skolhälsovårdare. Vid behov kallas övrig elevvård eller andra sakkunniga till den yrkesövergripande gruppen.

Den yrkesövergripande gruppens sammansättning och bedömning av elevens behov nedtecknas i den pedagogiska bedömningen. Vid behov kan den yrkesövergripande gruppen begära att den pedagogiska bedömningen kompletteras med mer information innan gruppen gör sin bedömning. Den yrkesövergripande gruppens bedömning kan vara att eleven behöver fortsatt allmänt stöd eller att eleven behöver intensifierat stöd. Den yrkesövergripande gruppen kan också ge förslag till stödåtgärder

Plan för lärande

Plan för lärande skall upprättas då den yrkesövergripande gruppen bedömt att eleven behöver intensifierat stöd. I plan för elevens lärande planeras och struktureras stödet utgående från den pedagogiska bedömningen och den yrkesövergripande gruppens bedömning om elevens behov av stöd. Då eleven bedöms behöva intensifierat stöd uppgörs plan för elevens lärande i samarbetet med eleven och vårdnadshavare.

Stödet kan ges i ett yrkesövergripande samarbete. De berörda ansvarsområdena specificeras i planen för elevens lärande. Planen skall sammanställas snarast möjligt efter att behovet av intensifierat stöd konstaterats.

Den som fungerat som samordnare och ansvarat för dokumenteringen i samband med den pedagogiska bedömningen har samma ansvar i uppgörandet av en plan för elevens lärande.

Planen kan således upprättas av undervisande lärare eller av klasslärare och klassföreståndare i ett yrkesövergripande samarbete tillsammans med elev och vårdnadshavare.

Alla som deltar i uppgörandet av plan för elevens lärande är ansvariga för att arbetet slutförs inom utsatt tid. I handlandet med planen för elevens lärande är det speciellt viktigt att beakta att planen är ett sekretessbelagt dokument. Då planen för lärande är klar skall vårdnadshavare få den till påseende och underteckna den. Vårdnadshavare skall även få en egen kopia på den färdigställda planen för lärande, originalet skall förvaras i skolan.

Förverkligande av plan för elevens lärande

Då planen för elevens lärande är klar skall stödet förverkligas. De som ansvarar för förverkligandet av stödet skall informera den lärare som fungerar som samordnande om förändringar i stödet, så att planen kan uppdateras. Det är också viktigt att klasslärare eller klassföreståndare samt elev och vårdnadshavare informeras om den uppdaterade planen. På samma sätt skall klasslärare och klassföreståndare vidarebefordra information som undervisande lärare har nytta av i sin undervisning. Vid behov skall även speciallärare, elevhandledare och övrig elevvårdspersonal informeras om förändringar i stödet.

Då undervisande lärare byts ansvarar klassläraren eller klassföreståndaren för att informera nya lärare om existerande plan för elevens lärande.

Uppföljning och utvärdering

Plan för elevens lärande är ett pedagogiskt redskap som skall uppföljas kontinuerligt. Utvärderingen kan dokumenteras då eleven uppnått målet, läsåret avslutas eller i samband med en pedagogisk bedömning eller en pedagogisk utredning, då behovet av intensifierat eller särskilt stöd utreds. Planen för elevens lärande skall således uppföljas och utvärderas minst en gång per läsår, exempelvis i samband med utvecklingssamtal, oftare vid behov.

Ifall eleven har svårigheter att klara av att tillägna sig hela lärostoffet, bör man koncentrera sig på det centrala innehållet i lärostoffet och samtidigt bör eleven få intensifierat stöd i läroämnet. Ifall elevens kunskaper och färdigheter, trots ovannämnda stödformer, riskerar att bli underkända, bör en pedagogisk utredning göras för att bedöma behovet av individualisering och särskilt stöd.

Förändringar i stödet

Då eleven behöver intensifierat stöd i fler läroämnen uppgörs en ny pedagogisk bedömning som tas upp till behandling i en yrkesövergripande grupp. Då eleven behöver mer långsiktigt stöd som förutsätter specialundervisning och individualisering av lärokurs skall behovet av särskilt stöd utredas i en pedagogisk utredning.

Då det inte längre finns ett behov av intensifierat stöd skall stödet utvärderas. Den som är ansvarig för dokumenteringen av stödet vidarebefordrar utvärderingen till den yrkesövergripande gruppen. Den yrkesövergripande gruppen behandlar ärendet utgående från den pedagogiska bedömningen och utvärderingen av stödet. Efter den yrkesövergripande gruppens bedömning skall övergången till allmänt stöd eller avslutandet av stöd antecknas i planen för elevens lärande.

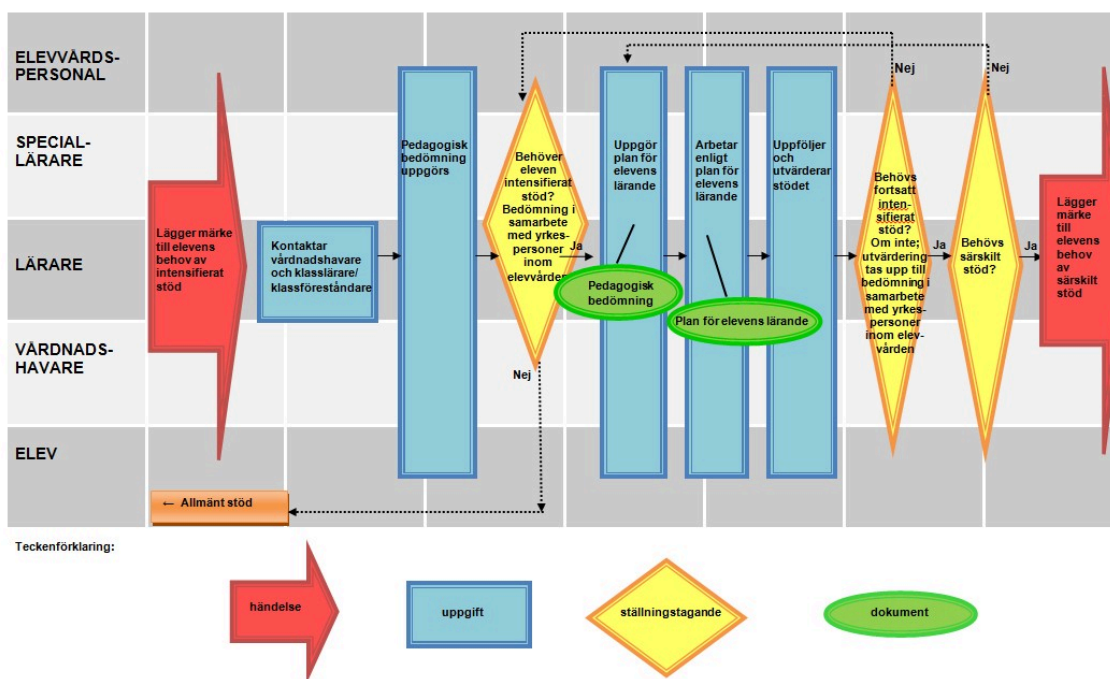
Plan för elevens lärande för elev som har särskilda undervisningsarrangemang

En plan för elevens lärande skall upprättas då det finns ett förvaltningsbeslut om att eleven skall ha särskilda undervisningsarrangemang. Planen upprättas av undervisande lärare i samarbete med elev och vårdnadshavare. I planen skall undervisningsarrangemangen, tidtabell och mål beskrivas.

Plan för elevens lärande för elev inom flexibel grundläggande utbildning

Då en elev antagits till flexibel grundläggande utbildning skall en plan för elevens lärande upprättas av klassföreståndaren i samarbete med elev, vårdnadshavare och elevvård.

Lägg till Tabell 3 Processbeskrivning för intensifierat stöd

7.4. Särskilt stöd

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 7.4 Särskilt stöd](#).

SÄRSKILT STÖD I KYRKSLÄTT

Då det intensifierade stödet är otillräckligt skall behovet av särskilt stöd utredas i en pedagogisk utredning. Målet med särskilt stöd är att systematiskt stöda elevens individuella växande och livslånga lärande så att eleven kan fullgöra sin läroplikt. Det särskilda stödet kan ges i ett yrkesövergripande samarbete, tabell 1. Det särskilda stödet ges enligt Individuell plan för hur undervisningen skall ordnas. Den Individuella planen uppgörs enligt beslutet om särskilt stöd, där det framgår hur undervisningen skall ordnas.

Pedagogisk utredning

Klassläraren eller klassföreståndaren har det huvudsakliga ansvaret för att initiera en pedagogisk utredning, men den kan även initieras av eleven, vårdnadshavaren eller elevvården. Elevens klasslärare eller klassföreståndare sammankallar speciallärare och vårdnadshavare till diskussion kring vad ett beslut om särskilt stöd innebär. Vid behov deltar även skolpsykolog, skolkurator eller specialklasslärare i diskussionen. Då ärendet gäller elever i årskurserna 7-9 kan även skolans elevhandledare kallas till diskussionstillfället. Vårdnadshavare med barn i årskurserna 1-6 kan kontakta Winellska skolans studiehandledare i frågor som berör fortsatta studier.

Klassläraren eller klassföreståndaren kontakter den yrkesövergripande gruppen som tar ställning till en eventuell pedagogisk utredning. Då det antas finnas ett behov av särskilt stöd uppgörs en pedagogisk utredning i ett yrkesövergripande samarbete mellan eleven, vårdnadshavaren, elevvården och eventuellt andra sakkunniga.

Ansvaret för den pedagogiska utredningen är yrkesövergripande, men specialläraren fungerar som samordnare och ansvarar för dokumenteringen. Alla som deltar i uppgörandet av den pedagogiska utredningen är ansvariga för att arbetet slutförs inom utsatt tid. I handlandet med den pedagogiska utredningen är det speciellt viktigt att beakta att dokumentet är sekretessbelagt.

I den pedagogiska utredningen utreds elevens behov av stöd. Det intensifierade stödet utvärderas och nya lösningar som kan vara ett stöd för elevens lärande och skolgång presenteras och motiveras. Behovet av individualiserad lärokurs i ett eller fler läroämnen skall motiveras. Vid behov skall till utredningen bifogas ett utlåtande av psykolog, läkare eller kurator, exempelvis då beslut om särskilt stöd skall fattas för första gången eller då det har gått flera år sedan senaste beslut om särskilt stöd.

Det är särskilt viktigt att eleven och vårdnadshavaren hörs i både utredningen och planeringen av stödet. Med tanke på ett positivt samarbete och förstärkande av elevens självkänsla är det viktigt att ge uttryck för elevens styrkor och de områden på vilka elevens färdigheter är goda samtidigt som man funderar på elevens behov av stöd, dess form och omfattning. Då den pedagogiska utredningen är klar tar specialläraren upp ärendet i en yrkesövergripande grupp som tar ställning till fortsatt stödform.

Den yrkesövergripande gruppens bedömning

I behandlingen av den pedagogiska utredningen skall en yrkesövergripande grupp åtminstone bestå av rektor/biträdande rektor/skolföreståndare, klasslärare/klassföreståndare, speciallärare/specialklasslärare och skolpsykolog/skolkurator/skolhälsovårdare. Vid behov kallas övrig elevvård eller andra sakkunniga till den yrkesövergripande gruppen.

Den yrkesövergripande gruppens bedömning kan vara att eleven behöver fortsatt intensifierat stöd eller att eleven behöver särskilt stöd. Den yrkesövergripande gruppens bedömning nedtecknas i den pedagogiska utredningen. Om eleven bedöms behöva intensifierat stöd uppgörs ny plan för elevens lärande utgående från den pedagogiska utredningen och den yrkesövergripande gruppens bedömning i samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Då eleven bedöms behöva särskilt stöd skall ett förvaltningsbeslut om stödet beredas.

Beslut om särskilt stöd

Då eleven bedöms behöva särskilt stöd skall ett förvaltningsbeslut om särskilt stöd fattas innan det planerade stödet kan verkställas. Den pedagogiska utredningen, eventuellt bifogade utlåtanden och den yrkesövergripande gruppens bedömning står till grund för beslutet om särskilt stöd. Därtill skall specialläraren höra om eleven och vårdnadshavaren ger sitt samtycke till beslut om särskilt stöd (hörande av elev och vårdnadshavare). Rektorn eller skolföreståndaren vidarebefordrar den pedagogiska utredningen och hörandet av eleven och vårdnadshavaren till berörd beslutsfattare. Då beslut om särskilt stöd fattats uppgörs en individuell plan för hur undervisningen skall ordnas (IP).

Granskning av beslut om särskilt stöd

Granskning av beslutet om särskilt stöd skall göras efter årskurs 2 och före årskurs 7. Beslutet skall också granskas då eleven behöver individualiserad lärokurs i fler ämnen eller då eleven inte längre har behov av särskilt stöd. Inför granskningen skall en ny pedagogiskt utredning uppgöras. Då den pedagogiska utredningen uppgörs inför granskning av beslutet om särskilt stöd ansvarar specialläraren eller specialklassläraren för samordnandet och dokumentationen av utredningen. I Bobäcks skola, Karuby skola, Oitbacka skola och Sjökulla skola handhas uppgiften av specialläraren.

Uppgörande av individuell plan för hur undervisningen skall ordnas

En individuell plan för hur undervisningen skall ordnas (IP) upprättas då beslut om särskilt stöd fattats. Målet med särskilt stöd är att skolan med hjälp av olika lösningar skall stöda elevens individuella växande och livslånga lärande så att eleven klarar skolgången. I IP:n planeras och struktureras stödet utgående från den pedagogiska utredningen, den yrkesövergripande gruppens bedömning om elevens behov och beslutet om särskilt stöd i samarbete med eleven, vårdnadshavaren och elevvården samt vid behov med andra sakkunniga. Det är speciellt viktigt att notera att det i beslutet specificeras vilka läroämnen eleven studerar enligt individualiserad lärokurs. IP:n skall sammanställas snarast möjligt efter beslutet om särskilt stöd.

Specialläraren/specialklassläraren fungerar som samordnare för samarbetet med elev och vårdnadshavare samt för det yrkesövergripande samarbetet. Specialläraren/specialklassläraren

och klassläraren eller klassföreståndaren skall tillsammans träffa elev och vårdnadshavare vid uppgörandet av IP:n. Elevens ålder och önskemål om delaktighet i uppgörandet av planen skall beaktas. Vid behov kan övrig elevvård eller andra sakkunniga delta i uppgörandet av planen.

Specialläraren/specialklassläraren ansvarar för dokumenteringen av den allmänna delen i IP, medan undervisande lärare ansvarar för dokumentationen av ämnesbilagorna där innehållet, målet och bedömningen av de individualiserade lärokurserna beskrivs. Förverkligandet av det särskilda stödet är ett yrkesövergripande samarbete där utbytet av information är av stor betydelse. Samarbetet är till för att stöda och stärka elevens självkänsla samt stöda växandet och lärandet. Särskilt stöd kan ges av undervisande lärare, klasslärare, klassföreståndare, speciallärare, specialklasslärare, biträde, tolk, elevvårdspersonal eller någon annan enligt överenskommelse. De berörda ansvarsområden specificeras i IP:n. Undervisande lärare ansvarar för de pedagogiska lösningarna, för dess organisering, innehåll och material i allmänundervisningens undervisningsgrupp. Specialläraren/specialklassläraren ansvarar för specialundervisningen i flexibel grupp, smågrupp och individuellt. Strävan är att stödet huvudsakligen ges i ordinarie undervisningsgrupp men stödet kan även ges i flexibel grupp, smågrupp eller individuellt. Stödet kan även ges som stödundervisning under eller utanför skoltid.

En elev med IP undervisas ofta både inom den ordinarie undervisningsgruppen och i en flexibel grupp eller smågrupp. Samarbetet mellan speciallärare/specialklasslärare, klasslärare, klassföreståndare och undervisande lärare är därför speciellt viktigt för elev som har IP. Samarbetet är till för att stöda och stärka elevens självkänsla, samt stöda elevens inkludering i undervisningsgrupperna.

En IP skall uppgöras snarast möjligt efter beslut om särskilt stöd och därefter uppdateras vid varje läsårs början. Strävan är att för de elever som har beslut om särskilt stöd den 1 augusti skall IP:n vara klar senast 30 november. Ämnesbilagan skall vara klar senast då en tredjedel av kursen genomförts. Alla som deltar i uppgörandet av planen ansvarar för att arbetet slutförs inom utsatt tid. I handlandet med planen är det speciellt viktigt att beakta att planen är ett sekretessbelagt dokument.

I IP:n planeras och struktureras stödet utgående från den pedagogiska utredningen, den yrkesövergripande gruppens bedömning av elevens behov och beslutet om särskilt stöd. Då stödet genomförs i ett yrkesövergripande samarbete skall allas ansvarsområden definieras i planen.

Då IP:n är uppgjord skall vårdnadshavaren få den till påseende och underteckna den. Vårdnadshavaren skall även få en kopia på IP:n, originalet skall förvaras i skolan. Då IP:n är undertecknad av vårdnadshavare skall planen vidarebefordras till rektor/skolföreståndare.

Förverkligande av IP

Då IP:n är klar skall stödet förverkligas enligt planen, som kan justeras vid behov. De som ansvarar för förverkligande av stödet skall vidarebefordra information så att IP:n kan uppdateras vid behov. På samma sätt skall klassläraren eller klassföreståndaren vidarebefordra information som undervisande lärare och speciallärare/specialklasslärare har nytta av i sin undervisning. Då det särskilda stödet ofta är yrkesövergripande är det av stor vikt att alla vidarebefordrar information som andra kan ha nytta av i sitt arbete med eleven. Vid behov skall även elev, vårdnadshavare, undervisande lärare, klasslärare och klassföreståndare informeras om förändringar i stödet. Likaså skall elevhandledare och övrig elevvårdspersonal informeras vid behov.

Elevens klasslärare eller klassföreståndare skall informera nya lärare om elevens IP. För elev inom smågruppsundervisningen är det specialklasslärarens ansvar att informera nya lärare om IP:n.

Då eleven behöver allmänt eller intensifierat stöd i något ämne nedtecknas stödet i IP:n.

Ifall eleven behöver studera fler läroämnen med individualiserad lärokurs uppgörs en ny pedagogisk utredning som tas upp till behandling i en yrkesövergripande grupp innan ett nytt förvaltningsbeslut om särskilt stöd och individualiserad lärokurs fattas.

Uppföljning och utvärdering av IP

Lärare skall uppfölja och utvärdera IP:n kontinuerligt. Specialläraren/specialklassläraren och klassläraren eller klassföreståndaren skall även träffa eleven och vårdnadshavaren på våren, för uppföljning och utvärdering av den allmänna delen av IP:n. Elevens ålder och önskemål om delaktighet skall beaktas. Vid behov kan övrig elevvård eller andra sakkunniga delta i uppföljning och utvärdering.

Då eleven går i årskurs två och sex skall IP:n utvärderas senast inom april då en ny pedagogisk utredning måste göras inför granskning av beslutet om särskilt stöd.

Om eleven inom överskådlig framtid kommer att avsluta deltagandet i smågruppsundervisningen, deltar blivande klasslärare eller klassföreståndare och speciallärare i uppdateringen av IP:n.

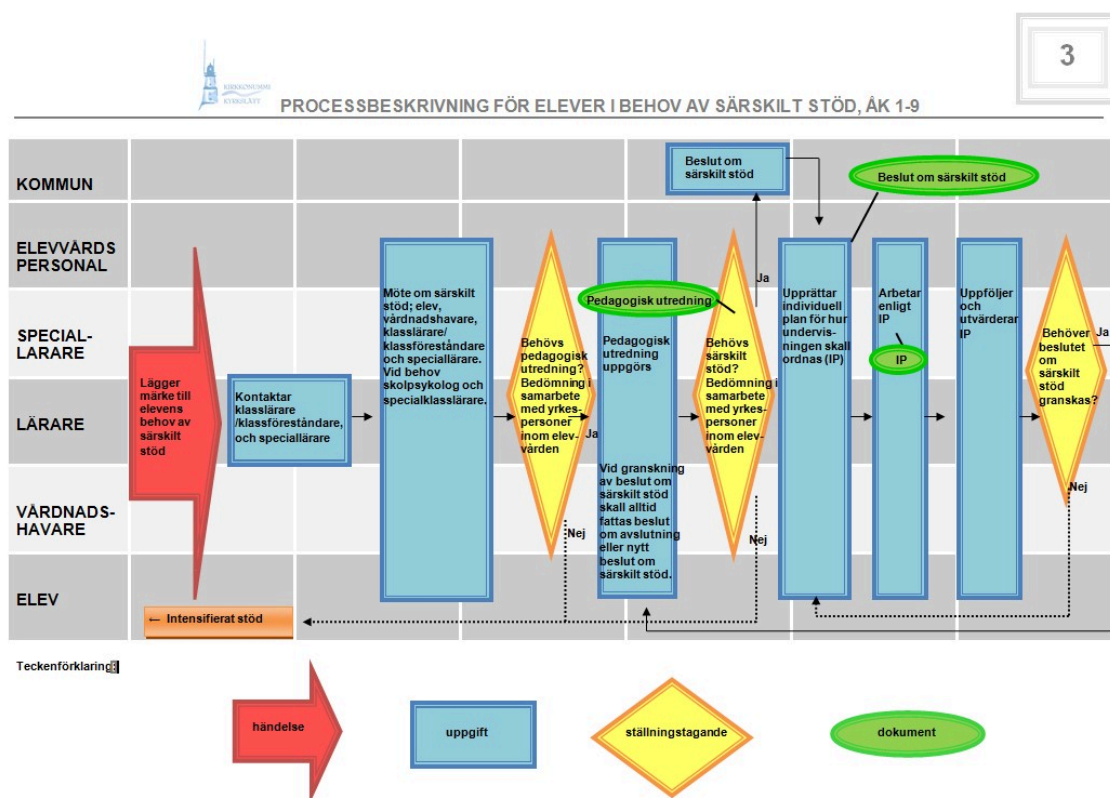
Vid uppföljningen uppdateras den allmänna delen i IP:n. Utvärderingen dokumenteras i blanketten utvärdering av stöd då eleven uppnått målet, läsåret avslutas eller i samband med en pedagogisk utredning, då behovet av särskilt stöd granskas. Utvärderingen av planen i ämnesbilagan dokumenteras och bifogas IP:n medan en kopia skickas till vårdnadshavare.

Förändringar i stödet

Då eleven behöver allmänt eller intensifierat stöd i fler läroämnen antecknas stödet i IP:n. Om eleven behöver studera fler läroämnen med individualiserad lärokurs uppgörs en ny pedagogisk utredning som tas upp till behandling i en yrkesövergripande grupp innan ett nytt förvaltningsbeslut om särskilt stöd och individualiserad lärokurs fattas.

Om eleven inte längre kan anses behöva särskilt stöd uppgörs en ny pedagogisk utredning som tas upp till behandling i en yrkesövergripande grupp. Den yrkesövergripande gruppen kan då bedöma att behovet av särskilt stöd kvarstår, att det räcker med intensifierat eller allmänt stöd. Om den yrkesövergripande gruppen bedömer att det särskilda stödet skall avslutas görs ett förvaltningsbeslut om avslutandet. Därefter kan det särskilda stödet avslutas och övergå till en annan stödform.

Tabell 4 Processbeskrivning för särskilt stöd

Specialundervisning kan ges helt eller delvis inom allmänundervisning i ordinarie undervisningsgrupper, i flexibla grupper eller i smågruppsundervisning/specialklass. Lösningarna kring undervisningsarrangemangen anpassas i mån av möjlighet efter elevens behov. I beslutet om särskilt stöd framkommer i vilken undervisningsgrupp undervisningen huvudsakligen skall ges.

Då specialundervisning ges inom ordinarie undervisningsgrupp ansvarar undervisande lärare för undervisningen, medan speciallärare eller specialklassläraren ansvarar för undervisningen i flexibla grupper och smågrupp/specialklass. I Kyrkslätt kan specialundervisning i smågrupp/specialklass fås enbart i Winellska skolan. I Bobäcks, Karuby, Oitbacka och Sjököla skolor ansvarar specialläraren för undervisningen i flexibla grupper.

Samarbetet mellan specialklasslärare, speciallärare, klasslärare, klassföreståndare och övriga undervisande lärare är speciellt viktigt för elev som får specialundervisning. Eleven undervisas ofta både inom ordinarie undervisningsgrupp och i flexibel grupp eller smågrupp. Samarbetet är till för att stöda och stärka elevens självkänsla, samt stöda elevens inkludering i samtliga undervisningsgrupper. I den individuella planen för hur undervisningen ordnas (IP) preciseras ansvarsfördelningen i det yrkesövergripande samarbetet.

Specialundervisning i flexibla grupper

Elev som studerar ett eller fler läroämnen enligt individualiserad lärokurs kan få specialundervisning i flexibel grupp. Speciallärare och specialklasslärare som undervisar flexibel grupp samarbetar kring eleven med klasslärare eller klassföreståndare, övriga undervisande lärare, elevvård och andra sakkunniga vid behov.

Klassläraren eller klassföreståndaren har helhetsansvaret för eleven och ansvarar därför även för den huvudsakliga kontakten med elevens vårdnadshavare. Klassläraren och klassföreståndaren skall därför närvara på mötet där IP:n uppgörs. Klassläraren och klassföreståndaren skall därefter hållas informerade av undervisande lärare och specialklasslärare om eventuella förändringar i specialundervisningen. Likaså skall klassläraren eller klassföreståndaren ge undervisande lärare och specialklasslärare eller specialklasslärare information som är nödvändig för undervisningen. Speciellt viktigt är att informera eleven och specialklasslärare om avvikande arrangemang inom ordinarie undervisningsgruppen.

Specialundervisning i smågruppsundervisning

Smågruppsundervisning är till för elever med omfattande inlärningssvårigheter; sociala och/eller emotionella svårigheter. Svårigheterna påverkar elevens förmåga att klara skolgången inom allmänundervisningens undervisningsgrupper.

Elevens behov av smågruppsundervisning konstateras i samband med en pedagogisk utredning eller i mångprofessionell grupp. En elev i årskurserna 1-9 antas därefter till smågrupp utgående från ansökan av elevens vårdnadshavare. Då eleven antagits till smågrupp kan undervisningsarrangemangen ändras endast efter elevs vårdnadshavares ansökan, eller på initiativ av skolan.

Arbets sättet i smågruppsundervisningen skall vara strukturerat och uppbyggt kring varje elevs kunskaper, behov och färdigheter. Smågruppsundervisningen skall fungera habiliterande och eleven kan integreras i allmänundervisningen då det gynnar elevens utveckling.

Specialklasslärare som ansvarar för smågruppsundervisning har helhetsansvaret för eleven och den huvudsakliga kontakten med elevens vårdnadshavare. Specialklassläraren samarbetar även med övrig elevvård och andra instanser vid behov. Speciellt samarbetet mellan specialklasslärare, skolgångsbiträde, klasslärare, klassföreståndare och undervisande lärare är av stor betydelse för lyckad integrering. Specialklassläraren skall därför ge nödvändig information som behövs i undervisningen till undervisande lärare och blivande klasslärare och klassföreståndare. Likaså skall undervisande lärare, blivande klasslärare och klassföreståndare ge specialklasslärare nödvändig information.

FÖRLÄNGD LÄROPLIKT

Ett beslut om förlängd läroplikt fattas i regel innan läroplikten infaller. Det första förskoleåret, vilket är frivilligt, inleds då barnet fyller fem och förundervisningen ordnas i daghemmen. Den

läropliktsenliga förskoleundervisningen ordnas i samarbete mellan daghemmet och skolan. I beslutet om förlängd läroplikt skrivs in i vilket daghem förskoleundervisningen ges samt i vilken skola barnet inleder sin grundläggande utbildning. Den mottagande skolans special-/specialklasslärare undervisar barnet/handleder personalen samt ansvarar för de planer som uppgörs under det läropliktsenliga förskoleåret.

För barn med gravt handikapp och utvecklingsstörning eller barn med omfattande inlärningssvårigheter, för vilka inte ändamålsenlig undervisning kan ordnas i Kyrkslätt, ordnas undervisningen som köptjänst.

För hörande av vårdnadshavare och elev finns blanketter utarbetade.

För att garantera kontinuiteten i stödet bör personalen inom småbarnspedagogik, för- och nybörjarundervisningen, speciallärarna inom småbarnspedagogik och special-/specialklasslärarna, elevvårdspersonalen och vårdnadshavarna samarbeta.

STUDIER ENLIGT VERKSAMHETSOMRÅDE

I Kyrkslätt ordnas undervisningen läroämnesvis. För barn med gravt handikapp och utvecklingsstörning eller barn med omfattande inlärningssvårigheter, för vilka inte ändamålsenlig undervisning kan ordnas i Kyrkslätt, ordnas undervisningen som köptjänst. En del av denna undervisning kan ordnas enligt verksamhetsområde.

7.5. Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 7.5 Stödformer som fastställs i lagen om grundläggande utbildning](#).

STÖDUNDERVISNING I KYRKSLÄTT

Målet med stödundervisning är att eleven skall komma över tillfälliga svårigheter. Stödundervisning är vanlig inom allmänt stöd, men kan ges inom alla tre stödnivåer. Initiativet till stödundervisning kan tas av lärare, elev eller vårdnadshavare. Undervisande lärare har ändå huvudansvaret för bedömningen av elevens behov av stöd och ansvarar för dess organisering, innehåll och material. Själva stödundervisningen kan ges under eller utanför skoltid av undervisande lärare, andra lärare, eller någon annan enligt överenskommelse.

Undervisande lärare ansvarar också för att vårdnadshavares meddelas om stödundervisning. Vårdnadshavare informeras om mål och tidpunkt för stödundervisningen. Då en elev får stödundervisning skall undervisande lärare informera klasslärare eller klassföreståndare om stödet. På samma sätt skall klasslärare och klassföreståndare vidarebefordra information som undervisande lärare har nytta av i sin stödundervisning.

Stödläraren bokför stödundervisningen. Undervisande lärare ansvarar för utvärdering av stödundervisningen. Utvärderingen är kontinuerlig och skall dokumenteras då eleven uppnått målet, läsåret avslutas eller i samband med pedagogisk bedömning eller pedagogisk utredning, då behovet av intensifierat eller särskilt stöd utreds.

Då eleven har en plan skall stödundervisningens mål och innehåll struktureras och konkretiseras i planen, så att målet är möjligt att utvärdera.

SPECIALUNDERVISNING PÅ DELTID I KYRKSLÄTT

Målet med specialundervisning på deltid är att förbättra elevens förutsättningar för lärande. Elevens behov av specialundervisning på deltid framkommer dels inom allmänundervisningen, dels genom speciallärarens test och diagnostisering. En central målsättning för specialundervisning på deltid är att jobba i förebyggande syfte. I Kyrkslätt genomförs därför gruppsscreening i klass för att i ett tidigt skede upptäcka elever i behov av specialundervisning på deltid. Gruppsscreeningar genomförs enligt skolornas gemensamma plan för screening.

Initiativet till specialundervisning på deltid kan även tas av elev, vårdnadshavare och övrig elevvård. Specialläraren gör därefter en individuell kartläggning av elevens behov av stöd. Specialläraren samarbetar med övrig elevvård och andra instanser vid behov. Samarbetet är till för att stöda och stärka elevens självkänsla.

Specialundervisning på deltid ges under skoltid. Specialläraren ansvarar för att vårdnadshavares informeras om specialundervisning på deltid, dess mål och innehåll. Förutom undervisning erbjuder speciallärare även handledning av elever i behov av stöd. Handledningen är av allt större betydelse då eleven blir äldre. Speciallärare kan även ge andra förslag än specialundervisning på deltid som stödåtgärd.

Specialläraren bokför specialundervisningen. Uppföljningen är kontinuerlig och utvärderingen dokumenteras då eleven uppnått målet, läsåret avslutas eller i samband med pedagogisk bedömning eller pedagogisk utredning då behovet av intensifierat eller särskilt stöd utreds.

Speciallärare ansvarar för specialundervisning på deltid inom det allmänna och intensifierade stödet. Speciallärare eller specialklasslärare ansvarar för specialundervisning på deltid inom särskilt stöd. Då eleven har en plan skall mål och innehåll för specialundervisning på deltid struktureras och konkretiseras i planen så att målet är möjligt att utvärdera. Då det efter uppgörandet av planen framkommer ytterligare behov av specialundervisning på deltid skall planen uppdateras.

HJÄLPMEDEL I KYRKSLÄTT

Behovet av hjälpmedel uppföljs kontinuerligt av speciallärare och specialklasslärare. Anskaffningarna har centraliserats. Kyrkslätt svenska resurscentrum gör nyanskaffningar vid behov. Personliga hjälpmedel anskaffas på annat sätt.

BITRÄDES- OCH TOLKNINGSTJÄNSTER I KYRKSLÄTT

Skolgångsbiträdenas främsta arbetsuppgifter är att assistera elever i skolgången och i lärandet under lärarens handledning. Skolgångsbiträdena bör följa de mål för fostran som skolan uppställt och främja elevens självständighet och utvecklande av en sund självkänsla. Dessutom skall skolgångsbiträdena vid behov delta i planeringen av stödåtgärder.

Tolkningsjänster planeras och anordnas individuellt enligt elevens behov. Skolans sakkunniga uttalar sig om det behov som planeras. Av största vikt är samarbetet mellan lärarna, vårdnadshavarna och olika vårdinstanser. Målen ställs upp tillsammans och överenskommelserna, samarbetet och ansvarsfördelningen antecknas i elevens plan för lärandet eller i den individuella planen för hur undervisningen ska ordnas.

7.5.1. Tolknings- och biträdestjänster

7.5.3 tjänster och hjälpmedel som förutsätts för elevens deltagande i undervisningen

TOLKNINGS- OCH BITRÄDESTJÄNSTER I KYRKSLÄTT

I Kyrksläts kommun beviljas resurserna för biträdestjänsterna enligt två huvudkriterier. Dessa är:

- Det totala antalet elever i de centraliserade specialundervisningsgrupperna
- Skolans totala elevantal (elevantalet uträknas på basen av medeltalet av antalet elever på statistikföringsdagen (20.9) och antalet elever i prognosen för det kommande läsåret).

För de svenska skolornas del bör man beakta det faktum att det inte finns en svensk specialskola i kommunen och att de svenska eleverna i behov av särskilt stöd och biträdestjänster integreras i allmänundervisningens grupper i sina närskolor.

Resurserna för biträdestjänsterna fördelas centralt – skilt för de finska och de svenska eleverna. Rektor i samarbete med elevvårdsgruppen allokera biträdesresursen till de undervisningsgrupper där behoven är störst.

8. KAPITEL 8 ELEVVÅRD

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [KAPITEL 8 ELEVVÅRD](#).

8.1. Yrkesövergripande samarbete inom elevvården

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 8.1 Yrkesövergripande samarbete inom elevvården](#).

8.2. Gemensam elevvård

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 8.2 Gemensam elevvård](#).

8.3. Individuell elevvård

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 8.3 Individuell elevvård](#).

8.4. Elevvårdsplaner

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 8.4 Elevvårdsplaner](#).

8.5. Skolspecifik elevvårdsplan

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 8.5 Uppgörandet av en skolspecifik elevvårdsplan](#).

8.5.1. Det totala behovet av elevvård och tillgängliga elevvårdstjänster

Kyrkslätts elevvårds resurser och samarbetsinstanser samt verksamhetssätten för dem har man rapporterat om i Kyrkslätts kommuns plan för barns och ungas välfärd. I de enskilda skolornas elevvårdsplaner redogörs för behovet av elevvårdstjänster samt hur de är organiserade.

a. Tillgängliga elevvårdstjänster

Elevvårdstjänster är psykolog- och kuratorstjänster samt skolhälsovårdens tjänster. Dessa sakkunnigas uppgifter hänför sig till både individen, skolgemenskapen och samarbetet. Tjänsterna erbjuds till elever och vårdnadshavare så att de är lättillgängliga. Elevvårdens tjänster fördelas mellan bildningsväsendet och vård- och omsorgsväsendet. Inom småbarnspedagogik, förskoleundervisning, grundläggande utbildning och gymnasieutbildning ansvarar bildningsväsendet för psykolog- och kuratorstjänsterna. Vård- och omsorgsväsendet ansvarar för elev- och studerandehälsovårdens tjänster i anslutning till elevvården. Tjänsterna produceras i första hand som kommunens egen serviceproduktion, där man betonar samarbetet mellan förvaltningar. Kommunens egen serviceproduktion kompletteras vid behov med köpta tjänster.

b. Skolkurators- och psykologtjänster

Skolkuratoren är en sakkunnig inom socialarbetet i skolgemenskapen. Identifiering av sociala problem och att ingripa i dem är en väsentlig del av skolans socialarbete. Skolkuratoren granskar de sociala fenomenen på ett helhetsbetonat sätt på individ-, familj-, grupp- och skolgemenskapsnivå. Skolkuratorsarbetet främjar elevernas sociala tillväxt och underlättar deras vardag samt förbättrar deras funktionsförmåga och interaktion. Målet för skolkurators arbete är att stöda elevernas välfärd, sociala utveckling och skolgång samt främja skolgemenskapens välfärd med socialarbetets metoder.

Skolpsykologen har specialkunnande gällande barn och ungas psykologiska utveckling, psykiska välbefinnande och inlärningspsykologi. Psykologen som arbetar i skolan granskar fenomen både ur individens, familjens, gruppens, gemenskapens och organisationens synvinkel. Målet är att främja elevernas psykiska välmående som individer och som medlemmar av en gemenskap samt stöda eleverna i att uppnå inlärningsmålen. Klientarbete, konsultation samt samarbete som görs för att främja skolgemenskapens välmående ingår både i skolpsykologens och skolkurators arbete.

Vid behov ska eleven hänvisas till andra tjänster i anslutning till elevvården samt till annan verksamhet som stöder barn och unga i behov av extra stöd.

c. Skolhälsovården

Inom skolhälsovården fortsätter uppföljningen av barnens tillväxt och utveckling efter barnrådgivningen. Målet är att stöda elevens sunda tillväxt och utveckling och på det sättet skapa en grund för gott vuxenskap. Skolhälsovårdaren är i en nyckelposition för tidigt upptäckande av problem och vid erbjudande av stöd genom ett nära samarbete med vårdnadshavarna och skolans personal.

Skolhälsovårdaren sköter tillsammans med skolläkaren om att skolhälsovårdens uppgifter genomförs. Skolhälsovården är lagstadgad, förebyggande verksamhet. Skolhälsovårdaren träffar alla elever årligen för årliga kontroller. På första, femte och åttonde klassen görs en omfattande hälsokontroll, i vilken en träff med skolläkaren tillsammans med vårdnadshavaren ingår. Vid kontrollerna bedömer man på ett mångsidigt sätt elevens fysiska och psykosociala hälsotillstånd i förhållande till ålder och utvecklingsskede. Dessutom eftersträvar man till att upptäcka eventuella sjukdomar i ett tidigt skede samt identifiera faktorer som hotar hälsan och välmåendet med tanke på hela familjens välmående. Hälsovårdaren träffar oftare de elever som har speciella behov i anslutning till hälsan eller som är i behov av extra stöd. Man utreder behovet av stöd hos dem som uteblir från kontrollerna eftersom man vet att de som uteblir från kontrollerna löper en större risk för utslagning än de som deltar i dem.

En viktig arbetsform är öppen mottagning, dit eleverna kan komma utan att reservera tid för att diskutera om saker som oroar dem. Till arbetsuppgifterna hör också individuell hälsorådgivning och genomförande av det nationella vaccinationsprogrammet. Skolhälsovårdaren sköter om ordnandet av kontroll av skolans hälsomässiga förhållanden med tre års mellanrum. I skolhälsovården ingår inte egentlig sjukvård förutom förstahjälp och vård av akuta sjukdomsfall och olyckor i skolan.

Skolhälsovården hänvisar, i samarbete med familjen, vid behov eleven till andra tjänster inom hälsovården. För dem som behöver en bedömning av den specialiserade sjukvården gör skolläkaren en remiss i enlighet med gällande vårdrekommendationer.

Munhälsovården kallar alla elever på första, femte och åttonde klassen till munhälsovårdskontroll. På basis av bedömning av vårdbehovet gjord av yrkesperson inom munhälsovården kan elever också kallas till tätare kontroller. Munhälsovårdskontrollen görs av tandläkare, munhygienist eller tandskötare. I samband med kontrollen utreds elevens hälsotillstånd i munnen och munvårdsvanor. Vid besöken ges också förebyggande vård, man stöder sunda vanor och vägleder till god munvård med iakttagande av elevens ålder och utvecklingsnivå. I samband med kontrollen uppgörs en vårdplan som också innehåller tidpunkten för följande kontroll.

Elever som vid kontrollen konstateras löpa stor risk för munsjukdomar, ges intensifierad förebyggande vård. Man understöder föräldrarnas deltagande särskilt i de yngre elevernas munhälsovård. Ifall eleven upprepade gånger uteblir från munhälsovårdskontroller eller vårdbesök utreder man elevens behov av stöd vid behov i samarbete med vårdnadshavarna och övrig hälsovård och/eller socialväsendet. Munhälsovården deltar i samarbete med övrig hälsovård och undervisningsväsendet i upprätthållandet och utvecklingen av en sund skolmiljö.

d. Andra instanser i skolan som deltar i stödjandet av elevens skolgång

I skolorna kan också arbeta t.ex. kommunens eller församlingens ungdomsarbetare på viss tid eller projektartat. Man säkerställer att arbets- och ansvarsfördelningen mellan olika aktörer inom elevvårdsarbetet är tydlig. Samarbetet beskrivs i skolornas elevvårdsplaner.

8.5.2. Gemensam elevvård och tillvägagångssätt

Den gemensamma elevvården förverkligas i de svenskspråkiga skolorna som ett samarbete mellan skolornas ledning, lärare, elevvårdspersonal, övrig personal, elever och vårdnadshavare. Det förebyggande arbetet för att skapa ett välmående skolsamfund är av yttersta vikt. I det arbetet har speciellt lärarna en viktig roll eftersom de dagligen möter elever och ofta är i kontakt med vårdnadshavare.

För att kunna skapa ett välmående skolsamfund uppmuntras elevernas delaktighet genom olika verksamheter i skolan (ex. vänelevsverksamhet). Elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet i utvecklandet av skolsamfundet ökas genom att de enskilda skolornas elevvårdsgrupp en gång per år inbjuder representanter för elevkåren och Hem och skola-föreningen till ett möte för en gemensam diskussion. Vid utvecklingen av skolsamfundets välmående kan olika typer av utvärderingar användas som hjälpmedel (ex. skolhälsoundersökning). Elevvårdspersonal kan genom olika arbetsformer stödja skolsamfundets välmående (ex. konsultation eller arbete med grupper och klasser).

Till de enskilda skolornas elevvårdsplaner har bifogats olika handlingsplaner.

Verksamhetssätt och praxis för den skolspecifika elevvårdsgruppen

Den skolspecifika elevvårdsgruppen ansvarar för planering, utveckling, genomförande och bedömning av skolans elevvård. Gruppens centrala uppgift är främjande av skolgemenskapens välmående och trygghet samt genomförande och utveckling av annan gemensam elevvård. Elevvårdsgruppen ansvarar för att skolans elevvårdsplan görs och uppdateras. Hur ofta elevvårdsgruppen samlas är beroende av skolans storlek. Mötestätheten kan variera mellan en gång/månad till en gång/termin.

Gruppen leds av rektor eller biträdande rektor. Elevvårdsgruppen är mångprofessionell och dit hör utöver rektor / biträdande rektor, skolhälsovårdare, skolkurator, skolpsykolog, speciallärare och elevhandledare för årskurserna 7-9. En gång per år inbjuds en elevrepresentant/elevrepresentanter och en representant/representanter för vårdnadshavarna, personal och eventuella samarbetsparter till ett utvidgat elevvårdsmöte där bl.a. skolans planer och gjorda utvärderingar går igenom samt vidare utveckling av skolans elevvård diskuteras. Elevvårdsgruppen kan vid behov höra sakkunniga och i gruppen kan också t.ex. ungdomsarbetare, församlingens representant eller andra personer ingå som påverkar de ungas vardag.

Protokoll skrivs i fri form.

Samarbete med instanser utanför skolan som främjar barns och ungas välmående inom utvecklingen av gemensam elevvård

Samarbetet finns beskrivet i Kyrksläotts kommuns plan för barns och ungas välfärd.

Samarbete inom elevhandledning, vid utbildningens stadieövergångsskeden samt vid planeringen av fortsatta studier

De svenskspråkiga eleverna i Kyrkslätt bor utspridda i hela kommunen. Det svenskspråkiga bildningsväsendets strävan är att eleverna trots det skall erbjudas en sammanhållen lärtig från småbarnspedagogiken till andra stadiets utbildning. Det arbete som görs vid de olika stadieövergångarna är av stor betydelse för elevernas välmående, trivsel och förebyggande av inlärningssvårigheter. För att underlätta elevernas övergång mellan olika stadier (förskola-årskurs 1, årskurserna 4-5, årskurserna 6-7, årskurs 9 - andra stadiet) och förebygga problem i ett senare skede har samsrbeitsformer inom skolornas elevvård och elevhandledning utvecklats. Samarbeitsformerna består av expertgruppsmöten, diskussioner med eleverna enskilt, överföring av information med elevens och vårdnadshavarnas tillstånd osv. Elevhandledning sker kontinuerligt av lärare under hela den grundläggande utbildningen. Under årskurserna 7-9 finns anställda elevhandledare för att hjälpa eleverna i studierna samt vid övergången till andra stadiet. För samsrbeitsformerna redogörs i skolornas elevvårdsplaner.

Samarbete och praxis vid granskningarna av skolmiljöns sundhet samt skolgemenskapens välmående

Skolgemenskapen och -omgivningen ska främja hälsan. Goda arbets- och inlärningsförhållanden skapar förutsättningar för hela skolgemenskapens välmående, upprätthållande av arbetsförmågan och resultatnriktad inläring. För att främja elevens hälsa ska skolgemenskapens och inlärningsmiljöns hälsosamhet och trygghet granskas i samsrbyte med skolan och dess elever, skolhälsovården, hälsoinspektören, personalen inom arbetshälsan, arbetarskyddspersonalen och andra sakkunniga som behövs. Skolmiljön ska granskas och utvärderas med tre års mellanrum. Man uppgör en rapport över granskningen och konstaterade brister och en plan för reparation av dem. Man följer årligen upp reparationen av konstaterade brister.

Skolgemenskapen och -omgivningen ska vara hälsosam, trygg, tillgänglig och estetiskt trivsamt. De fysiska arbetsförhållandena, såsom ineluftens kvalitet, ergonomi, olycksfaror, en skälig nivå på möbler, socialutrymmen, förvaringsutrymmen och städningen av skolan tas i beaktande vid granskningen. Vid granskningen ska man gå igenom elevvårdsplanen.

Uppgifterna som fås från granskningen behövs också i samband med uppföljningen och planerande av elevvårdsarbetet.

Samarbetet mellan hälsorådgivningen och undervisningen i hälsokunskap

Personalen inom skolhälsovården deltar i skolgemenskapens främjande av skolelevernas hälsa och stärkandet av hälsokunskapen i samsrbyte med undervisningspersonalen och andra sakkunniga inom elevvården. Undervisning i läroämnet hälsokunskap kan genomföras i samsrbyte med skolhälsovården och annan personal inom elevvården. Skolhälsovårdaren kan som stöd för läraren delta i undervisningen av hälsokunskap. Skolhälsovårdens hälsokontroller är en del av skolans hälsofostran. I skolhälsovården genomför man hälsorådgivning och -hänvisning i enlighet med barnets utvecklingsnivå. Inom individ- och grupprådgivningen betonar man centrala ämnen och faktorer med tanke på folkhälsan, som t.ex. lyfts fram i skolhälsoenkäten.

Ordningsregler

Ordningsreglerna uppdateras i samsrbyte med skolans undervisningspersonal, eleverna och vårdnadshavarna.

Uppföljning av frånvaro, meddelande och ingripande

Utbildningsanordnaren skall kontrollera frånvaro när det gäller elever i grundläggande utbildning och underrätta vårdnadshavaren om olovlig frånvaro. Vårdnadshavaren skall se till att den läropliktiga fullgör läroplikten och elevens uppgift är att gå i skola enligt läsordningen.

Avsikten med modellen att ingripa i frånvaro är att i ett så tidigt skede som möjligt ingripa i de problem som finns i bakgrunden för frånvaron tillsammans med eleverna, vårdnadshavarna och vid behov myndighetsnätverk. Förlängd frånvaro kan försvåra studiernas framskridande, inverka på elevens kamratförhållanden och i värsta fall öka risken för utslagning.

I Kyrkslätt ska vårdnadshavaren genast på morgonen meddela den egna klassläraren eller klassföreståndaren med ett Helmi-meddelande, textmeddelande eller per telefon om eleven är borta från skolan.

I de skolvisa planerna för hur man förebygger och ingriper i skolfrånvaro beskrivs hur man går till väga vid oroväckande frånvaro.

Förebyggande av olyckor samt ordnande av förstahjälp och vårdhänvisning

Med olycksfall i skolan avses en olycka som drabbar eleven under skolvägen (=vägen hemifrån till skolan och från skolan raka vägen hem), i skolan då man utför skolarbete på annat ställe under skoltimmarna eller vid evenemang som skolan ordnar under lärarens översikt. I skolorna ordnar också olika föreningar verksamhet, där olyckorna som sker inte är skololyckor.

Förebyggande av olyckshändelser hör till en del av det helhetsbetonade befrämjandet av säkerheten i skolan. Säkerhetsplanen ska alltid basera sig på utredning av de skolspecifika riskfaktorerna. Konsekvent uppföljning av olyckshändelser rekommenderas och på så sätt skapar man underlag till stöd för det förebyggande arbetet i skolorna.

Det är på undervisningspersonalens ansvar att genomföra undervisning om olycksfall och säkerhet enligt läroplansgrunderna. Dessutom ska skolans ledning sköta om att det finns tillräckligt med förstahjälpkunskunnig personal, så att man i en nödsituation kan fungera så effektivt som möjligt och att den skadade personen får vård så fort som möjligt. Lärarnas och den övriga skolpersonalens förstahjälpkunskaper och upprätthållande av dessa färdigheter upprätthålls med regelbundna utbildningstillfällen.

Förebyggande av användning av tobaksprodukter, alkohol och andra rusmedel och ingripande i användningen

Den som deltar i undervisningen har rätt till en trygg studiemiljö. Detta förutsätter utveckling av arbetet mot rusmedel i skolgemenskapen. Målet är att i ett så tidigt skede som möjligt identifiera barn eller unga som råkat i problem med rusmedel och ingripa på ett ändamålsenligt sätt i hens livssituation.

I den ordinarie undervisningen i skolan behandlas användningen av rusmedel och tobaksprodukter samt deras inverkan hälsomässigt och socialt. Dessutom ordnas separat rusmedelsinformation. En allmän attitydpåverkan samt metoder som syftar till stärkande av självkänslan och livskontrollen är centrala metoder för att förebygga användningen av rusmedel. Vid föräldramöten/evenemang ges aktuell information om rusmedelsärenden och man stärker föräldraskapet för att utveckla de ungas förmåga till livskontroll.

Man ingriper alltid i under 18-åringars rusmedelsanvändning. Man har uppgjort en rusmedelsstrategi i kommunen. Personalen i skolorna och inom elevvården utbildas i identifiering av rusmedelsanvändning och i att ta saken på tal. Skolorna har en handlingsplan för förebyggande av rusmedelsanvändning.

Väntetider för skolskjutsar och anvisningar som berör säkerheten

Skolskjutsarrangemangen berör elever som i enlighet med 32 § i lagen om grundläggande utbildning och skolskjutsprinciperna som godkänts av bildningsnämnden har rätt till avgiftsfri skolskjuts.

Skolskjutsarna ordnas i första hand med användning av kollektivtrafiken. Då beviljas eleven ett resekort som berättigar till användning av ruttrafiken. I andra hand ordnas beställningstrafik (taxi eller abonnerad buss) för komplettering av kollektivtrafiken.

I enlighet med 32 § 4 momentet i lagen om grundläggande utbildning ordnas möjlighet till handledd verksamhet för elever som till följd av skolskjutsen väntar i skolan. Under väntetiden kan man ordna möjlighet för eleven t.ex. att göra sina hemläxor eller annan verksamhet som stöder skolarbetet.

Skolskjutsarna är en del av skolans verksamhet. Eleverna får som en del av den grundläggande utbildningen färdigheter att tryggt kunna röra sig i trafiken. Utöver hemmen och skolorna deltar också t.ex. närpolisen och trafikidkarna inom beställningstrafikens skolskjutsar i trafikfostran. Det centrala är att man tillägnar sig förfarandesätt och attityder som befrämjar säkerhet och trygghet. Utöver anvisningar som berör skolskjutstrafiken kan man t.ex. dela ut material som behandlar trafiksäkerhet till eleverna.

Inom kollektivtrafiken iakttar eleverna de anvisningar och verksamhetssätt som gäller.

I alla skolor i Kyrkslätt har en säkerhetsplan och en krisplan uppgjorts vilken justeras och uppdateras årligen. Man går igenom säkerhetsplanen med personalen i början av läsåret. Planerna förvaras på överenskommen plats i skolan. I varje utrymme i skolan finns anvisningar i pappersform för hur man avlägsnar sig och skyddar sig och snabbanvisningar. Räddningsövningar eller personalens säkerhetsutbildning görs årligen i skolorna.

8.5.3. Ordnandet av individuell elevvård

Individuell elevvård genomförs i samarbete med eleven och hens vårdnadshavare med iakttagande av elevens ålder och förutsättningar. När åtgärder och lösningar planeras skall elevens egna önskemål tas i beaktande med hänsyn till hens ålder, utvecklingsnivå och andra personliga egenskaper. Minderåriga och omyndiga har rätt att förbjuda vårdnadshavaren eller annan laglig representant att delta i behandlingen av ärenden och att få uppgifter. Det bör finnas ett vägande skäl för förbudet, om det inte klart är i strid med elevens intresse. En yrkesperson inom social- och hälsovården bedömer om förbudet strider mot barnets intresse. Vårdnadshavare har inte rätt att förbjuda sitt minderåriga barn att använda elevhälsans service.

Ärenden i anslutning till elevens hälsa och välmående behandlas i en yrkesövergripande expertgrupp.

Gruppens mångprofessionella sammansättning baserar sig på överväganden från fall till fall och det ärende som skall behandlas. I behandlingen kan samarbetsinstanser eller elevens närstående delta med elevens, elevens vårdnadshavares eller lagliga representants skriftliga samtycke. Gruppens medlemmar har dessutom rätt att i elevens ärenden be om råd av de sakkunniga som man anser nödvändiga.

Gruppens ansvarsperson skriver ner de nödvändiga uppgifterna för ordnande och genomförande av individuell elevvård i en elevvårdsjournal.

8.5.3.1 Samarbete inom skolhälsovårdens omfattande hälsokontroller

Skolhälsovårdens omfattande hälsokontroller görs på första, femte och åttonde klassen. Föräldrarna kallas alltid till kontrollerna och avsikten är att bedöma hela familjens välmående. Familjens, skolans och skolhälsovårdens samarbete stärks med gemensamma bedömningar av hur eleven klarar sig och mår i skolan. Vid de omfattande hälsokontrollerna tas alla de saker som framkommer i bedömningen i beaktande och går igenom med eleven och vårdnadshavarna.

8.5.3.2 Ordnande av den vård som elevens sjukdom kräver, specialdieter och medicinering i skolan

Helhetsansvaret för vård av barnets sjukdom och givande av medicinering vilar alltid på vårdnadshavarna. Det är vårdnadshavarnas uppgift att i skolan berätta för barnets lärare och assistent om barnets sjukdomar och vård av dem. Barnets sjukdom kräver kanske specialåtgärder, men man måste alltid komma överens om specialarrangemangen barn- och familjespecifikt i samförstånd mellan hemmet och skolan. För att komma överens om det stöd eleven behöver i skolan sammankallar skolhälsovårdaren en expertgrupp.

Vård- och omsorgsväsendet i Kyrkslätt har utarbetat en plan för läkemedelsbehandling i vilken uppgörs anvisningar för genomförandet av en skolelevs läkemedelsbehandling. Därtill följer man Verksamhetsmodellen för behandling av diabetes hos barn under skoldagen, uppgjord av Kommunförbundet, Social- och hälsovårdsministeriet samt Undervisningsministeriet.

Elev som på grund av sjukdom behöver specialdiet i skolan erbjuds det på basen av läkarintyg.

Anvisningarna motsvarar riksomfattande allergiprogrammet och bedömningen av behovet av specialdiet går via skolhälsovården.

Gällande födoämnesbegränsningar på religiös och etisk grund meddelar vårdnadshavarna skolköket med en separat blankett.

8.5.3.3. Samarbete i samband med intensifierat och särskilt stöd, flexibel grundläggande utbildning samt sjukhusundervisning

8.5.3.3.1. Pedagogiskt stödteam

Skolans pedagogiska stödteam stöder inläringen, identifierar, förebygger och lindrar hinder för inläringen. Stödteamet går läsårsvis igenom behovet av pedagogiskt stöd hos alla eleverna i skolans alla undervisningsgrupper. Teamet planerar, handleder och följer upp utfallet av det pedagogiska stödet som eleverna får. Stödteamet behandlar de pedagogiska bedömningarna och utredningarna gällande eleverna. Man upprättar ett fritt formulerat protokoll över stödteamets möten. Medlemmar i stödteamet är elevens/undervisningsgruppens lärare, specialläraren, studiehandledaren (i årskurserna 7-9) samt vid behov biträdande rektor samt övrig personal inom undervisningen/elevvården.

Inledandet av intensifierat stöd ska basera sig på en pedagogisk bedömning. De lärare som undervisar eleven uppgör en pedagogisk bedömning. Vid behov utnyttjar man konsultation av sakkunniga inom elevvården, så man får en uppfattning om elevens helhetssituation. Den överenskomna tidpunkten för inledande av intensifierat stöd, fortsättning eller avslutande av det skrivs in i den pedagogiska bedömningen och man rekommenderar att tidpunkten också skrivs in i elevförvaltningsprogrammet.

De pedagogiska målen och medlen för intensifierat stöd planeras i planen för lärande i samarbete mellan eleven, vårdnadshavaren och de som undervisar eleven. Ifall elevens utveckling trots intensifierat stöd inte framskrider på önskat sätt inleds görs en pedagogiska utredning för att utreda behovet av särskilt stöd.

De lärare som undervisar eleven gör en pedagogisk utredning. De pedagogiska bedömningarna och utredningarna behandlas i mångprofessionellt samarbete med personalen inom elevvården antingen i pedagogiska team eller genom konsultation.

En person inom elevvården bedömer om det utöver pedagogiska stödåtgärder behövs också stöd från elevvården eller utredningar, t.ex. psykologiska eller medicinska utredningar, sociala utredningar eller hänvisning till stödåtgärder utanför skolan. De pedagogiska målen och medlen inom särskilt stöd skrivs i en individuell plan för hur undervisningen skall ordnas (IP) i samarbete mellan eleven, vårdnadshavaren och de som undervisar eleven.

8.5.3.3.2 Samarbete i samband med flexibel grundläggande utbildning

Antagning till den flexibla undervisningen i grundläggande utbildning på årskurs 9 bygger på ett ansökningsförfarande. Eleven ansöker tillsammans med sina vårdnadshavare om plats och kallas därefter till en intervju. Lärare och elevvårdspersonal kan rekommendera elever att söka, men det är alltid eleven tillsammans med vårdnadshavarna som gör beslut om ansökan. Efter en intervju behandlas ansökningarna i en expertgrupp som gör upp rekommendationer för antagning. Skolans rektor gör beslut om antagning till den flexibla grundläggande utbildningen. Eleverna inom flexibel grundläggande utbildning har rätt till elevvårdstjänster och elevhandledning. Samarbete med de arbetsgivare där eleverna gör sin praktik är viktigt samt samarbete med företrädare för övriga instanser som har kontakt med eleverna.

8.5.3.3.3. Samarbete med sjukhusundervisning

Undervisningen för elev i specialiserad sjukvård ordnas i första hand i elevens egen skola. För eleven ordnas undervisning och stöd i den mån som det är motiverat med tanke på hans/hennes hälsotillstånd, pedagogiska specialbehov och vårdåtgärder inom specialiserad sjukvård och rehabilitering.

Eleven har till sitt förfogande alla skolans stödåtgärder i enlighet med trestegsstödet i sin egen skola. Ifall undervisningen för elevens del ordnas som sjukhusundervisning i stället för i den egna skolan, genomförs förflyttningen som mångprofessionellt samarbete mellan eleven, vårdnadshavaren eller annan laglig representant, utbildningsanordnaren, sjukhusundervisningsenheten och den specialiserade sjukvården.

Sjukhusundervisningen är grundläggande utbildning som ges i samband med specialiserad sjukvård för elever i öppen eller avdelningsvård. I sjukhusundervisningen betonas utöver fostran och undervisning pedagogisk rehabilitering och samarbete och konsultation mellan alla undervisande, fostrande och vårdande instanser för alla elever.

Med sjukhusundervisningen stöder man elevens lärtig. Samarbetet i övergångarna med elevens egen skola betonas vid ankomst- och avslutningsskedet. För ordnande av stödåtgärder och undervisning för eleven ordnas både i ankomst- och avslutningsskedet ett nätverksmöte som koordineras av sjukhusundervisningen, till vilken en sådan sakkunniggrupp sammanställs som behövs med tanke på elevvården. Eleven ska kunna återvända till den undervisning som eleven deltog i innan övergången till sjukhusundervisning.

8.5.3.3.4. Elevvårdens stöd i samband med disciplinära straff eller avstängning från deltagande i undervisningen

Anordnaren av utbildning ska sköta om att det ordnas behövlig elevvård för en elev som ålagts ett disciplinärt straff eller som blivit avstängd från undervisningen för resten av arbetsdagen. Skolan sköter om informationsgången mellan hemmet och skolan samt sammankallar en mångprofessionell sakkunniggrupp för säkerställande av att eleven får stöd.

Svenska förskoleverksamhets- och utbildningsnämnden beslutar om avstängning för viss tid. Det organ som ansvarar för socialvården ska vara representerat vid förundersökningen och domstolsbehandlingen av den straffbara gärning som meddelats att barnet gjort samt vid behandlingen i nämnden av ärende som gäller avstängning av läropliktig elev från skolan ifall inte det organ som ansvarar för socialvården bedömer att närvaron är uppenbart onödig.

8.5.3.3.5. Sammankallande av en expertgrupp och anskaffning av samtycke samt gruppens enhetliga verksamhetssätt vid behandlingen av ärende som gäller en enskild elev

En expertgrupp sammankallas för utredning av stödbehov för ett enskilt barn eller för en undervisningsgrupp och för ordnande av elevvårdstjänster. Gruppen sammankallas av den representant för undervisningspersonalen eller elevvården till vilken ärendet hör på basis av arbetsuppgifterna. Gruppens mångprofessionella sammansättning baserar sig på

överbäggande från fall till fall och ärendet som ska behandlas. Gruppen utnämner inom sig en ansvarsperson. Utnämning av sakkunniga till medlemmar i gruppen och andra samarbetsinstansers eller elevens närstående deltagande i gruppens arbete förutsätter elevens och/eller vårdnadshavarens samtycke. Innan sammankallandet av en yrkesövergripande expertgrupp ska sammankallaren komma överens med eleven och vid behov vårdnadshavaren om expertgruppens sammansättning.^[1] Kallelsen ska delges på det sätt som man i varje enskilt fall kommit överens om.

Bildandet av en expertgrupp kan föregås av ex. namnlös konsultation av elevvårdspersonal. Olika skolor kan ordna möjligheter till konsultation på det sätt som passar den skolans dagliga arbete och elevvårdspersonalen bäst. Det kan vara bl.a. ordnande av en tid för konsultation för lärarna i samband med elevvårdsgruppens sammanträde, en bestämd tid under veckan eller förbokade tider. Vid en konsultation skrivs ingen elevvårdsjournal. Lärare kan konsultera elevvårdspersonal med namns nämnande om de har samtycke från elev och/eller vårdnadshavare. Lärare eller annan personal kan vara i direkt kontakt med elev och vårdnadshavare och föreslå bildandet av en expertgrupp. En expertgrupp sammankallas då man behöver ett mångprofessionellt perspektiv och kunnande för säkerställande av stöd för eleven. Vårdnadshavarna och/eller eleverna ska vara närvarande eller vårdnadshavarna/eleverna ska skicka sitt samtycke om behandling av ärendet i den yrkesövergripande expertgruppen. Ansvarspersonen informerar om saker i anslutning till ordnande av undervisningen och om överenskomna arrangemang till de personer som behöver informeras, t.ex. rektor.

En elevvårdsjournal görs upp vid expertgruppsmöten. Expertgruppen väljer vem som skall föra journalen och i gruppen överenskomms om vad som skall nedtecknas. De som deltagit i mötet och i journalen namngivna personer får läsa journalen.

8.5.3.3.6. Uppgörande och förvaring av elevvårdsjournalen

Elevvårdsjournalen sparas i det skolspecifika elevvårdsregistret. En på skolan utsedd person ansvarar för det skolspecifika registret för elevvård.

I egenskap av registerförare ansvarar Kyrksläatts kommun för den mångprofessionella individuella elevvårdens register. Ledande skolpsykologen fungerar som ansvarsperson för registret och fastställer från fall till fall användarrättigheterna för uppgifter som lagras i registret.

8.5.3.3.7 Samarbete med externa tjänster och samarbetsparter såsom ungdomsväsendet, tjänster för familjeservice, specialiserad sjukvård och polisen

Av elevvårdens mest centrala samarbetsparter har familjerådgivningen, ungdomsväsendet, välfärdsstationen för unga och tjänster för familjeservice beskrivits i Kyrksläatts kommuns plan för barns och ungas välfärd.

Inom den specialiserade sjukvården görs neurologiska och neuropsykologiska fortsatta utredningar för eleverna med remiss av primärvårdens läkare. Remissen skrivs oftast av skolläkaren på basis av skolpsykologens utlåtande. Sjukhusets foniater och talterapeuter gör också vid behov undersökningar och ger utlåtanden för planering och ordnande av skolgången och undervisningen.

Undersökning och bedömning av vårdbehovet vid emotionella svårigheter samt vården sker vid HUS barnpsykiatriska poliklinik, ungdomspsykiatriska polikliniken och vid HUS barn- och ungdomspsykiatriska avdelningar. Vanligtvis bedömer skolläkaren behovet av remiss tillsammans med skolpsykolog, -skolkurator och/eller skolhälsovårdare.

Rehabiliteringsarbetsgruppen för barn och unga betjänar från åldern för grundläggande utbildning ända till unga vuxna. Gruppens mål är att erbjuda tillägghjälp vid utredningen av barnets och den ungas situation då:

- 1) barnet eller den unga behöver tilläggsundersökningar inom vård- och omsorgsväsendet eller specialsjukvården

- 2) responsen från specialistsjukvården bör behandlas mångprofessionellt
- 3) barnets eller den ungas helhetssituation kräver samarbete över förvaltningsgränserna.

Följande yrkesgrupper och -områden finns representerade i rehabiliteringsarbetsgruppen: läkare, talterapi, ergoterapi, fysioterapi, barnskydd och elevvård.

Skolan samarbetar enligt behov med polisen i situationer då elevens säkerhet äventyras. Samarbetet styrs av skolans verksamhetsanvisningar för akuta kriser och hotfulla och farliga situationer.

Med tanke på stödjande av elevens helhetsbetonade välmående är det viktigt att dela information mellan vårdnadshavarna och de aktörer som stöder elevens tillväxt, utveckling och inläring. Ifall eleven stöds av instanser utanför skolans aktörer (t.ex. barnskydd, specialiserad sjukvård) är det bra att i samarbetet och utbytet av information utnyttja bl.a. nätverksträffar för att kartlägga helhetssituationen. Avsikten är att sammankalla de centrala aktörerna med tanke på stödjandet av eleven. På så sätt kan man undvika bl.a. överlappande stödfunktioner och planera de mest ändamålsenliga åtgärderna för att stöda eleven. Det är av betydelse att tillsammans komma överens om arbetsfördelningen gällande de fortsatta åtgärderna samt om följande möte för säkerställande av uppföljningen. Gällande arbetsfördelningen för sammankallandet av nätverksträffarna kommer man överens inom den yrkesövergripande expertgruppen som samlats för skolelevens ärenden.

Skolan samarbetar enligt behov med polisen i situationer då elevens säkerhet äventyras. Samarbetet styrs av skolans verksamhetsanvisningar för akuta kriser och hotfulla och farliga situationer.

[1] § 18-19 i lagen om elev- och studerandevård

8.5.4. Ordnandet av samarbete mellan elevvården, eleverna och deras vårdnadshavare

8.5.5. Genomförandet och uppföljningen av elevvårdsplanen

På kommunnivå är det den kommunala styrgruppen som svarar för riktlinjerna och arbetsfördelningen. Gruppen fungerar som styrgrupp för elevvården inom förskole- och den grundläggande utbildningen samt för gymnasiernas del på det sätt som avses i lagen om elev- och studerandevård. I den kommunala elevvårdsgruppen finns representanter både för bildningsväsendet, vård- och omsorgsväsendet och olika delområden för elev- och studerandevården (t.ex. barnskyddet, familjerådgivningen, hälsovården, finska och svenska utbildningsväsendet och småbarnspedagogiken). En representant för bildningsväsendet fungerar som ordförande för arbetsgruppen.

Den skolspecifika elevvårdsgruppen planerar under läsårets gång de åtgärder och verksamhetssätt som ska uppföljas och vars genomförande och inverkan bedöms årligen vid utgången av vårterminen.

9. KAPITEL 9 SÄRSKILDA FRÅGOR SOM ANKNYTER TILL SPRÅK OCH KULTUR

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [KAPITEL 9 SÄRSKILDA FRÅGOR SOM ANKNYTER TILL SPRÅK OCH KULTUR](#).

I Kyrksläotts svenska grundskolor är undervisningsspråket svenska. Som stöd i undervisningen kan man använda stödtecken vid sidan av talet. För elever kan också ordnas stöd på deras eget språk i olika läroämnen. För elever kan utarbetas en plan som i tillämpliga delar innehåller samma delområden som den plan som ska utarbetas för intensifierat stöd.

I Kyrksläotts skolor värdesätts en kultur som stöder samarbete, ömsesidig förståelse och tolerans.

9.1. Samer och samisktalande

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 9.1 Samer och samisktalande](#).

I skolorna värdesätts samiska språken som ursprungsfolkets eget modersmål. Samiskspråkiga elever stöds i och uppmuntras till att bevara det egna språket och kulturen samt delta i undervisningen i det egna modersmålet. Kyrksläotts kommun har beslutat att svara för resekostnaderna som hänför sig till ordnandet av undervisningen för elever som får undervisning i det egna modersmålet på samiska.

9.2. Romer

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 9.2 Romer](#).

I Kyrksläotts kommun beaktas romernas ställning som en etnisk och kulturell minoritet. Det särskilda målet för undervisningen för romer är att stärka elevernas identitetsutveckling och kännedom om sin historia och kultur i samarbete med hemmen. Undervisning i romani som kompletterar den grundläggande utbildningen ordnas i mån av möjlighet antingen som närundervisning eller som nätundervisning. I undervisningen ska elevernas ålder och kunskaper i romani beaktas och den romska gemenskapen samt romska medier utnyttjas.

9.3. Teckenspråkiga

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 9.3 Teckenspråkiga](#).

I Kyrkslätt ordnas undervisning på teckenspråk vid behov.

9.4. Andra flerspråkiga elever

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 9.4 Andra flerspråkiga elever](#).

I all undervisning för flerspråkiga elever ska elevens bakgrund och utgångsläge, tidigare skolhistoria, modersmål och kultur samt hur länge de bott i Finland, beaktas. Undervisningen

ordnas så att eleven får bästa möjliga stöd för sina studier och därigenom jämlika förutsättningar för fortsatta studier.

Kyrksläotts kommun ordnar centraliserat undervisning i annat modersmål än finska och svenska. Den är avsedd för elever vars kunskaper i svenska och/eller andra färdigheter inte är tillräckliga för studier i en klass inom den grundläggande utbildningen.

I stället för lärokursen svenska som modersmål och litteratur undervisas en flerspråkig elev antingen helt eller delvis enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur, om elevens språkfärdigheter är bristfälliga inom ett eller flera områden eller om elevens kunskaper i svenska i övrigt inte räcker till för studier enligt lärokursen Modersmål och litteratur.

För alla elever med invandrarbakgrund utarbetas en plan för elevens lärande inom det allmänna stödet. I planen för elevens lärande beskrivs eventuella specialarrangemang för eleven, stöd och hur elevens svenska utvecklats. Målen som uppställts i planen för elevens lärande hjälper eleven att framskrida i sina studier och ger behövliga uppgifter till lärarna som undervisar eleven. Vid behov kan för eleven utarbetas ett studieprogram enligt vilket eleven kan framskrida oberoende av årskurser. Läroplanen kan bytas till lärokursen Modersmål och litteratur när eleven har uppnått förutsättningarna för studier enligt den lärokursen.

I undervisningen för de elever som kommit till landet mitt under den grundläggande utbildningen ska man ta hänsyn till att kunskaperna i svenska eller finska utvecklas småningom. Läraren i respektive ämne ska välja vilka centrala mål eleven i första hand ska nå och vilka centrala innehåll hen ska tillägna sig.

Undervisningen för flerspråkiga elever har som särskilt mål att stödja elevernas flerspråkighet och utvecklingen av deras identitet och självkänsla. De ska uppmuntras att använda de språk de kan på ett mångsidigt sätt under lektionerna i olika läroämnen och i övrig verksamhet i skolan. Enligt Finlands grundlag har alla som bor i Finland rätt att upprätthålla och utveckla sitt språk och sin kultur. Kyrksläotts kommun ordnar undervisning i elevers eget modersmål i flera olika språk.

I bedömningen av flerspråkiga elever ska man ta hänsyn till att kunskaperna i svenska eller finska utvecklas småningom. I bedömningen används mångsidiga och flexibla metoder. I bedömningen beaktas elevens helhetssituation och hen får på många olika sätt visa vad hen lärt sig.

För att underlätta kontakter med familjen anlitar man vid behov tolktjänster antingen på plats eller som distanstolkning.

10. KAPITEL 10 UNDERVISNING PÅ TVÅ SPRÅK

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [KAPITEL 10 UNDERVISNING PÅ TVÅ SPRÅK](#).

Inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen i Kyrkslätt ordnas inte undervisning på två språk.

11. KAPITEL 11 UNDERVISNING SOM BASERAR SIG PÅ EN VISS VÄRLDSÅSKÅDNING ELLER PEDAGOGISK PRINCIP

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [KAPITEL 11 UNDERVISNING SOM BASERAR SIG PÅ EN VISS VÄRLDSÅSKÅDNING ELLER PEDAGOGISK PRINCIP](#).

Inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen i Kyrkslätt ordnas ingen sådan undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

12. KAPITEL 12 VALFRIHET I DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [KAPITEL 12 VALFRIHET I DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN](#).

Eleverna ska ha möjlighet till val. I årskurserna 7-9 kan undervisningstimmarna användas till att skapa större helheter. Då är betoningen i undervisningen på fördjupade studier i gemensamma ämnen. Undervisning i B2-språk ingår i de valfria ämnen och de undervisas 2 årsveckotimmar per årskurs i enlighet med timfördelningen för den grundläggande utbildningen på svenska i Kyrkslätt. De valfria ämnena i årskurserna 7-9 kan även innefatta tillämpade studier i gemensamma ämnen eller ämneshelheter som består av flera läroämnen.

12.1. Valfria timmar i konst- och färdighetsämnen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 12.1 Valfria timmar i konst- och färdighetsämnen](#).

Valfria kurser i konst- och färdighetsämnen och kursernas omfattning enligt årskurs:

- årskurs 8: 3 årsveckotimmar
- årskurs 9: 2 årsveckotimmar

De valfria timmarna är en del av undervisningen i konst- och färdighetsämnen och ska också bedömas som en del av denna undervisning. De valfria konst- och färdighetstimmarna för årskurs 8 och 9 är (2 årsveckotimmar) är musik, bildkonst, huslig ekonomi, teknisk slöjd, textilslöjd och tillvalsgymnastik. Dessa väljer man på våren i årskurs 7.

På våren i årskurs 7 väljer man också en kortkurs i konst- och färdighetsämnen för årskurs 8. Kortkursens omfattning är 1 årsveckotimme (eller 2 årsveckotimmar på en termin) och är också en del av undervisningen i konst- och färdighetsämnena. Utbudet på kortkurser är följande:

- Den kreativa kocken
- Konditionsidrott & fysiologi
- Musiklaboratoriet
- Slöjda din egen möbel
- Inred ditt rum med mjuka material
- Garncafé
- Ställningstagande konst
- Överlevnad och vildmarksteknik

12.2. Valfria ämnen

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 12.2 Valfria ämnen](#).

Dessa valfria ämnens omfattning är 2 årsveckotimmar och bedöms som lärokurs med siffervitsord. Eleverna väljer (i årskurs 6 på våren) ett valfritt ämne i årskurs 7:

- Naturvetenskaper
- Programmering
- Media och världen
- Må bra i kropp och själ
- Musik blir film
- Ta i trä
- Lysande textilslöjd

- B2-språk: *tyska*
- B2-språk: *franska*
- B2-språk: *spanska*

Eleverna väljer (i årskurs 7 på våren) ett valfritt ämne för årskurs 8:

- Engelska bok- och filmcirkeln
- Naturvetenskaper
- Från Boston Tea Party till Fake News -USA kurs i historia och samhällslära
- En resa i kryddornas spännande värld
- Myki Mera teknisk slöjd
- Jag vill slöjda i mjuka material!
- Valfri gymnastik
- B2-språk: *tyska*
- B2-språk: *franska*
- B2-språk: *spanska*

Eleverna väljer (i årskurs 7 på våren) ett valfritt ämne för årskurs 9:

- Engelska bok- och filmcirkeln
- Naturvetenskaper
- Ung företagsamhet - ett år somföretagare
- Smaker från när och fjärran
- Myki Mera teknisk slöjd
- Jag vill slöjda i mjuka material!
- Valfri gymnastik vGY
- B2-språk: *tyska*
- B2-språk: *franska*
- B2-språk: *spanska*

12.3. Frivilliga och valfria lärokurser i främmande språk

Länk till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, [kap. 12.3 Frivilliga och valfria lärokurser i främmande språk](#).

Undervisning i B2-språk ingår i de valfria ämnen och de undervisas 2 årsveckotimmar per årskurs i enlighet med timfördelningen för den grundläggande utbildningen på svenska i Kyrkslätt.

12.4. Sammanfattning av valfrihet i den grundläggande utbildningen

AK 7, väljs på varen i åk 6 VALFRIA ÄMNEN bedöms som lärokurs med siffrervitsord 2 åvt hela året under årskurs 7 VÄLJ EN!	AK 8, väljs på varen i åk 7 KONST- OCH FÄRDIGHETSÄMNEN KORTKURS bedöms i kf-moderämnets slutvitsord 2 åvt på HT eller på VT VÄLJ EN!	AK 8, väljs på varen i åk 7 KONST- OCH FÄRDIGHETSÄMNEN bedöms i kf-moderämnets slutvitsord 2 åvt hela året VÄLJ EN!	AK 9, väljs på varen i åk 7 KONST- OCH FÄRDIGHETSÄMNEN bedöms i kf-moderämnets slutvitsord 2 åvt hela året VÄLJ EN!
Alla tillval finns presenterade i broschyren och på hemsidan winellskaskolan.fi /ner till vänster under fliken Videopresentationer tillval åk 7 eller via http://bit.ly/2CpSbL6 - Naturvetenskaper vNAT - Programmering vDIG - Media och världen vMEV - Må bra i kropp och själ vMB - Musik blir film vMF - Ta i trä vTL - Lysande textilslöjd vTL - B2-språk vTYB2 - B2-språk vFRB2 - B2-språk vSPB2	KORTKURS zh/v på hösten eller våren - Den kreativa kocken xHUKf - Konditionsdrott & fysiologi xGYkf - Musiklaboratoriet xMUKf - Slöjda din egen möbel xSLkf - Inred ditt rum med mjuka material xSLkf - Garncafé xSLkf - Ställningstagande konst xBKkf - Överlevnad xGYkf	- vMUKf - vBKkf - vHUKf - Teknisk slöjd vSLkf - Textilslöjd vSLkf - Tillvalsgymnastik vGYkf AK 8, väljs på varen i åk 7 VALFRIA ÄMNEN bedöms som lärokurs med siffrervitsord 2 åvt hela året VÄLJ EN! - Engelska bok- och filmcirkeln vEC - Naturvetenskaper vNAT - Från Boston Tea Party till Fake News - USA kurs i historia och samhällslära vHISL - vBK - En resa i kryddornas spännande värld vHL - Myki Mera teknisk slöjd vTL - Jag vill slöjda i mjuka material! vTL - Valfri gymnastik vGY - B2-språk vTYB2 - B2-språk vFRB2 - B2-språk vSPB2	- vMUKf - vBKkf - vHUKf - Teknisk slöjd vSLkf - Textilslöjd vSLkf - Tillvalsgymnastik vGYkf AK 9, väljs på varen i åk 7 VALFRIA ÄMNEN bedöms som lärokurs med siffrervitsord 2 åvt hela året VÄLJ EN! - Engelska bok- och filmcirkeln vEC - Naturvetenskaper vNAT - Ung företagsamhet - ett år som företagare vUF - vBK - Smaker från när och fjärran vHL - Myki Mera teknisk slöjd vTL - Jag vill slöjda i mjuka material! vTL - Valfri gymnastik vGY - B2-språk vTYB2 - B2-språk vFRB2 - B2-språk vSPB2

13. Årskurs 1-2

13.1. Övergången mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen

Barnets övergång från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen förutsätter systematiskt samarbete mellan personalen i förskolan och personalen i nybörjarundervisningen. Man behöver känna till varandras lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Det är viktigt att samarbeta med hemmen och att bygga upp ett ömsesidigt förtroende. Varje barns situation, förutsättningar för lärande och behov ska beaktas. Barns eventuella behov av stöd för lärande och skolgång ska tryggas vid skolstarten och man ska också utreda behov och möjligheter för barnen att delta i morgon- och eftermiddagsverksamhet och klubbverksamhet. Barnen ska uppmuntras att vara stolta över de färdigheter de fått under tiden i förskolan. De ska spöras att ansluta sig till den nya gruppen och att samverka med de vuxna som de möter i den nya miljön.

Barnen och vårdnadshavarna ska informeras om det språkprogram som skolan erbjuder. Redan innan undervisningen i A1-lärokurserna inleds kan barnen preliminärt få ta del av de språk utbildningsanordnaren erbjuder genom att till exempel ordna språkduschar antingen i förskoleundervisningen eller på hösten i årskurs 1 om språkundervisningen inleds under vårterminen. I språkduscharna kan barnen ta del av språket eller språken till exempel med hjälp av sång, lek, spel och rörelse. Temana väljs tillsammans med barnen utgående från deras intressen. Man kan ordna språkduscharna i samband med den övriga verksamheten eller reservera tid för dem i form av undervisningsstunder.

Övergången från förskoleundervisning till nybörjarundervisning (årskurs 1 och 2)

Med vårdnadshavarnas tillstånd ordnas överföringsmöten där den information som är nödvändig för att studierna skall kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt ges från förskolans personal till mottagande skolas rektor/platsansvarig/blivande lärare/speciallärare och elevvårdspersonal. Vid behov ordnas överföringsmöten för enskilda förskolebarn. Den mottagande skolans rektor ansvarar för sammankallande av överföringsmötet.

En individuell psykologisk bedömning av skolpsykolog sker i samråd med vårdnadshavare och omfattar individuella test, samarbetsmöten med vårdnadshavare, lärare i förskole- och nybörjarundervisning, terapeuter, sakkunniga och elevvårdspersonal. Vid dessa möten planeras det stöd som barnet behöver i sin kommande skolgång. Om förskolebarn utretts på annat håll ordnas överföringsmöten med vårdnadshavarna och skol- och elevvårdspersonal där skolans stödåtgärder planeras. Detsamma gäller för barn som har förlängd läroplikt. Stödåtgärder kan bl.a. vara specialundervisning på deltid, skolgångsbiträdestjänster eller någon form av stöd från skolkurator, skolpsykolog, skolhälsovårdare och/eller terapeuter.

13.2. Att utvecklas till skolelev

Utöver de gemensamma uppgifterna har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Undervisningen i årskurserna 1–2 ska ta hänsyn till de färdigheter som eleverna tillägnat sig i förskoleundervisningen och tidigare inom småbarnspedagogiken. Det särskilda uppdraget i årskurserna 1–2 är att ge eleverna förutsättningar att utveckla en positiv bild av sig själva som lärande individer och skolelever samt färdigheter för fortsatt arbete och lärande. I början av den grundläggande utbildningen är det särskilt viktigt att man följer med varje elevs lärande så att man kan garantera att eleven har förutsättningar att göra framsteg i sina studier.

Det är viktigt att varje elev får uppmuntrande respons och möjlighet att känna glädje över att lära sig och av att lyckas. Eleverna ska uppmuntras att föra fram sina intressen och att bli

intresserade av nya fenomen. Undervisningen ska vara tillräckligt utmanande med tanke på varje elevs behov. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas i skolan. Eleverna ska uppmuntras att arbeta tillsammans, att ta egna initiativ och att ta ansvar för sina skoluppgifter. Särskild vikt ska fästas vid att utveckla elevernas språkliga, sociala och motoriska färdigheter och varje elevs individuella utveckling och minnesförmåga. Målet är att upptäcka svårigheter gällande utvecklingen och lärandet i ett tidigt skede och att ge stöd i rätt tid. Arbetssätten ska vara åskådliga och konkreta och präglas av lek och spel, fantasi och berättelser. Tillsammans med hemmen ska man stödja eleverna vid skolstarten och i att utvecklas till skolelever.

I årskurserna 1-2 blir förskoleundervisningens lärområden till läroämnen men undervisningen kan fortsättningsvis i huvudsak vara helhetsskapande. Elevernas initiativförmåga, förmåga att arbeta tillsammans och förstå samband mellan olika företeelser stärks genom att man förverkligar olika mångvetenskapliga lärområden. Då uppstår också fler tillfällen till samarbete såväl med förskoleundervisningen som med de högre årskurserna.

13.3. Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om skolans språkprogram och om hur studierna ordnas, om de nya läroämnen som inleds i årskurs 3 och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig till en ny grupp.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

Övergången mellan årskurserna 2-3 och 4-5

Vid övergången mellan årskurserna 2-3 för lärare, elev och vårdnadshavare en övergångsdiskussion på basen av elevens självbedömning.

Elever från skolor med årskurserna 1-4 flyttar till Winellska skolan från och med årskurs 5.

Det är viktigt att övergången sker smidigt så att alla elever upplever flytten från en mindre skola till Winellska skolan så trygg som möjligt. Inom mars-april besöker rektor och kurator dessa skolor och informerar om övergången och vilka förändringar skolbytet innebär. I slutet av vårterminen ordnas en besöksdag i Winellska skolan för de blivande femmorna. Målsättningen med dagen är att eleverna bekantar sig med skolan och träffar sina blivande klasskamrater. Väneleverna deltar aktivt i besöksdagens program.

När det gäller elever som är i behov av särskilt stöd i sin skolgång arrangeras i samarbete med vårdnadshavarna överföringsmöten med den tidigare och den mottagande skolans personal. I fråga om övriga elever överförs den information som är nödvändig för att ordna studierna på ett ändamålsenligt sätt. Överföringsmöten ordnas klassvis i början av läsåret för att eleven i ett så tidigt skede som möjligt får det stöd han behöver och har rätt till. I de klassvisa överföringsmötena deltar elevvårdspersonal och berörda lärare.

13.4. Mångsidig kompetens i årskurs 1-2

Grunden för en mångsidig kompetens läggs under småbarnsperioden, i förskoleundervisningen och under de första åren i den grundläggande utbildningen. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv, forma sin identitet och utveckla en hållbar livsstil. Det är viktigt att skolan redan från början erbjuder varje elev en interaktiv och uppmuntrande gemenskap, där eleven kan känna att hen blir hörd, sedd och uppskattad. Fostran till en hållbar livsstil sker främst genom att skolan föregår med gott exempel.

För att främja en hållbar livsstil ska man speciellt bemöda sig om att elevernas sociala färdigheter får möjlighet att utvecklas, att eleverna får lära sig observera kulturell mångfald i närmiljön och att de får vara ute i naturen och stärka sitt förhållande till naturen.

13.5. Mångsidiga kompetensområden

K1 Förmåga att tänka och lära sig

Arbetet ska utgå från elevernas egna erfarenheter, iakttagelser och frågor. Det ska finnas utrymme för att undra, komma till insikt, hitta och uppfinna, fantisera och känna glädje i lärandet. Eleverna ska uppmuntras att fråga och lyssna, göra noggranna iakttagelser, söka information samt att producera och utveckla idéer tillsammans med andra och presentera resultatet av arbetet. Med hjälp av för åldern lämpliga problemlösnings- och forskningsuppgifter väcks elevernas nyfikenhet och intresse för den omgivande världen och deras förmåga att strukturera, benämna och beskriva omgivningen stärks. Eleverna ska också uppmuntras att ifrågasätta sina iakttagelser och lägga märke till att information ibland kan vara motstridig och otydlig.

Eleverna ska få öva att planera och ställa upp mål för sitt eget och det gemensamma arbetet och att utvärdera arbetet. Tillsammans ska man fundera över när man lyckats i arbetet och hur man vet när man lyckats. Eleverna ska handledas i att se sina framsteg, bli varse sina styrkor som lärande individer och att känna glädje när de lyckas. Läraren ska tillsammans med eleverna fundera över eventuella val i samband med studierna och hjälpa dem att förstå betydelsen av olika alternativ.

Mångsidig motion och motoriska övningar bidrar till att utveckla tänkandet och lärandet. Utvecklingen av minnet, fantasin samt etiskt och estetiskt tänkande ska stödjas med hjälp av sagor och berättelser, spel, ramsor, sånger och lekar, olika konstformer och mångsidig kommunikation.

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

Eleverna ska spöras och handledas till positiv växelverkan och samarbete. Lektioner, fester, lek, spel, måltider och samarbete i och utanför skolan erbjuder tillfällen där man kan öva sig att fungera tillsammans med många olika slags människor. Eleverna ska bemötas med respekt och man ska lära dem goda vanor och att visa vänlighet.

Eleverna ska handledas att värdesätta sin familjs och släkts traditioner och andras vanor och traditioner. I skolarbetet ska man bekanta sig med den närmaste kulturmiljön och dess kulturella mångfald. Eleverna ska också få möjlighet att bekanta sig med kulturarvet och med konst och annat kulturutbud. Eleverna ska också få erfarenheter av internationalism. Det är viktigt att fundera över hur man kan påverka sin egen miljö och dess kultur. Eleverna ska få bekanta sig med grundprinciperna i FN:s konvention om barnets rättigheter och fundera över vad dessa principer betyder i deras liv och i deras sätt att agera.

I skolarbetet ska eleverna ges möjlighet att ge uttryck för sådant som är betydelsefullt för dem själva genom att använda mångsidiga framställningssätt. Eleverna ska spöras att njuta av att deras fingerfärdighet och andra fysiska färdigheter utvecklas och att öva sig i att uppträda på olika sätt. Fantasin, uppfinningsrikedomen och uttrycksförmågan utvecklas genom bland annat lek, äventyr, musik, drama, berättande, mediepresentationer och visuella uttryck samt genom handens arbete.

K3 Vardagskompetens

Skolstarten förutsätter en ny slags förmåga att ta hand om sig själv och bli mera självständig. Till skolarbetet hör att eleverna i klassen och i skolan ska sköta ansvarsuppgifter som lämpar sig för deras ålder. Betydelsen av gemensamma spelregler, goda vanor och uppmuntrande respons ökar. Eleverna ska lära sig att uppfatta tids- och rumsbegrepp och deras betydelse i praktiken. De ska öva sig att identifiera och uttrycka sina känslor och att utveckla emotionell kompetens till exempel med hjälp av lek och drama.

I skolan ska eleverna få lära sig grundläggande fakta om vad som främjar det egna och det gemensamma välbefinnandet, tryggheten och en god vardag. Det är viktigt att eleverna lär sig att röra sig självständigt och tryggt i närmiljön, att de använder säkerhets- och skyddsutrustning och förkovrar sina kunskaper och färdigheter som fotgängare och cyklister. De ska också få öva sig i hur man ska agera i olika riskfyllda situationer och hur man ska söka hjälp. Läraren ska tillsammans med eleverna undersöka teknik i vardagen och hur den används i olika situationer samt lära sig använda teknisk utrustning på ett tryggt sätt. Elevernas konsumtionsvanor ska diskuteras och de ska lära sig att förhålla sig kritiskt till reklam och medier. Eleverna ska också ges möjlighet att fundera över hur de kan påverka sin egen användning av pengar. Eleverna ska vägledas till kritiska konsumtionsvanor och till att fundera över vad sparsamhet, måttlighet och miljötanlkande innebär för konsumentens val och vad de betyder för deras eget agerande.

K4 Multilitteracitet

Eleverna ska handledas att nå kompetens i multilitteracitet, det vill säga att kunna tolka, producera och kritiskt granska texter av många olika slag som är lämpliga för deras ålder. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Genom en multisensorisk, helhetsinriktad och fenomenbaserad undervisning ska elevernas kompetens i multilitteracitet utvecklas. Eleverna ska uppmuntras att använda och producera olika slag av texter och språk, dra nytta av dem och att uttrycka sig med hjälp av dem. Elevernas grundläggande läs- och skrivfärdighet ska utvecklas och bli allt mer flytande. Också förmågan att hantera numerisk information i texter som anknyter till vardagen ska utvecklas, till exempel att se skillnader mellan antal. Eleverna ska spöras att utveckla förmågan att läsa och tolka bilder genom att pröva på olika visuella uttryckssätt och genom att granska olika visuella sätt att påverka i närmiljön.

Eleverna ska lära sig att söka information i olika källor och att förmedla information till andra. De ska handledas att fundera över skillnaden mellan den fiktiva och den verkliga världen och att inse att varje text har en upphovsman och ett syfte. På detta sätt ger undervisningen eleverna möjlighet att utveckla förmåga till kritiskt läsande (Critical literacy). För att utveckla multilitteracitet behöver eleverna såväl en rik textmiljö som ett tryggt stöd i användningen av medier. Texter som lämpar sig för åldern, exempelvis tidningar, böcker, spel, filmer och musik samt iakttagelser i omgivningen och texter som eleverna själva producerat eller valt ska användas i undervisningen. Förmågan att producera ska utvecklas vid sidan av förmågan att tolka och värdera. Eleverna ska ges gott om tillfällen att fråga, undra, berätta historier, uttrycka sina tankar och åsikter och dela med sig av sina erfarenheter genom olika uttryckssätt och med olika redskap.

K5 Digital kompetens

Undervisningen ska utnyttja den digitala kompetens som eleverna inhämtat i förskoleundervisningen. Ett lekinriktat arbetssätt är fortfarande centralt. Eleverna ska få öva grundläggande färdigheter i informations- och kommunikationsteknik och lära sig att använda den som verktyg i studierna. Samtidigt ska eleverna få lära sig grundläggande terminologi inom informations- och kommunikationstekniken. Eleverna ska också få reflektera över användningen av digitala verktyg i närmiljön och dess betydelse i vardagen.

Praktiska färdigheter och egen produktion: I skolarbetet ska eleverna få öva sig att använda utrustning, program och tjänster och de mest centrala principerna för hur de används och fungerar. De ska få lära sig använda tangentbord och andra grundläggande färdigheter som behövs för att producera och bearbeta texter. Eleverna ska få och dela med sig av erfarenheter av att arbeta med digital media och av att programmera på ett för åldern lämpligt sätt. Spelifiering ska användas för att främja lärandet. Ansvarsfulla och trygga arbetssätt: Man ska tillsammans med eleverna diskutera och utarbeta trygga och goda arbetssätt och god nätetikett för användningen av digitala verktyg. Man ska fästa uppmärksamhet vid att hälsosamma arbetsställningar och lämpligt långa arbetspass inverkar på välbefinnandet. Informationshantering samt undersökande och kreativa arbetssätt: Eleverna ska handledas att använda centrala söktjänster, att pröva olika verktyg och att utföra mindre informationssökningar inom olika områden och om sådant som intresserar dem. De ska uppmuntras att med hjälp av digitala verktyg förverkliga sina idéer självständigt

och tillsammans med andra. Kommunikation och nätverksbildning: Eleverna ska få erfarenheter av sociala medietjänster som stödjer lärandet och öva sig att använda digitala verktyg i olika kommunikationssituationer.

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Skolarbetet ska ge eleverna mångsidiga möjligheter att lära sig arbeta självständigt och tillsammans med andra. De ska få öva sig att medverka i grupp och att samarbeta, att anpassa sina egna idéer till andras och att ta ansvar enligt sin ålder. Eleverna ska uppmuntras att undersöka nya fenomen och fundera över vad de själva är särskilt bra på och vad de kunde göra till förmån för andra i skolan och hemma. De ska uppmuntras att lita på sig själva då de handlar i nya situationer. Eleverna ska få bekanta sig med olika yrken i och utanför skolan och lära sig förstå vad dessa yrken och arbeten överlag betyder för samhället, i synnerhet med tanke på familjernas vardag och uppehåll. Skolarbetet berikas av samarbete med vårdnadshavarna och aktörer utanför skolan.

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Eleverna ska från första klass få vara med och diskutera och planera mål för sitt eget arbete och sin grupps arbete. De ska också få planera hur skolans arbetsutrymmen ska inredas och göras trivsamma samt få delta i planering som gäller måltider, raster, fester, utfärder och andra evenemang i skolan. Tillsammans med eleverna ska man diskutera vad rättvisa, jämlikhet och ömsesidighet betyder. Eleverna ska genom egna erfarenheter bekanta sig med demokratiska principer och demokrati i praktiken. Alla elever hör till elevkåren och kan enligt sin ålder och sina förutsättningar vara med och besluta om saker som gäller dem själva. Man ska tillsammans med eleverna fundera på vad en rättvis och hållbar framtid betyder i vårt land och i världen och hur de själva kan bidra till en sådan.

13.6. Läroämnen

13.6.1. Musik

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupper verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnen, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 kan eleverna i musikundervisningen tillsammans upptäcka och uppleva hur var och en är unik i musiken och hur musikalisk aktivitet i bästa fall skapar glädje och en känsla av samhörighet. Musikundervisningen ska stödja den kinestetiska och auditiva uppfattningsförmågan, en sund röstanvändning och utveckla en positiv relation till musik. Eleverna lär sig musikbegrepp och uttryckssätt när man sjunger, spelar, komponerar, rör sig och lyssnar till musik och diskuterar om det. Elevernas kreativa musikaliska tänkande samt estetiska och

musikaliska förståelse främjas när de ges möjlighet att planera och genomföra olika ljudhelheter och använda sin fantasi och påhittighet på egen hand eller tillsammans med andra. Musikalisk verksamhet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 1–2

Målet är att skapa pedagogiskt mångsidiga och flexibla studiehelheter i musik, som möjliggör olika arbetssätt, socialt samspel, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaktiviteter i musikundervisningen. Glädje i lärandet, en atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleverna att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleverna ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 1–2

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, förutsättningar och intressen. Utgående från dem fattas beslut om bland annat arbetssätt, användningen av olika instrument och gruppindelning, så att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärande och delaktighet och stärker elevens självkänsla, samarbets- och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 1–2

Bedömningen av elevernas lärande i musik ska handleda och sporra eleverna. Eleverna ska ges respons och möjligheter att utvärdera sin egen och gruppens aktivitet, så att responsen uppmuntrar dem att försöka och att träna sina färdigheter. I bedömningen ska särskild vikt fästas vid hur den musikaliska samarbetsförmågan och färdigheterna i musicerande utvecklats. Elevernas lärande ska bedömas med mångsidiga metoder.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i musik är följande

- framsteg i musikalisk samarbetsförmåga, i synnerhet att musicera i grupp
- framsteg i förmågan att uppfatta grundläggande musikaliska begrepp i musikalisk aktivitet.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerande fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp och skapa en positiv vanda. Det centrala innehållet är att uppmuntra eleverna att uttrycka sig och komma med idéer, öva sig att andas naturligt, använda sin röst och sjunga samt hantera de instrument och anordningar som finns på ett ändamålsenligt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

Det centrala i undervisningen är att eleverna lär sig uppfatta grundbegreppen tonläge, tonlängd, tonstyrka och klang. När elevernas kunskaper utvecklas behandlas också rytm, melodi, dynamik, klangfärg, harmoni och form.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser såväl gällande musik som olika vardagliga ljudmiljöer. Man funderar också över musikens betydelse i den egna livsmiljön.

I4 Repertoar

I musikundervisningen används sånger, lekar, ramsor, rörelser och uppgifter där eleverna ska spela eller lyssna samt kreativa övningar som beträffande tema och musikaliska egenskaper lämpar sig för elevernas ålder och skolans verksamhetskultur. Repertoaren planeras också så att man beaktar elevernas egna kulturer och värnar om kulturarvet. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta olika slag av musik, också barnsånger och elevernas eventuella egna kompositioner och musikstycken.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K4
M5	I1, I2, I3, I4	K2, K4
M7	I1, I2, I3, I4	K7
M8	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att musicera i grupp och utveckla en positiv självbild

Tillsammans strävar vi efter att skapa en positiv och trygg inlärningsmiljö. (K2, K7)

Eleven ska vara delaktig i musikundervisningen (K2)

Eleven ska öva sig i att använda sin röst naturligt och att hantera de instrument som finns på ett ändamålsenligt sätt. (K2,K7)

M2 handleda eleven att använda sin röst naturligt samt att sjunga och spela i grupp

Sträva efter att skapa en positiv atmosfär för eleven med olika uttrycksmöjligheter. Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken.(K2)

Eleverna får inblick i den finlandssvenska kulturen och kulturarvet. (K2)

Eleven ska vara delaktig i musikundervisningen (K2)

Eleven ska öva sig i att använda sin röst naturligt och att hantera de instrument som finns på ett ändamålsenligt sätt. (K1, K2, K4)

Eleven ges möjlighet till rörelse genom sång, spel, lyssnande och musikaliskt experimenterande som redskap för sitt kunskapsbyggande. (K1)

Förmåga att tåla osäkerhet och halvfärdighet när man övar och skapar musik. (K1)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

M3 uppmuntra eleven att uppleva och uppfatta ljudmiljöer, ljud, musik och musikbegrepp genom att röra sig och lyssna

Eleven ges möjlighet till rörelse genom sång, spel, lyssnande och musikaliskt experimenterande. (K1)

Eleven ges möjlighet att tolka musik t.ex. genom rörelse, lyssnande och bilder. (K1, K4)

Eleven bekantar sig med ljudmiljöer ur sin egen vardag. (K4)

M5 inspirera eleven att utforska det musikaliska kulturarvet genom att leka, sjunga och röra sig till musik samt att njuta av musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Eleven ges möjlighet till rörelse genom sång, spel, lyssnande och musikaliskt experimenterande. (K2)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

Eleven ska bekanta sig med den finlandssvenska kulturen och kulturarvet. (K2)

Eleven erbjuds en ämnesövergripande helhet (K2, K4)

Genomgång av texternas betydelse i äldre sånger. (K4)

M7 handleda eleven i att agera ansvarsfullt i samband med musicerande

Träning i att förstå vikten av tystnaden i musiken. (K7)

Eleven ska förstå regler och överenskommelser i samband med musicerandet. (K7)

Aktivt deltagande i musiken med hänsyn till andra (K7)

M8 ge eleven erfarenhet av att ställa upp mål och förstå betydelsen av gemensam övning för att lära sig musik

Förmåga att tåla osäkerhet och halvfärdighet när man övar och skapar musik. (K1)

Eleven inser skillnaden mellan målinriktad träning och musikaliskt skapande i lekfull anda. (K1)

Eleverna ska inse vikten av övning och därigenom förstå samband mellan orsak och verkan. (K1)

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerande fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp och skapa en positiv vi-anda. Det centrala innehållet är att uppmuntra eleverna att uttrycka sig och komma med idéer, öva sig att andas naturligt, använda sin röst och sjunga samt hantera de instrument och anordningar som finns på ett ändamålsenligt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

Det centrala i undervisningen är att eleverna lär sig uppfatta grundbegreppen tonläge, tonlängd, tonstyrka och klang. När elevernas kunskaper utvecklas behandlas också rytm, melodi, dynamik, klangfärg, harmoni och form.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser såväl gällande musik som olika vardagliga ljudmiljöer. Man funderar också över musikens betydelse i den egna livsmiljön.

I4 Repertoar

I musikundervisningen används sånger, lekar, ramsor, rörelser och uppgifter där eleverna ska spela eller lyssna samt kreativa övningar som beträffande tema och musikaliska egenskaper lämpar sig för elevernas ålder och skolans verksamhetskultur. Repertoaren planeras också så att man beaktar elevernas egna kulturer och värnar om kulturarvet. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta olika slag av musik, också barnsånger och elevernas eventuella egna kompositioner och musikstycken.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K4
M4	I1, I2, I3, I4	K5, K6
M5	I1, I2, I3, I4	K2, K4
M6	I1, I2, I3, I4	K4
M7	I1, I2, I3, I4	K7
M8	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att musicera i grupp och utveckla en positiv självbild

Tillsammans strävar vi efter att skapa en positiv och trygg inlärningsmiljö. (K2, K7)

Eleven ska vara delaktig i musikundervisningen (K2)

Eleven ska öva sig i att använda sin röst naturligt och att hantera de instrument som finns på ett ändamålsenligt sätt. (K2,K7)

M2 handleda eleven att använda sin röst naturligt samt att sjunga och spela i grupp

Sträva efter att skapa en positiv atmosfär för eleven med olika uttrycksmöjligheter. Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken. (K2)

Eleverna får inblick i den finlandssvenska kulturen och kulturarvet. (K2)

Eleven ska vara delaktig i musikundervisningen (K2)

Eleven ska öva sig i att använda sin röst naturligt och att hantera de instrument som finns på ett ändamålsenligt sätt. (K1, K2, K4)

Eleven ges möjlighet till rörelse genom sång, spel, lyssnande och musikaliskt experimenterande som redskap för sitt kunskapsbyggande. (K1)

Förmåga att tåla osäkerhet och halvfärdighet när man övar och skapar musik. (K1)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

M3 uppmuntra eleven att uppleva och uppfatta ljudmiljöer, ljud, musik och musikbegrepp genom att röra sig och lyssna

Eleven ges möjlighet till rörelse genom sång, spel, lyssnande och musikaliskt experimenterande. (K1)

Eleven ges möjlighet att tolka musik t.ex. genom rörelse, lyssnande och bilder. (K1, K4)

Eleven bekantar sig med ljudmiljöer ur sin egen vardag. (K4)

M4 ge utrymme för elevernas egna musikaliska idéer och improvisationer samt handleda dem att planera och skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda ljud, rörelser, bilder, teknologi eller andra uttryckssätt

Exempel på aktiviteter: musiksagor, musikapplikationer, skapa nya texter till bekanta melodier, rörelse till rytmer. (K6)

Eleven ges möjlighet att utveckla egna musikaliska idéer genom sång, spel och musikaliskt experimenterande. (K6)

Eleven använder sig av digitala verktyg för att dokumentera och återkomma till sin egen produktion. (K5)

Eleven uppmuntras till eget initiativtagande och tränar sig i att arbeta långsiktigt. (K6)

Förmåga att tåla osäkerhet och halvfärdighet när man övar och skapar musik. (K6)

Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken.

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer.

Eleven inser skillnaden mellan målinriktad träning och musikaliskt skapande i lekfull anda. (K6)

M5 inspirera eleven att utforska det musikaliska kulturarvet genom att leka, sjunga och röra sig till musik samt att njuta av musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Eleven ges möjlighet att tolka musik t.ex. genom rörelse, lyssnande och bilder. (K4)

Eleven ges möjlighet till rörelse genom sång, spel, lyssnande och musikaliskt experimenterande. (K2)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

Eleven ska bekanta sig med den finlandssvenska kulturen och kulturarvet. (K2)

Eleven erbjuds en ämnesövergripande helhet (K2, K4)

Genomgång av texternas betydelse i äldre sånger. (K4)

M6 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Eleverna får en introduktion av notationssätten med hjälp av enkla sånger, lekar och övningar. (K4)

M7 handleda eleven i att agera ansvarsfullt i samband med musicerande

Träning i att förstå vikten av tystnaden i musiken. (K7)

Eleven ska förstå regler och överenskommelser i samband med musicerandet. (K7)

Aktivt deltagande i musiken med hänsyn till andra (K7)

M8 ge eleven erfarenhet av att ställa upp mål och förstå betydelsen av gemensam övning för att lära sig musik

Förmåga att tåla osäkerhet och halvfärdighet när man övar och skapar musik. (K1)

Eleven inser skillnaden mellan målinriktad träning och musikaliskt skapande i lekfull anda. (K1)

Eleverna ska inse vikten av övning och därigenom förstå samband mellan orsak och verkan. (K1)

13.6.2. RELIGION

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkännedom, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 har religionsundervisningen som uppdrag att handleda eleverna att lära känna och uppskatta sin egen religiösa och konfessionella bakgrund och att möta mångfalden av religioner och livsåskådningar i den egna klassen, skolan och närmiljön med respekt. För detta ska undervisningen ge grundläggande kunskaper, färdigheter och tankeverktyg. Eleverna ska uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och åsikter och öva sig att identifiera andras känslor och respektera andras åsikter. Eleverna ska uppmuntras att undra, fråga och att delta i diskussioner. Eleverna ska vägledas att handla ansvarsfullt och rättvist.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 1–2

I den grundläggande utbildningens lärokurs ingår enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning religion eller livsåskådningskunskap. Enligt 13 § i samma lag ska undervisningen i religion genomföras enligt olika lärokurser i enlighet med elevernas religionssamfund. För att garantera enhetlighet i läroämnet är målen och det centrala innehållet gemensamma för alla lärokurser.

I beskrivningarna av lärokurserna för de olika religionerna preciseras det gemensamma innehållet utgående från respektive religions särdrag. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna och de preciserade beskrivningarna av lärokurserna i de olika religionerna.

Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter. I de svenska skolorna i Kyrkslätt undervisas elever med olika livsåskådningar i samma grupp. Undervisningen ska vara religiöst och konfessionellt obunden. Att lära sig tillsammans över religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och gemenskap. Skolans personal ska bemöta elevernas olika religioner, åskådningar och traditioner med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation och elevernas utveckling till humana människor.

Religion och livsåskådningskunskap årskurserna 1-2

Målet för ämnet är i årskurserna 1-2 är att öka elevens förmåga att sträva efter ett gott liv. Den egna identiteten stärks genom kunskap om kultur och tradition inom den egna familjen och närmiljön. Kunskap för ett gott liv övas genom vardagliga situationer och diskussioner. Eleven lär sig att ta ansvar för sig själv och andra, samt för vår miljö.

Årskurs 1

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 1:

- Vad är religion och livsåskådningskunskap
- Skapelsemyter

Följande innehåll bör undervisas differentierat i evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 1:

- Vinterns högtider
- Heliga och viktiga byggnader
- Vårens högtider
- Moral

Årskurs 2

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 2:

- Vad är religion och livsåskådningskunskap
- Leva tillsammans
- Barnkonventionen
- Ett gott liv

Följande innehåll bör undervisas differentierat i evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 2:

- Höstens högtider
- Församling, förening och organisationer
- Vårens högtider
- Riter och traditioner

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 1-2

I undervisningen ska man sträva efter att skapa ett lugnt, öppet och förtroligt samtalsklimat. Det är viktigt att varje elev får berätta om sina iakttagelser och erfarenheter. Eleverna uppmuntras att lära sig genom samspel, att diskutera och att motivera sina åsikter samt att acceptera olikheter. Det är viktigt att i undervisningen utgå från eleven och respektera elevens upplevelsevärld, i synnerhet när man tar upp etiska frågor. Kreativa, konkreta och upplevelsebaserade metoder, projekt och

diskussioner stödjer den holistiska synen på eleven som en social och aktiv person som lär sig genom alla sinnen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnegränserna. I undervisningen används digitala verktyg på ett mångsidigt och interaktivt sätt. Berättelser, musik, bildkonst, lek, drama samt gäster och studiebesök används för att ge variation i arbetet och glädje i lärandet.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 1–2

Undervisningen i de olika lärokurserna i religion ska ta hänsyn till elevernas olika behov och bakgrund, såsom språkkunskap och kulturell bakgrund. Centrala begrepp diskuteras och förklaras så att alla elever har möjlighet att förstå dem. Arbetssätten anpassas till barnens ålder. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömningen av elevens lärande i religion i årskurs 1–2

Bedömningen av lärande ska vara handledande och uppmuntrande. Mångsidig respons ges i samband med arbetet och gemensamma diskussioner. Responsen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och uppmuntra dem att uttrycka sina tankar. Eleverna ska i undervisningen ges utrymme och uppmuntras att ifrågasätta och ställa frågor samt att motivera sina åsikter och lyssna på andras synpunkter. Mångsidiga arbetssätt ger eleverna möjligheter att visa och själva ge akt på sina framsteg och kunskaper.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på läroprocessen i religion är följande

- framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp
- framsteg i förmågan att uttrycka tankar och lyssna på andra.

Katolsk tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

I **årskurserna 1–2** har religionsundervisningen som uppdrag att handleda eleverna att lära känna och uppskatta sin egen religiösa och konfessionella bakgrund och att möta mångfalden av religioner och livsåskådningar i den egna klassen, skolan och närmiljön med respekt. För detta ska undervisningen ge grundläggande kunskaper, färdigheter och tankeverktyg. Eleverna ska uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och åsikter och öva sig att identifiera andras känslor och respektera andras åsikter. Eleverna ska uppmuntras att undra, fråga och att delta i diskussioner. Eleverna ska vägledas att handla ansvarsfullt och rättvist.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 1–2

I den grundläggande utbildningens lärokurs ingår enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning religion eller livsåskådningskunskap. Enligt 13 § i samma lag ska undervisningen i religion genomföras enligt olika lärokurser i enlighet med elevernas religionssamfund. För att garantera enhetlighet i läroämnet är målen och det centrala innehållet gemensamma för alla lärokurser.

I beskrivningarna av lärokurserna för de olika religionerna preciseras det gemensamma innehållet utgående från respektive religions särdrag. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna och de preciserade beskrivningarna av lärokurserna i de olika religionerna.

Evangelisk-luthersk tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 har religionsundervisningen som uppdrag att handleda eleverna att lära känna och uppskatta sin egen religiösa och konfessionella bakgrund och att möta mångfalden av religioner och livsåskådningar i den egna klassen, skolan och närmiljön med respekt. För detta ska undervisningen ge grundläggande kunskaper, färdigheter och tankeverktyg. Eleverna ska uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och åsikter och öva sig att identifiera andras känslor och respektera andras åsikter. Eleverna ska uppmuntras att undra, fråga och att delta i diskussioner. Eleverna ska vägledas att handla ansvarsfullt och rättvist.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 1–2

I den grundläggande utbildningens lärokurs ingår enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning religion eller livsåskådningskunskap. Enligt 13 § i samma lag ska undervisningen i religion genomföras enligt olika lärokurser i enlighet med elevernas religionssamfund. För att garantera enhetlighet i läroämnet är målen och det centrala innehållet gemensamma för alla lärokurser.

I beskrivningarna av lärokurserna för de olika religionerna preciseras det gemensamma innehållet utgående från respektive religions särdrag. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna och de preciserade beskrivningarna av lärokurserna i de olika religionerna.

Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter. I de svenska skolorna i Kyrkslätt undervisas elever med olika livsåskådningar i samma grupp. Undervisningen ska vara religiöst och konfessionellt obunden. Att lära sig tillsammans över religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och gemenskap. Skolans personal ska bemöta hermmens olika religioner, åskådningar och traditioner med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation och elevernas utveckling till humana människor.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Undervisningen inleds med att eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen familj och släkt. Man uppmärksammar eleverna på att det finns olika slag av familjer. Eleverna bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, jul och påsk och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa. I undervisningen behandlas också livets högtider inom kristendomen, deras innehåll och innebörd. Psalmer och musik som anknyter till kyrkoåret och barndomen behandlas i undervisningen. Eleverna bekantar sig med centrala begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen. Den kristna gudsbilden och kyrkobyggnaden behandlas i undervisningen.

I2 Religionernas värld

Man bekantar sig med religioner som förekommer i skolan och närmiljön, deras centrala högtider och seder. Också kristendomens mångfald och irreligiositet behandlas.

I3 Ett gott liv

I undervisningen behandlas betydelsen av respekt för livet och för människovärdet samt barnets rättigheter. Man reflekterar över livsfrågor och bekantar sig med det kristna perspektivet på dessa.

Centralt innehåll är etisk reflektion, FN:s konvention om barnets rättigheter och Den gyllene regeln. Man reflekterar över frågor som hör samman med elevernas vardag och anknyter dem till bibliska berättelser. Man uppmuntrar eleven att identifiera och uttrycka sina känslor och att leva sig in i andras situation och acceptera olikheter. Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K2, K4
M2	I1	K1
M3	I1	K2, K7
M4	I2	K2, K3, K7
M5	I1, I3	K2, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M7	I3	K3, K7
M8	I1, I3	K1, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund

Innehållet ger eleven en bild av sin familj och släkt samt den religion eller livsåskådning som familjen har.

Eleven bekantar sig med sin egen familj: släkt, historia, religion eller livsåskådning samt olika slags familjer.

M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga

Det är viktigt att undervisningen tar upp den egna religionens högtider och helger, deras innehåll, innebörd och hur de firas.

Innehållet tar fasta på viktiga berättelser ur Bibeln samt religiösa symboler som finns i närmiljön.

M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder

Det är viktigt att undervisningen tar upp den egna religionens högtider och helger, deras innehåll, innebörd och hur de firas.

Innehållet ger eleven en inblick i julens och påskens budskap, samt hur dessa firas i samhället och familjen.

M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön

Vägleda eleven att bekanta sig med seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön.

Innehållet ger eleverna en förståelse för andra religiösa grupper och kunskap om deras högtider.

M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor

Centralt innehåll är elevens egna handlingar och konsekvenser av dem, ansvar för andra människor, miljön och naturen samt empati, människovärde och individualitet.

Innehållet ger eleven en möjlighet att lära sig visa hänsyn och att lyssna på andras åsikter.

M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter

Vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter, innehållet ska stödja eleven att utveckla emotionella färdigheter.

Innehållet ger eleven en möjlighet att reflektera över olika frågor som vänskap, omtanke, ansvar och rättvisa.

M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen

Handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen.

Innehållet vägleder eleven till att vara en i gruppen, samhörighet, samt att visa respekt inför andras åsikt.

M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter

Innehållet ska stödja eleven att utveckla emotionella färdigheter.

Eleven övar sig på att delta i diskussioner i små grupper samt att lyssna till andras åsikter.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Undervisningen inleds med att eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen familj och släkt. Man uppmärksammar eleverna på att det finns olika slag av familjer. Eleverna bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, jul och påsk och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa. I undervisningen behandlas också livets högtider inom kristendomen, deras innehåll och innebörd. Psalmer och musik som anknyter till kyrkoåret och barndomen behandlas i undervisningen. Eleverna bekantar sig med centrala begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen. Den kristna gudsbilden och kyrkobyggnaden behandlas i undervisningen.

Innehållet tar upp olika typer av familjer och de livsåskådningar och religioner som kan finnas i dessa.

I2 Religionernas värld

Man bekantar sig med religioner som förekommer i skolan och närmiljön, deras centrala högtider och seder. Också kristendomens mångfald och irreligiositet behandlas.

Innehållet ger eleven en bild av viktiga bibliska personer, symboler och berättelser som hör till religionen.

I3 Ett gott liv

I undervisningen behandlas betydelsen av respekt för livet och för människovärdet samt barnets rättigheter. Man reflekterar över livsfrågor och bekantar sig med det kristna perspektivet på dessa. Centralt innehåll är etisk reflektion, FN:s konvention om barnets rättigheter och Den gyllene regeln. Man reflekterar över frågor som hör samman med elevernas vardag och anknyter dem till bibliska berättelser. Man uppmuntrar eleven att identifiera och uttrycka sina känslor och att leva sig in i andras situation och acceptera olikheter. Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen.

Innehållet ger en inblick i olika högtider som firas i samhället samt den egna familjens traditioner.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K2, K4
M2	I1	K1
M3	I1	K2, K7
M4	I2	K2, K3, K7
M5	I1, I3	K2, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M7	I3	K3, K7
M8	I1, I3	K1, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund

Stöda elevens intresse för religionsundervisningen så att eleven känner den egna familjens religiösa och konfessionella bakgrund och sin egen familj: släkt, historia, religion eller livsåskådning samt olika slags familjer. Motivera eleven till att känna igen centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga

Innehållet tar upp olika typer av familjer och de livsåskådningar och religioner som kan finnas i dessa.

Innehållet ger eleven en bild av viktiga bibliska personer, symboler och berättelser som hör till religionen.

Innehållet ger en inblick i olika högtider som firas i samhället samt den egna familjens traditioner.

M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga

Motivera eleven till att känna igen centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga
Eleven utforskar den egna religionens centrala begrepp, symboler och mångfald.

Innehållet tar upp olika typer av familjer och de livsåskådningar och religioner som kan finnas i dessa.

M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder

Motivera eleven till att känna igen det religiösa året, religiösa högtider och seder. Det är viktigt att undervisningen tar upp den egna religionens högtider och helger, deras innehåll, innebörd och hur de firas.

Innehållet tar upp olika typer av familjer och de livsåskådningar och religioner som kan finnas i dessa.

M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön

Innehållet väljs utgående från de religioner som förekommer i elevens skola och närmiljö samt dessa religioners viktigaste seder och högtider.

Innehållet ger eleven förståelse för andra religiösa grupper som förekommer i vårt land samt deras högtider.

Innehållet ger eleven en bild av viktiga bibliska personer, symboler och berättelser som hör till religionen.

M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor

Motivera eleven till att uttrycka sina tankar och känslor, egna handlingar och konsekvenser av dem, ansvar för andra människor, miljön och naturen samt empati, människovärde och individualitet.

Innehållet ger eleven kunskap om människovärde, eget ansvar för miljö och natur.

Innehållet tar upp olika typer av familjer och de livsåskådningar och religioner som kan finnas i dessa.

Innehållet ger en inblick i olika högtider som firas i samhället samt den egna familjens traditioner.

M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter

Barnets rättigheter och betydelse behandlas inledningsvis. Vid valet av innehåll ska FN:s konvention om barnets rättigheter samt människans holistiska välbefinnande beaktas. Innehållet ska stödja eleven att utveckla emotionella färdigheter.

Eleven tar del av FN:s deklaration om barnens rättighet och olika sätt att se på mänskliga rättigheter.

Innehållet tar upp olika typer av familjer och de livsåskådningar och religioner som kan finnas i dessa.

Innehållet ger eleven en bild av viktiga bibliska personer, symboler och berättelser som hör till religionen.

Innehållet ger en inblick i olika högtider som firas i samhället samt den egna familjens traditioner.

M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen

I undervisningen behandlas livsfrågor som hör ihop med människans födelse och död samt respekt för livet. Centralt innehåll är elevens egna handlingar och konsekvenser av dem, ansvar för andra människor, miljön och naturen samt empati, människovärde och individualitet.

Innehållet ger eleven en möjlighet till frågor om födelse och död. Ett besök till närliggande kyrka eller gravgård kan ingå i undervisningen om möjligt.

Innehållet ger en inblick i olika högtider som firas i samhället samt den egna familjens traditioner.

M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter

Eleven motiveras till att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter

Eleven får en möjlighet att delta i diskussion samt argumentera för sin egen åsikt och att respektera andras åsikter.

Innehållet tar upp olika typer av familjer och de livsåskådningar och religioner som kan finnas i dessa.

Innehållet ger en inblick i olika högtider som firas i samhället samt den egna familjens traditioner.

Ortodox tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 har religionsundervisningen som uppdrag att handleda eleverna att lära känna och uppskatta sin egen religiösa och konfessionella bakgrund och att möta mångfalden av religioner och livsåskådningar i den egna klassen, skolan och närmiljön med respekt. För detta ska undervisningen ge grundläggande kunskaper, färdigheter och tankeverktyg. Eleverna ska uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och åsikter och öva sig att identifiera andras känslor och respektera andras åsikter. Eleverna ska uppmuntras att undra, fråga och att delta i diskussioner. Eleverna ska vägledas att handla ansvarsfullt och rättvist.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 1–2

I den grundläggande utbildningens lärokurs ingår enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning religion eller livsåskådningskunskap. Enligt 13 § i samma lag ska undervisningen i religion genomföras enligt olika lärokurser i enlighet med elevernas religionssamfund. För att garantera enhetlighet i läroämnet är målen och det centrala innehållet gemensamma för alla lärokurser.

I beskrivningarna av lärokurserna för de olika religionerna preciseras det gemensamma innehållet utgående från respektive religions särdrag. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna och de preciserade beskrivningarna av lärokurserna i de olika religionerna.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen uppmärksammas olika slags familjer och förhållandet till den ortodoxa kyrkan och andra kyrkor eller livsåskådningar. Man granskar mysterierna som en del av familjens och barnets eget liv. Man behandlar inledningsvis den egna religionens särdrag och centrala begrepp, vokabulär och symboler inom kyrkan samt lär sig om olika gudstjänster. Kyrkan som byggnad studeras. Elevenna bekantar sig med den egna församlingen och det ortodoxa kyrkoårets centrala högtider enligt de kristna årshögtiderna. Man behandlar traditioner, seder och några helgon som är förknippade med dem. Eleven bekantar sig med sitt skyddshelgon.

I2 Religionernas värld

Eleverna lär känna religioner, livsåskådningar och irreligiositet i den egna klassen, skolan och närmiljön i samband med vardagsevenemang och fester i skolan. Det ortodoxa perspektivet beaktas i samband med fester eller kyrkliga evenemang. Man bekantar sig med elevens ortodoxa traditioner ur ett mångkulturellt perspektiv.

I3 Ett gott liv

Vid val av innehåll beaktas läran om frihet och ansvar som hänger ihop med den ortodoxa människosynen samt ett holistiskt välbefinnande. Ansvar för miljön och naturen samt livets unicitet behandlas i undervisningen. Man försöker leva sig in i andra människors situation och funderar över frågor som hör samman med människans liv, såsom omtänksamhet, förlåtelse, ärlighet, omsorg och kärlek i familjen och i skolan. Man klargör vilken betydelse FN:s konvention om barnets rättigheter har för elevens eget liv. Man studerar livet och döden samt etiska frågor med hjälp av Gamla och Nya Testamentets berättelser och exempel ur vardagen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K2, K4
M2	I1	K1
M3	I1	K2, K3, K7
M4	I2	K2, K3, K7
M5	I1, I3	K2, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M7	I3	K3, K7
M8	I1, I3	K1, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund

M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga

M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder

M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön

M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor

M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter

M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen

M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen uppmärksammas olika slags familjer och förhållandet till den ortodoxa kyrkan och andra kyrkor eller livsåskådningar. Man granskar mysterierna som en del av familjens och barnets eget liv. Man behandlar inledningsvis den egna religionens särdrag och centrala begrepp, vokabulär och symboler inom kyrkan samt lär sig om olika gudstjänster. Kyrkan som byggnad studeras. Eleven bekantar sig med den egna församlingen och det ortodoxa kyrkoårets centrala högtider enligt de kristna årshögtiderna. Man behandlar traditioner, seder och några helgon som är förknippade med dem. Eleven bekantar sig med sitt skyddshelgon.

I2 Religionernas värld

Eleverna lär känna religioner, livsåskådningar och irreligiositet i den egna klassen, skolan och närmiljön i samband med vardagsevenemang och fester i skolan. Det ortodoxa perspektivet beaktas i samband med fester eller kyrkliga evenemang. Man bekantar sig med elevens ortodoxa traditioner ur ett mångkulturellt perspektiv.

I3 Ett gott liv

Vid val av innehåll beaktas läran om frihet och ansvar som hänger ihop med den ortodoxa människosynen samt ett holistiskt välbefinnande. Ansvar för miljön och naturen samt livets unicitet behandlas i undervisningen. Man försöker leva sig in i andra människors situation och funderar över frågor som hör samman med människans liv, såsom omtänksamhet, förlåtelse, ärlighet, omsorg och kärlek i familjen och i skolan. Man klargör vilken betydelse FN:s konvention om barnets rättigheter har för elevens eget liv. Man studerar livet och döden samt etiska frågor med hjälp av Gamla och Nya Testamentets berättelser och exempel ur vardagen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K2, K4
M2	I1	K1
M3	I1	K2, K3, K7
M4	I2	K2, K3, K7
M5	I1, I3	K2, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M7	I3	K3, K7
M8	I1, I3	K1, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund

M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga

M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder

M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön

M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor

M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter

M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen

M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter

Islam

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 har religionsundervisningen som uppdrag att handleda eleverna att lära känna och uppskatta sin egen religiösa och konfessionella bakgrund och att möta mångfalden av religioner och livsåskådningar i den egna klassen, skolan och närmiljön med respekt. För detta ska undervisningen ge grundläggande kunskaper, färdigheter och tankeverktyg. Eleverna ska uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och åsikter och öva sig att identifiera andras känslor och respektera andras åsikter. Eleverna ska uppmuntras att undra, fråga och att delta i diskussioner. Eleverna ska vägledas att handla ansvarsfullt och rättvist.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 1–2

I den grundläggande utbildningens lärokurs ingår enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning religion eller livsåskådningskunskap. Enligt 13 § i samma lag ska undervisningen i religion genomföras enligt olika lärokurser i enlighet med elevernas religionssamfund. För att garantera enhetlighet i läroämnet är målen och det centrala innehållet gemensamma för alla lärokurser.

I beskrivningarna av lärokurserna för de olika religionerna preciseras det gemensamma innehållet utgående från respektive religions särdrag. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna och de preciserade beskrivningarna av lärokurserna i de olika religionerna.

Judendomen

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 har religionsundervisningen som uppdrag att handleda eleverna att lära känna och uppskatta sin egen religiösa och konfessionella bakgrund och att möta mångfalden av religioner och livsåskådningar i den egna klassen, skolan och närmiljön med respekt. För detta ska undervisningen ge grundläggande kunskaper, färdigheter och tankeverktyg. Eleverna ska uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och åsikter och öva sig att identifiera andras känslor och respektera andras åsikter. Eleverna ska uppmuntras att undra, fråga och att delta i diskussioner. Eleverna ska vägledas att handla ansvarsfullt och rättvist.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 1–2

I den grundläggande utbildningens lärokurs ingår enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning religion eller livsåskådningskunskap. Enligt 13 § i samma lag ska undervisningen i religion genomföras enligt olika lärokurser i enlighet med elevernas religionssamfund. För att garantera enhetlighet i läroämnet är målen och det centrala innehållet gemensamma för alla lärokurser.

I beskrivningarna av lärokurserna för de olika religionerna preciseras det gemensamma innehållet utgående från respektive religions särdrag. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna och de preciserade beskrivningarna av lärokurserna i de olika religionerna.

13.6.3. Matematik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 ska eleverna i undervisningen i matematik erbjudas mångsidiga upplevelser för att tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Olika sinnen ska utnyttjas i undervisningen. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka matematiska tankar med konkreta hjälpmedel, muntligt, skriftligt och genom att rita och tolka bilder. Undervisningen i matematik ska lägga en stabil grund för förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt för räknefärdigheter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 1-2

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar eleverna. Målet är att skapa en lärmiljö där eleverna studerar matematik aktivt och med olika hjälpmedel. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna får vänja sig vid att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Pedagogiskt ledda lekar och spel är ett viktigt arbetssätt. Digitala verktyg används i undervisningen och studierna.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 1-2

Vid skolstarten ska man klargöra vad eleverna redan kan och vilka skillnader det finns i deras kunskaper. Eftersom matematik är ett kumulativt läroämne, är det nödvändigt att behärska grundläggande matematiska begrepp och färdigheter för att kunna lära sig nya saker. Eleverna ska erbjudas stöd både för att komplettera bristfälliga kunskaper och färdigheter och för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt mycket tid och stödja lärandet systematiskt för att utveckla matematiklärandet och elevernas förmåga att ta till sig ny kunskap. Utvecklingen av elevernas kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge dem möjlighet att utveckla sina färdigheter och samtidigt känna glädje över att lära sig och att kunna. Eleverna ska erbjudas lämpliga hjälpmedel som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Eleverna ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Elever som behöver mera utmaningar ska erbjudas möjlighet att fördjupa förståelsen för innehållet i årskurserna 1–2. Uppgifterna kan till exempel omfatta egenskaperna hos naturliga tal, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och mera krävande tillämpningar av grundläggande räkneoperationer.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 1-2

Under läsåret är den huvudsakliga uppgiften för bedömningen av lärandet att stödja och främja elevernas matematiska tänkande och kunskapsutveckling inom alla målområden. Bedömningen av matematiklärandet och responsen ska vara uppmuntrande. Eleverna ska spöras att utnyttja sina styrkor och att träna de färdigheter som behöver utvecklas. Eleverna handleds att själva iaktta hur deras eget lärande framskrider.

Elevernas kunskapsnivå och förståelse av matematik kan utredas med hjälp av samtal, konkreta hjälpmedel, figurer eller skriftliga alster. De ska ha möjlighet att visa sina framsteg på olika sätt. Det är viktigt att vid sidan av korrekta lösningar även beakta på vilket sätt och hur obehindrat eleven räknar.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i matematik är följande

- framsteg i förståelsen av talbegreppet och talföljder
- framsteg i förståelsen av tiosystemet
- framsteg i hur obehindrat eleven räknar
- framsteg i förmågan att klassificera kroppar och figurer
- framsteg i förmågan att använda matematik vid problemlösning.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster. De jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan. De övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv. Eleverna får kunskap om programmeringens grunder genom att skapa stegvisa instruktioner som också testas.

Programmering i åk 1 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från enkla, muntliga eller skriftliga, instruktioner.

Instruktioner för vardagssituationer (riktning, mätning, klassificering med hjälp av egen bedömning).

Eleverna skall öva sig att se matematiska samband i olika situationer, i mån av möjlighet också genom integrering i andra ämnen.

Eleverna instrueras av lärare, men övar sig också att instruera varandra.

I2 Tal och räkneoperationer

I räkneoperationerna används naturliga tal. Målet är att eleverna behärskar sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning. Eleverna breddar sin förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal. Förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas. Eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering samt lär sig uppdelningarna av talen 1–10.

Eleverna handleds att använda tal på ett ändamålsenligt sätt i olika situationer: uttrycka antal, ordningsföljd och mätresultat samt använda talen i räkneoperationer.

Eleverna utforskar principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas först inom talområdet 0–20 och sedan inom talområdet 0–100. Man övar olika huvudräkningsstrategier för att utveckla elevernas räknefärdigheter. Addition och subtraktion konkretiseras med hjälp av tillämpningar i olika situationer. Eleverna lär sig att utnyttja principerna för kommutativitet och associativitet i addition.

Eleverna handleds med hjälp av konkreta exempel att förstå begreppet multiplikation och lär sig multiplikationstabellerna för talen 1–5 och 10. Grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs. Man utnyttjar kommutativitet vid multiplikation och introduceras i associativitet vid multiplikation.

Grunden för begreppet bråk läggs genom att dela det hela i lika stora delar.

Tyngdpunktsområde i årskurs 1 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0–20.

Tiosystemets uppbyggnad introduceras både teoretiskt och med hjälp av konkreta hjälpmedel.

Begreppen: term, summa, differens introduceras och sammanhang mellan dessa övas.

I3 Geometri och mätning

Elevernas förmåga att uppfatta den tredimensionella omgivningen och plangeometrin i den utvecklas. Eleverna övar sig att använda rikttnings- och lägesbegrepp.

Kroppar och plana figurer studeras tillsammans. Eleverna övar sig att känna igen, bygga och rita. De handleds att hitta och nämna egenskaper som också utgör grund för klassificering av kroppar och plana figurer.

Eleverna övar och handleds att inse mätningens principer. Man behandlar storheterna längd, massa, volym och tid och övar sig att använda motsvarande måttenheter. De centrala måttenheterna är meter och centimeter, kilogram och gram samt liter och deciliter. Eleverna övar klockslag och tidsenheter.

Tyngdpunkten i geometrin i åk1 ligger på tvådimensionella figurer.

Läges- och rikttningsbegrepp.

Eleverna lär sig identifiera de grundläggande plangeometrisk figurerna (fyrhörning, triangel, cirkel) samt lär sig utnyttja denna kunskap i andra ämnen (bildkonst, slöjd, idrott, ...)

Introduktion av enheterna: längd (m), massa (kg), volym (l) samt anknytning till andra ämnen (bildkonst, idrott, slöjd, ...)

I årskurs 1 ligger tyngdpunkten på hela och halva timmar, då man behandlar klockan.

Euro och cent introduceras genom att till exempel leka butik.

I4 Informationsbehandling och statistik

Eleverna lär sig samla och registrera information om intressanta ämnesområden. De utarbetar och tolkar enkla tabeller och stapeldiagram.

I årskurs 1 ligger tyngdpunkten på att lära sig grundläggande tolkning av information utifrån vardagsnära och bekanta områden.

Eleven skall lära sig samla information, registrera den, skapa och avläsa enkla tabeller och diagram.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4	K4
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4	K1, K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K4
M6	I2	K1, K4
M7	I2	K1, K4
M9	I3	K1, K4, K5
M11	I4	K4, K5

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende

Matematikundervisningen skall göras på ett mångsidigt sätt så att den passar för alla elevers egna intressen, behov och erfarenheter. En stor del av matematikundervisningen bör vara lek- och vardagsbetonad och sålunda sträva till att väcka elevens intresse och iver för matematik. Elevens aktiva roll i lärandet beivras och stöds av läraren.

Programmering i åk 1 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från enkla, muntliga eller skriftliga, instruktioner.

Instruktioner för vardagssituationer (riktning, mätning, klassificering med hjälp av egen bedömning).

Eleverna skall öva sig att se matematiska samband i olika situationer, i mån av möjlighet också genom integrering i andra ämnen.

Eleverna instrueras av lärare, men övar sig också att instruera varandra.

Tyngdpunktsområde i årskurs 1 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-20.

Tiosystemets uppbyggnad introduceras både teoretiskt och med hjälp av konkreta hjälpmedel.

Begreppen: term, summa, differens introduceras och sammanhang mellan dessa övas.

Tyngdpunkten i geometrin i åk1 ligger på tvådimensionella figurer.

Läges- och riktningsbegrepp.

Eleverna lär sig identifiera de grundläggande plangeometrisk figurerna (fyrhörning, triangel, cirkel) samt lär sig utnyttja denna kunskap i andra ämnen (bildkonst, slöjd, idrott, ...)

Introduktion av enheterna: längd (m), massa (kg), volym (l) samt anknytning till andra ämnen (bildkonst, idrott, slöjd, ...)

I årskurs 1 ligger tyngdpunkten på hela och halva timmar, då man behandlar klockan.

Euro och cent introduceras genom att till exempel leka butik.

I årskurs 1 ligger tyngdpunkten på att lära sig grundläggande tolkning av information utifrån vardagsnära och bekanta områden.

Eleven skall lära sig samla information, registrera den, skapa och avläsa enkla tabeller och diagram.

M2 handleda eleven att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer

Undervisningen skall basera sig inte enbart på teoretisk undervisning, utan i hög grad på ett laborativt och undersökande arbetssätt bland annat med stöd av konkreta hjälpmedel och utnyttjande av elevens egna erfarenheter och intressen.

Programmering i åk 1 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från enkla, muntliga eller skriftliga, instruktioner.

Instruktioner för vardagssituationer (riktning, mätning, klassificering med hjälp av egen bedömning).

Eleverna skall öva sig att se matematiska samband i olika situationer, i mån av möjlighet också genom integrering i andra ämnen.

Eleverna instrueras av lärare, men övar sig också att instruera varandra.

Tyngdpunktsområde i årskurs 1 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-20.

Tiosystemets uppbyggnad introduceras både teoretiskt och med hjälp av konkreta hjälpmedel.

Begreppen: term, summa, differens introduceras och sammanhang mellan dessa övas.

Tyngdpunkten i geometrin i åk1 ligger på tvådimensionella figurer.

Läges- och riktningsbegrepp.

Eleverna lär sig identifiera de grundläggande plangeometrisk figurerna (fyrhörning, triangel, cirkel) samt lär sig utnyttja denna kunskap i andra ämnen (bildkonst, slöjd, idrott, ...)

Introduktion av enheterna: längd (m), massa (kg), volym (l) samt anknytning till andra ämnen (bildkonst, idrott, slöjd, ...)

I årskurs 1 ligger tyngdpunkten på hela och halva timmar, då man behandlar klockan.

Euro och cent introduceras genom att till exempel leka butik.

I årskurs 1 ligger tyngdpunkten på att lära sig grundläggande tolkning av information utifrån vardagsnära och bekanta områden.

Eleven skall lära sig samla information, registrera den, skapa och avläsa enkla tabeller och diagram.

M3 uppmuntra eleven att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Undervisningen skall basera sig inte enbart på teoretisk undervisning, utan i hög grad på ett laborativt och undersökande arbetssätt bland annat med stöd av konkreta hjälpmedel och utnyttjande av elevens egna erfarenheter och intressen. Digitala verktyg skall användas som stöd, utgående från den enskilda skolans resurser.

Programmering i åk 1 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från enkla, muntliga eller skriftliga instruktioner.

Instruktioner för vardagssituationer (riktning, mätning, klassificering med hjälp av egen bedömning).

Eleverna skall öva sig att se matematiska samband i olika situationer, i mån av möjlighet också genom integrering i andra ämnen.

Eleverna instrueras av lärare, men övar sig också att instruera varandra.

Tyngdpunktsområde i årskurs 1 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-20.

Tiosystemets uppbyggnad introduceras både teoretiskt och med hjälp av konkreta hjälpmedel.

Begreppen: term, summa, differens introduceras och sammanhang mellan dessa övas.

Tyngdpunkten i geometrin i åk1 ligger på tvådimensionella figurer.

Läges- och riktningsbegrepp.

Eleverna lär sig identifiera de grundläggande plangeometrisk figurerna (fyrhörning, triangel, cirkel) samt lär sig utnyttja denna kunskap i andra ämnen (bildkonst, slöjd, idrott, ...)

Introduktion av enheterna: längd (m), massa (kg), volym (l) samt anknytning till andra ämnen (bildkonst, idrott, slöjd, ...)

I årskurs 1 ligger tyngdpunkten på hela och halva timmar, då man behandlar klockan.

Euro och cent introduceras genom att till exempel leka butik.

I årskurs 1 ligger tyngdpunkten på att lära sig grundläggande tolkning av information utifrån vardagsnära och bekanta områden.

Eleven skall lära sig samla information, registrera den, skapa och avläsa enkla tabeller och diagram.

M4 handleda eleven att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem

Elevens egen initiativförmåga att komma med egna lösningsmodeller beivras. Läraren handleder och presenterar vid behov andra lösningsmodeller.

Programmering i åk 1 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från enkla, muntliga eller skriftliga, instruktioner.

Instruktioner för vardagssituationer (riktning, mätning, klassificering med hjälp av egen bedömning).

Eleverna skall öva sig att se matematiska samband i olika situationer, i mån av möjlighet också genom integrering i andra ämnen.

Eleverna instrueras av lärare, men övar sig också att instruera varandra.

Tyngdpunktsområde i årskurs 1 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-20.

Tiosystemets uppbyggnad introduceras både teoretiskt och med hjälp av konkreta hjälpmedel.

Begreppen: term, summa, differens introduceras och sammanhang mellan dessa övas.

Tyngdpunkten i geometrin i åk1 ligger på tvådimensionella figurer.

Läges- och riktningsbegrepp.

Eleverna lär sig identifiera de grundläggande plangeometrisk figurerna (fyrhörning, triangel, cirkel) samt lär sig utnyttja denna kunskap i andra ämnen (bildkonst, slöjd, idrott, ...)

Introduktion av enheterna: längd (m), massa (kg), volym (l) samt anknytning till andra ämnen (bildkonst, idrott, slöjd, ...)

I årskurs 1 ligger tyngdpunkten på hela och halva timmar, då man behandlar klockan.

Euro och cent introduceras genom att till exempel leka butik.

I årskurs 1 ligger tyngdpunkten på att lära sig grundläggande tolkning av information utifrån vardagsnära och bekanta områden.

Eleven skall lära sig samla information, registrera den, skapa och avläsa enkla tabeller och diagram.

M5 handleda eleven att förstå matematiska begrepp och beteckningar

Matematiska begrepp och beteckningar skall successivt bli en del av den enskilda elevens vokabulär, och innehållen i begreppen skall befästas under skoltiden. Detta bör ske så, att begreppen klargörs i sin rätta kontext, men också utvidgas till att bli en del av elevens allmänna vokabulär.

Programmering i åk 1 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från enkla, muntliga eller skriftliga, instruktioner.

Instruktioner för vardagssituationer (riktning, mätning, klassificering med hjälp av egen bedömning).

Eleverna skall öva sig att se matematiska samband i olika situationer, i mån av möjlighet också genom integrering i andra ämnen.

Eleverna instrueras av lärare, men övar sig också att instruera varandra.

Tyngdpunktsområde i årskurs 1 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-20.

Tiosystemets uppbyggnad introduceras både teoretiskt och med hjälp av konkreta hjälpmedel.

Begreppen: term, summa, differens introduceras och sammanhang mellan dessa övas.

Tyngdpunkten i geometrin i åk1 ligger på tvådimensionella figurer.

Läges- och riktningsbegrepp.

Eleverna lär sig identifiera de grundläggande plangeometrisk figurerna (fyrhörning, triangel, cirkel) samt lär sig utnyttja denna kunskap i andra ämnen (bildkonst, slöjd, idrott, ...)

Introduktion av enheterna: längd (m), massa (kg), volym (l) samt anknytning till andra ämnen (bildkonst, idrott, slöjd, ...)

I årskurs 1 ligger tyngdpunkten på hela och halva timmar, då man behandlar klockan.

Euro och cent introduceras genom att till exempel leka butik.

I årskurs 1 ligger tyngdpunkten på att lära sig grundläggande tolkning av information utifrån vardagsnära och bekanta områden.

Eleven skall lära sig samla information, registrera den, skapa och avläsa enkla tabeller och diagram.

M6 stödja eleven att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet.

Eleven skall lära sig innebörden av begreppet tal och sambandet mellan tal och bokstäver/ord samt skillnader mellan dessa. En förståelse för hur tiosystemet fungerar är viktig för elevens vardag.

Tyngdpunktsområde i årskurs 1 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-20.

Tiosystemets uppbyggnad introduceras både teoretiskt och med hjälp av konkreta hjälpmedel.

Begreppen: term, summa, differens introduceras och sammanhang mellan dessa övas.

M7 introducera eleven i principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper

Eleverna skall successivt introduceras i de grundläggande principerna för addition och subtraktion för att inse sambanden och skillnaderna dem emellan.

Tyngdpunktsområde i årskurs 1 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-20.

Tiosystemets uppbyggnad introduceras både teoretiskt och med hjälp av konkreta hjälpmedel.

Begreppen: term, summa, differens introduceras och sammanhang mellan dessa övas.

M9 introducera eleven i geometriska former och handleda eleven att uppfatta deras egenskaper

Tyngdpunkten i undervisningen ska basera sig på ett laborativt arbetssätt och anknyta till elevens vardag samt anknyta målet till andra skolämnen.

Tyngdpunkten i geometrin i åk1 ligger på tvådimensionella figurer.

Läges- och riktningbegrepp.

Eleverna lär sig identifiera de grundläggande plangeometrisk figurerna (fyrhörning, triangel, cirkel) samt lär sig utnyttja denna kunskap i andra ämnen (bildkonst, slöjd, idrott, ...)

Introduktion av enheterna: längd (m), massa (kg), volym (l) samt anknytning till andra ämnen (bildkonst, idrott, slöjd, ...)

I årskurs 1 ligger tyngdpunkten på hela och halva timmar, då man behandlar klockan.

Euro och cent introduceras genom att till exempel leka butik.

M11 introducera eleven i tabeller och diagram

Eleven får bekanta sig med tabeller och diagram med vardagsanknytning. Egna tolkningar och motiveringar samt integrering med andra ämnen beivras.

I årskurs 1 ligger tyngdpunkten på att lära sig grundläggande tolkning av information utifrån vardagsnära och bekanta områden.

Eleven skall lära sig samla information, registrera den, skapa och avläsa enkla tabeller och diagram.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster. De jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan. De övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv. Eleverna får kunskap om programmeringens grunder genom att skapa stegvisa instruktioner som också testas.

- Programmering i åk 2 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från enkla, muntliga eller skriftliga instruktioner.
- Instruktioner för vardagssituationer (riktning, mätning, klassificering med hjälp av egen bedömning).
- Eleverna skall öva sig att se matematiska samband i olika situationer, i mån av möjlighet också genom integrering i andra ämnen.
- Eleverna instrueras av lärare, men övar sig också att instruera varandra.

I2 Tal och räkneoperationer

I räkneoperationerna används naturliga tal. Målet är att eleverna behärskar sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning. Eleverna breddar sin förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal. Förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas. Eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering samt lär sig uppdelningarna av talen 1–10.

Eleverna handleds att använda tal på ett ändamålsenligt sätt i olika situationer: uttrycka antal, ordningsföljd och mätresultat samt använda talen i räkneoperationer.

Eleverna utforskar principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas först inom talområdet 0–20 och sedan inom talområdet 0–100. Man övar olika huvudräkningsstrategier för att utveckla elevernas räknefärdigheter. Addition och subtraktion konkretiseras med hjälp av tillämpningar i olika situationer. Eleverna lär sig att utnyttja principerna för kommutativitet och associativitet i addition.

Eleverna handleds med hjälp av konkreta exempel att förstå begreppet multiplikation och lär sig multiplikationstabellerna för talen 1–5 och 10. Grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs. Man utnyttjar kommutativitet vid multiplikation och introduceras i associativitet vid multiplikation.

Grunden för begreppet bråk läggs genom att dela det hela i lika stora delar.

- Tyngdpunktsområdena i årskurs 2 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-100 och man bekantar sig med talområdet upp till 1 000.
- Förståelsen av tiosystemets uppbyggnad förstärks.
- Begreppen term, summa, differens befasts samt begreppen faktor, produkt, täljare, nämnare och kvot introduceras.
- Eleverna bekantar sig med och förstår multiplikationstabellerna 1-5 och 10.
- Begreppet bråk introduceras.

13 Geometri och mätning

Elevernas förmåga att uppfatta den tredimensionella omgivningen och plangeometrin i den utvecklas. Eleverna övar sig att använda riktungs- och lägesbegrepp.

Kroppar och plana figurer studeras tillsammans. Eleverna övar sig att känna igen, bygga och rita. De handleds att hitta och nämna egenskaper som också utgör grund för klassificering av kroppar och plana figurer.

Eleverna övar och handleds att inse mätningens principer. Man behandlar storheterna längd, massa, volym och tid och övar sig att använda motsvarande måttenheter. De centrala måttenheterna är meter och centimeter, kilogram och gram samt liter och deciliter. Eleverna övar klockslag och tidsenheter.

- De centrala tredimensionella figurerna behandlas, både i omgivningen och teoretiskt.
- Bl.a. begreppen punkt, sträcka, bruten linje, stråle, rät linje och vinkel.
- Enheterna längd (m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) samt anknytning till andra ämnen (bildkonst, idrott, slöjd, ...) samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.
- Introduktion av begreppet area genom visuell jämförelse och storleksklassificering av olika ytor.
- År, månader och klockan (h och min).
- Euro och cent tränas på varierande sätt.

14 Informationsbehandling och statistik

Eleverna lär sig samla och registrera information om intressanta ämnesområden. De utarbetar och tolkar enkla tabeller och stapeldiagram.

- I årskurs 2 ligger tyngdpunkten vid att fortsätta öva sig i att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden.

- Eleven skall lära sig samla information, registrera den, skapa och avläsa enkla tabeller och diagram samt öva sig i att presentera information utifrån dessa.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4	K4
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4	K1, K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K4
M6	I2	K1, K4
M7	I2	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M10	I3	K1, K4
M12	I1	K1, K2, K4, K5

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende

Matematikundervisningen skall göras på ett mångsidigt sätt så att den passar för alla elevers egna intressen, behov och erfarenheter. En stor del av matematikundervisningen bör vara lek- och vardagsbetonad och sålunda sträva till att väcka elevens intresse och iver för matematik. Elevens aktiva roll i lärandet beivras och stöds av läraren.

- Programmering i åk 2 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från enkla, muntliga eller skriftliga, instruktioner.
- Instruktioner för vardagssituationer (riktning, mätning, klassificering med hjälp av egen bedömning).
- Eleverna skall öva sig att se matematiska samband i olika situationer, i mån av möjlighet också genom integrering i andra ämnen.
- Eleverna instrueras av lärare, men övar sig också att instruera varandra.
- Tyngdpunktsområdena i årskurs 2 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-100 och man bekantar sig med talområdet upp till 1 000.
- Förståelsen av tiosystemets uppbyggnad förstärks.
- Begreppen term, summa, differens befasts samt begreppen faktor, produkt, täljare, nämnare och kvot introduceras.
- Eleverna bekantar sig med och förstår multiplikationstabellerna 1-5 och 10.
- Begreppet bråk introduceras.
- De centrala tredimensionella figurerna behandlas, både i omgivningen och teoretiskt.
- Bl.a. begreppen punkt, sträcka, bruten linje, stråle, rät linje och vinkel.
- Enheterna längd (m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) samt anknytning till andra ämnen (bildkonst, idrott, slöjd, ...) samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.
- Introduktion av begreppet area genom visuell jämförelse och storleksklassificering av olika ytor.

- År, månader och klockan (h och min).
 - Euro och cent tränas på varierande sätt.
-
- I årskurs 2 ligger tyngdpunkten vid att fortsätta öva sig i att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden.
 - Eleven skall lära sig samla information, registrera den, skapa och avläsa enkla tabeller och diagram samt öva sig i att presentera information utifrån dessa.

M2 handleda eleven att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer

Undervisningen skall basera sig inte enbart på teoretisk undervisning, utan i hög grad på ett laborativt och undersökande arbetssätt bland annat med stöd av konkreta hjälpmedel och utnyttjande av elevens egna erfarenheter och intressen.

- Programmering i åk 2 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från enkla, muntliga eller skriftliga, instruktioner.
 - Instruktioner för vardagssituationer (riktning, mätning, klassificering med hjälp av egen bedömning).
 - Eleverna skall öva sig att se matematiska samband i olika situationer, i mån av möjlighet också genom integrering i andra ämnen.
 - Eleverna instrueras av lärare, men övar sig också att instruera varandra.
-
- Tyngdpunktsområdena i årskurs 2 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-100 och man bekantar sig med talområdet upp till 1 000.
 - Förståelsen av tiosystemets uppbyggnad förstärks.
 - Begreppen term, summa, differens bekräfts samt begreppen faktor, produkt, täljare, nämnare och kvot introduceras.
 - Eleverna bekantar sig med och förstår multiplikationstabellerna 1-5 och 10.
 - Begreppet bråk introduceras.
-
- De centrala tredimensionella figurerna behandlas, både i omgivningen och teoretiskt.
 - Bl.a. begreppen punkt, sträcka, bruten linje, stråle, rät linje och vinkel.
 - Enheterna längd (m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) samt anknytning till andra ämnen (bildkonst, idrott, slöjd, ...) samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.
 - Introduktion av begreppet area genom visuell jämförelse och storleksklassificering av olika ytor.
 - År, månader och klockan (h och min).
 - Euro och cent tränas på varierande sätt.
-
- I årskurs 2 ligger tyngdpunkten vid att fortsätta öva sig i att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden.
 - Eleven skall lära sig samla information, registrera den, skapa och avläsa enkla tabeller och diagram samt öva sig i att presentera information utifrån dessa.

M3 uppmuntra eleven att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Undervisningen skall basera sig inte enbart på teoretisk undervisning, utan i hög grad på ett laborativt och undersökande arbetssätt bland annat med stöd av konkreta hjälpmedel och utnyttjande av elevens egna erfarenheter och intressen. Digitala verktyg skall användas som stöd, utgående från den enskilda skolans resurser.

- Programmering i åk 2 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från enkla, muntliga eller skriftliga, instruktioner.
 - Instruktioner för vardagssituationer (riktning, mätning, klassificering med hjälp av egen bedömning).
 - Eleverna skall öva sig att se matematiska samband i olika situationer, i mån av möjlighet också genom integrering i andra ämnen.
 - Eleverna instrueras av lärare, men övar sig också att instruera varandra.
-
- Tyngdpunktsområdena i årskurs 2 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-100 och man bekantar sig med talområdet upp till 1 000.
 - Förståelsen av tiosystemets uppbyggnad förstärks.
 - Begreppen term, summa, differens befästs samt begreppen faktor, produkt, täljare, nämnare och kvot introduceras.
 - Eleverna bekantar sig med och förstår multiplikationstabellerna 1-5 och 10.
 - Begreppet bråk introduceras.
-
- De centrala tredimensionella figurerna behandlas, både i omgivningen och teoretiskt.
 - Bl.a. begreppen punkt, sträcka, bruten linje, stråle, rät linje och vinkel.
 - Enheterna längd (m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) samt anknytning till andra ämnen (bildkonst, idrott, slöjd, ...) samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.
 - Introduktion av begreppet area genom visuell jämförelse och storleksklassificering av olika ytor.
 - År, månader och klockan (h och min).
 - Euro och cent tränas på varierande sätt.
-
- I årskurs 2 ligger tyngdpunkten vid att fortsätta öva sig i att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden.
 - Eleven skall lära sig samla information, registrera den, skapa och avläsa enkla tabeller och diagram samt öva sig i att presentera information utifrån dessa.

M4 handleda eleven att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem

Elevens egen initiativförmåga att komma med egna lösningsmodeller beivras. Läraren handleder och presenterar vid behov andra lösningsmodeller.

- Programmering i åk 2 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från enkla, muntliga eller skriftliga, instruktioner.
 - Instruktioner för vardagssituationer (riktning, mätning, klassificering med hjälp av egen bedömning).
 - Eleverna skall öva sig att se matematiska samband i olika situationer, i mån av möjlighet också genom integrering i andra ämnen.
 - Eleverna instrueras av lärare, men övar sig också att instruera varandra.
-
- Tyngdpunktsområdena i årskurs 2 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-100 och man bekantar sig med talområdet upp till 1 000.
 - Förståelsen av tiosystemets uppbyggnad förstärks.
 - Begreppen term, summa, differens befästs samt begreppen faktor, produkt, täljare, nämnare och kvot introduceras.
 - Eleverna bekantar sig med och förstår multiplikationstabellerna 1-5 och 10.
 - Begreppet bråk introduceras.

- De centrala tredimensionella figurerna behandlas, både i omgivningen och teoretiskt.
 - Bl.a. begreppen punkt, sträcka, bruten linje, stråle, rät linje och vinkel.
 - Enheterna längd (m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) samt anknytning till andra ämnen (bildkonst, idrott, slöjd, ...) samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.
 - Introduktion av begreppet area genom visuell jämförelse och storleksklassificering av olika ytor.
 - År, månader och klockan (h och min).
 - Euro och cent tränas på varierande sätt.
-
- I årskurs 2 ligger tyngdpunkten vid att fortsätta öva sig i att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden.
 - Eleven skall lära sig samla information, registrera den, skapa och avläsa enkla tabeller och diagram samt öva sig i att presentera information utifrån dessa.

M5 handleda eleven att förstå matematiska begrepp och beteckningar

Matematiska begrepp och beteckningar skall successivt bli en del av den enskilda elevens vokabulär, och innehållen i begreppen skall befästas under skoltiden. Detta bör ske så, att begreppen klargörs i sin rätta kontext, men också utvidgas till att bli en del av elevens allmänna vokabulär.

- Programmering i åk 2 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från enkla, muntliga eller skriftliga, instruktioner.
 - Instruktioner för vardagssituationer (riktning, mätning, klassificering med hjälp av egen bedömning).
 - Eleverna skall öva sig att se matematiska samband i olika situationer, i mån av möjlighet också genom integrering i andra ämnen.
 - Eleverna instrueras av lärare, men övar sig också att instruera varandra.
-
- Tyngdpunktsområdena i årskurs 2 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-100 och man bekantar sig med talområdet upp till 1 000.
 - Förståelsen av tiosystemets uppbyggnad förstärks.
 - Begreppen term, summa, differens befästs samt begreppen faktor, produkt, täljare, nämnare och kvot introduceras.
 - Eleverna bekantar sig med och förstår multiplikationstabellerna 1-5 och 10.
 - Begreppet bråk introduceras.
-
- De centrala tredimensionella figurerna behandlas, både i omgivningen och teoretiskt.
 - Bl.a. begreppen punkt, sträcka, bruten linje, stråle, rät linje och vinkel.
 - Enheterna längd (m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) samt anknytning till andra ämnen (bildkonst, idrott, slöjd, ...) samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.
 - Introduktion av begreppet area genom visuell jämförelse och storleksklassificering av olika ytor.
 - År, månader och klockan (h och min).
 - Euro och cent tränas på varierande sätt.
-
- I årskurs 2 ligger tyngdpunkten vid att fortsätta öva sig i att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden.
 - Eleven skall lära sig samla information, registrera den, skapa och avläsa enkla tabeller och diagram samt öva sig i att presentera information utifrån dessa.

M6 stödja eleven att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet.

Eleven skall lära sig innebörden av begreppet tal och sambandet mellan tal och bokstäver/ord samt skillnader mellan dessa. En förståelse för hur tiosystemet fungerar är viktig för elevens vardag.

- Tyngdpunktsområdena i årskurs 2 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-100 och man bekantar sig med talområdet upp till 1 000.
- Förståelsen av tiosystemets uppbyggnad förstärks.
- Begreppen term, summa, differens befästs samt begreppen faktor, produkt, täljare, nämnare och kvot introduceras.
- Eleverna bekantar sig med och förstår multiplikationstabellerna 1-5 och 10.
- Begreppet bråk introduceras.

M7 introducera eleven i principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper

Eleverna skall successivt introduceras i de grundläggande principerna för de fyra olika räknesätten, ett i gången, för att inse sambanden och skillnaderna dem emellan.

- Tyngdpunktsområdena i årskurs 2 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-100 och man bekantar sig med talområdet upp till 1 000.
- Förståelsen av tiosystemets uppbyggnad förstärks.
- Begreppen term, summa, differens befästs samt begreppen faktor, produkt, täljare, nämnare och kvot introduceras.
- Eleverna bekantar sig med och förstår multiplikationstabellerna 1-5 och 10.
- Begreppet bråk introduceras.

M8 handleda eleven att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika huvudräkningsstrategier

Eleven handleds i att allt mer självständigt öva och reflektera över egna lösningsmodeller och strategier beträffande huvudräkning.

- Tyngdpunktsområdena i årskurs 2 är att elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-100 och man bekantar sig med talområdet upp till 1 000.
- Förståelsen av tiosystemets uppbyggnad förstärks.
- Begreppen term, summa, differens befästs samt begreppen faktor, produkt, täljare, nämnare och kvot introduceras.
- Eleverna bekantar sig med och förstår multiplikationstabellerna 1-5 och 10.
- Begreppet bråk introduceras.

M10 handleda eleven att förstå principen för mätning

Tyngdpunkten ligger på att eleven förstår och kan uppskatta begrepp inom mätning i sin vardag och att hen kan klassificera och utföra enkla mätningar.

- De centrala tredimensionella figurerna behandlas, både i omgivningen och teoretiskt.
- Bl.a. begreppen punkt, sträcka, bruten linje, stråle, rät linje och vinkel.
- Enheterna längd (m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) samt anknytning till andra ämnen (bildkonst, idrott, slöjd, ...) samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

- Introduktion av begreppet area genom visuell jämförelse och storleksklassificering av olika ytor.
- År, månader och klockan (h och min).
- Euro och cent tränas på varierande sätt.

M12 lära eleven att skapa stegvisa instruktioner och att följa dem

Eleven handleds i att lyssna, registrera och följa enkla instruktioner samt att själv kunna skapa dylika, och kontrollera att dessa följs.

- Programmering i åk 2 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från enkla, muntliga eller skriftliga, instruktioner.
- Instruktioner för vardagssituationer (riktning, mätning, klassificering med hjälp av egen bedömning).
- Eleverna skall öva sig att se matematiska samband i olika situationer, i mån av möjlighet också genom integrering i andra ämnen.
- Eleverna instrueras av lärare, men övar sig också att instruera varandra.

13.6.4. Omgivningslära

Läroämnets uppdrag

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska eleverna ses som en del av den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön, människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker deras egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iakttä olika ämnen i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnenas egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds

möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 planeras undervisningen i omgivningslära som helheter där man granskar elevernas egen omgivning samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Genom uppgifter där man på ett lekfullt sätt löser problem och gör undersökningar väcks elevernas nyfikenhet och intresse för olika fenomen i omgivningen. Dessutom får eleven öva sig att strukturera och benämna omgivningen samt företeelser som anknyter till det egna välbefinnandet och den egna tryggheten och säkerheten.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 1–2

Utgångspunkten vid valet av arbetssätt och lärmiljöer är elevernas egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till människan, omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets- och upplevelseaspekten, användningen av drama och berättelser samt omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen inom omgivningslärans olika ämnesområden i naturliga situationer och miljöer. Som lärmiljöer används förutom skolans lokaler och den egna klassen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika sociala sammanhang och situationer, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter såsom samarbete med naturskolor, museer, företag, medborgarorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar i planeringen och genomförandet av enkla undersökningar samt i diskussionen kring olika perspektiv och lösningar. Genom att eleverna arbetar aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt omgivningslärans mål.

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 1–2

Med tanke på målen för omgivningsläran är det viktigt att handleda eleverna att mångsidigt använda olika studiesätt. Handledning behövs särskilt för att varje elev ska lära sig agera tryggt och ta hänsyn till andra i olika lärmiljöer. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas elevernas tidigare kunskaper och färdigheter samt specialbehov i anslutning till utveckling, livssituation och kultur. Eleverna får lära sig att respektera allas rätt till integritet i personliga frågor. Ett undersökande arbetssätt och övningar som förutsätter olika nivåer av tänkande kan stödja differentiering enligt individuella behov. Gruppsamverkan stödjer att eleverna lär sig tillsammans och utnyttjar de olika styrkor som finns representerade i gruppen. Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevernas självbild i omgivningslära. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt till lugn och ro.

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 1–2

Att dela in lärostoffet i helheter med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Konstruktiv respons, frågor och konkreta utvecklingsförslag bidrar till att arbetet framskrider. Positiv respons och uppmuntran stärker elevernas motivation och ökar deras intresse för att utforska sin omgivning. Eleverna ska ges möjligheter att visa sina kunskaper och färdigheter på många olika sätt, inte endast skriftligt. I slutet av helheten bedöms hur väl de överenskomna målen uppnåtts. Eleverna ska öva sig att observera sitt eget lärande och sin aktivitet. Elevernas värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala färdigheter, temperament eller andra personliga egenskaper är inte föremål för bedömningen.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i omgivningslära är följande

- framsteg i förmågan att undersöka, agera och röra sig i närmiljön

- framsteg i förmågan att iaktta och observera
- framsteg i förmågan att agera tryggt och säkert
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Att växa och utvecklas

Innehållet väljs så att eleverna får en uppfattning om människokroppens olika delar och livsfunktioner samt om livets gång och den egna åldersgruppens växande och utveckling i huvuddrag. Eleverna får träna sina emotionella färdigheter och att främja psykiskt välbefinnande, som att respektera sig själva och andra, i enlighet med åldern.

I2 Livet hemma och i skolan

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till livet hemma och i skolan. Lärmiljöerna iakttas ur säkerhetsperspektiv. Eleverna får öva att röra sig på ett säkert sätt i närmiljön och i trafiken. De fördjupar sig i säkerhetsfärdigheter och -anvisningar och motiveringarna till att dessa behövs. Begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära används för att beskriva fenomen, teknik och vardagliga situationer, till exempel att klä sig enligt väderlek. Eleverna får öva sig att samarbeta och att arbeta i olika grupper. Dessutom får eleverna lära sig hur man beter sig i olika situationer i vardagen, att respektera fysisk integritet, att förhindra mobbning, att klara grundläggande egenvård i vardagen och att söka hjälp.

I3 Närmiljön och dess förändringar

Eleverna övar sig att iaktta och undersöka naturen i olika naturmiljöer och byggda miljöer i närheten av skolan. De lär sig att identifiera de vanligaste organismerna och deras livsmiljöer samt objekt i den byggda miljön. Naturens särdrag, fenomen och egenskaper under alla årstider studeras. Miljön och dess fenomen, såsom vädret, beskrivs med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Eleverna får skapa en gårdskarta över ett bekant område för att lära sig att förstå idén med kartor.

I4 Att undersöka och experimentera

Som innehåll väljs problemlösnings- och undersökningsuppgifter med anknytning till naturen, den byggda miljön, vardagliga fenomen och teknik samt människan och människans verksamhet. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Man experimenterar och hittar tillsammans på alternativ och lösningar till vardagliga problem. Man iakttar rörelse och funderar på orsaker till att en rörelse förändras. Småskaliga experiment och undersökningar görs i närmiljön och genom att odla växter.

I5 Att reflektera över de grundläggande förutsättningarna för liv

Eleverna fördjupar sig i de grundläggande förutsättningarna för liv – näring, vatten, luft, värme och omsorg. De får insikt i näringsproduktion och varifrån dricksvattnet kommer. Vardagliga hälsovanor och -färdigheter tränas. Man funderar över vad som gör en människa glad och på gott humör och utvecklar tillsammans dagsrutinerna i skolan med tanke på hälsa, välmående och lärande.

I6 Att träna en hållbar livsstil

Innehållet väljs mångsidigt från olika delområden inom hållbar utveckling. Eleverna övar sig att ta hand om sina egna och gemensamma saker. De får lära sig att minska mängden avfall samt att återvinna och sortera avfall. Eleverna får kunskap om den egna hembygden och dess betydelse. Man medverkar i att främja välbefinnandet i den närmaste omgivningen och i skolan. Man funderar på vilken betydelse de egna handlingarna har för en själv, andra människor samt den närmaste omgivningen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M4	I2, I3, I4, I6	K3
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I4, I6	K1, K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4

Mål för undervisningen

M1 ge eleven möjligheter att ge utlopp för sin naturliga nyfikenhet och hjälpa eleven att inse att innehållet i omgivningsläran är viktigt för hen

Läraren uppmuntrar och stödjer elevens naturliga nyfikenhet för ämnet.

M2 uppmuntra eleven att glädjas över sitt lärande i omgivningsläran, de egna kunskaperna och nya utmaningar samt att öva sig att arbeta långsiktigt

Läraren uppmuntrar eleven i att hitta glädjen i att lära sig. Eleven får bekanta sig med den egna utvecklingen och hur hen fungerar samt ta del av kunskap om vardagliga hälsovanor och färdigheter. Rutiner för lärandet byggs upp.

Tyngdpunkten ligger på K1.

M4 handleda eleven att undersöka, röra sig och göra utflykter i sin närmiljö

Läraren handleder eleven i att bekanta sig med sin närmiljö. Genom handledning byggs elevens förmåga att beskriva vardagliga situationer och fenomen. Eleven bekantar sig med sin hembygd.

M5 uppmuntra eleven att undra och ställa frågor samt använda gemensamma reflektioner som utgångspunkt för små undersökningar och andra aktiviteter

Läraren handleder eleven i att utveckla hens problemlösning förmåga. Genom olika problemlösning- och undersökningssuppgifter med teman som natur, den byggda miljön, teknik och människan får eleverna öva upp sina färdigheter.

Tyngdpunkten ligger på K1.

M6 handleda eleven att göra iakttagelser och experiment i skolan och närmiljön med hjälp av olika sinnen och enkla undersökningsredskap samt att presentera sina resultat på olika sätt

Läraren handleder eleven i att göra iakttagelser och enkla experiment samt presentera resultaten på hans egen nivå. Eleven tränar upp förmågan att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik. Genom små experiment med t.ex. växtodling bekantar sig eleven med undersökningens olika faser.

Tyngdpunkten ligger på K1.

M8 vägleda eleven att agera på ett tryggt och säkert sätt, följa givna anvisningar och förstå motiveringarna för dem

Läraren handleder eleven i att skapa trygga och säkra arbetsmiljöer så väl i klassen, skolan som i elevens närmiljö. Det centrala temat är säkerhet i elevens närmiljö och trafik. Genom att samarbeta i olika konstellationer får eleverna en uppfattning om vad fysisk integritet betyder. Eleven lär sig att ta hand om sina egna och andras saker.

M9 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt bekanta sig med vardagsteknik samt uppmuntra eleverna att tillsammans pröva, upptäcka, bygga och skapa nytt

Läraren handleder eleven i att skapa sig en förståelse för vardagsteknik på hans egen nivå. Eleven uppmuntras till att beskriva vardagliga fenomen och tekniker. Eleven ska bl.a. iaktta rörelse och fundera på orsaker till att en rörelse förändras.

Tyngdpunkten ligger på K3.

M10 handleda eleven att träna sin förmåga att arbeta i grupp och sina emotionella färdigheter samt att stärka respekten för sig själv och andra

Läraren handleder eleven i att arbeta i olika konstellationer och stärka respekten för sig själv och andra. Eleven tränar emotionella färdigheter genom att samarbeta i olika konstellationer; respektera sig själv och andra. Även elevens psykiska hälsa så som välmående, humör och det egna lärandet behandlas. Eleverna bekantar sig med egen vård i vardagen och får kunskap och uppmuntras i att söka hjälp i vardagliga situationer.

Tyngdpunkten ligger på K2.

M12 handleda eleven att strukturera omgivningen, den mänskliga verksamheten och fenomen som förekommer i den med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära

Genom observation och handledning ska eleven kunna skapa sin uppfattning om sin närmiljö och dess fenomen och de begrepp som hör ihop med dem. Centrala teman är människokroppen och dess delar, naturen under de olika årstiderna, olika naturmiljöer och identifierade vanligaste organismerna i naturmiljöerna. Grundläggande förutsättningar för liv så som vatten, värme och luft tas upp.

M13 hjälpa eleven att förstå enkla bilder, modeller och kartor som beskriver omgivningen

Läraren handleder och hjälper eleven att förstå modeller och bilder som beskriver omgivningen. Eleven ska iaktta olika miljöer och skapa egna kartor t.ex. en gårdskarta över skolgården.

Tyngdpunkten ligger på K4.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Att växa och utvecklas

Innehållet väljs så att eleverna får en uppfattning om människokroppens olika delar och livsfunktioner samt om livets gång och den egna åldersgruppens växande och utveckling i huvuddrag. Eleverna får träna sina emotionella färdigheter och att främja psykiskt välbefinnande, som att respektera sig själva och andra, i enlighet med åldern.

I2 Livet hemma och i skolan

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till livet hemma och i skolan. Lär miljöerna iakttas ur säkerhetsperspektiv. Eleverna får öva att röra sig på ett säkert sätt i närmiljön och i trafiken. De fördjupar sig i säkerhetsfärdigheter och -anvisningar och motiveringarna till att dessa behövs. Begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära används för att beskriva fenomen, teknik och vardagliga situationer, till exempel att klä sig enligt väderlek. Eleverna får öva sig att samarbeta och att arbeta i olika grupper. Dessutom får eleverna lära sig hur man beter sig i olika situationer i vardagen, att respektera fysisk integritet, att förhindra mobbning, att klara grundläggande egenvård i vardagen och att söka hjälp.

I3 Närmiljön och dess förändringar

Eleverna övar sig att iakttä och undersöka naturen i olika naturmiljöer och byggda miljöer i närheten av skolan. De lär sig att identifiera de vanligaste organismerna och deras livsmiljöer samt objekt i den byggda miljön. Naturens särdrag, fenomen och egenskaper under alla årstider studeras. Miljön och dess fenomen, såsom vädret, beskrivs med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Eleverna får skapa en gårdskarta över ett bekant område för att lära sig att förstå idén med kartor.

Tyngdpunkt för åk 2: naturfenomen

I4 Att undersöka och experimentera

Som innehåll väljs problemlösnings- och undersökningsuppgifter med anknytning till naturen, den byggda miljön, vardagliga fenomen och teknik samt människan och människans verksamhet. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Man experimenterar och hittar tillsammans på alternativ och lösningar till vardagliga problem. Man iakttar rörelse och funderar på orsaker till att en rörelse förändras. Småskaliga experiment och undersökningar görs i närmiljön och genom att odla växter.

I5 Att reflektera över de grundläggande förutsättningarna för liv

Eleverna fördjupar sig i de grundläggande förutsättningarna för liv – näring, vatten, luft, värme och omsorg. De får insikt i näringsproduktion och varifrån dricksvattnet kommer. Vardagliga hälsovanor och -färdigheter tränas. Man funderar över vad som gör en människa glad och på gott humör och utvecklar tillsammans dagsrutinerna i skolan med tanke på hälsa, välmående och lärande.

Tyngdpunkt för åk 2:

I6 Att träna en hållbar livsstil

Innehållet väljs mångsidigt från olika delområden inom hållbar utveckling. Eleverna övar sig att ta hand om sina egna och gemensamma saker. De får lära sig att minska mängden avfall samt att återvinna och sortera avfall. Eleverna får kunskap om den egna hembygden och dess betydelse. Man medverkar i att främja välbefinnandet i den närmaste omgivningen och i skolan. Man funderar på vilken betydelse de egna handlingarna har för en själv, andra människor samt den närmaste omgivningen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M9	I2, I4, I6	K1, K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M15	I1, I5	K3

Mål för undervisningen

M1 ge eleven möjligheter att ge utlopp för sin naturliga nyfikenhet och hjälpa eleven att inse att innehållet i omgivningsläran är viktigt för hen

Läraren uppmuntrar och stödjer elevens naturliga nyfikenhet för ämnet.

Tyngdpunkt för åk 2: naturfenomen

Tyngdpunkt för åk 2:

M2 uppmuntra eleven att glädjas över sitt lärande i omgivningsläran, de egna kunskaperna och nya utmaningar samt att öva sig att arbeta långsiktigt

Läraren uppmuntrar eleven i att hitta glädjen över sitt lärande och nya utmaningar samt att öva sig arbeta långsiktigt. Eleven fortsätter att arbeta med den egna utvecklingen och hur hen fungerar samt ta del av kunskap om vardagliga hälsovanor och färdigheter. Rutiner för lärandet byggs upp.

Tyngdpunkten ligger på K6.

Tyngdpunkt för åk 2: naturfenomen

Tyngdpunkt för åk 2:

M3 stödja eleven att utveckla känsla för miljön och handleda eleven att agera på ett hållbart sätt i närmiljön och i skolan

Läraren stödjer eleven i att utveckla en miljömedvetenhet. Eleven bekantar sig med teman så som näringsproduktion, återvinning och sortering samt hur de egna handlingarna och konsekvenserna av handlingarna påverkar hen själv och andra.

Tyngdpunkten ligger på K7.

Tyngdpunkt för åk 2: naturfenomen

Tyngdpunkt för åk 2:

M6 handleda eleven att göra iakttagelser och experiment i skolan och närmiljön med hjälp av olika sinnen och enkla undersökningsredskap samt att presentera sina resultat på olika sätt

Läraren handleder eleven i att göra iakttagelser och enkla experiment samt presentera resultaten på hens egen nivå. Eleven tränar upp förmågan att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik. Genom problemlösnings- och undersökningsuppgifter om naturen, tekniken, vardagliga fenomen och människans verksamhet befäster eleven sin kunskap om de olika undersökningsfaserna.

Tyngdpunkten ligger på K4.

Tyngdpunkt för åk 2: naturfenomen

Tyngdpunkt för åk 2:

M7 handleda eleven att mångsidigt beskriva, jämföra och klassificera organismer, livsmiljöer, fenomen, material och situationer samt namnge dessa

Läraren handleder eleven i att känna igen och klassificera sin närmiljö och dess natur genom identifierar de vanligaste organismerna och deras livsmiljöer.

Tyngdpunkten ligger på K4.

Tyngdpunkt för åk 2: naturfenomen

Tyngdpunkt för åk 2:

M9 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt bekanta sig med vardagsteknik samt uppmuntra eleverna att tillsammans pröva, upptäcka, bygga och skapa nytt

Läraren handleder eleven i att skapa sig en förståelse för vardagsteknik på hens egen nivå. Eleven uppmuntras till att beskriva vardagliga fenomen och tekniker. Eleven ska bl.a. iaktta rörelse m.h.a. enkla maskiner och fundera på orsaker till att en rörelse förändras. Genom iakttagelser uppmuntras eleverna att försöka och misslyckas och på så vis befästa sina kunskaper om de olika undersökningsfaserna.

Tyngdpunkten ligger på K1.

M10 handleda eleven att träna sin förmåga att arbeta i grupp och sina emotionella färdigheter samt att stärka respekten för sig själv och andra

Läraren handleder eleven i att arbeta i olika konstellationer och stärka respekten för sig själv och andra. Eleven lär sig att ha en uppfattning om sig själv i förhållande till andra och vad man mår bra av. Även förebyggning av mobbning tränas.

Tyngdpunkten ligger på K2.

Tyngdpunkt för åk 2: naturfenomen

Tyngdpunkt för åk 2:

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information samt för att dokumentera och presentera observationer

Läraren handleder eleven att med hjälp av IKT dokumentera och presentera sina observationer genom att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik.

Tyngdpunkten ligger på K5.

Tyngdpunkt för åk 2: naturfenomen

Tyngdpunkt för åk 2:

M12 handleda eleven att strukturera omgivningen, den mänskliga verksamheten och fenomen som förekommer i den med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära

Genom observation och handledning ska eleven kunna skapa sin uppfattning om sin närmiljö och dess fenomen och de begrepp som hör ihop med dem. Centrala teman är människokroppen och dess olika livsfunktioner samt naturens växlingar under de olika årstiderna bl.a. väder. Grundläggande förutsättningar för liv så som fotosyntes, vatten, luft och värme behandlas.

Tyngdpunkt för åk 2: naturfenomen

Tyngdpunkt för åk 2:

M14 uppmuntra eleven att uttrycka sig och öva sig att motivera sina åsikter

Läraren uppmuntrar eleven att uttrycka sig och öva sig att motivera sina åsikter. Eleven tränas att berätta om vardagliga situationer och motivera sina åsikter t.ex. genom problemlösningssuppgifter.

Tyngdpunkten ligger på K2.

Tyngdpunkt för åk 2: naturfenomen

Tyngdpunkt för åk 2:

M15 handleda eleven att reflektera över faktorer som främjar växande och utveckling, hälsa och välbefinnande samt de grundläggande förutsättningarna för liv

Läraren handleder eleven att skapa en förståelse för hälsa och välbefinnande. Genom att iakttä olik miljöer och vardagliga hälsovanor och färdigheter samt omsorg för sig själv och för andra befästs elevens förståelse för hälsa och välbefinnande.

Tyngdpunkt för åk 2:

13.6.5. Elevhandledning

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv. Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, liksom skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1-2 genomförs elevhandledningen som en integrerad del av den övriga undervisningen och skolans verksamhet. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Handledningen ska främja utvecklingen av elevernas studievanor och -färdigheter samt stödja eleverna att gradvis börja ta ansvar för skolarbetet, sina egna uppgifter och sin egendom. Eleverna ska få handledning i att ställa upp individuella mål samt uppmuntrade och vägledande respons på hur målen nås på ett sådant sätt att förmågan att lära sig stärks. Med tanke på målen för elevhandledningen är det viktigt att välja sådana arbetssätt och ge respons på ett sådant sätt att eleverna kan bilda sig en positiv uppfattning om sig själva som elever och som medlemmar i gruppen. Eleverna ska handledas till att utveckla sina sociala

färdigheter och sin förmåga att arbeta i grupp. De uppmuntras även till aktiv delaktighet i sin närmiljö.

Med hjälp av elevhandledningen läggs grunden för samarbetet mellan hem och skola i ett tidigt skede av den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna att göra de första valen gällande utbildning och hjälpa dem att förstå valens betydelse för framtida studier. Eleverna bekantar sig med olika yrken och med arbetslivet utgående från de yrken som finns representerade i skolan och i deras närmaste omgivning.

13.6.6. Slöjd

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärd kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnegränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdkulturen.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 är uppdraget för undervisningen i slöjd att göra det möjligt för eleverna att uttrycka sig genom slöjd och att utveckla sådana kunskaper, färdigheter och erfarenheter som behövs för att planera och skapa. Eleverna uppmuntras att planera och framställa slöjdprodukter med olika material. Slöjd utvecklar koncentrationsförmågan och förmågan att ta initiativ. Den uppmuntrar eleverna att värdesätta och utvärdera sitt eget och andras arbete. Slöjdens fostrande roll är att hjälpa eleverna att förstå kulturell mångfald och jämlikhet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 1–2

Lärmiljön stödjer slöjdens konkreta och praktiska karaktär och elevernas samspel med läraren, de andra eleverna samt med externa parter. Ändamålsenliga och trygga utrymmen, arbetsredskap och material bidrar till att uppnå målen. Eleverna ska inspireras att iaktta och använda sina iakttagelser som en del av slöjdfärdigheterna och för att påverka sin omgivning. Med hjälp av olika arbetssätt uppmuntras eleverna att delta, vara aktiva och ta självständigt ansvar. Fantasi, historier, drama, lek, spel, naturen och den byggda miljön används som stöd för planeringen och arbetet. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för tekniskt arbete och textilarbete.

- ge eleverna förutsättningar att få kunskap i båda slöjdarterna samt slöjdprocessen i ändamålsenliga utrymmen.

- slöjdprodukten skall i mån av möjlighet utgå från innehållet av den övriga undervisningen.
- tillgång till ändamålsenliga och funktionsdugliga verktyg samt kvalitativa material.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 1–2

Med tanke på målen för läroämnet är det viktigt att man stödjer elevernas individuella lärande samt planeringen och det gemensamma arbetet i slöjdundervisningen genom att erbjuda olika pedagogiska arbetssätt och kommunikationssituationer. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behoven differentieras utgående från dem, till exempel genom valet av material, arbetssätt och pedagogiska uppgifter. Det är viktigt att reservera tillräckligt med tid, utrymme och handledning för att eleverna ska lära sig att slöjda funktionellt.

- differentiera slöjdprocessen enligt elevens behov.
- reservera tillräckligt med tid för handledning av eleven.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 1–2

Vid bedömningen av lärandet ska man fästa uppmärksamhet vid att ge positiv respons och uppmuntra eleven både under arbetets gång och i slutet av processen. Genom mångsidig bedömning och respons garanterar man att eleverna utvecklar mångsidiga kunskaper och färdigheter i slöjd. Eleverna ska erbjudas olika sätt att visa sina framsteg och uppmuntras att upprätthålla sina styrkor och träna de färdigheter som behöver utvecklas. Gruppens arbete och arbetsresultat kan presenteras och utvärderas tillsammans för att eleverna ska lära sig att uppträda och att uppskatta andras arbete.

Bedömningen ska omfatta hela slöjdprocessen. Dokumenteringen av de olika faserna i slöjdprocessen ska beskriva hur elevernas färdigheter utvecklats och ange nivån på deras kunskaper. Dokumentationen ska fungera som ett stöd för bedömningen. Eleverna ska vägledas att utvärdera sitt lärande och ges möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i slöjd är följande

- framsteg i sättet att arbeta
- framsteg i förmågan att planera, tillverka och utvärdera
- framsteg i förmågan att arbeta målinriktat
- framsteg i förmågan att hitta på kreativa lösningar.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Att hitta en idé

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina egna känslor, historier och fantasivärldar, den byggda miljön och naturen och tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta. Eleverna undersöker rörelse och balans. Eleverna diskuterar förvaring och skydd.

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina historier, fantasivärldar och naturen samt tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta.

I2 Att pröva

Eleverna erbjuds möjligheter att utforska olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster.

Eleverna erbjuds möjligheter att arbeta i olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg.

I3 Att planera

Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.

- Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.

I4 Att tillverka

Eleverna tillverkar slöjdprodukter eller alster utgående från egna eller gemensamma planer. Eleverna använder olika slöjdreder och apparater för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt.

Eleverna tillverkar slöjdprodukter utgående från egna planer. Eleverna använder olika slöjdreder för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt. Följande redskap och metoder rekommenderas att användas tygdekorationer, olika typer av nålar, strykjärn, slippapper, ytbehandling, linjaler, vinkelhake och skruvtving.

I5 Att dokumentera

Digitala verktyg introduceras som en del i idéarbetet, planeringen och dokumentationen.

Genom att söka produktidéer, följa en del av arbetsprocessen och dokumentering används digitala verktyg i slöjdprocessen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K7
M4	I2, I3, I4	K4, K6

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse och inspiration för att arbeta med händerna samt elevens nyfikenhet för kreativt och experimentellt slöjdarbete

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina historier, fantasivärldar och naturen samt tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta.

Eleverna erbjuds möjligheter att arbeta i olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg.

- Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.

Eleverna tillverkar slöjdprodukter utgående från egna planer. Eleverna använder olika slöjdrederkap för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt. Följande redskap och metoder rekommenderas att användas tygdekorationer, olika typer av nålar, strykjärn, slippapper, ytbehandling, linjaler, vinkelhake och skruvtving.

M3 handleda eleven att planera och framställa slöjdprodukter eller -alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina historier, fantasivärldar och naturen samt tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta.

Eleverna erbjuds möjligheter att arbeta i olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg.

- Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.

Eleverna tillverkar slöjdprodukter utgående från egna planer. Eleverna använder olika slöjdrederkap för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt. Följande redskap och metoder rekommenderas att användas tygdekorationer, olika typer av nålar, strykjärn, slippapper, ytbehandling, linjaler, vinkelhake och skruvtving.

Genom att söka produktidéer, följa en del av arbetsprocessen och dokumentering används digitala verktyg i slöjdprocessen.

M4 introducera olika material för eleven och handleda eleven att bearbeta materialen samt arbeta på ett ansvarsfullt och säkert sätt

Eleverna erbjuds möjligheter att arbeta i olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg.

- Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.

Eleverna tillverkar slöjdprodukter utgående från egna planer. Eleverna använder olika slöjdrederkap för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt. Följande redskap och metoder rekommenderas att användas tygdekorationer, olika typer av nålar, strykjärn, slippapper, ytbehandling, linjaler, vinkelhake och skruvtving.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Att hitta en idé

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina egna känslor, historier och fantasivärldar, den byggda miljön och naturen och tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta. Eleverna undersöker rörelse och balans. Eleverna diskuterar förvaring och skydd.

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina historier, fantasivärldar och naturen samt tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta.

I2 Att pröva

Eleverna erbjuds möjligheter att utforska olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster.

Eleverna erbjuds möjligheter att arbeta i olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster i åk 2.

I3 Att planera

Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.

Eleverna gör upp en enkel plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten muntligt med läraren.

I4 Att tillverka

Eleverna tillverkar slöjdprodukter eller alster utgående från egna eller gemensamma planer. Eleverna använder olika slöjdreder och apparater för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt.

Eleverna tillverkar slöjdprodukter utgående från egna planer. Eleverna använder olika slöjdreder för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt. Följande redskap och metoder rekommenderas att användas tygdekorationer, olika typer av nålar, strykjärn, slippapper, ytbehandling, linjaler, vinkelhake och skruvtving.

I5 Att dokumentera

Digitala verktyg introduceras som en del i idéarbetet, planeringen och dokumentationen.

Genom att söka produktidéer, följa en del av arbetsprocessen och dokumentering används digitala verktyg i slöjdprocessen.

I6 Att bedöma

Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får lära sig att ge respons till andra.

Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får lära sig att ge respons till andra.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M2	I1, I2, I3	K1, K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K7
M4	I2, I3, I4	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse och inspiration för att arbeta med händerna samt elevens nyfikenhet för kreativt och experimentellt slöjdarbete

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina historier, fantasivärldar och naturen samt tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta.

Eleverna erbjuds möjligheter att arbeta i olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster i åk 2.

Eleverna gör upp en enkel plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten muntligt med läraren.

Eleverna tillverkar slöjdprodukter utgående från egna planer. Eleverna använder olika slöjdrederkap för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt. Följande redskap och metoder rekommenderas att användas tygdekorationer, olika typer av nålar, strykjärn, slippapper, ytbehandling, linjaler, vinkelhake och skruvtving.

M2 handleda eleven att genomföra en hel slöjdprocess, presentera sina idéer visuellt och berätta om slöjdarbetet och den färdiga produkten

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina historier, fantasivärldar och naturen samt tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta.

Eleverna erbjuds möjligheter att arbeta i olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster i åk 2.

Eleverna gör upp en enkel plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten muntligt med läraren.

M3 handleda eleven att planera och framställa slöjdprodukter eller -alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina historier, fantasivärldar och naturen samt tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta.

Eleverna erbjuds möjligheter att arbeta i olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får prova på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster i åk 2.

Eleverna gör upp en enkel plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten muntligt med läraren.

Eleverna tillverkar slöjdprodukter utgående från egna planer. Eleverna använder olika slöjdrederkap för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt. Följande redskap och metoder rekommenderas att användas tygdekorationer, olika typer av nålar, strykjärn, slippapper, ytbehandling, linjaler, vinkelhake och skruvtving.

Genom att söka produktidéer, följa en del av arbetsprocessen och dokumentering används digitala verktyg i slöjdprocessen.

M4 introducera olika material för eleven och handleda eleven att bearbeta materialen samt arbeta på ett ansvarsfullt och säkert sätt

Eleverna erbjuds möjligheter att arbeta i olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får prova på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster i åk 2.

Eleverna gör upp en enkel plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten muntligt med läraren.

Eleverna tillverkar slöjdprodukter utgående från egna planer. Eleverna använder olika slöjdrederkap för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt. Följande redskap och metoder rekommenderas att användas tygdekorationer, olika typer av nålar, strykjärn, slippapper, ytbehandling, linjaler, vinkelhake och skruvtving.

M5 stödja eleven att utveckla sin självkänsla genom att ge eleven möjlighet att känna att hen lyckas, förstår och hittar på lösningar i slöjden

Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina historier, fantasivärldar och naturen samt tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna övar att ge sina arbeten form, färg och yta.

Eleverna erbjuds möjligheter att arbeta i olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får prova på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster i åk 2.

Eleverna gör upp en enkel plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten muntligt med läraren.

Eleverna tillverkar slöjdprodukter utgående från egna planer. Eleverna använder olika slöjdrederkap för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt.

sätt. Följande redskap och metoder rekommenderas att användas tygdekorationer, olika typer av nålar, strykjärn, slippapper, ytbehandling, linjaler, vinkelhake och skruvtving.

Genom att söka produktidéer, följa en del av arbetsprocessen och dokumentering används digitala verktyg i slöjdprocessen.

Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får lära sig att ge respons till andra.

13.6.7. DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna ska uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

Det särskilda uppdraget i undervisningen i det andra inhemska språket i årskurserna 1–2 är att hos eleverna väcka en positiv attityd till att lära sig finska eller svenska samt att stärka elevernas tro på sin egen förmåga att lära sig språk och att modigt använda även det lilla de kan på det andra språket. Undervisningen ska väcka elevernas nyfikenhet för språk och stödja deras förmåga att iakta och använda sig av de språkliga och kulturella intryck som de får från omgivningen. Undervisningen ska ge eleverna mångsidiga upplevelser av finska eller svenska och kulturerna som har anknytning till det finska eller svenska språket. **I undervisningen i modersmålsinriktad finska eller svenska** får eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa

sina kunskaper i finska eller svenska och sin kännedom om särdragen i finsk- eller svenskspråkig kultur. I undervisningen ska man betona glädje i lärandet, varierande och aktiverande arbetssätt samt muntlig kommunikation i vardagliga situationer. Teman som behandlas i undervisningen väljs tillsammans med eleverna utgående från deras egna intressen och de behandlas på ett mångsidigt sätt. Av eleverna förutsätts inga läs- eller skrivkunskaper då undervisningen inleds. Man väcker och ökar efterhand elevernas intresse för det talade och skrivna språket. Så småningom ökar man också elevernas intresse för att läsa och skriva.

Finska, A-lärokurs

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i A-lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för A-lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i A-lärokursen inleds kan eleverna preliminärt stifta bekantskap med finska, i första hand genom hörförståelse. Sådan verksamhet kallas ofta för språkdusch. Eleverna lär sig grunderna i språket samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån elevernas intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. Språkdusch kan också ordnas i högre årskurser.

Mål för undervisningen i A1-lärokursen i finska i årskurs 1				
Mål för undervisningen	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll som anknäver till målen	Mångsidig kompetens	Tyngdpunkts-område/ arbetssätt
<i>Kulturell mångfald och språklig medvetenhet</i>				
M1 Eleven bekantar sig med olika språk och kulturer i skolan, närmiljön samt i Norden. Eleven handleds att förstå finskans och svenskans ställning som nationalspråk. Eleven handleds att känna igen finska och kunna skilja det från andra språk.	Eleven lär sig iaktta olika språk och kulturer i sin vardag samt lär sig känna igen finska och skilja det från andra språk hen kan. (används inte som bedömningsgrund)	I1 undervisningen reflekterar man tillsammans över vilka språk som talas i skolan, den närmaste omgivningen samt i Finland och Norden, och man bekantar sig med de olika kulturerna. Eleverna diskuterar vilka likheter och olikheter det finns mellan olika språk.	K1, K2, K5, K7	Kännetecknande och kulturella särdrag i finska. Innehållet kan med fördel behandlas med hjälp av aktiverande arbetssätt som t.ex. lek, sång och drama. Tyngdpunkten läggs på K1 och K2.
M2 Handleda eleven att värdesätta sin egen språkliga bakgrund samt språklig och kulturell mångfald.	Eleven lär sig värdesätta sin egen språkliga bakgrund och olika språk och kulturer. (används inte som bedömningsgrund)	I1 Eleverna funderar tillsammans på den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för olika gemenskaper.	K1, K2	Innehållet kan med fördel behandlas med hjälp av aktiverande arbetssätt som t.ex. lek, sång, drama. Tyngdpunkten läggs på K2.
<i>Färdigheter för språkstudier</i>				
M3 Erbjud eleven möjlighet att samarbeta med andra och fungera i grupp.	Eleven lär sig samarbeta och fungera i grupp med andra.	I2 Eleverna övar att samarbeta och arbeta parvis och i grupper.	K1, K2, K6	Olika kooperativa metoder kan gärna användas i undervisningen. Tyngdpunkten läggs på K1 och K6.
M4 Handleda eleven att göra iakttagelser om språket och språkbruket samt att gissa sig till och härleda enskilda ords	Eleven lär sig gissa och härleda nya ords och uttrycks betydelser samt att göra iakttagelser om	I2 undervisningen iakttar man huvudsakligen talat språk. Eleverna övar på att härleda ords betydelse	K1, K4, K5	Vanliga, vardagliga ord och uttryck. Olika slags ordlekar och ordkonst kan gärna användas i undervisningen.

och uttrycks betydelser.	språket och språkbruket. (används inte som bedömnings- grund)	utifrån kontexten, allmänbildningen eller andra språkkunskaper.		<i>Tyngdpunkten läggs på K4.</i>
<i>Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera</i>				
M6 Uppmuntra eleven att använda språket på ett mångsidigt sätt i olika kommunikations-situationer.	Eleven lär sig använda språket i ett antal ofta återkommande, rutinmässiga kommunikations-situationer med hjälp av sin samtalsparner.	I3 Innehållet väljs utgående från elevernas vardag och intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna. En central del av innehållet i undervisningen är att använda språket för olika syften/ t.ex. för att hälsa, säga adjö, berätta om sig själv samt för olika situationer i vardagen. Eleverna tränar ett artigt språkbruk i olika kommunikations-situationer. Som en del av kommunikationen tränar eleverna ordförråd samt strukturer och fraser hjälp av sång, lek, drama och spelifiering.	K1, K2, K4, K6, K7	<i>Utgå från elevernas önskemål och intressen då ni tillsammans väljer teman. Eleverna får öva att använda finska i olika sammanhang med hjälp av olika aktiverande arbetssätt som t.ex. lek, sång, drama. Eleverna lär sig att skilja på vardagsspråk och standardspråk. De övar ett artigt språkbruk. Tyngdpunkten läggs på K1, K4 och K6.</i>
M7 Handleda eleven att använda olika non-verbala tillvägagångssätt samt olika sätt för att härleda ords betydelse. Uppmuntra eleven att uttrycka sina egna iakttagelser och sina svårigheter att förstå budskapet.	Eleven lär sig använda non-verbala hjälpmedel till exempel gester, miner, ordförråd och digitala färdigheter för att klara av kommunikations-situationer. Eleven lär sig gissa eller härleda enskilda ords betydelse. Eleven lär sig	I3 undervisningen diskuterar och funderar man över hur man ska agera om endast har ringa kunskaper i ett språk. Eleverna övar att använda olika hjälpmedel för att kommunicera till exempel till att använda gester och att rita.	K1, K2, K3, K4, K5, K7	<i>Eleverna övar Non-verbala uttrycksätt som är universella för olika språk, för att inse att man till en viss del kan kommunicera trots att man inte har samma språk. T.ex. lekar, sång och drama.</i>

	uttrycka att hen har förstått budskapet. Eleven lär sig framföra sina egna iakttagelser.	Eleverna övar att härleda ords betydelse utifrån kontexten, allmänbildningen eller språkkunskaper. Eleverna lär sig uttryck som behövs då det uppstår problem med att förstå budskapet.		
M8 Uppmuntra eleven att använda det finska språket på ett för kommunikations-situationen lämpligt sätt.	Eleverna lär sig använda ett antal för språket och kulturen vanliga artighetsfraser.	I3 Eleven får vänja sig vid att använda de för språket och kulturen vanligaste artighetsfraserna i vardagliga kommunikations-situationer, till exempel för att hälsa, säga adjö, tacka och be om hjälp. Eleverna övar olika naturliga sätt att reagera i kommunikations-situationer.	K2, K3, K4, K6, K7	<i>Eleverna får tillfällen att ofta öva på de vanligaste artighetsfraserna i olika situationer där eleven kan tänkas behöva fraserna i vardagen. Till exempel via butiksslek, hälsningar vid möten, tack och var så god samt hur be om hjälp. Tyngdpunkten läggs på K3 och K7.</i>
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				
M9 Handleda eleven att förstå målspråkets vanligaste ord och uttryck i kommunikations-situationer som är bekanta för eleven.	Eleven lär sig förstå ett antal ord och uttryck som hen hör och ser.	I3 Innehållen väljs utgående från elevernas vardag och egna intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna. Eleverna får i första hand ta del av talade texter och så småningom även skrivna texter samt språket som hörs och syns i vardagen. Eleverna övar att iaktta uttalet och betoningen av	K1, K2, K3, K4, K5, K7	<i>Arbete med berättelser, bilder, texter.</i>

		ord på finska. Eleverna övar att förstå språket med hjälp av sång, lek, ramsor, berättelser och bilder.		

Mål för undervisningen i A1-lärokursen i finska i årskurs 2				
Mål för undervisningen	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll som anknäver till målen	Mångsidig kompetens	Tyngdpunkts-område/ arbetssätt
<i>Kulturell mångfald och språklig medvetenhet</i>				
M1 Eleven bekantar sig med olika språk och kulturer i skolan, närmiljön samt i Norden. Eleven handleds att förstå finskans och svenskans ställning som nationalspråk. Eleven handleds att känna igen finska och kunna skilja det från andra språk.	Eleven lär sig iaktta olika språk och kulturer i sin vardag samt lär sig känna igen finska och skilja det från andra språk hen kan. (används inte som bedömningsgrund)	I1 I undervisningen reflekterar man tillsammans över vilka språk som talas i skolan, den närmaste omgivningen samt i Finland och Norden, och man bekantar sig med de olika kulturerna. Eleverna diskuterar vilka likheter och olikheter det finns mellan olika språk.	K1, K2, K5, K7	<i>Innehållet kan med fördel behandlas med hjälp av aktiverande arbetssätt som t.ex. lek, sång och drama. Tyngdpunkten läggs på K1 och K2.</i>
M2 Handleda eleven att värdesätta sin egen språkliga bakgrund samt språklig och kulturell mångfald.	Eleven lär sig värdesätta sin egen språkliga bakgrund och olika språk och kulturer. (används inte som bedömningsgrund)	I1 Eleverna funderar tillsammans på den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för olika gemenskaper.	K1, K2	<i>Innehållet kan med fördel behandlas med hjälp av aktiverande arbetssätt som t.ex. lek, sång, drama. Tyngdpunkten läggs på K2.</i>
<i>Färdigheter för språkstudier</i>				
M3 Erbjud eleven möjlighet att samarbeta med andra och fungera i grupp.	Eleven lär sig samarbeta och fungera i grupp med andra.	I2 Eleverna övar att samarbeta och arbeta parvis och i grupper.	K1, K2, K6	<i>Olika kooperativa metoder kan gärna användas i undervisningen. Begränsade arbeten i par eller grupp. Tyngdpunkten läggs på K1 och K6.</i>
M4 Handleda eleven att göra iakttagelser om språket och språkbruket samt	Eleven lär sig gissa och härleda nya ords och uttrycks	I2 I undervisningen iakttar man huvudsakligen talat språk.	K1, K4, K5	<i>Vanliga, vardagliga ord och uttryck. Olika slags ordlekar och ordkonst kan</i>

att gissa sig till och härleda enskilda ords och uttrycks betydelser.	betydelser samt att göra iakttagelser om språket och språkbruket. (används inte som bedömningsgrund)	Eleverna övar på att härleda ords betydelse utifrån kontexten, allmänbildningen eller andra språkkunskaper.		<i>gärna användas i undervisningen. Tyngdpunkten läggs på K4.</i>
M5 Eleven bekantar sig med olika sätt att lära sig språk och prövar vilka sätt att lära sig passar hen själv bäst. Eleverna övar att tillsammans ställa upp mål för sina språkstudier.	Eleven lär sig känna igen, pröva på och öva samt använda olika färdigheter för språkstudier.	I2 Eleverna diskuterar och funderar hur och på vilka olika sätt man kan lära sig språk. Eleverna övar olika sätt att lära sig språk. Eleverna övar sig på att utvärdera både sina egna och sina klasskamraters språkkunskaper med hjälp av till exempel Den europeiska språkportfolion.	K1, K7	<i>Eleverna övar tillsammans med en vuxen att ställa upp enkla mål för sina språkstudier. Eleverna övar att utvärdera sin egen kunskap samt ge kamratrespons.</i>
<i>Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera</i>				
M6 Uppmuntra eleven att använda språket på ett mångsidigt sätt i olika kommunikations-situationer.	Eleven lär sig använda språket i ett antal ofta återkommande, rutinmässiga kommunikations-situationer med hjälp av sin samtalspartner.	I3 Innehållet väljs utgående från elevernas vardag och intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna. En central del av innehållet i undervisningen är att använda språket för olika syften/ t.ex. för att hälsa, säga adjö, berätta om sig själv samt för olika situationer i vardagen. Eleverna tränar ett artigt språkbruk i olika kommunikations-situationer. Som en del av kommunikationen tränar eleverna	K1, K2, K4, K6, K7	<i>Utgå från elevernas önskemål och intressen då ni tillsammans väljer teman. Eleverna får öva att använda finska i olika sammanhang med hjälp av olika aktiverande arbetssätt som t.ex. lek, sång, drama. Eleverna lär sig att skilja på vardagsspråk och standardspråk. De övar ett artigt språkbruk. Tyngdpunkten läggs på K1, K4 och K6.</i>

		ordförråd samt strukturer och fraser hjälp av sång, lek, drama och spelifiering.		
M8 Uppmuntra eleven att använda det finska språket på ett för kommunikations-situationen lämpligt sätt.	Eleverna lär sig använda ett antal för språket och kulturen vanliga artighetsfraser.	I3 Eleven får vänja sig vid att använda de för språket och kulturen vanligaste artighetsfraserna i vardagliga kommunikations-situationer, till exempel för att hälsa, säga adjö, tacka och be om hjälp. Eleverna övar olika naturliga sätt att reagera i kommunikations-situationer.	K2, K3, K4, K6, K7	Eleverna får tillfällen att ofta öva på de vanligaste artighetsfraserna i olika situationer där eleven kan tänkas behöva fraserna i vardagen. Till exempel via butikslek, hälsningar vid möten, tack och var så god samt hur be om hjälp. Tyngdpunkten läggs på K3 och K7.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				
M9 Handleda eleven att förstå målspråkets vanligaste ord och uttryck i kommunikationssituationer som är bekanta för eleven.	Eleven lär sig förstå ett antal ord och uttryck som hen hör och ser.	I3 Innehållen väljs utgående från elevernas vardag och egna intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna. Eleverna får i första hand ta del av talade texter och så småningom även skrivna texter samt språket som hörs och syns i vardagen. Eleverna övar att iaktta uttalet och betoningen av ord på finska. Eleverna övar att förstå språket med hjälp av sång, lek, ramsor, berättelser och bilder.	K1, K2, K3, K4, K5, K7	Arbete med berättelser, bilder, texter.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				

M10 Handleda att i olika situationer som är bekanta för eleven använda de vanligaste orden på finska, särskilt i tal, samt att träna uttalet.	Eleven lär sig att använda de vanligaste orden och uttrycken samt att uttala dem förståeligt.	I3 Innehållet väljs utgående från elevernas vardag och egna intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna. Eleverna övar mycket och på ett mångsidigt sätt uttala och betona ord på finska. Eleverna övar ord och satsstrukturer som en del av kommunikationen i situationer som är bekanta för eleverna med hjälp av till exempel bilder, sång, lek, ramsor, berättelser, drama och spelifiering. Eleverna ges så småningom möjlighet att öva sig att skriva.	K1, K2, K3, K4, K5, K7	Varierande arbetssätt med betoning på det muntliga.

Handledning och stöd

Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

Mål för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för den modersmålsinriktade lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen inleds i åk 3 kan eleverna stifta bekantskap med finska texter av olika slag. Eleverna utvecklar sitt språk och sitt kunnande i finska samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån deras intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. I den modersmålsinriktade lärokursen ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språkets och den finska kulturens särdrag.

Mål för undervisningen i A1-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 1				
Mål för undervisningen	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll som an knyter till målen	Mångsidig kompetens	Tyngdpunktsområdel/ arbetssätt
<i>Kulturell mångfald och språklig medvetenhet</i>				
M1 Eleven bekantar sig med olika språk och kulturer i skolan, närmiljön samt i Finland och Norden. Handleda eleven att förstå finskans och svenskans ställning som nationalspråk. Handleda eleven att lägga märke till kännetecknande och kulturella särdrag i finska.	Eleven lär sig göra iakttagelser om olika språk och kulturer i sin vardag samt inser nyttan av de språkkunskaper som hen redan har. (används inte som bedömningsgrund)	I1 I undervisningen reflekterar man tillsammans över vilka språk som talas i skolan, närmiljön samt i Finland och Norden, och man bekantar sig med de olika kulturerna. Eleverna iakttar vilka likheter och olikheter det finns mellan olika språk. Eleverna reflekterar över och diskuterar den egna tvåspråkiga bakgrunden och kulturidentiteten.	K1, K2, K5, K7	Kännetecknande och kulturella särdrag i finska. Den egna tvåspråkiga bakgrunden. Innehållet kan med fördel behandlas med hjälp av aktiverande arbetssätt som t.ex. lek, sång och drama. Tyngdpunkten läggs på K1 och K2.
M2 Handleda eleven att värdesätta sin egen tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturidentitet samt språklig och kulturell mångfald.	Eleven lär sig värdesätta sin egen språkliga bakgrund och olika språk och kulturer. (används inte som bedömningsgrund)	I1 Eleverna funderar tillsammans på den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för olika gemenskaper.	K1, K2	Innehållet kan med fördel behandlas med hjälp av aktiverande arbetssätt som t.ex. lek, sång, drama. Tyngdpunkten läggs på K2.
<i>Färdigheter för språkstudier</i>				
M3 Erbjud eleven möjlighet att samarbeta med andra och fungera i grupp med andra samt att använda båda sina språk. Eleven lär sig samarbeta och fungera i grupp med andra.	Eleven lär sig samarbeta och fungera i grupp med andra.	I2 Eleverna övar att samarbeta och arbeta parvis och i grupper.	K1, K2, K6	Olika kooperativa metoder kan gärna användas i undervisningen. Tyngdpunkten läggs på K1 och K6.

M4 Uppmuntra eleven att göra iakttagelser om olika språk och språkbruket i både finska och svenska samt att härleda nya ords och uttrycks betydelser och att aktivt använda dem.	Eleven lär sig härleda nya ords och uttrycks betydelser samt att göra iakttagelser om språket och språkbruket. (används inte som bedömningsgrund)	I2 undervisningen iakttar man i huvudsak talat språk. Elevenna övar på att härleda nya ords och uttrycks betydelse utifrån kontexten, allmänbildningen och den egna tvåspråkiga bakgrunden och dubbla kulturidentiteten.	K1, K4, K5	Nya ord och uttryck. Olika slags ordlekar och ordkonst kan gärna användas i undervisningen. Tyngdpunkten läggs på K4.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				
M6 Uppmuntra eleven att aktivt använda språket på ett mångsidigt sätt och utveckla sina uttrycks- och kommunikationsfärdigheter i olika kommunikations-situationer.	Eleven lär sig använda språket i olika kommunikations-situationer.	I3 Innehållet väljs utgående från elevernas vardag och intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna med beaktande av deras tvåspråkiga bakgrund. En central del av innehållet är att använda språket för olika syften och att öva ett artigt språkbruk i olika kommunikations-situationer. Elevenna ges möjlighet att använda språket i olika situationer som främjar elevernas språkliga utveckling och ger lämpliga utmaningar med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund. Som en del av kommunikationen utvidgar eleverna ordförråd och strukturer med	K1, K2, K4, K6, K7	Utgå från elevernas önskemål och intressen då ni tillsammans väljer teman. Elevenna får öva att använda finska i olika sammanhang med hjälp av olika aktiverande arbetssätt som t.ex. lek, sång, drama. Elevenna lär sig att skilja på vardagsspråk och standardspråk. De övar ett artigt språkbruk. Tyngdpunkten läggs på K1, K4 och K6.

		hjälp av sång, lek, drama och spelifiering.		
M7 Handleda eleven att använda olika non-verbala tillvägagångssätt och olika sätt för att härleda ords betydelse. Uppmuntra eleven att uttrycka sina egna iakttagelser och sina svårigheter att förstå budskapet.	Eleven lär sig använda non-verbala hjälpmedel till exempel gester, miner, ordförråd och digitala färdigheter för att hantera kommunikations-situationer. Eleven lär sig framföra sina egna iakttagelser.	I3 Eleverna övar att använda olika hjälpmedel för att kommunicera, till exempel att använda gester och att rita samt övar sig på att härleda nya ords och uttrycks betydelse utifrån kontexten, allmänbildningen och den egna tvåspråkiga bakgrunden och den dubbla kulturidentiteten. Eleverna lär sig utnyttja sin tvåspråkiga bakgrund i olika situationer.	K1, K2, K3, K4, K5, K7	
M8 Uppmuntra eleven att använda finska språket på ett för kommunikations-situationen lämpligt sätt samt känna igen kulturella drag i interaktionen på finska och svenska.	Eleverna lär sig fungera naturligt i olika kommunikations-situationer.	I3 Eleverna övar på olika naturliga sätt att uttrycka sig och reagera i olika vardagliga kommunikations-situationer.	K2, K3, K4, K6, K7	<i>Eleverna lär sig att skilja på vardagsspråk och standardspråk i anknytning till praktiska vardagssituationer (t.ex. hemma, i butiken, i skolan, i media). Tyngdpunkten läggs på K3 och K7.</i>
<i>Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter</i>				
M9 Handleda eleven att utveckla sina kunskaper i finska språket i olika slags situationer samt att bekanta sig med muntliga och skriftliga åldersenliga texter.	Eleven lär sig att beskriva och återge företeelser muntligt och med hjälp av olika typer av texter.	I3 Innehållen väljs utgående från elevernas vardag och egna intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna och med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund. Eleven får i första hand	K1, K2, K3, K4, K5, K7	<i>Arbete med berättelser, bilder, texter.</i>

		ta del av talade texter och så småningom även skrivna texter samt bekanta sig med de språkliga dragen i dessa. Eleverna övar att utnyttja finskspråkigt material och utvecklar sina färdigheter i finska med hjälp av sång, lek, ramsor, berättelser och bilder. Eleverna övar tillsammans att lyssna, tala och så småningom läsa och skriva på finska utifrån de teman som behandlas i undervisningen.		

Mål för undervisningen i A1-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 2				
Mål för undervisningen	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll som an knyter till målen	Mångsidig kompetens	Tyngdpunkts-område
<i>Kulturell mångfald och språklig medvetenhet</i>				
M1 Eleven bekantar sig med olika språk och kulturer i skolan, närmiljön samt i Finland och Norden. Handleda eleven att förstå finskans och svenskans ställning som nationalspråk. Handleda eleven att lägga märke till kännetecknande och kulturella särdrag i finska.	Eleven lär sig göra iakttagelser om olika språk och kulturer i sin vardag samt inser nyttan av de språkkunskaper som hen redan har. (används inte som bedömningsgrund)	I1 I undervisningen reflekterar man tillsammans över vilka språk som talas i skolan, närmiljön samt i Finland och Norden, och man bekantar sig med de olika kulturerna. Elevenna iakttar vilka likheter och olikheter det finns mellan olika språk. Elevenna reflekterar över och diskuterar den egna tvåspråkiga bakgrunden och kulturidentiteten.	K1, K2, K5, K7	<i>Vardagsspråk, skolspråk</i> <i>Medvetenhet om olika varianter av finska, t.ex. kan man bekanta sig med olika dialekter</i>
M2 Handleda eleven att värdesätta sin egen tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturidentitet samt språklig och kulturell mångfald.	Eleven lär sig värdesätta sin egen språkliga bakgrund och olika språk och kulturer. (används inte som bedömningsgrund)	I1 Elevenna funderar tillsammans på den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för olika gemenskaper.	K1, K2	<i>Olika familjer och släkten, uppmärksamma språkliga identiteten och mångfalden på ett positivt och för eleven passande sätt</i>
<i>Färdigheter för språkstudier</i>				
M3 Erbjud eleven möjlighet att samarbeta med andra och fungera i grupp med andra samt att använda båda sina språk. Eleven lär sig samarbeta och fungera i grupp med andra.	Eleven lär sig samarbeta och fungera i grupp med andra.	I2 Elevenna övar att samarbeta och arbeta parvis och i grupper.	K1, K2, K6	<i>Hänsynsfullt talesätt på båda språken</i>

M4 Uppmuntra eleven att göra iakttagelser om olika språk och språkbruket i både finska och svenska samt att härleda nya ords och uttrycks betydelser och att aktivt använda dem.	Eleven lär sig härleda nya ords och uttrycks betydelser samt att göra iakttagelser om språket och språkbruket. (används inte som bedömningsgrund)	I2 undervisningen iakttar man i huvudsak talat språk. Elevenna övar på att härleda nya ords och uttrycks betydelse utifrån kontexten, allmänbildningen och den egna tvåspråkiga bakgrunden och dubbla kulturidentiteten.	K1, K4, K5	<i>Temahelheter, bekanta teman på olika språk</i>
M5 Eleven bekantar sig med olika sätt att lära sig språk och prövar vilka sätt att lära sig som passar hen själv bäst. Elevenna övar tillsammans att ställa upp mål för sina språkstudier.	Eleven lär sig känna igen, pröva, öva samt använda olika färdigheter för språkstudier.	I2 Elevenna diskuterar och funderar hur och på vilka olika sätt man kan lära sig språk. Elevenna övar olika sätt att lära sig språk. Elevenna övar på att utvärdera både sina egna och sina klasskamraters språkkunskaper med hjälp av till exempel den europeiska språkportfolion.	K1, K7	<i>Varierande arbetssätt, olika lekar, drama men kanske även skrift, att reflektera hur man lär sig språk</i>
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				
M6 Uppmuntra eleven att aktivt använda språket på ett mångsidigt sätt och utveckla sina uttrycks- och kommunikationsfärdigheter i olika kommunikations-situationer.	Eleven lär sig använda språket i olika kommunikations-situationer.	I3 Innehållet väljs utgående från elevernas vardag och intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna med beaktande av deras tvåspråkiga bakgrund. En central del av innehållet är att använda språket för olika syften och att öva ett artigt språkbruk i olika	K1, K2, K4, K6, K7	<i>Fästa uppmärksamhet vid kommunikationen och genom att se det positiva.</i> <i>Uppmuntra till vilja att träna kommunikationsfärdigheter.</i>

		kommunikations-situationer. Eleverna ges möjlighet att använda språket i olika situationer som främjar elevernas språkliga utveckling och ger lämpliga utmaningar med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund. Som en del av kommunikationen utvidgar eleverna ordförråd och strukturer med hjälp av sång, lek, drama och spelifiering.		
M8 Uppmuntra eleven att använda finska språket på ett för kommunikations-situationen lämpligt sätt samt känna igen kulturella drag i interaktionen på finska och svenska.	Eleverna lär sig fungera naturligt i olika kommunikations-situationer.	I3 Eleverna övar på olika naturliga sätt att uttrycka sig och reagera i olika vardagliga kommunikations-situationer.	K2, K4, K6, K7	<i>Eleverna lär sig att skilja på vardagsspråk och standardspråk i anknytning till praktiska vardagssituationer (t.ex. hemma, i butiken, i skolan, i media).</i>
<i>Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter</i>				
M9 Handleda eleven att utveckla sina kunskaper i finska språket i olika slags situationer samt att bekanta sig med muntliga och skriftliga åldersenliga texter.	Eleven lär sig att beskriva och återge företeelser muntligt och med hjälp av olika typer av texter.	I3 Innehållen väljs utgående från elevernas vardag och egna intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna och med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund. Eleven får i första hand ta del av talade texter och så småningom även skrivna texter	K1, K2, K3, K4, K5, K7	<i>Biblioteksbesök, uppmuntra till nyfikenhet gentemot texter, bilder, berättelser.</i>

		samt bekanta sig med de språkliga dragen i dessa. Eleverna övar att utnyttja finskspråkigt material och utvecklar sina färdigheter i finska med hjälp av sång, lek, ramsor, berättelser och bilder. Eleverna övar tillsammans att lyssna, tala och så småningom läsa och skriva på finska utifrån de teman som behandlas i undervisningen.		
<i>Växande språkkunskap, förmåga att producera texter</i>				
M10 Erbjuda eleven rikliga möjligheter att använda finska, särskilt i tal, i många olika situationer.	Eleven lär sig att använda finska mångsidigt i olika situationer.	I3 Innehållet väljs utgående från elevernas vardag och egna intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna och med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla språkidentitet. Eleverna utvidgar sitt ordförråd och övar på ett mångsidigt sätt ord och strukturer som en del av kommunikationen i olika situationer med hjälp av aktiverande arbetssätt, digitala hjälpmedel och till exempel sång, lek, ramsor, berättelser, drama och	K1, K2, K3, K4, K5, K7	<i>Varierande arbetssätt med betoning på det muntliga</i>

		spelifiering. Eleverna får så småningom öva sig på att skriva.		

13.6.8. Livsåskådningskunskap

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1–2 ska tyngdpunkten i undervisningen i livsåskådningskunskap ligga på att utveckla elevernas samarbets- och kommunikationsförmåga, uttrycksförmåga samt tänkande och lärande. Genom att vara lyhörd för och respektera elevens tankar och erfarenheter hjälper man eleven att utveckla en sund självkänsla och en positiv självbild.

Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter. I de svenska skolorna i Kyrkslätt undervisas elever med olika livsåskådningar i samma grupp. Undervisningen ska vara religiöst och konfessionellt obunden. Att lära sig tillsammans över religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och gemenskap. Skolans personal ska bemöta elevernas olika religioner, åskådningar och traditioner med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation och elevernas utveckling till humana människor.

Religion och livsåskådningskunskap årskurserna 1-2

Målet för ämnet är i årskurserna 1-2 är att öka elevens förmåga att sträva efter ett gott liv. Den egna identiteten stärks genom kunskap om kultur och tradition inom den egna familjen och närmiljön. Kunskap för ett gott liv övas genom vardagliga situationer och diskussioner. Eleven lär sig att ta ansvar för sig själv och andra, samt för vår miljö.

Årskurs 1

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 1:

- Vad är religion och livsåskådningskunskap
- Skapelsemyter

Följande innehåll bör undervisas differentierat i evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 1:

- Vinterns högtider
- Heliga och viktiga byggnader
- Vårens högtider
- Moral

Årskurs 2

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 2:

- Vad är religion och livsåskådningskunskap
- Leva tillsammans
- Barnkonventionen
- Ett gott liv

Följande innehåll bör undervisas differentierat i evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 2:

- Höstens högtider
- Församling, förening och organisationer
- Vårens högtider
- Riter och traditioner

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Vid valet av arbetssätt är det med tanke på läroämnets mål viktigt att skapa en trygg och öppen psykisk och social lärmiljö, där eleven upplever att hen blir hörd och respekterad. Eleven ska uppmuntras till självstyrt lärande. Den fysiska lärmiljön utvecklas så att den tar hänsyn till olika sätt att arbeta och lära sig och går lätt att förändra. De gemensamma, lärarledda undersökande diskussionerna berikas med konkreta aktiviteter, sagor, berättelser, lekar, musik, bildkonst och drama. Digitaliseringen av barnens livsmiljö ska beaktas i arbetet.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs särskilt för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd ska beaktas vid valet av arbetssätt.

Bedömning av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Bedömningen av lärande ska vara handledande och uppmuntrande. Mångsidig respons ges i samband med arbetet och gemensamma diskussioner. Bedömningen ska stödja och stärka elevernas delaktighet och självförtroende. Responsen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och uppmuntra dem att uttrycka sina tankar. Eleverna ska i undervisningen ges utrymme och uppmuntras att ifrågasätta och ställa frågor samt att motivera sina åsikter och lyssna på andras

synpunkter. Mångsidiga arbetssätt ger eleverna möjligheter att visa och själva ge akt på sina framsteg och kunskaper.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i livsåskådningskunskap är följande

- framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp
- framsteg i förmågan att uttrycka tankar och att lyssna på andra.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Att växa till ett gott liv

Eleverna tränar samtalsfärdigheter genom att lära sig lyssna på andra med respekt och genom att öva att uttrycka sig tydligt. De reflekterar tillsammans över betydelsen av gott handlande, rätt och fel och att skilja mellan dem samt på människans godhet. Tillsammans undersöker man vad vänskap innefattar och betyder i barns liv.

I2 Olika sätt att leva

Eleverna reflekterar över frågan "Vem är jag?" och olika sätt att leva och tänka. Tillsammans undersöker man olika livsstilar, särskilt sådana som anknyter till elevens egen hem- och kulturbakgrund.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv

Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet i olika vardagliga situationer och miljöer i sitt liv. De stiftar inledningsvis bekantskap med barnets rättigheter och barnets ställning i olika samhällen.

I4 Naturen och en hållbar framtid

Eleverna undersöker olika levnadssätt i världen och reflekterar samtidigt över livets förgänglighet. Tillsammans fördjupar man sig i berättelser om världens uppkomst. Eleverna undersöker sin egen närmiljö och granskar hur de egna valen och handlingarna påverkar miljön. Eleverna försöker hitta betydelsefulla upplevelser som hör samman med naturen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4
M2	I2	K1, K2, K7
M3	I1	K1, K2, K7
M7	I2	K2, K4
M8	I1, I2, I3, I4	K2, K3, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lyssna på andra elevers åsikter och tankar

Eleverna tränar samtalsfärdigheter genom att lära sig lyssna på andra med respekt och genom att öva att uttrycka sig tydligt.

M2 uppmuntra eleven att uttrycka sina egna tankar och känslor på olika sätt

Eleverna reflekterar över frågan "Vem är jag?" och olika sätt att leva och tänka.

M3 vägleda eleven att värdesätta sina egna och andras tankar

Eleven övar sig att lyssna på andra med respekt.

M7 handleda eleven att lära känna seder och bruk i närmiljön

Tillsammans undersöker man olika livsstilar, särskilt sådana som anknyter till elevens egen hem- och kulturbakgrund.

M8 handleda eleven att förstå grundläggande faktorer för att människor ska kunna leva tillsammans

Eleverna undersöker betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet i vardagliga situationer.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Att växa till ett gott liv

Eleverna tränar samtalsfärdigheter genom att lära sig lyssna på andra med respekt och genom att öva att uttrycka sig tydligt. De reflekterar tillsammans över betydelsen av gott handlande, rätt och fel och att skilja mellan dem samt på människans godhet. Tillsammans undersöker man vad vänskap innefattar och betyder i barns liv.

I2 Olika sätt att leva

Eleverna reflekterar över frågan "Vem är jag?" och olika sätt att leva och tänka. Tillsammans undersöker man olika livsstilar, särskilt sådana som anknyter till elevens egen hem- och kulturbakgrund.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv

Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet i olika vardagliga situationer och miljöer i sitt liv. De stiftar inledningsvis bekantskap med barnets rättigheter och barnets ställning i olika samhällen.

I4 Naturen och en hållbar framtid

Eleverna undersöker olika levnadssätt i världen och reflekterar samtidigt över livets förgänglighet. Tillsammans fördjupar man sig i berättelser om världens uppkomst. Eleverna undersöker sin egen

närmiljö och granskar hur de egna valen och handlingarna påverkar miljön. Eleverna försöker hitta betydelsefulla upplevelser som hör samman med naturen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4
M2	I2	K1, K2, K7
M3	I1	K1, K2, K7
M4	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K7
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K3, K4
M6	I1, I2, I3, I4	K1, K3, K7
M8	I1, I2, I3, I4	K2, K3, K7
M9	I4	K3, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lyssna på andra elevers åsikter och tankar

Eleverna reflekterar tillsammans över betydelsen av gott handlande, rätt och fel och att skilja mellan dem samt på människans godhet.

M2 uppmuntra eleven att uttrycka sina egna tankar och känslor på olika sätt

Tillsammans undersöker man olika livsstilar, särskilt sådana som anknyter till elevens egen hem- och kulturbakgrund.

M3 vägleda eleven att värdesätta sina egna och andras tankar

Tillsammans undersöker man vad vänskap innefattar och betyder i barns liv.

M4 främja elevens förmåga att ställa frågor och framföra motiverade argument

Eleverna tränar samtalsfärdigheter genom att lära sig lyssna på andra med respekt och genom att öva att uttrycka sig tydligt.

M5 vägleda eleven att uppfatta orsak och verkan samt etiska aspekter i vardagliga situationer

Eleverna reflekterar över gott handlande, rätt och fel och att skilja mellan dem samt på människans godhet.

M6 uppmuntra eleven att reflektera över skillnaden mellan rätt och fel samt godhet

Eleverna reflekterar tillsammans över betydelsen av gott handlande, rätt och fel och att skilja mellan dem samt på människans godhet.

M8 handleda eleven att förstå grundläggande faktorer för att människor ska kunna leva tillsammans

Eleverna stiftar inledningsvis bekantskap med barnets rättigheter och barnets ställning i olika samhällen.

M9 vägleda eleven att respektera och uppskatta naturen och sin närmiljö

Eleverna undersöker sin egen närmiljö och granskar hur de egna valen och handlingarna påverkar miljön. Eleverna försöker hitta betydelsefulla upplevelser som hör samman med naturen.

13.6.9. FRÄMMANDE SPRÅK

Engelska, A-lärokurs

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera muntligt med elever och grupper också på olika håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan i en internationell värld.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i engelska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i A-lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för A-lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i A-lärokursen inleds kan eleverna preliminärt stifta bekantskap med olika språk, till exempel engelska, samiska eller annat främmande språk. Sådan verksamhet

kallas för språkdusch. Eleverna lär sig grunderna i språket eller språken samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån elevernas intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. Språkdusch kan också ordnas i högre årskurser.

13.6.10. Gymnastik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

"Vi leker och rör på oss tillsammans."

I årskurserna 1–2 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att tillägna sig sensomotoriska färdigheter och grundläggande motoriska färdigheter, att göra saker tillsammans och att utveckla sociala färdigheter och stärka de positiva upplevelserna av gymnastik. Undervisningen ska hjälpa eleverna att möta emotionellt varierande situationer. Elevernas fantasi och idéer ska utnyttjas i undervisningen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 1–2

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I undervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årstiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap och ger möjlighet till uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 1–2

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydliga. Upplevelsen av att kunna och den sociala

Samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 1–2 är det viktigt att upptäcka sådana motoriska svårigheter som kan ha samband med andra inlärningssvårigheter.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 1–2

Bedömningen av lärandet ska stödja eleverna att röra på sig med hjälp av gymnastik. Syftet är med andra ord att stödja utvecklingen av den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig information om elevernas lärande, arbetssätt och framsteg.

I bedömningen ska man sträva efter att fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov och stödja dem. Elevens hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen. Bedömningen görs utgående från observation av elevernas aktivitet och arbete och genom att eleverna handleds i självbedömning.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i gymnastik är följande

- framsteg i förmågan att finna lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer
- framsteg i de grundläggande motoriska färdigheterna och träningen av dem
- framsteg i förmågan att agera tryggt och aktivt i överenskomna uppgifter
- framsteg i förmågan att arbeta självständigt och tillsammans med andra.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik innehåller mycket fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs lekar, uppgifter och idrottsformer där eleverna får träna sin balans- och rörelseförmåga (t.ex. att klättra, springa och hoppa) och sin förmåga att hantera redskap (t.ex. utföra uppgifter med olika redskap och spela boll) och i olika lärmiljöer (t.ex. i en sal, i naturen, på snö och is). Kroppskontrollen främjas genom olika uppgifter (t.ex. gymnastik- och musiklekar), där eleverna övar sig att uppfatta sin kropp, att uttrycka sig och att röra sig i takt till en rytm.

Eleverna får genom mångsidiga och trygga uppgifter lära sig att röra sig inomhus och utomhus under olika årstider och i olika lärmiljöer. Vattenvaneövningar och simning ingår i gymnastikundervisningen.

I2 Social funktionsförmåga

Gymnastikundervisningen omfattar enkla motionslekar med regler, uppgifter och spel där eleverna samarbetar och får erfarenhet av att hjälpa varandra.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen väljs roliga och uppfriskande lekar och uppgifter där eleverna får uppleva att de lyckas samt med stöd av läraren möta emotionellt varierande situationer, t.ex. situationer som uppstår under lek, tävlingar eller spel.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3, K6, K7
M7	I2	K2, K3, K6, K7
M8	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig och att självständigt och tillsammans med andra pröva nya, olika gymnastikuppgifter samt våga uttrycka sig själv genom gymnastiken

Genom varierande och mångsidiga aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap, samt att röra sig till musik, takt och rytm) får eleven positiva upplevelser av att röra på sig.

M4 lära eleven att röra sig tryggt i olika miljöer, med olika redskap och på olika ställningar

Genom att på ett varierande och lekfullt sätt öva olika rörelseformer (t.ex. balansera på gatstenar, på en gymnastikbänk, på linjer i gymnastiksalen, i omväxlande skogsterräng, samt åka skridskor och skida) lär sig eleven att uppfatta och bemästra sina kroppsrörelser.

Genom att röra på sig på ett varierande underlag i varierande terräng (t.ex. genom hinderbanor, gymnastisera, tafattlekar, att balansera på gatstenar, på en gymnastikbänk, på linjer, i omväxlande skogsterräng, samt att åka skridskor och skida) tränar eleven sig i att röra sig tryggt i olika miljöer.

M5 vänja eleven vid att röra sig i vatten och träna grundläggande simkunnighet

Genom att på ett lekfullt sätt vistas i vatten, övar eleven upp sin vattenvana.

M6 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

Genom tydliga och konsekventa regler och förhållningssätt under undervisningen, lär sig eleven vikten av sakligt betende för att trygga säkerheten och glädjen för alla under gymnastiklektionerna.

M7 vägleda eleven att reglera sina handlingar och känslouttryck i sociala situationer i gymnastiken

Genom att introducera principen om rent spel, samt genom varierande och mångsidiga spel och lekar, tränar eleven sig i att vinna och förlora både individuellt och i grupp.

M8 stödja samarbetsfärdigheterna, t.ex. att följa gemensamt överenskomna regler genom att vägleda eleven att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas

Genom varierande och mångsidiga spel och lekar, där varje elev har en specifik och tydlig roll, tränar eleven sig i att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas.

M10 se till att eleven får positiva upplevelser av gymnastik och uppmuntra eleven att testa gränserna för sin förmåga

Genom mängder av positiv feedback, konstruktiv feedback, samt uppmuntran till framsteg uppmuntras eleven till att testa sina gränser och att inte ge upp.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik innehåller mycket fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs lekar, uppgifter och idrottsformer där eleverna får träna sin balans- och rörelseförmåga (t.ex. att klättra, springa och hoppa) och sin förmåga att hantera redskap (t.ex. utföra uppgifter med olika redskap och spela boll) och i olika lärmiljöer (t.ex. i en sal, i naturen, på snö och is). Kroppskontrollen främjas genom olika uppgifter (t.ex. gymnastik- och musiklekar), där eleverna övar sig att uppfatta sin kropp, att uttrycka sig och att röra sig i takt till en rytm.

Eleverna får genom mångsidiga och trygga uppgifter lära sig att röra sig inomhus och utomhus under olika årstider och i olika lärmiljöer. Vattenvaneövningar och simning ingår i gymnastikundervisningen.

I2 Social funktionsförmåga

Gymnastikundervisningen omfattar enkla motionslekar med regler, uppgifter och spel där eleverna samarbetar och får erfarenhet av att hjälpa varandra.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen väljs roliga och uppfriskande lekar och uppgifter där eleverna får uppleva att de lyckas samt med stöd av läraren möta emotionellt varierande situationer, t.ex. situationer som uppstår under lek, tävlingar eller spel.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3, K6, K7
M7	I2	K2, K3, K6, K7
M8	I2	K2, K6, K7
M9	I3	K1, K2, K3
M10	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig och att självständigt och tillsammans med andra pröva nya, olika gymnastikuppgifter samt våga uttrycka sig själv genom gymnastiken

Genom varierande och mångsidiga aktiviteter (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap, samt att röra på sig till musik, takt och rytm) och positiva upplevelser, vågar eleven uttrycka sig själv med sin kropp.

M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Genom mångsidiga och varierande rörelser och lekar (t.ex. skriva/forma olika mönster med hjälp av den egna kroppen, röra på sig på olika sätt med växlande snabbhet och lekar som går ut på att röra sig sicksack och väja) tränar eleven sin förmåga att uppfatta sig själv, sin kropp och sin omgivning.

M3 stärka de grundläggande motoriska färdigheterna (balans- och rörelseförmåga, förmåga att hantera redskap), så att eleven lär sig att anpassa dem i olika lärmiljöer, i olika situationer och under olika årstider

Genom att på ett varierande och lekfullt sätt öva olika rörelseformer (t.ex. balansera på gatstenar, på en gymnastikbänk, på linjer, i omväxlande skogsterräng, samt åka skridskor och skida) lär sig eleven att uppfatta och bemästra sina kroppsrorelser, hålla balansen och olika kroppsställningar.

M4 lära eleven att röra sig tryggt i olika miljöer, med olika redskap och på olika ställningar

Genom att röra på sig på ett varierande sätt i varierande terräng (t.ex. genom hinderbanor, gymnastisera, löp- och tafattlekar) tränar eleven sig i att röra sig i olika ställningar.

Genom att på ett varierande och leksfullt sätt röra sig med olika redskap (t.ex. genom att rulla, skuffa, studsa, kasta, fånga, sparka och slå med handen eller en racket på olika banor, i lekar och spel) tränar eleven sin förmåga att hantera olika redskap.

M5 vänja eleven vid att röra sig i vatten och träna grundläggande simkunnighet

Genom att på ett lekfullt och tryggt sätt vistas i vatten, övar eleven upp sin vattenvana, samt tränar grunderna i simkunnighet.

M6 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna

Genom tydliga och konsekventa regler och förhållningssätt under undervisningen, lär sig eleven vikten av sakligt beteende, att ta hänsyn till andra elever och till farosituationer i gymnastiken.

M7 vägleda eleven att reglera sina handlingar och känslouttryck i sociala situationer i gymnastiken

Genom att introducera principen om rent spel, samt genom varierande och mångsidiga spel och lekar, tränar eleven sig i att vinna och förlora både individuellt och i grupp. Eleven förstår att sträva efter att vara en god förlorare och en hänsynsfull vinnare.

M8 stödja samarbetsfärdigheterna, t.ex. att följa gemensamt överenskomna regler genom att vägleda eleven att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas

Genom varierande och mångsidiga spel och lekar, där varje elev har en specifik och tydlig roll, tränar eleven sig i att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas.

M9 stödja eleven att stärka sin positiva självbild och sin förmåga att arbeta självständigt och att uttrycka sig på olika sätt

Genom varierande och mångsidiga övningar där eleven jobbar mera självständigt, får handledning i att välja egen nivå och utvärdera sitt eget arbete, kan eleven stärka sin självbild.

M10 se till att eleven får positiva upplevelser av gymnastik och uppmuntra eleven att testa gränserna för sin förmåga

Genom mängder av positiv feedback, konstruktiv feedback, samt uppmuntran till framsteg uppmuntras eleverna till att testa sina gränser och att inte ge upp.

13.6.11. Modersmål och litteratur

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med

sig av läsupplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärnings svårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I **årskurserna 1-2** har undervisningen i läroämnet modersmål och litteratur som särskilt uppdrag att, utgående från elevernas individuella förutsättningar, stärka uttrycks- och kommunikationsfärdigheterna och den språkliga medvetenheten samt att stödja eleven i att utveckla färdighet i att lyssna, tala, läsa och skriva. Undervisningens uppgift är att väcka intresset för språkliga uttrycksformer, drama och litteratur samt för att tolka och producera många olika slag av texter. Inom undervisningen ska man se till att läroprocessen blir progressiv från förskola till skola gällande både basfärdigheterna i modersmålet och de centrala mångsidiga kompetenserna.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1-2

Lärmiljön ska utgöra en mångsidig text- och språkmiljö. Det ska finnas god tillgång till litteratur och olika slags texter som intresserar eleverna. Eleverna ska självständigt och tillsammans få producera texter som publiceras i klassen och i andra bekanta miljöer. Språket ska undersökas genom lek, till exempel med hjälp av roll-, drama- och teaterlekar. De olika delområdena ska integreras i undervisningen så att eleverna tillägnar sig olika färdigheter i läroämnet samtidigt som de lär sig att gestalta olika företeelser språkligt. Genom att bekanta sig med skolbiblioteks- eller närbiblioteksverksamheten och med olika kulturevenemang för barn utvidgas lärmiljön till områden utanför klassrummet. Den kulturella mångfalden i närmiljön och medierna ska också utnyttjas. Undervisningen ska fokusera på att dela upplevelser och öva färdigheter tillsammans och individuellt, också med hjälp av digitala verktyg. Drama ska integreras i litteraturundervisningen och i andra läroämnen, till exempel musik, gymnastik, omgivningslära.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1-2

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling samt inläringen av läs- och skrivfärdigheter i samarbete med hemmen. Det är viktigt att identifiera språksvårigheter vad gäller tal, läsning eller skrivning och att erbjuda stöd så tidigt som möjligt. Läraren ska visa hur man läser och förstår ord, meningar och texter och skriver på olika sätt. Eleven uppmuntras att använda medier på ett mångsidigt och tryggt sätt. Språkligt begåvade elever ska erbjudas mera utmanande uppgifter, material och textmiljöer. Alla elever oavsett kön ska stödjas så att de hittar texter och arbetssätt som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Bedömningen ska handleda och sporra eleverna. Genom att diskutera med eleverna och genom att ge och ta emot respons styr läraren såväl hela undervisningsgruppen som den enskilda elevens lärande och framsteg. I årskurs 1–2 är utgångspunkten och målet för bedömningen av lärandet att ge en helhetsbild av elevens språkliga utveckling inom alla målområden. Genom den respons som baserar sig på bedömningen ska elevens kommunikativa färdigheter, verbala uttrycksförmåga samt utvecklingen av grundläggande läs- och skrivefärdigheter beaktas. Genom respons som baserar sig på utvärdering av elevens språkliga utveckling ska eleven få information om sina språkliga styrkor och om hur de språkliga och kommunikativa färdigheterna har utvecklats. Eleven ska också få mångsidig feedback om hur hen förstår och använder språket, uttrycker sig, deltar i diskussioner och tolkar och producerar texter. Det är viktigt med uppmuntrande respons inom de olika färdighetsområdena. Eleven ska uppmuntras att observera sina egna modersmålskunskaper och vårdnadshavarna ska ges tillräcklig information om hur deras barns språkliga färdigheter, inklusive läs- och skrivefärdigheter, utvecklas.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen inom alla lärokurs i läroämnet modersmål och litteratur är följande

- framsteg i förmågan att uttrycka sig och kommunicera samt att utveckla ordförrådet
- framsteg i läsfärdigheten, textförståelsen och läsintresset
- framsteg i förmågan att producera texter, speciellt att skriva för hand och använda tangentbord
- framsteg i förmågan att förstå språk och kultur, speciellt då det gäller att reflektera över vardagsspråket och ords betydelser.

Svenska och litteratur

Lärokursens uppdrag i årskurs 1-2

I **lärokurserna 1-2** är det speciellt viktigt att eleverna lär sig grundläggande läs- och skrivefärdighet, och att de kommunicerar genom många olika uttryckssätt och lär sig att lära. Undervisningens syfte är att väcka intresse för språk och kommunikation och för att producera och tolka olika slag av texter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Lärmiljön ska utgöra en mångsidig text- och språkmiljö. Det ska finnas god tillgång till litteratur och olika slags texter som intresserar eleverna. Eleverna ska självständigt och tillsammans få producera texter som publiceras i klassen och i andra bekanta miljöer. Språket ska undersökas genom lek, till exempel med hjälp av roll-, drama- och teaterlekar. De olika delområdena ska integreras i undervisningen så att eleverna tillägnar sig olika färdigheter i läroämnet samtidigt som de lär sig att gestalta olika företeelser språkligt. Genom att bekanta sig med skolbiblioteks- eller närbiblioteksverksamheten och med olika kulturevenemang för barn utvidgas lärmiljön till områden utanför klassrummet. Den kulturella mångfalden i närmiljön och medierna ska också utnyttjas. Undervisningen ska fokusera på att dela upplevelser och öva färdigheter tillsammans och individuellt, också med hjälp av digitala verktyg. Drama ska integreras i litteraturundervisningen och i andra läroämnen, till exempel musik, gymnastik, omgivningslära.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling samt inläringen av läs- och skrivefärdigheter i samarbete med hemmen. Det är viktigt att identifiera språksvårigheter vad gäller tal, läsning eller

skrivning och att erbjuda stöd så tidigt som möjligt. Läraren ska visa hur man läser och förstår ord, meningar och texter och skriver på olika sätt. Eleven uppmuntras att använda medier på ett mångsidigt och tryggt sätt. Språkligt begåvade elever ska erbjudas mera utmanande uppgifter, material och textmiljöer. Alla elever oavsett kön ska stödjas så att de hittar texter och arbetssätt som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Bedömningen ska handleda och sporra eleverna. Genom att diskutera med eleverna och genom att ge och ta emot respons styr läraren såväl hela undervisningsgruppen som den enskilda elevens lärande och framsteg. I årskurs 1–2 är utgångspunkten och målet för bedömningen av lärandet att ge en helhetsbild av elevens språkliga utveckling inom alla målområden. Genom den respons som baserar sig på bedömningen ska elevens kommunikativa färdigheter, verbala uttrycksförmåga samt utvecklingen av grundläggande läs- och skrivfärdigheter beaktas. Genom respons som baserar sig på utvärdering av elevens språkliga utveckling ska eleven få information om sina språkliga styrkor och om hur de språkliga och kommunikativa färdigheterna har utvecklats. Eleven ska också få mångsidig feedback om hur hen förstår och använder språket, uttrycker sig, deltar i diskussioner och tolkar och producerar texter. Det är viktigt med uppmuntrande respons inom de olika färdighetsområdena. Eleven ska uppmuntras att observera sina egna modersmålskunskaper och vårdnadshavarna ska ges tillräcklig information om hur deras barns språkliga färdigheter, inklusive läs- och skrivfärdigheter, utvecklas.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på läroprocessen inom alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur är följande

- framsteg i förmågan att uttrycka sig och kommunicera samt att utveckla ordförrådet
- framsteg i läsfärdigheten, textförståelsen och läsintresset
- framsteg i förmågan att producera texter, speciellt att skriva för hand och använda tangentbord
- framsteg i förmågan att förstå språk och kultur, speciellt då det gäller att reflektera över vardagsspråket och ords betydelser.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna får öva sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld, att lyssna, fråga, svara och berätta ansikte mot ansikte i olika slag av kommunikationssituationer och för olika syften. De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer. Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig läsa och övar sig samtidigt i läsförståelse och i att använda grundläggande lässtrategier. Eleverna bekantar sig med sambandet mellan ljud och bokstav och med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild. Eleverna får möjlighet att iakttä och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer. De arbetar med bland annat bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter. Eleverna bekantar sig även med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och plats, speciellt i berättande, beskrivande och instruerande texter, och de lär sig förstå berättelsens grundbegrepp såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp. Läsupplevelsorna diskuteras med de övriga i gruppen och eleverna övar sig att återge en text med egna ord och reflektera kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd. Eleverna övar sig

i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera bilder och skriva texter och berätta för andra om sina iakttagelser.

I3 Att producera texter

Eleverna övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser och ur sin fantasi och sina inre bilder, både individuellt och tillsammans. Dessutom bekantar sig eleverna med textuella och språkliga drag som är typiska för berättelser såsom uttryck för tid och plats och berättelsestruktur. De använder sig av dessa strukturer i sina egna texter. Eleverna lär sig att forma och skriva textade gemener och versaler för hand och att använda tangentbord och skriva digitalt, lär sig grundläggande skrivregler såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken, användningen av versal i början av en mening och i namn och de övar rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Elevernas språkliga medvetenhet stärks genom att de laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp samt läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn. Eleverna får iakttäta det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur språkanvändningen påverkar omgivningen. De läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier. Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används. Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K3
M2	I1	K1, K2, K7
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4
M9	I3	K1, K4, K5, K7
M10	I3	K2, K4, K5
M11	I3	K1, K4, K5
M13	I4	K2, K3, K4
M14	I4	K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer

Eleven ges möjlighet att delta i samtal genom att lyssna, fråga, svara och berätta. Eleven uppmuntras till att lyssna till andra och uttrycka sina egna kunskaper, åsikter och erfarenheter i par-, grupp- och klassdiskussioner.

M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi, kommunikations- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet för eleven att delta i olika kommunikations-situationer och bli bekant med normerna för dessa

Eleven ges möjlighet att bekanta sig med kommunikationsövningar, drama, roll- och teaterlekar.

M5 sporra och handleda eleven vid läsinläringen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iaktta sin egen läsförståelse

Eleven upptäcker sambandet mellan ljud och bokstav och lär sig läsa. Eleven ges möjlighet att arbeta och reflektera kring olika slags texter. Eleven bekantar sig med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild. Eleven ges möjlighet att använda lässtrategier såsom att kunna förutse textens typ och innehåll utgående från rubriken och bilderna och sakta in vid naturliga ställen för att underlätta förståelsen av texten.

M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys

Eleven ges möjlighet att läsa olika slags texter.

M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och skrift

Eleven ges möjlighet till att producera texter, individuellt och tillsammans, utgående från sina tankar, upplevelser och iakttagelser och ur sin fantasi. Hen kan uttrycka sig genom tal, bild och skrift.

M10 erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer

Eleven bekantar sig med strukturella drag i berättelser. Eleven får öva sig i att använda tangentbord och skriva digitalt.

M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord, handleda eleven i att småningom börja planera och strukturera texter samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner

Eleven lär sig skriva textade gemener och versaler. Eleven bekantar med sig grundläggande skrivregler såsom mellanrum mellan ord, mening, skiljetecken och användningen av versal i början av en mening och i namn. Eleven tränar fonologisk medvetenhet.

M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintresse och använda sig av bibliotek

Eleven ges möjlighet att regelbundet använda bibliotek. Hen uppmuntras till att läsa regelbundet. Eleven har lyssnat till ett urval av bilderböcker, sagor och lättlästa böcker som förstärker bokstavsinläringen.

M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att producera kultur tillsammans med andra

Eleven ges möjlighet att ta del av kultur och högtidstraditioner.

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna får öva sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld, att lyssna, fråga, svara och berätta ansikte mot ansikte i olika slag av kommunikationssituationer och för olika syften. De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer. Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig läsa och övar sig samtidigt i läsförståelse och i att använda grundläggande lässtrategier. Eleverna bekantar sig med sambandet mellan ljud och bokstav och med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild. Eleverna får möjlighet att iaktta och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer. De arbetar med bland annat bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter. Eleverna bekantar sig även med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och plats, speciellt i berättande, beskrivande och instruerande texter, och de lär sig förstå berättelsens grundbegrepp såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp. Läsupplevelserna diskuteras med de övriga i gruppen och eleverna övar sig att återge en text med egna ord och reflektera kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd. Eleverna övar sig i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera bilder och skriva texter och berätta för andra om sina iakttagelser.

I3 Att producera texter

Eleverna övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser och ur sin fantasi och sina inre bilder, både individuellt och tillsammans. Dessutom bekantar sig eleverna med textuella och språkliga drag som är typiska för berättelser såsom uttryck för tid och plats och berättelsestruktur. De använder sig av dessa strukturer i sina egna texter. Eleverna lär sig att forma och skriva textade gemener och versaler för hand och att använda tangentbord och skriva digitalt, lär sig grundläggande skrivregler såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken, användningen av versal i början av en mening och i namn och de övar rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Elevernas språkliga medvetenhet stärks genom att de laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp samt läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn. Eleverna får iaktta det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur språkanvändningen påverkar omgivningen. De läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier. Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används. Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M3	I1	K1, K2, K7
M4	I1	K1, K2, K7
M5	I2	K1, K4, K5
M6	I2	K1, K2, K4
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K2, K4, K5
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I4	K2, K4, K7
M13	I4	K2, K3, K4
M14	I4	K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama

Eleven ges möjlighet att genom drama behandla det sedda, hörda, upplevda och lästa såsom barnlitteratur, sagor, berättelser och ramsor.

M4 stödja eleven i att utveckla kommunikativa färdigheter och förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt

Eleven ges möjlighet att arbeta tillsammans i par-, grupp- och klassituationer.

M5 sporra och handleda eleven vid läsinläringen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iakttä sin egen läsförståelse

Eleven ges möjlighet att fördjupa och effektivisera sin användning av lässtrategier. Hen görs uppmärksam på sin egen läsutveckling.

M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys

Eleven ges möjlighet till att analysera texter och bilder samt reflektera kring texters innehåll och återge texter med egna ord. Elevens läsande blir alltmer flytande.

M7 handleda eleven i att söka information på många olika sätt

Eleven uppmuntras att söka information i olika källor och delge informationen till andra. Eleven bekantar sig med god netetikett för användningen av digitala verktyg.

M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsupplevelser och samtidigt väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsupplevelser

Eleven ges möjlighet till att diskutera sina läsupplevelser tillsammans med andra. Genom att samtala om litteratur behandlas grundbegrepp som huvudperson, plats, tid och händelseförlopp.

M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord, handleda eleven i att småningom börja planera och strukturera texter samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner

Elevens skrivande blir alltmer flytande. Eleven lär sig känna grundläggande skrivregler såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken, användningen av versaler i början av en mening och i namn. Eleven ges möjlighet att öva rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten. Eleven bekantar sig med textuella och språkliga drag som är typiska för berättelser och kan använda dem i sina texter.

M12 sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk och sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra iakttagelser om språk och språkbruk och bli medveten om hur det egna språkbruket påverkar andra

Eleven ges möjlighet att laborera med språket. Hen iakttar skillnaden mellan talat och skrivet språk samt funderar över grundläggande språkliga begrepp.

M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintresse och använda sig av bibliotek

Eleven hittar själv lämplig litteratur och läser aktivt. Eleven har lyssnat till högläsning av litteratur med varierande infallsvinklar.

M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att producera kultur tillsammans med andra

Eleven sporras till att producera kultur tillsammans med andra.

13.6.12. Bildkonst

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

Läroämnets uppdrag i årskurs 1-2

I årskurserna 1-2 skapas grunden för elevernas personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Samtidig användning av olika sinnen och hela kroppen stödjer utvecklingen av uttrycksförmågan och de estetiska färdigheterna. Eleverna ska handledas att använda sin fantasi, begrepp inom bildkonsten och att uttrycka sig visuellt på olika sätt. Konkreta, lekfulla arbetssätt används i undervisningen. Eleverna uppmuntras till långsiktigt konstnärligt lärande. Förmågan att skapa och tolka bilder tränas också med hjälp av digitala verktyg och webbmiljöer. Eleverna uppmuntras att samarbeta, att dela med sig av sina upplevelser och att ta emot och ge respons på sitt visuella arbete.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 1–2

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 1–2 ska eleverna uppmuntras att experimentera på ett lekfullt sätt, att använda digitala verktyg och att arbeta tvärkonstnärligt. Undervisningen genomförs både i skolan och i olika byggda miljöer, i naturen och i webbmiljöer.

Att iaktta bilder

Med visuell kultur menar vi en plats där det visuella används för att skapa och omskapa mening. Visuell kommunikation bygger på att bilden kommunicerar något om sin historiska samtid, där även sådant som ansiktsuttryck, kroppsspråk, miljö, byggnader, bruksföremål och kläder är betydelsebärande, vi samtalar, analyserar och redogör huvuddragen i bildens historia. (M1, M2 & M3)

Att skapa bilder

Med visuella bilder menas sådana bilder som förekommer på papper, textil, insatta i ramar, framställda på datorskärm, illustrationer i tidningar och i annonser (dvs nästan alla bilder). För att kunna skapa tvådimensionella bilder behöver eleven kunskaper i bl.a. bildanalys, former, färger, symboler, komposition, detaljer och motiv med tredimensionella rum. (M4, M5, & M6)

Att tolka visuell kultur

Den visuella kulturen innefattar hur människans betydelseskapande praktiker tar uttryck visuellt. Vi behandlar bilder genom analys och tolkning och går igenom olika exempel från bl.a. mediala, kulturella, visuella och konstnärliga bilder ur ett historiskt perspektiv. Vi uppmuntrar eleven att ställa frågor inför de bilder vi möter i vardagen och diskuterar kring dessa bilder. (M7, M8 & M9)

Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden

Med visuell kultur menar vi hur vi kommunicerar med varandra, och om hur man kan integrera med andra människor genom estetiska uttrycksmedel. Vi lär oss förstå om konstens roll i samhället och hur konstarterna hänger ihop och funderar kring saker som estetik, etik och hur dessa förändrats genom tiderna. (M10 & 11)

MÅNGSIDIGA KOMPETENSOMRÅDEN

K1. Förmåga att tänka och lära sig

Eleven lär sig att arbeta på ett undersökande och problemlösande sätt Eleverna gör iakttagelser och övar sin observationsförmåga genom att söka information på olika sätt och kritiskt granska det innehåll som behandlas ur olika synvinklar Eleverna uppmuntras att ta ansvar för att ställa upp mål för sina egna och gruppens studier

K2. Kulturell och kommunikativ kompetens

Eleven identifierar centrala drag i inom bildkonsten I mån av möjlighet besöks lokala utställningar eller museibesök i närheten Eleven bekantar sig med kända konstnärer och utnyttjar kulturtjänster på internet Genom bildanalys undersöker eleven hur bildkonstverk är uppbyggda och lär sig självständigt och i grupp att tolka bildens innehåll och uppgift i samhället Eleverna lär sig att tyda olika kulturella budskap. Eleverna får möjligheter att uppleva konst, kultur och kulturarv och lära sig att inse vilken betydelse dessa har för individens och samhällets välbefinnande

K3. Vardagskompetens

Eleverna uppmuntras till att ta hand om sig själva och bidra ökat välbefinnande i sin omgivning Eleven lär sig att konsumera med måtta och hantera sin ekonomi och leva i enlighet med en hållbar livstil Eleven bekantar sig med reklamens olika övertalningsprinciper och lär sig att förhålla sig analytiskt till dessa

K4. Multilitteracitet

Eleven utvecklar sin multilitteracitet genom modala läromedel En kombination av olika skolämnen ökar intresset och bidrar till ett ökat och fördjupat kunnande Eleven kan t.ex. använda sig av modersmålets skriftspråkliga färdigheter i kombination med sina bildskapande färdigheter för att skapa nya uttrycksformer och villkor för att läsa, skriva, tolka, förstå och kommunicera med en sammanställning av dessa ämnen Eleven utvecklar sina multimodala kunskaper genom traditionella - och multimediala lärmiljöer och att sig tillämpa olika informationskällor på ett ändamålsenligt sätt Eleverna sporras att utveckla visuell läskunnighet genom att använda olika bildtolkningsmetoder och framställningssätt

K5. Digital kompetens

Eleverna får handledning och utvecklar sin förmåga att skapa bilder med digitala tekniker och verktyg Eleven ges möjlighet att på ett kreativt sätt hitta digitala tekniker som passar deras egen erfarenhet Eleven förstår vikten av att behärska digitala verktyg i studierna, och senare i arbetslivet samt vilka konsekvenser och problem som kan uppstå i samband med hur man agerar på nätet.

K6. Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Eleverna utvecklar kännedom om olika yrken där färdigheter i bildkonst är nödvändiga. Eleven lär sig att utveckla idéer och tillvägagångssätt i arbetsprocesser där färdigheter i bilkonst är viktiga. De lär sig även att hålla en uppsatt tidsplan i arbetet, vilket är viktig förmåga senare i arbetslivet

K7. Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Eleven lär sig vad begreppet hållbar utveckling innebär. Eleven ges en möjlighet att fundera, diskutera och reflektera vad hållbar utveckling innebär. Eleven undersöker vad vi som enskilda individer och grupp kan påverka t.ex. genom lämplig och ansvarsfull planering av material leder utvecklingen i rätt riktning mot en hållbar utveckling. Eleven lär sig att på ett lämpligt och genomtänkt sätt återanvända material och föremål och /samt hur man kan använda dem i nya (bild)sammanhang. Eleven kan fungera etiskt i samarbete med andra och vara en tillgång när det gäller att lösa eventuella konflikter.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 1-2

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Lärande i konst kännetecknas av att eleven lär sig både individuellt och tillsammans med andra, vilket stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevens individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt

och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Lärandet i konst ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 1–2

Bedömningen av lärandet i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Bedömningen ska stödja eleven att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och övrig visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Responsen ska vara mångsidig och uppmuntra eleverna att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i bildkonst är följande

- framsteg i förmågan att ställa upp mål för sitt arbete
- framsteg i att pröva olika material och öva olika tekniker
- framsteg i att använda uttryckssätt inom bildkonsten och diskutera om dem
- framsteg i förmågan att diskutera sina egna och andras bilder.

Årskurs 1

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet väljs utgående från elevernas egna bilder och bildkulturer. Eleverna uppmuntras att bekanta sig med varandras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i det egna bildarbetet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturens betydelse i elevernas vardag, närmiljö och samverkan.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Omgivningens bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen koncentrerar man sig på elevernas närmiljö och dess medier.

I3 Konstens världar

Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna bekantar sig med bildkonstens värld genom att titta på olika verk, teman och fenomen. Man använder sig av konstverk som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlar man det kulturella mångfald som konstverken och upplevelsen av dem ger.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder

Iaktta former och färger.

Iaktta omgivningen t.ex. naturen och byggnader i närmiljön.

Egna bilder t.ex. serier, illustrationer, reklam och video.

M4 uppmuntra eleven att pröva olika material och tekniker samt träna olika visuella uttryckssätt

Teckna, måla, lerarbete, trycktekniker, collage, tredimensionellt skapande, digitala bilder.

Bildkomposition: förgrund och bakgrund.

M5 uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete, både självständigt och tillsammans med andra

Planera arbetet och se bildskapandet som en process.

M7 handleda eleven att använda begrepp inom bildkonsten och att undersöka olika typer av bilder

Bekanta sig med begrepp inom bildkonsten.

Bekanta sig med bildanalys.

Undersöka olika typer av bilder, t.ex. konstbild - reklambild

M9 uppmuntra eleven att göra bilder utgående från att granska sin egen omgivning, olika tider och olika kulturer

Bekanta sig med närmiljön för att få inspiration till egna bilder.

Bekanta sig med några kända inhemska konstnärer.

M11 stödja eleven att beakta det kulturella mångfaldet och hållbar utveckling i sitt bildskapande

Bekanta sig med återvinning och materialanvändning.

Naturmaterial och restmaterial.

Bekanta sig med mångkulturalism.

Årskurs 2

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet väljs utgående från elevernas egna bilder och bildkulturer. Eleverna uppmuntras att bekanta sig med varandras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i det egna bildarbetet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturens betydelse i elevernas vardag, närmiljö och samverkan.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Omgivningens bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen koncentrerar man sig på elevernas närmiljö och dess medier.

I3 Konstens världar

Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna bekantar sig med bildkonstens värld genom att titta på olika verk, teman och fenomen. Man använder sig av konstverk som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlar man det kulturella mångfald som konstverken och upplevelsen av dem ger.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder

laktta former och färger.

laktta omgivningen t.ex. naturen och byggnader i närmiljön.

Egna bilder t.ex. serier, illustrationer, reklam och video.

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar

Diskutera kring de iakttagelser man gör i närmiljön.

Använda olika bildkonstrelaterade begrepp.

Utveckla fantasin.

M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar genom olika sätt att skapa bilder

M4 uppmuntra eleven att pröva olika material och tekniker samt träna olika visuella uttryckssätt

Teckna, måla, lerarbete, trycktekniker, collage, tredimensionellt skapande, digitala bilder.

Bildkomposition: förgrund och bakgrund.

M5 uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete, både självständigt och tillsammans med andra

Planera arbetet och se bildskapandet som en process.

M6 uppmuntra eleven att iaktta hur man kan påverka visuellt genom att studera sina egna och andras bilder

M7 handleda eleven att använda begrepp inom bildkonsten och att undersöka olika typer av bilder

Bekanta sig med begrepp inom bildkonsten.

Bekanta sig med bildanalys.

Undersöka olika typer av bilder, t.ex. konstbild - fotografi - manipulerad bild

M8 uppmuntra eleven att känna igen olika konstföremål och annan visuell kultur i näromgivningen

M9 uppmuntra eleven att göra bilder utgående från att granska sin egen omgivning, olika tider och olika kulturer

M10 handleda eleven att känna igen olika värden i konsten, i sin omgivning och i den övriga visuella kulturen

M11 stödja eleven att beakta det kulturella mångfaldet och hållbar utveckling i sitt bildskapande

14. Årskurs 3-6

14.1. Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om hur studierna ordnas, om de nya läroämnena som inleds och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig en ny grupp.

Eleverna och vårdnadshavarna ska få information om det språkprogram som skolan erbjuder. Eleverna uppmuntras att studera många olika språk. För att uppmuntra till mångsidiga språkval kan man ordna språkduschar. I språkduscharna kan eleverna ta del av språket eller språken till exempel med hjälp av sång, lek, spel och rörelse. Man kan ordna språkduscharna i samband med den övriga verksamheten eller reservera tid för dem i form av separata undervisningsstunder.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

Övergången mellan årskurserna 2-3 och 4-5

Vid övergången mellan årskurserna 2-3 för lärare, elev och vårdnadshavare en övergångsdiskussion på basen av elevens självbedömning.

Elever från skolor med årskurserna 1-4 flyttar till Winellska skolan från och med årskurs 5.

Det är viktigt att övergången sker smidigt så att alla elever upplever flytten från en mindre skola till Winellska skolan så trygg som möjligt. Inom mars-april besöker rektor och kurator dessa skolor och informerar om övergången och vilka förändringar skolbytet innebär. I slutet av vårterminen ordnas en besöksdag i Winellska skolan för de blivande femmorna. Målsättningen med dagen är att eleverna bekantar sig med skolan och träffar sina blivande klasskamrater. Väneleverna deltar aktivt i besöksdagens program.

När det gäller elever som är i behov av särskilt stöd i sin skolgång arrangeras i samarbete med vårdnadshavarna överföringsmöten med den tidigare och den mottagande skolans personal. I fråga om övriga elever överförs den information som är nödvändig för att ordna studierna på ett ändamålsenligt sätt. Överföringsmöten ordnas klassvis i början av läsåret för att eleven i ett så tidigt skede som möjligt får det stöd han behöver och har rätt till. I de klassvisa överföringsmötena deltar elevvårdspersonal och berörda lärare.

14.2. Att utvecklas som elev

Utöver de gemensamma uppgifterna har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Det särskilda uppdraget i årskurs 3–6 är att utveckla färdigheten att lära sig och att identifiera och utveckla sin studieteknik och sina studiefärdigheter. Eleverna ska uppmuntras att acceptera sig själva, att uppfatta sina gränser och rättigheter och vid behov försvara dem samt att värna om sin egen trygghet och säkerhet. De ska handledas att förstå sina skyldigheter och sitt ansvar. De ska också uppmuntras att på ett konstruktivt sätt uttrycka sina åsikter och att utveckla sina kommunikativa färdigheter. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas. Elevernas intresse för frågor om etik och moral ska utnyttjas genom att skapa tillfällen att diskutera och reflektera och öva sig att delta och ta ansvar. Eleverna ska uppmuntras att göra val utifrån sina

förutsättningar och undvika könsbundna val. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid elevernas behov av handledning och stöd.

I årskurserna 3–6 ska undervisningen stärka och komplettera de grundläggande färdigheter som eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna och ge dem nya kunskaper. Antalet läroämnen ökar och man strävar efter att hitta naturliga situationer för helhetsskapande undervisning. De mångvetenskapliga lärområdena stärker samarbetet mellan läroämnena och erbjuder eleverna möjligheter till för åldern viktiga upplevelser. Med hjälp av mångvetenskapliga lärområden kan sättet att arbeta bli alltmer funktionellt och förutsättningarna för praktiskt och undersökande lärande i olika lärmiljöer ökar. Elevernas delaktighet i planeringen ökar. De mångvetenskapliga lärområdena ger eleverna möjlighet att arbeta tillsammans, att uttrycka sig och att delta i för gruppen meningsfull verksamhet.

14.3. Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetssätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före eleven börjar i årskurs sju.

Övergången mellan årskurserna 6-7

Elever från skolor med årskurserna 1-6 flyttar till Winellska skolan från och med årskurs 7. Dessutom har Winellska skolan delvist gemensamt elevupptagningsområde med Sjöundeå kommun då det gäller svenska elever i årskurserna 7-9.

I slutet av vårterminen ordnas en besöksdag i Winellska skolan för de blivande sjuorna. Målsättningen med dagen är att eleverna bekantar sig med skolan och träffar sina blivande klasskamrater. Väneleverna deltar aktivt i besöksdagens program.

När det gäller elever som är i behov av särskilt stöd i sin skolgång arrangeras i samarbete med vårdnadshavarna överföringsmöten med den tidigare och den mottagande skolans personal. I fråga om övriga elever överförs den information som är nödvändig för att ordna studierna på ett ändamålsenligt sätt. Överföringsmöten ordnas klassvis i början av läsåret för att eleven i ett så tidigt skede som möjligt får det stöd han behöver och har rätt till. I de klassvisa överföringsmötena deltar elevvårdspersonal och berörda lärare.

14.4. Mångsidig kompetens i årskurs 3–6

Utvecklingen av mångsidig kompetens ska systematiskt fortsätta. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv och forma sin identitet. Den egna identiteten utvecklas i samspel med andra människor och omgivningen. Att ha vänner och känna sig accepterad är mycket viktigt. I den här åldern är eleverna särskilt mottagliga för att tillägna sig en hållbar livsstil och reflektera över betydelsen av hållbar utveckling.

14.5. Mångsidiga kompetensområden

K1 Förmåga att tänka och lära sig

Undervisningen ska stärka förmågan att ställa frågor och söka svar självständigt och tillsammans med andra genom att iaktta och använda olika informationskällor och hjälpmedel. Samtidigt stärks elevernas förmåga att se saker ur olika perspektiv, komma på nya idéer och småningom lära sig granska information kritiskt. Eleverna ska handledas att lägga märke till växelverkan och samband mellan olika fenomen. De ska spöras att lyssna på andras åsikter och samtidigt reflektera över sin egen kunskap. Man gör eleverna uppmärksamma på att de kan tillägna sig kunskap på många olika sätt till exempel genom att dra medvetna slutsatser eller intuitivt utgående från egna erfarenheter. Kollaborativt lärande, med andra ord arbete parvis och i grupp, och kommunikation som stödjer lärande, ska mångsidigt användas och förmågan att arbeta tillsammans med andra ska stödjas. Tankeförmågan ska tränas med hjälp av problemlösnings- och slutledningsuppgifter och med arbetssätt som utnyttjar och främjar elevernas nyfikenhet, fantasi, uppfinningsrikedom och aktivitet. Eleverna ska spöras att använda sin fantasi till kreativa lösningar och till att tänka utanför befintliga gränser.

Färdigheten att lära sig ska stärkas i alla undervisningssituationer. Eleverna ska lära sig uppfatta på vilka sätt de naturligtast lär sig och att fästa uppmärksamhet vid sina studiesätt. Eleverna ska fortsättningsvis öva sig att planera och ställa upp mål för arbetet och att utvärdera arbetet och framstegen. De ska handledas att förstå hur studieframgången påverkas när man regelbundet gör sina hemuppgifter samt att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov. Eleverna ska få hjälp med att uppfatta mål och val som anknyter till deras studier och uppmuntras att tala om dem med sina vårdnadshavare.

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

Eleverna ska handledas att lära känna och värdesätta sina sociala, kulturella, religiösa, konfessionella och språkliga rötter samt att fundera/reflektera över sin bakgrund och roll i generationskedjan. I skolarbetet bekantar man sig med skol- och hembygdskulturen förr och i dag och med kulturmiljöns förändring och mångfald. Eleverna ska handledas att identifiera och värdesätta kulturarvet och att vara med och skapa ny kultur. De ska ges möjligheter att uppleva och tolka konst och kultur. Att analysera mediekulturen samt iaktta och reflektera över mediernas påverkan är viktigt i de här årskurserna. I skolarbetet ska eleverna få kunskap om vad konventionerna om mänskliga rättigheter betyder i samhället och i världen och i synnerhet fördjupa sig i Konventionen om barnets rättigheter. Eleverna ska handledas att högakta och försvara de mänskliga rättigheterna.

Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt och att njuta av glädjen att skapa och uttrycka sig. De ska ges möjligheter till internationellt samarbete och att jämföra olika traditioner och kulturer. Undervisningen ska stödja eleverna att växa till skickliga språkbrukare som använder både sitt modersmål och andra språk på ett mångsidigt sätt. Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på ett mångsidigt sätt även med ringa språkkunskaper. Kommunikation, samarbete och gott uppförande tränas mångsidigt och eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation och granska frågor ur olika perspektiv. Skolarbetet ska ge eleverna tillfälle att träna sina sociala och praktiska färdigheter, sin uppfinningsrikedom och sin planerings- och uttrycksförmåga. Eleverna ska uppmuntras att uppskatta och kontrollera sin kropp och att använda den för att uttrycka känslor, åsikter, tankar och idéer.

K3 Vardagskompetens

Eleverna ska ges tillfälle att träna tidshantering, gott uppförande och handlingssätt som påverkar det egna och det gemensamma välbefinnandet och egen och andras trygghet och säkerhet. Eleverna ska lära sig ta ansvar både för att lärmiljön är snygg och trivsamt och för att atmosfären i gruppen är god samt vara med och utarbeta gemensamma regler och utveckla arbetssätten i skolan. Genom att arbeta tillsammans kan eleverna utveckla sina emotionella och sociala färdigheter. I samband med spel, lekar och gemensamma uppgifter ska eleverna lära sig förstå

betydelsen av regler, avtal och förtroende och få öva sig att fatta beslut. Eleverna ska stödjas att röra sig självständigt i en allt större omgivning och i kollektivtrafik. Det är särskilt viktigt att koncentrera sig på cykelväg och hur man värnar om sin egen och andras säkerhet i trafiken. Eleverna handleds att använda ändamålsenlig säkerhets- och skyddsutrustning och lära känna de centrala säkerhetssymbolerna. Tillsammans ska man diskutera betydelsen av att skydda sitt privatliv och sin personliga integritet och lära sig hur man gör detta i praktiken. I skolan övar man sig i att agera i olika riskfyllda situationer.

I undervisningen granskas teknikens mångfald och betydelse. Eleverna söker information om den tekniska utvecklingen och hur den påverkar olika livsområden och miljöer. Eleverna ska handledas att använda teknik på ett ansvarsfullt och säkert sätt och undersöka etiska frågor som anknyter till användningen av teknik. Eleverna ska också få kunskap om hållbar konsumtion och reflekterar över vad måttfullhet, sparsamhet, ekonomisk planering och att dela med sig innebär i praktiken och få öva dessa principer i skolarbetet. De ska få handledning i att fungera som konsumenter och i att förhålla sig kritiskt till reklam och medier. Eleverna ska handledas att reflektera över sina val ur ett hållbarhetsperspektiv.

K4 Multilitteracitet

Eleverna ska lära sig tolka, producera och kritiskt granska allt mer varierande texter i olika sammanhang och miljöer. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Basfärdigheterna och -teknikerna ska fördjupas såväl när det gäller att förstå och tolka som att producera dessa olika slag av texter. Eleverna ska lära sig skilja mellan fiktion och fakta, likaså mellan åsikt och fakta. Eleverna ska göras uppmärksamma på att texter har olika syften som i sin tur bestämmer vilka medel som används i texterna. Texter som innehåller siffror kan till exempel förmedla information, locka till köp eller påverka attityder.

Bild- och mediekunskapen utvecklas genom att undersöka olika slag av information och texter ur upphovsmannens och betraktarens perspektiv och utifrån sammanhanget och situationen. Eleverna ska uppmuntras att använda olika typer av källor, till exempel muntliga, audiovisuella, tryckta och elektroniska källor, söktjänster och bibliotekstjänster och samtidigt bedöma om informationen de hittat lämpar sig för ändamålet. Eleverna ska få handledning i att arbeta självständigt med olika medier för att lära sig uppfatta vilka betydelser och vilken verklighet medierna förmedlar. Förmågan att läsa kritiskt ska utvecklas i kulturella sammanhang som är relevanta för eleverna. Att berätta, avbilda, jämföra, referera och att använda audiovisuella hjälpmedel är lämpliga sätt att presentera information. Att aktivt läsa och producera olika slags texter både i skolan och på fritiden och att njuta av texterna, såväl i egenskap av den som tolkar som den som producerar texten, är viktigt för att utveckla multilitteracitet.

K5 Digital kompetens

Digitala verktyg ska mångsidigt användas i olika läroämnen och i det övriga skolarbetet och det kollaborativa lärandet ska stärkas. Samtidigt ska eleverna ges möjligheter att söka, pröva och använda sådana arbetssätt och -redskap som bäst lämpar sig för deras lärande och arbete. Man ska tillsammans fundera över hur tekniken påverkar den egna vardagen och ta reda på hur tekniken kan användas på ett hållbart sätt.

Praktiska färdigheter och egen produktion: Eleverna ska lära sig att använda olika apparater, program och tjänster och att förstå enligt vilken logik de används och fungerar. De ska öva sig att producera flytande text och att behandla den med olika verktyg samt att skapa bild, ljud, videor och animationer. Eleverna ska uppmuntras att med hjälp av digitala verktyg förverkliga sina idéer självständigt och tillsammans med andra. I undervisningen ska eleverna få bekanta sig med programmering för att lära sig att tekniska funktioner beror på mänskliga lösningar.

Ansvarsfulla och trygga arbetssätt: Eleverna ska lära sig ansvarsfull och trygg användning av digitala verktyg, nätetikett och de grundläggande principerna om upphovsrätt. De ska öva användningen av olika meddelandesystem och de sociala medietjänster som används i

undervisningen. Eleverna ska få information och erfarenhet av hur bra arbetsställningar och lämpligt långa arbetspass påverkar hälsan.

Informationshantering samt undersökande och kreativa arbetssätt: Eleverna ska öva sig att söka information i olika källor med hjälp av söktjänster. De ska lära sig att använda källorna för att producera egen kunskap och öva sig att bedöma information kritiskt. Eleverna ska uppmuntras att hitta lämpliga sätt att uttrycka sig på och att använda digitala verktyg för att dokumentera och utvärdera arbetet och sina alster.

Kommunikation och nätverksbildning: Eleverna ska lära sig att ta sin roll och redskapets karaktär i beaktande och att ta ansvar för sin kommunikation. De ska handledas att granska och bedöma hur man kan använda digitala verktyg för att påverka. Eleverna ska få erfarenheter av att använda digitala verktyg för att kommunicera med aktörer utanför skolan, även internationellt.

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Eleverna ska lära sig att arbeta metodiskt och långsiktigt och att i allt högre grad ta ansvar för sitt arbete. De ska uppmuntras att identifiera sina styrkor och att intressera sig för olika saker. Eleverna ska uppmuntras att vara uthålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta resultatet av arbetet. I skolarbetet ska eleverna öva sig i att arbeta med mindre projektarbeten, att fungera i grupp och att samarbeta med aktörer utanför skolan. Gemensamt arbete ger eleverna möjlighet att lära sig ömsesidighet, att förhandla och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. Eleverna ska uppmuntras att i skolarbetet utnyttja färdigheter de lärt sig på fritiden och lära dem vidare till andra elever.

Skolarbetet ska ge eleverna möjligheter att få erfarenhet av arbete, olika yrken och av att göra något till förmån för andra. Det kan till exempel vara intern arbetspraktik i skolan, samarbetsprojekt med närbelägna företag och organisationer, fadderverksamhet, kamratmedling eller vänelevsverksamhet. Eleverna ska spöras att ta initiativ och vara företagsamma och att inse betydelsen av arbete och företagsamhet i livet och i samhället.

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Undervisningen ska främja elevernas intresse för skolgemenskapen och samhällsfrågor. Man ska tillsammans med eleverna undersöka frågor och situationer som anknyter till hållbar utveckling, fred, jämlikhet, demokrati och mänskliga rättigheter, i synnerhet barnets rättigheter. Man funderar och tränar olika sätt att själv bidra till en positiv förändring. Eleverna ska handledas att se mediernas påverkan i samhället och få öva sig att använda olika medier för att påverka.

Eleverna ska ges möjligheter att samarbeta, hantera konflikter och söka lösningar och att fatta beslut som gäller såväl den egna klassen och olika undervisningssituationer som hela skolans verksamhet. Att få positiv erfarenhet av att delta och påverka ökar känslan av samhörighet i skolan. Att uppleva jämlikhet, delaktighet och samhörighet skapar i sin tur förtroende. Eleverna ska uppmuntras att delta i elevkårsverksamhet, klubbverksamhet och exempelvis miljöverksamhet eller övriga aktiviteter som erbjuds i skolan och närmiljön, där de kan lära sig att påverka och småningom lära sig att ta ansvar. De ska vägledas att förstå vilken betydelse de egna valen och handlingarna samt den egna livsstilen har för en själv, men också för den närmaste omgivningen, samhället och naturen.

14.6. Läroämnena

14.6.1. Musik

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens

många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupper verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnen, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska eleverna i musikundervisningen få lära sig att förhålla sig öppet och respektfullt till andras upplevelser och bidra till att skapa en känsla av samhörighet i gruppen. Samtidigt vänjer de sig vid att analysera musikaliska erfarenheter och fenomen samt musikkulturer mer medvetet än tidigare. Elevernas förståelse för musikaliska begrepp och uttryckssätt fördjupas och breddas i takt med att elevens färdigheter i att sjunga, spela, komponera, röra sig och lyssna till musik utvecklas. För att utveckla det kreativa och estetiska tänkande som hör ihop med ljud och musikaliska uttryckssätt ska eleverna ges möjlighet att planera och genomföra olika musikaliska eller tvärkonstnärliga helheter genom att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom självständigt eller tillsammans med andra. Musicerandet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest. Elevernas uppfattning om sig själva som musikaliska aktörer stärks genom positiva upplevelser av lärande.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 3–6

Målet är att skapa en pedagogiskt mångsidig och flexibel studiehelhet i musik, som ger varje elev möjlighet till olika musikaliska arbetssätt, musikalisk samverkan, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaliska aktiviteter. Glädje i lärandet, en fördomsfri atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleven ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. De möjligheter som konst- och kulturinrättningar och andra samarbetspartner erbjuder ska användas i undervisningen.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 3–6

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, tidigare lärande och intressen. Utgående från dem fattas beslut om bland annat arbetssätt, användning av läromedel och beslut om grupparbeten så, att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärandet och stärka elevens studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 3–6

I musikundervisningen behöver eleverna handledande och uppmuntrande respons, i synnerhet när man tränar samarbete och musikaliska färdigheter. Responsen ska hjälpa varje elev att uppfatta musiken och musikbegreppen och att anpassa sin egen medverkan i gruppen till den musikaliska helheten.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i musik genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i musik. Med

tanke på studieframstegen är det viktigt att följa upp i synnerhet hur elevens förmåga att musicera tillsammans, att tänka i begrepp och att lära sig utvecklas.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röst användning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnena och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Undervisningsmål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K6, K7
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M7	I1, I2, I3, I4	K4
M8	I1, I2, I3	K3
M9	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp

Sträva efter att skapa en positiv atmosfär för eleven med olika uttrycksmöjligheter. Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken. (K7) (K6) (K2)

Eleven bekantar sig med olika instrument.

Eleven fungerar som aktiv deltagare och lyssnare. (K7)

Uppmuntra eleven till att arbeta systematiskt och långsiktigt. (K6)

Eleven får inblick i den finska och finlandssvenska kulturen och kulturarvet, samt erbjuds möjlighet att bekanta sig med det lokala musiklivet i Kyrkslätt. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

Eleven ges möjlighet till rörelse genom sång, spel, lyssnande och musikaliskt experimenterande. (K1)

Förmåga att tåla osäkerhet och halvfärdighet när man övar och skapar musik. (K1)

Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken. (K2)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

Eleverna får inblick i den finska och finlandssvenska kulturen och kulturarvet, samt erbjuds möjlighet att bekanta sig med det lokala musiklivet i Kyrkslätt. (K2)

Uppmuntra eleven till att uttrycka egna åsikter och känslor samt till att motivera dessa. Övningar där eleven urskiljer dur och moll. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Grunderna i notationssätt och musikaliska begrepp tas upp genom parktiska övningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Träning i att förstå vikten av tystnaden i musiken.

Eleven reflekterar kring olika sinnesstämningar i musicerandet. Eleven tränar aktivt lyssnande. (K3)

Eleven ska förstå regler och överenskommelser i samband med musicerandet. (K3)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röst användning och sång, rörelse och de grundläggande

teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnena och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5, K6
M7	I1, I2, I3, I4	K4
M8	I1, I2, I3	K3
M9	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp

Sträva efter att skapa en positiv atmosfär för eleven med olika uttrycksmöjligheter. Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken. (K7) (K6) (K2)

Eleven bekantar sig med olika instrument.

Eleven fungerar som aktiv deltagare och lyssnare. (K7)

Uppmuntra eleven till att arbeta systematiskt och långsiktigt. (K6)

Eleven får inblick i den nordiska, finska och finlandssvenska kulturen och kulturarvet, samt erbjuds möjlighet att bekanta sig med det lokala musiklivet i Kyrkslätt. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Eleverna jobbar med olika instrument som t.ex. claves, boomwhackers, gitarr, tangenter, tonboxar, xylofoner, bas och trummor. (K2)

Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken. (K2)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

Eleven ges möjlighet till rörelse genom sång, spel, lyssnande och musikaliskt experimenterande. (K1)

Förmåga att tåla osäkerhet och halvfärdighet när man övar och skapar musik. (K1)

Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken. (K2)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

Eleven ska bekanta sig med den nordiska och den finlandssvenska kulturen och kulturarvet. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

Eleverna får inblick i den nordiska, finska och den finlandssvenska kulturen och kulturarvet. (K2)

Uppmuntra eleverna till att uttrycka egna åsikter och känslor samt till att motivera dessa. Övningar där eleven urskiljer dur och moll. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg

Eleven använder sig av digitala verktyg för att dokumentera och återkomma till sin egen produktion, t.ex. musiksaga. (K5)

Eleven uppmuntras till eget initiativtagande och tränar sig i att arbeta långsiktigt. (K6)

Förmåga att tåla osäkerhet och halvfärdighet när man övar och skapar musik. (K1)

Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken. (K2)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Eleven fortsätter att träna sig i att använda musikens notationssystem framför allt genom praktiska övningar. C-dur skalan och taktarterna 3/4 och 4/4 tränas. (K4)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Träning i att förstå vikten av tystnaden i musiken. (K3)

Eleven reflekterar kring olika sinnesstämningar i musicerandet. Eleven tränar aktivt lyssnande. (K3)

Eleven ska förstå regler och överenskommelser i samband med musicerandet. (K3)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röst användning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnen och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4	K2
M7	I1, I2, I3, I4	K4
M8	I1, I2, I3	K3
M9	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp

Sträva efter att skapa en positiv atmosfär för eleven med olika uttrycksmöjligheter. Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken. (K7) (K6) (K2)

Eleven fungerar som aktiv deltagare och lyssnare. (K7) (K2)

Eleven tränar sig arbeta långsiktigt och att slutföra sitt arbete samt uppmuntras till eget initiativtagande. (K6)

Eleven lär sig att hantera utrustningen i musiksalen ändamålsenligt. (K7)

Eleven ges möjlighet att i viss mån vara med om planering och utvärdering av undervisningen. (K7)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Eleverna jobbar med olika instrument som t.ex. claves, boomwhackers, gitarr, keyboard, bas och trummor. (K2)

Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken. (K2)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

Eleven ska bekanta sig med europeisk samt finlandssvensk musik och rytmer. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken, t.ex. genom bodypercussion. (K2)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

Eleverna får jämföra den finska och finlandssvenska kulturen och kulturarvet, med det europeiska. (K2)

Uppmuntra eleverna till att uttrycka egna åsikter och känslor samt till att motivera dessa. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg

Eleven använder sig av digitala verktyg för att dokumentera och återkomma till sin egen produktion. (K5)

Eleven får information om hur man delar egna produktioner och skapar sig en förståelse för upphovsrätt. (K5)

Exempel på aktiviteter: musiksaga eller komponera med garageband (K6)

Eleven uppmuntras till eget initiativtagande och tränar sig i att arbeta långsiktigt. (K6)

Förmåga att tåla osäkerhet och halvfärdighet när man övar och skapar musik. (K1)

Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken. (K2)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Eleverna får jämföra den finska och finlandssvenska kulturen och kulturarvet, med det europeiska. (K2)

Uppmuntra eleverna till att uttrycka egna åsikter och känslor samt till att motivera dessa. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Eleverna fortsätter att träna sig i att använda musikens notationssystem framför allt genom praktiska övningar. (K4)

Eleverna introduceras till grunderna i ackordspel, höjnings- och sänkningstecken. (K4)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Träning i att förstå vikten av tystnaden i musiken. (K3)

Eleven reflekterar kring olika sinnesstämningar i musicerande. Eleven tränar aktivt lyssnande. (K3)

Eleven ska förstå regler och överenskommelser i samband med musicerandet. (K3)

Eleven lär sig värna om inlärningsmiljöns trivsel och säkerhet. (K3)

Eleven påminns om vikten av ergonomi i sång- och spelsituationer. (K3)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikkvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

Eleven utför ett projekt som utvärderas. (K1)

Eleven ges möjlighet till sång, spel och musikaliskt experimenterande. (K1)

Förmåga att tåla osäkerhet och halvfärdighet när man övar och skapar musik. (K1)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röst användning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnen och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4	K2
M7	I1, I2, I3, I4	K4
M8	I1, I2, I3	K3
M9	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp

Sträva efter att skapa en positiv atmosfär för eleven med olika uttrycksmöjligheter. Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken. (K7) (K6) (K2)

Eleven fungerar som aktiv deltagare och lyssnare. (K7) (K2)

Eleven tränar sig att arbeta långsiktigt och att slutföra sitt arbete samt uppmuntras till eget initiativtagande. (K6)

Eleven lär sig att hantera utrustningen i musiksalen ändamålsenligt. (K7)

Eleven ges möjlighet att i viss mån vara med om planering och utvärdering av undervisningen. (K7)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.

M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Eleven jobbar vidare med olika bandinstrument. (K2)

Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken. (K2)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

Eleven ska bekanta sig med musik och rytmer från världen. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse

Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken, t.ex. genom bodypercussion. (K2)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.

M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört

Eleverna får jämföra den finska och finlandssvenska kulturen och kulturarvet, med andra kulturer och kulturarv runtom i världen. (K2)

Uppmuntra eleverna till att uttrycka egna åsikter och känslor samt till att motivera dessa. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.

M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg

Förmåga att tåla osäkerhet och halvfärdighet när man övar och skapar musik, att utvärdera sitt eget arbete. (K1)

Eleven uppmuntras till sång, spel, lyssnande och musikaliskt experimenterande. (K1)

Eleven använder sig av digitala verktyg för att dokumentera och återkomma till sin egen produktion. (K5)

Eleven får information om hur man delar egna produktioner och skapar sig en förståelse för upphovsrätt. (K5)

Eleven uppmuntras till eget initiativtagande och tränar sig i att arbeta långsiktigt. (K6)

Exempel på aktiviteter: prova på musikaliska arrangemang, musikberättelse eller komponera med garageband (K6)

Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken. (K2)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald

Eleven bekantar sig med och jämför världens musikkulturer från olika tidsperioder och stilarter. (K2)

Den finlandssvenska kulturen lyfts fram i undervisningen. (K2)

Uppmuntra eleverna till att uttrycka egna åsikter och känslor samt till att motivera dessa. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande

Eleverna fortsätter att träna sig i att använda musikens notationssystem framför allt genom praktiska övningar. (K4)

Repetition av grunderna i ackordspel, höjnings- och sänkningstecken. (K4)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för notationssätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.

M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Träning i att förstå vikten av tystnaden i musiken. (K3)

Eleven reflekterar kring olika sinnesstämningar i musicerande. Eleven tränar aktivt lyssnande. (K3)

Eleven ska förstå regler och överenskommelser i samband med musicerandet. (K3)

Eleven lär sig värna om inlärningsmiljöns trivsel och säkerhet. (K3)

Eleven påminns om vikten av ergonomi i sång- och spelsituationer. (K3)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.

M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen

Eleven utför ett projekt som utvärderas. (K1)

Eleven ges möjlighet till sång, spel och musikaliskt experimenterande. (K1)

Förmåga att tåla osäkerhet och halvfärdighet när man övar och skapar musik. (K1)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

14.6.2. RELIGION

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkännedom, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hens egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska

principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 3–6

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämbesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter. I de svenska skolorna i Kyrkslätt undervisas elever med olika livsåskådningar i samma grupp. Undervisningen ska vara religiöst och konfessionellt obunden. Att lära sig tillsammans över religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och gemenskap. Skolans personal ska bemöta elevernas olika religioner, åskådningar och traditioner med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation och elevernas utveckling till humana människor.

Religion och livsåskådningskunskap årskurserna 3-6

Målet för ämnet är i årskurserna 3-6 är att handleda eleven så att den egna identiteten och livsåskådningen stärks. Ämnet ger en inblick i olika världsåskådningar samt kulturer. Eleven handleds till etiskt tänkande samt att visa hänsyn till andras åsikter och tankesätt.

Innehåll och mål för årskurs 3

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 3:

- Olikhet och tolerans
- Barnkonventionen
- Introduktion till världsreligioner
- Etik och moral
- Heliga och viktiga skrifter

Följande innehåll bör undervisas differentierat för livsåskådningskunskap i årskurs 3:

- Etik och moral
- Heliga och viktiga skrifter

Innehåll och mål för årskurs 4

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 4:

- Kultur-, tanke-, religions-, och åsiktsfrihet

Följande innehåll bör differentieras för de olika åskådningarna:

- Högtider
- Heliga och viktiga byggnader
- Heliga och viktiga skrifter
- Konst och musik
- Media och populärkultur

Följande innehåll bör undervisas differentierat för livsåskådningskunskap i årskurs 4:

- Högtider
- Viktiga byggnader
- Viktiga skrifter
- Konst och musik
- Media och populärkultur

Innehåll och mål för årskurs 5

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 5:

- Varför har vi religion och livsåskådningskunskap?
- Barnkonventionen
- Leva tillsammans
- Kyrko- och samhällshistoria

Följande innehåll bör differentieras för de olika åskådningarna:

- Församling och organisationer
- Riter och traditioner

Innehåll och mål för årskurs 6

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 6:

- Varför har vi religion och livsåskådningskunskap?
- Barnkonventionen
- Leva tillsammans
- Kyrko- och samhällshistoria

Följande innehåll bör differentieras för de olika åskådningarna:

- Församling och organisationer
- Riter och traditioner

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 3–6

Innehållet behandlas med hjälp av berättelser och drama samt genom erfarenhetsbaserat, konkret och gemensamt lärande. Det är viktigt att börja introducera begrepp. Olika digitala verktyg används i religionsundervisningen för att främja lärandet och öka elevernas aktivitet och interaktion. I undervisningen betonas rofylldhet och diskussion. I mån av möjlighet kan studiebesök och gäster utnyttjas i undervisningen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnegränserna. Målet är att visa respekt för alla religioner och livsåskådningar som finns representerade i skolan.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 3–6

Lärokurserna genomförs så att elevernas olika religiösa och konfessionella bakgrund och språkkunskaper beaktas i undervisningen och arbetet. Eleverna ska få stöd för att förstå centrala begrepp. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i religion i årskurs 3–6

Bedömningen i religion ska vara handledande och uppmuntrande. Responsen ska uppmuntra eleven att studera och undersöka religiösa källor och deras särdrag och att själv tolka dem. I bedömningen ska man beakta olika former av skriftlig och muntlig framställning samt kunskaper som visas med hjälp av andra uttrycksformer. Det centrala är elevens förmåga att uttrycka sig själv och sina tankar. I stället för att fästa uppmärksamheten vid memorering av detaljer ska man i bedömningen uppmärksamma elevens förmåga att förstå och kunna tillämpa sin kunskap och utveckla sitt tänkande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i religion genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i religion.

Katolsk tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hens egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 3–6

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämbesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Evangelisk-luthersk tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hens egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 3–6

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnets beskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter. I de svenska skolorna i Kyrkslätt undervisas elever med olika livsåskådningar i samma grupp. Undervisningen ska vara religiöst och konfessionellt obunden. Att lära sig tillsammans över religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och gemenskap. Skolans personal ska bemöta hermnens olika religioner, åskådningar och traditioner med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation och elevernas utveckling till humana människor.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

I2 Religionernas värld

I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

I3 Ett gott liv

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor,

känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M2	I1	K1, K2
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Man granskar centrala berättelser inom religionen och deras samband med konst, vetenskap och kultur.

Innehållet tar fasta på berättelser och personer från Gamla Testamentet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Innehåll

Viktigt innehåll är religionens lära, seder, ritualer och samfund samt religionens mångfald. Man granskar centrala berättelser inom religionen och deras samband med konst, vetenskap och kultur.

Innehållet ger eleverna en inblick i de olika sätt som religionen påverkar konst. Eleverna bekantar sig med konst som används i kyrkor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Eleverna bekantar sig med centrala begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen. Den kristna gudsbilden och kyrkobyggnaden behandlas i undervisningen.

Innehållet presenterar kyrkobyggnaden samt olika delar av församlingens verksamhet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Innehållet väljs med hänsyn till religionsrelaterade teman i medierna och populärkulturen.

Innehållet ger eleven möjlighet att bekanta sig med Bibeln och Gamla Testamentet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Innehållet ger eleven möjlighet att visa respekt för religiösa situationer och platser. Ett besök i närliggande kyrka eller annan helig plats om möjligt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

I2 Religionernas värld

I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

I3 Ett gott liv

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M2	I1	K1, K2
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M5	I1, I2	K1, K2
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Eleven är bekant med källor och texter inom religionen i fråga samt känner till det centrala innehållet i dem.

Innehållet ger eleven en möjlighet att bekanta sig med heliga texter samt egen tolkning av dessa. Liknelser och tal diskuteras.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Motivera eleven till att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Viktigt innehåll är religionens lära, seder, ritualer och samfund samt religionens mångfald. Man granskar centrala berättelser inom religionen och deras samband med konst, vetenskap och kultur.

Innehållet ger eleverna en inblick i de olika sätt som religionen påverkar vetenskap. Olika teorier om skapelsen diskuteras. Olika typer av byggnader som hör till religionen i fråga presenteras.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Motivera eleven till att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Eleverna bekantar sig med centrala begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen. Den kristna gudsbilden och kyrkobyggnaden behandlas i undervisningen.

Innehållet förklarar treenighet samt symboler i det religiösa språket.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Motivera eleven till att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Eleverna bekantar sig med centrala begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen. Den kristna gudsbilden och kyrkobyggnaden behandlas i undervisningen.

Innehållet förklarar treenighet samt symboler i det religiösa språket.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag

Handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag.

Viktigt innehåll är religionens lära, seder, ritualer och samfund samt religionens mångfald.

Innehållet ska omfatta kristendomen, andra religioner och irreligiositet i den finländska kulturen och vardagen. Man bekantar sig särskilt med religiösa samfund i skolans närhet och med deras heliga platser. I undervisningen granskas bakgrunden till religioner och livsåskådningar i Finland och Europa och situationen i dag.

Innehållet tar upp fornreligion i Finland, seder och traditioner som hör ihop med den. Eleven bekantar sig med

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer.

Innehållet ger eleven en inblick i hur olika ceremonier genomförs, dess symbolik och hur man uppträder i samband med dessa.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

I2 Religionernas värld

I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

I3 Ett gott liv

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M2	I1	K1, K2
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6
M10	I2, I3	K1, K3, K6

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Eleven är bekant med källor och texter inom religionen i fråga samt känner till det centrala innehållet i dem.

Innehållet tar upp de tio budorden samt ger eleverna möjlighet till reflektion och diskussion.

Innehållet tar upp den gyllene regeln samt dubbla kärleksbudet med inslag av aktuella teman i samhället.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Eleven är bekant med viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

Innehållet tar upp religionens inflytande på kulturen i samhället. Kalender, högtider, lagar, traditioner som har anknytning till religionen i fråga.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

Innehållet tar upp olika typer av böner samt Fader Vår.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Eleven motiveras till att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Innehållet väljs med hänsyn till religionsrelaterade teman i medierna och populärkulturen.

Innehållet motiverar eleven till forskning relaterat till aktuella teman med anknytning till gyllene regeln och dubbla kärleksbudet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Eleven är motiverad att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer. Innehållet motiverar eleven till att förstå vikten av heliga platser och föremål.

Eleven diskuterar skillnaden mellan helig och värdefull.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid

Vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid

Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

I2 Religionernas värld

I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

I3 Ett gott liv

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1	K1, K2
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M6	I2, I3	K2
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K7
M9	I2, I3	K2
M10	I2, I3	K1, K3, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K4, K6, K7
M12	I3	K1

Mål för undervisningen

M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

Innehållet ger eleven en möjlighet att bekanta sig med personer från den egna församlingen. Eleven besöker en närliggande helig byggnad eller plats.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Eleven känner till religiöst språk och religiös symbolik.

Innehållet ger eleven möjlighet till diskussion samt forskning av olika sätt att be och böner inom olika religioner.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Innehållet väljs med hänsyn till religionsrelaterade teman i medierna och populärkulturen.

Innehållet ger en presentation av heliga skrifter inom olika religioner.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa

Eleven motiveras till att beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.

Innehållet tar upp grundare samt gudsbild. Religionens utbredning presenteras.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser. I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra.

Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner

Handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner

Innehållet ska ge eleven insikt i religionens centrala etiska normer och de etiska uppfattningar som är gemensamma för olika religioner och livsåskådningar. FN:s konvention om barnets rättigheter behandlas. Innehållet ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.

M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv

Vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.

M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid

Vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid

I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter

Ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter

Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet

Hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet

Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Ortodox tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hens egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 3–6

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämneshesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen bekantar man sig med den ortodoxa lärans källor och grundläggande begrepp. Centralt innehåll är det liturgiska livet i huvuddrag, de heliga mysterierna och kyrkliga förrättningar i vardag och fest. Man bekantar sig med Gamla Testamentets skrifter ur ortodox perspektiv samt Jesu liv och lära i evangelierna och i relation till kyrkoårets händelser. I undervisningen behandlas kyrkans uppkomst och Paulus och de andra apostlarnas gärningar. Man studerar särdrag för den ortodoxa kyrkan i Finland, kyrkan som religiös byggnad, kyrkoarkitektur och symbolik som hör samman med den. Man bekantar sig med kyrkomusik och den ortodoxa lärans inflytande och synlighet i inhemska och utländska medier.

I2 Religionernas värld

I undervisningen granskas vad som avses med helighet, man bekantar sig med högtider och olika seder och lär sig att uppskatta dem både i den egna och i andra religiösa kulturer. Man studerar den ortodoxa kyrkan som en katolsk och apostolisk, global gemenskap. Man bekantar sig med centrala religionerna i Europa och den europeiska religionskartan. Man studerar likheter mellan islam och judendomen och den ortodoxa kristendomen. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet och med irreligiositet som livsåskådning. Man behandlar inledningsvis ekumenik och religionsdialog samt förhållandet mellan mänskliga rättigheter och religion.

I3 Ett gott liv

Centralt innehåll i undervisningen är den ortodoxa läran och Nya Testamentets budskap som etiskt rättesnöre och stöd i det egna livet och i mänskliga relationer. Man bekantar sig med De tio budorden och funderar över egna etiska val, konsekvenser av dem och hur de bidrar till självkänedom, livskompetens och en positiv syn på livet. I undervisningen betonas vikten av att värdesätta andra människor, att ha omsorg om miljön och naturen samt att respektera livet och en hållbar framtid. Man reflekterar över det globala ansvaret i kyrkans och individens liv. Man bekantar sig med likheter mellan etiska principer i olika religioner och med likheter mellan den europeiska människorättsuppfattningen och kristna värderingar samt med betydelsen av FN:s konvention om barnets rättigheter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M2	I1	K1, K2
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen bekantar man sig med den ortodoxa lärans källor och grundläggande begrepp. Centralt innehåll är det liturgiska livet i huvuddrag, de heliga mysterierna och kyrkliga förrättningar i vardag och fest. Man bekantar sig med Gamla Testamentets skrifter ur ortodox perspektiv samt Jesu liv och lära i evangelierna och i relation till kyrkoårets händelser. I undervisningen behandlas kyrkans uppkomst och Paulus och de andra apostlarnas gärningar. Man studerar särdrag för den ortodoxa kyrkan i Finland, kyrkan som religiös byggnad, kyrkoarkitektur och symbolik som hör samman med den. Man bekantar sig med kyrkomusik och den ortodoxa lärans inflytande och synlighet i inhemska och utländska medier.

I2 Religionernas värld

I undervisningen granskas vad som avses med helighet, man bekantar sig med högtider och olika seder och lär sig att uppskatta dem både i den egna och i andra religiösa kulturer. Man studerar den ortodoxa kyrkan som en katolsk och apostolisk, global gemenskap. Man bekantar sig med centrala religionerna i Europa och den europeiska religionskartan. Man studerar likheter mellan islam och judendomen och den ortodoxa kristendomen. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet och med irreligiositet som livsåskådning. Man behandlar inledningsvis ekumenik och religionsdialog samt förhållandet mellan mänskliga rättigheter och religion.

I3 Ett gott liv

Centralt innehåll i undervisningen är den ortodoxa läran och Nya Testamentets budskap som etiskt rättesnöre och stöd i det egna livet och i mänskliga relationer. Man bekantar sig med De tio budorden och funderar över egna etiska val, konsekvenser av dem och hur de bidrar till självkännedom, livskompetens och en positiv syn på livet. I undervisningen betonas vikten av att värdesätta andra människor, att ha omsorg om miljön och naturen samt att respektera livet och en hållbar framtid. Man reflekterar över det globala ansvaret i kyrkans och individens liv. Man bekantar sig med likheter mellan etiska principer i olika religioner och med likheter mellan den europeiska människorättsuppfattningen och kristna värderingar samt med betydelsen av FN:s konvention om barnets rättigheter.

Undervisningsens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M2	I1	K1, K2
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M5	I1, I2	K1, K2
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällenas utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen bekantar man sig med den ortodoxa lärans källor och grundläggande begrepp. Centralt innehåll är det liturgiska livet i huvuddrag, de heliga mysterierna och kyrkliga förrättningar i vardag och fest. Man bekantar sig med Gamla Testamentets skrifter ur ortodox perspektiv samt Jesu liv och lära i evangelierna och i relation till kyrkoårets händelser. I undervisningen behandlas kyrkans uppkomst och Paulus och de andra apostlarnas gärningar. Man studerar särdrag för den ortodoxa kyrkan i Finland, kyrkan som religiös byggnad, kyrkoarkitektur och symbolik som hör samman med den. Man bekantar sig med kyrkomusik och den ortodoxa lärans inflytande och synlighet i inhemska och utländska medier.

I2 Religionernas värld

I undervisningen granskas vad som avses med helighet, man bekantar sig med högtider och olika seder och lär sig att uppskatta dem både i den egna och i andra religiösa kulturer. Man studerar den ortodoxa kyrkan som en katolsk och apostolisk, global gemenskap. Man bekantar sig med centrala religionerna i Europa och den europeiska religionskartan. Man studerar likheter mellan islam och judendomen och den ortodoxa kristendomen. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet och med irreligiositet som livsåskådning. Man behandlar inledningsvis ekumenik och religionsdialog samt förhållandet mellan mänskliga rättigheter och religion.

I3 Ett gott liv

Centralt innehåll i undervisningen är den ortodoxa läran och Nya Testamentets budskap som etiskt rättesnöre och stöd i det egna livet och i mänskliga relationer. Man bekantar sig med De tio budorden och funderar över egna etiska val, konsekvenser av dem och hur de bidrar till självkännedom, livskompetens och en positiv syn på livet. I undervisningen betonas vikten av att värdesätta andra människor, att ha omsorg om miljön och naturen samt att respektera livet och en hållbar framtid. Man reflekterar över det globala ansvaret i kyrkans och individens liv. Man bekantar sig med likheter mellan etiska principer i olika religioner och med likheter mellan den europeiska människorättsuppfattningen och kristna värderingar samt med betydelsen av FN:s konvention om barnets rättigheter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1
M2	I1	K1, K2
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6
M10	I2, I3	K1, K3, K6

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.

M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

I undervisningen bekantar man sig med den ortodoxa lärans källor och grundläggande begrepp. Centralt innehåll är det liturgiska livet i huvuddrag, de heliga mysterierna och kyrkliga förrättningar i vardag och fest. Man bekantar sig med Gamla Testamentets skrifter ur ortodoxt perspektiv samt Jesu liv och lära i evangelierna och i relation till kyrkoårets händelser. I undervisningen behandlas kyrkans uppkomst och Paulus och de andra apostlarnas gärningar. Man studerar särdrag för den ortodoxa kyrkan i Finland, kyrkan som religiös byggnad, kyrkoarkitektur och symbolik som hör samman med den. Man bekantar sig med kyrkomusik och den ortodoxa lärans inflytande och synlighet i inhemska och utländska medier.

I2 Religionernas värld

I undervisningen granskas vad som avses med helighet, man bekantar sig med högtider och olika seder och lär sig att uppskatta dem både i den egna och i andra religiösa kulturer. Man studerar den ortodoxa kyrkan som en katolsk och apostolisk, global gemenskap. Man bekantar sig med centrala religionerna i Europa och den europeiska religionskartan. Man studerar likheter mellan islam och judendomen och den ortodoxa kristendomen. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet och med irreligiositet som livsåskådning. Man behandlar inledningsvis ekumenik och religionsdialog samt förhållandet mellan mänskliga rättigheter och religion.

I3 Ett gott liv

Centralt innehåll i undervisningen är den ortodoxa läran och Nya Testamentets budskap som etiskt rättesnöre och stöd i det egna livet och i mänskliga relationer. Man bekantar sig med De tio budorden och funderar över egna etiska val, konsekvenser av dem och hur de bidrar till självkännedom, livskompetens och en positiv syn på livet. I undervisningen betonas vikten av att värdesätta andra människor, att ha omsorg om miljön och naturen samt att respektera livet och en hållbar framtid. Man reflekterar över det globala ansvaret i kyrkans och individens liv. Man bekantar sig med likheter mellan etiska principer i olika religioner och med likheter mellan den europeiska människorättsuppfattningen och kristna värderingar samt med betydelsen av FN:s konvention om barnets rättigheter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1	K1, K2
M3	I1, I2	K2, K3, K4
M4	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M6	I2, I3	K2
M7	I1, I2, I3	K2, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K7
M9	I2, I3	K2
M10	I2, I3	K1, K3, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K4, K6, K7
M12	I3	K1

Mål för undervisningen

M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.

M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.

M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.

M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.

M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.

M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.

M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.

M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.

M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Islam

Lärokursens uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hens egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 3–6

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämneshesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Judendomen

Lärokursens uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hens egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 3–6

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämneshesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

14.6.3. Matematik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3-6 ska undervisningen i matematik erbjuda upplevelser med vilkas hjälp eleverna kan tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Undervisningen ska utveckla elevernas

förmåga att uttrycka sina matematiska tankar och lösningar på olika sätt och med olika hjälpmedel. Mångsidig problemlösning självständigt och i grupp samt jämförelse av olika sätt att lösa problem är centrala delar av undervisningen. Undervisningen i matematik ska befästa och bredda elevernas förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt utveckla en flytande räknefärdighet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 3–6

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar eleverna. Matematik ska fortsättningsvis studeras i en lärmiljö som präglas av konkretisering och olika hjälpmedel. Hjälpmedlen ska vara lätt tillgängliga. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna ska ha möjlighet att påverka valet av arbetssätt. Man arbetar både gemensamt och individuellt. Pedagogiska spel och lekar är ett viktigt arbetssätt som motiverar eleverna. Digitala verktyg och miniräknare används i undervisningen och studierna.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 3–6

Varje elev ska ha möjlighet att få undervisning i det centrala innehållet för tidigare årskurser, om kunskaperna är bristfälliga. Utöver det ska eleverna ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt mycket tid för matematiklärandet och stödet ska vara systematiskt. Utvecklingen av elevernas kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper samtidigt som deras positiva attityd och självförtroende stärks. Eleverna ska erbjudas lämpliga konkreta hjälpmedel som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Varje elev ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Elever som behöver mera utmaningar ska stödjas med hjälp av alternativa arbetsformer och genom att berika undervisningsinnehållet. Uppgifterna kan till exempel omfatta talens egenskaper, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och matematiska tillämpningar.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 3–6

Under läsåret är den huvudsakliga uppgiften för bedömningen av lärandet att stödja och främja elevernas matematiska tänkande och kunskapsutveckling inom alla målområden. Bedömningen ska vara mångsidig och responsen handledande och konstruktiv. Dessa stödjer eleverna att utveckla matematiska färdigheter och sporrar vid behov eleverna att försöka på nytt. Eleverna handleds att själva utvärdera sitt lärande och upptäcka sina styrkor. Responsen ska hjälpa dem att förstå vilka kunskaper och färdigheter som borde utvecklas och hur. Eleverna ska dessutom handledas att fästa vikt vid sina arbetssätt och sin attityd till matematikstudierna.

Eleverna förutsätts att bättre än tidigare kunna uttrycka sitt matematiska tänkande i tal, skrift, med figurer och olika hjälpmedel. Föremål för bedömning är prestationssättet, hur korrekta lösningarna är och hur eleven tillämpar det som hen lärt sig.

Vid grupparbete bedöms såväl gruppens som den enskilda gruppmedlemmens arbetsinsats och resultat. Syftet med responsen är att eleverna lär sig förstå betydelsen av varje gruppmedlems arbete och utveckling. Eleverna handleds att själva utvärdera arbetet och resultatet.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

Programmering i årskurs 3 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

I2 Tal och räkneoperationer

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras sig om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkras sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkras sig om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och –värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1 000 och man bekantar sig med talområdet 0-10 000.

Tiosystemets uppbyggnad breddas ytterligare och 60-systemet introduceras genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h och min).

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningsmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningsmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot befästs samt deras inbördes samband synliggörs.

Eleverna breddar sina kunskaper i sambanden mellan de olika räknesätten genom exempel och övning.

Multiplikationstabellerna 1-5 och 10 befästs och tabellerna 6-9 övas.

Överslagsräkning introduceras för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa tal introduceras t.ex. med temperaturväxlingar (termometern).

Vikten av konsekvens och prydlighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

I3 Algebra

Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

Eleverna lär sig tolka och uttrycka enkla talföljder (siffror och symboler).

Begreppet obekant övas i årskurs 3 i första hand genom prövning i addition och subtraktion.

Eleverna lär sig kontrollera sina resultat.

I4 Geometri och mätning

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iakttä rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

De centrala två- och tredimensionella figurerna, både i omgivningen och teoretiskt, från föregående årskurs, repeteras och befästs.

Begreppen månghörning, kub, rätblock, klot, cirkel och pyramid introduceras.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - övas.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första kvadrant introduceras. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät). Förståelse för betydelsen av koordinater (t.ex. kartan).

Begreppet skala introduceras genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad introduceras med hjälp av bl.a. enhetstabeller.

Befästande av begreppet area och introduktion av begreppet omkrets.

Klockan (h, min och s).

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Största och minsta värde.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I2	K1, K4
M10	I2	K1, K3, K6
M11	I4	K4, K5
M12	I4	K1, K3, K6
M14	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende

Matematikundervisningen skall göras på ett mångsidigt sätt så att den passar för alla elevers egna intressen, behov och erfarenheter. En stor del av matematikundervisningen bör vara lek- och vardagsbetonad och sålunda sträva till att väcka elevens intresse och iver för matematik. Elevens aktiva roll i lärandet beivras och stöds av läraren.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Programmering i årskurs 3 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna Lösningssmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1 000 och man bekantar sig med talområdet 0-10 000.

Tiosystemets uppbyggnad breddas ytterligare och 60-systemet introduceras genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h och min).

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna Lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot befasts samt deras inbördes samband synliggörs.

Eleverna breddar sina kunskaper i sambanden mellan de olika räknesätten genom exempel och övning.

Multiplikationstabellerna 1-5 och 10 befasts och tabellerna 6-9 övas.

Överslagsräkning introduceras för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa tal introduceras t.ex. med temperaturväxlingar (termometern).

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna Lösningssmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna lär sig tolka och uttrycka enkla talföljder (siffror och symboler).

Begreppet obekant övas i årskurs 3 i första hand genom provning i addition och subtraktion.

Eleverna lär sig kontrollera sina resultat.

De centrala två- och tredimensionella figurerna, både i omgivningen och teoretiskt, från föregående årskurs, repeteras och befästs.

Begreppen månghörning, kub, rätblock, klot, cirkel och pyramid introduceras.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - övas.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första kvadrant introduceras. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät). Förståelse för betydelsen av koordinater (t.ex. kartan).

Begreppet skala introduceras genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad introduceras med hjälp av bl.a. enhetstabeller.

Befästande av begreppet area och introduktion av begreppet omkrets.

Klockan (h, min och s).

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Största och minsta värde.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig

Eleven skall förmås att uppleva att matematik är en del av hens vardag och att varje dag omfattar upplevelser, beslut och göromål som omfattas av delområden från alla olika skolämnen, inte bara matematiken, och att matematik är en viktig del av detta. Eleven skall också få lära sig att uppfatta att matematiken är ett exakt kunskapsområde, som omfattar många regelbundenheter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig

Programmering i årskurs 3 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna Lösningssmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1 000 och man bekantar sig med talområdet 0-10 000.

Tiosystemets uppbyggnad breddas ytterligare och 60-systemet introduceras genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h och min).

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot befasts samt deras inbördes samband synliggörs.

Eleverna breddar sina kunskaper i sambanden mellan de olika räknesätten genom exempel och övning.

Multiplikationstabellerna 1-5 och 10 befasts och tabellerna 6-9 övas.

Överslagsräkning introduceras för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa tal introduceras t.ex. med temperaturväxlingar (termometern).

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna lösningssmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavlar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna lär sig tolka och uttrycka enkla talföljder (siffror och symboler).

Begreppet obekant övas i årskurs 3 i första hand genom prövning i addition och subtraktion.

Eleverna lär sig kontrollera sina resultat.

De centrala två- och tredimensionella figurerna, både i omgivningen och teoretiskt, från föregående årskurs, repeteras och befasts.

Begreppen månghörning, kub, rättblock, klot, cirkel och pyramid introduceras.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - övas.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första kvadrant introduceras. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät). Förståelse för betydelsen av koordinater (t.ex. kartan).

Begreppet skala introduceras genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad introduceras med hjälp av bl.a. enhetstabeller.

Befästande av begreppet area och introduktion av begreppet omkrets.

Klockan (h, min och s).

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Största och minsta värde.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer

Eleven skall handledas till att bli en individuellt tänkande individ, som utifrån sina upplevelser och observationer vågar och kan dra egna slutsatser och ifrågasätta påståenden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.

Programmering i årskurs 3 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1 000 och man bekantar sig med talområdet 0-10 000.

Tiosystemets uppbyggnad breddas ytterligare och 60-systemet introduceras genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h och min).

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot befasts samt deras inbördes samband synliggörs.

Eleverna breddar sina kunskaper i sambanden mellan de olika räknesätten genom exempel och övning.

Multiplikationstabellerna 1-5 och 10 befasts och tabellerna 6-9 övas.

Överslagsräkning introduceras för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa tal introduceras t.ex. med temperaturväxlingar (termometern).

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna spöras också att våga presentera egna lösningssmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna lär sig tolka och uttrycka enkla talföljder (siffror och symboler).

Begreppet obekant övas i årskurs 3 i första hand genom prövning i addition och subtraktion.

Eleverna lär sig kontrollera sina resultat.

De centrala två- och tredimensionella figurerna, både i omgivningen och teoretiskt, från föregående årskurs, repeteras och befasts.

Begreppen månghörning, kub, räblock, klot, cirkel och pyramid introduceras.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - övas.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första kvadrant introduceras. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät). Förståelse för betydelsen av koordinater (t.ex. kartan).

Begreppet skala introduceras genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad introduceras med hjälp av bl.a. enhetstabeller.

Befästande av begreppet area och introduktion av begreppet omkrets.

Klockan (h, min och s).

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Största och minsta värde.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Eleverna skall handledas i att våga använda sig av sin kunskap och uttrycka sig både muntligt, skriftligt och laborativt. Olika lösningsmodeller skall beivras.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.

Programmering i årskurs 3 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1 000 och man bekantar sig med talområdet 0-10 000.

Tiosystemets uppbyggnad breddas ytterligare och 60-systemet introduceras genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h och min).

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningsmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningsmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot befasts samt deras inbördes samband synliggörs.

Eleverna breddar sina kunskaper i sambanden mellan de olika räknesätten genom exempel och övning.

Multiplikationstabellerna 1-5 och 10 befasts och tabellerna 6-9 övas.

Överslagsräkning introduceras för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa tal introduceras t.ex. med temperaturväxlingar (termometern).

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna lär sig tolka och uttrycka enkla talföljder (siffror och symboler).

Begreppet obekant övas i årskurs 3 i första hand genom provning i addition och subtraktion.

Eleverna lär sig kontrollera sina resultat.

De centrala två- och tredimensionella figurerna, både i omgivningen och teoretiskt, från föregående årskurs, repeteras och befasts.

Begreppen månghörning, kub, räblock, klot, cirkel och pyramid introduceras.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - övas.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första kvadrant introduceras. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät). Förståelse för betydelsen av koordinater (t.ex. kartan).

Begreppet skala introduceras genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad introduceras med hjälp av bl.a. enhetstabeller.

Befästande av begreppet area och introduktion av begreppet omkrets.

Klockan (h, min och s).

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befasts och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Största och minsta värde.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem

Eleven skall uppmuntras till att våga presentera egna Lösningsmodeller och få feedback samt lyssna till andra Lösningsmodeller. Läraren ger feedback som stöder elevens inläring.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.

Programmering i årskurs 3 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna Lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1 000 och man bekantar sig med talområdet 0-10 000.

Tiosystemets uppbyggnad breddas ytterligare och 60-systemet introduceras genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h och min).

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningsmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna Lösningsmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot befasts samt deras inbördes samband synliggörs.

Eleverna breddar sina kunskaper i sambanden mellan de olika räknesätten genom exempel och övning.

Multiplikationstabellerna 1-5 och 10 befasts och tabellerna 6-9 övas.

Överslagsräkning introduceras för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa tal introduceras t.ex. med temperaturväxlingar (termometern).

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna Lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna lär sig tolka och uttrycka enkla talföljder (siffror och symboler).

Begreppet obekant övas i årskurs 3 i första hand genom provning i addition och subtraktion.

Eleverna lär sig kontrollera sina resultat.

De centrala två- och tredimensionella figurerna, både i omgivningen och teoretiskt, från föregående årskurs, repeteras och befästs.

Begreppen månghörning, kub, rätblock, klot, cirkel och pyramid introduceras.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - övas.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första kvadrant introduceras. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät). Förståelse för betydelsen av koordinater (t.ex. kartan).

Begreppet skala introduceras genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad introduceras med hjälp av bl.a. enhetstabeller.

Befästande av begreppet area och introduktion av begreppet omkrets.

Klockan (h, min och s).

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Största och minsta värde.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt

Eleverna skall lära sig att kritiskt granska svaren på sina lösningar, både intuitivt och bl.a. genom överslags- och kontrollräkning. Eleverna får handledning så att de förstår hur de skall lösa problem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

Programmering i årskurs 3 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1 000 och man bekantar sig med talområdet 0-10 000.

Tiosystemets uppbyggnad breddas ytterligare och 60-systemet introduceras genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h och min).

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot befästs samt deras inbördes samband synliggörs.

Eleverna breddar sina kunskaper i sambanden mellan de olika räknesätten genom exempel och övning.

Multiplikationstabellerna 1-5 och 10 befästs och tabellerna 6-9 övas.

Överslagsräkning introduceras för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa tal introduceras t.ex. med temperaturväxlingar (termometern).

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna lösningssmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavlar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna lär sig tolka och uttrycka enkla talföljder (siffror och symboler).

Begreppet obekant övas i årskurs 3 i första hand genom prövning i addition och subtraktion.

Eleverna lär sig kontrollera sina resultat.

De centrala två- och tredimensionella figurerna, både i omgivningen och teoretiskt, från föregående årskurs, repeteras och befästs.

Begreppen månghörning, kub, rättblock, klot, cirkel och pyramid introduceras.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - övas.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första kvadrant introduceras. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät). Förståelse för betydelsen av koordinater (t.ex. kartan).

Begreppet skala introduceras genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad introduceras med hjälp av bl.a. enhetstabeller.

Befästande av begreppet area och introduktion av begreppet omkrets.

Klockan (h, min och s).

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Största och minsta värde.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler

Begrepp och symboler, och grundläggande förståelsen för dem och deras innebörd, är essentiella både nu och i vidare studier av matematik. Eleven bör läras att förstå vikten av denna kunskap för hen i vardagen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

Programmering i årskurs 3 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1 000 och man bekantar sig med talområdet 0-10 000.

Tiosystemets uppbyggnad breddas ytterligare och 60-systemet introduceras genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h och min).

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot befasts samt deras inbördes samband synliggörs.

Eleverna breddar sina kunskaper i sambanden mellan de olika räknesätten genom exempel och övning.

Multiplikationstabellerna 1-5 och 10 befasts och tabellerna 6-9 övas.

Överslagsräkning introduceras för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa tal introduceras t.ex. med temperaturväxlingar (termometern).

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna spöras också att våga presentera egna lösningssmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna lär sig tolka och uttrycka enkla talföljder (siffror och symboler).

Begreppet obekant övas i årskurs 3 i första hand genom prövning i addition och subtraktion.

Eleverna lär sig kontrollera sina resultat.

De centrala två- och tredimensionella figurerna, både i omgivningen och teoretiskt, från föregående årskurs, repeteras och befasts.

Begreppen månghörning, kub, räblock, klot, cirkel och pyramid introduceras.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - övas.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första kvadrant introduceras. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät). Förståelse för betydelsen av koordinater (t.ex. kartan).

Begreppet skala introduceras genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad introduceras med hjälp av bl.a. enhetstabeller.

Befästande av begreppet area och introduktion av begreppet omkrets.

Klockan (h, min och s).

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Största och minsta värde.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet

Tiosystemet är grunden i undervisningen i matematik och eleven får djupare kunskap i tiosystemet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1 000 och man bekantar sig med talområdet 0-10 000.

Tiosystemets uppbyggnad breddas ytterligare och 60-systemet introduceras genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h och min).

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot befästs samt deras inbördes samband synliggörs.

Eleverna breddar sina kunskaper i sambanden mellan de olika räknesätten genom exempel och övning.

Multiplikationstabellerna 1-5 och 10 befästs och tabellerna 6-9 övas.

Överslagsräkning introduceras för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa tal introduceras t.ex. med temperaturväxlingar (termometern).

Vikten av konsekvens och prydlighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna lösningssmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal

Eleven skall få en uppfattning om hur tallinjen är uppbyggd.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1 000 och man bekantar sig med talområdet 0-10 000.

Tiosystemets uppbyggnad breddas ytterligare och 60-systemet introduceras genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h och min).

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot befasts samt deras inbördes samband synliggörs.

Eleverna breddar sina kunskaper i sambanden mellan de olika räknesätten genom exempel och övning.

Multiplikationstabellerna 1-5 och 10 befasts och tabellerna 6-9 övas.

Överslagsräkning introduceras för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa tal introduceras t.ex. med temperaturväxlingar (termometern).

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna lösningssmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavlar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper

De grundläggande räkneoperationerna i skrift övas och förstärks. Stor vikt bör läggas vid färdigheter i huvudräkning i alla fyra räknesätten. Eleven skall känna sig alltmer säker på sig själv i lösandet av varierande uppgifter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1 000 och man bekantar sig med talområdet 0-10 000.

Tiosystemets uppbyggnad breddas ytterligare och 60-systemet introduceras genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h och min).

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot befästs samt deras inbördes samband synliggörs.

Eleverna breddar sina kunskaper i sambanden mellan de olika räknesätten genom exempel och övning.

Multiplikationstabellerna 1-5 och 10 befästs och tabellerna 6-9 övas.

Överslagsräkning introduceras för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa tal introduceras t.ex. med temperaturväxlingar (termometern).

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna lösningssmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavlar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp

Eleven handleds att arbeta både teoretiskt och konkret. Integrering till övriga ämnen bör göras kontinuerligt för att fördjupa elevens förståelse.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.

De centrala två- och tredimensionella figurerna, både i omgivningen och teoretiskt, från föregående årskurs, repeteras och befästs.

Begreppen månghörning, kub, räblock, klot, cirkel och pyramid introduceras.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - övas.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första kvadrant introduceras. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät). Förståelse för betydelsen av koordinater (t.ex. kartan).

Begreppet skala introduceras genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad introduceras med hjälp av bl.a. enhetstabeller.

Befästande av begreppet area och introduktion av begreppet omkrets.

Klockan (h, min och s).

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet

Handleda eleven till att omvandla tidigare inlärd kunskaper i praktiken och omvandla dem till vardagsnära matematik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.

De centrala två- och tredimensionella figurerna, både i omgivningen och teoretiskt, från föregående årskurs, repeteras och befästs.

Begreppen månghörning, kub, räblock, klot, cirkel och pyramid introduceras.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - övas.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första kvadrant introduceras. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät). Förståelse för betydelsen av koordinater (t.ex. kartan).

Begreppet skala introduceras genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, m, cm, mm), massa (kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad introduceras med hjälp av bl.a. enhetstabeller.

Befästande av begreppet area och introduktion av begreppet omkrets.

Klockan (h, min och s).

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

Utnyttjande av elektroniska hjälpmedel i undervisningen beivras, men är beroende av den enskilda skolans resurser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

Programmering i årskurs 3 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

Programmering i årskurs 4 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

I2 Tal och räkneoperationer

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkrar sig om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkrar sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkrar sig om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och –värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-10 000 och man bekantar sig med talområdet 0-1 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet övas genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h, min och s).

Elevernas förmåga att se och utnyttja sambanden mellan de olika räknesätten övas.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs.

Användning av överslagsräkning övas för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa heltal övas.

Decimaltal introduceras.

Räknesättens ordningsföljd introduceras.

Multiplikation med flersiffriga faktorer. Uppställning.

Division med uppställning introduceras.

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavlar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

I3 Algebra

Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

Eleverna övar sig att tolka och uttrycka talföljder (siffror och symboler).

Begreppet obekant övas i årskurs 4 fortsättningsvis i första hand genom prövning i addition och subtraktion.

Eleverna lär sig kontrollera sina resultat

I4 Geometri och mätning

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iaktta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

Begreppen månghörning, kub, rätblock, klot, cirkel och pyramid befasts.

Eleven övar sig i att kunna klassificera plan- och rymdgeometrisk figur.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - repeteras.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första och andra kvadrant övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästande av begreppen area och omkrets samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometrisk figur i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enkla enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde befästs och begreppet medelvärde introduceras.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I2	K1, K4
M11	I4	K4, K5
M12	I4	K1, K3, K6
M13	I5	K4, K5
M14	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende

Matematikundervisningen skall göras på ett mångsidigt sätt så att den passar för alla elevers egna intressen, behov och erfarenheter. En stor del av matematikundervisningen bör vara lek- och vardagsbetonad och sålunda sträva till att väcka elevens intresse och iver för matematik. Elevens aktiva roll i lärandet beivras och stöds av läraren.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Programmering i årskurs 4 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-10 000 och man bekantar sig med talområdet 0-1 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet övas genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h, min och s).

Elevernas förmåga att se och utnyttja sambanden mellan de olika räknesätten övas.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs.

Användning av överslagsräkning övas för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa heltal övas.

Decimaltal introduceras.

Räknesättens ordningsföljd introduceras.

Multiplikation med flersiffriga faktorer. Uppställning.

Division med uppställning introduceras.

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna övar sig att tolka och uttrycka talföljder (siffror och symboler).

Begreppet obekant övas i årskurs 4 fortsättningsvis i första hand genom prövning i addition och subtraktion.

Eleverna lär sig kontrollera sina resultat

Begreppen månghörning, kub, rätblock, klot, cirkel och pyramid befästs.

Eleven övar sig i att kunna klassificera plan- och rymdgeometrisk figur.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - repeteras.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första och andra kvadrant övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästande av begreppen area och omkrets samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometrisk figur i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enkla enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde befästs och begreppet medelvärde introduceras.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig

Eleven skall förmås att uppleva att matematik är en del av hens vardag och att varje dag omfattar upplevelser, beslut och göromål som omfattas av delområden från alla olika skolämnen, inte bara matematiken, och att matematik är en viktig del av detta. Eleven skall också få lära sig att uppfatta att matematiken är ett exakt kunskapsområde, som omfattar många regelbundenheter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig

Programmering i årskurs 4 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-10 000 och man bekantar sig med talområdet 0-1 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet övas genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h, min och s).

Elevernas förmåga att se och utnyttja sambanden mellan de olika räknesätten övas.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs.

Användning av överslagsräkning övas för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa heltal övas.

Decimaltal introduceras.

Räknesättens ordningsföljd introduceras.

Multiplikation med flersiffriga faktorer. Uppställning.

Division med uppställning introduceras.

Vikten av konsekvens och prydlighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna övar sig att tolka och uttrycka talföljder (siffror och symboler).

Begreppet obekant övas i årskurs 4 fortsättningsvis i första hand genom prövning i addition och subtraktion.

Eleverna lär sig kontrollera sina resultat

Begreppen månghörning, kub, räblock, klot, cirkel och pyramid befästs.

Eleven övar sig i att kunna klassificera plan- och rymdgeometriska figurer.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - repeteras.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första och andra kvadrant övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, g), volym (l, dl) repeteras/ introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästande av begreppen area och omkrets samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometrisk figur i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enkla enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde befästs och begreppet medelvärde introduceras.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer

Eleven skall handledas till att bli en individuellt tänkande individ, som utifrån sina upplevelser och observationer vågar och kan dra egna slutsatser och ifrågasätta påståenden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.

Programmering i årskurs 4 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-10 000 och man bekantar sig med talområdet 0-1 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet övas genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h, min och s).

Elevernas förmåga att se och utnyttja sambanden mellan de olika räknesätten övas.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs.

Användning av överslagsräkning övas för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa heltal övas.

Decimaltal introduceras.

Räknesättens ordningsföljd introduceras.

Multiplikation med flersiffriga faktorer. Uppställning.

Division med uppställning introduceras.

Vikten av konsekvens och prydlighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna övar sig att tolka och uttrycka talföljder (siffror och symboler).

Begreppet obekant övas i årskurs 4 fortsättningsvis i första hand genom prövning i addition och subtraktion.

Eleverna lär sig kontrollera sina resultat

Begreppen månghörning, kub, rätblock, klot, cirkel och pyramid befästs.

Eleven övar sig i att kunna klassificera plan- och rymdgeometrisk figur.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - repeteras.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första och andra kvadrant övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, g), volym (l, dl) repeteras/ introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästande av begreppen area och omkrets samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometrisk figur i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enkla enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde befasts och begreppet medelvärde introduceras.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Eleverna skall handledas i att våga använda sig av sin kunskap och uttrycka sig både muntligt, skriftligt och laborativt. Olika lösningsmodeller skall beivras.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.

Programmering i årskurs 4 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-10 000 och man bekantar sig med talområdet 0-1 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befasts ytterligare och 60-systemet övas genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h, min och s).

Elevernas förmåga att se och utnyttja sambanden mellan de olika räknesätten övas.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befasts.

Användning av överslagsräkning övas för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa heltal övas.

Decimaltal introduceras.

Räknesättens ordningsföljd introduceras.

Multiplikation med flersiffriga faktorer. Uppställning.

Division med uppställning introduceras.

Vikten av konsekvens och prydlighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna övar sig att tolka och uttrycka talföljder (siffror och symboler).

Begreppet obekant övas i årskurs 4 fortsättningsvis i första hand genom prövning i addition och subtraktion.

Eleverna lär sig kontrollera sina resultat

Begreppen månghörning, kub, räblock, klot, cirkel och pyramid befästs.

Eleven övar sig i att kunna klassificera plan- och rymdgeometrisk figur.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - repeteras.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första och andra kvadrant övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästande av begreppen area och omkrets samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometrisk figur i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enkla enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde befästs och begreppet medelvärde introduceras.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem

Eleven skall uppmuntras till att våga presentera egna Lösningsmodeller och få feedback samt lyssna till andra Lösningsmodeller. Läraren ger feedback som stöder elevens inläring.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.

Programmering i årskurs 4 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna Lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-10 000 och man bekantar sig med talområdet 0-1 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet övas genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h, min och s).

Elevernas förmåga att se och utnyttja sambanden mellan de olika räknesätten övas.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs.

Användning av överslagsräkning övas för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa heltal övas.

Decimaltal introduceras.

Räknesättens ordningsföljd introduceras.

Multiplikation med flersiffriga faktorer. Uppställning.

Division med uppställning introduceras.

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna Lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna övar sig att tolka och uttrycka talföljder (siffror och symboler).

Begreppet obekant övas i årskurs 4 fortsättningsvis i första hand genom prövning i addition och subtraktion.

Eleverna lär sig kontrollera sina resultat

Begreppen månghörning, kub, räblock, klot, cirkel och pyramid befasts.

Eleven övar sig i att kunna klassificera plan- och rymdgeometrisk figur.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - repeteras.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första och andra kvadrant övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästande av begreppen area och omkrets samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometrisk figur i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enkla enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befasts ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde befasts och begreppet medelvärde introduceras.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt

Eleverna skall lära sig att kritiskt granska svaren på sina lösningar, både intuitivt och bl.a. genom överslags- och kontrollräkning. Eleverna får handledning så att de förstår hur de skall lösa problem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

Programmering i årskurs 4 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-10 000 och man bekantar sig med talområdet 0-1 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet övas genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h, min och s).

Elevernas förmåga att se och utnyttja sambanden mellan de olika räknesätten övas.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs.

Användning av överslagsräkning övas för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa heltal övas.

Decimaltal introduceras.

Räknesättens ordningsföljd introduceras.

Multiplikation med flersiffriga faktorer. Uppställning.

Division med uppställning introduceras.

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna övar sig att tolka och uttrycka talföljder (siffror och symboler).

Begreppet obekant övas i årskurs 4 fortsättningsvis i första hand genom prövning i addition och subtraktion.

Eleverna lär sig kontrollera sina resultat

Begreppen månghörning, kub, rätblock, klot, cirkel och pyramid befästs.

Eleven övar sig i att kunna klassificera plan- och rymdgeometrisk figur.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - repeteras.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första och andra kvadrant övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästande av begreppen area och omkrets samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometrisk figur i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enkla enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde befästs och begreppet medelvärde introduceras.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler

Begrepp och symboler, och grundläggande förståelsen för dem och deras innebörd, är essentiella både nu och i vidare studier av matematik. Eleven bör läras att förstå vikten av denna kunskap för hen i vardagen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

Programmering i årskurs 4 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-10 000 och man bekantar sig med talområdet 0-1 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet övas genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h, min och s).

Elevernas förmåga att se och utnyttja sambanden mellan de olika räknesätten övas.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs.

Användning av överslagsräkning övas för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa heltal övas.

Decimaltal introduceras.

Räknesättens ordningsföljd introduceras.

Multiplikation med flersiffriga faktorer. Uppställning.

Division med uppställning introduceras.

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna övar sig att tolka och uttrycka talföljder (siffror och symboler).

Begreppet obekant övas i årskurs 4 fortsättningsvis i första hand genom prövning i addition och subtraktion.

Eleverna lär sig kontrollera sina resultat

Begreppen månghörning, kub, räbblock, klot, cirkel och pyramid befästs.

Eleven övar sig i att kunna klassificera plan- och rymdgeometrisk figur.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - repeteras.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första och andra kvadrant övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, g), volym (l, dl) repeteras/ introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästande av begreppen area och omkrets samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometrisk figur i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enkla enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde befästs och begreppet medelvärde introduceras.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet

Tiosystemet är grunden i undervisningen i matematik och eleven får djupare kunskap i tiosystemet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-10 000 och man bekantar sig med talområdet 0-1 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet övas genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h, min och s).

Elevernas förmåga att se och utnyttja sambanden mellan de olika räknesätten övas.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs.

Användning av överslagsräkning övas för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa heltal övas.

Decimaltal introduceras.

Räknesättens ordningsföljd introduceras.

Multiplikation med flersiffriga faktorer. Uppställning.

Division med uppställning introduceras.

Vikten av konsekvens och prydlighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal

Eleven skall få en uppfattning om hur tallinjen är uppbyggd.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-10 000 och man bekantar sig med talområdet 0-1 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet övas genom enkla additioner och subtraktioner av tider (h, min och s).

Elevernas förmåga att se och utnyttja sambanden mellan de olika räknesätten övas.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs.

Användning av överslagsräkning övas för att eleverna skall vänja sig vid att uppfatta "ett rimligt svar".

Begreppet negativa heltal övas.

Decimaltal introduceras.

Räknesättens ordningsföljd introduceras.

Multiplikation med flersiffriga faktorer. Uppställning.

Division med uppställning introduceras.

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp

Eleven handleds att arbeta både teoretiskt och konkret. Integrering till övriga ämnen bör göras kontinuerligt för att fördjupa elevens förståelse.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.

Begreppen månghörning, kub, rätkblock, klot, cirkel och pyramid befästs.

Eleven övar sig i att kunna klassificera plan- och rymdgeometrisk figur.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - repeteras.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första och andra kvadrant övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästelse av begreppen area och omkrets samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometrisk figur i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enkla enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktilla material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet

Handleda eleven till att omvandla tidigare inlärd kunskaper i praktiken och omvandla dem till vardagsnära matematik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.

Begreppen månghörning, kub, rätblock, klot, cirkel och pyramid befasts.

Eleven övar sig i att kunna klassificera plan- och rymdgeometrisk figur.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - repeteras.

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets första och andra kvadrant övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor.

Enheterna längd (km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, g), volym (l, dl) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästelse av begreppen area och omkrets samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometrisk figur i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enkla enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.

Tabeller och diagram samt tolkning av dessa görs successivt och gärna med anknytning till elevens vardag.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärde och bestämma typvärdet.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden bekräftar ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...).

Avläsning av enkla tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde bekräftar och begreppet medelvärde introduceras.

Eleverna lär sig tolka huruvida enkla påståenden är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

Utnyttjande av elektroniska hjälpmedel i undervisningen beivras, men är beroende av den enskilda skolans resurser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

Programmering i årskurs 4 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna Lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

Programmering i årskurs 5 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna Lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att integrera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

I2 Tal och räkneoperationer

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkrar sig om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkrar sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkrar sig om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av

tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1000 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet befästs..

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning. Eleverna ska öva sig på att utvärdera om svaret är rimligt.

Begreppet decimaltal befästs genom anknytning till vardagen.

Addition, subtraktion och multiplikation med uppställning övas.

Positionstabell som hjälp vid rangordning och jämförelse av decimaltal.

Eleven lär sig se sambandet mellan bråk, decimaltal och procent.

Bråkbegreppet behandlas.

Addition och subtraktion med liknämninga bråk.

Bråkform och blandad form behandlas.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Division med uppställning av heltal befästs. Division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal introduceras.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna lösningssmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

I3 Algebra

Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

Eleverna skall kunna tolka och uttrycka enkla talföljder (siffror och symboler).

Ekvationer med en obekant övas, dels genom prövning, men också med utnyttjande av räknesättens samband.

Eleverna lär sig tolka givna regler men också uttrycka egna regler för talföljder.

Eleverna förstår hur de kan kontrollera sina resultat.

I4 Geometri och mätning

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iaktta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

Begreppen parallelogram, prisma och tetraeder introduceras.

Elevernas förmåga att klassificera plan- och rymdgeometrisk figurer bekräftas.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - bekräftas. Eleverna lär sig mäta, rita och utläsa storleken på vinklar med hjälp av gradskiva/geotriangel. Eleverna lär sig också förstå orsaksambanden till vinkelsumman i tre- och fyrhörningar.

Begreppet radie och diameter övas samt eleverna lär sig använda passare för att rita cirklar

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets alla fyra kvadranter övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/ lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor. Eleverna klarar av att själva producera förstoringar/förminskningar av enkla plangeometrisk figurer.

Enheterna längd (mil, km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, hg, dag, g, dg, cg, mg), volym (kl, hl, dal, l, dl, cl, ml), area (km², ha, ar, m², dm², cm², mm²) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad utökas och övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästelse och inläring av begreppen area, omkrets, radie, diameter samt enkla uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometrisk figurer i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befästs.

Eleverna lär sig tolka huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I2	K1, K4
M11	I4	K4, K5
M12	I4	K1, K3, K6
M13	I5	K4, K5
M14	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende

Matematikundervisningen skall göras på ett mångsidigt sätt så att den passar för alla elevers egna intressen, behov och erfarenheter. En stor del av matematikundervisningen bör vara lek- och

vardagsbetonad och sålunda sträva till att väcka elevens intresse och iver för matematik. Elevens aktiva roll i lärandet beivras och stöds av läraren.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Programmering i årskurs 5 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna Lösningssmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att integrera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1000 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet befästs..

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna Lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning. Eleverna ska öva sig på att utvärdera om svaret är rimligt.

Begreppet decimaltal befästs genom anknytning till vardagen.

Addition, subtraktion och multiplikation med uppställning övas.

Positionstabell som hjälp vid rangordning och jämförelse av decimaltal.

Eleven lär sig se sambandet mellan bråk, decimaltal och procent.

Bråkbegreppet behandlas.

Addition och subtraktion med liknämninga bråk.

Bråkform och blandad form behandlas.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Division med uppställning av heltal befästs. Division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal introduceras.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna Lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna skall kunna tolka och uttrycka enkla talföljder (siffror och symboler).

Ekvationer med en obekant övas, dels genom prövning, men också med utnyttjande av räknesättens samband.

Eleverna lär sig tolka givna regler men också uttrycka egna regler för talföljder.

Eleverna förstår hur de kan kontrollera sina resultat.

Begreppen parallelogram, prisma och tetraeder introduceras.

Elevernas förmåga att klassificera plan- och rymdgeometrisk figur befästs.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - befästs. Eleverna lär sig mäta, rita och utläsa vinkeln på vinklar med hjälp av gradskiva/geotriangel. Eleverna lär sig också förstå orsaksambanden till vinkelsumman i tre- och fyrhörningar.

Begreppet radie och diameter övas samt eleverna lär sig använda passare för att rita cirklar

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets alla fyra kvadranter övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/ lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor. Eleverna klarar av att själva producera förstoringar/förminskningar av enkla plangeometrisk figur.

Enheterna längd (mil, km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, hg, dag, g, dg, cg, mg), volym (kl, hl, dal, l, dl, cl, ml), area (km², ha, ar, m², dm², cm², mm²) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad utökas och övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästelse och inläring av begreppen area, omkrets, radie, diameter samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometrisk figur i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befasts.

Eleverna lär sig tolka huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig

Eleven skall förmås att uppleva att matematik är en del av hens vardag och att varje dag omfattar upplevelser, beslut och göromål som omfattas av delområden från alla olika skolämnen, inte bara matematiken, och att matematik är en viktig del av detta. Eleven skall också få lära sig att uppfatta att matematiken är ett exakt kunskapsområde, som omfattar många regelbundenheter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig

Programmering i årskurs 5 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att integrera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1000 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befasts ytterligare och 60-systemet befasts..

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning. Eleverna ska öva sig på att utvärdera om svaret är rimligt.

Begreppet decimaltal befasts genom anknytning till vardagen.

Addition, subtraktion och multiplikation med uppställning övas.

Positionstabell som hjälp vid rangordning och jämförelse av decimaltal.

Eleven lär sig se sambandet mellan bråk, decimaltal och procent.

Bråkbegreppet behandlas.

Addition och subtraktion med liknämninga bråk.

Bråkform och blandad form behandlas.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Division med uppställning av heltal befästs. Division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal introduceras.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna Lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna skall kunna tolka och uttrycka enkla talföljder (siffror och symboler).

Ekvationer med en obekant övas, dels genom provning, men också med utnyttjande av räknesättens samband.

Eleverna lär sig tolka givna regler men också uttrycka egna regler för talföljder.

Eleverna förstår hur de kan kontrollera sina resultat.

Begreppen parallelogram, prisma och tetraeder introduceras.

Elevernas förmåga att klassificera plan- och rymdgeometrisk figur befästs.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - befästs. Eleverna lär sig mäta, rita och utläsa stöleken på vinklar med hjälp av gradskiva/geotriangel. Eleverna lär sig också förstå orsaksambanden till vinkelsumman i tre- och fyrhörningar.

Begreppet radie och diameter övas samt eleverna lär sig använda passare för att rita cirklar

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets alla fyra kvadranter övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/ lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor. Eleverna klarar av att själva producera förstoringar/förminskningar av enkla plangeometrisk figur.

Enheterna längd (mil, km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, hg, dag, g, dg, cg, mg), volym (kl, hl, dal, l, dl, cl, ml), area (km², ha, ar, m², dm², cm², mm²) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad utökas och övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästande och inläring av begreppen area, omkrets, radie, diameter samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometrisk figur i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befästs.

Eleverna lär sig tolka huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer

Eleven skall handledas till att bli en individuellt tänkande individ, som utifrån sina upplevelser och observationer vågar och kan dra egna slutsatser och ifrågasätta påståenden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.

Programmering i årskurs 5 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att integrera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1000 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet befästs..

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningsmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna Lösningsmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning. Eleverna ska öva sig på att utvärdera om svaret är rimligt.

Begreppet decimaltal befästs genom anknytning till vardagen.

Addition, subtraktion och multiplikation med uppställning övas.

Positionstabell som hjälp vid rangordning och jämförelse av decimaltal.

Eleven lär sig se sambandet mellan bråk, decimaltal och procent.

Bråkbegreppet behandlas.

Addition och subtraktion med liknämninga bråk.

Bråkform och blandad form behandlas.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Division med uppställning av heltal befästs. Division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal introduceras.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna Lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna skall kunna tolka och uttrycka enkla talföljder (siffror och symboler).

Ekvationer med en obekant övas, dels genom prövning, men också med utnyttjande av räknesättens samband.

Eleverna lär sig tolka givna regler men också uttrycka egna regler för talföljder.

Eleverna förstår hur de kan kontrollera sina resultat.

Begreppen parallelogram, prisma och tetraeder introduceras.

Elevernas förmåga att klassificera plan- och rymdgeometrisk figur befästs.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - befästs. Eleverna lär sig mäta, rita och utläsa vinkeln på vinklar med hjälp av gradskiva/geotriangel. Eleverna lär sig också förstå orsaksambanden till vinkelsumman i tre- och fyrhörningar.

Begreppet radie och diameter övas samt eleverna lär sig använda passare för att rita cirklar

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets alla fyra kvadranter övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor. Eleverna klarar av att själva producera förstoringar/förminskningar av enkla plangeometriskta figurer.

Enheterna längd (mil, km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, hg, dag, g, dg, cg, mg), volym (kl, hl, dal, l, dl, cl, ml), area (km², ha, ar, m², dm², cm², mm²) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad utökas och övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästande och inläring av begreppen area, omkrets, radie, diameter samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometriskta figurer i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befästs.

Eleverna lär sig tolka huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Eleverna skall handledas i att våga använda sig av sin kunskap och uttrycka sig både muntligt, skriftligt och laborativt. Olika lösningsmodeller skall beivras.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.

Programmering i årskurs 5 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att integrera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1000 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet befästs..

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning. Eleverna ska öva sig på att utvärdera om svaret är rimligt.

Begreppet decimaltal befästs genom anknytning till vardagen.

Addition, subtraktion och multiplikation med uppställning övas.

Positionstabell som hjälp vid rangordning och jämförelse av decimaltal.

Eleven lär sig se sambandet mellan bråk, decimaltal och procent.

Bråkbegreppet behandlas.

Addition och subtraktion med liknämninga bråk.

Bråkform och blandad form behandlas.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Division med uppställning av heltal befästs. Division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal introduceras.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna spöras också att våga presentera egna lösningssmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna skall kunna tolka och uttrycka enkla talföljder (siffror och symboler).

Ekvationer med en obekant övas, dels genom prövning, men också med utnyttjande av räknesättens samband.

Eleverna lär sig tolka givna regler men också uttrycka egna regler för talföljder.

Eleverna förstår hur de kan kontrollera sina resultat.

Begreppen parallelogram, prisma och tetraeder introduceras.

Elevernas förmåga att klassificera plan- och rymdgeometrisk figurer befästs.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - befästs. Eleverna lär sig mäta, rita och utläsa stöleken på vinklar med hjälp av gradskiva/geotriangel. Eleverna lär sig också förstå orsaksambanden till vinkelsumman i tre- och fyrhörningar.

Begreppet radie och diameter övas samt eleverna lär sig använda passare för att rita cirklar

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets alla fyra kvadranter övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor. Eleverna klarar av att själva producera förstoringar/förminskningar av enkla plangeometrisk figur.

Enheterna längd (mil, km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, hg, dag, g, dg, cg, mg), volym (kl, hl, dal, l, dl, cl, ml), area (km², ha, ar, m², dm², cm², mm²) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad utökas och övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästelse och inläring av begreppen area, omkrets, radie, diameter samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometrisk figur i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befästs.

Eleverna lär sig tolka huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem

Eleven skall uppmuntras till att våga presentera egna lösningsmodeller och få feedback samt lyssna till andra lösningsmodeller. Läraren ger feedback som stöder elevens inläring.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.

Programmering i årskurs 5 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att integrera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1000 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet befästs..

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning. Eleverna ska öva sig på att utvärdera om svaret är rimligt.

Begreppet decimaltal befästs genom anknytning till vardagen.

Addition, subtraktion och multiplikation med uppställning övas.

Positionstabell som hjälp vid rangordning och jämförelse av decimaltal.

Eleven lär sig se sambandet mellan bråk, decimaltal och procent.

Bråkbegreppet behandlas.

Addition och subtraktion med liknämninga bråk.

Bråkform och blandad form behandlas.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Division med uppställning av heltal befästs. Division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal introduceras.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd bekräftas.

Vikten av konsekvens och tydlighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna spöras också att våga presentera egna Lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna skall kunna tolka och uttrycka enkla talföljder (siffror och symboler).

Ekvationer med en obekant övas, dels genom prövning, men också med utnyttjande av räknesättens samband.

Eleverna lär sig tolka givna regler men också uttrycka egna regler för talföljder.

Eleverna förstår hur de kan kontrollera sina resultat.

Begreppen parallelogram, prisma och tetraeder introduceras.

Elevernas förmåga att klassificera plan- och rymdgeometrisk figur bekräftas.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - bekräftas. Eleverna lär sig mäta, rita och utläsa vinkeln på vinklar med hjälp av gradskiva/geotriangel. Eleverna lär sig också förstå orsaksambanden till vinkelsumman i tre- och fyrhörningar.

Begreppet radie och diameter övas samt eleverna lär sig använda passare för att rita cirkel

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets alla fyra kvadranter övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor. Eleverna klarar av att själva producera förstoringar/förminskningar av enkla plangeometrisk figur.

Enheterna längd (mil, km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, hg, dag, g, dg, cg, mg), volym (kl, hl, dal, l, dl, cl, ml), area (km², ha, ar, m², dm², cm², mm²) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad utökas och övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästelse och inläring av begreppen area, omkrets, radie, diameter samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometrisk figur i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden bekräftas ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befasts.

Eleverna lär sig tolka huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt

Eleverna skall lära sig att kritiskt granska svaren på sina lösningar, både intuitivt och bl.a. genom överslags- och kontrollräkning. Eleverna får handledning så att de förstår hur de skall lösa problem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

Programmering i årskurs 5 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att integrera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1000 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befasts ytterligare och 60-systemet befasts..

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning. Eleverna ska öva sig på att utvärdera om svaret är rimligt.

Begreppet decimaltal befasts genom anknytning till vardagen.

Addition, subtraktion och multiplikation med uppställning övas.

Positionstabell som hjälp vid rangordning och jämförelse av decimaltal.

Eleven lär sig se sambandet mellan bråk, decimaltal och procent.

Bråkbegreppet behandlas.

Addition och subtraktion med liknämninga bråk.

Bråkform och blandad form behandlas.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Division med uppställning av heltal befästs. Division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal introduceras.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna Lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna skall kunna tolka och uttrycka enkla talföljder (siffror och symboler).

Ekvationer med en obekant övas, dels genom provning, men också med utnyttjande av räknesättens samband.

Eleverna lär sig tolka givna regler men också uttrycka egna regler för talföljder.

Eleverna förstår hur de kan kontrollera sina resultat.

Begreppen parallelogram, prisma och tetraeder introduceras.

Elevernas förmåga att klassificera plan- och rymdgeometrisk figur befästs.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - befästs. Eleverna lär sig mäta, rita och utläsa vinkeln på vinklar med hjälp av gradskiva/geotriangel. Eleverna lär sig också förstå orsaksambanden till vinkelsumman i tre- och fyrhörningar.

Begreppet radie och diameter övas samt eleverna lär sig använda passare för att rita cirkel

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets alla fyra kvadranter övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor. Eleverna klarar av att själva producera förstoringar/förminskningar av enkla plangeometrisk figur.

Enheterna längd (mil, km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, hg, dag, g, dg, cg, mg), volym (kl, hl, dal, l, dl, cl, ml), area (km², ha, ar, m², dm², cm², mm²) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad utökas och övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästelse och inläring av begreppen area, omkrets, radie, diameter samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometrisk figur i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befästs.

Eleverna lär sig tolka huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler

Begrepp och symboler, och grundläggande förståelsen för dem och deras innebörd, är essentiella både nu och i vidare studier av matematik. Eleven bör läras att förstå vikten av denna kunskap för hen i vardagen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

Programmering i årskurs 5 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att integrera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1000 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet befästs..

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningsmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna Lösningsmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning. Eleverna ska öva sig på att utvärdera om svaret är rimligt.

Begreppet decimaltal befästs genom anknytning till vardagen.

Addition, subtraktion och multiplikation med uppställning övas.

Positionstabell som hjälp vid rangordning och jämförelse av decimaltal.

Eleven lär sig se sambandet mellan bråk, decimaltal och procent.

Bråkbegreppet behandlas.

Addition och subtraktion med liknämninga bråk.

Bråkform och blandad form behandlas.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Division med uppställning av heltal befästs. Division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal introduceras.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna Lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Eleverna skall kunna tolka och uttrycka enkla talföljder (siffror och symboler).

Ekvationer med en obekant övas, dels genom prövning, men också med utnyttjande av räknesättens samband.

Eleverna lär sig tolka givna regler men också uttrycka egna regler för talföljder.

Eleverna förstår hur de kan kontrollera sina resultat.

Begreppen parallelogram, prisma och tetraeder introduceras.

Elevernas förmåga att klassificera plan- och rymdgeometrisk figurer befästs.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - befästs. Eleverna lär sig mäta, rita och utläsa vinkeln på vinklar med hjälp av gradskiva/geotriangel. Eleverna lär sig också förstå orsaksambanden till vinkelsumman i tre- och fyrhörningar.

Begreppet radie och diameter övas samt eleverna lär sig använda passare för att rita cirklar

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets alla fyra kvadranter övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor. Eleverna klarar av att själva producera förstoringar/förminskningar av enkla plangeometriskta figurer.

Enheterna längd (mil, km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, hg, dag, g, dg, cg, mg), volym (kl, hl, dal, l, dl, cl, ml), area (km², ha, ar, m², dm², cm², mm²) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad utökas och övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästande och inläring av begreppen area, omkrets, radie, diameter samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometriskta figurer i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befästs.

Eleverna lär sig tolka huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet

Tiosystemet är grunden i undervisningen i matematik och eleven får djupare kunskap i detta.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1000 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet befästs..

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningsmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna Lösningsmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning. Eleverna ska öva sig på att utvärdera om svaret är rimligt.

Begreppet decimaltal befästs genom anknytning till vardagen.

Addition, subtraktion och multiplikation med uppställning övas.

Positionstabell som hjälp vid rangordning och jämförelse av decimaltal.

Eleven lär sig se sambandet mellan bråk, decimaltal och procent.

Bråkbegreppet behandlas.

Addition och subtraktion med liknämninga bråk.

Bråkform och blandad form behandlas.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Division med uppställning av heltal befästs. Division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal introduceras.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna Lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal

Eleven skall få en uppfattning om hur tallinjen är uppbyggd.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas inom talområdet 0-1000 000 000.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet befästs..

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningsmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna Lösningsmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning. Eleverna ska öva sig på att utvärdera om svaret är rimligt.

Begreppet decimaltal befästs genom anknytning till vardagen.

Addition, subtraktion och multiplikation med uppställning övas.

Positionstabell som hjälp vid rangordning och jämförelse av decimaltal.

Eleven lär sig se sambandet mellan bråk, decimaltal och procent.

Bråkbegreppet behandlas.

Addition och subtraktion med liknämninga bråk.

Bråkform och blandad form behandlas.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Division med uppställning av heltal befästs. Division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal introduceras.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvens ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna Lösningsmodeller.

Konkreta, taktilla material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp

Eleven handleds att arbeta både teoretiskt och konkret. Integrering till övriga ämnen bör göras kontinuerligt för att fördjupa elevens förståelse.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.

Begreppen parallelogram, prisma och tetraeder introduceras.

Elevernas förmåga att klassificera plan- och rymdgeometriska figurer befästs.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - befästs. Eleverna lär sig mäta, rita och utläsa stoleken på vinklar med hjälp av gradskiva/geotriangel. Eleverna lär sig också förstå orsaksambanden till vinkelsumman i tre- och fyrhörningar.

Begreppet radie och diameter övas samt eleverna lär sig använda passare för att rita cirklar

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets alla fyra kvadranter övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor. Eleverna klarar av att själva producera förstoringar/förminskningar av enkla plangeometriskta figurer.

Enheterna längd (mil, km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, hg, dag, g, dg, cg, mg), volym (kl, hl, dal, l, dl, cl, ml), area (km², ha, ar, m², dm², cm², mm²) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad utökas och övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästande och inläring av begreppen area, omkrets, radie, diameter samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometriskta figurer i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet

Handleda eleven till att omvandla tidigare inlärd kunskaper i praktiken och omvandla dem till vardagsnära matematik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.

Begreppen parallelogram, prisma och tetraeder introduceras.

Elevernas förmåga att klassificera plan- och rymdgeometriskta figurer bekräfts.

Begreppen rät linje - rät, spetsig och trubbig vinkel - bekräfts. Eleverna lär sig mäta, rita och utläsa storleken på vinklar med hjälp av gradskiva/geotriangel. Eleverna lär sig också förstå orsaksambanden till vinkelsumman i tre- och fyrhörningar.

Begreppet radie och diameter övas samt eleverna lär sig använda passare för att rita cirklar

Vikten av noggrannhet vid mätningar (uppskattning - kontroll) och ritande poängteras och övas.

Koordinatsystemets alla fyra kvadranter övas. Förståelse för skillnad mellan X- och Y-axel (vågrät/lodrät) samt positiva/negativa koordinater. Förståelse för betydelsen av koordinater i praktiken (t.ex. kartan).

Begreppet skala övas genom att behandla förstoring/förminskning och anknyta t.ex. till kartor. Eleverna klarar av att själva producera förstoringar/förminskningar av enkla plangeometriskta figurer.

Enheterna längd (mil, km, hm, dam, m, dm, cm, mm), massa (ton, kg, hg, dag, g, dg, cg, mg), volym (kl, hl, dal, l, dl, cl, ml), area (km², ha, ar, m², dm², cm², mm²) repeteras/introduceras - samt användning av enkla mätinstrument i praktiska övningar.

Enhetssystemets uppbyggnad utökas och övas med hjälp av bl.a. enhetstabeller. Enhetsbyten övas både med och utan hjälp av enhetstabeller.

Befästelse och inläring av begreppen area, omkrets, radie, diameter samt lätta uträkningar av dessa.

Konstruerande av enkla rymdgeometriskta figurer i bl.a. papper.

Klockan (h, min och s) samt enhetsbyten dem emellan.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.

Tabeller och diagram samt tolkning av dessa görs successivt och gärna med anknytning till elevens vardag.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärde och bestämma typvärdet.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befästs.

Eleverna lär sig tolka huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

Utnyttjande av datorn i undervisningen beivras, men är beroende av den enskilda skolans resurser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

Programmering i årskurs 5 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram är beroende av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att integrera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande

Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

Programmering i årskurs 6 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram fortsätter i årskurs 6 och är avhängigt av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

I2 Tal och räkneoperationer

Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkrar sig om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkrar sig om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkrar sig om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtrogna med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och –värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas och fördjupas vid räkning med naturliga tal.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet fördjupas.

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningsmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna Lösningsmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot repeteras samt elevens förmåga att se deras inbördes samband repeteras.

Sambandet mellan bråk och decimaltal.

Rangordning och jämförelse av decimaltal både med och utan hjälp av positionstabell.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs ytterligare genom att på ett mångsidigt sätt, bl.a. innehållsdivision, elektroniskt, ... kontinuerligt öva dessa.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas och förmågan att räkna och använda dem befästs.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Multiplikation med två faktorer i decimalform.

Division med uppställning av heltal befästs samt division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal befästs. Division med nämnaren i decimalform övas.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Procent: en viss procent av någonting, rabatt/ränta. Förknippas till elevens vardag.

Talens delbarhetsregler befästs.

Jämförande av oliknämninga bråk, förlängning/förkortning befästs.

Potensräkning introduceras (relateras till area och volym).

Vikten av konsekvens och prydlighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Att omvandla ta från decimalform till bråkform och tvärtom.

Repetition av tid, tidsberäkning och tidsintervall.

I3 Algebra

Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

Eleverna övar sig att tolka och uttrycka talföljder (siffror och symboler).

Ekvationer med en obekant övas, dels genom prövning, men också med utnyttjande av räkneseffektens samband.

Eleverna lär sig tolka givna regler men också uttrycka egna regler för talföljder

Eleverna förstår hur de kan kontrollera sina resultat.

I4 Geometri och mätning

Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iakta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

Stoffet från årskur 5 repeteras i årskurs 6 och befästs. Dessutom:

Volymberäkning av bl.a. rätblock och kub med enheterna m³, dm³, cm³, mm³ samt bl.a. sambanden: 1l = 1 dm³ och 1000l = 1m³.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befästs.

Eleverna tolkar huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M8	I2	K1, K4
M9	I2	K1, K4
M10	I2	K1, K3, K6
M11	I4	K4, K5
M12	I4	K1, K3, K6
M13	I5	K4, K5
M14	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende

Matematikundervisningen skall göras på ett mångsidigt sätt så att den passar för alla elevers egna intressen, behov och erfarenheter. En stor del av matematikundervisningen bör vara lek- och vardagsbetonad och sålunda sträva till att väcka elevens intresse och iver för matematik. Elevens aktiva roll i lärandet beivras och stöds av läraren.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Programmering i årskurs 6 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram fortsätter i årskurs 6 och är avhängigt av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna Lösningssmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas och fördjupas vid räkning med naturliga tal.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet fördjupas.

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot repeteras samt elevens förmåga att se deras inbördes samband repeteras.

Sambandet mellan bråk och decimaltal.

Rangordning och jämförelse av decimaltal både med och utan hjälp av positionstabell.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs ytterligare genom att på ett mångsidigt sätt, bl.a. innehållsdivision, elektroniskt, ... kontinuerligt öva dessa.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas och förmågan att räkna och använda dem befästs.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Multiplikation med två faktorer i decimalform.

Division med uppställning av heltal befästs samt division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal befästs. Division med nämnaren i decimalform övas.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Procent: en viss procent av någonting, rabatt/ränta. Förknippas till elevens vardag.

Talens delbarhetsregler befästs.

Jämförande av oliknämninga bråk, förlängning/förkortning befästs.

Potensräkning introduceras (relateras till area och volym).

Vikten av konsekvens och prydlighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Att omvandla ta från decimalform till bråkform och tvärtom.

Repetition av tid, tidsberäkning och tidsintervall.

Eleverna övar sig att tolka och uttrycka talföljder (siffror och symboler).

Ekvationer med en obekant övas, dels genom provning, men också med utnyttjande av räknesättens samband.

Eleverna lär sig tolka givna regler men också uttrycka egna regler för talföljder

Eleverna förstår hur de kan kontrollera sina resultat.

Stoffet från årskur 5 repeteras i årskurs 6 och befästs. Dessutom:

Volymberäkning av bl.a. rätblock och kub med enheterna m^3 , dm^3 , cm^3 , mm^3 samt bl.a. sambanden: $1l = 1 dm^3$ och $1000l = 1m^3$.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befästs.

Eleverna tolkar huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig

Eleven skall förmås att uppleva att matematik är en del av hens vardag och att varje dag omfattar upplevelser, beslut och göromål som omfattas av delområden från alla olika skolämnena, inte bara matematiken, och att matematik är en viktig del av detta. Eleven skall också få lära sig att uppfatta att matematiken är ett exakt kunskapsområde, som omfattar många regelbundenheter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig

Programmering i årskurs 6 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram fortsätter i årskurs 6 och är avhängigt av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnena i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas och fördjupas vid räkning med naturliga tal.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet fördjupas.

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot repeteras samt elevens förmåga att se deras inbördes samband repeteras.

Sambandet mellan bråk och decimaltal.

Rangordning och jämförelse av decimaltal både med och utan hjälp av positionstabell.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs ytterligare genom att på ett mångsidigt sätt, bl.a. innehållsdivision, elektroniskt, ... kontinuerligt öva dessa.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas och förmågan att räkna och använda dem befästs.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Multiplikation med två faktorer i decimalform.

Division med uppställning av heltal befästs samt division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal befästs. Division med nämnaren i decimalform övas.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befasts.

Procent: en viss procent av någonting, rabatt/ränta. Förknippas till elevens vardag.

Talens delbarhetsregler befasts.

Jämförande av oliknämninga bråk, förlängning/förkortning befasts.

Potensräkning introduceras (relateras till area och volym).

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Att omvandla ta från decimalform till bråkform och tvärtom.

Repetition av tid, tidsberäkning och tidsintervall.

Eleverna övar sig att tolka och uttrycka talföljder (siffror och symboler).

Ekvationer med en obekant övas, dels genom prövning, men också med utnyttjande av räknesättens samband.

Eleverna lär sig tolka givna regler men också uttrycka egna regler för talföljder

Eleverna förstår hur de kan kontrollera sina resultat.

Stoffet från årskur 5 repeteras i årskurs 6 och befasts. Dessutom:

Volymberäkning av bl.a. rätblock och kub med enheterna m^3 , dm^3 , cm^3 , mm^3 samt bl.a. sambanden: $1l = 1 dm^3$ och $1000l = 1m^3$.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befasts ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befasts.

Eleverna tolkar huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer

Eleven skall handledas till att bli en individuellt tänkande individ, som utifrån sina upplevelser och observationer vågar och kan dra egna slutsatser och ifrågasätta påståenden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.

Programmering i årskurs 6 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram fortsätter i årskurs 6 och är avhängigt av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas och fördjupas vid räkning med naturliga tal.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet fördjupas.

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot repeteras samt elevens förmåga att se deras inbördes samband repeteras.

Sambandet mellan bråk och decimaltal.

Rangordning och jämförelse av decimaltal både med och utan hjälp av positionstabell.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs ytterligare genom att på ett mångsidigt sätt, bl.a. innehållsdivision, elektroniskt, ... kontinuerligt öva dessa.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas och förmågan att räkna och använda dem befästs.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Multiplikation med två faktorer i decimalform.

Division med uppställning av heltal befästs samt division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal befästs. Division med nämnaren i decimalform övas.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befasts.

Procent: en viss procent av någonting, rabatt/ränta. Förknippas till elevens vardag.

Talens delbarhetsregler befasts.

Jämförande av oliknämninga bråk, förlängning/förkortning befasts.

Potensräkning introduceras (relateras till area och volym).

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Att omvandla ta från decimalform till bråkform och tvärtom.

Repetition av tid, tidsberäkning och tidsintervall.

Eleverna övar sig att tolka och uttrycka talföljder (siffror och symboler).

Ekvationer med en obekant övas, dels genom prövning, men också med utnyttjande av räknesättens samband.

Eleverna lär sig tolka givna regler men också uttrycka egna regler för talföljder

Eleverna förstår hur de kan kontrollera sina resultat.

Stoffet från årskur 5 repeteras i årskurs 6 och befasts. Dessutom:

Volymberäkning av bl.a. rätblock och kub med enheterna m^3 , dm^3 , cm^3 , mm^3 samt bl.a. sambanden: $1l = 1 dm^3$ och $1000l = 1m^3$.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befasts ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befasts.

Eleverna tolkar huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg

Eleverna skall handledas i att våga använda sig av sin kunskap och uttrycka sig både muntligt, skriftligt och laborativt. Olika lösningsmodeller skall beivras.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.

Programmering i årskurs 6 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram fortsätter i årskurs 6 och är avhängigt av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas och fördjupas vid räkning med naturliga tal.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet fördjupas.

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningsmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningsmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot repeteras samt elevens förmåga att se deras inbördes samband repeteras.

Sambandet mellan bråk och decimaltal.

Rangordning och jämförelse av decimaltal både med och utan hjälp av positionstabell.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs ytterligare genom att på ett mångsidigt sätt, bl.a. innehållsdivision, elektroniskt, ... kontinuerligt öva dessa.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas och förmågan att räkna och använda dem befästs.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Multiplikation med två faktorer i decimalform.

Division med uppställning av heltal befästs samt division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal befästs. Division med nämnaren i decimalform övas.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befasts.

Procent: en viss procent av någonting, rabatt/ränta. Förknippas till elevens vardag.

Talens delbarhetsregler befasts.

Jämförande av oliknämninga bråk, förlängning/förkortning befasts.

Potensräkning introduceras (relateras till area och volym).

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Att omvandla ta från decimalform till bråkform och tvärtom.

Repetition av tid, tidsberäkning och tidsintervall.

Eleverna övar sig att tolka och uttrycka talföljder (siffror och symboler).

Ekvationer med en obekant övas, dels genom prövning, men också med utnyttjande av räknesättens samband.

Eleverna lär sig tolka givna regler men också uttrycka egna regler för talföljder

Eleverna förstår hur de kan kontrollera sina resultat.

Stoffet från årskur 5 repeteras i årskurs 6 och befasts. Dessutom:

Volymberäkning av bl.a. rätblock och kub med enheterna m^3 , dm^3 , cm^3 , mm^3 samt bl.a. sambanden: $1l = 1 dm^3$ och $1000l = 1m^3$.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befasts ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befasts.

Eleverna tolkar huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem

Eleven skall uppmuntras till att våga presentera egna lösningsmodeller och få feedback samt lyssna till andra lösningsmodeller. Läraren ger feedback som stöder elevens inläring.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsfärdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.

Programmering i årskurs 6 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram fortsätter i årskurs 6 och är avhängigt av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna Lösningssmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas och fördjupas vid räkning med naturliga tal.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet fördjupas.

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot repeteras samt elevens förmåga att se deras inbördes samband repeteras.

Sambandet mellan bråk och decimaltal.

Rangordning och jämförelse av decimaltal både med och utan hjälp av positionstabell.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs ytterligare genom att på ett mångsidigt sätt, bl.a. innehållsdivision, elektroniskt, ... kontinuerligt öva dessa.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas och förmågan att räkna och använda dem befästs.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Multiplikation med två faktorer i decimalform.

Division med uppställning av heltal befästs samt division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal befästs. Division med nämnaren i decimalform övas.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Procent: en viss procent av någonting, rabatt/ränta. Förknippas till elevens vardag.

Talens delbarhetsregler befästs.

Jämförande av oliknämna bråk, förlängning/förkortning befästs.

Potensräkning introduceras (relateras till area och volym).

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Att omvandla ta från decimalform till bråkform och tvärtom.

Repetition av tid, tidsberäkning och tidsintervall.

Eleverna övar sig att tolka och uttrycka talföljder (siffror och symboler).

Ekvationer med en obekant övas, dels genom prövning, men också med utnyttjande av räkneseffektens samband.

Eleverna lär sig tolka givna regler men också uttrycka egna regler för talföljder

Eleverna förstår hur de kan kontrollera sina resultat.

Stoffet från årskur 5 repeteras i årskurs 6 och befästs. Dessutom:

Volymberäkning av bl.a. rätblock och kub med enheterna m^3 , dm^3 , cm^3 , mm^3 samt bl.a. sambanden: $1l = 1 dm^3$ och $1000l = 1m^3$.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befästs.

Eleverna tolkar huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt

Eleverna skall lära sig att kritiskt granska svaren på sina lösningar, både intuitivt och bl.a. genom överslags- och kontrollräkning. Eleverna får handledning så att de förstår hur de skall lösa problem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.

Programmering i årskurs 6 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram fortsätter i årskurs 6 och är avhängigt av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas och fördjupas vid räkning med naturliga tal.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet fördjupas.

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot repeteras samt elevens förmåga att se deras inbördes samband repeteras.

Sambandet mellan bråk och decimaltal.

Rangordning och jämförelse av decimaltal både med och utan hjälp av positionstabell.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs ytterligare genom att på ett mångsidigt sätt, bl.a. innehållsdivision, elektroniskt, ... kontinuerligt öva dessa.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas och förmågan att räkna och använda dem befästs.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Multiplikation med två faktorer i decimalform.

Division med uppställning av heltal befästs samt division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal befästs. Division med nämnaren i decimalform övas.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Procent: en viss procent av någonting, rabatt/ränta. Förknippas till elevens vardag.

Talens delbarhetsregler befästs.

Jämförande av oliknämna bråk, förlängning/förkortning befästs.

Potensräkning introduceras (relateras till area och volym).

Vikten av konsekvens och prydlighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Att omvandla ta från decimalform till bråkform och tvärtom.

Repetition av tid, tidsberäkning och tidsintervall.

Eleverna övar sig att tolka och uttrycka talföljder (siffror och symboler).

Ekvationer med en obekant övas, dels genom provning, men också med utnyttjande av räknesättens samband.

Eleverna lär sig tolka givna regler men också uttrycka egna regler för talföljder

Eleverna förstår hur de kan kontrollera sina resultat.

Stoffet från årskur 5 repeteras i årskurs 6 och befästs. Dessutom:

Volymberäkning av bl.a. rätblock och kub med enheterna m^3 , dm^3 , cm^3 , mm^3 samt bl.a. sambanden: $1l = 1 dm^3$ och $1000l = 1m^3$.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befästs.

Eleverna tolkar huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler

Begrepp och symboler, och grundläggande förståelsen för dem och deras innebörd, är essentiella både nu och i vidare studier av matematik. Eleven bör läras att förstå vikten av denna kunskap för hen i vardagen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.

Programmering i årskurs 6 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram fortsätter i årskurs 6 och är avhängigt av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna Lösningssmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas och fördjupas vid räkning med naturliga tal.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet fördjupas.

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot repeteras samt elevens förmåga att se deras inbördes samband repeteras.

Sambandet mellan bråk och decimaltal.

Rangordning och jämförelse av decimaltal både med och utan hjälp av positionstabell.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs ytterligare genom att på ett mångsidigt sätt, bl.a. innehållsdivision, elektroniskt, ... kontinuerligt öva dessa.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas och förmågan att räkna och använda dem befästs.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Multiplikation med två faktorer i decimalform.

Division med uppställning av heltal befästs samt division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal befästs. Division med nämnaren i decimalform övas.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Procent: en viss procent av någonting, rabatt/ränta. Förknippas till elevens vardag.

Talens delbarhetsregler befästs.

Jämförande av oliknämna bråk, förlängning/förkortning befästs.

Potensräkning introduceras (relateras till area och volym).

Vikten av konsekvens och prydlighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Att omvandla ta från decimalform till bråkform och tvärtom.

Repetition av tid, tidsberäkning och tidsintervall.

Eleverna övar sig att tolka och uttrycka talföljder (siffror och symboler).

Ekvationer med en obekant övas, dels genom provning, men också med utnyttjande av räknesättens samband.

Eleverna lär sig tolka givna regler men också uttrycka egna regler för talföljder

Eleverna förstår hur de kan kontrollera sina resultat.

Stoffet från årskur 5 repeteras i årskurs 6 och befästs. Dessutom:

Volymberäkning av bl.a. rätblock och kub med enheterna m³, dm³, cm³, mm³ samt bl.a. sambanden: 1l = 1 dm³ och 1000l = 1m³.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befästs.

Eleverna tolkar huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet

Tiosystemet är grunden i undervisningen i matematik och eleven får djupare kunskap i tiosystemet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas och fördjupas vid räkning med naturliga tal.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet fördjupas.

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningsmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna Lösningsmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot repeteras samt elevens förmåga att se deras inbördes samband repeteras.

Sambandet mellan bråk och decimaltal.

Rangordning och jämförelse av decimaltal både med och utan hjälp av positionstabell.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs ytterligare genom att på ett mångsidigt sätt, bl.a. innehållsdivision, elektroniskt, ... kontinuerligt öva dessa.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas och förmågan att räkna och använda dem befästs.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Multiplikation med två faktorer i decimalform.

Division med uppställning av heltal befästs samt division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal befästs. Division med nämnaren i decimalform övas.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Procent: en viss procent av någonting, rabatt/ränta. Förknippas till elevens vardag.

Talens delbarhetsregler befästs.

Jämförande av oliknämna bråk, förlängning/förkortning befästs.

Potensräkning introduceras (relateras till area och volym).

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporrar också att våga presentera egna Lösningsmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavlar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Att omvandla ta från decimalform till bråkform och tvärtom.

Repetition av tid, tidsberäkning och tidsintervall.

M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal

Eleven skall få en uppfattning om hur tallinjen är uppbyggd.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas och fördjupas vid räkning med naturliga tal.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet fördjupas.

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot repeteras samt elevens förmåga att se deras inbördes samband repeteras.

Sambandet mellan bråk och decimaltal.

Rangordning och jämförelse av decimaltal både med och utan hjälp av positionstabell.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs ytterligare genom att på ett mångsidigt sätt, bl.a. innehållsdivision, elektroniskt, ... kontinuerligt öva dessa.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas och förmågan att räkna och använda dem befästs.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Multiplikation med två faktorer i decimalform.

Division med uppställning av heltal befästs samt division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal befästs. Division med nämnaren i decimalform övas.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Procent: en viss procent av någonting, rabatt/ränta. Förknippas till elevens vardag.

Talens delbarhetsregler befästs.

Jämförande av oliknämna bråk, förlängning/förkortning befästs.

Potensräkning introduceras (relateras till area och volym).

Vikten av konsekvens och prydighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningssmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Att omvandla ta från decimalform till bråkform och tvärtom.

Repetition av tid, tidsberäkning och tidsintervall.

M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper

De grundläggande räkneoperationerna i skrift övas och förstärks. Stor vikt bör läggas vid färdigheter i huvudräkning i alla fyra räknesätten. Eleven skall känna sig alltmer säker på sig själv i lösandet av varierande uppgifter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.

Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas och fördjupas vid räkning med naturliga tal.

Tiosystemets uppbyggnad befästs ytterligare och 60-systemet fördjupas.

Eleverna övar och medvetandegörs strategier för grundläggande och mera krävande huvudräkning i addition, subtraktion, multiplikation och division. Lösningssmodeller förevisas, men eleverna skall också aktivt komma fram med egna lösningssmodeller, för en bredare insikt om olika möjliga sätt att komma fram till rätt lösning.

Begreppen faktor, täljare, nämnare, produkt och kvot repeteras samt elevens förmåga att se deras inbördes samband repeteras.

Sambandet mellan bråk och decimaltal.

Rangordning och jämförelse av decimaltal både med och utan hjälp av positionstabell.

Multiplikationstabellerna 1-10 övas och befästs ytterligare genom att på ett mångsidigt sätt, bl.a. innehållsdivision, elektroniskt, ... kontinuerligt öva dessa.

Användning av överslagsräkning/avrundning befästs för att bli en naturlig del av elevernas arbete.

Begreppet negativa hel- och decimaltal övas och förmågan att räkna och använda dem befästs.

Multiplikation med flersiffriga faktorer som huvudräkning övas och uppställning befästs.

Multiplikation med två faktorer i decimalform.

Division med uppställning av heltal befästs samt division med tvåsiffrig nämnare och division med uppställning av decimaltal befästs. Division med nämnaren i decimalform övas.

Tyngdpunkt fästes vid att eleverna vänjer sig vid att lösa textuppgifter/problem i successivt ökande svårighetsgrad. Eleverna förmås också själva producera egna problem/textuppgifter, gärna med anknytning till deras egen vardag.

Räknesättens ordningsföljd befästs.

Procent: en viss procent av någonting, rabatt/ränta. Förknippas till elevens vardag.

Talens delbarhetsregler befästs.

Jämförande av oliknämnda bråk, förlängning/förkortning befästs.

Potensräkning introduceras (relateras till area och volym).

Vikten av konsekvens och prydlighet (raka linjer, tydliga lösningar, konsekvent layout ...) vid skriftliga lösningar betonas, men eleverna sporras också att våga presentera egna lösningssmodeller.

Konkreta, taktila material, såsom stavar, klossar, ... används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Att omvandla ta från decimalform till bråkform och tvärtom.

Repetition av tid, tidsberäkning och tidsintervall.

M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp

Eleven handleds att arbeta både teoretiskt och konkret. Integrering till övriga ämnen bör göras kontinuerligt för att fördjupa elevens förståelse.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.

Stoffet från årskur 5 repeteras i årskurs 6 och befasts. Dessutom:

Volymberäkning av bl.a. rätblock och kub med enheterna m³, dm³, cm³, mm³ samt bl.a. sambanden: 1l = 1 dm³ och 1000l = 1m³.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet

Handleda eleven till att omvandla tidigare inlärd kunskaper i praktiken och omvandla dem till vardagsnära matematik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.

Stoffet från årskur 5 repeteras i årskurs 6 och befasts. Dessutom:

Volymberäkning av bl.a. rätblock och kub med enheterna m³, dm³, cm³, mm³ samt bl.a. sambanden: 1l = 1 dm³ och 1000l = 1m³.

Konkreta, taktila material används som stöd i undervisningen, likväl som de resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...) via dator, pekplatta.

Integrering av andra skolämnen som en naturlig del av geometrin.

M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.

Tabeller och diagram samt tolkning av dessa görs successivt och gärna med anknytning till elevens vardag.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärde och bestämma typvärdet.

Elevernas förmåga att tolka information utifrån vardagsnära och bekanta områden befästs ytterligare och utvecklas till att gälla även mera obekanta områden, utifrån given information i olika form (text, tabeller, diagram, ...) och från varierande källor inklusive läroböcker, tidningar, Internet, ...

Avläsning av tabeller och diagram, men även konstruerande av egna tabeller och diagram (linje-, stolp- och cirkeldiagram) utifrån given information övas.

Begreppen största och minsta värde, medelvärde och typvärde befästs.

Eleverna tolkar huruvida påståenden av olika svårighetsgrad är möjliga eller omöjliga utifrån given information.

Inkorporering av andra skolämnen som en naturlig del av matematiken.

Resurser som erbjuds i elektronisk form (spel, övningar, ...), via dator, pekplatta - Internet, används successivt i mån av möjlighet och resurser.

M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö

Utnyttjande av elektroniska hjälpmedel i undervisningen beivras, men är beroende av den enskilda skolans resurser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

Programmering i årskurs 6 kan göras med eller utan elektroniska hjälpmedel. Kan innefatta genomförande av uppgifter utgående från, successivt enligt årskurs, allt mer krävande muntliga och skriftliga instruktioner.

Planering och utarbetande av datorprogram fortsätter i årskurs 6 och är avhängigt av de resurser den enskilda skolan tilldelats.

Eleven fördjupar successivt sina kunskaper i att använda matematiken i vardagssituationer bl.a. genom lösning av matematiska problem utgående från sin egen vardag och verklighet.

Eleven instrueras av lärare för att utveckla en allt större förmåga att instruera varandra, finna egna lösningsmodeller och inse att matematik är en naturlig del av vardagen, vilket synliggörs genom att inkorporera matematiken i undervisningen av andra skolämnen i allt högre grad.

14.6.4. Omgivningslära

Läroämnets uppdrag

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska eleverna ses som en del av den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön, människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker deras egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iakttä olika ämnen i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnenas egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 kan undervisningen i omgivningslära planeras som helheter där man granskar den omgivande världen samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Eleven vägleds att ge akt på sitt växande och sin utveckling. Med hjälp av problemlösnings- och undersökningsuppgifter fördjupas intresset för fenomen i omgivningen. I slutet av årskurshelheten funderar man också på de olika ämnesområdenas särdrag.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 3–6

Utgångspunkten vid valet av arbetssätt och lärmiljöer är elevernas egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till människan, omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets-

och upplevelseaspekten, användningen av drama och berättelser samt omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen inom omgivningslärans olika ämnesområden i naturliga situationer och miljöer. Som lärmiljöer används förutom skolans lokaler och den egna klassen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika sociala sammanhang och situationer, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter såsom samarbete med naturskolor, museer, företag, medborgarorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar i planeringen och genomförandet av enkla undersökningar samt i diskussionen kring olika perspektiv och lösningar. Genom att eleverna arbetar aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt omgivningslärans mål.

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 3–6

Med tanke på målen för omgivningsläran är det viktigt att handleda eleverna att mångsidigt använda olika studiesätt. Handledning behövs särskilt för att eleven ska lära sig agera tryggt och ta hänsyn till andra i olika lärmiljöer. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas elevernas tidigare kunskaper och färdigheter samt specialbehov i anslutning till utveckling, livssituation och kultur. Eleverna får lära sig att respektera allas rätt till integritet i personliga frågor. Ett undersökande arbetssätt och övningar som förutsätter olika nivåer av tänkande kan stödja differentiering enligt individuella behov. Gemenskap stödjer lärande tillsammans och möjligheten att utnyttja olika styrkor. Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevens självbild i omgivningsläran. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt lugn och ro.

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 3–6

Disponering av arbetet i helheter med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. I undersökningar och projekt koncentrerar man sig på att utvärdera endast några delområden utgående från de uppställda målen. Eleverna handleds att analysera sina förhandskunskaper, färdigheter och -uppfattningar. Konstruktiv respons, frågor och konkreta utvecklingsförslag bidrar till att arbetet framskrider. Positiv respons och uppmuntran stärker elevernas motivation och ökar deras intresse för att utforska sin omgivning. Eleverna ska erbjudas mångsidiga möjligheter att visa sina kunskaper. Bedömningen ska förutom på olika alster även grunda sig på iakttagelser av elevens arbete och på diskussioner. Utöver innehållet bedöms elevens förmåga att uppfatta det väsentliga, söka information och uttrycka sig tydligt. I slutet av helheten bedöms hur väl de uppställda målen uppnåtts. Eleverna övar sig att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov samt att uppmuntra varandra att lära sig. Elevernas värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala färdigheter, temperament eller andra personliga egenskaper är inte föremål för bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffreritsord i omgivningslära genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i omgivningslära. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att eleven förutom undersöknings- och arbetsfärdigheter även har kunskaper inom de olika ämnesområdena.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Jag som människa

Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder

och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

I2 Vardagliga situationer och sammanhang

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld

Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

I4 Att undersöka omgivningen

Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

I6 Att bygga en hållbar framtid

Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M7	I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I3, I4, I5, I6	K3
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4, K5
M15	I1, I3, I4, I5, I6	K1
M16	I3, I4, I5, I6	K1, K5
M17	I2, I4, I5, I6	K1
M19	I1, I2, I3, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

Läraren uppmuntrar och stödjer elevens intresse för ämnet. Genom handledning skapas hos eleven en medvetenhet om sina tankar, attityder, känslor och värderingar samt regleringen av dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen

Läraren stödjer eleven i att utveckla en miljömedvetenhet. Temat som behandlas är rättigheter och skyldigheter i naturen (allmansrätt).

Tyngdpunkten ligger på K3.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter

Läraren handleder eleven i att formulera frågor och hypoteser inför olika undersökningar i vardagliga situationer och sammanhang.

Tyngdpunkten ligger på K1.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Läraren stödjer eleven i att planera och genomföra undersökningar, mätningar och observationer med de olika sinnen m.h.a. olika hjälpmedel. Teman är hälsa och hälsovanor, växternas tillväxt samt olika fenomen och material från elevens omgivning.

Tyngdpunkten ligger på K1.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans

Läraren handleder eleven att upptäcka vardagliga tekniska tillämpningar och få en förståelse för hur de fungerar t.ex. hjulet och kil. Temat är praktiska tillämpningar tillsammans om t.ex. kraft.

Tyngdpunkten ligger på K3.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv

Läraren hjälper eleven att på sin egen nivå bekanta sig med viktiga säkerhetsåtgärder och hur hen skyddar sig själv korrekt i olika situationer. Temat är trafiksäkerhet, olyckor och första hjälp.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön

Eleven får via utflykter undersöka, agera och röra sig i sin närmiljö. Temat är naturens och kulturens mångfald t.ex. näringskedjor och sambandet natur och liv i Finland.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor

Eleven övar med hjälp av varierande undervisningssätt både att uttrycka sig själv och lyssna på andra. De sociala färdigheterna, integritet och förebyggning av mobbning är centrala teman.

Tyngdpunkten ligger på K2.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt

Läraren handleder eleven att använda IKT på hens egen nivå. Eleven ska kunna söka, bearbeta, presentera och använda information på ett korrekt sätt. Teman är naturmiljö i Finland, närproduktion och skogsbruk.

Tyngdpunkten ligger på K4.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikations- teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen

Genom observation och handledning ska eleven kunna bredda sin uppfattning om den mänskliga verksamheten i Finland, närrymden (solen, jorden och månen), årstiderna och växlingarna mellan dag och natt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar

Läraren handleder eleven till källkritiskt tänkande i de olika helheter som tas upp under läsårets gång.

Tyngdpunkten ligger på K2.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

Läraren handleder eleven i att bekanta sig med olika livsmiljöer och hen ska kunna identifiera olika organismer i Finland.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier

Läraren handleder eleven i geografiskt tänkande med fokus på hens skol – och närmiljö m.h.a. kartor och andra geomedier.

Tyngdpunkten ligger på K1.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

Eleven stiftar bekantskap och observerar olika fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken. Temat är ljudfenomen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen

Läraren handleder eleven i att skapa en bild om de olika delområdena inom hälsa genom att öva, identifiera och reglera sina känslor i vardagsanknutna situationer. Sunda levnadsvanor för att främja hälsan tas upp. Tyngdpunkten ligger på K3.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Jag som människa

Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Elevenna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Elevenna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

I2 Vardagliga situationer och sammanhang

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld

Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

I4 Att undersöka omgivningen

Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

I6 Att bygga en hållbar framtid

Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4, K5
M15	I1, I3, I4, I5, I6	K1
M17	I2, I4, I5, I6	K1
M18	I2, I4, I5, I6	K1

Mål för undervisningen

M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen

Läraren uppmuntrar och stödjer elevens intresse för ämnet. Genom handledning skapas hos eleven en medvetenhet om sina tankar, attityder, känslor och värderingar samt regleringen av dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen

Läraren stödjer eleven i att utveckla en miljömedvetenhet. Temat som behandlas är hållbar utveckling och hållbar användning av naturresurser.

Tyngdpunkten ligger på K3.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter

Eleven formulerar frågor och hypoteser inför olika undersökningar i vardagliga situationer och sammanhang.

Tyngdpunkten ligger på K7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Läraren stödjer eleven i att planera och genomföra undersökningar, mätningar och observationer med de olika sinnen m.h.a. olika hjälpmedel. Teman är människans uppbyggnad; skelett och muskler, olika material och ämnen och deras egenskaper.

Tyngdpunkten ligger på K1.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt

Läraren handleder eleven att se sambandet orsak och verkan i de olika undersökningarna som genomförs under läsåret.

Tyngdpunkten ligger på K1.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv

Läraren hjälper eleven att på sin egen nivå bekanta sig med viktiga säkerhetsåtgärder och hur hen skyddar sig själv korrekt i olika situationer. Temat är nöd- och risksituationer samt första hjälp.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt

Läraren handleder eleven att använda IKT på hens egen nivå. Eleven ska kunna söka, bearbeta, presentera och använda information på ett korrekt sätt. Teman är naturmiljö i Norden, näringskedjor, djurens och växternas fortplantning.

Tyngdpunkten ligger på K5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikations- teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina

begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen

Genom observation och handledning ska eleven kunna bredda sin uppfattning om den mänskliga verksamheten i Norden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen

Läraren handleder eleven att skapa och förstå modeller som tolkar och förklarar omgivningen, olika fenomen och människan. Eleven ska handledas i att bygga upp en egen världsbild m.h.a. kartor och andra geomedier. Genom undersökningar av olika fenomen och material befäster eleven kunskapen om undersökningens olika faser.

Tyngdpunkten ligger på K1,

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar

Läraren handleder eleven till källkritiskt tänkande och sökande av information i de olika helheter som tas upp under läsårets gång.

Tyngdpunkten ligger på K4.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

Läraren handleder eleven i att bekanta sig med olika livsmiljöer och hen ska kunna identifiera olika organismer i Norden. Eleven ska under handledning samla en växtsamling.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

Eleven undersöker, beskriver och övar sig att förklara olika fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken. Temat är ljusfenomen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

Eleven stiftar bekantskap, undersöker och övar sig att förklara olika kemiska fenomen t.ex. vattnets kretslopp och aggregationstillstånd.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Jag som människa

Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

I2 Vardagliga situationer och sammanhang

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld

Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

I4 Att undersöka omgivningen

Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

I6 Att bygga en hållbar framtid

Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M14	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4, K5
M15	I1, I3, I4, I5, I6	K1
M17	I2, I4, I5, I6	K1
M18	I2, I4, I5, I6	K1
M19	I1, I2, I3, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära

Läraren handleder eleven i att arbeta målmedvetet och långsiktigt. Eleven ställer upp egna mål för helheter. Det egna lärandet stöds.

Tyngdpunkten ligger på K1.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen

Läraren stödjer eleven i att utveckla en miljömedvetenhet. Temat som behandlas är den byggda och sociala miljön. Eleven genomför under handledning av läraren ett projekt om hållbar utveckling.

Tyngdpunkten ligger på K7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Eleven planerar och genomför undersökningar, mätningar och observationer på hans egen nivå med de olika sinnen m.h.a. olika hjälpmedel. Teman är människans uppbyggnad och primära livsfunktioner, den levande och icke-levande naturen.

Tyngdpunkten ligger på K5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt

Eleven övar sig att se sambandet orsak och verkan i de olika undersökningarna som genomförs under läsåret.

Tyngdpunkten ligger på K2.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv

Läraren hjälper eleven att på sin egen nivå bekanta sig med viktiga säkerhetsåtgärder och hur hen skyddar sig själv korrekt i olika situationer. Temat är brand- och elsäkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätten i olika risk- och nödsituationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt

Eleven kan använda IKT på hens egen nivå i de olika undersökningsfaserna. Eleven ska kunna söka, bearbeta, presentera och använda information på ett korrekt sätt. Teman är naturmiljö i Europa, växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer.

Tyngdpunkten ligger på K5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikations- teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina

begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen

Genom observation och handledning ska eleven kunna beskriva människans utvecklingsstadier och växande, sexuella utvecklingen och den mänskliga verksamheten i Europa.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.

M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknyttande fenomen

Eleven ska skapa och förstå modeller som tolkar och förklarar omgivningen, olika fenomen och människan. Läraren handleder eleven att tolka abstrakta modeller t.ex. befolkningskartor. Tema är globalt välbefinnande.

Tyngdpunkten ligger på K5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.

M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar

Läraren handleder eleven till källkritiskt tänkande bl.a. upphovsrätt och sökande av information i de olika helheter som tas upp under läsårets gång. Eleven övar att motivera olika åsikter och hitta skillnader i olika synvinklar.

Tyngdpunkten ligger på K4.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

Läraren handleder eleven i att bekanta sig med olika livsmiljöer och hen ska kunna identifiera olika organismer i Europa. Teman är värnande om naturens mångfald, klimatförändring, ekologiskt tänkande och djurens välmående i förhållande till den mänskliga verksamheten.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

Eleven undersöker, beskriver och förklarar olika fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken. Tema är magnetism och elektronik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande

Eleven stiftar bekantskap, undersöker och förklarar olika kemiska fenomen t.ex. förbränning och återvinning av materia.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen

Eleven beskriver olika delområden inom hälsa och de olika skeden i livet.

Tyngdpunkten ligger på K3.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Jag som människa

Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Elevenna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Elevenna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

I2 Vardagliga situationer och sammanhang

Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Elevenna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Elevenna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld

Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

I4 Att undersöka omgivningen

Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

I5 Naturens strukturer, principer och kretslopp

Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmeenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

I6 Att bygga en hållbar framtid

Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3
M9	I2, I3, I4, I5, I6	K3
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M15	I1, I3, I4, I5, I6	K1
M16	I3, I4, I5, I6	K1, K5
M17	I2, I4, I5, I6	K1
M19	I1, I2, I3, I6	K1, K3

Mål för undervisningen

M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära

Läraren handleder eleven i att arbeta målmedvetet och långsiktigt. Eleven ställer upp egna mål för helheter. Det egna lärande stöds.

Tyngdpunkten ligger på K1.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.

M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen

Läraren stödjer eleven i att utveckla en miljömedvetenhet. Temat som behandlas är den globala miljön. Eleven ska m.h.a. exempel beskriva för- och nackdelar med utvecklingsarbetet för en hållbar framtid.

Tyngdpunkten ligger på K7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.

M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap

Eleven planerar och genomför undersökningar, mätningar och observationer enligt anvisningar med de olika sinnen m.h.a. olika hjälpmedel. Teman är egen vård, den levande och icke-levande naturen.

Tyngdpunkten ligger på K5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt

Eleven övar sig att se sambandet orsak och verkan och presentera tydliga resultat i de olika undersökningarna som genomförs under läsåret.

Tyngdpunkten ligger på K2.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.

M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv

Läraren hjälper eleven att på sin egen nivå bekanta sig med viktiga säkerhetsåtgärder och hur hen skyddar sig själv korrekt i olika situationer. Temat är förgiftningar och rusmedel.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärans olika ämnesområden.

M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön

Eleven får via utflykter undersöka, agera och röra sig i sin närmiljö. Temat är jordmån och berggrund samt jordens uppbyggnad. Eleven ska kunna genomföra undersökningar i grupp och ensam.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt

Eleven kan använda IKT i de olika undersökningsfaserna. Eleven ska kunna söka, bearbeta, presentera och använda information på ett korrekt sätt. Teman är naturmiljö i den övriga världen, växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer.

Tyngdpunkten ligger på K5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikations- teknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.

M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina

begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen

Genom observation och handledning ska eleven kunna beskriva den mänskliga verksamheten i den övriga världen och det globala välbefinnande m.h.a. de korrekta begreppen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.

M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling

Läraren handleder eleven i att bekanta sig med olika livsmiljöer och hen ska kunna identifiera olika organismer i den övriga världen. Teman är kulturarv och en mångkulturell värld.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.

M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier

Läraren handleder eleven i geografiskt tänkande med fokus på den globala omgivningen m.h.a. kartor och andra geomedier.

Tyngdpunkten ligger på K5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.

M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande

Eleven undersöker, beskriver och förklarar olika fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken. Tema är energiformer, principen om materiens bevarande, omvandling mellan formerna och värmeenergi.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.

M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen

Eleven lär sig om de olika rusmedlens påverkningar på hälsan.

Tyngdpunkten ligger på K3.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

14.6.5. Elevhandledning

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv. Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under

hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I **årskurserna 3–6** genomförs elevhandledningen huvudsakligen som en integrerad del av den övriga undervisningen och verksamheten i skolan. Man kan också reservera lektioner för elevhandledning på det sätt som fastställs i läroplanen. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Utöver den egna skolan och närmiljön kan även företag och andra samarbetsparter i den närmaste omgivningen fungera som lärmiljöer.

Elevhandledningen ska stödja eleverna att hitta och utveckla studiestrategier, stärka deras förmåga att ställa upp individuella mål och utvärdera hur målen nås samt bidra till att utveckla förmågan att lära sig. Handledningen ska hjälpa eleverna att tillägna sig olika färdigheter och metoder som behövs för att lära sig, arbeta, inhämta kunskap och hantera information i studierna. De ska också lära sig att identifiera läroämnenas särdrag samt att välja lämpliga inlärningsstrategier för varje läroämne. Handledningen ska stödja utvecklandet av elevernas sociala färdigheter och färdigheter att arbeta i grupp.

Elevhandledningen ska utveckla färdigheter som behövs i livet och stärka elevernas positiva uppfattning om sig själva som elever. Eleverna ska vägledas att identifiera och värdesätta både sina egna och andras styrkor, förmågor och färdigheter. De ska stödjas att ta ansvar för sitt liv, sina studier, sina val och sin medverkan som aktiva medlemmar och aktörer i gruppen och närmiljön. Eleverna ska ges möjligheter att delta och påverka i skolgemenskapen och närmiljön, för att de småningom ska få en uppfattning om sina möjligheter att påverka i samhället.

Via elevhandledningen ska eleverna bekanta sig med yrken, arbetsplatser och näringsliv i den närmaste omgivningen. Syftet med eventuella studiebesök och exkursioner är att ge eleverna en bild av arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Genom besöken väcks också elevernas intresse för olika yrken.

Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna när det gäller att få information och göra val förknippade med studierna. De ska ha möjlighet till personliga handledningssamtal om studier och val och att få svar på olika frågor gällande lärande och skolgång.

14.6.6. Slöjd

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärd kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnegränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdkulturen.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 är slöjdens uppdrag att stödja elevernas förmåga att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Undervisningen ska stödja eleverna att lära sig och tillämpa begrepp, ord och termer som anknyter till slöjd. Eleverna bekantar sig med olika materiella egenskaper och blir bekant med hur egenskaperna kan utnyttjas och vilka lösningar de möjliggör. Eleverna ska vägledas i att kunna välja mellan olika arbetsmetoder, arbetsredskap, maskiner och anordningar samt att arbeta med hjälp av dem. Slöjdens fostrande uppdrag är att lära eleven att kritiskt granska människans konsumtions- och produktionssätt ur ett rättvis- och hållbarhetsperspektiv och ur ett etiskt perspektiv.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 3–6

Ändamålsenliga och säkra lokaler, arbetsredskap, maskiner, anordningar och material formar en lärmiljö som stödjer lärandet. Samtidigt lär sig eleverna med hjälp av dem förstå hur den teknologi som används inom slöjd fungerar. Informations- och kommunikationsteknik ger möjlighet att använda olika läromedel, plattformar för lärande, ritprogram och digital bildredigering samt att skapa ritningar och modeller som stöd för det egna arbetet och planeringen. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för teknisk slöjd och textilslöjd.

Det praktiska lärandet stöds med hjälp av undersökande projekt, över läroämnegränserna och i samarbete med utomstående experter och gemenskaper. Eleverna får kunskap om den nationella kulturen och det nationella kulturarvet virtuellt och genom att besöka museer, utställningar och bibliotek. Besök på utställningar och företag används för att stödja och förstärka lärandet. Besöken utnyttjas i olika pedagogiska uppgifter. Teknik och virtuella lärmiljöer används mångsidigt, ansvarsfullt och säkert.

- ge eleverna förutsättningar att få kunskap i båda slöjdarterna samt slöjdprocessen i ändamålsenliga utrymmen.
- tillgång till ändamålsenliga och funktionsdugliga verktyg, samt kvalitativa material.
- ge eleven möjlighet att använda IKT för planering och dokumentering för slöjdprocessen.
- slöjdprodukten skall i mån av möjlighet utgå från innehållet av den övriga undervisningen.
- besök i omgivningen stöder eleven att uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdekulturen.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 3–6

Med tanke på målen för läroämnet är det väsentligt att man beaktar elevernas olika förutsättningar och behov och differentierar slöjdundervisningen utgående från det, till exempel genom valet av lärmiljöer, arbetssätt och arbetsuppgifter. Eleverna ska stödjas att utveckla sina slöjdfärdigheter på ett flexibelt och lämpligt sätt. Eleverna ska uppmuntras att njuta av sitt skapande. Slöjdundervisningen ska stödja eleverna att utveckla egna lösningar och att bygga och använda nyskapande kunskap individuellt eller tillsammans med andra. Det är viktigt att reservera tillräckligt med tid för handledning och stöd.

- differentiera slöjdprocessen enligt elevens förutsättningar och behov.
- reservera tillräckligt med tid för handledning av eleven.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och den respons som eleverna får ska vara handledande och uppmuntrande och grunda sig på slöjdprocessen i sin helhet. Dokumentationen av processens olika faser utnyttjas som ett redskap vid bedömningen. Eleverna ska ges positiv respons på sina framsteg och uppmuntras att utöka och fördjupa sina färdigheter. Bedömningen ska fokusera på hur eleverna tillägnat sig det centrala innehållet men också mångsidigt på hur elevernas kunskaper och färdigheter i slöjd utvecklats. I samband med utvärderingssamtal och annan respons anvisas eleverna mål för utveckling och vägledning för hur prestationen kan utvecklas. Eleverna ska delta i bedömningen genom att erbjudas olika sätt att utvärdera sitt eget och sina klasskamraters arbete. Eleverna kan ges möjlighet att presentera och utvärdera grupparbeten och arbetsresultat för att lära sig att framträda, att presentera information tydligt och klart, uppskatta andras arbete och utveckla förmågan att ge konstruktiv respons.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i slöjd genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i slöjd. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att iakttä slöjdprocessen i sin helhet, hur eleverna arbetar med olika material, hur smidigt arbetet löper, kvaliteten på produkterna, och hur eleverna tillämpar sådant som de lärt sig i andra läroämnen.

Åk 3

- eleven behärskar olika slöjdtermer.
- eleven kan använda arbetsredskap och maskiner på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.
- eleven deltar i utvärderingen av sitt eget och andras arbete.
- eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat.
- eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker.

Åk 4

- eleven behärskar olika slöjdtermer.
- eleven kan använda arbetsredskap och maskiner på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.
- eleven deltar i utvärderingen av sitt eget och andras arbete.
- eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat.
- eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker.
- eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera faserna i en slöjdprocess
- eleven kan framställa en produkt utgående från en egen plan

Åk 5

- eleven behärskar olika slöjdtermer.
- eleven kan använda arbetsredskap och maskiner på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.
- eleven deltar i utvärderingen av sitt eget och andras arbete.
- eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat.
- eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker.
- eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i en slöjdprocess
- eleven kan framställa en produkt utgående från en egen plan
- eleven använder under handledning av läraren informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter och för att dokumentera slöjdprocessen.

Åk 6

- eleven behärskar olika slöjdtermer.
- eleven kan använda arbetsredskap och maskiner på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.
- eleven deltar i utvärderingen av sitt eget och andras arbete.
- eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat.
- eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker.
- eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i en slöjdprocess
- eleven kan framställa en produkt utgående från en egen plan
- eleven använder under handledning av läraren informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter och för att dokumentera slöjdprocessen.
- eleven kan beskriva hur konsumtionsvanor och produktionssätt påverkar produktens livscykel

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och

analysera föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer, olika ytor, stilar och former och utnyttjar materialens fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

- eleverna begrundar produkter från olika utgångsmöjligheter genom sina egna upplevelser och iakttagelser.
- eleverna beaktar färger, figurer och olika ytor i sin tankeprocess.

I2 Planering

Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

- eleverna gör en plan för att framställa en egen produkt.
- eleverna bekantar sig med olika material och arbetstekniker.
- eleverna övar att dokumentera planen verbalt.

I3 Prövning

Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Kunskapen tillämpas sedan i det egna arbetet. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.

- eleverna undersöker och erhåller kunskap om materialens egenskaper samt funktionen hos de vanligaste maskiner som används i slöjdarbetet.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, garn och tyger.
- eleverna övar i mån av möjlighet programmering, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.

I4 Tillverkning

Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

- eleverna framställer individuella produkter.
- använder olika typer av tekniker (t.ex. såga, spika, ytbehandling, tygdekoration, sömnad, broderi) redskap och maskiner som behövs i slöjdarbetet.

I5 Tillämpning

Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetssätt. Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbetssäkerhet.

- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.

- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.

I6 Dokumentering och bedömning

Informations- och kommunikationsteknik används som en del av planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

- eleverna använder sig av digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.
- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning
- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2
M4	I3, I5	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K3, K6
M7	I6	K1, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- eleverna begrundar produkter från olika utgångsmöjligheter genom sina egna upplevelser och iakttagelser.
- eleverna beaktar färger, figurer och olika ytor i sin tankeprocess.
- eleverna gör en plan för att framställa en egen produkt.
- eleverna bekantar sig med olika material och arbetstekniker.
- eleverna övar att dokumentera planen verbalt.
- eleverna undersöker och erhåller kunskap om materialens egenskaper samt funktionen hos de vanligaste maskiner som används i slöjdarbetet.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, garn och tyger.

- eleverna övar i mån av möjlighet programmering, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna framställer individuella produkter.
- använder olika typer av tekniker (t.ex. såga, spika, ytbehandling, tygdekoration, sömnad, broderi) redskap och maskiner som behövs i slöjdarbetet.
- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.
- eleverna använder sig av digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.
- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning
- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.

- eleverna undersöker och erhåller kunskap om materialens egenskaper samt funktionen hos de vanligaste maskiner som används i slöjdarbetet.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, garn och tyger.
- eleverna övar i mån av möjlighet programmering, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.

M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

- eleverna begrundar produkter från olika utgångsmöjligheter genom sina egna upplevelser och iakttagelser.
- eleverna beaktar färger, figurer och olika ytor i sin tankeprocess.
- eleverna gör en plan för att framställa en egen produkt.
- eleverna bekantar sig med olika material och arbetstekniker.
- eleverna övar att dokumentera planen verbalt.
- eleverna undersöker och erhåller kunskap om materialens egenskaper samt funktionen hos de vanligaste maskiner som används i slöjdarbetet.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, garn och tyger.
- eleverna övar i mån av möjlighet programmering, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna framställer individuella produkter.
- använder olika typer av tekniker (t.ex. såga, spika, ytbehandling, tygdekoration, sömnad, broderi) redskap och maskiner som behövs i slöjdarbetet.
- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.

M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.

- eleverna använder sig av digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.
- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning
- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleven får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer, olika ytor, stilar och former och utnyttjar materialens fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål.
- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor och former i sin tankeprocess.

I2 Planering

Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

- eleverna gör en plan för en egen produkt.
- eleverna bekantar sig med olika material och arbetstekniker.
- eleverna övar att dokumentera planen verbalt och visuellt.

I3 Prövning

Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Kunskapen tillämpas sedan i det egna arbetet. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.

- eleverna undersöker och erhåller kunskap om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna som används i slöjdarbete.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, garn och tyger. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från sina experiment.
- eleverna övar i mån av möjlighet programmering, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.

I4 Tillverkning

Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

- eleverna framställer individuella produkter. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

- eleverna använder olika typer av tekniker (t.ex. såga, sammanfogning, gröpa, ytbehandling, sömnad, tygdekoration, sticka/virka, handbroderi) redskap, maskiner som behövs i slöjdarbetet.

I5 Tillämpning

Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetssätt. Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbetssäkerhet.

- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.

I6 Dokumentering och bedömning

Informations- och kommunikationsteknik används som en del av planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

- eleverna använder digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.
- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning.
- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleverna får öva sig på att ge respons till enskilda elever och till elevgrupper.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I3, I5	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K3, K6
M7	I6	K1, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål.
- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor och former i sin tankeprocess.
- eleverna gör en plan för en egen produkt.
- eleverna bekantar sig med olika material och arbetstekniker.
- eleverna övar att dokumentera planen verbalt och visuellt.
- eleverna undersöker och erhåller kunskap om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna som används i slöjdarbete.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, garn och tyger. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från sina experiment.
- eleverna övar i mån av möjlighet programmering, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna framställer individuella produkter. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.
- eleverna använder olika typer av tekniker (t.ex. såga, sammanfogning, gröpa, ytbehandling, sömnad, tygdekoration, sticka/virka, handbroderi) redskap, maskiner som behövs i slöjdarbetet.
- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.
- eleverna använder digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.
- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning.
- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleverna får öva sig på att ge respons till enskilda elever och till elevgrupper.

M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål.
- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor och former i sin tankeprocess.
- eleverna gör en plan för en egen produkt.
- eleverna bekantar sig med olika material och arbetstekniker.

- eleverna övar att dokumentera planen verbalt och visuellt.
- eleverna undersöker och erhåller kunskap om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna som används i slöjdarbete.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, garn och tyger. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från sina experiment.
- eleverna övar i mån av möjlighet programmering, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna framställer individuella produkter. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.
- eleverna använder olika typer av tekniker (t.ex. såga, sammanfogning, gröpa, ytbehandling, sömnad, tygdekoration, sticka/virka, handbroderi) redskap, maskiner som behövs i slöjdarbetet.
- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.
- eleverna använder digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.
- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning.
- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleverna får öva sig på att ge respons till enskilda elever och till elevgrupper.

M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster	Eleven kan framställa en produkt eller ett alster utgående från en egen eller gemensam plan. Eleven tar hänsyn till estetik och funktionalitet.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål.
- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor och former i sin tankeprocess.
- eleverna gör en plan för en egen produkt.
- eleverna bekantar sig med olika material och arbetstekniker.
- eleverna övar att dokumentera planen verbalt och visuellt.
- eleverna undersöker och erhåller kunskap om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna som används i slöjdarbete.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, garn och tyger. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från sina experiment.

- eleverna övar i mån av möjlighet programmering, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna framställer individuella produkter. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.
- eleverna använder olika typer av tekniker (t.ex. såga, sammanfogning, gröpa, ytbehandling, sömnad, tygdekoration, sticka/virka, handbroderi) redskap, maskiner som behövs i slöjdarbetet.

M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och an-vänder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekni-ker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.

- eleverna undersöker och erhåller kunskap om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna som används i slöjdarbete.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, garn och tyger. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från sina experiment.
- eleverna övar i mån av möjlighet programmering, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.

M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål.
- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor och former i sin tankeprocess.
- eleverna gör en plan för en egen produkt.
- eleverna bekantar sig med olika material och arbetstekniker.

- eleverna övar att dokumentera planen verbalt och visuellt.
- eleverna undersöker och erhåller kunskap om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna som används i slöjdarbete.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, garn och tyger. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från sina experiment.
- eleverna övar i mån av möjlighet programmering, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna framställer individuella produkter. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.
- eleverna använder olika typer av tekniker (t.ex. såga, sammanfogning, gröpa, ytbehandling, sömnad, tygdekoration, sticka/virka, handbroderi) redskap, maskiner som behövs i slöjdarbetet.
- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.

M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.

- eleverna använder digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.
- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning.
- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleverna får öva sig på att ge respons till enskilda elever och till elevgrupper.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer, olika ytor, stilar och former och utnyttjar materialens fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, bland annat genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter (beröring och syn) och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål.

- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor, stilar och former samt utnyttjar materialens fasthet och böjlighet.
- eleverna undersöker hur olika strukturer skapas.

I2 Planering

Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

- eleverna gör en plan (skiss, teknisk ritning, designbild) för en egen produkt och utvecklar planen vid behov.
- eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt.
- eleverna dokumenterar planen verbalt och visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

I3 Prövning

Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Kunskapen tillämpas sedan i det egna arbetet. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.

- eleverna undersöker och erhåller kunskap om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna i slöjdarbetet.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller och textilmaterial. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från sina experiment.
- eleverna övar vid mån av möjlighet programmering, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.

I4 Tillverkning

Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

- eleverna framställer individuella produkter. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.
- eleverna använder många olika typer av tekniker (t.ex. sammanfogning, ytbehandling, trä- och metallbearbetning, sömnad, tygdekoration, garnteknologi, handbroderi), redskap och maskiner som behövs i slöjdarbetet.

I5 Tillämpning

Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetssätt. Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbetssäkerhet.

- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna bekantar sig med kvalitativa egenskaper i olika produkter.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.

I6 Dokumentering och bedömning

Informations- och kommunikationsteknik används som en del av planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

- eleverna använder digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.
- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning.
- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleverna får öva sig på att ge respons till enskilda elever och till elevgrupper.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I3, I5	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K3, K6
M6	I1, I2, I6	K5
M7	I6	K1, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, bland annat genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter (beröring och syn) och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål.
- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor, stilar och former samt utnyttjar materialens fasthet och böjlighet.
- eleverna undersöker hur olika strukturer skapas.

- eleverna gör en plan (skiss, teknisk ritning, designbild) för en egen produkt och utvecklar planen vid behov.
- eleverna provar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt.
- eleverna dokumenterar planen verbalt och visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.
- eleverna undersöker och erhåller kunskap om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna i slöjdarbetet.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller och textilmaterial. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från sina experiment.
- eleverna övar vid mån av möjlighet programmering, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna framställer individuella produkter. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.
- eleverna använder många olika typer av tekniker (t.ex. sammanfogning, ytbehandling, trä- och metallbearbetning, sömnad, tygdekoration, garntechnologi, handbroderi), redskap och maskiner som behövs i slöjdarbetet.
- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna bekantar sig med kvalitativa egenskaper i olika produkter.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.
- eleverna använder digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.
- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning.
- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleverna får öva sig på att ge respons till enskilda elever och till elevgrupper.

M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, bland annat genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter (beröring och syn) och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål.
- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor, stilar och former samt utnyttjar materialens fasthet och böjlighet.
- eleverna undersöker hur olika strukturer skapas.

- eleverna gör en plan (skiss, teknisk ritning, designbild) för en egen produkt och utvecklar planen vid behov.
- eleverna provar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt.
- eleverna dokumenterar planen verbalt och visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.
- eleverna undersöker och erhåller kunskap om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna i slöjdarbetet.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller och textilmaterial. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från sina experiment.
- eleverna övar vid mån av möjlighet programmering, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna framställer individuella produkter. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.
- eleverna använder många olika typer av tekniker (t.ex. sammanfogning, ytbehandling, trä- och metallbearbetning, sömnad, tygdekoration, garntechnologi, handbroderi), redskap och maskiner som behövs i slöjdarbetet.
- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna bekantar sig med kvalitativa egenskaper i olika produkter.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.
- eleverna använder digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.
- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning.
- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleverna får öva sig på att ge respons till enskilda elever och till elevgrupper.

M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster	Eleven kan framställa en produkt eller ett alster utgående från en egen eller gemensam plan. Eleven tar hänsyn till estetik och funktionalitet.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, bland annat genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter (beröring och syn) och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål.
- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor, stilar och former samt utnyttjar materialens fasthet och böjlighet.

- eleverna undersöker hur olika strukturer skapas.
- eleverna gör en plan (skiss, teknisk ritning, designbild) för en egen produkt och utvecklar planen vid behov.
- eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt.
- eleverna dokumenterar planen verbalt och visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.
- eleverna undersöker och erhåller kunskap om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna i slöjdarbetet.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller och textilmaterial. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från sina experiment.
- eleverna övar vid mån av möjlighet programmering, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna framställer individuella produkter. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.
- eleverna använder många olika typer av tekniker (t.ex. sammanfogning, ytbehandling, trä- och metallbearbetning, sömnad, tygdekoration, garnteknologi, handbroderi), redskap och maskiner som behövs i slöjdarbetet.

M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och an-vänder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.

- eleverna undersöker och erhåller kunskap om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna i slöjdarbetet.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller och textilmaterial. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från sina experiment.
- eleverna övar vid mån av möjlighet programmering, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna bekantar sig med kvalitativa egenskaper i olika produkter.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.

M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, bland annat genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter (beröring och syn) och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål.

- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor, stilar och former samt utnyttjar materialens fasthet och böjlighet.

- eleverna undersöker hur olika strukturer skapas.

- eleverna gör en plan (skiss, teknisk ritning, designbild) för en egen produkt och utvecklar planen vid behov.

- eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt.

- eleverna dokumenterar planen verbalt och visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

- eleverna undersöker och erhåller kunskap om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna i slöjdarbetet.

- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller och textilmaterial. Eleven bearbetar sina produkter utgående från sina experiment.

- eleverna övar vid mån av möjlighet programmering, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.

- eleverna framställer individuella produkter. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

- eleverna använder många olika typer av tekniker (t.ex. sammanfogning, ytbehandling, trä- och metallbearbetning, sömnad, tygdekoration, garntecknologi, handbroderi), redskap och maskiner som behövs i slöjdarbetet.

- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.

- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.

- eleverna bekantar sig med kvalitativa egenskaper i olika produkter.

- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.

M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik i det egna arbetet	Eleven använder under handledning av läraren informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter och för att dokumentera slöjdprocessen.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, bland annat genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter (beröring och syn) och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål.

- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor, stilar och former samt utnyttjar materialens fasthet och böjlighet.

- eleverna undersöker hur olika strukturer skapas.

- eleverna gör en plan (skiss, teknisk ritning, designbild) för en egen produkt och utvecklar planen vid behov.

- eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt.

- eleverna dokumenterar planen verbalt och visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

- eleverna använder digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.

- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning.

- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleverna får öva sig på att ge respons till enskilda elever och till elevgrupper.

M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.

- eleverna använder digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.

- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning.

- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleverna får öva sig på att ge respons till enskilda elever och till elevgrupper.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer, olika ytor, stilar och former och utnyttjar materialens fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, bland annat genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter (beröring och syn) och -upplevelser.
- eleverna utvecklar nya idéer genom att iaktta och analysera föremål samt den byggda miljön och naturen.
- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor, stilar och former samt utnyttjar materialens fasthet och böjlighet.
- eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

I2 Planering

Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna provar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

- eleverna gör en plan (skiss, teknisk ritning, designbild) för en egen produkt och utvecklar planen vid behov.
- eleverna provar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt.
- eleverna dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor

I3 Prövning

Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Kunskapen tillämpas sedan i det egna arbetet. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.

- eleverna undersöker och erhåller kunskaper om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna i slöjdarbetet.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, textilmaterial samt plaster och återvinningsmaterial. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från experiment.
- eleverna övar vid mån av möjlighet programmering t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.

I4 Tillverkning

Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

- eleverna framställer individuella produkter. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.
- eleverna använder många olika typer av tekniker (t.ex. sammanfogning, ytbehandling, trä- och metallbearbetning, sömnad, tygdekoration, garnteknologi, maskinbroderi), redskap och maskiner som behövs i slöjdarbetet.

I5 Tillämpning

Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetssätt. Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbetssäkerhet.

- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna bekantar sig med kvalitativa egenskaper i olika produkter.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.

I6 Dokumentering och bedömning

Informations- och kommunikationsteknik används som en del av planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

- eleverna använder digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.
- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning.
- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till elevgrupper.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M3	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M4	I3, I5	K4, K6
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K3, K6
M6	I1, I2, I6	K5
M7	I6	K1, K4, K7
M8	I1, I2, I3, I5	K1, K3, K7

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, bland annat genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter (beröring och syn) och -upplevelser.
- eleverna utvecklar nya idéer genom att iaktta och analysera föremål samt den byggda miljön och naturen.
- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor, stilar och former samt utnyttjar materialens fasthet och böjlighet.
- eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.
- eleverna gör en plan (skiss, teknisk ritning, designbild) för en egen produkt och utvecklar planen vid behov.
- eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt.
- eleverna dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor
- eleverna undersöker och erhåller kunskaper om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna i slöjdarbetet.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, textilmaterial samt plaster och återvinningsmaterial. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från experiment.
- eleverna övar vid mån av möjlighet programmering t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna framställer individuella produkter. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.
- eleverna använder många olika typer av tekniker (t.ex. sammanfogning, ytbehandling, trä- och metallbearbetning, sömnad, tygdekoration, garnteknologi, maskinbroderi), redskap och maskiner som behövs i slöjdarbetet.
- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna bekantar sig med kvalitativa egenskaper i olika produkter.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.
- eleverna använder digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.

- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning.
- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till elevgrupper.

M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, bland annat genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter (beröring och syn) och -upplevelser.
- eleverna utvecklar nya idéer genom att iaktta och analysera föremål samt den byggda miljön och naturen.
- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor, stilar och former samt utnyttjar materialens fasthet och böjlighet.
- eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.
- eleverna gör en plan (skiss, teknisk ritning, designbild) för en egen produkt och utvecklar planen vid behov.
- eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt.
- eleverna dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor
- eleverna undersöker och erhåller kunskaper om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna i slöjdarbetet.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, textilmaterial samt plaster och återvinningsmaterial. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från experiment.
- eleverna övar vid mån av möjlighet programmering t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna framställer individuella produkter. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.
- eleverna använder många olika typer av tekniker (t.ex. sammanfogning, ytbehandling, trä- och metallbearbetning, sömnad, tygdekoration, garnteknologi, maskinbroderi), redskap och maskiner som behövs i slöjdarbetet.
- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna bekantar sig med kvalitativa egenskaper i olika produkter.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.

- eleverna använder digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.
- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning.
- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till elevgrupper.

M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster	Eleven kan framställa en produkt eller ett alster utgående från en egen eller gemensam plan. Eleven tar hänsyn till estetik och funktionalitet.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, bland annat genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter (beröring och syn) och -upplevelser.
- eleverna utvecklar nya idéer genom att iaktta och analysera föremål samt den byggda miljön och naturen.
- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor, stilar och former samt utnyttjar materialens fasthet och böjlighet.
- eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.
- eleverna gör en plan (skiss, teknisk ritning, designbild) för en egen produkt och utvecklar planen vid behov.
- eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt.
- eleverna dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor
- eleverna undersöker och erhåller kunskaper om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna i slöjdarbetet.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, textilmaterial samt plaster och återvinningsmaterial. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från experiment.
- eleverna övar vid mån av möjlighet programmering t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna framställer individuella produkter. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.
- eleverna använder många olika typer av tekniker (t.ex. sammanfogning, ytbehandling, trä- och metallbearbetning, sömnad, tygdekoration, garnteknologi, maskinbroderi), redskap och maskiner som behövs i slöjdarbetet.

M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och an-vänder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.

- eleverna undersöker och erhåller kunskaper om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna i slöjdarbetet.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, textilmaterial samt plaster och återvinningsmaterial. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från experiment.
- eleverna övar vid mån av möjlighet programmering t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna bekantar sig med kvalitativa egenskaper i olika produkter.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.

M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, bland annat genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter (beröring och syn) och -upplevelser.
- eleverna utvecklar nya idéer genom att iaktta och analysera föremål samt den byggda miljön och naturen.
- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor, stilar och former samt utnyttjar materialens fasthet och böjlighet.
- eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.
- eleverna gör en plan (skiss, teknisk ritning, designbild) för en egen produkt och utvecklar planen vid behov.

- eleverna provar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt.
- eleverna dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor
- eleverna undersöker och erhåller kunskaper om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna i slöjdarbetet.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, textilmaterial samt plaster och återvinningsmaterial. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från experiment.
- eleverna övar vid mån av möjlighet programmering t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna framställer individuella produkter. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.
- eleverna använder många olika typer av tekniker (t.ex. sammanfogning, ytbehandling, trä- och metallbearbetning, sömnad, tygdekoration, garnteknologi, maskinbroderi), redskap och maskiner som behövs i slöjdarbetet.
- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna bekantar sig med kvalitativa egenskaper i olika produkter.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.

M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik i det egna arbetet	Eleven använder under handledning av läraren informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter och för att dokumentera slöjdprocessen.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, bland annat genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter (beröring och syn) och -upplevelser.
- eleverna utvecklar nya idéer genom att iaktta och analysera föremål samt den byggda miljön och naturen.
- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor, stilar och former samt utnyttjar materialens fasthet och böjlighet.
- eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.
- eleverna gör en plan (skiss, teknisk ritning, designbild) för en egen produkt och utvecklar planen vid behov.
- eleverna provar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt.

- eleverna dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor
- eleverna använder digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.
- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning.
- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till elevgrupper.

M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.

- eleverna använder digitala verktyg som en del av planeringen och dokumentationen.
- eleverna ges möjlighet till olika slag av självbedömning.
- vid mån av möjlighet genomförs kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till elevgrupper.

M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionssätt kritiskt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över olika konsumtionsvanor och produktionssätt	Eleven kan beskriva hur konsumtionsvanor och produktionssätt påverkar produktens livscykel.

- eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, bland annat genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter (beröring och syn) och -upplevelser.
- eleverna utvecklar nya idéer genom att iaktta och analysera föremål samt den byggda miljön och naturen.
- eleverna kombinerar färger, figurer, olika ytor, stilar och former samt utnyttjar materialens fasthet och böjlighet.
- eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.
- eleverna gör en plan (skiss, teknisk ritning, designbild) för en egen produkt och utvecklar planen vid behov.
- eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt.
- eleverna dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor

- eleverna undersöker och erhåller kunskaper om materialens egenskaper samt funktionerna hos de vanligaste maskinerna i slöjdarbetet.
- eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, textilmaterial samt plaster och återvinningsmaterial. Eleverna bearbetar sina produkter utgående från experiment.
- eleverna övar vid mån av möjlighet programmering t.ex. med hjälp av robotteknik och automation.
- eleverna lär sig använda grundläggande slöjdterminologi.
- eleverna bekantar sig med trygga material och arbetssätt.
- eleverna bekantar sig med kvalitativa egenskaper i olika produkter.
- eleverna erhåller kunskap om arbetsteknik och -säkerhet.

14.6.7. DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna ska uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Språklig medvetenhet

Eleven ska lära sig de centrala grammatikaliska begreppen, som t.ex. subjekt och predikat. Eleven kan söka regelbundenheter och motsvarigheter på följande sätt:

- observera liknande situationer (t.ex. att hälsa på varandra) på olika språk
- undersöka samma textstycke på två (eller flera) språk
- undersöka uttryck som betonas på olika sätt i texten och dra slutsatser utifrån dem

Teman

Grunderna för läroplanen omfattar ett brett spektrum av teman som ger möjlighet att behandla så gott som vad som helst. Man kan tillsammans med eleverna välja en mängd olika teman, t.ex. bilreparation, livet under stenåldern, amatörteater eller något aktuellt tema. Mångsidiga teman ger också möjlighet till differentiering. Vissa elever kan inspireras av ovanligare teman. En del av vokabulären är kanske inte alltid relevant, men eleverna kan uppleva studierna som mera autentiska när man behandlar alldagliga ämnen.

Kommunikation med hjälp av olika medier

Att mångsidigt använda olika medier kan innebära att tala öga mot öga eller i telefon, utbyta traditionella brev och kort eller använda digitala kommunikationsmedel. Genom att använda olika medier kan man öva sig att producera och förstå tal- och skriftspråk, oftast så att minst två olika färdigheter kombineras, och i bästa fall i en verklig kommunikationssituation med en motpart. Motparten kan vara en samtalspartner, en signatur i ett diskussionsforum, en e-postmottagare i en annan skola, en karaktär i ett rollspel, en talsyntetisator, en lärare som läser provsvar. Det är viktigt att fästa vikt vid att språkbruket är kulturellt lämpligt.

Texter

Begreppet text används i en vid betydelse, vilket innebär att en text innefattar såväl talat som skrivet språk. En text kan uttryckas med hjälp av verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa.

Olika typer av texter

Det finns många textgenrer och en text kan innehålla flera olika textgenrer. Texter kan indelas i fiktiva texter och faktatexter. En faktatext kan t.ex. vara berättande, beskrivande (reseskildring, dagbok), instruerande (meddelande, broschyr, väderrapport, nyhet), ställningstagande (insändare) eller reflekterande (förhandling). En fiktiv text kan t.ex. vara en berättelse, ett skådespel, en ramsa eller ett rim, en sångtext, en tecknad serie, en film och en nonsenstext. En text kan vara verbal, visuell, auditiv, grafisk eller en kombination av dem. En text kan också vara en video- eller ljudinspelning, en konversation eller en scen i ett skådespel. Texter kan innehålla lek med språket.

Finska, A-lärokurs

A-lärokurs i finska i årskurs 3-6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant som möjligt för eleverna. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta

självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningsssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningsssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga

omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M5	I2	K1, K7
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K2, K4
M9	I3	K2, K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk

Eleven ges tillfälle att ta del av den finska kulturen på hemorten, både i skolan och närmiljön. Läraren introducerar olika närmiljöer till eleven. Genom att ta del av den finska kulturen får eleven också möjlighet att komma i kontakt med olika former av skriven och talad finska och få förståelse för det finska språkets ställning. Det artiga språkbruket tränas i samband med kontakten med den finska kulturen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Eleven handleds till att planera arbetet och ge och ta emot respons gällande det gjorda arbetet. Läraren går tillsammans med eleverna igenom och diskuterar de uppsatta målen och hur man bäst når dem. Betoningen sätts på att eleverna är medvetna om sina språkkunskaper och utvärderingen av dem.

Tyngdpunkten sätts på K1.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation

Eleven ges möjlighet att lära sig kommunicera på finska. Genom att lyssna, tala, läsa och skriva om ämnen som anknyter sig till elevens vardag. Betoningen sätts i åk 3 på jag själv, min familj, mina vänner och min skola. Eleven arbetar utgående från jag-perspektivet med det finska språket och lär sig använda språket i olika situationer enligt elevens behov. I samband med kontakten med den finska kulturen utvidgas elevernas ordförråd och uttal. Läraren handleder eleven i att välja materialet från elevens omgivning, på nätet eller i biblioteket. Eleverna övar sig att bilda små helheter i form av diskussioner och texter.

Tyngdpunkten sätts på K2 och K7

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

Läraren handleder eleven till att hitta finskt material på elevens egen nivå. Eleven övar sina kommunikationsstrategier i de situationer som eleven kommer i kontakt med det finska språket.

Tyngdpunkten sätts på K2.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Eleven övar att klara av olika sorters sociala situationer och informationssökning på finska med hjälp av handledning av läraren. Genom övning får eleven en bättre bild av de vanligaste hälsnings-, ursächts- och tilltalsfraser. Hen kan också berätta om sina önskemål och förslag och delta i korta sociala diskussioner.

Tyngdpunkten sätts på K2.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Via handledning får eleverna bekanta sig med för sin ålder lämpliga texter och situationer. I åk 3 betonas uttalet i för eleven viktiga sammanhang. Läraren vägleder eleven i att skriva enkla och viktiga meddelande om för eleven aktuella ämnen.

Tyngdpunkten sätts på K3 och K4.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M5	I2	K1, K7
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K2, K4
M9	I3	K2, K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk

Eleven ges tillfälle att ta del av den finska kulturen på hemorten, både i skolan och närmiljön. Läraren introducerar olika närmiljöer till eleven. Genom att ta del av den finska kulturen får eleven också möjlighet att komma i kontakt med olika former av skriven och talad finska och få förståelse för det finska språkets ställning. Det artiga språkbruket tränas i samband med kontakten med den finska kulturen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Fokus sätts på finskan som nationalspråk. Eleverna handleds av läraren i att kunna förstå finskans ställning i hens egen vardag.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Eleven handleds till att planera arbetet och ge och ta emot respons gällande det gjorda arbetet. Läraren går tillsammans med eleven igenom och diskuterar de uppsatta målen och hur hen bäst når dem. Betoningen sätts på att eleven är medvetna om sina språkkunskaper och utvärderingen av dem.

Tyngdpunkten sätts på K1.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation

Eleven stiftar bekantskap med både muntligt och skriftligt material med hjälp av handledning från läraren. Hen ska kunna uttrycka sig om det lästa eller hörda materialet i form av korta diskussioner och skrivna texter. Teman för åk 4 är fritidsintressen och fritidssysslor. Eleven fokuserar på att behandla teman ur vi-perspektivet. Materialet kan tas från elevens omgivning, på nätet eller i biblioteket. Betoningen sätts på förutom uttalet och ordförrådet på satsbetoningen. Eleven övar sig i att bilda helheter i form av diskussioner och skrivna texter.

Tyngdpunkten sätts på K2 och K7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

Eleven övar sina kommunikationsstrategier i de situationer som hen kommer i kontakt med det finska språket. Läraren leder eleven i att klara av olika sorters sociala situationer och eleven får möjlighet att fördjupa sin kunskap enligt hens behov. Eleven kan i viss mån använda sig av bekanta uttryck hen hör i de olika kommunikationssituationerna då hen kommunicerar själv.

Tyngdpunkten sätts på K4.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Eleven övar att klara av olika sorters sociala situationer och informationssökning och användning av gammal kunskap på finska med hjälp av handledning från läraren. Genom övning får eleven en fördjupad kunskap av de vanligaste hälsnings-, ursäkts- och tilltalsfraser. Hen kan också berätta om sina önskemål och förslag och delta i korta sociala diskussioner.

Tyngdpunkten sätts på K4.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Via handledning får eleven öva sig med för sin ålder lämpliga texter och situationer. Läraren vägleder eleven i att skriva enkla och viktiga meddelanden om för eleven aktuella ämnen.

Tyngdpunkten sätts på K3 och K5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I1	K4, K5
M5	I2	K1, K7
M6	I2	K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk

Eleven ges tillfälle att ta del av den finska kulturen på hemorten, både i skolan och närmiljön. Läraren introducerar olika närmiljöer till eleven. Genom att ta del av den finska kulturen får eleven också möjlighet att komma i kontakt med olika former av skriven och talad finska och få förståelse för det finska språkets ställning samt kan hen nämna orsaker till tvåspråkigheten i Finland. Det artiga språkbruket tränas i samband med kontakten med den finska kulturen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Fokus sätts på minoritetsspråk och språkets betydelse för så väl eleven som samhället.

Läraren handleder eleven på hens egen nivå.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet

Eleven bekantar sig med likheter och olikheter mellan finska och svenska strukturer och ordförråd. Eleven ska öka sin förståelse för olika former av talad och skriven finska m.h.a. handledning från läraren. Fördjupningsnivån sätts enligt elevens förutsättningar.

Tyngdpunkten sätts på K1.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material

Läraren handleder eleven i att hitta finskspråkigt material som stödjer elevens egna lärande. I samband med uppsökning av finskspråkigt material får eleven träna på olika kommunikationssituationer och aktivt språkbruk på finska.

Tyngdpunkten sätts på K4.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven kan beskriva i vilka sammanhang man kan läsa och höra finska.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Eleven handleds till att planera arbetet och ge och ta emot respons gällande det gjorda arbetet. Läraren går tillsammans med eleven igenom och diskuterar de uppsatta målen och hur hen bäst når dem. Betoningen sätts på att eleven är medveten om sina språkkunskaper och utvärderingen av dem. Eleven ska i allt större utsträckning jobba självständigt under processen.

Tyngdpunkten sätts på K7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en

Eleven övar olika inlärningsstrategier inom det finska språket. Genom övning och handledning styr läraren eleverna mot de inlärningsstrategier som passar hen bäst. Elevens inlärnin g förstärks av användningen av olika digitala verktyg. Läraren vägleder eleven i att ytterligare utvärdera och utveckla sina språkkunskaper.

Tyngdpunkten sätts på K6.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation

Eleven stiftar bekantskap med både muntligt och skriftligt material med hjälp av handledning från läraren. Hen ska kunna uttrycka sig om det lästa eller hörda materialet i form av korta diskussioner och skrivna texter. Temat för åk 5 är livet i finskspråkiga miljöer. Eleven fokuserar på att behandla teman ur ett samhällsperspektiv. Materialet kan tas från elevens omgivning, på nätet eller i biblioteket. Betoningen sätts på talrytm och intonation. Eleven bildar helheter i form av diskussioner och skrivna texter enligt hens egna förutsättningar.

Tyngdpunkten sätts på K4 och K5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Eleven vidgar sin förståelse för skriftliga och muntliga texter i olika genrer. Läraren väljer tillsammans med eleven texter som är lämpliga och intressanta för eleven. Hen utvecklar sin förmåga att kunna dra slutsatser med hjälp av kontexten. Hen handleds till att förstå det centrala innehållet i en text med ett bekant ordförråd. Eleven ska också förstå tydligt tal då kontexten är bekant

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Eleven övar att mer självständigt producera tal och text i finska. Hen kan tillämpa tidigare lärd kunskap och satsstrukturer samt bli förstådd verbalt i olika inövade situationer. Läraren leder eleven i att skriva och kommunicera på finska enligt hens egna förutsättningar.

Tyngdpunkten sätts på K7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I1	K4, K5
M5	I2	K1, K7
M6	I2	K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk

Eleven ges tillfälle att ta del av den finska kulturen på hemorten, både i skolan och närmiljön. Läraren introducerar olika närmiljöer till eleven. Genom att ta del av den finska kulturen får eleven också möjlighet att komma i kontakt med olika former av skriven och talad finska och få förståelse för det finska språkets ställning samt kan hen nämna orsaker till tvåspråkigheten i Finland. Det artiga språkbruket tränas i samband med kontakten med den finska kulturen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet

Eleven bekantar sig med likheter och olikheter mellan finska och svenska strukturer och ordförråd. Eleven ska öka sin förståelse för olika former av talad och skriven finska m.h.a. handledning från läraren. Fördjupningsnivån sätts enligt elevens förutsättningar.

Tyngdpunkten sätts på K4.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material

Läraren handleder eleven i att hitta finskspråkigt material som stödjer elevens eget lärande. Eleven får en förståelse för var hen kan komma i kontakt med den skrivna och talade finskan. I samband med sökning av finskspråkigt material får eleven träna på olika kommunikationssituationer och aktivt språkbruk.

Tyngdpunkten sätts på K5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven kan beskriva i vilka sammanhang man kan läsa och höra finska.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Eleven handleds till att planera arbetet och ge och ta emot respons gällande det gjorda arbetet. Läraren går tillsammans med eleven igenom och diskuterar de uppsatta målen och hur hen bäst når dem. Betoningen sätts på att eleven är medveten om sina språkkunskaper och utvärderingen av dem. Eleven ska klara av att planera arbete självständigt enligt elevens egna förutsättningar.

Tyngdpunkten sätts på K7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en

Eleven övar olika inlärningsstrategier inom det finska språket. Genom övning och handledning styr läraren eleven mot de inlärningsstrategier som passar hen bäst. Elevens inlärnin g förstärks av användningen av olika digitala verktyg. Läraren vägleder eleven i att ytterligare utvärdera och utveckla sina språkkunskaper. Eleven är också medveten och ställer mål för sina språkstudier och jobbar medvetet för att nå dem.

Tyngdpunkten sätts på K6.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation

Eleven stiftar bekantskap med både muntligt och skriftligt material med hjälp av handledning från läraren. Hen ska kunna uttrycka sig om det lästa eller hörda materialet i form av korta diskussioner och skrivna texter. Teman för åk 6 är livet i finskspråkiga miljöer med anknytning till elevernas verklighet. Eleverna fokuserar på att behandla teman ur ett samhällsperspektiv. Materialet kan tas från elevens omgivning, på nätet eller i biblioteket. Betoningen sätts på talrytm och intonation. Eleverna bildar helheter i form av diskussioner och skrivna texter enligt egna förutsättningar.

Tyngdpunkten sätts på K4 och K5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Eleven övar att självständigt producera tal och text i finska. Hen kan tillämpa tidigare lärd kunskap och satsstrukturer samt bli förstådd verbalt i olika inövade situationer. Läraren handleder eleven i att skriva och kommunicera på finska enligt hens egna förutsättningar.

Tyngdpunkten sätts på K7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs

A-lärokurs i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Den modersmålsinriktade lärokursen undervisas som A1-språk eller som A2-språk. Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i modersmålsinriktad finska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Undervisningen skall erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med det finska språket och kulturen i olika sammanhang. Vardagsrelaterade teman ger eleven möjlighet att se likheter och olikheter mellan det svenska och finska språket, såväl i talad som skriven form. Förmågan att producera, dela och publicera egna texter övas också via vardagsrelaterade teman. Eleven ska via finskundervisningens varierande arbetssätt få en förståelse för finskan som national- och minoritetsspråk samt utöva sina sociala färdigheter inom ämnet. Genom talad, skriven och läst finska byggs elevens språkliga medvetenhet upp. Olika texter och genrer vidgar elevens förståelse för det finska samhället ur olika perspektiv (jag, vi och samhället).

Kunskapen att ställa realistiska mål och medvetet sträva efter att uppnå dem stärks genom handledning av läraren. Planering, responsgivning, kommunikativa färdigheter, informationssökning samt slutledningsförmåga övas.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda sina språkkunskaper, utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbt.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen speciellt ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M5	I2	K6
M7	I3	K2, K4
M8	I3	K2
M9	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen

Eleven ges tillfälle att ta del av den finska kulturen på hemorten, både i hemmet, skolan och närmiljön. Genom att ta del av den finska kulturen, får eleven också möjlighet att aktivt komma i kontakt med olika typer av skriven och talad text. Det artiga språkbruket tränas aktivt i samband med kontakten med den finska kulturen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.

M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund

Eleven ges möjlighet att bekanta sig med likheter och olikheter mellan finska och svenska. Tyngdpunkten sätts på K1.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken

Eleven handleds till att planera arbetet, ge och ta emot respons gällande det gjorda arbetet. Läraren går tillsammans med eleven igenom de uppsatta målen och diskuterar hur hen bäst når dem. Betoningen sätts på att eleven är medveten om sina språkkunskaper och utvärderingen av dem. K3 övas.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp

Eleven ges möjlighet att fördjupa sin kunskap att kommunicera på finska, genom att lyssna, tala, skriva och läsa om ämnen som anknyter sig till elevens vardag. Betoningen sätts i årskurs 3 på jag själv, min familj, mina vänner och min skola. Eleven arbetar utgående från jag-perspektivet med det finska språket och lär sig använda språket i olika situationer, enligt elevens behov. I den kontinuerliga kontakten med det finska språket utvidgas elevens språkliga utveckling. Tyngdpunkten sätts på K2.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation

Läraren handleder eleven att hitta finskt material på egen nivå. Eleven fördjupar sina kommunikationsstrategier i de situationer, som eleven kommer i kontakt med den finska kulturen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk

Eleven övar att fånga det centrala innehållet i för hen betydelsefulla texter. Eleven handleds till att hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i biblioteket osv. på hens egen nivå.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga

miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M5	I2	K6
M7	I3	K2, K4
M8	I3	K2
M9	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen

Eleven ges tillfälle att ta del av den finska kulturen på hemorten, både i hemmet, skolan och närmiljön. Genom att ta del av den finska kulturen, får eleven också möjlighet att aktivt komma i kontakt med olika typer av skriven och talad text. Det artiga språkbruket tränas aktivt i samband med kontakten med den finska kulturen. K2

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människorfördomsfritt

Fokus sätts på finskan som nationalspråk. Eleven handleds i att kunna förstå finskans ställning i hens egen vardag.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund

Eleven ges möjlighet att bekanta sig med likheter och olikheter mellan finska och svenska. Eleven ska skapa en förståelse för talad och skriven finska. Fördjupningsnivån sätts enligt elevens förutsättningar. Tyngdpunkten sätts på K1.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken

Eleven handleds till att planera arbetet, ge och ta emot respons gällande det gjorda arbetet. Läraren går tillsammans igenom de uppsatta målen på elevens egen nivå och diskuterar hur hen bäst når dem. Betoningen sätts på att eleven är medveten om sina språkkunskaper och utvärderingen av dem. K3 övas.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp

Eleven uppmuntras att aktivt delta i olika kommunikationssituationer. Eleven handleds till att utveckla språkliga kompensationsstrategier för att göra sig förstådd. Teman för årskurs 4 är fritidsintressen och fritidssysslor. Eleven fokuserar på att behandla teman ur vi-perspektivet. Tyngdpunkten sätts på K2.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation

Eleven övar sig i att använda språket i olika sorters sociala situationer och eleven ges möjlighet att fördjupa sin kunskap enligt hens behov.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk

Eleven fördjupar sin kunskap i att fånga det centrala innehållet i för hen betydelsefulla texter. Eleven ges tillfälle att hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i biblioteket osv. på hens egen nivå.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras

betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolien.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K7
M5	I2	K6
M6	I3	K2, K4
M7	I3	K2, K4
M10	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen

Eleven ges tillfälle att ta del av den finska kulturen på hemorten, både i hemmet, skolan och närmiljön. Genom att ta del av den finska kulturen, får eleven också möjlighet att aktivt komma i kontakt med olika typer av skriven och talad text. Det artiga språkbruket tränas aktivt i samband med kontakten med den finska kulturen. K2

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människorfördomsfritt

Fokus sätts på minoritetsspråket. Eleven handleds till att kunna förstå språkets betydelse för så väl eleven själv som samhället.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund

Eleven ges möjlighet att bekanta sig med likheter och olikheter mellan finska och svenska. Eleven ska fördjupa sin förståelse för talad och skriven finska. Fördjupningsnivån sätts enligt elevens egen nivå. Tyngdpunkten sätts på K4.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Eleven handleds att ta ansvar för sin språkinläring. Eleven ges tillfällen att aktivt använda sina kunskaper att hitta för hen relevant information, på både finska och svenska. Eleven ska i allt större utsträckning klara av att planera arbetet självständigt. Tyngdpunkten sätts på K3 och K7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken

Eleven planerar arbetet, ger och tar emot respons gällande det gjorda arbetet allt mer självständigt. Läraren går tillsammans med eleven igenom de uppsatta målen på elevens egen nivå och diskuterar hur hen bäst når dem. Betoningen sätts på att eleven är medveten om sina språkkunskaper och utvärderingen av dem. Eleven söker mer självständigt material som stöder det egna lärandet. Tyngdpunkten sätts på K5 och K6.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hens åldersgrupp i relation till livserfarenheten

Eleven utvecklar sin förståelse för det talade och skrivna språket. Eleven ges möjligheter att delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i relation till sin livserfarenhet, både muntligt och skriftligt. Tyngdpunkten sätts på K2.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp

Eleven ges tillfälle att aktivt delta i olika kommunikationssituationer. Eleven tillämpar och vidareutvecklar sina språkliga kompensationsstrategier för att göra sig förstådd. Temat för årskurs 5 är livet i finskspråkiga miljöer. Eleven fokuserar på att behandla temat ur ett samhällsperspektiv. Eleven skall ges möjlighet att ta del av olika sorters text och känna igen deras karakteristiska drag. Tyngdpunkten sätts på K4.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hans vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter

Eleven utvidgar, med hjälp av handledning, sina kunskaper att producera texter som hänför sig till hans vardag. Eleven övar sig att med grundläggande strukturer och en något mer krävande språkfärdighetsnivå producera, dela och publicera texter. Här övas även K3 och K5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolien.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K7
M5	I2	K6
M6	I3	K2, K4
M7	I3	K2, K4
M10	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen

Eleven ges tillfälle att ta del av den finska kulturen på hemorten, både i hemmet, skolan och närmiljön. Genom att ta del av den finska kulturen, får eleven också möjlighet att aktivt komma i kontakt med olika typer av skriven och talad text. Det artiga språkbruket tränas aktivt i samband med kontakten med den finska kulturen. K2

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.

M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund

Eleven ges möjlighet att bekanta sig med likheter och olikheter mellan finska och svenska strukturer och ordförråd. Eleven ska fördjupa sin förståelse för talad och skriven finska. Fördjupningsnivån sätts enligt elevens egen nivå. Tyngdpunkten sätts på K4.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra

Eleven handleds att ta ansvar för sin språkinläring. Eleven ges tillfällen att aktivt använda sina kunskaper att hitta för hen relevant information, på både finska och svenska. Eleven ska klara av att planera arbetet självständigt enligt elevens egna förutsättningar. Tyngdpunkten sätts på K3 och K7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken

Eleven planerar arbetet, ger och tar emot respons gällande det gjorda arbetet självständigt med egna förutsättningar. Läraren går tillsammans med eleven igenom de uppsatta målen på elevens egen nivå och diskuterar hur hen når dem. Betoningen sätts på att eleven är medveten om sina språkkunskaper och utvärderingen av dem. Eleven söker självständigt material som stöder det egna lärandet. Tyngdpunkten sätts på K5 och K6.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hens åldersgrupp i relation till livserfarenheten

Eleven utvecklar ytterligare sin förståelse för det talade och skrivna språket. Eleven ges tillfällen till diskussioner, där hen tämligen fritt delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i relation till sin livserfarenhet, både muntligt och skriftligt. Tyngdpunkten sätts på K2.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp

Eleven ges tillfälle att aktivt delta i olika kommunikationssituationer. Eleven tillämpar och vidareutvecklar sina språkliga kompensationsstrategier för att göra sig förstådd. Temat för årskurs 6 är livet i finskspråkiga miljöer, med anknytning till elevernas verklighet. Eleven fokuserar att behandla temat ur ett samhällsperspektiv. Eleven skall ges möjlighet att ta del av olika sorters text och känna igen deras karakteristiska drag. Tyngdpunkten sätts på K4.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter

Eleven utvidgar, med hjälp av handledning, sina kunskaper att producera texter som hänför sig till hens vardag. Eleven övar sig att med grundläggande strukturer och en något mer krävande språkfärdighetsnivå producera, dela och publicera texter. Här övas även K3 och K5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

14.6.8. Samhällslära

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iaktta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter. Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhällseliga och ekonomiska aktörer.

I undervisningen i samhällslära ska eleverna handledas att följa med aktuella frågor och händelser och att inse vilket samband de har med det egna livet. Det centrala är att eleverna lär sig att söka och kritiskt bedöma information producerad av olika slags aktörer och att tillämpa informationen i olika situationer. Eleverna ska uppmuntras att delta aktivt och konstruktivt i olika situationer och grupper. Eleverna ska också lära sig förstå att samhällseliga beslut grundar sig på ett val mellan alternativa möjligheter med målet att nå samförstånd.

Läroämnets uppdrag i årskurs 4-6

I årskurserna 4-6 ligger tyngdpunkten i undervisningen i samhällslära på att göra eleven förtrogen med samhällslivet och med konstruktiv kommunikation. Eleverna ska uppmuntras att lyssna på andra, uttrycka sina åsikter och motivera dem samt att hitta sina styrkor. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i sin närmiljö få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. Undervisningen ska stärka elevernas intresse för olika arbeten, arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Eleverna ska även få grundläggande kunskaper om hur de bör handskas med sin egen ekonomi och om ansvarsfull konsumtion.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 4-6

För att uppnå målen i samhällslära är det viktigt att använda interaktiva, upplevelsebaserade och konkreta arbetssätt då man förmedlar kunskap, till exempel simulering, diskussioner, debatter och drama. På så sätt får eleverna möjlighet att öva sig att samverka, delta och påverka i närsamhället. I synnerhet elevernas vardag inklusive hobbyer och egna erfarenheter samt den egna klassen, skolan och elevkåren samt andra aktörer i närsamhället erbjuder goda möjligheter att öva sig att delta. Med hjälp av digitala verktyg kan eleverna på ett naturligt sätt söka information om samhället och ekonomin och engagera sig både självständigt och tillsammans med andra.

Ämnet samhällslära förankras även i det lokala samhället Kyrkslätt och närbelägna kommuner.

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 4-6

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda eleverna att se sig själva som medlemmar i samhället med såväl rättigheter som skyldigheter och att stödja elevernas utveckling till handlingskraftiga medlemmar i olika grupper. Eleverna ska speciellt få stöd för att söka, förstå och tillämpa sådan information om samhälle och ekonomi som har betydelse för deras liv och framtid. De ska uppmuntras att delta och diskutera. Läroämnets abstrakta karaktär ska beaktas genom att läraren förklarar och konkretiserar centrala begrepp som används.

Bedömning av elevens lärande i samhällslära i årskurs 4-6

I undervisningen i samhällslära ska man genom bedömning och feedback handleda och uppmuntra eleverna att agera aktivt och konstruktivt i den egna närmiljön och att tillämpa sina samhällskunskaper och färdigheter i praktiken. I bedömningen ska läraren beakta olika sätt att

arbeta och producera. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur väl eleven behärskar sina samhällskunskaper.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i samhällslära genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i samhällslära. Med tanke på studieframgången är det viktigt att eleven har en uppfattning om hur det omgivande samhället fungerar, ser sig själv som en del av medborgarsamhället och är medveten om sitt ansvar och sina möjligheter att påverka.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet

Eleverna får insikt i hur samhället fungerar ur individens, familjens och närmiljöns synvinkel. Man funderar på hur var och en själv kan påverka tryggheten och trivseln i närmiljön. Dessutom fördjupar sig eleverna i arbete, yrken, egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer.

I2 Ett demokratiskt samhälle

Eleverna bekantar sig med olika slag av samhällsgrupper i närmiljön och med deras rättigheter och skyldigheter, och övar sig i att fatta gemensamma beslut. De får även kunskap om demokratiska värden och grundprinciper, såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Därtill behandlas olika kulturer och minoritetsgrupper i Finland.

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan

Eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, det vill säga sådan kompetens som behövs för att kunna delta i olika grupper, till exempel i klassen, i skolan, på fritiden, inom ramen för olika fritidssysselsättningar och föreningar, i medier och i ekonomiska sammanhang. De övar sig också i att samarbeta med aktörer i närmiljön.

I4 Ekonomisk verksamhet

Eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse. De fördjupar sig i hur man förtjänar, använder och sparar pengar och i hållbar konsumtion. Dessutom får de i praktiska situationer kunskap om ekonomisk verksamhet i närmiljön via företag, arbetsplatser och serviceproducenter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	
M2	I1, I2, I3, I4	
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K7
M4	I1, I2, I3, I4	K2, K4, K5
M5	I1, I4	K3, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4
M7	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M8	I1, I4	K3
M9	I1, I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap

I samhällsläran i årskurs 6 behandlas följande: I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet. I2 Ett demokratiskt samhälle. I3 Aktivt medborgarskap och påverkan. I4 Ekonomisk verksamhet.

I studierna i samhällslära i årskurs 6 jobbar eleverna på ett konkret sätt med för eleverna aktuella frågor i närmiljön. Detta förverkligas genom debatter, drama, rollspel, diskussioner och upplevelser. Interaktiva arbetssätt används.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivationsfaktorer används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhällsliga och ekonomiska frågor

Eleven tränas i att tänka etiskt och göra etiska val.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Etisk förståelse och omdömesförmåga används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet

Kontakten till närsamhället Kyrkslätt kan betonas genom exempelvis studiebesök och inbjudna gäster.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över gemensamma spelregler och principen om lika värde	Eleven förstår betydelsen av gemensamma spelregler och kan följa dem. Eleven kan motivera varför de mänskliga rättigheterna är betydelsefulla och varför ett rättsväsende behövs i samhället.

M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället

Eleven tränas i förmågan att diskutera aktuella händelser och i argumentationsteknik. Förmågan att kritiskt granska källor betonas även.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera mediernas roll	Eleven kan ge exempel på hur olika medier kan användas för att påverka.

M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön

Eleverna bekantar sig med det ekonomiska livet i ett samhälle. Med fördel kan eleverna gå på studiebesök exempelvis till banker och företag i närmiljön.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå betydelsen av arbete och entreprenörskap	Eleven kan ge exempel på betydelsen av arbete och entreprenörskap för att säkra en utkomst för familjen och för att garantera ett fungerande samhälle.

M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften

Eleverna kan bekanta sig med aktuella frågor i samhället och granska de olika synpunkterna och värderingarna som frågan ger upphov till.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta olika perspektiv, syften och värderingar	Eleven kan beskriva hur samhällsinformation som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften.

M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt

Eleverna kan genom praktiska övningar bekanta sig med olika former av demokratiska påverkningsskanaler, exempelvis debatter och omröstningar. Eleverna tränas i att framföra sina åsikter på ett konstruktivt sätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa grundläggande demokratisk kompetens samt samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken	Eleven kan tillämpa demokratiska principer och färdigheter, till exempel att lyssna, ta ställning och anpassa sig till majoritetsbeslut och vilken effekt de har i närsamhället.

M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem

Eleverna övar sig att ta ansvar över sin egen ekonomi. Detta görs genom studiebesök till t.ex. banker och genom att granska sin egen penninganvändning,

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa grunderna för penninganvändning och egna konsumtionsval	Eleven kan motivera sin penninganvändning och sina konsumtionsval och berätta hur konsumtionsvalen påverkar andra människor och miljön. Eleven kan också bedöma sambandet mellan konsumtion och sparande.

M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt

Eleven övar att använda olika typer av medier på ett säkert, etiskt och källkritiskt sätt. Nätetikett betonas.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Mediekunskap och mediekompetens	Eleven kan använda medier som verktyg för att tänka och handla i samhällsfrågor samt reflektera över medieanvändning och säkerhet.

14.6.9. Livsåskådningskunskap

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att uppmuntra och stödja elevernas strävan efter att skapa en egen identitet och livsåskådning. Det centrala i undervisningen är att stödja utvecklingen av elevernas etiska tänkande, kulturella färdigheter och förmåga att uttrycka sina åsikter och motivera dem.

Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter. I de svenska skolorna i Kyrkslätt undervisas elever med olika livsåskådningar i samma grupp. Undervisningen ska vara religiöst och konfessionellt obunden. Att lära sig tillsammans över religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och gemenskap. Skolans personal ska bemöta elevernas olika religioner, åskådningar och traditioner med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation och elevernas utveckling till humana människor.

Religion och livsåskådningskunskap årskurserna 3-6

Målet för ämnet är i årskurserna 3-6 är att handleda eleven så att den egna identiteten och livsåskådningen stärks. Ämnet ger en inblick i olika världsåskådningar samt kulturer. Eleven handleds till etiskt tänkande samt att visa hänsyn till andras åsikter och tankesätt.

Innehåll och mål för årskurs 3

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 3:

- Olikhet och tolerans
- Barnkonventionen
- Introduktion till världsreligioner
- Etik och moral
- Heliga och viktiga skrifter

Följande innehåll bör undervisas differentierat för livsåskådningskunskap i årskurs 3:

- Etik och moral
- Heliga och viktiga skrifter

Innehåll och mål för årskurs 4

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 4:

- Kultur-, tanke-, religions-, och åsiktsfrihet

Följande innehåll bör differentieras för de olika åskådningarna:

- Högtider
- Heliga och viktiga byggnader
- Heliga och viktiga skrifter
- Konst och musik
- Media och populärkultur

Följande innehåll bör undervisas differentierat för livsåskådningskunskap i årskurs 4:

- Högtider
- Viktiga byggnader
- Viktiga skrifter
- Konst och musik
- Media och populärkultur

Innehåll och mål för årskurs 5

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 5:

- Varför har vi religion och livsåskådningskunskap?
- Barnkonventionen
- Leva tillsammans
- Kyrko- och samhällshistoria

Följande innehåll bör differentieras för de olika åskådningarna:

- Församling och organisationer
- Riter och traditioner

Innehåll och mål för årskurs 6

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 6:

- Varför har vi religion och livsåskådningskunskap?
- Barnkonventionen
- Leva tillsammans
- Kyrko- och samhällshistoria

Följande innehåll bör differentieras för de olika åskådningarna:

- Församling och organisationer
- Riter och traditioner

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Vid valet av arbetssätt är det med tanke på läroämnets mål viktigt att skapa en trygg och öppen psykisk och social lärmiljö, där varje elev upplever att hen blir hörd och respekterad. Eleven ska

uppmuntras till självstyrt lärande. Den fysiska lärmiljön utvecklas så att den tar hänsyn till olika sätt att lära sig och arbeta och går lätt att förändra. De gemensamma undersökningarna och diskussionerna som leds av läraren berikas med konkreta aktiviteter, sagor, berättelser, lekar, musik, bildkonst och drama. I de konkreta aktiviteterna ska digitaliseringen i livsmiljön beaktas.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppslika redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs särskilt för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd samt möjlighet att fördjupa sig och avancera i egen takt ska beaktas vid valet av arbetssätt och innehåll.

Bedömning av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Bedömningen i livsåskådningskunskap ska vara handledande och uppmuntrande. Responsen ska uppmuntra eleven att studera och undersöka centrala källor och deras särdrag och att själv tolka dem. I bedömningen ska man beakta olika former av skriftlig och muntlig framställning samt kunskaper som visas med hjälp av andra uttrycksformer. Det centrala är elevens förmåga att uttrycka sig själv och sina tankar. I stället för att fästa uppmärksamheten vid memorering av detaljer ska man i bedömningen uppmärksamma elevens förmåga att förstå och kunna tillämpa sin kunskap och utveckla sitt tänkande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i livsåskådningskunskap genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i livsåskådningskunskap.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Att växa till ett gott liv

Eleverna övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt. De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet. Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Man fördjupar sig i begreppen värde och norm. Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.

Rätt och fel, värderingar

I2 Olika sätt att leva

Eleverna undersöker den egna identiteten ur olika perspektiv. I undervisningen fördjupar man sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter samt olika livs- och världsåskådningar. Man reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta. Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv

Eleverna fördjupar sig i grunden för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av överenskommelser, löften, rättigheter och skyldigheter, jämlikhet, fred och demokrati i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning. I undervisningen fördjupar man sig i barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran. Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.

I4 Naturen och en hållbar framtid

Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem. De undersöker olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K3, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K4, K5
M3	I1, I2, I3	K1, K4
M4	I1, I2, I3	K3, K7
M5	I2, I3, I4	K2, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M7	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5
M8	I1, I2, I3	K2, K7
M9	I3	K2, K3
M10	I1, I2, I3, I4	K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer

Eleverna övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan förklara vissa centrala etiska begrepp och kan med hjälp av dem analysera vissa etiska situationer som hen mött i livet.

Rätt och fel, värderingar

M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det

Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att känna igen och bedöma argument och motiveringar	Eleven kan urskilja argument och motiveringar till dem i en diskussion samt fundera över hur relevanta motiveringarna är.

Rätt och fel, värderingar

M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande

Eleverna handleds till att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att dra slutsatser	Eleven kan identifiera felaktiga slutsatser och korrigera sitt tänkande utgående från dem.

Rätt och fel, värderingar

M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen

Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om vad det innebär att ta ansvar	Eleven kan beskriva vad det innebär att ta ansvar för sig själv, andra och naturen och ge exempel ur det egna livet.

Rätt och fel, värderingar

M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan namnge och förklara vissa kulturella fenomen som ingår i Finlands, Europas och världens kulturarv. Eleven kan ge exempel på kulturell mångfald i gruppen eller samhället.

M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur

Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan nämna viktiga särdrag i några livsåskådningar och kulturer.

Rätt och fel, värderingar

M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning

De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig	Eleven kan ställa upp mål för sina studier, sträva mot dem och bedöma hur de nås både individuellt och i grupp.

Rätt och fel, värderingar

M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor

Eleverna handleds att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och förmåga att arbeta i grupp	Eleven uttrycker sina livsåskådningstankar på ett konstruktivt sätt och kan lyssna på andras synpunkter och ställningstaganden.

Rätt och fel, värderingar

M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och kan ge exempel på barnets rättigheter.

M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning

Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om sätt att påverka	Eleven kan söka och beskriva några sätt att påverka på ett ansvarsfullt sätt.

Rätt och fel, värderingar

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Att växa till ett gott liv

Eleverna övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt. De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet. Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Man fördjupar sig i begreppen värde och norm. Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.

I2 Olika sätt att leva

Eleverna undersöker den egna identiteten ur olika perspektiv. I undervisningen fördjupar man sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter samt olika livs- och världsåskådningar. Man reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta. Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv

Eleverna fördjupar sig i grunden för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av överenskommelser, löften, rättigheter och skyldigheter, jämlikhet, fred och demokrati i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning. I undervisningen fördjupar man sig i barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran. Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följd. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.

I4 Naturen och en hållbar framtid

Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem. De undersöker olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K3, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K4, K5
M3	I1, I2, I3	K1, K4
M4	I1, I2, I3	K3, K7
M5	I2, I3, I4	K2, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M7	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5
M8	I1, I2, I3	K2, K7
M9	I3	K2, K3
M10	I1, I2, I3, I4	K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer

Eleverna motiveras att möta andra och att respektera olika synsätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan förklara vissa centrala etiska begrepp och kan med hjälp av dem analysera vissa etiska situationer som hen mött i livet.

M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det

Eleverna motiveras till att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att känna igen och bedöma argument och motiveringar	Eleven kan urskilja argument och motiveringar till dem i en diskussion samt fundera över hur relevanta motiveringarna är.

M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande

Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att dra slutsatser	Eleven kan identifiera felaktiga slutsatser och korrigera sitt tänkande utgående från dem.

M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen

Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om vad det innebär att ta ansvar	Eleven kan beskriva vad det innebär att ta ansvar för sig själv, andra och naturen och ge exempel ur det egna livet.

M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen

Eleverna undersöker den egna identiteten ur olika perspektiv.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan namnge och förklara vissa kulturella fenomen som ingår i Finlands, Europas och världens kulturarv. Eleven kan ge exempel på kulturell mångfald i gruppen eller samhället.

M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur

Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan nämna viktiga särdrag i några livsåskådningar och kulturer.

M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning

Eleven fördjupar sig i begreppen värde och norm.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig	Eleven kan ställa upp mål för sina studier, sträva mot dem och bedöma hur de nås både individuellt och i grupp.

M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor

Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och förmåga att arbeta i grupp	Eleven uttrycker sina livsåskådningstankar på ett konstruktivt sätt och kan lyssna på andras synpunkter och ställningstaganden.

M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter

Eleven forskar i hur de mänskliga rättigheterna förverkligas nära och fjärran.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och kan ge exempel på barnets rättigheter.

M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning

Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om sätt att påverka	Eleven kan söka och beskriva några sätt att påverka på ett ansvarsfullt sätt.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Att växa till ett gott liv

Eleverna övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt. De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet. Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Man fördjupar sig i begreppen värde och norm. Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.

I2 Olika sätt att leva

Eleverna undersöker den egna identiteten ur olika perspektiv. I undervisningen fördjupar man sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter samt olika livs- och världsåskådningar. Man reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta. Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv

Eleverna fördjupar sig i grunden för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av överenskommelser, löften, rättigheter och skyldigheter, jämlikhet, fred och demokrati i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning. I undervisningen fördjupar man sig i barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran. Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.

I4 Naturen och en hållbar framtid

Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem. De undersöker olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K3, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K4, K5
M3	I1, I2, I3	K1, K4
M4	I1, I2, I3	K3, K7
M5	I2, I3, I4	K2, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M7	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5
M8	I1, I2, I3	K2, K7
M9	I3	K2, K3
M10	I1, I2, I3, I4	K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer

Eleverna motiveras att möta andra och att respektera olika synsätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan förklara vissa centrala etiska begrepp och kan med hjälp av dem analysera vissa etiska situationer som hen mött i livet.

M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det

Eleverna motiveras till att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att känna igen och bedöma argument och motiveringar	Eleven kan urskilja argument och motiveringar till dem i en diskussion samt fundera över hur relevanta motiveringarna är.

M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande

Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att dra slutsatser	Eleven kan identifiera felaktiga slutsatser och korrigera sitt tänkande utgående från dem.

M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen

Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om vad det innebär att ta ansvar	Eleven kan beskriva vad det innebär att ta ansvar för sig själv, andra och naturen och ge exempel ur det egna livet.

M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen

Eleverna undersöker den egna identiteten ur olika perspektiv. I undervisningen fördjupar man sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter samt olika livs- och världsåskådningar. Man reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan namnge och förklara vissa kulturella fenomen som ingår i Finlands, Europas och världens kulturarv. Eleven kan ge exempel på kulturell mångfald i gruppen eller samhället.

M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur

Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan nämna viktiga särdrag i några livsåskådningar och kulturer.

M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning

Eleven undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig	Eleven kan ställa upp mål för sina studier, sträva mot dem och bedöma hur de nås både individuellt och i grupp.

M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor

Eleverna fördjupar sig i grunden för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av överenskommelser, löften, rättigheter och skyldigheter, jämlikhet, fred och demokrati i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och förmåga att arbeta i grupp	Eleven uttrycker sina livsåskådningstankar på ett konstruktivt sätt och kan lyssna på andras synpunkter och ställningstaganden.

M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och kan ge exempel på barnets rättigheter.

M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning

Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om sätt att påverka	Eleven kan söka och beskriva några sätt att påverka på ett ansvarsfullt sätt.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Att växa till ett gott liv

Eleverna övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt. De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet. Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Man fördjupar sig i begreppen värde och norm. Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.

I2 Olika sätt att leva

Eleverna undersöker den egna identiteten ur olika perspektiv. I undervisningen fördjupar man sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter samt olika livs- och världsåskådningar. Man reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta. Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv

Eleverna fördjupar sig i grunden för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av överenskommelser, löften, rättigheter och skyldigheter, jämlikhet, fred och demokrati i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning. I

undervisningen fördjupar man sig i barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran. Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.

I4 Naturen och en hållbar framtid

Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem. De undersöker olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K3, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K4, K5
M3	I1, I2, I3	K1, K4
M4	I1, I2, I3	K3, K7
M5	I2, I3, I4	K2, K4, K5
M6	I1, I2, I3, I4	K1, K2
M7	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5
M8	I1, I2, I3	K2, K7
M9	I3	K2, K3
M10	I1, I2, I3, I4	K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer

Eleven motiveras till att utveckla sitt etiska tänkande samt till att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan förklara vissa centrala etiska begrepp och kan med hjälp av dem analysera vissa etiska situationer som hen mött i livet.

M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det

Eleverna motiveras till att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att känna igen och bedöma argument och motiveringar	Eleven kan urskilja argument och motiveringar till dem i en diskussion samt fundera över hur relevanta motiveringarna är.

M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande

Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att dra slutsatser	Eleven kan identifiera felaktiga slutsatser och korrigera sitt tänkande utgående från dem.

M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen

Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om vad det innebär att ta ansvar	Eleven kan beskriva vad det innebär att ta ansvar för sig själv, andra och naturen och ge exempel ur det egna livet.

M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen

Eleven reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan namnge och förklara vissa kulturella fenomen som ingår i Finlands, Europas och världens kulturarv. Eleven kan ge exempel på kulturell mångfald i gruppen eller samhället.

M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur

Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan nämna viktiga särdrag i några livsåskådningar och kulturer.

M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning

Eleven undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig	Eleven kan ställa upp mål för sina studier, sträva mot dem och bedöma hur de nås både individuellt och i grupp.

M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor

Eleven övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och förmåga att arbeta i grupp	Eleven uttrycker sina livsåskådningstankar på ett konstruktivt sätt och kan lyssna på andras synpunkter och ställningstaganden.

M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter**Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten**

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och kan ge exempel på barnets rättigheter.

M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning

Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om sätt att påverka	Eleven kan söka och beskriva några sätt att påverka på ett ansvarsfullt sätt.

14.6.10. FRÄMMANDE SPRÅK

Engelska, A-lärokurs

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera muntligt med elever och grupper också på olika håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan i en internationell värld.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

A-lärokurs i engelska i årskurs 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i engelska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva

och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Engelska ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan engelska från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffreritsord i engelska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i engelska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iaktta och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6
M9	I3	K2, K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hens närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbredd det engelska språket är.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Läraren går tillsammans med eleven igenom och diskuterar de uppsatta målen och hur hen bäst når dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Eleven tar ansvar för sina språkstudier genom att delta i undervisningen. Eleven uppmuntras till att våga använda det engelska språket muntligt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Temaområden:

- hälsnings- och artighetsfraser
- färger
- årstider
- bekanta sig med alfabetet
- valfria temaområden

Strukturer:

- siffrorna 1-10
- singular och plural
- personliga pronomen
- bestämd och obestämd artikel
- bekanta sig med de vanligaste verben (t.ex. be, have, can, do)
- öva uttal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iakttä och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K2
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk

Eleven ges tillfälle att bekanta sig med den engelska kulturen. Eleven tränar artigt språkbruk.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hens närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbrett det engelska språket är.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga

Eleverna bekantar sig med likheter mellan det engelska och svenska språket i enkla strukturer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Läraren går tillsammans med eleven igenom och diskuterar de uppsatta målen och hur hen bäst når dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Eleven tar ansvar för sina språkstudier genom att delta i undervisningen. Eleven uppmuntras till att våga använda det engelska språket muntligt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser

Att iakta och flitigt träna uttal. Att bygga upp ordförrådet och strukturer via varierande teman.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation

Veckodagar, siffrorna 1-20, to be, to have, can och can't.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer

Att öva muntlig och skriftlig kommunikation i varierande situationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Temaområden:

- jag, min familj och vänner
- veckodagar, månader och årstider
- alfabetet
- valfria temaområden

Strukturer:

- Befästa strukturer som behandlats i årskurs 3
- siffrorna 1-20
- genitiv
- de vanligaste verben (t.ex. be, have, do)
- jakande & nekande form
- enkelt presens
- possessiva pronomen
- frågeord
- öva uttal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer

krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iaktta och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K2
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M8	I3	K4
M9	I3	K2, K4
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk

Eleven bekantar sig med engelskans utbredning och dess språkliga och kulturella mångfald.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hens närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbredd det engelska språket är.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga

Eleven bekantar sig med likheter mellan det engelska och svenska språket.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Läraren går tillsammans med eleven igenom och diskuterar de uppsatta målen och hur hen bäst når dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Eleven handleds till att planera arbetet enligt elevens egna förutsättningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A2.1: Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.

M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A2.1: Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.

M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Temaområden:

- fritidsintressen
- skolan
- nationalitetsord
- valfria temaområden

Strukturer:

- befästa strukturer som behandlats under årskurs 4
- klockan

- datum, ordningstal och tidsbegrepp
- siffrorna 1-100
- prepositioner
- pågående presens
- regelbundet imperfekt
- bekanta sig med fonetisk skrift
- öva uttal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iaktta och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K2
M4	I1	K2, K3
M5	I2	K1, K3
M6	I2	K1, K4, K5, K6
M7	I3	K2, K4, K5, K7
M10	I3	K4
M11	I3	K3, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk

Eleverna känner till engelskans språkliga och kulturella mångfald och dess ställning som världsspråk.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hens närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbredd det engelska språket är.

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.

M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.

M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet

Läraren handleder eleven i att hitta engelskspråkigt material som stödjer elevens eget lärande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hitta engelskspråkigt material	Eleven kan beskriva och hitta engelskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.

M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans

Läraren går tillsammans med eleven igenom och diskuterar de uppsatta målen och hur hen bäst når dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst

Eleven ska klara av att planera arbete självständigt enligt hens egna förutsättningar och kan ställa upp mål för sina språkstudier som hen medvetet jobbar för att nå.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.

M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad

Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer och lära sig hitta engelskspråkigt material.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Temaområden:

- aktualiteter
- engelskspråkiga länder i världen
- litteratur
- valfria temaområden

Strukturer:

- oregelbundet imperfekt
- futurum
- indefinita pronomen
- oregelbundna pluralformer
- adjektivets komparation
- självständiga possessiva pronomen
- fonetisk skrift
- öva uttal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.1: Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

14.6.11. Gymnastik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

"Vi rör på oss och tränar våra färdigheter tillsammans."

I årskurserna 3–6 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att befästa och bredda de grundläggande motoriska färdigheterna samt stärka de sociala färdigheterna. En mångsidig undervisning som präglas av samspel och kommunikation stödjer lärandet, elevernas välbefinnande, deras utveckling mot självständighet och delaktighet samt ger beredskap för en aktiv livsstil. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i att planera och genomföra aktiviteter på ett ansvarsfullt sätt.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 3–6

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I gymnastikundervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årstiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap och ger möjlighet till uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende, när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 3–6

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevens individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att tydlighet präglar undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 3–6 ska särskild vikt fästas vid sådana grundläggande färdigheter som inverkar på hur eleverna kan delta i gemensamma aktiviteter.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 3–6

Eleverna ska genom uppmuntrande och handledande respons och bedömning motiveras att röra på sig med hjälp av gymnastik. Responsen stödjer elevernas positiva uppfattning om sig själva som motionsutövare. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig information om elevernas lärande och sätt att arbeta.

I responsen och bedömningen ska man fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov samt stödja dem. Elevernas hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen. Vid bedömningen observeras elevernas aktivitet och arbete. Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på målen för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Föremål för bedömningen är elevernas lärande (målen 2–6) och sätt att arbeta (målen 1 och 7–10). Elevernas fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Mätningar som gjorts med Move! används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska vägledas att utvärdera sig själva.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i gymnastik genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i gymnastik.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta simning, rörelse i vatten och livräddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

I2 Social funktionsförmåga

I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M11	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

Genom varierande, mångsidiga och lekfulla aktiviteter och rörelser (lekar, bollspel, gymnastik och övningar med och utan redskap) får eleven positiva upplevelser och lär sig uttrycka sig själv med sin kropp.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Genom att röra på sig på ett varierande sätt, på varierande underlag, i varierande terräng, tränare eleven sin balans- och rörelseförmåga (t.ex. genom lekar, spel, hinderbanor, att gå, springa, hoppa, röra sig till musik, klättra, hänga, glida).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika situationer

Genom att röra på sig på ett varierande sätt med olika redskap (t.ex. genom att studsa, dribbla med händer och fötter, kasta, fånga, slå och skjuta) tränar eleven sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

Genom att på ett lekfullt och tryggt sätt vistas i vattnet, tränar eleven upp sin simkunnighet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet).

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna

Genom tydliga och konsekventa regler och förhållningssätt under undervisningen, lär sig eleven vikten av sakligt betende för att trygga säkerheten och se till att undervisningen sker i en trygg och inspirerande miljö.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Genom varierande och mångsidiga spel och lekar, parvisa övningar och gruppövningar, samt genom tydlig handledning och feedback, tränar eleven sig i att uppfatta sina egna känslor och på så sätt kunna reglera sina känsloupplevelser och -uttryck.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Genom mångsidiga och varierande aktiviteter och övningar på elevens egen prestationsnivå, samt genom mängder av positiv feedback, konstruktiv feedback, samt uppmuntran till framsteg, får eleven en positiv självbild och uppmuntras till att testa sina gränser, och att inte ge upp.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta simning, rörelse i vatten och livräddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

I2 Social funktionsförmåga

I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M11	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

Genom varierande, mångsidiga och lekfulla aktiviteter och rörelser (lekar, bollspel, gymnastik, övningar med och utan redskap) får eleven positiva upplevelser och befäster sina kunskaper i att uttrycka sig själv med sin kropp.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Genom att röra på sig på ett varierande sätt, på varierande underlag, i varierande terräng, utvecklas elevernas balans- och rörelseförmåga (t.ex. genom lekar, spel, hinderbanor, att gå, springa, hoppa, röra sig till musik, klättra, hänga, glida).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika situationer

Genom att röra sig på varierande sätt med varierande redskap (t.ex. genom att studsas, dribbla med händer och fötter, kasta, fånga, slå och skjuta) befäster eleverna sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

Genom att på ett lekfullt och tryggt sätt vistas i vattnet, befäster eleverna sin simkunnighet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet).

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna

Genom tydliga och konsekventa regler och förhållningssätt under undervisningen, lär sig eleven vikten av sakligt betende för att trygga säkerheten och se till att undervisningen sker i en trygg och kamratlig miljö.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Genom varierande och mångsidiga spel och lekar, parvisa övningar och gruppövningar, samt genom tydlig handledning och feedback, lär sig eleven sig att uppfatta sina egna känslor och på så sätt kunna reglera sina känslupplevelser- och uttryck.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Genom mångsidiga och varierande aktiviteter och övningar på elevens egen prestationsnivå, samt genom mängder av positiv feedback, konstruktiv feedback, samt uppmuntran till framsteg, får eleven en positivare självbild och vågar testa sina gränser, och ger inte upp.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta simning, rörelse i vatten och livräddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

I2 Social funktionsförmåga

I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M11	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

Genom varierande, mångsidiga och lekfulla aktiviteter och rörelser (lekar, bollspel, gymnastik, övningar med och utan redskap) får eleverna positiva upplevelser och breddar sina kunskaper i att uttrycka sig själv med sin kropp.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Genom varierande och mångsidiga rörelser i varierande omgivning, med och utan redskap, (t.ex. tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, spel och lekar) tränar eleven sig i att bemästra sina kroppsrörelser och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Genom att röra på sig på ett varierande sätt, på varierande underlag, i varierande terräng, (t.ex. lekar, spel, hinder- och redskapsbanor, att åla, krypa, hoppa, springa, röra sig till musik, klättra, hänga, glida) utvecklas elevens balans- och rörelseförmåga, samt förmågan att anpassa sin balans och sina rörelser i olika situationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Genom att röra på sig i varierande miljö, på ett varierande sätt med varierande redskap (t.ex. rulla, skuffa, studsa, dribbla med händer och fötter, kasta, fånga, slå och sparka) breddas elevernas förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Genom att röra på sig på ett varierande sätt, t.ex. i form av varierande bollspel, tafattlekar, simning, gång, löpning, och genom att röra sig i varierande terräng under olika årstider, utvecklas elevens uthållighet.

Genom att t.ex. hänga, klättra, hoppa, gymnastisera, ha lekfull brottnings, backlöpning, kasta och hantera tunga föremål, utvecklas elevernas styrka.

Genom att röra sig med olika löpruscher, tafattlekar, kast, hopp och språng, utvecklas elevernas snabbhet.

Genom att röra sig mångsidigt, t.ex. genom olika lekar och rörelser där eleverna skall sträcka och böja sig, genom gymnastik och täjningsövningar, utvecklas elevernas rörlighet.

Med en utvärdering och genomgång av t.ex. Move!-resultat, tränar eleverna sina kunskaper i att utvärdera sina egna fysiska egenskaper.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

Genom att på ett lekfullt och tryggt sätt vistas i vattnet, utvecklar eleverna sin simkunnighet. Genom varierande hopp, djup- och längddykning, samt bogsering av varandra, tränar eleven grunderna i livräddning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet).

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna

Genom tydliga och konsekventa regler och förhållningssätt under undervisningen, förstår eleven vikten av sakligt betende för att trygga säkerheten och se till att undervisningen sker i en trygg och kamratlig miljö.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Genom varierande och mångsidiga spel och lekar, parvisa övningar och gruppövningar, samt genom tydliga handledningar och feedback, lär sig eleven att kunna reglera sina egna känsloupplevelser- och uttryck, samt se andra elevers känslor och behov och därmed kunna samarbeta och förhandla.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Genom mångsidiga och varierande aktiviteter och övningar på elevens egen prestationsnivå, samt genom mängder av positiv feedback, konstruktiv feedback, samt uppmuntran till framsteg, får eleven en positivare självbild, självförtroendet stärks och hen vågar testa sina gränser och ger inte upp. Eleven förstår också att uppmuntra andra, eftersom responsen av andra har stor inverkan på vilken självbild eleven har av sig själv.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta simning, rörelse i vatten och livräddning. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

I2 Social funktionsförmåga

I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga

Genom varierande, mångsidiga och lekfulla aktiviteter och rörelser (lekar, bollspel, gymnastik, övningar med och utan redskap) får eleverna positiva upplevelser och breddar sina kunskaper i att uttrycka sig själv med sin kropp.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Genom varierande och mångsidiga rörelser i varierande omgivning, med och utan redskap, (t.ex. tafattlekar, gymnastik, musikgymnastik, spel och lekar) tränar eleven sig i att bemästra sina kroppsrörelser och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.

M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Genom att röra på sig på ett varierande sätt, på varierande underlag, i varierande terräng, (t.ex. lekar, spel, hinder- och redskapsbanor, att åla, krypa, hoppa, springa, röra sig till musik, klättra, hänga, glida) utvecklas elevens balans- och rörelseförmåga, samt förmågan att anpassa sin balans och sina rörelser i olika situationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer

Genom att röra på sig i varierande miljö, på ett varierande sätt med varierande redskap (t.ex. rulla, skuffa, studsa, dribbla med händer och fötter, kasta, fånga, slå och sparka) breddas elevernas förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Genom att röra på sig på ett varierande sätt, t.ex. i form av varierande bollspel, tafattlekar, simning, gång, löpning, och genom att röra sig i varierande terräng under olika årstider, utvecklas elevens uthållighet.

Genom att t.ex. hänga, klättra, hoppa, gymnastisera, ha lekfull brottnings, backlöpning, kasta och hantera tunga föremål, utvecklas elevernas styrka.

Genom att röra sig med olika löpruscher, tafattlekar, kast, hopp och språng, utvecklas elevernas snabbhet.

Genom att röra sig mångsidigt, t.ex. genom olika lekar och rörelser där eleverna skall sträcka och böja sig, genom gymnastik och täjningsövningar, utvecklas elevernas rörlighet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet

Genom att på ett lekfullt och tryggt sätt vistas i vattnet, utvecklar eleverna sin simkunnighet i de olika simsätten. Genom varierande hopp, djup- och längddykning, samt bogsering av varandra, lär sig eleven grunderna i livräddning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet).

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna

Genom tydliga och konsekventa regler och förhållningssätt under undervisningen, förstår eleven vikten av sakligt betende för att trygga säkerheten och se till att undervisningen sker i en trygg och kamratlig miljö.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Genom varierande och mångsidiga spel och lekar, parvisa övningar och gruppövningar, samt genom tydliga handledningar och feedback, lär sig eleven att kunna reglera sina egna känsloupplevelser- och uttryck, samt se andra elevers känslor och behov och därmed kunna samarbeta och förhandla.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Genom mångsidiga och varierande aktiviteter och övningar på elevens egen prestationsnivå, samt genom mängder av positiv feedback, konstruktiv feedback, samt uppmuntran till framsteg, får eleven en positivare självbild, självförtroendet stärks och hen vågar testa sina gränser och ger inte upp. Eleven förstår också att uppmuntra andra, eftersom responsen av andra har stor inverkan på vilken självbild eleven har av sig själv.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

14.6.12. Modersmål och litteratur

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsupplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att

berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

Läroämnets uppdrag i åk 3-6

I årskurserna 3–6 har undervisningen som särskilt uppdrag att utveckla elevernas uttrycks- och kommunikationsförmåga, läs- och skrivfärdigheter samt läs- och skrivstrategier och att vidga elevernas textvärld. Eleven ska handledas att på ett ändamålsenligt, tryggt och ansvarsfullt sätt ta del av allt mer mångsidiga kommunikationssituationer, även multimediala, samt att tolka, producera och analysera allt mer multimodala texter som en del av förmågan att lära sig. Samtidigt som eleven utvecklar sina språkliga färdigheter och reflekterar över betydelser i texter utökas kunskapen om språk, litteratur, medier och övrig kultur. Målet för undervisningen är att väcka elevens intresse och ge redskap för att göra språkliga iakttagelser, utveckla ett läsintresse och för att uttrycka sig på olika sätt. Undervisningen ska även erbjuda läs- och språkupplevelser.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är en språkligt stimulerande och social lärmiljö, där elevernas åsikter värdesätts och där det finns möjlighet att undersöka och producera texter individuellt och gemensamt, också med hjälp av kommunikationsteknik. Varierande texter och böcker som eleverna själva valt och som intresserar dem ska användas i undervisningen. Elevernas läsupplevelser ska breddas. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att eleverna har möjlighet att arbeta tillsammans och dela med sig av erfarenheter och så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete. De kommunikativa färdigheterna och färdigheterna i drama fördjupas både med hjälp av övningar i kommunikation och drama och genom att framträda för andra. Drama och litteraturundervisning ska integreras i undervisningen i andra läroämnen.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling, utveckla flytande läs- och skrivfärdigheter samt fördjupa läsfärdigheten och läsförståelsen. Eleven ska stödjas att utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Varje elev ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleven ska ges både modeller och gemensamt och individuellt stöd för att utveckla rättstavningsförmågan samt förmågan att producera och bygga upp texter. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att läsa och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten väljs med syfte att uppnå jämlikhet bland eleverna och jämställdhet mellan könen.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3-6

Bedömningen och återkopplingen som baserar sig på den ska vara mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Den ska grunda sig på en mångsidig dokumentering av hur elevens språkliga färdigheter och förmåga att producera och tolka texter utvecklats och på elevens kunskaper om språket, litteraturen och annan kultur.

Eleven ska öva sig att utvärdera egna och andras arbeten, presentationer och alster. Mångsidig, analytisk bedömning som stödjer lärandet hjälper eleven att bli medveten om sina kunskaper, färdigheter och arbetsprocesser och ger eleven verktyg att utveckla dem. Ett viktigt mål är att eleven läser frivilligt, vilket stöds och bedöms i relation till respektive elevs läs- och skrivfärdigheter.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffreritsord i läroämnet modersmål och litteratur genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i ifrågavarande lärokurs. Bedömningen i årskurs 3–6 ska fokusera på grundläggande färdigheter inom de olika målområdena i modersmål och litteratur och de arbetsprocesser och lärstrategier som de bygger på.

Svenska och litteratur

Lärokursens uppdrag i årskurs 3-6

I **årskurserna 3-6** är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska och litteratur att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lära sig, läsintrasse och en flytande läs- och skrivfärdighet. I funktionella sammanhang, då eleverna tolkar och producerar texter, övar de sig även i att laborera med språkliga strukturer och litteratur ur olika perspektiv. Eleverna läser allt längre texter och hela verk och delar med sig av sina läserfarenheter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är en språkligt stimulerande och social lärmiljö, där elevernas åsikter värdesätts och där det finns möjlighet att undersöka och producera texter individuellt och gemensamt, också med hjälp av kommunikationsteknik. Varierande texter och böcker som eleverna själva valt och som intresserar dem ska användas i undervisningen. Elevernas läsupplevelser ska breddas. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att eleverna har möjlighet att arbeta tillsammans och dela med sig av erfarenheter och så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete. De kommunikativa färdigheterna och färdigheterna i drama fördjupas både med hjälp av övningar i kommunikation och drama och genom att framträda för andra. Drama och litteraturundervisning ska integreras i undervisningen i andra läroämnen.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling, utveckla flytande läs- och skrivfärdigheter samt fördjupa läsfärdigheten och läsförståelsen. Eleven ska stödjas att utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Varje elev ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleven ska ges både modeller och gemensamt och individuellt stöd för att utveckla rättstavningsförmågan samt förmågan att producera och bygga upp texter. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att läsa och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar

sig för dem. Texterna och arbetssätten väljs med syfte att uppnå jämlikhet bland eleverna och jämställdhet mellan könen.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3-6

Bedömningen och återkopplingen som baserar sig på den ska vara mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Den ska grunda sig på en mångsidig dokumentering av hur elevens språkliga färdigheter och förmåga att producera och tolka texter utvecklats och på elevens kunskaper om språket, litteraturen och annan kultur.

Eleven ska öva sig att utvärdera egna och andras arbeten, presentationer och alster. Mångsidig, analytisk bedömning som stödjer lärandet hjälper eleven att bli medveten om sina kunskaper, färdigheter och arbetsprocesser och ger eleven verktyg att utveckla dem. Ett viktigt mål är att eleven läser frivilligt, vilket stöds och bedöms i relation till respektive elevs läs- och skrivfärdigheter.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i läroämnet modersmål och litteratur genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i ifrågavarande lärokurs. Bedömningen i årskurs 3–6 ska fokusera på grundläggande färdigheter inom de olika målområdena i modersmål och litteratur och de arbetsprocesser och lärstrategier som de bygger på.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De

använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K7
M3	I1	K1, K2, K4, K7
M5	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K1, K4, K5
M9	I3	K1, K2, K4, K7
M11	I3	K1, K4, K5
M14	I4	K2, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer

Eleven ges möjlighet att delta i olika kommunikationssituationer. Hen blir van att uttrycka sina erfarenheter och åsikter samt kan lyssna till andras och ge respons.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

Eleven ges möjlighet att genom drama behandla litteratur och aktuella teman. Eleven övar sig att redogöra för fakta självständigt, i par-, grupp- och klassituationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

Eleven ges möjlighet att läsa olika texter såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter. Hen använder lässtrategier.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Eleven ges möjlighet att läsa och lyssna till olika slag av skönlitteratur och mediatexter. Hen övar sin förmåga att dela med sig muntligt och skriftligt av sina läsupplevelser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

Eleven uppmuntras till att producera fiktiva texter och fakta texter utgående från sina egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

Eleven ges möjlighet att skriva olika texter. Hen skriver flytande för hand och är van att skriva digitalt. Eleven undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter. Eleven tränar stavningsregler och skiljetecken.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

Eleven är van att använda bibliotek. Hen uppmuntras till att utvidga sitt val av litteratur. Hen kan dela med sig av sina läsupplevelser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsupplevelser.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K7
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K4, K7
M5	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K1, K4, K5
M9	I3	K1, K2, K4, K7
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M14	I4	K2, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer

Eleven deltar aktivt i olika kommunikationssituationer och vågar uttrycka sina tankar och åsikter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

Eleven ges möjlighet att iaktta och reflektera kring sin egen kommunikation. Eleven deltar aktivt i olika kommunikationssituationer och övar sig i att ta hänsyn till mottagaren.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

Eleven ges möjlighet att använda olika retoriska uttrycksmedel i olika situationer. Eleven övar sig i att hålla korta förberedda presentationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande

Läsutbudet ökar och eleven uppmuntras till att vidareutveckla sin läsning. Hen läser flytande och observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet.

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Eleven läser och tolkar skönlitteratur och tränar centrala begrepp såsom berättare, motiv och tematik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

Eleven uppmuntras till att uttrycka sig skriftligt. Hen blir van att producera fiktiva texter och fakta texter utgående från sina egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

Eleven ges möjlighet att öva grundläggande rättskrivning och göra iakttagelser gällande skriftspråkets struktur.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet

Eleven ges möjlighet att bekanta sig med processkrivning och övar sig att ge respons på andras texter. Eleven bekantar sig med normerna för upphovsrätterna på nätet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

Eleven läser och lånar litteratur aktivt och kontinuerligt samt reflekterar över det lästa.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsoplevelser.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord

och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppgbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K4, K7
M4	I1	K1, K2, K3, K4
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K1, K4, K5
M9	I3	K1, K2, K4, K7
M10	I3	K1, K4, K5, K7
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I4	K1, K2, K4
M14	I4	K2, K4, K5, K7

Mål för undervisningen

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

Eleven ges möjlighet att delta i olika slags kommunikationssituationer. Hen övar sig att rikta sitt budskap och modifiera sin kommunikation efter situation samt ta andras behov i beaktande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

Eleven erbjuds möjlighet att medverka i och planera kulturproduktioner i skolan.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Eleven blir van att ta och ge konstruktiv respons. Hen lär sig trygg användning av digitala och multimediala verktyg.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet

Eleverna ges möjlighet att laborera med och analysa olika texter. Eleven ges möjlighet att arbeta med olika texter såsom berättande, instruerande och argumenterande texter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.

M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Eleven ges möjlighet att öva sig i att söka information och bedöma olika källors tillförlitlighet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Eleven läser självständigt och kan sammanfatta textens innehåll och dela med sig på olika sätt av sina läsupplevelser även i multimediala miljöer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.

M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent

Eleven uppmuntras till och blir van att uttrycka sina tankar och erfarenheter med hjälp av texter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer

Eleven övar sig att identifiera och använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande beskrivande och analyserande texter. Eleven undersöker språkstrukturer och meningsbyggnad.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

Elevens medvetenhet om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter som eleven själv skriver. Hen skriver flytande och läsligt både för hand och digitalt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet

Eleven skriver processskrivning, hen ger och får konstruktiv respons på texterna. Eleven känner till normerna för upphovsrätten på nätet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer

Eleven handleds i att utveckla språklig medvetenhet genom att iaktta språkliga variationer och strukturella drag i texter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

Eleven läser och lånar barn- och ungdomsböcker aktivt även litteratur under givet tema. Hen kan sammanfatta innehållet och dela med sig skriftligt och muntligt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsupplevelser.

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter

Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelser i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M3	I1	K1, K2, K4, K7
M4	I1	K1, K2, K3, K4
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M7	I2	K1, K4, K5
M8	I2	K1, K4, K5
M10	I3	K1, K4, K5, K7
M11	I3	K1, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I4	K1, K2, K4
M14	I4	K2, K4, K5, K7
M15	I4	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp

Eleven ges möjlighet att aktivt delta i olika slags kommunikationssituationer. Hen kan uttrycka sina åsikter och sätta sig in i mottagarnas situationer och kan granska frågor ur olika perspektiv.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beakta andra i en kommunikationssituation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.

M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama

Eleven ges möjlighet att använda sina kommunikativa färdigheter när hen håller presentationer, diskussionsinlägg samt deltar i dramaverksamhet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.

M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala

Eleven ges möjlighet att delta i olika kommunikationssituationer och hen kan ta och ge konstruktiv respons. Eleven tillämpar god netetikett.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven utvecklat sina kommunikationsfärdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet

Eleven analyserar olika texter och identifierar de typiska dragen i berättande, instruerande och argumenterande texter. Hen får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden av ord och begrepp.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.

M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet

Eleven ges möjlighet att använda medier och olika informationskällor vid informationssökning. Hen får handledning i att bedöma olika källors tillförlitlighet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informationssökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer

Eleven ges möjlighet att öka sin litteraturkunskap. Hen har förmåga att själv välja litteratur och kan vidga sina kunskaper genom texterna.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.

M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer

Eleven uppmuntras till att lära sig använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande beskrivande och analyserande texter. Eleven undersöker språkstrukturer och meningsbyggnad i texter samt reflekterar över ordval.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket

Eleven använder grundläggande skrivregler vid textproduktion. Hen skriver obehindrat på dator.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.

M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet

Eleven undersöker valet av ord, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. Eleven producerar texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande och respons. Eleven övar att bearbeta sin text och sedan publicera den. Hen känner till normerna för upphovsrätten på nätet och kan i någon mån följa dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.

M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer

Eleven ges möjlighet att göra muntlig och skriftlig analys och reflektera över olika betydelser i ord, texter och talesätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att göra en språkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.

M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek

Eleven är van att diskutera barn- och ungdomslitteratur och kan dela med sig av sina läsupplevelser på olika sätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och delar med sig av sina läsoplevelser.

M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner

Eleven kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Hen bekantar sig med moderna kulturformer och planerar egna framträdanden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

14.6.13. Bildkonst

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

Läroämnets uppdrag i årskurs 3-6

I årskurserna 3–6 breddar eleverna sitt personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Eleverna uppmuntras att pröva och träna olika sätt att uttrycka sig med bilder och att

målinriktat utveckla sina visuella färdigheter. I undervisningen granskas hur konst och annan visuell kultur påverkar åsikter, attityder och förfaringssätt i elevernas egen livsmiljö och i samhället. Eleverna handleds att utforska vilka mål och roller konstnärer och andra som skapar visuell kultur har haft under olika tider och i olika kulturella sammanhang. Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar och möjligheter att arbeta tillsammans. Förmågan att tolka och skapa bilder fördjupas genom ansvarsfull användning av digitala verktyg och webbmiljöer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 3–6

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 3–6 ska eleverna granska aktuella fenomen inom konst och annan visuell kultur i sin livsmiljö. Tvärkonstnärliga och tematiska arbetssätt prioriteras i undervisningen. Eleverna uppmanas att förhålla sig kritiskt till olika informationskällor. Teknik och webbmiljöer används på ett mångsidigt, ansvarsfullt och tryggt sätt i undervisningssituationerna.

Att iaktta bilder

Med visuell kultur menar vi en plats där det visuella används för att skapa och omskapa mening. Visuell kommunikation bygger på att bilden kommunicerar något om sin historiska samtid, där även sådant som ansiktsuttryck, kroppsspråk, miljö, byggnader, bruksföremål och kläder är betydelsebärande, vi samtalar, analyserar och redogör huvuddragen i bildens historia. (M1, M2 & M3)

Att skapa bilder

Med visuella bilder menas sådana bilder som förekommer på papper, textil, insatta i ramar, framställda på datorskärm, illustrationer i tidningar och i annonser (dvs nästan alla bilder). För att kunna skapa tvådimensionella bilder behöver eleven kunskaper i bl.a. bildanalys, former, färger, symboler, komposition, detaljer och motiv med tredimensionella rum. (M4, M5, & M6)

Att tolka visuell kultur

Den visuella kulturen innefattar hur människans betydelseskapande praktiker tar uttryck visuellt. Vi behandlar bilder genom analys och tolkning och går igenom olika exempel från bl.a. mediala, kulturella, visuella och konstnärliga bilder ur ett historiskt perspektiv. Vi uppmuntrar eleven att ställa frågor inför de bilder vi möter i vardagen och diskuterar kring dessa bilder. (M7, M8 & M9)

Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden

Med visuell kultur menar vi hur vi kommunicerar med varandra, och om hur man kan integrera med andra människor genom estetiska uttrycksmedel. Vi lär oss förstå om konstens roll i samhället och hur konstarterna hänger ihop och funderar kring saker som estetik, etik och hur dessa förändrats genom tiderna. (M10 & 11)

MÅNGSIDIGA KOMPETENSOMRÅDEN

K1. Förmåga att tänka och lära sig

Eleven lär sig att arbeta på ett undersökande och problemlösande sätt. Eleven kan arbeta självständigt och i grupp.

K2. Kulturell och kommunikativ kompetens

Eleven identifierar centrala drag i inom bildkonsten. I mån av möjlighet besöks lokala utställningar eller museibesök i närheten. Eleven bekantar sig med kända konstnärer och utnyttjar kulturtjänster på internet. Genom bildanalys undersöker eleven hur bildkonstverk är uppbyggda och lär sig självständigt och i grupp att tolka bildens innehåll.

K3. Vardagskompetens

Eleverna uppmuntras till att ta hand om sig själva och bidra ökat välbefinnande i sin omgivning. Eleven lär sig att konsumera med måtta och hantera sin ekonomi och leva i enlighet med en hållbar livstil. Eleven bekantar sig med reklam och blir en bättre mediekonsument genom att undvika att bli påverkad av budskapen som reklamen medför.

K4. Multilitteracitet

Eleven utvecklar sin multilitteracitet genom modala läromedel. En kombination av olika skolämnen ökar intresset och bidrar till ett ökat och fördjupat kunnande. Eleven kan t.ex. använda sig av modersmålets skriftspråkliga färdigheter i kombination med sina bildskapande färdigheter för att skapa nya uttrycksformer och villkor för att läsa, skriva, tolka, förstå och kommunicera med en sammanställning av dessa ämnen. Eleven utvecklar sina multimodala kunskaper genom traditionella - och multimediala lärmiljöer och att sig tillämpa olika informationskällor på ett ändamålsenligt sätt.

K5. Digital kompetens

Eleverna får handledning och utvecklar sin förmåga att skapa bilder med digitala tekniker och verktyg. Eleven ges möjlighet att på ett kreativt sätt hitta digitala tekniker som passar deras egen erfarenhet. Eleven förstår vikten av att behärska digitala verktyg i studierna, och senare i arbetslivet samt vilka konsekvenser och problem som kan uppstå i samband med hur man agerar på nätet.

K6. Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Eleverna utvecklar kännedom om olika yrken där färdigheter i bildkonst är nödvändiga. Eleven lär sig att utveckla idéer och tillvägagångssätt i arbetsprocesser där färdigheter i bilkonst är viktiga. De lär sig även att hålla en uppsatt tidsplan i arbetet, vilket är viktig förmåga senare i arbetslivet.

K7. Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Eleven lär sig vad begreppet hållbar utveckling innebär. Eleven ges en möjlighet att fundera, diskutera och reflektera vad hållbar utveckling innebär. Eleven undersöker vad vi som enskilda individer och grupp kan påverka t.ex. genom lämplig och ansvarsfull planering av material leder utvecklingen i rätt riktning mot en hållbar utveckling. Eleven lär sig att på ett lämpligt och genomtänkt sätt återanvända material och föremål och /samt hur man kan använda dem i nya (bild)sammanhang. Eleven kan fungera etiskt i samarbete med andra och vara en tillgång när det gäller att lösa eventuella konflikter.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 3–6

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Karaktären i det konstnärliga lärandet att lära sig enskilt och tillsammans stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevens individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Det konstnärliga lärandet ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och den respons man ger eleven i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Responsen ska stödja eleven att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och annan visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Eleven ska handledas att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i bildkonst genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i bildkonst. Med tanke på studieförstegen är det viktigt att följa upp elevens framsteg vad gäller utvecklingen av färdigheter i att skapa, betrakta och tolka bilder.

Årskurs 3

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse för elevernas engagemang i olika gemenskaper, omgivningar och samband.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet i undervisningen utgörs av olika miljöer, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Innehållet ska också omfatta bilder och visuella fenomen som skapats av olika grupper och gemenskaper som strävar efter att förnya etablerade bildkulturer. Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas elevernas allt större livsrum och mediernas betydelse i samhället.

I3 Konstens olika världar

Innehållet i undervisningen omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika tekniker som är karakteristiska inom konsten, olika konstarter och olika uppfattningar om konst. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas kulturidentitetens betydelse för att skapa och ta emot konst.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M7	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K5
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder

Eleven använder visuella uttrycksmedel och fortsätter att utveckla sina motoriska färdigheter. Eleven får uppleva konst, miljön och den visuella kulturen på ett multisensoriskt sätt (flera sinnen).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttryckssätt.

M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder

Eleven övar sig sätt att uttrycka sig konstnärligt.

Eleven använder sig av skissning och komposition i arbetet.

Eleven använder sig av olika material och verktyg, informations- och kommunikationsteknik på en grundläggande nivå, och stärker deras färdigheter inom dessa områden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.

M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion

Eleven vägleds att iaktta bilder ur olika perspektiv i olika sammanhang. Som grund används bilder med olika innehåll, form och kontext. Bildtypernas iakttagelse med hjälp av t.ex. fotografi, konstverk och bearbetad bild. Förhållandet mellan fakta och fiktion betonas.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna.

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt

Eleven uppmuntras att ta hänsyn till den kulturella mångfalden och en hållbar utveckling i valet av metoder och material. T.ex. återvinning och användning av naturmaterial.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

Årskurs 4

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse för elevernas engagemang i olika gemenskaper, omgivningar och samband.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet i undervisningen utgörs av olika miljöer, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Innehållet ska också omfatta bilder och visuella fenomen som skapats av olika grupper och gemenskaper som strävar efter att förnya etablerade bildkulturer. Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas elevernas allt större livsrum och mediernas betydelse i samhället.

I3 Konstens olika världar

Innehållet i undervisningen omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika tekniker som är karakteristiska inom konsten, olika konstarter och olika uppfattningar om konst. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas kulturidentitetens betydelse för att skapa och ta emot konst.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M7	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K5
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder

Eleven sporras att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika visuella medel och sätt. T.ex. rytm, rörelse, ljus och skugga.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttryckssätt.

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter

Eleven övar att beskriva sina iakttagelser och åsikter med hjälp av konst och annan visuell kultur, t.ex. elevernas egna bilder, kända konstverk, nyhetsbilder.

Eleven sätter mål till sig själv, lämpat till åldersnivån, och utvärdera sitt eget arbete utifrån målen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur och motiverar sina tankar verbalt.

M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder

Eleven får prova på olika tekniker och uttryckssätt, samt använda olika material. Begrepp inom bildkonsten betonas.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.

M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion

Eleven övar komposition och iakttagelse av bilder med hjälp av t.ex. konstverk, fotografier, nyhetsbilder och bearbetade bilder.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna.

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt

Eleven tar hänsyn till den kulturella mångfalden och en hållbar utveckling i valet av metoder och material. T.ex. återvinning och användning av naturmaterial

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturens betydelse för elevernas engagemang i olika gemenskaper, omgivningar och samband.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet i undervisningen utgörs av olika miljöer, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Innehållet ska också omfatta bilder och visuella fenomen som skapats av olika grupper och gemenskaper som strävar efter att förnya etablerade bildkulturer. Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas elevernas allt större livsrum och mediernas betydelse i samhället.

I3 Konstens olika världar

Innehållet i undervisningen omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika tekniker som är karakteristiska inom konsten, olika konstarter och olika uppfattningar om konst. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas kulturidentitetens betydelse för att skapa och ta emot konst.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M8	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter

Eleven uppmuntras att diskutera sina iakttagelser och tankar, samt att öva motivera sina åsikter. Eleverna lär sig att uppskatta varandras åsikter och motivera sina tankar verbalt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur och motiverar sina tankar verbalt.

M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt

Eleven strävar efter att noggrant uttrycka sina iakttagelser genom olika uttryckssätt: t.ex. verbalt, skriftligt och med hjälp av skisser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar förutom med bilder även genom andra uttryckssätt

M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder

Eleven hanterar informations- och kommunikationsteknologi, samt ett brett spektrum av material, tekniker och uttryckssätt .

Betoning på

- färglära
- perspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.

M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra

Eleven övar på att ställa upp mål samt strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp. Självutvärdering sker under processen samt av den färdiga produkten.

Eleven lär sig att uppskatta sitt eget och andras arbeten genom diskussion kring arbetet: till exempel under projekt-, par- och grupparbeten.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	Eleven kan ställa upp mål och strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp.

M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder

Eleven övar bildtolkning och förståelse av konst.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan tolka bilder ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och utnyttjar sina tolkningar i diskussioner om bilderna.

M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen

Miljöns estetiska, ekologiska och etiska synvinkel beaktas, t.ex. skönhetsidealets ändringar genom tiderna.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska värden	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden som kommer till uttryck i konsten, i omgivningen och i den visuella kulturen.

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt

Eleven uppmuntras att beakta t.ex. val av material, användningsavsikt och design.

Eleven uppmuntras att beakta det egna landets kulturarv, uppskattning och bevarande i sitt arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse för elevernas engagemang i olika gemenskaper, omgivningar och samband.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet i undervisningen utgörs av olika miljöer, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Innehållet ska också omfatta bilder och visuella fenomen som skapats av olika grupper och gemenskaper som strävar efter att förnya etablerade bildkulturer. Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas elevernas allt större livsrum och mediernas betydelse i samhället.

I3 Konstens olika världar

Innehållet i undervisningen omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika tekniker som är karakteristiska inom konsten, olika konstarter och olika uppfattningar om konst. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas kulturidentitetens betydelse för att skapa och ta emot konst.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M8	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt

Eleven strävar efter att noggrant uttrycka sina iakttagelser samt att göra skisser. Förmågan att uttrycka sina tankar och uppfattningar fördjupas.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar förutom med bilder även genom andra uttryckssätt

M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder

Eleven hanterar informations- och kommunikationsteknologi, samt ett brett spektrum av material, tekniker och uttryckssätt.

Betoning på

- färglära
- perspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.

M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra

Eleven övar på att ställa upp mål samt strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp. Självutvärdering sker under processen samt av den färdiga produkten.

Eleven lär sig att uppskatta sitt eget och andras arbeten genom diskussion kring arbetet: till exempel under projekt-, par- och grupparbeten, samt egen portfolio.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	Eleven kan ställa upp mål och strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp.

M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder

Eleven handleds att påverka och delta i genom bilder.

Grunderna för rörlig bild används som metod.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt.

M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder

Eleven övar bildtolkning och förståelse av konst.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan tolka bilder ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och utnyttjar sina tolkningar i diskussioner om bilderna.

M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder

Konsthistoria, om den tidsperiod som behandlas i ämnet historia, som utgör grunden för arbetet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda sig av olika visuella uttryckssätt då hen granskar konst och annan visuell kultur samt då hen gör egna bilder.

M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen

Miljöns estetiska, ekologiska och etiska synvinkel beaktas, t.ex. skönhetsidealets ändringar genom tiderna.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska värden	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden som kommer till uttryck i konsten, i omgivningen och i den visuella kulturen.

M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt

Eleven uppmuntras att beakta t.ex. val av material, användningsavsikt och design.

Eleven uppmuntras att beakta det egna landets kulturarv, uppskattning och bevarande i sitt arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

14.6.14. Historia

Läroämnets uppdrag

Historieundervisningens uppdrag är att utveckla elevernas historiemedvetande och kulturkunskap samt att uppmuntra eleven att bli en ansvarsfull och demokratisk medborgare. Med hjälp av historisk kunskap lär sig eleverna att förstå den utveckling som format nutiden, att inse värdet av intellektuellt och kroppsligt arbete och att reflektera över framtida val. Eleverna lär sig att se individens betydelse som historisk aktör och att uppfatta mänskliga motiv och bakomliggande strukturer. Syftet är att bidra till att forma elevernas identitet och främja deras utveckling till aktiva samhällsmedlemmar som har förståelse för mångfald.

I historieundervisningen ska eleverna fördjupa sig i hur man kritiskt behandlar information från olika aktörer och hur man handskas med olika slag av historiska källor. Eleverna ska även få insikt i villkor för historieforskningen, framför allt dess strävan efter att skapa en så tillförlitlig bild av det förflutna som möjligt utgående från det källmaterial som finns. Undervisningens syfte är att utveckla elevers förmåga att analysera historia: förmåga att tillgodogöra sig historiska källor och göra kompetenta tolkningar av deras betydelse och roll.

Eleverna ska lära sig förstå att historia kan tolkas på olika sätt och ur olika perspektiv och att förklara förändring och kontinuitet i den historiska utvecklingen. Undervisningen i historia ska hjälpa eleverna att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats under olika tider.

Läroämnets uppdrag i årskurs 4-6

I årskurserna 4-6 är historieundervisningens uppdrag att göra eleverna förtrogna med den historiska kunskapens natur, hur man söker historisk information och vilka grundbegrepp som används. Syftet är att väcka elevernas intresse och förståelse för historia och för betydelsen av mänsklig aktivitet. I undervisningen av innehållet som beskrivs i grunderna ska konkreta och upplevelsebaserade arbetssätt prioriteras.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i historia i årskurs 4–6

För att uppnå målen i läroämnet historia är det viktigt att prioritera interaktiva, upplevelsebaserade arbetssätt, till exempel att undersöka olika källor och att berätta och använda drama, lekar och spel. Målet är att stärka elevernas förmåga att läsa och tolka historiska texter och miljöer samt att öva sig att göra tolkningar både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna ska lära sig att söka och använda historisk information, också med hjälp av digitala verktyg. Som läroämne går historia bra att integrera med andra läroämnena.

I Kyrkslätt behandlar vi viktiga samhälleliga förändringar även ur ett lokalt perspektiv.

Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 4–6

I historieundervisningen får eleverna lära sig genom att undersöka. Eleverna ska uppmuntras att tolka, jämföra, dra slutsatser och tillämpa information både muntligt och skriftligt. För att eleverna ska förstå historietexterna ska läraren förklara de begrepp som förekommer.

Bedömning av elevens lärande i historia i årskurs 4–6

I historieundervisningen ska bedömningen vara handledande och sporrande. Genom att ge respons strävar man efter att uppmuntra eleverna att undersöka olika historiska källor och göra sina egna tolkningar av dem. I bedömningen beaktas såväl elevens förmåga att uttrycka sig mångsidigt i tal och skrift som kompetens som eleven visat eller uttryckt på andra sätt. I bedömningen ska man särskilt fokusera på hur eleven tillämpar kunskap och utvecklar sitt historiska tänkande, inte på om hen har memorerat innehållet.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i historia genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i historia. Bedömningskriterierna kan även användas i bedömningen i de lägre årskurserna. Med tanke på studieframgången är det viktigt att på ett interaktivt sätt få möjlighet att undersöka historiska företeelser och leva sig in i historiska skeenden, men också att förstå den kulturella miljön, uppfatta tidsperspektiv samt förstå människans roll i historien och historiens betydelse för mänskligheten och för det egna livet i dag och i framtiden.

Årskurs 5

Centralt innehåll

I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst

Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur och civilisationens uppkomst.

I2 Gamla tiden och arvet från antiken

Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället. Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden.

I3 Medeltiden

Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket.

I4 Nya tiden - ett brytningsskede

Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar.

I5 Finland som en del av Sverige

Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland på 1600–1700-talen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K5, K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne

I årskurs 5 tar till en början avstamp från elevens egna släkts historia.

I årskurs 5 behandlas följande innehåll: I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst. i samband med detta behandlas även Finlands förhistoria. I2 Gamla tiden och arvet från antiken med betoning på Egypten och tvåflodslandet, antikens Grekland och Romarriket. Det sista temat som behandlas under årskurs 5 är vikingatiden och dess inverkan på Norden och det övriga Europa.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleven ska handledas att reflektera över sina erfarenheter, som ett led i självbedömningen.

M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor

Eleven bekantar sig med olika källor, övar sig att tolka bilder och söka information. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att känna igen historiska källor	Eleven kan under handledning söka historisk information i olika informationskällor.

M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt

Eleven övar sig på att känna igen olika typer av texter och källmaterial. Eleven handleds i att skilja fakta från tolkning. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Eleven kan skilja mellan fakta och tolkning.	Eleven kan skilja mellan fakta och tolkning.

M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp

Eleverna arbetar med tidslinjer och tankekartor för att strukturera den historiska kunskapen. Eleven övas i att förstå de karaktäristiska särdragen i historiska epoker. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kronologisk uppfattning	Eleven känner igen de centrala indelningarna i historiska epoker och kan ge exempel på olika särdrag som kännetecknar samhällen under olika tider och epoker.

M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar

Eleverna får en djupare förståelse för hur människor tänkt och agerat genom tiderna genom drama, rollspel och berättelser. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.

M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser

Eleven skall öva sig i kausalt tänkande och kunna förstå enkla samband mellan orsak och verkan. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för orsakssammanhang i historia	Eleven känner igen och kan ge exempel på historiska orsakssammanhang.

M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor

Eleven tränas i att förstå vilka följder förändringar i historien har inneburit för olika samhällsgrupper lokalt och globalt. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 5.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå förändring	Eleven kan beskriva förändringar och förklara varför en förändring inte är det samma som framsteg och kan utgående från några exempel beskriva förändringar som inte har haft samma innebörd för olika människor och grupper.

Årskurs 6

Centralt innehåll

I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst

Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur och civilisationens uppkomst.

I2 Gamla tiden och arvet från antiken

Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället. Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden.

I3 Medeltiden

Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket.

I4 Nya tiden - ett brytningsskede

Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar.

I5 Finland som en del av Sverige

Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland på 1600–1700-talen.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M8	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4, K7
M9	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K4
M10	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M11	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K2, K3, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne

I årskurs 6 behandlas följande innehåll: I3 Medeltiden. Fokus ligger på den vanliga människans liv, kyrkan, kulturen och handel. Därtill behandlas Finland under medeltiden. I4 Nya tiden - ett brytningsskede. Fokus ligger på de stora upptäckterna samt den nya världsbilden. Därtill behandlas renässansen samt konstens och vetenskapens utveckling. Franska revolutionen och den moderna demokratins uppkomst behandlas också i samband med detta innehåll. I5 Finland som en del av Sverige. I innehållet behandlas Finland under den svenska tiden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska handledas att reflektera över sina erfarenheter, som ett led i självbedömningen.

M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp

Eleven lär sig att förstå att historien indelas i olika tidsperioder. Utöver detta lär sig eleven ange de karaktäristiska särdragen för de olika tidsperioderna. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 6.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kronologisk uppfattning	Eleven känner igen de centrala indelningarna i historiska epoker och kan ge exempel på olika särdrag som kännetecknar samhällen under olika tider och epoker.

M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar

Eleven förklarar människors sätt att agera utgående från den historiska kunskap de har. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 6.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.

M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor

Eleven kan förklara hur människans liv förändrats genom tiderna och att en förändring kan uppfattas olika ur olika samhällsgruppers perspektiv. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 6.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå förändring	Eleven kan beskriva förändringar och förklara varför en förändring inte är det samma som framsteg och kan utgående från några exempel beskriva förändringar som inte har haft samma innebörd för olika människor och grupper.

M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter

Eleven kan urskilja och ge exempel på kontinuiteten i mänskligt handlande. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 6.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå kontinuitet	Eleven kan ge exempel på företeelser som omspänner flera epoker.

M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar

Eleven tränas i att förstå sambandet mellan orsak och verkan i enlighet med innehållet i årskurs 6.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att beskriva förhållandet mellan orsak och verkan	Eleven kan i stora drag beskriva förhållandet mellan orsak och verkan i historiska företeelser.

M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt

Eleven skall genom att analysera olika typer av källor tränas i att förstå att historisk kunskap är en tolkning som kan förändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 6.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara tolkningar	Eleven kan utgående från några exempel förklara varför samma händelse eller företeelse kan tolkas på olika sätt.

M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet

Eleven handleds till att uppnå en förståelse för att en historisk händelse kan tolkas på olika sätt beroende på individens perspektiv. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 6.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan berätta och förklara en händelse eller företeelse ur olika människors synvinkel.

15. Årskurs 7-9

15.1. Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetssätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetssätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före eleven börjar i årskurs sju.

Övergången mellan årskurserna 6-7

Elever från skolor med årskurserna 1-6 flyttar till Winellska skolan från och med årskurs 7. Dessutom har Winellska skolan delvist gemensamt elevupptagningsområde med Sjundeå kommun då det gäller svenska elever i årskurserna 7-9.

I slutet av vårterminen ordnas en besöksdag i Winellska skolan för de blivande sjuorna. Målsättningen med dagen är att eleverna bekantar sig med skolan och träffar sina blivande klasskamrater. Väneleverna deltar aktivt i besöksdagens program.

När det gäller elever som är i behov av särskilt stöd i sin skolgång arrangeras i samarbete med vårdnadshavarna överföringsmöten med den tidigare och den mottagande skolans personal. I fråga om övriga elever överförs den information som är nödvändig för att ordna studierna på ett ändamålsenligt sätt. Överföringsmöten ordnas klassvis i början av läsåret för att eleven i ett så tidigt skede som möjligt får det stöd han behöver och har rätt till. I de klassvisa överföringsmötena deltar elevvårdspersonal och berörda lärare.

15.2. Att växa som medlem i gemenskapen

Utöver de gemensamma uppgifterna har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Det särskilda uppdraget i årskurs 7–9 är att handleda och stödja eleverna under deras intensiva utvecklingsfas, se till att de slutför den grundläggande utbildningens lärokurs och uppmuntra alla elever att fortsätta studera. Det är särskilt viktigt att varje elev får så bra förutsättningar som möjligt för att studera efter den grundläggande utbildningen och kunna fatta realistiska och kunskapsbaserade beslut. Individuella skillnader i elevernas utveckling, också mellan pojkar och flickor, blir tydligare och inverkar på skolarbetet. Eleverna ska handledas att förstå sin utveckling och uppmuntras att acceptera och ta ansvar för sig själva och sina studier, sina kamrater och närmiljön. Eleverna ska stödjas att utveckla en gemenskap, som inte godkänner varken mobbning, sexuella trakasserier, rasism eller annan diskriminering. Studiemotivationen ska stärkas genom omsorg, individuellt bemötande samt mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer. Praxis för bedömning och respons under studierna planeras och genomförs så att de är interaktiva och ger handledning i lärandet samt uppmuntrar eleverna att arbeta målmedvetet som individer och i grupp. Samarbetet mellan hem och skola antar nya former och får nytt innehåll men är fortfarande ett viktigt stöd

för den unga. Gemensamma avtal om spelregler och uppförande med eleverna och deras vårdnadshavare skapar trygghet och främjar skolarbetet.

Under årskurs 7–9 lägger eleverna grunden för sin vuxenidentitet, stärker sina kunskaper samt inriktar sig på och förbereder sig för livet efter den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska fördjupa, berika och bredda de kunskaper och färdigheter eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna. Nya gemensamma läroämnen är huslig ekonomi och elevhandledning. Undervisningen i fysik och kemi, biologi och geografi samt hälsokunskap som tidigare ingått i omgivningslära uppdelas i fem separata läroämnen. Eleverna erbjuds flera valfria läroämnen. De mångvetenskapliga lärområdena och de valfria ämnena ger eleverna möjligheter att fördjupa sina intressen och att kombinera det de lärt sig på fritiden med skolarbetet. Dessa ger eleverna tillfällen att öva sig att arbeta självständigt och ta ansvar i till exempel konstnärliga produktioner, forskningsprojekt eller samhällsprojekt.

15.3. Övergången från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium

Vid övergången från den grundläggande utbildningen till utbildning på andra stadiet inriktar sig eleverna på fortsatta studier och fattar beslut om sin utbildning och karriär. Övergången förutsätter systematiskt och yrkesövergripande samarbete samt kommunikation med eleverna och vårdnadshavarna. Målet är att ge eleverna så goda färdigheter som möjligt att gå vidare till följande utbildningsstadium samt att trygga välbefinnandet och förutsättningarna för studier. Övergången till ett nytt skede av livet förutsätter ökad livskompetens och självständighet och mera ansvar. Skolan ska stödja eleverna i utvecklingsprocessen, vilket innebär att betydelsen av elevhandledning och elevvård ökar. Eleverna behöver mycket information om olika utbildningsmöjligheter efter grundskolan samt mångsidig handledning både av studiehandledaren och av lärarna i olika läroämnen. Det är viktigt att reservera tid för diskussion med eleverna om deras planer, att hjälpa dem att förstå vilka krav de fortsatta studierna ställer och att göra realistiska val.

Övergången till andra stadiet

Handledningen kring elevernas övergång till andra stadiet genomförs enligt en handlingsmodell för stadiövergång som inleds i årskurs 8 och fortsätter i årskurs 9. Eleverna i årskurs 8 kartläggs i elevvårdsgruppen med tanke på fortsatta studier och vid den omfattande hälsogranskningen i årskurs 8 utvärderas elevernas eventuella specialbehov med tanke på fortsatta studier. I årskurs 9 intensifieras elevhandledningen och samarbetet med vårdnadshavarna gällande de fortsatta studierna.

15.4. Mångsidig kompetens i årskurs 7–9

Förutsättningarna för utveckling av mångsidig kompetens stärks i takt med att eleverna utvecklas. Å andra sidan ökar utmaningarna i fråga om samarbete mellan läroämnen och i skolvardagen. Skolan kan i bästa fall erbjuda en gemenskap som känns meningsfull för den unga som är i puberteten och där den unga får hjälp med att strukturera både sin egen utveckling och omvärlden. Det är särskilt viktigt att ge eleverna möjligheter att uppleva att de kan och lyckas för att på så sätt stärka deras självkänsla och att handleda varje elev att bli medveten om sina styrkor och att realistiskt se sina utvecklingsbehov.

Under dessa år fortsätter man att lägga grund för en hållbar livsstil och ett hållbart välbefinnande och reflekterar tillsammans med eleverna över sociala, samhälleliga och ekonomiska samt kulturella och ekologiska förutsättningar för hållbar utveckling. Undervisningen ska innehålla både praktiska och teoretiska exempel på sambandet mellan de olika aspekterna av hållbar utveckling och vad en hållbar livsstil i praktiken betyder.

Varje läroämne ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens på ett för läroämnet naturligt sätt. Att planera och genomföra de mångvetenskapliga lärområdena i samarbete med eleverna strävar i synnerhet till att utveckla och fördjupa mångsidig kompetens.

15.5. Mångsidiga kompetensområden

K1 Förmåga att tänka och lära sig

Skolarbetet ska stärka elevernas aktiva roll i läroprocessen och ge förutsättningar för positiva upplevelser och känslor som stödjer lärandet. Eleverna ska uppmuntras att ta ansvar för att ställa upp mål för sina studier, planera arbetet och utvärdera arbetsprocessen och resultatet. De ska lära sig att identifiera sina lärstrategier och studiestrategier och medvetet utveckla dem. Eleverna behöver redskap för att behålla sin uppmärksamhet och koncentration samt handledning för att använda teknik och andra hjälpmedel i sina studier.

Eleverna ska uppmuntras att lita på sig själva och sina uppfattningar, att motivera sina åsikter och att i skolarbetet tillämpa den kunskap de tillägnat sig utanför skolan. Det är viktigt att lära sig att lyssna till sig själv och till andra, att se saker med andras ögon och att hitta alternativa och kreativa lösningar. Eleverna behöver uppmuntran att bemöta och hantera oklar och motstridig information. Olika sätt att skapa kunskap granskas tillsammans och eleverna ska uppmuntras att föra fram kunskaper som baserar sig på egna erfarenheter och reflektera kring hur de påverkar det egna sättet att tänka. Eleverna ska ges möjlighet att göra iakttagelser och träna sin observationsförmåga, att söka information på olika sätt och att kritiskt granska det innehåll som behandlas ur olika perspektiv. Eleverna ska uppmuntras att använda sin fantasi för att komma till insikt och skapa nytt, att fördomsfritt kombinera olika perspektiv samt att bygga ny kunskap och nya perspektiv. Elevernas egna idéer ska stödjas. Tankeförmågan ska dessutom utvecklas genom att skapa olika slags tillfällen för eleverna att lösa problem, både självständigt och gemensamt, att argumentera, dra slutsatser och upptäcka orsakssammanhang och samband mellan olika företeelser för att lära sig tänka systematiskt. Utvecklingen av etiskt tänkande ska stödjas med hjälp av diskussioner om rätt och fel, ett gott liv och dygder samt om etiska principer. Konst framkallar känslor och ger nya insikter och fördjupar således det etiska och estetiska tänkandet.

Experimentella, undersökande och aktiverande arbetssätt över läroämnegränserna, för att undersöka företeelser som intresserar eleverna, utvecklar tankeförmågan och är också viktigt med tanke på motivationen att lära sig och valet av utbildning efter den grundläggande utbildningen. Under lektionerna i de olika läroämnena ska man reflektera över hur studierna och de egna tanke- och arbetssätten påverkar framtiden. Eleverna ska få hjälp med att ta reda på studie- och arbetsmöjligheter och karriärval och att göra ett motiverat val utgående från sina förutsättningar och intressen.

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

Eleverna ska i skolarbetet stödjas att utveckla en kulturell identitet och en kulturellt hållbar livsstil, som grundar sig på respekt för de mänskliga rättigheterna. Eleverna ska lära sig att se kulturell mångfald som en positiv resurs. Samtidigt handleds de att ge akt på hur kulturer, religioner och åskådningar påverkar samhället och vardagen och att fundera på frågor som strider mot de mänskliga rättigheterna och därför inte kan accepteras. I skolarbetet ska man systematiskt främja respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag. Eleverna undersöker de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter, vad de innebär och hur de förverkligas i världen.

Eleverna ska lära sig tyda kulturella budskap i omgivningen, lära känna och värdesätta sin livsmiljö och dess kulturarv och att identifiera värden som anknyter till det. Eleverna ska analysera mediemiljön och lära sig bedöma dess inverkan. De ska bekanta sig med kulturarvet på ett mångsidigt sätt och ta del i att bevara och utveckla det. Eleverna får möjligheter att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv och lära sig att inse vilken betydelse dessa har för individens och samhällets välbefinnande. Genom att samarbeta med olika aktörer ger skolan eleverna

mångsidiga möjligheter att ge uttryck för sin kulturella kompetens och påverka till exempel genom konst.

Erfarenhet av kommunikation i och utanför skolan och av internationellt samarbete vidgar elevernas världsbild och utvecklar förmågan till dialog. Eleverna ska få öva sig att framföra sin åsikt på ett konstruktivt sätt och att tillämpa sina kunskaper vid framträdanden och i olika samarbets- och kommunikationssituationer. Eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation, att bemöta andra människor med respekt och att följa god sed. Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt. De ska också handledas att uppskatta och kontrollera sin kropp och använda den för att uttrycka känslor, åsikter, tankar och idéer. Skolarbetet ska erbjuda gott om möjligheter till kreativ verksamhet. Eleverna ska uppmuntras att i sitt arbete främja det estetiska och att njuta av dess olika uttrycksformer.

K3 Vardagskompetens

Elevernas självständighet ska stödjas i samarbete med hemmen. Eleverna ska handledas och uppmuntras att ta ansvar för sig själva, för andra och för vardagen. Eleverna ska ges mera möjligheter att vara med och planera och förverkliga skolarbetet och lärmiljön. Eleverna ska lära sig identifiera vilka faktorer som inverkar positivt respektive negativt på det egna och det gemensamma välbefinnandet och tillägna sig handlingssätt som främjar hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet. Betydelsen av sömn och vila, en balanserad dagsrytm, motion, mångsidig kost, nykterhet och drogfrihet samt goda vanor ska ägnas särskild uppmärksamhet. Eleverna övar sina sociala färdigheter och utvecklingen av emotionella färdigheter stöds. Tillsammans går man igenom hur man bemöter och hanterar motstridiga känslor och tankar. Eleverna ska få färdigheter så att de kan skydda sitt privatliv och sin personliga integritet. De ska få lära sig att förutse och undvika farliga situationer och att handla ändamålsenligt i olycksituationer. Eleverna ska lära sig att handla på ett hållbart och ansvarfullt sätt i trafiken, i synnerhet när de rör sig med cykel eller moped. Man ska också handleda eleverna att använda skyddsutrustning och betona vikten av att man är nykter och drogfri i trafiken.

I samband med undervisningen i olika läroämnen och i det övriga skolarbetet ska eleverna lära sig förstå den teknologiska utvecklingen samt teknologins mångfald och betydelse i det egna livet, skolan och samhället. De ska också lära sig att förstå tekniska funktionsprinciper och hur kostnader för teknik uppstår samt öva sig att använda teknik på ett ansvarsfullt sätt samt att utveckla och beskriva tekniska idéer. Tillsammans med eleverna ska man reflektera över etiska frågor och framtida möjligheter när det gäller teknik. Eleverna ska uppmanas att granska sina konsumtionsvanor ur ett hållbarhetsperspektiv, att granska reklam analytiskt och att vara kritiska och ansvarsfulla konsumenter. De ska handledas att stärka sina förutsättningar för att kunna planera och ta hand om sin egen ekonomi. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna öva sig att göra hållbara val och tillägna sig en hållbar livsstil.

K4 Multilitteracitet

Eleverna ska handledas att fördjupa sin kompetens i multilitteracitet genom ett bredare utbud av olika texter i undervisningen i alla läroämnen. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Eleverna ska framför allt träna analytisk, kritisk och kulturell läskunnighet. Eleverna ska lära sig att mångsidigt använda sig av alla sina sinnen och alla sätt att lära sig. Eleverna ska öva sig att producera, tolka och förmedla kunskap på det sätt som är typiskt för varje läroämne och genom samarbete mellan läroämnena. Eleverna ska uppmuntras att använda sin kompetens i multilitteracitet också för att påverka och delta på olika sätt i sin livsmiljö, i medier och i samhället. Undervisningen ska ge eleverna gott om tillfällen att träna dessa färdigheter tillsammans.

Eleverna ska få möjlighet att vidareutveckla en mångsidig läskunnighet genom att mer och mer övergå till texter som används i olika situationer och i olika syften. Elevernas multilitteracitet ska fördjupas genom arbete med berättande, beskrivande, instruerande, argumenterande och förklarande textgenrer. Genom undervisningen ska man stärka elevernas kulturella, etiska och

ekologiska läskunnighet. I undervisningen behandlas och tolkas även texter som berör arbetslivet. Konsumentkunskap och kunskaper i ekonomi utvecklas med hjälp av texter som mångsidigt behandlar ämnet och genom att eleverna blir vana att se i vilka sammanhang texterna används. Numerisk läskunnighet behövs till exempel när man bedömer hur tillförlitlig en gallup är eller hur förmånligt ett köperbudande är. Eleverna ska handledas att utveckla sin visuella läskunnighet genom att använda olika bildtolkningsmetoder och framställningssätt. Mediekunskapen fördjupas genom att eleverna medverkar i och arbetar med olika medier. Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sina åsikter med hjälp av olika kommunikations- och påverkningsmetoder.

K5 Digital kompetens

Användningen av digitala verktyg ska utgöra en naturlig del av elevens och gruppens lärande. Eleverna ska fördjupa sina färdigheter och utnyttja det de lärt sig utanför skolan. De ska få en bild av hur digitala verktyg kan utnyttjas i undervisningen i olika läroämnen, i senare studier och i arbetslivet samt för att verka och påverka i samhället. I samband med skoluppgifterna funderar man över betydelsen av informations- och kommunikationsteknik i samhället och hur informations- och kommunikationstekniken påverkar hållbar utveckling.

Praktiska färdigheter och egen produktion: Eleverna ska lära sig att på eget initiativ använda digitala verktyg i olika skoluppgifter och välja lämpliga arbetssätt och verktyg för olika uppgifter. Eleverna ska fördjupa sin uppfattning om enligt vilken logik olika apparater, program och tjänster används och fungerar. De ska öva sig att systematisera, organisera och att dela filer samt att skapa olika digitala produkter självständigt och tillsammans med andra. Eleverna ska öva sig att programmera som en del av studierna i olika läroämnen.

Ansvarsfulla och trygga arbetssätt: Eleverna ska lära sig att använda digitala verktyg på ett tryggt och etiskt hållbart sätt. De ska lära sig hur man skyddar sig mot eventuella informationssäkerhetsrisker och undviker att information försvinner. För att lära sig handla ansvarsfullt ska man reflektera över vad till exempel begreppen datasekretess och upphovsrätt betyder och vilka följderna av ansvarslost och olagligt förfarande kan vara. Eleverna ska uppmuntras att tillägna sig hälsosamma och ergonomiska arbetssätt.

Informationssökning samt undersökande och kreativa arbetssätt: Eleverna ska lära sig att söka och producera information och att använda informationskällor på ett mångsidigt sätt som underlag för undersökande och kreativt arbete. Samtidigt ska de öva sig att vara källkritiska och lära sig att bedöma sitt eget och andras sätt att arbeta och producera information samt hur olika söktjänster och databaser fungerar och producerar information.

Kommunikation och nätverksbildning: Sociala medietjänster ska användas i undervisningen för att eleverna ska inse vad samarbete och kommunikation betyder för lärandet, för undersökande arbete och för att kunna skapa något nytt. Eleverna ska lära sig använda olika medier och kommunikationsstilar på ett ändamålsenligt sätt. Eleverna övar sig att använda digitala verktyg för internationell kommunikation och lär sig förstå dess betydelse, möjligheter och risker i en global värld.

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Undervisningen ska främja elevernas intresse och positiva attityd till arbete och arbetslivet och stärka deras kunskapsunderlag inom området. Eleverna ska lära känna näringslivet i närmiljön och dess särdrag och centrala verksamhetsområden. Det är viktigt att eleverna senast i detta skede får erfarenhet av arbetslivet och av att samarbeta med aktörer utanför skolan för att de även ska få öva att uppföra sig och samarbeta på det sätt som förutsätts i arbetslivet samt inse betydelsen av språkkunskaper och kommunikativa färdigheter. Skolarbetet ska omfatta arbetsformer som ger eleverna möjlighet att få insikt i olika yrken och branscher samt företagsverksamhet. Sådana arbetsformer är bl.a. praktisk arbetsorientering, diskussioner med personer som besöker skolan, besök på företag och i olika organisationer samt övningsföretag och volontärarbete.

I skolan ska projektarbete och nätverksbildning tränas, såväl i den egna skolan, i närmiljön och nationellt som i mån av möjlighet också internationellt. Eleverna lär sig i praktiska

undervisningssituationer att planera arbetsprocesser, formulera hypoteser, testa olika alternativ, dra slutsatser och hitta nya lösningar om situationen förändras. Samtidigt lär de sig ta itu med uppgifter på ett företagsamt sätt, att förutse eventuella svårigheter i arbetet, att bedöma och ta kontrollerade risker, att hantera misslyckanden och besvikelser samt att målmedvetet slutföra arbetet. På det viset får eleverna möjligheter att genom egna erfarenheter lära sig inse vad arbete, företagsamhet och entreprenörskap betyder i skolgemenskapen och i samhället. Eleverna ska handledas att ta reda på studie- och arbetsmöjligheter och karriäralternativ. De ska uppmuntras att lägga märke till och utveckla sina färdigheter, styrkor och intressen och att göra motiverade förnuftiga val i fråga om studier och arbete samtidigt som de är medvetna om sina egna förutsättningar och den inverkan som traditionella könsroller och övriga rollmodeller har.

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att stärka och fördjupa sitt intresse för gemensamma och samhällsliga frågor och att öva sig att delta som medlemmar i ett demokratiskt samhälle. Att på olika sätt delta i den egna klassgemenskapen, olika undervisningsgrupper, elevkåren och hela skolgemenskapen och därigenom bli hörd och uppskattad, hjälper eleverna att inse och lära sig hur man kan påverka. Eleverna ska få kunskaper och erfarenheter av hur man deltar i samhällsnyttig verksamhet, till exempel vänelevsverksamhet, miljöaktiviteter eller volontärarbete, eller påverkar via medier, konst, den offentliga sektorn, medborgarorganisationer och politiska partier. Erfarenheterna stödjer elevernas självkänsla och lär dem att ta egna initiativ och våga handla ansvarsfullt. Genom att delta kan eleverna öva sig att uttrycka sina åsikter konstruktivt, att söka lösningar tillsammans med andra och att reflektera över olika handlingsmöjligheter ur olika perspektiv. De lär sig att förhandla, jämkna och lösa konflikter. Samarbetsprojekt och konkreta handlingar till förmån för miljön och andra människor breddar ansvarsområdet.

Eleverna ska lära sig förstå betydelsen av sina val och handlingar för dem själva, den närmaste omgivningen, samhället och naturen. Man ska tillsammans fundera på sambandet mellan det förflutna, nutid och framtid och olika framtidsalternativ. Eleverna ska få lära sig bedöma såväl sina egna som gruppens och samhällets verksamhetssätt och verksamhetsstruktur och korrigera dem så att de främjar ett hållbart välbefinnande. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen bilda sig en uppfattning om varför studier och delaktighet är viktiga, vad en hållbar livsstil betyder och hur kunskaperna som inhämtas i skolan kan användas för att bygga en hållbar framtid.

15.6. Läroämnena

15.6.1. Valfri gymnastik

Syftet med det valfria ämnet

Valfri gymnastik (vGY) är ett ämne i årskurs 8 och 9 som bedöms separat. Ämnets omfattning är två årsveckotimmar.

Innehåll:

Eleverna rör på sig på individnivå och i grupp. Eleverna tillämpar sina färdigheter samt stärker självbilden och delaktigheten. Vi fördjupar oss i valfria grenar som går att utöva i skolans närmiljö.

Mål:

Målet för undervisningen är att eleverna genom att tillämpa sina färdigheter från den obligatoriska gymnastiken skall kunna fördjupa sina färdigheter. Genom att stärka den enskilda elevens färdigheter stärks gruppens kunnande. Eleverna erbjuds rätt långt möjlighet att välja innehåll för undervisningen och skall själva, under övervakning, klara av att tryggt genomföra olika spel och övningar.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Kunskapskrav för vitsordet 8:

- Eleven är oftast aktiv under lektionerna och villig att pröva och träna olika gymnastikformer.
- Eleven lär sig att oftast välja ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer.
- Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina kunskaper att använda i de flesta gymnastikformer som undervisats eller uppvisar starka kunskaper i några valda gymnastikformer.
- Eleven agerar på ett säkert och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.
- Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.
- Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.
- Eleven kan ta ansvar för det sociala välbefinnandet i gruppen.

Årskurs 8

Årskurs 9

15.6.2. Musik

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupper verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnena, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska undervisningen i musik ge eleverna möjlighet att bredda sina musikaliska kunskaper och vidga sin världsbild. Samtidigt ska undervisningen handleda dem att tolka musikens betydelse och att analysera känslor och upplevelser i samband med musik. Undervisningens uppdrag är också att utveckla elevernas förmåga att kritiskt granska olika musikkulturer genom att handleda dem att analysera och bedöma hur man kan kommunicera och påverka med hjälp av musik. Elevernas agerande och tänkande stärks genom att man repeterar och fördjupar de musikaliska färdigheter som de har sedan tidigare. Eleverna ska också ges möjlighet att själva planera och utvärdera sitt lärande. Eleverna ska få uttrycka sig musikaliskt på ett mångsidigt och kreativt sätt och skapa musik självständigt och tillsammans med andra. Detta stöds genom att musik kombineras med andra uttrycksformer. När eleverna använder digitala verktyg stiftar de bekantskap med upphovsrätt och möjligheter att använda musik och digitala medier och vilka eventuella etiska problem som kan uppstå.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 7–9

Målet är att skapa en pedagogiskt mångsidig och flexibel studiehelhet i musik, som ger möjlighet till olika musikaliska arbetssätt, musikalisk samverkan, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaktiviteter. Glädje i lärandet, en atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleven och stärker viljan att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleven ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. Musikbegrepp lärs ut med hjälp av musikaliska arbetssätt. I undervisningen ska man utnyttja de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 7–9

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, tidigare lärande och intressen. Beslut om arbetssätt, läromedel, instrument och grupparbete fattas så att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärandet och stärker elevens självkänsla, samarbets- och initiativförmåga. Vid valet av arbetssätt ska målet vara att bryta eventuella könsbundna mönster som förekommer inom musikkulturen och i musikundervisningen.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 7–9

I musikundervisningen behöver eleven realistisk och samtidigt uppmuntrande respons också i årskurs 7–9 i den grundläggande utbildningen. Handledande respons hjälper eleven att bättre uppfatta musikaliskt genomförande, musikaliskt uttryck och musikens betydelser. Eleven behöver respons i synnerhet när eleven genomför helheter som omfattar kreativt skapande och musikteknologi.

Slutbedömningen infaller det läsår då musik upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått de gemensamma målen för lärokursen i musik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i musik. I musik utvecklas elevens kunskaper inom alla målområden ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnena och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röst användningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M7	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5
M9	I1, I2, I3, I4	K4
M10	I1, I2, I3, I4	K3, K4
M11	I1, I2, I3, I4	K3
M12	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musicerande grupp och i musikaliska sammanhang

Uppmuntra eleven till att skapa en accepterande atmosfär där varje elevs insats är betydelsefull och viktig. (K2)

Eleven fungerar som aktiv deltagare och lyssnare. (K7) (K2)

Eleven lär sig att hantera utrustningen i musiksalen ändamålsenligt. (K7)

Eleven ges möjlighet att i viss mån vara med om planering av undervisningen. (K7)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att medverka i en musikgrupp	Eleven medverkar i en musikgrupp, sköter sin andel och sporrar andra.

M2 hjälpa eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musicerande grupp

Eleven involveras i valet av en mångsidig sångrepertoar. (K2)

Övandet av scenvana och mikrofonteknik erbjuds eleven. (K2)

Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda sin röst och sjunga i en musikgrupp	Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt och deltar i allsång samt kan bidra till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken. (K2)

Varje lektion är en musikalisk process som genomgår olika delmål utifrån elevens kunskapsnivå. (K2)

Eleven erbjuds tillfällen där musikuppträdanden och arbetet bakom dem står i fokus. (K2)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att spela i en musikgrupp	Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument och deltar ganska ledigt i gemensamt musicerande.

M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik

Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken, t.ex. genom bodypercussion. (K2)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven visar i sina rörelser att hen uppfattar musikens grundrytm och anpassar sina rörelser till den musik hen hör.

M7 handleda eleven att spela in musik och att använda musikteknologi på ett kreativt sätt både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter

Eleven får ta i bruk teknologin för att kunna skapa musikaliska uttrycksformer.

Eleven erbjuds en tekniskt fungerande miljö som är lämplig för kreativ verksamhet.

Eleven ges möjlighet till inspelning och editering.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda musikteknologi	Eleven kan använda de möjligheter musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp.

M9 uppmuntra och handleda eleven att diskutera musik med hjälp av musikbegrepp och -termer

Eleven tränar användning av musikbegrepp och symboler med hjälp av bl.a. dataspel och praktiska arbeten. (K4)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda musikbegrepp och -symboler	Eleven använder musikaliska grundbegrepp, notationssätt och termer i den musikaliska verksamheten.

M10 hjälpa eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet

Eleven erbjuds möjlighet att uttrycka olika känslolägen med hjälp av musiken. (K3)

Eleven strävar till att utveckla sin sociala samverkan. (K3)

Eleven tolkar olika sinnesstämningar i musiken. (K4)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att upptäcka musikens inverkan på välbefinnandet	Man diskuterar med eleven om musikens inverkan på känslorna och välbefinnandet, men detta mål används inte som grund för slutbedömningen.

M11 handleda eleven att måna om sin hörsel och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Träning i att förstå vikten av tystnaden i musiken. (K3)

Eleven ska förstå regler och överenskommelser i samband med musicerandet. (K3)

Eleven lär sig värna om inlärningsmiljöns trivsel och säkerhet. (K3)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att värna om hörseln och om att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven beaktar bland annat ljudstyrkan och andra faktorer som hör samman med en trygg musik- och ljudmiljö när hen musicerar.

M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att bedöma sina framsteg i förhållande till målen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig	Eleven ställer under handledning upp ett eget mål för musicerande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande samt bedömer sina framsteg i förhållande till målet.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnen och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas

musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K2
M6	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K6
M7	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5
M9	I1, I2, I3, I4	K4
M10	I1, I2, I3, I4	K3, K4
M11	I1, I2, I3, I4	K3

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musicerande grupp och i musikaliska sammanhang

Uppmuntra eleven till att skapa en accepterande atmosfär där varje elevs insats är betydelsefull och viktig. (K2)

Eleven fungerar som aktiv deltagare och lyssnare. (K7) (K2)

Eleven lär sig att hantera utrustningen i musiksalen ändamålsenligt. (K7)

Eleven ges möjlighet att vara med om planering av en stor del av undervisningen. (K7)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att medverka i en musikgrupp	Eleven medverkar i en musikgrupp, sköter sin andel och sporrar andra.

M2 hjälpa eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musicerande grupp

Eleven involveras i valet av en mångsidig sångrepertoar. (K2)

Eleven utvecklar sin scenvana och mikrofonteknik. (K2)

Eleven övar stämsång och provar på olika sångtekniker. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda sin röst och sjunga i en musikgrupp	Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt och deltar i allsång samt kan bidra till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Eleven erbjuds en trygg miljö där hen vågar och vill uttrycka sig i musiken. (K2)

Varje lektion är en musikalisk process som genomgår olika delmål utifrån elevens kunskapsnivå. (K2)

Eleven övar mångsidig repertoar. (K2)

Eleven deltar i den musikaliska verksamheten och handleds till att fungera i växelverkan i olika situationer. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att spela i en musikgrupp	Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument och deltar ganska ledigt i gemensamt musicerande.

M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik

Eleven får bekanta sig med olika musikstilar. (K2)

Eleven ges möjlighet att komponera musik med digitala hjälpmedel. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven visar i sina rörelser att hen uppfattar musikens grundrytm och anpassar sina rörelser till den musik hen hör.

M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört

Eleven ges möjlighet till eventuella konsertbesök eller musikerträffar. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till och diskutera ljudmiljöer och musik	Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och kan berätta om det hen hört.

M6 uppmuntra eleven att bygga upp ett kreativt förhållande till musik och handleda eleven att improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärligt

Eleven kan skapa projekt över ämnesgränserna t.ex. i kombination med musik, bild, rörelse och drama. (K6) (K1) (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att skapa musik kreativt	Eleven kan använda musikaliska eller andra ljudelement för att utveckla och tillämpa nya musikaliska idéer självständigt eller i grupp.

M7 handleda eleven att spela in musik och att använda musikteknologi på ett kreativt sätt både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter

Eleven får ta i bruk musikteknologi för att kunna skapa musikaliska uttrycksformer. (K5) (K2)

Eleven erbjuds en tekniskt fungerande miljö som är lämplig för kreativ verksamhet. (K5) (K1)

Eleven ges möjlighet till inspelning och editering. (K5)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda musikteknologi	Eleven kan använda de möjligheter musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp.

M9 uppmuntra och handleda eleven att diskutera musik med hjälp av musikbegrepp och -termer

Förmåga att mera djupgående använda musikbegrepp och symboler.

Praktisk musikteori med hjälp av dagens teknologi utgående från elevens nivå.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda musikbegrepp och -symboler	Eleven använder musikaliska grundbegrepp, notationssätt och termer i den musikaliska verksamheten.

M10 hjälpa eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet

Eleven erbjuds möjlighet att uttrycka olika känslolägen med hjälp av musiken. (K3)

Eleven strävar till att utveckla sin sociala samverkan. (K3)

Eleven tolkar olika sinnesstämningar i musiken. (K4)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att upptäcka musikens inverkan på välbefinnandet	Man diskuterar med eleven om musikens inverkan på känslorna och välbefinnandet, men detta mål används inte som grund för slutbedömningen.

M11 handleda eleven att måna om sin hörsel och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Eleven lär sig värna om inlärningsmiljöns trivsel och säkerhet. (K3)

Eleven ska förstå regler och överenskommelser i samband med musicerandet. (K3)

Eleven görs medveten om sitt ansvar i användandet av PA-system.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att värna om hörseln och om att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven beaktar bland annat ljudstyrkan och andra faktorer som hör samman med en trygg musik- och ljudmiljö när hen musicerar.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Musikalisk praxis

Det centrala i undervisningen är att på ett mångsidigt sätt utveckla elevens musikaliska uttrycksförmåga och förmåga att komma med egna idéer och lösningar. Genom gemensamt musicerande fördjupar eleven sin förmåga att använda rösten, att sjunga och att spela genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument.

I2 Musikens beståndsdelar

I samband med musicerandet används musikkbegrepp och grundläggande noteringssätt som eleven kan sedan tidigare. I takt med att elevens färdigheter utvecklas ska förmågan att använda begrepp fördjupas och tillämpas genom musicerande i olika situationer.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen behandla ämnesområden som eleverna tar upp samt elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik. Konsumtions- och hållbarhetsperspektiven är också viktiga inom musiken. I undervisningen skapar man kopplingar mellan musik, andra läroämnen och olika samhällsföreteelser. Samtidigt reflekterar och bedömer man kritiskt musikens betydelse i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar

Repertoaren och i synnerhet den repertoar man lyssnar till, ska mångsidigt innehålla olika typer av musik från olika perioder, allt från folkmusik till klassisk musik med beaktande av aktuella musikaliska fenomen. Röstanvändningen och sångförmågan tränas med hjälp av en- och flerstämmig allsång eller solosång, olika röstövningar och genom att experimentera med rösten. Vid val av repertoar ska man värna om kulturarvet och att de musikaliska verken och uppgifterna

är inspirerande för eleverna. Valet av repertoar ska också vara sådan att den tränar elevernas musikaliska färdigheter. I repertoaren ska också ingå verk och kompositioner som eleverna själva skapat.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K2, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K2
M3	I1, I2, I3, I4	K2
M4	I1, I2, I3, I4	K2
M5	I1, I2, I3, I4	K2
M6	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K6
M7	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4	K2, K4
M9	I1, I2, I3, I4	K4
M10	I1, I2, I3, I4	K3, K4
M11	I1, I2, I3, I4	K3
M12	I1, I2, I3, I4	K1

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musicerande grupp och i musikaliska sammanhang

Uppmuntra eleven till att skapa en accepterande atmosfär där varje elevs insats är betydelsefull och viktig. (K2)

Eleven fungerar som aktiv deltagare och lyssnare. (K7) (K2)

Eleven lär sig att hantera utrustningen i musiksalen ändamålsenligt. (K7)

Eleven ges möjlighet att vara med om planering av en stor del av undervisningen. (K7)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att medverka i en musikgrupp	Eleven medverkar i en musikgrupp, sköter sin andel och sporrar andra.

M2 hjälpa eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musicerande grupp

Eleven involveras i valet av en mångsidig sångrepertoar. (K2)

Eleven utvecklar sin scenvana och mikrofonteknik. (K2)

Eleven övar mer krävande stämsång och provar på olika sångtekniker. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda sin röst och sjunga i en musikgrupp	Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt och deltar i allsång samt kan bidra till den musikaliska helheten.

M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument

Eleven vidareutvecklar sina tekniska färdigheter på olika instrument. (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att spela i en musikgrupp	Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument och deltar ganska ledigt i gemensamt musicerande.

M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik

Skapa ämnesövergripande tillfällen där eleven uppmärksammas som en naturlig övergång till andra stadier.

Eleven ges möjlighet att komponera musik med digitala hjälpmedel.(K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att röra sig till musik	Eleven visar i sina rörelser att hen uppfattar musikens grundrytm och anpassar sina rörelser till den musik hen hör.

M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört

Konsertbesök på lokal nivå.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna till och diskutera ljudmiljöer och musik	Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och kan berätta om det hen hört.

M6 uppmuntra eleven att bygga upp ett kreativt förhållande till musik och handleda eleven att improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärligt

Eleven uppmuntras till tvärkonstnärliga och ämnesövergripande projekt där improvisation och drama ingår. (K1) (K2) (K6)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att skapa musik kreativt	Eleven kan använda musikaliska eller andra ljudelement för att utveckla och tillämpa nya musikaliska idéer självständigt eller i grupp.

M7 handleda eleven att spela in musik och att använda musikteknologi på ett kreativt sätt både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter

Eleven ska vidareutveckla sina musikteknologiska färdigheter för att kunna skapa musikaliska uttrycksformer. (K1) (K5) (K2)

Eleven erbjuds en tekniskt fungerande miljö som är lämplig för kreativ verksamhet. (K5) (K1)

Eleven ges möjlighet till inspelning och editering. (K5)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda musikteknologi	Eleven kan använda de möjligheter musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp.

M8 vägleda eleven att granska musiken som konst och att förstå hur musik används för att kommunicera och påverka i olika kulturer

Eleven undersöker hur musiken påverkar film och media. (K4) (K2)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell kompetens	Eleven kan analysera hur musik används och i vilka former den förekommer och berätta om sina iakttagelser.

M9 uppmuntra och handleda eleven att diskutera musik med hjälp av musikbegrepp och -termer

Förmåga att mera djupgående använda musikbegrepp och symboler.

Praktisk musikteori med hjälp av dagens teknologi utgående från elevens nivå.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda musikbegrepp och -symboler	Eleven använder musikaliska grundbegrepp, notationssätt och termer i den musikaliska verksamheten.

M10 hjälpa eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet

Förmåga att sätta sig in i andras känslor och att tänka och reagera på individuell nivå.

Eleven erbjuds möjlighet att uttrycka olika känslolägen med hjälp av musiken. (K3)

Eleven strävar till att utveckla sin sociala samverkan. (K3)

Eleven tolkar olika sinnesstämningar i musiken. (K4)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att upptäcka musikens inverkan på välbefinnandet	Man diskuterar med eleven om musikens inverkan på känslorna och välbefinnandet, men detta mål används inte som grund för slutbedömningen.

M11 handleda eleven att måna om sin hörsel och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg

Eleven ska värna om inlärningsmiljöns trivsel och säkerhet. (K3)

Eleven ska förstå regler och överenskommelser i samband med musicerandet. (K3)

Ökande ansvar angående skötsel och kontroll av PA- system.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att värna om hörseln och om att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven beaktar bland annat ljudstyrkan och andra faktorer som hör samman med en trygg musik- och ljudmiljö när hen musicerar.

M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att bedöma sina framsteg i förhållande till målen

Eleven uppmuntras till ett objektiva synsätt och agerande som grund för fortsatt musicerande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lära sig	Eleven ställer under handledning upp ett eget mål för musicerande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande samt bedömer sina framsteg i förhållande till målet.

15.6.3. Ta i trä

Ta i trä (vTL) är ett valfritt ämne i åk 7 och består av 2 årsveckotimmar.

Innehåll:

Vi tillverkar en produkt i träd enligt givet tema. Vi lär oss också använda laserskärare, 3D-printer och CNC-fräs.

Mål:

- M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt
- M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande
- M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga
- M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen
- M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet
- M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8:

- Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.
- Eleven ställer upp mål för sitt arbete, arbetar processinriktat och utvärderar realistiskt sitt lärande under slöjdprocessen.
- Eleven kan använda centrala slöjdbegrepp, kan uttrycka sina idéer klart och genomföra sina idéer planenligt och med hänsyn till estetik och funktionalitet.
- Eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.
- Eleven kan med hjälp av exempel beskriva slöjdfärdigheternas betydelse i vardagen, samhället och arbetslivet.
- Eleven kan redogöra för hur slöjd stödjer en hållbar livsstil och kan göra hållbara val i sitt arbete.

Årskurs 7

15.6.4. RELIGION

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkännedom, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning.

Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska man i undervisningen i religion utforska den religion som studeras som ett kulturellt och samhällsligt fenomen. Kunskapen om den aktuella religionens rötter, ursprung, lära och normer samt inflytande i världen fördjupas och berikas.

I undervisningen utforskas både de stora religiösa traditionerna i världen och irreligiositet. Religionernas samhällsliga och politiska inflytande och religionsfrihet behandlas. Eleverna lär sig känna igen och analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur.

I undervisningen behandlas de centrala etiska begreppen och de etiska principerna inom den religion som studeras. I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar. Mänskliga livsfrågor och aktuella etiska problem tas upp. Religionsundervisningen ska erbjuda eleverna resurser för deras fortsatta utveckling.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 7-9

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter. I de svenska skolorna i Kyrkslätt undervisas elever med olika livsåskådningar i samma grupp. Undervisningen ska vara religiöst och konfessionellt obunden. Att lära sig tillsammans över religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och gemenskap. Skolans personal ska bemöta herrens olika religioner, åskådningar och traditioner med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation och elevernas utveckling till humana människor.

INNEHÅLL FÖR ÅRSKURS 7-9:

Årskurs 7:

Samtidigt innehåll kan undervisas gemensamt för:

1. Evangelisk-luthersk tro
2. Ortodox tro
3. Livsåskådningskunskap

- Judendomens utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen
- Buddhismens utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen
- Islams utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen
- Hinduismens utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen
- Naturreligioner och nya religiösa rörelser
- Skillnaden mellan tro och kunskap, vetenskapligt språk och religionskritik
- Religioner i media, politik och olika kulturområden så som konst och musik

Årskurs 8:

Innehållet bör differentieras för de olika åskådningarna i årskurs 8.

1. Innehåll för evangelisk-luthersk tro i årskurs 8:

- Kristendomens uppkomst och utbredning i världen
- Klosterväsendet
- Katolska kyrkan
- Ortodoxa kyrkan
- Protestantiska kyrkor
- Lutherska kyrkans historia i Finland

2. Innehåll för ortodox tro i årskurs 8:

- Ortodoxa kyrkans uppkomst
- Ortodoxa kyrkans utbredning och utveckling
- Ortodoxa kyrkans ankomst till Finland
- Klosterväsendet inom ortodoxa kyrkan
- Ortodox gudstjänst, mysterier och lära
- Ortodoxa högtider

3. Innehåll för livsåskådningskunskap i årskurs 8:

- Världsbild och världsåskådning
- Ett gott samhälle

Årskurs 9:

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med :

1. Evangelisk-luthersk tro

2. Ortodox tro

3. Livsåskådningskunskap

- Etiska grundbegrepp och förståelsen av dem
- FN:s deklaration om mänskliga rättigheter
- Livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället: globalt ansvar, miljö och djur ur etiskt perspektiv
- Etiska frågor med aktuella exempel från media
- Etiska aspekter av egna val och hur de påverkar det egna samt andras välbefinnande

Följande innehåll undervisas differentierat för:

1. Evangelisk-luthersk tro

2. Ortodox tro

- Etiska normer inom kristendomen och andra religioner
- Förhållandet mellan Bibeln och etik

Följande innehåll undervisas differentierat för:

3. Livsåskådningskunskap

- Etiska normer inom samhället
- Förhållandet mellan lagar och etik

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 7–9

Målet är att visa uppskattning och respekt för alla religioner och livsåskådningar. Teman granskas med hjälp av erfarenhetsbaserat, konkret och gemensamt lärande. Det är viktigt att fördjupa och gemensamt reflektera över begrepp. Olika digitala verktyg används i religionsundervisningen för att främja lärandet och öka elevernas aktivitet och interaktion. Undervisningsmiljön ska vara rofylld. Diskussion är en viktig del av undervisningen. I mån av möjlighet kan studiebesök och gäster utnyttjas i undervisningen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnegränserna.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 7–9

Lärokurserna genomförs så att elevernas olika religiösa och konfessionella bakgrunder och språkkunskaper beaktas i undervisningen och arbetet. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet samt sociala och kommunikativa färdigheter. Eleverna handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömningen av elevens lärande i religion i årskurs 7–9

Bedömningen ska grunda sig på observationer och diskussioner i arbetet samt på elevens olika alster. Utöver alstren bedöms studieprocessen och arbetets olika faser. Bedömningen ska vara mångsidig och responsen handledande och uppmuntrande. Eleverna ska regelbundet få information om sina framsteg och prestationer i relation till de uppställda målen. Elevernas självbedömning och kamratbedömning används som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i religion när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen. Kunskapen i läroämnet utvecklas kumulativt i takt med att elevens tankeförmåga fördjupas. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar de kunskaper som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider för något mål, kan detta kompensera en svagare prestation för något annat mål.

Katolsk tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska man i undervisningen i religion utforska den religion som studeras som ett kulturellt och samhällsligt fenomen. Kunskapen om den aktuella religionens rötter, ursprung, lära och normer samt inflytande i världen fördjupas och berikas.

I undervisningen utforskas både de stora religiösa traditionerna i världen och irreligiositet. Religionernas samhälleliga och politiska inflytande och religionsfrihet behandlas. Eleverna lär sig känna igen och analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur.

I undervisningen behandlas de centrala etiska begreppen och de etiska principerna inom den religion som studeras. I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar. Mänskliga livsfrågor och aktuella etiska problem tas upp. Religionsundervisningen ska erbjuda eleverna resurser för deras fortsatta utveckling.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 7–9

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Evangelisk-luthersk tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska man i undervisningen i religion utforska den religion som studeras som ett kulturellt och samhällsligt fenomen. Kunskapen om den aktuella religionens rötter, ursprung, lära och normer samt inflytande i världen fördjupas och berikas.

I undervisningen utforskas både de stora religiösa traditionerna i världen och irreligiositet. Religionernas samhälleliga och politiska inflytande och religionsfrihet behandlas. Eleverna lär sig känna igen och analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur.

I undervisningen behandlas de centrala etiska begreppen och de etiska principerna inom den religion som studeras. I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar. Mänskliga livsfrågor och aktuella etiska problem tas upp. Religionsundervisningen ska erbjuda eleverna resurser för deras fortsatta utveckling.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 7–9

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter. I de svenska skolorna i Kyrkslätt undervisas elever med olika livsåskådningar i samma grupp. Undervisningen ska vara religiöst och konfessionellt obunden. Att lära sig tillsammans över religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och gemenskap. Skolans personal ska bemöta elevernas olika religioner, åskådningar och traditioner med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation och elevernas utveckling till humana människor.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Centralt innehåll i undervisningen är kristendomen på olika håll i världen, med betoning på nutid. Man studerar kristendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i olika kyrkor. Man bekantar sig med de största kristna kyrkorna: den katolska och den ortodoxa kyrkan och de protestantiska kyrkorna, särskilt den lutherska kyrkan. Kyrkornas utbredning och centrala lära behandlas. Man studerar Bibelns uppkomst, centrala innehåll, olika tolkningssätt och kulturellt inflytande. Kristendomen i Finland och dess kulturella inflytande behandlas. Man reflekterar hur man själv förhåller sig till att vara lutheran, finländare och europé.

I2 Religionernas värld

I undervisningen behandlas de stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen. Man bekantar sig också med naturreligioner och nya religiösa rörelser samt irreligiositet som livsåskådning. Man granskar religionerna ur vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner. I undervisningen behandlas skillnaden mellan tro och kunskap samt religiöst och vetenskapligt språk, religionskritik och hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk. Man behandlar ekumenik samt dialogen mellan religioner och livsåskådningar och dess betydelse för världsfreden.

I3 Ett gott liv

Centralt i undervisningen är de etiska grundbegreppen och förståelsen av dem. Man bekantar sig med etiska normer inom kristendomen och andra religioner och med etiska betoningar i olika kristna kyrkor samt med förhållandet mellan Bibeln och etik. Man studerar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och människorättsetik. I undervisningen behandlas livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur etiskt perspektiv. Man reflekterar över etiska frågor med hjälp av aktuella exempel i media. Man reflekterar också över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K1
M2	I1	K2
M3	I2	K2, K3, K6
M4	I1, I2, I3	K2, K4, K6
M5	I1, I3	K1, K2, K4, K5, K7
M10	I1, I2, I3	K6

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden

Vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden.

Innehållet består av teman gällande den aktuella religionens uppkomst, mångfald och förhållande till andra religioner. Föremål för undersökning är religionens rötter, källor, lära och normer samt symboler, utbredning och inflytande runtom i världen och i Finland. Innehållet i undervisningen omfattar religion och irreligiositet i världen och i Finland, religionskunskap som en del av den kulturella allmänbildningen och religion som föremål för vetenskaplig forskning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen och kan nämna religiösa inslag i den omgivande kulturen.

M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande

Handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande.

Innehållet består av teman gällande den aktuella religionens uppkomst, mångfald och förhållande till andra religioner. Föremål för undersökning är religionens rötter, källor, lära och normer samt symboler, utbredning och inflytande runtom i världen..

Innehållet tar upp de stora världsreligionerna.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva hur den aktuella religionen har uppkommit och vilket inflytande den haft. Eleven känner till religionens grundpelare och kan nämna de viktigaste källorna.

M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet

Handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet.

Centrala teman är religioner som resurs för individen och samhället, sambandet mellan religion och kultur runtom i världen, religionernas inflytande på samhällen och kultur, religionskritik samt religionernas synlighet i populärkulturen.

Innehållet behandlar vilket inflytande de olika världsreligionerna har på samhälle och kultur.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven har grundläggande kunskaper om världens stora religioner och om irreligiositet. Eleven kan beskriva mångfalden i religionerna och livsåskådningarna.

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur

Handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur

Innehållet ska hjälpa eleven att förstå behandlingen av religioner i medierna och kritisk bedömning av den samt sambandet och dialogen mellan religioner.

Innehållet ger eleven en möjlighet att forska i mediernas syn på världsreligionerna.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan nämna olika seder och symboler i religiösa traditioner. Eleven kan ge exempel på religiösa teman i medier, inom konst och populärkultur.

M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk

Vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk

Innehållet ska ge underlag för reflektioner kring livsfrågor, åldern och självbilden.

Eleven övar sig att delta i diskussioner och bildar sig en åsikt kring livsfrågor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen och kan ge exempel på olika sätt att argumentera samt några skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.

M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Centralt innehåll i undervisningen är kristendomen på olika håll i världen, med betoning på nutid. Man studerar kristendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i olika kyrkor. Man bekantar sig med de största kristna kyrkorna: den katolska och den ortodoxa kyrkan och de protestantiska kyrkorna, särskilt den lutherska kyrkan. Kyrkornas utbredning och centrala lära behandlas. Man studerar Bibelns uppkomst, centrala innehåll, olika tolkningssätt och kulturellt inflytande. Kristendomen i Finland och dess kulturella inflytande behandlas. Man reflekterar hur man själv förhåller sig till att vara lutheran, finländare och europé.

I2 Religionernas värld

I undervisningen behandlas de stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen. Man bekantar sig också med naturreligioner och nya religiösa rörelser samt irreligiositet som livsåskådning. Man granskar religionerna ur vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner. I undervisningen behandlas skillnaden mellan tro och kunskap samt religiöst och vetenskapligt språk, religionskritik och hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk. Man behandlar ekumenik samt dialogen mellan religioner och livsåskådningar och dess betydelse för världsfreden.

I3 Ett gott liv

Centralt i undervisningen är de etiska grundbegreppen och förståelsen av dem. Man bekantar sig med etiska normer inom kristendomen och andra religioner och med etiska betoningar i olika kristna kyrkor samt med förhållandet mellan Bibeln och etik. Man studerar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och människorättsetik. I undervisningen behandlas livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur etiskt perspektiv. Man reflekterar över etiska frågor med hjälp av aktuella exempel i media. Man reflekterar också över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K1
M2	I1	K2
M3	I2	K2, K3, K6
M4	I1, I2, I3	K2, K4, K6
M5	I1, I3	K1, K2, K4, K5, K7
M10	I1, I2, I3	K6

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden

Motivera eleven att förstå sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden.

Innehållet i undervisningen omfattar religion och irreligiositet i världen och i Finland

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen och kan nämna religiösa inslag i den omgivande kulturen.

M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande

Motivera eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande i Finland.

Innehållet ska hjälpa eleven att förstå behandlingen av religioner i medierna och kritisk bedömning av den samt sambandet och dialogen mellan religioner.

Innehållet tar fasta på religiösa rörelser i Finland.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva hur den aktuella religionen har uppkommit och vilket inflytande den haft. Eleven känner till religionens grundpelare och kan nämna de viktigaste källorna.

M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet

Motivera eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet.

Centrala teman är religioner som resurs för individen och samhället, sambandet mellan religion och kultur runtom i världen, religionernas inflytande på samhällen och kultur, religionskritik samt religionernas synlighet i populärkulturen.

Innehållet tar fasta på religiösa rörelsernas uppkomst och inflytande i den kyrkliga historien.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven har grundläggande kunskaper om världens stora religioner och om irreligiositet. Eleven kan beskriva mångfalden i religionerna och livsåskådningarna.

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur

Eleven motiveras till att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur

Innehållet ska hjälpa eleven att förstå behandlingen av religioner i medierna och kritisk bedömning av den samt sambandet och dialogen mellan religioner.

Innehållet presenterar religionsfrihet och religiositet i Finland.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan nämna olika seder och symboler i religiösa traditioner. Eleven kan ge exempel på religiösa teman i medier, inom konst och populärkultur.

M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk

Motivera eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk

Innehållet ska ge underlag för reflektioner kring livsfrågor, åldern och självbilden.

Eleven motiveras att delta i diskussioner och reflekterar över självbilden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen och kan ge exempel på olika sätt att argumentera samt några skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.

M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Centralt innehåll i undervisningen är kristendomen på olika håll i världen, med betoning på nutid. Man studerar kristendomens uppkomst, utbredning och uppdelning i olika kyrkor. Man bekantar sig med de största kristna kyrkorna: den katolska och den ortodoxa kyrkan och de protestantiska kyrkorna, särskilt den lutherska kyrkan. Kyrkornas utbredning och centrala lära behandlas. Man studerar Bibelns uppkomst, centrala innehåll, olika tolkningssätt och kulturellt

inflytande. Kristendomen i Finland och dess kulturella inflytande behandlas. Man reflekterar hur man själv förhåller sig till att vara lutheran, finländare och europé.

I2 Religionernas värld

I undervisningen behandlas de stora världsreligionernas utbredning, grundpelare och kulturella inflytande på olika håll i världen. Man bekantar sig också med naturreligioner och nya religiösa rörelser samt irreligiositet som livsåskådning. Man granskar religionerna ur vetenskapligt perspektiv med beaktande av religiösa dimensioner. I undervisningen behandlas skillnaden mellan tro och kunskap samt religiöst och vetenskapligt språk, religionskritik och hur religionerna syns i medierna, i politiken, inom olika kulturområden, i populärkulturen, i konst och i seder och bruk. Man behandlar ekumenik samt dialogen mellan religioner och livsåskådningar och dess betydelse för världsfreden.

I3 Ett gott liv

Centralt i undervisningen är de etiska grundbegreppen och förståelsen av dem. Man bekantar sig med etiska normer inom kristendomen och andra religioner och med etiska betoningar i olika kristna kyrkor samt med förhållandet mellan Bibeln och etik. Man studerar FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och människorättsetik. I undervisningen behandlas livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället, globalt ansvar, miljö och djur ur etiskt perspektiv. Man reflekterar över etiska frågor med hjälp av aktuella exempel i media. Man reflekterar också över etiska aspekter i egna val och hur de påverkar det egna och andras välbefinnande.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K1
M2	I1	K2
M5	I1, I3	K1, K2, K4, K5, K7
M6	I3	K2, K7
M7	I1, I3	K5, K6
M8	I1, I2, I3	K7
M9	I2, I3	K1, K2
M10	I1, I2, I3	K6

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden

Eleven inser sambandet mellan religion och kultur och att uppfattar den religiösa mångfalden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen och kan nämna religiösa inslag i den omgivande kulturen.

M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande

Eleven använder de fördjupade kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande

Innehållet ska hjälpa eleven att förstå behandlingen av religioner i medierna och kritisk bedömning av den samt sambandet och dialogen mellan religioner i världen och i Finland. Centralt innehåll är teman som anknyter till religionens kulturella inflytande.

Eleven bekantar sig med olika irreligiösa grupper och rörelser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva hur den aktuella religionen har uppkommit och vilket inflytande den haft. Eleven känner till religionens grundpelare och kan nämna de viktigaste källorna.

M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk

Eleven är motiverad till att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk

Innehållet ska ge underlag för reflektioner kring livsfrågor, åldern och självbilden.

Eleven diskuterar kring livsfrågor med hjälp av vetenskaplig forskning (etik och moral)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen och kan ge exempel på olika sätt att argumentera samt några skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.

M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar

Handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar

Undervisningen ska behandla aktuella och samhällsreliga etiska frågor, såsom ekosocial bildning, delaktighet och påverkan i grupper och i samhället och hur religioner bidrar till att skapa fred i samhället och i världen. Innehållet ska betona etiken i den aktuella religionen och i andra religioner och livsåskådningar samt FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om etik och människorättsetik	Eleven känner till och kan nämna centrala etiska begrepp. Eleven kan nämna de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter och redogöra för det centrala innehållet i dem. Eleven känner till etiska principer i den religion som studeras och i andra religioner och livsåskådningar.

M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val

Handleda eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val

Innehållet ska väljas med beaktande av religiösa och livsåskådningsrelaterade frågor betydelse för att växa som människa.

Innehållet behandlar etiska och moraliska frågor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva och bedöma religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.

M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem

Uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem.

Innehållet ger eleven möjlighet för egna reflektioner samt diskussion.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven reflekterar över mänskliga livsfrågor och kan redogöra för aktuella etiska frågor.

M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil

Inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil.

Innehållet ger eleven möjlighet till reflektion och diskussion som sedan påverkar val och välbefinnande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven reflekterar över de etiska aspekterna i sina val och kan berätta hur de påverkar det egna och andras välbefinnande och en hållbar framtid.

M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Ortodox tro

Lärokursens uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska man i undervisningen i religion utforska den religion som studeras som ett kulturellt och samhällsligt fenomen. Kunskapen om den aktuella religionens rötter, ursprung, lära och normer samt inflytande i världen fördjupas och berikas.

I undervisningen utforskas både de stora religiösa traditionerna i världen och irreligiositet. Religionernas samhällsliga och politiska inflytande och religionsfrihet behandlas. Eleven lär sig känna igen och analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur.

I undervisningen behandlas de centrala etiska begreppen och de etiska principerna inom den religion som studeras. I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar. Mänskliga livsfrågor och aktuella etiska problem tas upp. Religionsundervisningen ska erbjuda eleverna resurser för deras fortsatta utveckling.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 7-9

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Religion och livsåskådningskunskap årskurserna 7-9

I årskurserna 7-9 ska man i undervisningen i religion utforska den religion som studeras som ett kulturellt och samhällsligt fenomen. Kunskapen om den aktuella religionens rötter, ursprung, lära och normer samt inflytande i världen fördjupas och berikas.

I undervisningen utforskas både de stora religiösa traditionerna i världen och irreligiositet. Religionernas samhälleliga och politiska inflytande och religionsfrihet behandlas. Eleverna lär sig känna igen och analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur.

I undervisningen behandlas de centrala etiska begreppen och de etiska principerna inom den religion som studeras. I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar. Mänskliga livsfrågor och aktuella etiska problem tas upp. Religionsundervisningen ska erbjuda eleverna resurser för deras fortsatta utveckling.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Centralt innehåll i undervisningen är den kristna kyrkans uppkomst och utveckling ur den ortodoxa kyrkans perspektiv. Man studerar kyrkans utbredning, missionsarbete och kristendomens ankomst till Finland från öster och väster. Man behandlar klosterväsendets roll i att utveckla och bevara kyrkans lära och den bysantiska tidens inverkan på kyrkans administrativa utveckling och kyrkokonsten. Utvecklingen av kyrkans lära behandlas. Man studerar Bibeln, dess uppkomst, innehåll och användning i kyrkans verksamhet. Viktigt innehåll i undervisningen är trosbekännelsen, gudstjänsterna, mysterierna, kyrkokonsten och kyrkomusiken samt kyrkoåret som uttryck för den ortodoxa läran och central ortodox terminologi i anslutning till dessa. Man bekantar sig med den ortodoxa kyrkans verksamhet i Finland. Man stiftar bekantskap med ortodox litteratur, musik och konst.

I2 Religionernas värld

I undervisningen behandlas andlighet som ett kännetecken för det mänskliga livet, forntida religioner i Finland och i Norden, andlighet i dag och irreligiositet som livsåskådning. Man bekantar sig med den kristna kyrkans utbredning, med den katolska och lutherska kyrkan och de vanligaste kristna kyrkorna och samfunden. Centralt innehåll är de stora världsreligionerna, deras seder och bruk och särdrag, religioner som uppstått i modern tid samt likheter och skillnader mellan religioner i förhållande till varandra och till den ortodoxa läran. Man behandlar de ortodoxa patriarkaten och andra ortodoxa eller närliggande kyrkor. I undervisningen behandlas den ortodoxa kulturens och lärans synlighet och inflytande i Finland och i länder med ortodox majoritet, både ur individuellt och samhälleligt perspektiv samt aktuell kunskap om religioner och bedömning av den. Ekumenik och dialog mellan religioner behandlas.

I3 Ett gott liv

Centralt innehåll i undervisningen är allmänna etiska principer och utgångspunkter. Man bekantar sig med allmänna drag i kristen etik och etiska principer i andra religioner. Man studerar den människosyn som ligger till grund för den ortodoxa etiken samt kyrkans lära och Bibelns berättelser. Man bekantar sig med kyrkliga förrättningar och fasta som stöd för ett gott liv. Man reflekterar över frågor som gäller det egna livet, delaktighet i samhället, miljö och natur samt globalt ansvar. Man diskuterar aktuella etiska frågor i samhällsdebatten och medierna. Man reflekterar över betydelsen av att vara medveten om, tillämpa och förstå etiska värden för att växa som människa och för den egna vardagen. Viktigt innehåll är FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, FN:s konvention om barnets rättigheter och människorättsetik.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K1
M2	I1	K2
M3	I2	K2, K3, K6
M4	I1, I2, I3	K2, K4, K6
M5	I1, I3	K1, K2, K4, K5, K7
M6	I3	K2, K7
M8	I1, I2, I3	K7
M9	I2, I3	K1, K2
M10	I1, I2, I3	K6

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen och kan nämna religiösa inslag i den omgivande kulturen.

M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva hur den aktuella religionen har uppkommit och vilket inflytande den haft. Eleven känner till religionens grundpelare och kan nämna de viktigaste källorna.

M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven har grundläggande kunskaper om världens stora religioner och om irreligiositet. Eleven kan beskriva mångfalden i religionerna och livsåskådningarna.

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan nämna olika seder och symboler i religiösa traditioner. Eleven kan ge exempel på religiösa teman i medier, inom konst och populärkultur.

M5 vägleda eleven att iakttä och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen och kan ge exempel på olika sätt att argumentera samt några skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.

M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om etik och människorättsetik	Eleven känner till och kan nämna centrala etiska begrepp. Eleven kan nämna de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter och redogöra för det centrala innehållet i dem. Eleven känner till etiska principer i den religion som studeras och i andra religioner och livsåskådningar.

M8 uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven reflekterar över mänskliga livsfrågor och kan redogöra för aktuella etiska frågor.

M9 inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven reflekterar över de etiska aspekterna i sina val och kan berätta hur de påverkar det egna och andras välbefinnande och en hållbar framtid.

M10 sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Centralt innehåll i undervisningen är den kristna kyrkans uppkomst och utveckling ur den ortodoxa kyrkans perspektiv. Man studerar kyrkans utbredning, missionsarbete och kristendomens ankomst till Finland från öster och väster. Man behandlar klosterväsendets roll i att utveckla och bevara kyrkans lära och den bysantiska tidens inverkan på kyrkans administrativa utveckling och kyrkokonsten. Utvecklingen av kyrkans lära behandlas. Man studerar Bibeln, dess uppkomst, innehåll och användning i kyrkans verksamhet. Viktigt innehåll i undervisningen är trosbekännelsen, gudstjänsterna, mysterierna, kyrkokonsten och kyrkomusiken samt kyrkoåret som uttryck för den ortodoxa läran och central ortodox terminologi i anslutning till dessa. Man bekantar sig med den ortodoxa kyrkans verksamhet i Finland. Man stiftar bekantskap med ortodox litteratur, musik och konst.

I2 Religionernas värld

I undervisningen behandlas andlighet som ett kännetecken för det mänskliga livet, forntida religioner i Finland och i Norden, andlighet i dag och irreligiositet som livsåskådning. Man bekantar sig med den kristna kyrkans utbredning, med den katolska och lutherska kyrkan och de vanligaste kristna kyrkorna och samfunden. Centralt innehåll är de stora världsreligionerna, deras seder och bruk och särdrag, religioner som uppstått i modern tid samt likheter och skillnader mellan religioner i förhållande till varandra och till den ortodoxa läran. Man behandlar de ortodoxa patriarkaten och andra ortodoxa eller närliggande kyrkor. I undervisningen behandlas den ortodoxa kulturens och lärans synlighet och inflytande i Finland och i länder med ortodox majoritet, både ur individuellt och samhälleligt perspektiv samt aktuell kunskap om religioner och bedömning av den. Ekumenik och dialog mellan religioner behandlas.

I3 Ett gott liv

Centralt innehåll i undervisningen är allmänna etiska principer och utgångspunkter. Man bekantar sig med allmänna drag i kristen etik och etiska principer i andra religioner. Man studerar den människosyn som ligger till grund för den ortodoxa etiken samt kyrkans lära och Bibelns berättelser. Man bekantar sig med kyrkliga förrättningar och fasta som stöd för ett gott liv. Man

reflekterar över frågor som gäller det egna livet, delaktighet i samhället, miljö och natur samt globalt ansvar. Man diskuterar aktuella etiska frågor i samhällsdebatten och medierna. Man reflekterar över betydelsen av att vara medveten om, tillämpa och förstå etiska värden för att växa som människa och för den egna vardagen. Viktigt innehåll är FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, FN:s konvention om barnets rättigheter och människorättsetik.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K1
M2	I1	K2
M3	I2	K2, K3, K6
M4	I1, I2, I3	K2, K4, K6
M5	I1, I3	K1, K2, K4, K5, K7
M7	I1, I3	K5, K6

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen och kan nämna religiösa inslag i den omgivande kulturen.

M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva hur den aktuella religionen har uppkommit och vilket inflytande den haft. Eleven känner till religionens grundpelare och kan nämna de viktigaste källorna.

M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven har grundläggande kunskaper om världens stora religioner och om irreligiositet. Eleven kan beskriva mångfalden i religionerna och livsåskådningarna.

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan nämna olika seder och symboler i religiösa traditioner. Eleven kan ge exempel på religiösa teman i medier, inom konst och populärkultur.

M5 vägleda eleven att iakttä och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen och kan ge exempel på olika sätt att argumentera samt några skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.

M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva och bedöma religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Förhållandet till den egna religionen

Centralt innehåll i undervisningen är den kristna kyrkans uppkomst och utveckling ur den ortodoxa kyrkans perspektiv. Man studerar kyrkans utbredning, missionsarbete och kristendomens ankomst till Finland från öster och väster. Man behandlar klosterväsendets roll i att utveckla och bevara kyrkans lära och den bysantiska tidens inverkan på kyrkans administrativa utveckling och kyrkokonsten. Utvecklingen av kyrkans lära behandlas. Man studerar Bibeln, dess uppkomst, innehåll och användning i kyrkans verksamhet. Viktigt innehåll i undervisningen är trosbekännelsen, gudstjänsterna, mysterierna, kyrkokonsten och kyrkomusiken samt kyrkoåret som uttryck för den ortodoxa läran och central ortodox terminologi i anslutning till dessa. Man bekantar sig med den ortodoxa kyrkans verksamhet i Finland. Man stiftar bekantskap med ortodox litteratur, musik och konst.

I2 Religionernas värld

I undervisningen behandlas andlighet som ett kännetecken för det mänskliga livet, forntida religioner i Finland och i Norden, andlighet i dag och irreligiositet som livsåskådning. Man bekantar sig med den kristna kyrkans utbredning, med den katolska och lutherska kyrkan och de vanligaste kristna kyrkorna och samfunden. Centralt innehåll är de stora världsreligionerna, deras seder och bruk och särdrag, religioner som uppstått i modern tid samt likheter och skillnader mellan religioner i förhållande till varandra och till den ortodoxa läran. Man behandlar de ortodoxa patriarkaten och andra ortodoxa eller närliggande kyrkor. I undervisningen behandlas den ortodoxa kulturens och lärans synlighet och inflytande i Finland och i länder med ortodox majoritet, både ur individuellt och samhälleligt perspektiv samt aktuell kunskap om religioner och bedömning av den. Ekumenik och dialog mellan religioner behandlas.

I3 Ett gott liv

Centralt innehåll i undervisningen är allmänna etiska principer och utgångspunkter. Man bekantar sig med allmänna drag i kristen etik och etiska principer i andra religioner. Man studerar den människosyn som ligger till grund för den ortodoxa etiken samt kyrkans lära och Bibelns berättelser. Man bekantar sig med kyrkliga förrättningar och fasta som stöd för ett gott liv. Man reflekterar över frågor som gäller det egna livet, delaktighet i samhället, miljö och natur samt globalt ansvar. Man diskuterar aktuella etiska frågor i samhällsdebatten och medierna. Man reflekterar över betydelsen av att vara medveten om, tillämpa och förstå etiska värden för att växa som människa och för den egna vardagen. Viktigt innehåll är FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, FN:s konvention om barnets rättigheter och människorättsetik.

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 9:

- Etiska grundbegrepp och förståelsen av dem.
- FN:s deklaration om mänskliga rättigheter
- Livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället: globalt ansvar, miljö och djur ur etiskt perspektiv
- Etiska frågor med aktuella exempel från media
- Etiska aspekter av egna val och hur de påverkar det egna samt andras välbefinnande

Följande undervisas differentierat för evangelisk-luthersk tro samt ortodox tro:

- Etiska normer inom kristendomen och andra religioner
- Förhållandet mellan Bibeln och etik.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K1
M2	I1	K2
M3	I2	K2, K3, K6
M4	I1, I2, I3	K2, K4, K6
M5	I1, I3	K1, K2, K4, K5, K7
M7	I1, I3	K5, K6

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner igen och kan nämna religiösa inslag i den omgivande kulturen.

M2 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera religiös information	Eleven kan beskriva hur den aktuella religionen har uppkommit och vilket inflytande den haft. Eleven känner till religionens grundpelare och kan nämna de viktigaste källorna.

M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om världsreligionerna och olika livsåskådningar	Eleven har grundläggande kunskaper om världens stora religioner och om irreligiositet. Eleven kan beskriva mångfalden i religionerna och livsåskådningarna.

M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven kan nämna olika seder och symboler i religiösa traditioner. Eleven kan ge exempel på religiösa teman i medier, inom konst och populärkultur.

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 9:

- Etiska grundbegrepp och förståelsen av dem.
- FN:s deklaration om mänskliga rättigheter

- Livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället: globalt ansvar, miljö och djur ur etiskt perspektiv
- Etiska frågor med aktuella exempel från media
- Etiska aspekter av egna val och hur de påverkar det egna samt andras välbefinnande

Följande undervisas differentierat för evangelisk-luthersk tro samt ortodox tro:

- Etiska normer inom kristendomen och andra religioner
- Förhållandet mellan Bibeln och etik.

M5 vägleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven känner igen och kan ge exempel på olika sätt att argumentera samt några skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk.

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 9:

- Etiska grundbegrepp och förståelsen av dem.
- FN:s deklaration om mänskliga rättigheter
- Livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället: globalt ansvar, miljö och djur ur etiskt perspektiv
- Etiska frågor med aktuella exempel från media
- Etiska aspekter av egna val och hur de påverkar det egna samt andras välbefinnande

Följande undervisas differentierat för evangelisk-luthersk tro samt ortodox tro:

- Etiska normer inom kristendomen och andra religioner
- Förhållandet mellan Bibeln och etik.

M7 hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religioners och livsåskådningars globala betydelse	Eleven kan beskriva och bedöma religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.

Följande innehåll kan undervisas gemensamt med evangelisk-luthersk tro, livsåskådningskunskap samt ortodox tro i årskurs 9:

- Etiska grundbegrepp och förståelsen av dem.
- FN:s deklaration om mänskliga rättigheter
- Livsfrågor och frågor i anslutning till det finländska samhället: globalt ansvar, miljö och djur ur etiskt perspektiv
- Etiska frågor med aktuella exempel från media

- Etiska aspekter av egna val och hur de påverkar det egna samt andras välbefinnande

Följande undervisas differentierat för evangelisk-luthersk tro samt ortodox tro:

- Etiska normer inom kristendomen och andra religioner
- Förhållandet mellan Bibeln och etik.

Islam

Lärokursens uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska man i undervisningen i religion utforska den religion som studeras som ett kulturellt och samhällsligt fenomen. Kunskapen om den aktuella religionens rötter, ursprung, lära och normer samt inflytande i världen fördjupas och berikas.

I undervisningen utforskas både de stora religiösa traditionerna i världen och irreligiositet. Religionernas samhällsliga och politiska inflytande och religionsfrihet behandlas. Eleverna lär sig känna igen och analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur.

I undervisningen behandlas de centrala etiska begreppen och de etiska principerna inom den religion som studeras. I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar. Mänskliga livsfrågor och aktuella etiska problem tas upp. Religionsundervisningen ska erbjuda eleverna resurser för deras fortsatta utveckling.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 7-9

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Judendomen

Lärokursens uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska man i undervisningen i religion utforska den religion som studeras som ett kulturellt och samhällsligt fenomen. Kunskapen om den aktuella religionens rötter, ursprung, lära och normer samt inflytande i världen fördjupas och berikas.

I undervisningen utforskas både de stora religiösa traditionerna i världen och irreligiositet. Religionernas samhällsliga och politiska inflytande och religionsfrihet behandlas. Eleverna lär sig känna igen och analysera religiösa teman i vetenskap, medier, konst och populärkultur.

I undervisningen behandlas de centrala etiska begreppen och de etiska principerna inom den religion som studeras. I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar. Mänskliga livsfrågor och aktuella etiska problem tas upp. Religionsundervisningen ska erbjuda eleverna resurser för deras fortsatta utveckling.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 7-9

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionssamfund som undervisning i den egna

religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnets enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesheskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

15.6.5. Lysande textilslöjd

Syftet med det valfria ämnet

Lysande textilslöjd (vTL) är ett valfritt ämne i åk 7 och består av 2 årsveckotimmar.

Innehåll:

I tillvalet kommer du att fritt få skapa olika produkter utgående från olika teman, vara kreativ och samtidigt chillar när du jobbar, lära dig en massa nytt och testa på olika material och tekniker samt göra enkla kopplingar med ledlampor och ledande sytråd.

Mål:

- M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt
- M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande
- M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga
- M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen
- M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet
- M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8:

- Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.
- Eleven ställer upp mål för sitt arbete, arbetar processinriktat och utvärderar realistiskt sitt lärande under slöjdprocessen.
- Eleven kan använda centrala slöjdbegrepp, kan uttrycka sina idéer klart och genomföra sina idéer planenligt och med hänsyn till estetik och funktionalitet.
- Eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.
- Eleven kan med hjälp av exempel beskriva slöjdfärdigheternas betydelse i vardagen, samhället och arbetslivet.
- Eleven kan redogöra för hur slöjd stödjer en hållbar livsstil och kan göra hållbara val i sitt arbete.

15.6.6. Hälsokunskap

Läroämnets uppdrag

Hälsokunskap är ett läroämne som bygger på kunskap från flera vetenskapsgrenar. Undervisningen i hälsokunskap har som uppdrag att ge eleverna mångsidig kunskap om hälsa. Utgångspunkt är respekt för livet och ett värdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna. I undervisningen granskas företeelser med anknytning till hälsa, välbefinnande och trygghet på ett för åldersgruppen lämpligt sätt med hjälp av olika delområden. Sådana delområden är kunskaper, färdigheter, självkännedom, kritiskt tänkande och etiskt ansvar när det gäller hälsa.

Undervisningen ska ta hänsyn till att hälsorelaterade företeelser omfattar olika dimensioner och plan: fysiska, psykiska och sociala faktorer som stödjer och tär på hälsan samt sambandet och orsakssammanhangen mellan dem. Hälsan granskas under olika livsskeden, på individ-, familje-, grupp- och samhällsnivå och i tillämpliga delar även globalt. Granskningen av hälsorelaterade frågor breddas och fördjupas i takt med att eleverna utvecklas och livsmiljön expanderar. Det är viktigt att eleverna lär sig se hälsan som en resurs i vardagen, i livsmiljön och i samhället. Undervisningen ska stödja eleverna att självständigt och tillsammans med andra söka, bygga, bedöma och använda kunskap. Dessutom ska eleverna stödjas i att utveckla sina färdigheter gällande säkerhet och trygghet, sin sociala kompetens och sin förmåga att känna igen och reglera sina känslor.

Med hjälp av sina kunskaper och färdigheter i hälsokunskap kan eleverna förstå bredden av begreppet hälsa och få beredskap att göra ändamålsenliga och motiverade val och beslut angående hälsa. Hälsokunskap ökar förmågan att känna igen och påverka faktorer som ger eleverna möjlighet att värdesätta, upprätthålla och främja den egna hälsan och omgivningens hälsa. I undervisningen ska man utnyttja olika möjligheter att observera och undersöka företeelser som anknyter till hälsa och trygghet i den egna livs- och lärmiljön, att samarbeta med andra läroämnen samt att öva och tillämpa sina kunskaper i praktiken.

I årskurserna 1–6 undervisas hälsokunskap som en del av omgivningsläran. I årskurserna 7–9 fördjupas och breddas de teman som behandlats i de lägre klasserna i enlighet med elevernas ålder. Målet är att använda allt exaktare ämnesspecifika begrepp i undervisningen och att stärka elevernas självkännedom samt förmåga att tänka kritiskt och etiskt i enlighet med åldern. I undervisningen i de olika årskurserna ska man beakta att undervisningsstoffet och de kunskaper och färdigheter som hör samman med det ska vara relevanta med tanke på elevernas ålder och utvecklingsstadium.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i hälsokunskap i årskurs 7–9

Genom lärande som utnyttjar olika arbetssätt, behandlar vardagliga hälsofenomen och beaktar aktuella ämnen läggs grunden för utvecklingen av lärandet och förmågan att tillämpa sina kunskaper, tänka kritiskt och att lära sig.

Genom ett fenomenbaserat arbetssätt uppmuntras eleverna att lyfta fram sina egna kunskaper och erfarenheter, att ställa frågor och söka svar, att strukturera kunskap, dra slutsatser och motivera dem. Eleverna handleds att bedöma relevansen av olika faktorer och att uppfatta större helheter. Aktivt, målinriktat och reflekterande arbete utvecklar både de etiska, emotionella och sociala färdigheterna samt tanke- och samarbetsförmågan.

Lärmiljöerna i hälsokunskap består förutom av en mångsidig fysisk miljö också av sociala situationer och sammanhang och digitala miljöer. Lärmiljöerna och arbetssätten ska väljas så att de ger eleverna möjlighet att bygga kunskap självständigt eller i grupp, genom aktiviteter eller upplevelser, med hjälp av drama eller berättelser samt genom att undersöka hälsorelaterade fenomen i så naturliga situationer och miljöer som möjligt.

Att aktivt observera den egna lärmiljön, att vara med och välja lärmiljöer och arbetssätt samt att delta i att främja hälsa och säkerhet ur ett resursperspektiv erbjuds eleverna möjligheter att öva och tillämpa sin hälsokunskap i skolan. Samtidigt stödjer man samhörigheten, det gemensamma välbefinnandet och delaktigheten i den egna undervisningsgruppen och i hela skolan.

Genom lärande som utnyttjar olika arbetssätt, behandlar vardagliga hälsofenomen och beaktar aktuella ämnen läggs grunden för utvecklingen av lärandet och förmågan att tillämpa sina kunskaper, tänka kritiskt och att lära sig.

Genom ett fenomenbaserat arbetssätt uppmuntras eleverna att lyfta fram sina egna kunskaper och erfarenheter, att ställa frågor och söka svar, att strukturera kunskap, dra slutsatser och motivera dem. Eleverna handleds att bedöma relevansen av olika faktorer och att uppfatta större helheter. Aktivt, målinriktat och reflekterande arbete utvecklar både de etiska, emotionella och sociala färdigheterna samt tanke- och samarbetsförmågan.

Lärmiljöerna i hälsokunskap består förutom av en mångsidig fysisk miljö också av sociala situationer och sammanhang och digitala miljöer. Lärmiljöerna och arbetssätten ska väljas så att de ger eleverna möjlighet att bygga kunskap självständigt eller i grupp, genom aktiviteter eller upplevelser, med hjälp av drama eller berättelser samt genom att undersöka hälsorelaterade fenomen i så naturliga situationer och miljöer som möjligt.

Att aktivt observera den egna lärmiljön, att vara med och välja lärmiljöer och arbetssätt samt att delta i att främja hälsa och säkerhet ur ett resursperspektiv erbjuds eleverna möjligheter att öva och tillämpa sin hälsokunskap i skolan. Samtidigt stödjer man samhörigheten, det gemensamma välbefinnandet och delaktigheten i den egna undervisningsgruppen och i hela skolan.

Handledning, differentiering och stöd i hälsokunskap i årskurs 7–9

Flera teman inom hälsokunskap tangerar elevernas utvecklingsskede, individuella erfarenheter och livssituation. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas specialbehov som anknyter till elevernas utveckling, livssituation och kultur. Eleverna ska vägledas att förstå och respektera individens rätt till integritet och sekretess i frågor som gäller den egna hälsan och sjukdomar.

Undervisningen ska planeras så att den möjliggör samarbete mellan olika läroämnen, skolhälsovården och övrig elevvård och erbjuder möjligheter att öva och tillämpa olika delområden av hälsokunskapen som en del av den gemensamma elevvården och skolans verksamhetskultur. Genom samarbetet säkrar man också det individuella stöd eleven behöver för lärandet och i frågor som anknyter till hans livssituation.

Flera teman inom hälsokunskap tangerar elevernas utvecklingsskede, individuella erfarenheter och livssituation. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas specialbehov som anknyter till elevernas utveckling, livssituation och kultur. Eleverna ska vägledas att förstå och respektera individens rätt till integritet och sekretess i frågor som gäller den egna hälsan och sjukdomar.

Undervisningen ska planeras så att den möjliggör samarbete mellan olika läroämnen, skolhälsovården och övrig elevvård och erbjuder möjligheter att öva och tillämpa olika delområden av hälsokunskapen som en del av den gemensamma elevvården och skolans verksamhetskultur. Genom samarbetet säkrar man också det individuella stöd eleven behöver för lärandet och i frågor som anknyter till hans livssituation.

Bedömning av elevens lärande i hälsokunskap i årskurs 7–9

Föremål för bedömningen i hälsokunskap är de olika delområdena inom hälsokunskap. Syftet med bedömningen och responsen är att stödja lärandet och sporra eleverna att utveckla sina kunskaper i hälsokunskap och att tillämpa dem i vardagen. Eleverna ska ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt, i olika skeden av undervisningen och med hänsyn till delområdets karaktär. Som stöd för lärandet används även självbedömning och

kamratbedömning. I hälsokunskap är det särskilt viktigt att komma ihåg att elevens värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala kompetens, temperament eller övriga personliga egenskaper inte är föremål för bedömningen. I målen som anknyter till etiskt tänkande och självkännedom beaktar man hur eleven begrundar och motiverar det aktuella temat ur ett hälsoperspektiv genom att utnyttja begrepp och olika källor inom området.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i hälsokunskap när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i hälsokunskap. Hälsokunskapen utvecklas ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids för något mål, kan detta kompensera en svagare prestation för något annat mål.

Föremål för bedömningen i hälsokunskap är de olika delområdena inom hälsokunskap. Syftet med bedömningen och responsen är att stödja lärandet och sporra eleverna att utveckla sina kunskaper i hälsokunskap och att tillämpa dem i vardagen. Eleverna ska ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt, i olika skeden av undervisningen och med hänsyn till delområdets karaktär. Som stöd för lärandet används även självbedömning och kamratbedömning. I hälsokunskap är det särskilt viktigt att komma ihåg att elevens värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala kompetens, temperament eller övriga personliga egenskaper inte är föremål för bedömningen. I målen som anknyter till etiskt tänkande och självkännedom beaktar man hur eleven begrundar och motiverar det aktuella temat ur ett hälsoperspektiv genom att utnyttja begrepp och olika källor inom området.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i hälsokunskap när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i hälsokunskap. Hälsokunskapen utvecklas ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids för något mål, kan detta kompensera en svagare prestation för något annat mål.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Växande och utveckling som stödjer hälsan

I innehållet betonas vikten av att se de olika delarna av hälsa som en helhet för att främja hälsan och förebygga sjukdomar. I undervisningen behandlas människans levnadslopp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet. Innehållet ska ta upp identitet, självbild och självkännedom, sexuell utveckling, betydelsen av omsorg, familj och närstående, psykiskt välmående, självkänsla och säkerhetskunskap. I innehåll som anknyter till emotionella och kommunikativa färdigheter ska man fokusera på förmågan att kommunicera i olika situationer samt förmågan att uttrycka och reglera sina känslor. Eleven ska också få lära sig hantera konflikter, problemsituationer, stress och kriser på ett konstruktivt sätt.

I2 Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar

Innehållet väljs i syfte att fördjupa kunskapen om och förståelsen för resurser som stödjer hälsan och faktorer som förebygger sjukdomar. I samband med vanor som påverkar hälsan behandlas vardagsrytm, sömn, kost och motion. Eleverna får kunskap om sexualitet, olika områden av sexuell hälsa och olika variationer av sexuell utveckling. Som hälsofrämjande resurser granskas psykisk hälsa, miljöer och samfund som stödjer välbefinnandet samt meningsfulla fritidsaktiviteter.

Dessutom behandlas säkerhetskunskap, kunskaper i första hjälpen, egenvård och hur man söker stöd och hjälp. Vid valet av innehåll ska också aktuella hälsofenomen beaktas och tillförlitligheten i hälsorelaterad information granskas.

Stillasittande, en passiv livsstil, närings- och sömnproblem, mobbning och stress lyfts fram som riskfaktorer som påverkar hälsan. I innehållet beaktas psykiskt illamående hos unga samt beroendeframkallande medel, rusmedel och att förebygga användningen av dem. Vid valet av innehåll som gäller förebyggandet av sjukdomar beaktas vanliga och aktuella infektions- och folksjukdomar samt olycksfall.

I3 Hälsa, samfund, samhälle och kultur

I innehållet betonas studie-, arbets- och funktionsförmåga i ungdomen. Hållbar livsstil granskas med avseende på social hållbarhet och ansvarsfull konsumtion. I samband med hälsoeffekter i livsmiljön betonas centrala metoder för att främja hälsa och förebygga sjukdomar, hälsotjänster, medborgaraktivitet och hälsorisker i omgivningen.

Informationskällor, olika marknadsförings- och påverkningsmetoder granskas särskilt med tanke på informationens pålitlighet och hälsoeffekter. Vid valet av innehåll som gäller främjande av hälsa beaktas kulturens hälsofrämjande effekt och kulturell lyhördhet, en hållbar livsstil, medborgarnas jämlikhet och delaktighet samt respekt för mänskliga rättigheter. Innehållet behandlas ur olika perspektiv, såsom barndom och barnets rättigheter, ålderdom, handikapp eller kronisk sjukdom.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K7
M2	I1	K2, K3, K4, K7
M3	I1	K1, K3, K4, K6
M4	I1, I3	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M10	I1, I2	K1, K3, K6
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K7
M12	I3	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa och att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv

Eleven får kännedom om de olika delområdena inom hälsa och ska sedan kunna beskriva dessa samt sambandet mellan dem med konkreta exempel. Eleven ska förstå att det finns många sätt att se på begreppet hälsa och att den kan ha olika betydelser i olika livsskeden och -situationer. Eleven ska ha kunskap om hälsofrämjande metoder och kunna ge exempel på dessa. Eleven ska kunna redogöra för människans levnadslopp med fokus på ungdomstiden och kunna beskriva betydelsen av hälsa, växande och och utveckling som resurser i livet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Elevens uppfattning om hälsa	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sambandet mellan dem samt ge exempel på vad som avses med att främja hälsa. Eleven kan redogöra för olika livsskeden, i synnerhet utvecklingen under ungdomen och med hjälp av exempel beskriva betydelsen av hälsa, växande och utveckling som resurser i livet.

M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer

Eleven får information om och ska sedan kunna namnge känslor och förstå/analysera vilka effekter det emotionella har på beteendet samt hur man kan reglera det. Eleven får kännedom om olika metoder och uppmuntras till att själv hitta på olika lösningar för hur man kan göra när livets prövningar (såsom faro-, stress- och krissituationer samt mobbningssituationer) kommer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera sina emotionella och sociala färdigheter och sitt beteende	Eleven kan namnge många känslor och ge exempel på sambandet mellan känslor och beteende och hur man kontrollerar sitt beteende. Eleven kan hitta på lösningar för att reda ut konfliktsituationer samt redogöra för olika sätt att hantera stress och kriser.

M3 handleda eleven att utveckla sin självkännedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna

Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser gällande hälsans olika delområden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

M4 vägleda eleven att mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i sociala situationer

Eleven får kunskap om faktorer som anknyter till den individuella utvecklingen och hälsan och ska sedan kunna bedöma betydelsen av det sociala för välbefinnandet och hälsan. Eleven kan nämna och beskriva enklare etiska frågor och situationer som anknyter till samspel och sociala situationer och tränas i att komma med ansvarsfulla lösningar till dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen och att agera hälsosamt i sociala situationer	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för faktorer som anknyter till den individuella utvecklingen och hälsan samt bedöma betydelsen av sociala relationer och socialt stöd för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan nämna och beskriva etiska frågor och situationer som anknyter till samspel och sociala situationer och komma med ansvarsfulla lösningar till dem.

M10 vägleda eleven att lägga grunden för den egnastudie-, funktions- och arbetsförmågan och för att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt

Eleven tränas i att utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmåga. Eleverna kan beskriva och vet hur man uppsöker närliggande hälsotjänster.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Eleven kan utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva hur man uppsöker den egna skolans och kommunens hälsotjänster och ger flera exempel på hur de kan utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt i olika sammanhang.

M11 vägleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen och den närmaste omgivningen, att förstå deras betydelse för en själv samt att skapa sig en bild av på vilket sätt hen lär sig bäst

Eleven lär sig reflektera kring hur familjen, den närmaste omgivningen, andra sociala samfund och medierna påverkar uppfattningarna om hälsa. Eleven får kännedom om vilka faktorer som främjar det egna lärandet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande	Eleven kan med hjälp av exempel reflektera kring hur familjen, den närmaste omgivningen, andra sociala samfund och medierna påverkar uppfattningarna om hälsa. Eleven kan med hjälp av exempel ange vilka faktorer som främjar det egna lärandet.

M12 stödjade elevens förmåga att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen

Eleven övar att bedöma tillförlitligheten och relevansen i olika typer av hälsorelaterad information samt motivera uppfattningar om hälsa och säkerhet. Eleven tränar att beskriva konsekvenserna av livsstilar för andra och för miljöns hälsa samt ger exempel på metoder och sätt att påverka hälsan i den närmaste omgivningen. Individens rättigheter, ansvar och möjligheter betonas i detta sammanhang.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma hälsorelaterad information samt kännedom om metoder och sätt som påverkar hälsa och trygghet	Eleven kan bedöma tillförlitligheten och relevansen i olika typer av hälsorelaterad information samt motivera uppfattningar om hälsa och säkerhet. Eleven kan beskriva konsekvenserna av livsstilar för andra och för miljöns hälsa samt ge exempel på metoder och sätt att påverka hälsan i den närmaste omgivningen.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Växande och utveckling som stödjer hälsan

I innehållet betonas vikten av att se de olika delarna av hälsa som en helhet för att främja hälsan och förebygga sjukdomar. I undervisningen behandlas människans levnadslopp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet. Innehållet ska ta upp identitet, självbild och självkännedom, sexuell utveckling, betydelsen av omsorg, familj och närstående, psykiskt välmående, självkänsla och säkerhetskunskap. I innehåll som anknyter till emotionella och kommunikativa färdigheter ska man fokusera på förmågan att kommunicera i olika situationer samt förmågan att uttrycka och reglera sina känslor. Eleven ska också få lära sig hantera konflikter, problemsituationer, stress och kriser på ett konstruktivt sätt.

I2 Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar

Innehållet väljs i syfte att fördjupa kunskapen om och förståelsen för resurser som stödjer hälsan och faktorer som förebygger sjukdomar. I samband med vanor som påverkar hälsan behandlas vardagsrytm, sömn, kost och motion. Eleverna får kunskap om sexualitet, olika områden av sexuell hälsa och olika variationer av sexuell utveckling. Som hälsofrämjande resurser granskas psykisk hälsa, miljöer och samfund som stödjer välbefinnandet samt meningsfulla fritidsaktiviteter. Dessutom behandlas säkerhetskunskap, kunskaper i första hjälpen, egenvård och hur man söker stöd och hjälp. Vid valet av innehåll ska också aktuella hälsofenomen beaktas och tillförlitligheten i hälsorelaterad information granskas.

Stillasittande, en passiv livsstil, närings- och sömnproblem, mobbning och stress lyfts fram som riskfaktorer som påverkar hälsan. I innehållet beaktas psykiskt illamående hos unga samt beroendeframkallande medel, rusmedel och att förebygga användningen av dem. Vid valet av innehåll som gäller förebyggandet av sjukdomar beaktas vanliga och aktuella infektions- och folksjukdomar samt olycksfall.

I3 Hälsa, samfund, samhälle och kultur

I innehållet betonas studie-, arbets- och funktionsförmåga i ungdomen. Hållbar livsstil granskas med avseende på social hållbarhet och ansvarsfull konsumtion. I samband med hälsoeffekter i livsmiljön betonas centrala metoder för att främja hälsa och förebygga sjukdomar, hälsojourer, medborgaraktivitet och hälsorisker i omgivningen.

Informationskällor, olika marknadsförings- och påverkningsmetoder granskas särskilt med tanke på informationens pålitlighet och hälsoeffekter. Vid valet av innehåll som gäller främjande av hälsa beaktas kulturens hälsofrämjande effekt och kulturell lyhördhet, en hållbar livsstil, medborgarnas jämlikhet och delaktighet samt respekt för mänskliga rättigheter. Innehållet behandlas ur olika perspektiv, såsom barndom och barnets rättigheter, ålderdom, handikapp eller kronisk sjukdom.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M3	I1	K1, K3, K4, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K4
M6	I2, I3	K2, K3, K5, K6, K7
M7	I1, I2	K2, K3, K4, K7
M10	I1, I2	K1, K3, K6

Mål för undervisningen

M3 handleda eleven att utveckla sin självkännet och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna

Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser gällande hälsans olika delområden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

M5 vägleda eleven att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa, faktorer och mekanismer som stärker och hotar hälsan samt stödja elevens förmåga att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt

Eleven känner till flera faktorer som stödjer respektive hotar hälsan samt kan i huvuddrag beskriva deras inbördes samband och orsakssammanhang. Eleven kan använda centrala begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom på ett korrekt sätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att känna igen faktorer som påverkar hälsan samt att använda begrepp som anknyter till hälsa	Eleven kan nämna flera faktorer som stödjer respektive hotar hälsan samt i huvuddrag beskriva deras inbördes samband och orsakssammanhang. Eleven kan använda centrala begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom på ett korrekt sätt.

M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar

Eleven söker pålitlig hälsorelaterad information i olika källor och tränas i att använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven vet hur man agerar ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa och situationer där hälsan är hotad.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Eleven kan söka pålitlig hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hens hälsa och trygghet.

M7 vägleda eleven att känna igen och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är relevanta för den egna hälsan

Eleven handleds att reflektera kring sina erfarenheter som berör hälsa. Detta är en del av självbedömningen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven ska handledas att reflektera kring sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M10 vägleda eleven att lägga grunden för den egnastudie-, funktions- och arbetsförmågan och för att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt

Eleverna tränas i att utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmåga. Eleverna ska känna till de närliggande hälsotjänsterna och hur man kan utnyttja dem på ett ändamålsenligt sätt i olika sammanhang.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Eleven kan utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva hur man uppsöker den egna skolans och kommunens hälsojourer och ger flera exempel på hur de kan utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt i olika sammanhang.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Växande och utveckling som stödjer hälsan

I innehållet betonas vikten av att se de olika delarna av hälsa som en helhet för att främja hälsan och förebygga sjukdomar. I undervisningen behandlas människans levnadslopp, växande och utveckling med avseende på särdrag, variation och det individuella perspektivet. Innehållet ska ta upp identitet, självbild och självkänedom, sexuell utveckling, betydelsen av omsorg, familj och närstående, psykiskt välmående, självkänsla och säkerhetskunskap. I innehåll som anknyter till emotionella och kommunikativa färdigheter ska man fokusera på förmågan att kommunicera i olika situationer samt förmågan att uttrycka och reglera sina känslor. Eleven ska också få lära sig hantera konflikter, problemsituationer, stress och kriser på ett konstruktivt sätt.

I2 Faktorer som stödjer och tär på hälsan och förebyggandet av sjukdomar

Innehållet väljs i syfte att fördjupa kunskapen om och förståelsen för resurser som stödjer hälsan och faktorer som förebygger sjukdomar. I samband med vanor som påverkar hälsan behandlas vardagsrytm, sömn, kost och motion. Eleven får kunskap om sexualitet, olika områden av sexuell hälsa och olika variationer av sexuell utveckling. Som hälsofrämjande resurser granskas psykisk hälsa, miljöer och samfund som stödjer välbefinnandet samt meningsfulla fritidsaktiviteter. Dessutom behandlas säkerhetskunskap, kunskaper i första hjälpen, egenvård och hur man söker stöd och hjälp. Vid valet av innehåll ska också aktuella hälsofenomen beaktas och tillförlitligheten i hälsorelaterad information granskas.

Stillasittande, en passiv livsstil, närings- och sömnproblem, mobbning och stress lyfts fram som riskfaktorer som påverkar hälsan. I innehållet beaktas psykiskt illamående hos unga samt beroendeframkallande medel, rusmedel och att förebygga användningen av dem. Vid valet av innehåll som gäller förebyggandet av sjukdomar beaktas vanliga och aktuella infektions- och folksjukdomar samt olycksfall.

I3 Hälsa, samfund, samhälle och kultur

I innehållet betonas studie-, arbets- och funktionsförmåga i ungdomen. Hållbar livsstil granskas med avseende på social hållbarhet och ansvarsfull konsumtion. I samband med hälsoeffekter i livsmiljön betonas centrala metoder för att främja hälsa och förebygga sjukdomar, hälsojourer, medborgaraktivitet och hälsorisker i omgivningen.

Informationskällor, olika marknadsförings- och påverkningssätt granskas särskilt med tanke på informationens pålitlighet och hälsoeffekter. Vid valet av innehåll som gäller främjande av hälsa beaktas kulturens hälsofrämjande effekt och kulturell lyhördhet, en hållbar livsstil, medborgarnas jämlikhet och delaktighet samt respekt för mänskliga rättigheter. Innehållet behandlas ur olika perspektiv, såsom barndom och barns rättigheter, ålderdom, handikapp eller kronisk sjukdom.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1	K2, K3, K4, K7
M3	I1	K1, K3, K4, K6
M4	I1, I3	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M6	I2, I3	K2, K3, K5, K6, K7
M8	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M9	I3	K2, K4, K5, K7
M10	I1, I2	K1, K3, K6

Mål för undervisningen

M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och sociala färdigheter samt förmågan att hantera olika konflikt- och krissituationer

Eleven fördjupar sina kunskaper inom det emotionella och sociala. Eleven lär sig och fördjupar sin kunskap om hur man kan hantera situationer som hotar välbefinnandet, t.ex. konflikter, stress och olika typer av kriser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera sina emotionella och sociala färdigheter och sitt beteende	Eleven kan namnge många känslor och ge exempel på sambandet mellan känslor och beteende och hur man kontrollerar sitt beteende. Eleven kan hitta på lösningar för att reda ut konfliktsituationer samt redogöra för olika sätt att hantera stress och kriser.

M3 handleda eleven att utveckla sin självkännedom och att ge akt på sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler och att identifiera och kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna

Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser gällande hälsans olika delområden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

M4 vägleda eleven att mångsidigt begrunda frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i sociala situationer

Eleven får ytterligare kännedom om faktorer som anknyter till den individuella utvecklingen och hälsan samt fördjupar bedömningen av betydelsen av det sociala för välbefinnandet och hälsan. Eleven kan nämna och beskriva också svårare etiska frågor och situationer som anknyter till samspel och sociala situationer och tränas i att komma med ansvarsfulla lösningar till dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen och att agera hälsosamt i sociala situationer	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för faktorer som anknyter till den individuella utvecklingen och hälsan samt bedöma betydelsen av sociala relationer och socialt stöd för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan nämna och beskriva etiska frågor och situationer som anknyter till samspel och sociala situationer och komma med ansvarsfulla lösningar till dem.

M6 stödja eleven att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar

Eleven fördjupar sin kunskap i att söka pålitlig hälsorelaterad information i olika källor och tränas i att använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven får kännedom om ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård, att söka hjälp och om situationer som hotar hens hälsa och trygghet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Eleven kan söka pålitlig hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hens hälsa och trygghet.

M8 vägleda eleven att identifiera och kritiskt granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem och att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information

Eleven fördjupar sin kunskap i vad som påverkar hälsan, vilka konsekvenser vanor har på hälsan och att bedöma tillförlitlighet och relevans i olika informationskällor. Eleven får ytterligare träning i att beskriva etiska frågor i anslutning till livsstil.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information	Eleven kan redogöra för faktorer som påverkar hälsovanorna och förklara hur hälsovanor uppstår. Eleven kan beskriva etiska frågor i anslutning till livsstil och med hjälp av exempel bedöma konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information utgående från flera faktorer som beskriver informationstillförlitligheten.

M9 vägleda eleven att förstå samhällets, omgivningens, kulturens och den digitala utvecklingens betydelse för hälsa och välfärd

Eleven handleds i att förstå såväl direkta som indirekta effekter som livsmiljön har på människans hälsa. Eleven tränar på att se samband mellan hälsa och samfund, kultur och medier samt informations- och kommunikationsteknik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå hur omgivningen påverkar hälsan	Eleven kan beskriva centrala direkta och indirekta effekter som livsmiljön har på hälsan samt redogöra för sambandet mellan hälsa och samfund, kultur och medier samt informations- och kommunikationsteknik.

M10 vägleda eleven att lägga grunden för den egnastudie-, funktions- och arbetsförmågan och för att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt

Eleverna fördjupar sitt kunnande i utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmåga. Eleverna får ytterligare information (t.ex. via studiebesök) om hälsotjänster och hur man kan utnyttja dem på ett ändamålsenligt sätt i olika sammanhang.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Eleven kan utarbeta planer för att främja studie-, funktions- och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva hur man uppsöker den egna skolans och kommunens hälsotjänster och ger flera exempel på hur de kan utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt i olika sammanhang.

15.6.7. Matematik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 är uppdraget i matematikundervisningen att stärka den matematiska allmänbildningen. Undervisningen ska fördjupa elevernas förståelse för matematiska begrepp och samband mellan dem. Undervisningen ska inspirera eleven att hitta och använda matematiken i sitt eget liv. Eleverna ska lära sig att lösa problem genom att formulera matematiska modeller för problemen. Matematikundervisningen ska sporra eleverna att arbeta målinriktat, noggrant, koncentrerat och långsiktigt. De ska uppmuntras att presentera sina lösningar och diskutera dem. Elevernas samarbetsförmåga ska utvecklas i undervisningen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 7-9

Undervisningen ska utgå från ämnen, fenomen och problem som intresserar eleverna. Konkretisering är fortfarande en viktig del av matematikundervisningen. Eleverna uppmuntras att använda figurer och hjälpmedel som stöd för tänkandet. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna matematiserar och löser problem individuellt och i grupp. Vid grupparbete arbetar var och en både för sitt eget och för gruppens bästa. Pedagogiska spel motiverar eleverna. Digitala verktyg, såsom kalkylprogram och dynamiska geometriprogram, används som hjälpmedel i undervisningen för att stödja lärandet, produktionen, kreativiteten och utvärderingen av arbetet.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 7-9

Varje elev ska ha möjlighet att få undervisning i det centrala innehållet för tidigare årskurser, om elevens kunskaper är bristfälliga. Utöver det ska eleverna ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Utvecklingen av kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt tillsammans med eleverna. Eleverna ska upplysas om vikten av att förstå innehållet. De ska få stöd för att gestalta större helheter och hitta samband. Vid differentiering beaktas elevernas kunskaper och de ska ges möjlighet att uppleva att de lyckas.

Undervisningen kan berikas genom att fördjupa det innehåll som behandlas gemensamt enligt elevernas intresse och kunskapsnivå. Skickliga elever ska stödjas med hjälp av alternativa arbetsformer, till exempel olika projekt och problembaserade undersökningsuppgifter inom matematiska områden som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 7–9

Med mångsidig bedömning och uppmuntrande respons stödjer man utvecklingen av det matematiska tänkandet och självförtroendet samtidigt som studiemotivationen stärks. Responsen stödjer elevens positiva självbild i matematiklärandet. Eleverna ska regelbundet informeras om sina framsteg och prestationer i relation till de uppställda målen i matematik. Bedömningen vägleder varje elev att utveckla sina kunskaper och sin förståelse i matematik. Dessutom utvecklas färdigheterna att arbeta långsiktigt. Responsen ska hjälpa eleverna att iaktta vilka kunskaper och färdigheter som borde utvecklas och hur.

Eleverna ska ha en aktiv roll i bedömningen. Genom självbedömning lär de sig att ställa upp mål för sitt lärande och iaktta sina framsteg i relation till målen. Eleverna ska också handledas att fästa vikt vid sina arbetssätt och sina attityder till matematikstudierna.

Eleverna ska ges möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Föremål för bedömning är elevens matematiska kunskaper och färdigheter och hur de tillämpas. I bedömningen fästs även vikt vid prestationssättet, hur eleverna motiverar sina lösningar, hur lösningarna är strukturerade och hur korrekta de är. I bedömningen beaktas därtill elevernas förmåga att använda hjälpmedel, inklusive digitala verktyg.

Vid grupparbete bedöms såväl gruppens som den enskilda gruppmedlemmens arbetsinsats och resultat. I bedömningen ska man fästa uppmärksamhet på produktens matematiska innehåll och på framställningssättet. Syftet med responsen är att eleverna lär sig förstå betydelsen av varje gruppmedlems arbete och utveckling. Eleverna handleds att själva utvärdera arbetet och resultatet.

Slutbedömningen infaller det läsår då matematik upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i matematik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i matematik. Elevens kunskaper i matematik utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande och matematiska metoder

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt. Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ. De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser. De övar att tolka och producera matematisk text. Eleverna får insikt i bevisföringens grunder och övar att avgöra sanningsvärdet för påståendesatser. De fördjupar sitt algoritmiska tänkande. De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis. Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser.

De övar att tolka enkel matematisk text.

Lär sig grunderna i programmering.

I2 Tal och räkneoperationer

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal. De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. De utforskar begreppen motsatt tal, inverterat tal och absolutbelopp. Talområdet utvidgas till reella tal. Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer. De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal. De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Potensräkning med heltal som exponent övas. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten.

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal.

De utforskar begreppen motsatt tal och absolutbelopp.

Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer.

De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal.

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Potensräkning med heltal som exponent övas.

De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk.

I3 Algebra

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck. De övar att förenkla potensuttryck. De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation. Eleverna tränar att bilda uttryck och förenkla dem. De bildar och löser förstgradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer. Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter. Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck.

De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation.

Eleverna tränar att bilda enkla uttryck och förenkla dem.

De bildar och löser förstgradsekvationer.

Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder.

I4 Funktioner

Eleverna beskriver samband både algebraiskt och grafiskt. De undersöker direkt och omvänt proportionalitet. Begreppet funktion utforskas. Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem. De lär sig begreppen riktningskoefficient och konstant. De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar. Eleverna bestämmer nollställena till funktioner.

-

I5 Geometri

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle. Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner. De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet. De tränar geometrisk konstruktion. Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats, den inverterade satsen till Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna beräknar omkretsen och arean av polygoner. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner. Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle.

Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner.

De tränar geometrisk konstruktion.

Eleverna beräknar omkretsen och arean av parallelogram och trianglar.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

I6 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information. Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

-

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K6
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M8	I1, I4, I6	K1, K4, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2	K1, K3, K4
M12	I2	K1, K4
M14	I3, I4	K1, K4
M15	I3, I4	K1, K4, K5
M16	I5	K1, K4, K5
M18	I5	K1, K4
M20	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina upplevelser som del av självbedömningen.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser.

De övar att tolka enkel matematisk text.

Lär sig grunderna i programmering.

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal.

De utforskar begreppen motsatt tal och absolutbelopp.

Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer.

De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal.

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Potensräkning med heltal som exponent övas.

De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk.

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck.

De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation.

Eleverna tränar att bilda enkla uttryck och förenkla dem.

De bildar och löser förstgradsekvationer.

Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder.

-

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle.

Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner.

De tränar geometrisk konstruktion.

Eleverna beräknar omkretsen och arean av parallelogram och trianglar.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

-

M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ta ansvar för sitt lärande	Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i grupparbete.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser.

De övar att tolka enkel matematisk text.

Lär sig grunderna i programmering.

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal.

De utforskar begreppen motsatt tal och absolutbelopp.

Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer.

De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal.

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Potensräkning med heltal som exponent övas.

De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk.

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck.
 De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation.
 Eleverna tränar att bilda enkla uttryck och förenkla dem.
 De bildar och löser förstegradsekvationer.
 Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder.

-

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle.
 Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner.
 De tränar geometrisk konstruktion.
 Eleverna beräknar omkretsen och arean av parallelogram och trianglar.
 Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

-

M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kombinera det man lär sig	Eleven observerar och förklarar samband mellan det hen lär sig.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande.
 De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser.
 De övar att tolka enkel matematisk text.
 Lär sig grunderna i programmering.

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal.
 De utforskar begreppen motsatt tal och absolutbelopp.
 Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer.
 De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal.
 De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.
 Potensräkning med heltal som exponent övas.
 De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk.

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck.
 De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation.
 Eleverna tränar att bilda enkla uttryck och förenkla dem.

De bildar och löser förstegradsekvationer.

Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder.

-

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle.

Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner.

De tränar geometrisk konstruktion.

Eleverna beräknar omkretsen och arean av parallelogram och trianglar.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

-

M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift

Handleda eleverna att skriva ner sina uträkningar systematiskt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Matematisk uttrycksförmåga	Eleven kan uttrycka sitt matematiska tänkande både muntligt och i skrift.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser.

De övar att tolka enkel matematisk text.

Lär sig grunderna i programmering.

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal.

De utforskar begreppen motsatt tal och absolutbelopp.

Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer.

De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal.

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Potensräkning med heltal som exponent övas.

De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk.

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck.

De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation.

Eleverna tränar att bilda enkla uttryck och förenkla dem.

De bildar och löser förstegradsekvationer.

Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder.

-

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle.

Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner.

De tränar geometrisk konstruktion.

Eleverna beräknar omkretsen och arean av parallelogram och trianglar.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

-

M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta

Uppmuntra eleven till kreativt tänkande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsförmåga	Eleven kan strukturera problem och lösa dem matematiskt

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser.

De övar att tolka enkel matematisk text.

Lär sig grunderna i programmering.

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal.

De utforskar begreppen motsatt tal och absolutbelopp.

Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer.

De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal.

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Potensräkning med heltal som exponent övas.

De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk.

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck.

De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation.

Eleverna tränar att bilda enkla uttryck och förenkla dem.

De bildar och löser förstegradsekvationer.

Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder.

-

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle.

Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner.

De tränar geometrisk konstruktion.

Eleverna beräknar omkretsen och arean av parallelogram och trianglar.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

-

M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet

Uppmuntra eleverna till att kritiskt svara.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Eleven kan utvärdera sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser.

De övar att tolka enkel matematisk text.

Lär sig grunderna i programmering.

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal.

De utforskar begreppen motsatt tal och absolutbelopp.

Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer.

De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal.

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Potensräkning med heltal som exponent övas.

De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk.

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck.

De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation.

Eleverna tränar att bilda enkla uttryck och förenkla dem.

De bildar och löser förstgradsekvationer.

Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder.

-

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle.

Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner.

De tränar geometrisk konstruktion.

Eleverna beräknar omkretsen och arean av parallelogram och trianglar.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

-

M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnena och det omgivande samhället

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa matematik	Eleven kan tillämpa matematik i olika sammanhang.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser.

De övar att tolka enkel matematisk text.

Lär sig grunderna i programmering.

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal.

De utforskar begreppen motsatt tal och absolutbelopp.

Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer.

De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal.

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Potensräkning med heltal som exponent övas.

De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk.

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck.

De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation.

Eleverna tränar att bilda enkla uttryck och förenkla dem.

De bildar och löser förstgradsekvationer.

Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder.

-

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle.

Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner.

De tränar geometrisk konstruktion.

Eleverna beräknar omkretsen och arean av parallelogram och trianglar.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

-

M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och granska information kritiskt	Eleven kan själv söka, behandla och presentera statistisk information.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser.

De övar att tolka enkel matematisk text.

Lär sig grunderna i programmering.

-

-

M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg i matematiken	Eleven tillämpar informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser.

De övar att tolka enkel matematisk text.

Lär sig grunderna i programmering.

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal.

De utforskar begreppen motsatt tal och absolutbelopp.

Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer.

De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal.

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Potensräkning med heltal som exponent övas.

De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk.

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck.

De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation.

Eleverna tränar att bilda enkla uttryck och förenkla dem.

De bildar och löser förstegradsekvationer.

Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder.

-

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle.

Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner.

De tränar geometrisk konstruktion.

Eleverna beräknar omkretsen och arean av parallelogram och trianglar.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

-

M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang

Utveckla elevernas förmåga att självständigt lösa problem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Slutledningsförmåga och räknefärdighet	Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga i olika situationer.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser.

De övar att tolka enkel matematisk text.

Lär sig grunderna i programmering.

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal.

De utforskar begreppen motsatt tal och absolutbelopp.

Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer.

De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal.

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Potensräkning med heltal som exponent övas.

De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk.

M12 stödja eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av talbegreppet	Eleven identifierar reella tal och kan beskriva deras egenskaper.

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal.

De utforskar begreppen motsatt tal och absolutbelopp.

Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer.

De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal.

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Potensräkning med heltal som exponent övas.

De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk.

M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer

Handleda eleven att förstå begreppet obekant och påbörja förmågan att lösa ekvationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppet obekant och färdigheter att lösa ekvationer	Eleven kan lösa en förstgradsekvation symboliskt. Eleven kan lösa en ofullständig andragradsekvation till exempel genom slutledning eller symboliskt.

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck.

De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation.

Eleverna tränar att bilda enkla uttryck och förenkla dem.

De bildar och löser förstgradsekvationer.

Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder.

-

M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer

Handleda eleven att förstå variabelbegreppet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppen variabel och funktion, förmåga att tolka och producera grafer	Eleven förstår begreppet variabel och funktion och kan rita grafen till en förstegrads- och en andregradsfunktion. Eleven kan tolka grafer på ett mångsidigt sätt.

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck.

De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation.

Eleverna tränar att bilda enkla uttryck och förenkla dem.

De bildar och löser förstegradslikvationer.

Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder.

-

M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om geometriska begrepp och samband mellan dem	Eleven kan namnge och beskriva egenskaper hos rätta linjer, vinklar och polygoner och samband mellan dem.

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle.

Eleverna undersöker egenskaper hos rätta linjer, vinklar och polygoner.

De tränar geometrisk konstruktion.

Eleverna beräknar omkretsen och arean av parallelogram och trianglar.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer

Uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet att beräkna areor och volymer	Eleven kan beräkna arean av plana figurer och volymen av olika kroppar. Eleven kan göra enhetsomvandlingar med area- och volymenheter.

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle.

Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner.

De tränar geometrisk konstruktion.

Eleverna beräknar omkretsen och arean av parallelogram och trianglar.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem

Uppmuntra eleverna att förstå innebörden med algoritmiskt tänkande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter	Eleven kan tillämpa principerna för algoritmiskt tänkande och kan producera enkla program.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser.

De övar att tolka enkel matematisk text.

Lär sig grunderna i programmering.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande och matematiska metoder

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt. Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ. De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser. De övar att tolka och producera matematisk text. Eleverna får insikt i bevisföringens grunder och övar att avgöra sanningsvärdet för påståendesatser. De fördjupar sitt algoritmiska tänkande. De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis. Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ

De övar att tolka och producera matematisk text.

Eleverna lär sig grunderna i algoritmiskt tänkande.

De breddar sitt kunnande i programmering

I2 Tal och räkneoperationer

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal. De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. De utforskar begreppen motsatt tal, inverterat tal och absolutbelopp. Talområdet utvidgas till reella tal. Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer. De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal. De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning. Man försäkrar sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Potensräkning med heltal som exponent övas. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratrots och räknar med kvadratrots.

Talområdet utvidgas till reella tal.

Förstå begreppet inverterat tal

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal.

Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent.

Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratrots och räknar med kvadratrots

I3 Algebra

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck. De övar att förenkla potensuttryck. De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation. Eleverna tränar att bilda uttryck och förenkla dem. De bildar och löser förstgradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer. Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstgradsolikheter. Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

De övar att förenkla potensuttryck.

De bildar och löser förstgradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer, samt löser enkla förstgradsolikheter.

Analogi används vid lösningen av uppgifter

I4 Funktioner

Eleverna beskriver samband både algebraiskt och grafiskt. De undersöker direkt och omvänt proportionalitet. Begreppet funktion utforskas. Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem. De lär sig begreppen riktningskoefficient och konstant. De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar. Eleverna bestämmer nollställan till funktioner.

Eleverna ritar linjer i ett koordinatsystem.

Eleverna beskriver sambandet mellan två variabler grafiskt genom att rita linjer i ett koordinatsystem.

De lär sig begreppen riktningskoefficient, konstant och nollställe.

De undersöker direkt och omvänd proportionalitet.

I5 Geometri

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle. Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner. De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet. De tränar geometrisk konstruktion. Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats, den inverterade satsen till Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna beräknar omkretsen och arean av polygoner. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner. Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet

Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats

Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats.

I6 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information. Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information.

Eleverna lär sig att bestämma medelvärde, typvärde, frekvens, relativ frekvens och median.

De utforskar begreppet spridning.

Olika diagram tolkas och produceras.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K6
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M8	I1, I4, I6	K1, K4, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2	K1, K3, K4
M11	I2	K1, K4
M13	I2, I6	K1, K3, K6
M14	I3, I4	K1, K4
M16	I5	K1, K4, K5
M17	I5	K1, K4, K5
M18	I5	K1, K4
M19	I6	K3, K4, K5
M20	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina upplevelser som del av självbedömningen.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ

De övar att tolka och producera matematisk text.

Eleverna lär sig grunderna i algoritmiskt tänkande.

De breddar sitt kunnande i programmering

Talområdet utvidgas till reella tal.

Förstå begreppet inverterat tal

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.
Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal.
Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent.

Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten

De övar att förenkla potensuttryck.

De bildar och löser förstagradslikvationer och ofullständiga andragradslikvationer, samt löser enkla förstagradsolikheter.

Analogi används vid lösningen av uppgifter

Eleverna ritar linjer i ett koordinatsystem.

Eleverna beskriver sambandet mellan två variabler grafiskt genom att rita linjer i ett koordinatsystem.

De lär sig begreppen riktningskoefficient, konstant och nollställe.

De undersöker direkt och omvänd proportionalitet.

De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet

Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats

Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsinkel och bekantar sig med Thales sats.

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information.

Eleverna lär sig att bestämma medelvärde, typvärde, frekvens, relativ frekvens och median.

De utforskar begreppet spridning.

Olika diagram tolkas och produceras.

M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete

Uppmuntra eleverna att ta ett större ansvar för sin egen inläring.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ta ansvar för sitt lärande	Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i grupparbete.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ

De övar att tolka och producera matematisk text.

Eleverna lär sig grunderna i algoritmiskt tänkande.

De breddar sitt kunnande i programmering

Talområdet utvidgas till reella tal.

Förstå begreppet inverterat tal

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal.

Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent.

Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten

De övar att förenkla potensuttryck.

De bildar och löser förstegradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer, samt löser enkla förstegradsolikheter.

Analogi används vid lösningen av uppgifter

Eleverna ritar linjer i ett koordinatsystem.

Eleverna beskriver sambandet mellan två variabler grafiskt genom att rita linjer i ett koordinatsystem.

De lär sig begreppen riktningskoefficient, konstant och nollställe.

De undersöker direkt och omvänd proportionalitet.

De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet

Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats

Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsinkel och bekantar sig med Thales sats.

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information.

Eleverna lär sig att bestämma medelvärde, typvärde, frekvens, relativ frekvens och median.

De utforskar begreppet spridning.

Olika diagram tolkas och produceras.

M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig

Förstärka elevernas matematiska helhetssyn.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kombinera det man lär sig	Eleven observerar och förklarar samband mellan det hen lär sig.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ

De övar att tolka och producera matematisk text.

Eleverna lär sig grunderna i algoritmiskt tänkande.

De breddar sitt kunnande i programmering

Talområdet utvidgas till reella tal.

Förstå begreppet inverterat tal

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal.

Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent.

Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten

De övar att förenkla potensuttryck.

De bildar och löser förstegradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer, samt löser enkla förstegradsolikheter.

Analogi används vid lösningen av uppgifter

Eleverna ritar linjer i ett koordinatsystem.

Eleverna beskriver sambandet mellan två variabler grafiskt genom att rita linjer i ett koordinatsystem.

De lär sig begreppen riktningskoefficient, konstant och nollställe.

De undersöker direkt och omvänd proportionalitet.

De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet

Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats

Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsinkel och bekantar sig med Thales sats.

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information.

Eleverna lär sig att bestämma medelvärde, typvärde, frekvens, relativ frekvens och median.

De utforskar begreppet spridning.

Olika diagram tolkas och produceras.

M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Matematisk uttrycksförmåga	Eleven kan uttrycka sitt matematiska tänkande både muntligt och i skrift.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ

De övar att tolka och producera matematisk text.

Eleverna lär sig grunderna i algoritmiskt tänkande.

De breddar sitt kunnande i programmering

Talområdet utvidgas till reella tal.

Förstå begreppet inverterat tal

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal.

Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent.

Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten

De övar att förenkla potensuttryck.

De bildar och löser förstegradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer, samt löser enkla förstegradsolikheter.

Analogi används vid lösningen av uppgifter

Eleverna ritar linjer i ett koordinatsystem.

Eleverna beskriver sambandet mellan två variabler grafiskt genom att rita linjer i ett koordinatsystem.

De lär sig begreppen riktningskoefficient, konstant och nollställe.

De undersöker direkt och omvänd proportionalitet.

De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet

Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats

Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsinkel och bekantar sig med Thales sats.

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information.

Eleverna lär sig att bestämma medelvärde, typvärde, frekvens, relativ frekvens och median.

De utforskar begreppet spridning.

Olika diagram tolkas och produceras.

M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta

Utveckla elevernas förmåga att skapa modeller för att lösa matematiska problem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsförmåga	Eleven kan strukturera problem och lösa dem matematiskt

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ

De övar att tolka och producera matematisk text.

Eleverna lär sig grunderna i algoritmiskt tänkande.

De breddar sitt kunnande i programmering

Talområdet utvidgas till reella tal.

Förstå begreppet inverterat tal

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal.

Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent.

Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten

De övar att förenkla potensuttryck.

De bildar och löser förstgradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer, samt löser enkla förstgradsolikheter.

Analogi används vid lösningen av uppgifter

Eleverna ritar linjer i ett koordinatsystem.

Eleverna beskriver sambandet mellan två variabler grafiskt genom att rita linjer i ett koordinatsystem.

De lär sig begreppen riktningskoefficient, konstant och nollställe.

De undersöker direkt och omvänd proportionalitet.

De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet

Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats

Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsinkel och bekantar sig med Thales sats.

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information.

Eleverna lär sig att bestämma medelvärde, typvärde, frekvens, relativ frekvens och median.

De utforskar begreppet spridning.

Olika diagram tolkas och produceras.

M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet

Handleda eleverna att kritiskt granska sina uträkningar och lösningsmetoder.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Eleven kan utvärdera sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ

De övar att tolka och producera matematisk text.

Eleverna lär sig grunderna i algoritmiskt tänkande.

De breddar sitt kunnande i programmering

Talområdet utvidgas till reella tal.

Förstå begreppet inverterat tal

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal.

Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent.

Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten

De övar att förenkla potensuttryck.

De bildar och löser förstegradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer, samt löser enkla förstegradsolikheter.

Analogi används vid lösningen av uppgifter

Eleverna ritar linjer i ett koordinatsystem.

Eleverna beskriver sambandet mellan två variabler grafiskt genom att rita linjer i ett koordinatsystem.

De lär sig begreppen riktningskoefficient, konstant och nollställe.

De undersöker direkt och omvänd proportionalitet.

De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet

Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats

Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsinkel och bekantar sig med Thales sats.

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information.

Eleverna lär sig att bestämma medelvärde, typvärde, frekvens, relativ frekvens och median.

De utforskar begreppet spridning.

Olika diagram tolkas och produceras.

M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnena och det omgivande samhället

Uppmuntra elever till att använda den inlärd matematik i vardagen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa matematik	Eleven kan tillämpa matematik i olika sammanhang.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ

De övar att tolka och producera matematisk text.

Eleverna lär sig grunderna i algoritmiskt tänkande.

De breddar sitt kunnande i programmering

Talområdet utvidgas till reella tal.

Förstå begreppet inverterat tal

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal.

Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent.

Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratrots och räknar med kvadratrots

De övar att förenkla potensuttryck.

De bildar och löser förstagradslikvationer och ofullständiga andragsradslikvationer, samt löser enkla förstagradslikheter.

Analogi används vid lösningen av uppgifter

Eleverna ritar linjer i ett koordinatsystem.

Eleverna beskriver sambandet mellan två variabler grafiskt genom att rita linjer i ett koordinatsystem.

De lär sig begreppen riktningskoefficient, konstant och nollställe.

De undersöker direkt och omvänd proportionalitet.

De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet

Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats

Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsinkel och bekantar sig med Thales sats.

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information.

Eleverna lär sig att bestämma medelvärde, typvärde, frekvens, relativ frekvens och median.

De utforskar begreppet spridning.

Olika diagram tolkas och produceras.

M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och granska information kritiskt	Eleven kan själv söka, behandla och presentera statistisk information.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ

De övar att tolka och producera matematisk text.

Eleverna lär sig grunderna i algoritmiskt tänkande.

De breddar sitt kunnande i programmering

Eleverna ritar linjer i ett koordinatsystem.

Eleverna beskriver sambandet mellan två variabler grafiskt genom att rita linjer i ett koordinatsystem.

De lär sig begreppen riktningskoefficient, konstant och nollställe.

De undersöker direkt och omvänd proportionalitet.

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information.

Eleverna lär sig att bestämma medelvärde, typvärde, frekvens, relativ frekvens och median.

De utforskar begreppet spridning.

Olika diagram tolkas och produceras.

M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg i matematiken	Eleven tillämpar informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ

De övar att tolka och producera matematisk text.

Eleverna lär sig grunderna i algoritmiskt tänkande.

De breddar sitt kunnande i programmering

Talområdet utvidgas till reella tal.

Förstå begreppet inverterat tal

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal.

Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent.

Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten

De övar att förenkla potensuttryck.

De bildar och löser förstgradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer, samt löser enkla förstgradsolikheter.

Analogi används vid lösningen av uppgifter

Eleverna ritar linjer i ett koordinatsystem.

Eleverna beskriver sambandet mellan två variabler grafiskt genom att rita linjer i ett koordinatsystem.

De lär sig begreppen riktningskoefficient, konstant och nollställe.

De undersöker direkt och omvänd proportionalitet.

De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet

Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats

Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsinkel och bekantar sig med Thales sats.

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information.

Eleverna lär sig att bestämma medelvärde, typvärde, frekvens, relativ frekvens och median.

De utforskar begreppet spridning.

Olika diagram tolkas och produceras.

M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang

Stärka elevernas slutledningsförmåga.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Slutledningsförmåga och räknefärdighet	Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga i olika situationer.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ

De övar att tolka och producera matematisk text.

Eleverna lär sig grunderna i algoritmiskt tänkande.

De breddar sitt kunnande i programmering

Talområdet utvidgas till reella tal.

Förstå begreppet inverterat tal

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal.

Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent.

Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten

M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Grundläggande räkneoperationer med rationella tal	Eleven kan obehindrat utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal.

Talområdet utvidgas till reella tal.

Förstå begreppet inverterat tal

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent.

Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten

M13 stödja eleven att utveckla förståelse av procenträkning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppet procent och procenträkning	Eleven kan redogöra för hur begreppet procent används. Eleven kan beräkna procentuella andelar, en andel av en helhet utgående från ett procenttal samt förändrings- och jämförelseprocent. Eleven kan använda sina kunskaper i olika situationer.

Talområdet utvidgas till reella tal.

Förstå begreppet inverterat tal

De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning.

Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal.

Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent.

Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratroten och räknar med kvadratroten

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information.

Eleverna lär sig att bestämma medelvärde, typvärde, frekvens, relativ frekvens och median.

De utforskar begreppet spridning.

Olika diagram tolkas och produceras.

M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer

Fördjupa elevernas förmåga att lösa ekvationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppet obekant och färdigheter att lösa ekvationer	Eleven kan lösa en förstagradsekvation symboliskt. Eleven kan lösa en ofullständig andragradsekvation till exempel genom slutledning eller symboliskt.

De övar att förenkla potensuttryck.

De bildar och löser förstagradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer, samt löser enkla förstagradsolikheter.

Analogi används vid lösningen av uppgifter

Eleverna ritat linjer i ett koordinatsystem.

Eleverna beskriver sambandet mellan två variabler grafiskt genom att rita linjer i ett koordinatsystem.

De lär sig begreppen riktningskoefficient, konstant och nollställe.

De undersöker direkt och omvänd proportionalitet.

M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om geometriska begrepp och samband mellan dem	Eleven kan namnge och beskriva egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner och samband mellan dem.

De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet

Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats

Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats.

M17 vägleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om rätvinkliga triangelns och cirkelns egenskaper	Eleven kan använda Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleven förstår begreppen båginkel och medelpunktsvinkel.

De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet

Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats

Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats.

M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer

Eleverna ska kunna räkna cirkelns area och cirkelsektrons area.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet att beräkna areor och volymer	Eleven kan beräkna arean av plana figurer och volymen av olika kroppar. Eleven kan göra enhetsomvandlingar med area- och volymenheter.

De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet

Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats och den inverterade satsen till Pythagoras sats

Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor.

Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsinkel och bekantar sig med Thales sats.

M19 vägleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter

Eleverna ska kunna göra egen statistisk undersökning och skapa diagram i kalkylprogram.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	Eleven kan ge exempel på viktiga statistiska nyckeltal och behärskar hur man använder dem. Eleven kan bestämma både klassiska och statistiska sannolikheter.

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information.

Eleverna lär sig att bestämma medelvärde, typvärde, frekvens, relativ frekvens och median.

De utforskar begreppet spridning.

Olika diagram tolkas och produceras.

M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem

Eleverna ska kunna enkel programmering.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter	Eleven kan tillämpa principerna för algoritmiskt tänkande och kan producera enkla program.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ

De övar att tolka och producera matematisk text.

Eleverna lär sig grunderna i algoritmiskt tänkande.

De breddar sitt kunnande i programmering

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Matematiskt tänkande och matematiska metoder

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt. Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ. De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser. De övar att tolka och producera matematisk text. Eleverna får insikt i bevisföringens grunder och övar att avgöra sanningsvärdet för påståendesatser. De fördjupar sitt algoritmiska tänkande. De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis. Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser

Eleverna får insikt i bevisföringens grunder

De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis.

Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

I2 Tal och räkneoperationer

Eleverna utför grundläggande räkneoperationer också med negativa tal. De stärker sin förmåga att räkna med bråk och lär sig multiplikation och division med bråk. De utforskar begreppen motsatt tal, inverterat tal och absolutbelopp. Talområdet utvidgas till reella tal. Eleverna undersöker tals delbarhet och hur man delar upp tal i primtalsfaktorer. De fördjupar sin förmåga att räkna med decimaltal. De stärker sin förståelse för skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt för avrundning. Man försäkras sig om att eleverna förstått begreppet procent. Eleverna övar att beräkna procentandelar och en andel av en helhet utgående från ett procenttal. Dessutom lär de sig att beräkna förändrat värde, grundvärde samt förändrings- och jämförelseprocent. Potensräkning med heltal som exponent övas. Eleverna sätter sig in i begreppet kvadratrot och räknar med kvadratrot.

Procenträkningen tillämpas inom ekonomisk matematik

I3 Algebra

Eleverna undersöker begreppet variabel och räknar ut värdet av ett uttryck. De övar att förenkla potensuttryck. De undersöker begreppet polynom och övar polynomaddition, -subtraktion och -multiplikation. Eleverna tränar att bilda uttryck och förenkla dem. De bildar och löser förstagradslikvationer och ofullständiga andragradslikvationer. Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt. Man undersöker och löser förstagradsolikheter. Eleverna fördjupar sin förmåga att undersöka och bilda talföljder. Analogi används vid lösningen av uppgifter.

Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt

De löser ofullständiga andragradslikvationer

I4 Funktioner

Eleverna beskriver samband både algebraiskt och grafiskt. De undersöker direkt och omväänd proportionalitet. Begreppet funktion utforskas. Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem. De lär sig begreppen riktningskoefficient och konstant. De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar. Eleverna bestämmer nollställan till funktioner.

Begreppet funktion utforskas

De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar.

Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem.

I5 Geometri

Eleverna breddar sin förståelse för begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt undersöker begreppen kurva och stråle. Eleverna undersöker egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner. De stärker sin förståelse av begreppen kongruens och likformighet. De tränar geometrisk konstruktion. Eleverna lär sig att använda Pythagoras sats, den inverterade satsen till Pythagoras sats och trigonometriska funktioner. Eleverna lär sig båginkel och medelpunktsvinkel och bekantar sig med Thales sats. Eleverna beräknar omkretsen och arean av polygoner. Eleverna övar att beräkna omkretsen och arean av en cirkel, längden av en båge och arean av en sektor. Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner. Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner.

Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

I6 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet

Eleverna fördjupar sin förmåga att söka, strukturera och analysera information. Man kontrollerar att de förstår medelvärde och typvärde. Eleverna lär sig att bestämma frekvens, relativ frekvens och median. De utforskar begreppet spridning. Olika diagram tolkas och produceras. Eleverna beräknar sannolikheter.

Eleverna beräknar sannolikheter.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K5, K6
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K3, K4, K6
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M8	I1, I4, I6	K1, K4, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2	K1, K3, K4
M14	I3, I4	K1, K4
M15	I3, I4	K1, K4, K5
M16	I5	K1, K4, K5
M18	I5	K1, K4
M19	I6	K3, K4, K5
M20	I1	K1, K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina upplevelser som del av självbedömningen.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser

Eleverna får insikt i bevisföringens grunder

De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis.

Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

Procenträkningen tillämpas inom ekonomisk matematik

Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt

De löser ofullständiga andragradsekvationer

Begreppet funktion utforskas

De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar.

Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem.

Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner.

Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

Eleverna beräknar sannolikheter.

M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i grupparbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att ta ansvar för sitt lärande	Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i grupparbete.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser

Eleverna får insikt i bevisföringens grunder

De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis.

Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

Procenträkningen tillämpas inom ekonomisk matematik

Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt

De löser ofullständiga andragradsekvationer

Begreppet funktion utforskas

De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar.

Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem.

Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner.

Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

Eleverna beräknar sannolikheter.

M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kombinera det man lär sig	Eleven observerar och förklarar samband mellan det hen lär sig.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser

Eleverna får insikt i bevisföringens grunder

De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis.

Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

Procenträkningen tillämpas inom ekonomisk matematik

Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt

De löser ofullständiga andradsekvationer

Begreppet funktion utforskas

De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar.

Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem.

Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner.

Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

Eleverna beräknar sannolikheter.

M4 uppmuntra eleven att få rutin i att uttrycka sig exakt och matematiskt både muntligt och i skrift

Uppmuntra eleverna att strukturera sina mellansteg på ett matematiskt korrekt sätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Matematisk uttrycksförmåga	Eleven kan uttrycka sitt matematiska tänkande både muntligt och i skrift.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser

Eleverna får insikt i bevisföringens grunder

De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis.

Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

Procenträkningen tillämpas inom ekonomisk matematik

Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt

De löser ofullständiga andragradsekvationer

Begreppet funktion utforskas

De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar.

Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem.

Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner.

Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

Eleverna beräknar sannolikheter.

M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta

Stödja elevens utveckling av det logiska tänkandet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Problemlösningsförmåga	Eleven kan strukturera problem och lösa dem matematiskt

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser

Eleverna får insikt i bevisföringens grunder

De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis.

Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

Procenträkningen tillämpas inom ekonomisk matematik

Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt

De löser ofullständiga andragradsekvationer

Begreppet funktion utforskas

De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar.

Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem.

Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner.

Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

Eleverna beräknar sannolikheter.

M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Eleven kan utvärdera sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser

Eleverna får insikt i bevisföringens grunder

De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis.

Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

Procenträkningen tillämpas inom ekonomisk matematik

Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt

De löser ofullständiga andragradsekvationer

Begreppet funktion utforskas

De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar.

Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem.

Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner.

Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

Eleverna beräknar sannolikheter.

M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga läroämnena och det omgivande samhället

Uppmuntra eleven att använda matematik inom det egna intresseområdet och stödja eleven att studera matematik hen behöver inför andra stadiet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa matematik	Eleven kan tillämpa matematik i olika sammanhang.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser

Eleverna får insikt i bevisföringens grunder

De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis.

Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

Procenträkningen tillämpas inom ekonomisk matematik

Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt

De löser ofullständiga andragradsekvationer

Begreppet funktion utforskas

De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar.

Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem.

Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner.

Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

Eleverna beräknar sannolikheter.

M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och granska information kritiskt	Eleven kan själv söka, behandla och presentera statistisk information.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser

Eleverna får insikt i bevisföringens grunder

De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis.

Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

Begreppet funktion utforskas

De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar.

Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem.

Eleverna beräknar sannolikheter.

M9 vägleda eleven att tillämpa informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna och för att lösa matematiska problem

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg i matematiken	Eleven tillämpar informations- och kommunikationsteknik i matematikstudierna.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser

Eleverna får insikt i bevisföringens grunder

De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis.

Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

Procenträkningen tillämpas inom ekonomisk matematik

Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt

De löser ofullständiga andragradsekvationer

Begreppet funktion utforskas

De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar.

Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem.

Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner.

Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

Eleverna beräknar sannolikheter.

M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Slutledningsförmåga och räknefärdighet	Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga i olika situationer.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser

Eleverna får insikt i bevisföringens grunder

De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis.

Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

Procenträkningen tillämpas inom ekonomisk matematik

M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer

Eleverna ska få en fördjupad förståelse för variabelbegreppet genom att lösa ekvationssystem och förstå funktionsbegreppet såväl algebraiskt som grafiskt..

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppet obekant och färdigheter att lösa ekvationer	Eleven kan lösa en förstagradsekvation symboliskt. Eleven kan lösa en ofullständig andragradsekvation till exempel genom slutledning eller symboliskt.

Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt

De löser ofullständiga andragradsekvationer

Begreppet funktion utforskas

De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar.

Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem.

M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer

Eleverna ska få en fördjupad förståelse för variabelbegreppet genom att lösa ekvationssystem och förstå funktionsbegreppet såväl algebraiskt som grafiskt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Begreppen variabel och funktion, förmåga att tolka och producera grafer	Eleven förstår begreppet variabel och funktion och kan rita grafen till en förstegrads- och en andragradsfunktion. Eleven kan tolka grafer på ett mångsidigt sätt.

Eleverna löser ekvationspar algebraiskt och grafiskt

De löser ofullständiga andragradsekvationer

Begreppet funktion utforskas

De tolkar olika typer av grafer till exempel genom att studera hur en funktion växer och avtar.

Eleverna ritar linjer och parabler i ett koordinatsystem.

M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem

uppmuntra eleven att kunna använda de trigonometriska funktionerna i praktiska tillämpningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om geometriska begrepp och samband mellan dem	Eleven kan namnge och beskriva egenskaper hos räta linjer, vinklar och polygoner och samband mellan dem.

Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner.

Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer

Eleverna ska kunna beräkna enkla kroppars begränsningsyta och volym.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet att beräkna areor och volymer	Eleven kan beräkna arean av plana figurer och volymen av olika kroppar. Eleven kan göra enhetsomvandlingar med area- och volymenheter.

Eleverna lär sig att använda trigonometriska funktioner.

Eleverna undersöker tredimensionella kroppar och lär sig att beräkna arean och volymen av klot, cylindrar och koner.

Man kontrollerar och breddar elevernas kunskaper om enheter och enhetsbyten.

M19 vägleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter

Eleverna ska förstå begreppet sannolikhet och kunna beräkna klassiska och statistiska sannolikheter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	Eleven kan ge exempel på viktiga statistiska nyckeltal och behärskar hur man använder dem. Eleven kan bestämma både klassiska och statistiska sannolikheter.

Eleverna beräknar sannolikheter.

M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem

Eleverna ska uppmuntras att lösa problem med hjälp av programmering.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter	Eleven kan tillämpa principerna för algoritmiskt tänkande och kan producera enkla program.

Eleverna tränar aktiviteter som kräver logiskt tänkande, som att hitta regler och beroendeförhållanden och presentera dem på ett exakt sätt

Eleverna funderar på och bestämmer antalet alternativ.

De stärker sin förmåga att motivera och dra slutsatser

Eleverna får insikt i bevisföringens grunder

De programmerar och tränar samtidigt god programmeringspraxis.

Eleverna tillämpar egna eller färdiga datorprogram i matematikstudierna.

15.6.8. Elevhandledning

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv.Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 har elevhandledningen som uppdrag att stödja elevernas övergång till lärmiljöerna och arbetssätten i årskurserna 7–9. I årskurserna 7–9 vägleds varje elev fortsättningsvis att utveckla sin förmåga att lära sig och sina studiefärdigheter. Eleverna får hjälp med att förstå hur deras val inverkar på studierna och framtiden. Elevhandledningen har tillsammans med de övriga läroämnena som uppdrag att klargöra läroämnenas betydelse för fortsatta studier och arbetslivsfärdigheter samt att utöka elevernas kunskaper om arbetslivet, olika arbetsuppgifter, entreprenörskap och framtida kompetensbehov. Studiehandledaren har huvudansvaret för elevhandledningen.

Elevhandledningens uppdrag är att öka elevernas beredskap att klara sig i föränderliga livssituationer och i övergångsskeden i studier och yrkeskarriär. Eleverna ska få lära sig att använda och utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster. Handledningen ska stärka elevernas företagsamhet och förmåga att ta egna initiativ i beslut som gäller deras utbildnings- och karriärval. I samarbete med den mottagande läroanstalten och vårdnadshavarna ska elevhandledningen ge eleverna information och möjlighet att bekanta sig med utbildnings- och studiealternativ efter grundskolan. Handledningen har som uppgift att bidra till att studierna

slutförs och att med hjälp av planering av fortsatta studier i samband med gemensam ansökan stödja övergången till studier efter den grundläggande utbildningen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i elevhandledning i årskurs 7–9

Inom elevhandledningen används mångsidiga arbetssätt utgående från elevernas individuella och gruppsspecifika behov och förutsättningar. Handledningsformerna är personlig handledning som fördjupar sig i individuella frågor, handledning i smågrupp och handledning i klass. Grupperna bildas flexibelt med beaktande av handledningens innehåll och möjligheter till kamratstöd. Inom den personliga handledningen har eleverna möjlighet att diskutera frågor som anknyter till deras studier, utbildnings- och yrkesval samt deras livssituation. Under handledningen i smågrupp lär sig eleven att behandla gemensamma frågor av handledande karaktär eller personliga frågor som gäller någon elev i gruppen och kan delas med de andra eleverna. Handledningens kontinuitet ska säkerställas genom att erbjuda elevhandledning på alla årskursnivåer. Vårdnadshavarna ska vid behov ges möjlighet att diskutera frågor förknippade med elevens studier och val under gemensamma möten med läraren, studiehandledaren, eleven och vårdnadshavaren.

Utöver skolan och webbmiljöer används även närmiljön och arbetslivet som lärmiljöer. För att skapa en grund för utbildnings- och yrkesval samt öka uppskattningen för arbete ska praktisk arbetslivsorientering (PRAO) ordnas för elever i årskurs 7–9 inom den grundläggande utbildningen. Eleverna ska ha möjlighet att få personliga erfarenheter av arbetslivet och olika yrken i en riktig arbetsmiljö. I samband med PRAO ska eleverna ha möjlighet att utvärdera den kunskap och de erfarenheter som de fått. PRAO ska genomföras i samarbete med de övriga läroämnena, så att de övriga läroämnenas innehåll och arbetssätt kan utnyttjas.

En trygg PRAO-miljö

- Under årskurs 7 genomför eleven en en dags PRAO internt inom skolan
- under årskurs 8 genomförs en fem dagars PRAO
- två veckors PRAO på årskurs 9.

Arbetssätten varierar t.ex. på följande sätt:

Årskurs 8: Föräldrar besöker skolan för att berätta om sitt yrke och arbetsliv i allmänhet..

Årskurs 9: Besök av olika utbildningsrepresentanter.

Information och handledning för vårdnadshavare och elever ordnas genom:

- föräldramöte i årskurs 9 om II stadiets utbildning
- infotillfällen om Gemensam ansökan och yrkesutbildning som ordnas som specialundervisning

Handledning, differentiering och stöd i elevhandledning i årskurs 7–9

Elevernas individuella utgångsläge och behov ska beaktas i elevhandledningen. Handledningen differentieras genom att man beaktar elevernas personliga mål, erfarenheter, fritidssysselsättningar, intressen, kompetensområden och faktorer som inverkar på livssituationen. Samarbetet mellan olika aktörer är viktigt, särskilt i handledningen vid övergångarna under elevernas studiebanan. Yrkes- och sektorsövergripande samarbete är viktigt i synnerhet för att säkerställa att elever som behöver stöd och unga som riskerar att bli utan utbildning fortsätter att studera.

När det gäller elever som är i behov av stöd inleds handledningen i anknytning till fortsatta studier tillräckligt tidigt. De fortsatta studierna ska planeras i samarbete med eleven och vårdnadshavaren och vid behov mellan den mottagande läroanstalten och representanter för den grundläggande utbildningen. I planeringen beaktas elevens individuella anlag, behovet av stöd och de sysselsättningsutsikter som utbildningen möjliggör. Eleven och vårdnadshavaren erbjuds

möjligheter att bekanta sig med läroanstalter som ordnar fortsatta studier som lämpar sig för eleven. Eleven och vårdnadshavaren ges tillräcklig information om möjligheterna till fortsatt stöd i studierna efter den grundläggande utbildningen och om övriga stödformer.

Handledningssamtal:

- Individuella handledningssamtal förs med alla elever i årskurs 8 och 9.
- Individuella samtal gällande skolmotivation, skolarbete och framtida val förs med elever vid behov.

Bedömning av elevens lärande i elevhandledning i årskurs 7–9

I elevhandledning ges inget vitsord som i övriga läroämnen. Bedömningen i elevhandledningen bygger på elevernas självbedömning samt på interaktiv, vägledande och uppmuntrande respons i samband med olika handledningsåtgärder.

Genom diskussion med läraren lär sig eleverna att bedöma sina förutsättningar, sina kunskaper och färdigheter, sin funktionsförmåga, sin företagsamhet och sina resurser, hur mycket och vilken typ av stöd och handledning de behöver, sin förmåga att arbeta i grupp och sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska handledas att förstå hur värderingar, föreställningar och människor som är viktiga för dem påverkar deras val och beslut. Eleverna ska få öva sig att bedöma sin förmåga att söka information och använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information om utbildningar och arbetslivet. Eleverna ska spöras att bedöma sin förmåga att fastställa tillförlitligheten och ändamålsenligheten i olika informationskällor. Eleverna ska göras medvetna om bakgrunden till olika självbedömningsmetoder och -verktyg och om hur de kan användas i deras karriärplanering. Läraren ska hjälpa eleverna att hitta instanser som erbjuder stöd- och handledningstjänster i skolan och i samhället och att utveckla sin förmåga att söka de tjänster de behöver.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Lärande och studier

Centralt innehåll i elevhandledningen är att i samarbete med övriga läroämnen hjälpa eleverna att klara sig i skolan och att utveckla studiefärdigheten och förmågan att lära sig ur ett socialt perspektiv och med tanke på livslångt lärande. Eleverna ska öva sig att ställa upp mål för studierna i olika skeden av studierna, att utvärdera hur det självständiga arbetet utvecklats och hur målen uppnåtts samt att ta ansvar för sitt lärande, för val förknippade med studierna och för att studierna framskrider.

Jag och min skola

Studieteknik kopplat till olika läroämnen

I2 Självkännedom och livslång karriärplanering

I elevhandledningen behandlas innehåll som hjälper eleverna att öka sin självkännedom och sin självbedömningsförmåga, sin förmåga att planera framtiden och fatta beslut samt att utveckla sina färdigheter att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns att tillgå. Färdigheter som ska övas är bl.a. karriärplanering och -hantering, motivation samt allmän kompetens som behövs i livet. Eleverna ska träna sin förmåga att analysera och förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen. Sådana faktorer är exempelvis värden och attityder, elevernas färdigheter och sociala nätverk.

Självkännedom

Ung företagsamhet programmet *Min grej*

I3 Färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet

I elevhandledningen ska eleverna ges möjligheter att träna sina färdigheter att komma till rätta i olika miljöer. Uppmärksamhet ska fästas vid att utveckla mångsidiga färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet samt sociala och kommunikativa färdigheter för olika kanaler. I kommunikativa färdigheter ingår också att bedöma hur tillförlitlig den information som inhämtats via olika källor är med tanke på karriärplaneringen.

I4 Arbetslivsorientering

Genom att granska olika näringsgrenar, arbetslivet och olika yrkesområden samt öva sig att söka arbete ökar elevernas kunskap om arbetslivet. Samtidigt får eleverna insikt i branscher som intresserar dem, i yrken och företagsamhet. I synnerhet under den praktiska arbetslivsorienteringen (PRAO) får eleverna träna färdigheter som behövs i arbetslivet. Den erfarenhet, kunskap och respons som fås under PRAO ska utnyttjas i studierna i olika läroämnen och när eleverna gör upp framtidsplaner. Uppmärksamhet ska fästas vid jämlikhetsfrågor i arbetslivet.

Genomföra PRAO (1 dag)

Utvärdera PRAO.

I5 Att söka till fortsatta studier

Att utveckla elevernas förmåga att planera fortsatta studier och framtiden är en helhet som ska fördjupas i elevhandledningens innehåll under hela den grundläggande utbildningen. Eleverna ska i elevhandledningen få kunskap om vilka möjligheter till fortsatta studier som erbjuds inom Finlands utbildningssystem och lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K3, K7
M2	I1	K1
M3	I1, I2	K1
M7	I2, I3, I4, I5	K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att bilda sig en helhetsuppfattning om arbetssätten och studiemiljön i årskurs 7–9, utveckla elevens beredskap att studera i denna miljö och i olika grupper samt stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val

Olika representanter från skolans personal, t.ex. rektor, speciallärare stöder elevens start i den nya lärmiljön.

Jag och min skola

Studieteknik kopplat till olika läroämnen

Självkännedom

Ung företagsamhet programmet *Min grej*

M2 uppmuntra och vägleda eleven att utveckla sin studiefärdighet och förmåga att lära sig

Jag och min skola

Studieteknik kopplat till olika läroämnen

M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller

Handleda eleven att identifiera sina egna och andras styrkor i programmet Ung företagsamhet, "Egen grej" eller motsvarande.

Jag och min skola

Studieteknik kopplat till olika läroämnen

Självkännedom

Ung företagsamhet programmet *Min grej*

M7 handleda eleven att utveckla sin förmåga att bedöma vilken kompetens och vilka sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i olika arbetsuppgifter, vilka yrken som passar hen och att stärka sin förmåga att söka information om hur man efter den grundläggande utbildningen kan inhämta den kompetens som krävs

Ge möjlighet för eleven att bekanta sig med arbetslivet i en trygg miljö.

Självkännedom

Ung företagsamhet programmet *Min grej*

Genomföra PRAO (1 dag)

Utvärdera PRAO.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Lärande och studier

Centralt innehåll i elevhandledningen är att i samarbete med övriga läroämnen hjälpa eleverna att klara sig i skolan och att utveckla studiefärdigheten och förmågan att lära sig ur ett socialt perspektiv och med tanke på livslångt lärande. Eleverna ska öva sig att ställa upp mål för studierna i olika skeden av studierna, att utvärdera hur det självständiga arbetet utvecklats och hur målen uppnåtts samt att ta ansvar för sitt lärande, för val förknippade med studierna och för att studierna framskrider.

Individuellt handledningssamtal om motivation och skolarbete

I2 Självkännedom och livslång karriärplanering

I elevhandledningen behandlas innehåll som hjälper eleverna att öka sin självkännedom och sin självbedömningsförmåga, sin förmåga att planera framtiden och fatta beslut samt att utveckla sina färdigheter att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns att tillgå. Färdigheter som ska övas är bl.a. karriärplanering och -hantering, motivation samt allmän kompetens som behövs i livet. Eleverna ska träna sin förmåga att analysera och förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen. Sådana faktorer är exempelvis värden och attityder, elevernas färdigheter och sociala nätverk.

Yrkesinriktad självkännedom

Yrkesvalstest

Information om yrken och yrkesområden

I3 Färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet

I elevhandledningen ska eleverna ges möjligheter att träna sina färdigheter att komma till rätta i olika miljöer. Uppmärksamhet ska fästas vid att utveckla mångsidiga färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet samt sociala och kommunikativa färdigheter för olika kanaler. I kommunikativa färdigheter ingår också att bedöma hur tillförlitlig den information som inhämtats via olika källor är med tanke på karriärplaneringen.

PRAO

Informationssökning om olika yrken

I4 Arbetslivsorientering

Genom att granska olika näringsgrenar, arbetslivet och olika yrkesområden samt öva sig att söka arbete ökar elevernas kunskap om arbetslivet. Samtidigt får eleverna insikt i branscher som intresserar dem, i yrken och företagsamhet. I synnerhet under den praktiska arbetslivsorienteringen (PRAO) får eleverna träna färdigheter som behövs i arbetslivet. Den erfarenhet, kunskap och respons som fås under PRAO ska utnyttjas i studierna i olika läroämnen och när eleverna gör upp framtidsplaner. Uppmärksamhet ska fästas vid jämlikhetsfrågor i arbetslivet.

söka PRAO-plats

genomföra PRAO (5 dagar)

utvärdera PRAO

I5 Att söka till fortsatta studier

Att utveckla elevernas förmåga att planera fortsatta studier och framtiden är en helhet som ska fördjupas i elevhandledningens innehåll under hela den grundläggande utbildningen. Eleverna ska i elevhandledningen få kunskap om vilka möjligheter till fortsatta studier som erbjuds inom Finlands utbildningssystem och lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.

Finlands utbildningssystem

Informations- och handledningstjänster: www.studieinfo.fi

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K3, K7
M3	I1, I2	K1
M5	I2, I5	K1, K3
M6	I2, I3, I5	K6, K7
M7	I2, I3, I4, I5	K4, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att bilda sig en helhetsuppfattning om arbetssätten och studiemiljön i årskurs 7–9, utveckla elevens beredskap att studera i denna miljö och i olika grupper samt stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val

Handleda eleven i ansvarstagande gällande PRAO.

Handleda eleven att reflektera kring sitt skolarbete under det individuella handledningssamtalet.

Individuellt handledningssamtal om motivation och skolarbete

Yrkesinriktad självkännedom

Yrkesvalstest

Information om yrken och yrkesområden

M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller

Handleda eleven att reflektera kring sin begåvning, intressen och framtida val under lektioner och det individuella handledningssamtalet.

Individuellt handledningssamtal om motivation och skolarbete

Yrkesinriktad självkännedom

Yrkesvalstest

Information om yrken och yrkesområden

M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts

Hjälpa eleven att återknyta och följa upp mål och planer genom det lokalt utarbetade materialet.

Yrkesinriktad självkännedom

Yrkesvalstest

Information om yrken och yrkesområden

Finlands utbildningssystem

Informations- och handledningstjänster: www.studieinfo.fi

M6 hjälpa eleven att förstå arbetets betydelse för hens eget liv och för samhället samt att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet

Hjälpa eleven att förstå arbetets betydelse genom karriärberättelser av föräldrar och ämneslärare.

Hjälpa eleven att reflektera och utvärdera arbetets betydelse för hens eget liv i samband med PRAO.

Yrkesinriktad självkännedom

Yrkesvalstest

Information om yrken och yrkesområden

PRAO

Informationssökning om olika yrken

Finlands utbildningssystem

Informations- och handledningstjänster: www.studieinfo.fi

M7 handleda eleven att utveckla sin förmåga att bedöma vilken kompetens och vilka sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i olika arbetsuppgifter, vilka yrken som passar hen och att stärka sin förmåga att söka information om hur man efter den grundläggande utbildningen kan inhämta den kompetens som krävs

Handleda eleven i att hitta information om yrken och arbetsliv.

Yrkesinriktad självkännedom

Yrkesvalstest

Information om yrken och yrkesområden

PRAO

Informationssökning om olika yrken

söka PRAO-plats

genomföra PRAO (5 dagar)

utvärdera PRAO

Finlands utbildningssystem

Informations- och handledningstjänster: www.studieinfo.fi

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Lärande och studier

Centralt innehåll i elevhandledningen är att i samarbete med övriga läroämnena hjälpa eleverna att klara sig i skolan och att utveckla studiefärdigheten och förmågan att lära sig ur ett socialt perspektiv och med tanke på livslångt lärande. Eleverna ska öva sig att ställa upp mål för studierna i olika skeden av studierna, att utvärdera hur det självständiga arbetet utvecklats och hur målen uppnåtts samt att ta ansvar för sitt lärande, för val förknippade med studierna och för att studierna framskrider.

Möjlighet till handledningssamtal om skolarbete och motivation

Bedömning och vitsord

I2 Självkännedom och livslång karriärplanering

I elevhandledningen behandlas innehåll som hjälper eleverna att öka sin självkännedom och sin självbedömningsförmåga, sin förmåga att planera framtiden och fatta beslut samt att utveckla sina färdigheter att lösa problem i situationer där ingen färdig lösning finns att tillgå. Färdigheter som ska övas är bl.a. karriärplanering och -hantering, motivation samt allmän kompetens som behövs i livet. Eleverna ska träna sin förmåga att analysera och förstå vilka faktorer som påverkar de egna valen. Sådana faktorer är exempelvis värden och attityder, elevernas färdigheter och sociala nätverk.

Jag och valsituationer

Självkännedom och karriärplanering t.ex. i programmet: Ung företagsamhet, "UF Nycklarna till framgång - Kontroll över den egna ekonomin.

I3 Färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet

I elevhandledningen ska eleverna ges möjligheter att träna sina färdigheter att komma till rätta i olika miljöer. Uppmärksamhet ska fästas vid att utveckla mångsidiga färdigheter som behövs i studierna och arbetslivet samt sociala och kommunikativa färdigheter för olika kanaler. I kommunikativa färdigheter ingår också att bedöma hur tillförlitlig den information som inhämtats via olika källor är med tanke på karriärplaneringen.

PRAO (2 veckor)

Informationssökning om och presentation av utbildningsmöjligheter på II stadiet

I4 Arbetslivsorientering

Genom att granska olika näringsgrenar, arbetslivet och olika yrkesområden samt öva sig att söka arbete ökar elevernas kunskap om arbetslivet. Samtidigt får eleverna insikt i branscher som intresserar dem, i yrken och företagsamhet. I synnerhet under den praktiska arbetslivsorienteringen (PRAO) får eleverna träna färdigheter som behövs i arbetslivet. Den erfarenhet, kunskap och respons som fås under PRAO ska utnyttjas i studierna i olika läroämnena och när eleverna gör upp framtidsplaner. Uppmärksamhet ska fästas vid jämlikhetsfrågor i arbetslivet.

Söka PRAO-plats

Genomföra PRAO (2 veckor)

Utvärdera PRAO

I5 Att söka till fortsatta studier

Att utveckla elevernas förmåga att planera fortsatta studier och framtiden är en helhet som ska fördjupas i elevhandledningens innehåll under hela den grundläggande utbildningen. Eleverna ska i elevhandledningen få kunskap om vilka möjligheter till fortsatta studier som erbjuds inom Finlands utbildningssystem och lära sig att hitta mer detaljerad information om fortsatta studier och ansökan till dem genom att utnyttja olika informations-, rådgivnings- och handledningstjänster.

Finlands utbildningssystem

Utbildning på II stadiet

Informations-, rådgivnings-, och handledningstjänster

Studier utomlands

GEA, Gemensam ansökan

Individuella handledningssamtal

Samarbete med representanter från II stadiet; information, besök

Infotillfällen

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2	K3, K7
M3	I1, I2	K1
M4	I2	K3
M5	I2, I5	K1, K3
M6	I2, I3, I5	K6, K7
M7	I2, I3, I4, I5	K4, K5, K6
M8	I4, I5	K4, K5
M9	I2, I3, I5	K4, K5, K6
M10	I4, I5	K2

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att bilda sig en helhetsuppfattning om arbetssätten och studiemiljön i årskurs 7–9, utveckla elevens beredskap att studera i denna miljö och i olika grupper samt stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val

Stödja eleven att handla självständigt och ta ansvar för sina studier och val både under individuella handledningssamtal och i elevhandledningsundervisningen.

Möjlighet till handledningssamtal om skolarbete och motivation

Bedömning och vitsord

Jag och valsituationer

Självkännedom och karriärplanering t.ex. i programmet: Ung företagsamhet, "UF Nycklarna till framgång - Kontroll över den egna ekonomin.

M3 skapa förutsättningar som främjar elevens vilja att lära sig, förmåga att bedöma sitt kunnande, att identifiera och utnyttja sina färdigheter och styrkor, förmåga att inse vad hen behöver lära sig och att vid behov ändra sina planer och handlingsmodeller

Skapa förutsättningar att planera sitt skolarbete och sina framtida studier genom att visa och diskutera olika utbildningsalternativ.

Möjlighet till handledningssamtal om skolarbete och motivation

Bedömning och vitsord

Jag och valsituationer

Självkännedom och karriärplanering t.ex. i programmet: Ung företagsamhet, "UF Nycklarna till framgång - Kontroll över den egna ekonomin.

M4 göra eleven medveten om faktorer som påverkar hens val och hjälpa hen att anpassa sig till sin förmåga, sina förutsättningar och intressen

Jag och valsituationer

Självkännedom och karriärplanering t.ex. i programmet: Ung företagsamhet, "UF Nycklarna till framgång - Kontroll över den egna ekonomin.

M5 lära eleven att ställa upp både kortsiktiga och långsiktiga mål, utarbeta planer för att uppnå målen och utvärdera hur målen uppnåtts

Stöda eleven att ställa upp mål gällande skolprestationer och framtida val under individuellt handledningssamtal.

Jag och valsituationer

Självkännedom och karriärplanering t.ex. i programmet: Ung företagsamhet, "UF Nycklarna till framgång - Kontroll över den egna ekonomin.

Finlands utbildningssystem

Utbildning på II stadiet

Informations-, rådgivnings-, och handledningstjänster

Studier utomlands

GEA, Gemensam ansökan

Individuella handledningssamtal

Samarbete med representanter från II stadiet; information, besök

Infotillfällen

M6 hjälpa eleven att förstå arbetets betydelse för hens eget liv och för samhället samt att förstå olika läroämnens betydelse för framtida studier och för färdigheter som behövs i arbetslivet

Hjälpa eleven att reflektera och utvärdera arbetets betydelse för hens eget liv både i samband med PRAO och under lektioner.

Jag och valsituationer

Självkännedom och karriärplanering t.ex. i programmet: Ung företagsamhet, "UF Nycklarna till framgång - Kontroll över den egna ekonomin.

PRAO (2 veckor)

Informationssökning om och presentation av utbildningsmöjligheter på II stadiet

Finlands utbildningssystem

Utbildning på II stadiet

Informations-, rådgivnings-, och handledningstjänster

Studier utomlands

GEA, Gemensan ansökan

Individuella handledningssamtal

Samarbete med representanter från II stadiet; information, besök

Infotillfällen

M7 handleda eleven att utveckla sin förmåga att bedöma vilken kompetens och vilka sociala och kommunikativa färdigheter som behövs i olika arbetsuppgifter, vilka yrken som passar hen och att stärka sin förmåga att söka information om hur man efter den grundläggande utbildningen kan inhämta den kompetens som krävs

Handleda eleven att träna arbetslivsfärdigheter t.ex. i programmet Ung företagsamhet, "UF Nycklarna till framgång - Kontroll över den egna ekonomin.

Jag och valsituationer

Självkännedom och karriärplanering t.ex. i programmet: Ung företagsamhet, "UF Nycklarna till framgång - Kontroll över den egna ekonomin.

PRAO (2 veckor)

Informationssökning om och presentation av utbildningsmöjligheter på II stadiet

Söka PRAO-plats

Genomföra PRAO (2 veckor)

Utvärdera PRAO

Finlands utbildningssystem

Utbildning på II stadiet

Informations-, rådgivnings-, och handledningstjänster

Studier utomlands

GEA, Gemensan ansökan

Individuella handledningssamtal

Samarbete med representanter från II stadiet; information, besök

Infotillfällen

M8 ge eleven och vårdnadshavarna information om huvuddragen och möjligheterna i Finlands utbildningssystem, stödja elevens förmåga att söka information om utbildning och arbetsliv både i Finland och utomlands

Söka PRAO-plats

Genomföra PRAO (2 veckor)

Utvärdera PRAO

Finlands utbildningssystem

Utbildning på II stadiet

Informations-, rådgivnings-, och handledningstjänster

Studier utomlands

GEA, Gemensan ansökan

Individuella handledningssamtal

Samarbete med representanter från II stadiet; information, besök

Infotillfällen

M9 vägleda eleven att använda informations-, rådgivnings- och handledningstjänster via många kanaler samt att vid planeringen av sin framtida karriär bedöma hur tillförlitlig och ändamålsenlig information som inhämtats via olika källor är

Jag och valsituationer

Självkännedom och karriärplanering t.ex. i programmet: Ung företagsamhet, "UF Nycklarna till framgång - Kontroll över den egna ekonomin.

PRAO (2 veckor)

Informationssökning om och presentation av utbildningsmöjligheter på II stadiet

Finlands utbildningssystem

Utbildning på II stadiet

Informations-, rådgivnings-, och handledningstjänster

Studier utomlands

GEA, Gemensan ansökan

Individuella handledningssamtal

Samarbete med representanter från II stadiet; information, besök

606

Infotillfällen

M10 stödja elevens förmåga att uppfatta sin kulturella bakgrund och att komma till rätta i möten och samarbetssituationer med olika kulturer, handleda eleven att inhämta och tillägna sig kunskap om möjligheterna att studera i multinationella arbetsmiljöer och utomlands

Söka PRAO-plats

Genomföra PRAO (2 veckor)

Utvärdera PRAO

Finlands utbildningssystem

Utbildning på II stadiet

Informations-, rådgivnings-, och handledningstjänster

Studier utomlands

GEA, Gemensam ansökan

Individuella handledningssamtal

Samarbete med representanter från II stadiet; information, besök

Infotillfällen

15.6.9. Musik blir film

Syftet med det valfria ämnet

Musik blir film (vMF) är ett valfritt ämne för årskurs 7. Ämnets omfattning är två årsveckotimmar per årskurs.

Innehåll:

- eleverna bekantar sig med olika digitala verktyg
- utforska sin egen konstnärliga världsbild
- ämnesöverskridande respons på varandras arbeten

Mål:

- utveckla förmåga att uppleva och reflektera över musik med digitala verktyg
- utveckla förmåga att kommunicera med rörlig bild med digitala verktyg
- ge eleven möjlighet till skapande arbeten oavsett förkunskaper i bägge estetiska ämnen

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Kunskapskrav:

- utförda uppgifter krav för godkänd kurs

Kunskapskrav, för vitsord 8 krävs:

- eleven kan använda olika material och digitala tekniker på ett fungerande sätt
- eleven kan ge genomtänkta omdömen om sitt eget och kamraternas arbete
- eleven kan pröva och ompröva idéer med en tydlig plan och utföra ett förberett arbete

Årskurs 7

15.6.10. Ställningstagande konst (kortkurs)

Syftet med det valfria ämnet

Ställningstagande konst (xBKKf) ett valfritt konst- och färdighetsämne för årskurs åtta. Ämnets omfattning är en årsveckotimme

Innehåll:

- kursen kommer att under en given rubrik arbeta med bl.a. healing music, planscher, nyhetsinslag och flashmob
- reflektera över fördomar som vi inte tänker på att finns. Har alla människor lika värde?

Mål:

- upptäcka samband mellan attityder och fenomen
- fundera över egna värderingar i samhället
- förstå konstens roll i samhällsdebatten

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Kunskapskrav:

- utförda uppgifter krav för godkänd kurs

Kunskapskrav, för vitsord 8 krävs:

- eleven kan använda olika material och tillvägagångssätt på ett fungerande sätt
- eleven kan ge genomtänkta omdömen om sitt eget och kamraternas arbete
- eleven kan pröva och ompröva idéer med en tydlig plan och utföra ett förberett arbete

Årskurs 8

15.6.11. Jag vill slöjda i mjuka material!

Syftet med det valfria ämnet

Jag vill slöjda i mjuka material! (VTL) i åk 8 och 9 består av 2 årsveckotimmar.

Innehåll:

I kursen bekantar eleven sig med de vanligaste materialen, maskinerna och teknikerna. I en slöjdprocess designar, genomför och reflekterar man över arbetet man gör. Vi jobbar med olika teman. Inom ett tema väljer eleven själv hurudan produkt hen önskar göra.

Mål:

- M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt
- M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande
- M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer
- M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga
- M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen
- M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information
- M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet
- M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8:

- Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.
- Eleven ställer upp mål för sitt arbete, arbetar processinriktat och utvärderar realistiskt sitt lärande under slöjdprocessen.
- Eleven kan välja ändamålsenliga material, tekniker och bearbetningsmetoder samt använda dem för att framställa produkter/alster enligt sina planer.
- Eleven kan använda centrala slöjdbegrepp, kan uttrycka sina idéer klart och genomföra sina idéer planenligt och med hänsyn till estetik och funktionalitet.
- Eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.
- Eleven kan använda informations- och kommunikationsteknik både på egen hand och tillsammans med andra för planering, framställning och dokumentation av slöjdprocessen.
- Eleven kan med hjälp av exempel beskriva slöjdfärdigheternas betydelse i vardagen, samhället och arbetslivet.

Eleven kan redogöra för hur slöjd stödjer en hållbar livsstil och kan göra hållbara val i sitt arbete.

Årskurs 8

Årskurs 9

15.6.12. Från Boston Tea Party till Fake News - USA kurs i historia och samhällslära

Syftet med det valfria ämnet

Från Boston Tea Party till Fake News - USA kurs i historia och samhällslära (vHISL) är valfritt ämne i årskurs 8 som bedöms separat. Ämnets omfattning är två årsveckotimmar.

Innehåll:

I kursen bekantar vi oss med det amerikanska samhället och USA:s historia. Fokus ligger på 1800-talets början till dagens USA. Vi behandlar medborgarrättskampen, inrikes- och utrikespolitik, kultur (film, musik, mat) samt aktuella händelser som t.ex. presidentval. Deltagarnas intressen kan till stor del bestämma kursens innehåll.

Arbetssätt:

- egna arbeten och grupparbeten: fackuppsatser, presentationer, film, podcasts...
- film och musikanalys
- diskussioner och debatter
- dokumentärer

Mål:

- Eleven använder och tolkar olika typer av källor
- Eleven arbetar både självständigt och i grupp
- Eleven granskar olika källor kritiskt
- Eleven tar eget initiativ och ansvar för sitt arbete
- Eleven presenterar sina arbeten

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Bedömning

- Arbetsinsats och initiativförmåga
- Samarbetsfärdigheter
- Användning av informationsteknik
- Källkritik
- Presentationsteknik
- Arbetets slutresultat

Årskurs 8

15.6.13. Slöjd

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärd kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över

läroämnesgränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdekulturen.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7–9 är slöjdens fostrande uppdrag att stärka och fördjupa elevernas förmåga att ta fasta på sina egna erfarenheter för att skapa nytt och lösa problem samt stärka och fördjupa sådana kunskaper och färdigheter som behövs för att planera, skapa och uttrycka sig genom slöjd. Undervisningen i slöjd utgår från att eleverna ska få iakttä och undersöka den byggda miljön och dess olika material samt tillämpa kunskapen i sitt skapande. Då färdigheterna fördjupas ska eleverna också bli bekanta med olika tekniska funktionsprinciper och praktiska problem som kan uppstå då de tillämpas. Slöjdens ska stödja elevernas välbefinnande och livskompetens samt yrkesval och val som gäller arbetslivet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 7–9

Mångsidiga apparater, maskiner, arbetsredskap och lärmiljöer ger eleverna möjlighet att lära sig slöjda med olika material och att tillägna sig en ansvarsfull arbetsattityd. Vardagslivet, naturen, den byggda miljön och olika föremål observeras och utnyttjas för att planera och framställa slöjdprodukter. Eleverna utnyttjar mobila apparater i slöjden och övar sig att skapa tredimensionella ritningar och modeller. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för tekniskt arbete och textilarbete. Det praktiska lärandet stöds med hjälp av undersökande projekt i samarbete med utomstående sakkunniga, olika instanser och över läroämnesgränserna. Eleverna får kunskap om slöjd genom att besöka museer, utställningar och företag.

- tillgång till olika apparater och arbetsredskap ger eleven färdigheter att slöjda i olika material.
- besök i omgivningen stöder eleven att uttrycka sig i sin slöjdprocess, samt ha vilja att värna om och utveckla slöjdekulturen.
- eleverna utnyttjar mobiltelefonen under hela slöjdprocessen.
- slöjdprodukten skall i mån av möjlighet utgå från innehållet i de övriga ämnena samt öva sig att skapa tredimensionella ritningar och modeller.
- ge eleven möjlighet att utveckla sin företagsamhet genom undersökande projekt med lokala företag och instanser.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 7–9

Med tanke på målen för läroämnet är det viktigt att handledning/stöd ordnas med hänsyn till olika pedagogiska arbets- och förhållningssätt som stödjer eleverna att tillägna sig slöjdfärdigheter och främjar deras förmåga att planera och samarbeta. Genom individuellt arbete, grupparbete och kollaborativa arbetssätt uppmuntras eleverna att delta, vara aktiva och att självständigt ta ansvar. I undervisningen ska elevernas olika förutsättningar och behov beaktas och slöjdundervisningen differentieras utgående från dem, till exempel genom valet av lärmiljöer, arbetsredskap, arbetssätt och arbetsuppgifter.

- handleder eleven i slöjdprocessen enligt de behov som finns.
- uppmuntra den enskilda eleven till att delta, vara aktiv samt ta ansvar för gruppens gemensamma slöjdprojekt.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet ska vägleda och sporra eleverna. Bedömningen ska grunda sig på slöjdprocessen i sin helhet, på målen och kriterierna för den samt på kontinuerlig bedömning och dokumentation under arbetets gång. Det är viktigt att eleverna känner till grunderna för bedömningen. Dokumentationen av de olika skedena av arbetsprocessen fungerar som ett redskap vid bedömningen. Eleverna ska ges mångsidig respons på sina framsteg och sitt lärande. Bedömningen ska stödja utvecklingen av mångsidiga slöjdfärdigheter. Eleverna ska erbjudas olika möjligheter att visa sina framsteg och uppmuntras att utnyttja sina styrkor och inhämta de färdigheter som behöver utvecklas. Eleverna ska vägledas att utvärdera sitt lärande och erbjudas olika sätt att utvärdera både sitt eget och sina klasskamraters arbete. Responsen ska vara ömsesidig, så att även läraren får respons på sina metoder eller arbetssätt.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i slöjd när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i slöjd. Kunskaperna i läroämnet utvecklas kontinuerligt under studiernas gång. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleverna får vitsordet åtta (8) om de i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något mål, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat mål. Siffervitsordet bestäms gemensamt av de lärare som undervisar eleverna i slöjd.

Åk 7

- eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.
- eleven ställer upp mål för sitt arbete, arbetar processinriktat och utvärderar realistiskt sitt lärande under slöjdprocessen.
- eleven kan använda centrala slöjdbegrepp.
- eleven kan uttrycka sina idéer tydligt samt genomföra dem planenligt med hänsyn till estetik och funktionalitet.
- eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.
- eleven kan med hjälp av exempel beskriva slöjdfärdigheternas betydelse i vardagen, samhället och arbetslivet.
- eleven kan redogöra för hur slöjd stöder en hållbar livsstil och kan göra hållbara val i sitt arbete.

Åk 8 - 9

- eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.
- eleven ställer upp mål för sitt arbete, arbetar processinriktat och utvärderar realistiskt sitt lärande under slöjdprocessen.
- eleven kan använda centrala slöjdbegrepp.
- eleven kan uttrycka sina idéer tydligt samt genomföra dem planenligt med hänsyn till estetik och funktionalitet.
- eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.
- eleven kan med hjälp av exempel beskriva slöjdfärdigheternas betydelse i vardagen, samhället och arbetslivet.
- eleven kan redogöra för hur slöjd stöder en hållbar livsstil och kan göra hållbara val i sitt arbete.

- eleven kan välja ändamålsenliga material, tekniker och bearbetningsmetoder samt använda dem för att framställa produkter enligt sina planer.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna gör uppgifter där de ska planera olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler. Eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga. Eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete under slöjdprocessen.

- eleverna planerar (skiss, teknisk ritning, designbild) olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler.
- eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.
- eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete (plan) under slöjdprocessen.

I2 Formgivning

Eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv. Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.

- eleverna utforskar från olika perspektiv hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats.
- eleverna bekantar sig med lokala möjligheter samt både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.

I3 Prövning

Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material samt använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker. I slöjdundervisningen används inbyggda system, d.v.s. man tillämpar programmering för planering och framställning av produkter.

- eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.
- eleverna erhåller kunskap om inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter

I4 Dokumentation och värdering

Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen. Eleverna analyserar produkters design och användbarhet. Eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

- eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplaneringsprocessen (digitalt och till papper) och framställningsprocessen (modeller i olika material).

- eleverna analyserar produkters design och användbarhet t.ex. genom att studera färdiga produkter.
- eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

I5 Tillverkning

Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter eller alster. Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

- eleven tillverkar olika hållbara samt fungerande och välgjorda produkter.
- eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

I6 Arbetssäkerhet

Eleverna får kunskap om arbetssäkerhet samt lär sig att kartlägga och bedöma risker under slöjdprocessens gång. Eleverna arbetar på ett tryggt och säkert sätt.

- eleverna får kunskap om arbetsteknik och -säkerhet samt lär sig att beakta risker under slöjdprocessens gång.
- eleverna arbetar på ett tryggt och säkert sätt.

I7 Företagsamt lärande

Eleverna bekantar sig med företagsamt lärande, företagsamhet och föreningssamarbete genom presentationer, virtuellt och genom studie- eller företagsbesök. Undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet. Kulturinstitutionernas utbud utnyttjas som en idékälla.

- eleverna bekantar sig med företagsamt lärande och företagsamhet genom muntliga samt virtuella presentationer och i mån av möjlighet studie- eller företagsbesök.
- undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet.

I8 Medvetenhet och delaktighet

Eleverna undersöker olika betydelser som slöjd och olika slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv. Eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen. Eleverna lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.

- eleverna undersöker vilka olika betydelser slöjd och slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv.
- eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen.
- eleverna lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I2, I3, I4, I5	K2, K3
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K2, K4
M5	I6	K3, K6
M7	I7	K6
M8	I8	K1, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta och producera	Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.

- eleverna utforskar från olika perspektiv hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats.
- eleverna bekantar sig med lokala möjligheter samt både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.
- eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.
- eleverna erhåller kunskap om inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter
- eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplaneringsprocessen (digitalt och till papper) och framställningsprocessen (modeller i olika material).
- eleverna analyserar produkters design och användbarhet t.ex. genom att studera färdiga produkter.
- eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.
- eleven tillverkar olika hållbara samt fungerande och välgjorda produkter.
- eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en slöjdprocess i sin helhet	Eleven ställer upp mål för sitt arbete, arbetar processinriktat och utvärderar realistiskt sitt lärande under slöjdprocessen.

- eleverna planerar (skiss, teknisk ritning, designbild) olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdelaterade begrepp, tecken och symboler.
- eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.
- eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete (plan) under slöjdprocessen.
- eleverna utforskar från olika perspektiv hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats.
- eleverna bekantar sig med lokala möjligheter samt både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.
- eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.
- eleverna erhåller kunskap om inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter
- eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplaneringsprocessen (digitalt och till papper) och framställningsprocessen (modeller i olika material).
- eleverna analyserar produkters design och användbarhet t.ex. genom att studera färdiga produkter.
- eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.
- eleven tillverkar olika hållbara samt fungerande och välgjorda produkter.
- eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuellt, materiellt och tekniskt uttryck	Eleven kan använda centrala slöjdbegrepp, kan uttrycka sina idéer klart och genomföra sina idéer planenligt och med hänsyn till estetik och funktionalitet.

- eleverna planerar (skiss, teknisk ritning, designbild) olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdelaterade begrepp, tecken och symboler.
- eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.
- eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete (plan) under slöjdprocessen.

- eleverna utforskar från olika perspektiv hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats.
- eleverna bekantar sig med lokala möjligheter samt både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.
- eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.
- eleverna erhåller kunskap om inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter
- eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplaneringsprocessen (digitalt och till papper) och framställningsprocessen (modeller i olika material).
- eleverna analyserar produkters design och användbarhet t.ex. genom att studera färdiga produkter.
- eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.
- eleven tillverkar olika hållbara samt fungerande och välgjorda produkter.
- eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta på ett tryggt och säkert sätt	Eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.

- eleverna får kunskap om arbetsteknik och -säkerhet samt lär sig att beakta risker under slöjdprocessens gång.
- eleverna arbetar på ett tryggt och säkert sätt.

M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta betydelsen av praktiska färdigheter och slöjd i samhället	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva slöjdfärdigheternas betydelse i vardagen, samhället och arbetslivet.

- eleverna bekantar sig med företagsamt lärande och företagsamhet genom muntliga samt virtuella presentationer och i mån av möjlighet studie- eller företagsbesök.
- undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet.

M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att göra val och motivera sina val	Eleven kan redogöra för hur slöjd stödjer en hållbar livsstil och kan göra hållbara val i sitt arbete.

- eleverna undersöker vilka olika betydelser slöjd och slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv.
- eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen.
- eleverna lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna gör uppgifter där de ska planera olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler. Eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga. Eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete under slöjdprocessen.

- eleverna planerar (skiss, teknisk ritning, desginbild) olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler.
- eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.
- eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete (plan) under slöjdprocessen.

I2 Formgivning

Eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv. Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.

- eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt och kulturellt perspektiv.
- eleverna bekantar sig med lokala möjligheter, olika kulturers traditioner samt både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.

I3 Prövning

Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material samt använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker. I slöjdundervisningen används inbyggda system, d.v.s. man tillämpar programmering för planering och framställning av produkter.

- eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.

- eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material samt framställningstekniker.
- eleverna erhåller kunskap om inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.

I4 Dokumentation och värdering

Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen. Eleverna analyserar produkters design och användbarhet. Eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

- eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplaneringsprocessen (digitalt och till pappers) och framställningsprocessen (modeller i olika material).
- eleverna analyserar produkters design och användbarhet t.ex. genom att studera färdiga produkter.
- eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

I5 Tillverkning

Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter eller alster. Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

- eleverna tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter.
- eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

I6 Arbetssäkerhet

Eleverna får kunskap om arbetssäkerhet samt lär sig att kartlägga och bedöma risker under slöjdprocessens gång. Eleverna arbetar på ett tryggt och säkert sätt.

- eleverna får kunskap om arbetsteknik och -säkerhet samt lär sig att kartlägga och beakta risker under slöjdprocessens gång.
- eleverna arbetar på ett tryggt och säkert sätt.

I7 Företagsamt lärande

Eleverna bekantar sig med företagsamt lärande, företagsamhet och föreningssamarbete genom presentationer, virtuellt och genom studie- eller företagsbesök. Undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet. Kulturinstitutionernas utbud utnyttjas som en idékälla.

- eleverna bekantar sig med företagsamt lärande, företagsamhet och föreningssamarbete genom presentationer, virtuellt och genom studie- eller företagsbesök.
- undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet.
- kulturinstitutionernas utbud utnyttjas som en idékälla i mån av möjlighet.

I8 Medvetenhet och delaktighet

Eleverna undersöker olika betydelser som slöjd och olika slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv. Eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen. Eleverna lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.

- eleverna undersöker vilka olika betydelser slöjd och slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv.
- eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen.
- eleverna lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I2, I3, I4, I5	K2, K3
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K4, K6
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K2, K4
M5	I6	K3, K6
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K5
M7	I7	K6
M8	I8	K1, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta och producera	Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.

- eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt och kulturellt perspektiv.
- eleverna bekantar sig med lokala möjligheter, olika kulturers traditioner samt både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.
- eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.
- eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material samt framställningstekniker.
- eleverna erhåller kunskap om inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.

- eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplaneringsprocessen (digitalt och till pappers) och framställningsprocessen (modeller i olika material).
- eleverna analyserar produkters design och användbarhet t.ex. genom att studera färdiga produkter.
- eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.
- eleverna tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter.
- eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en slöjdprocess i sin helhet	Eleven ställer upp mål för sitt arbete, arbetar processinriktat och utvärderar realistiskt sitt lärande under slöjdprocessen.

- eleverna planerar (skiss, teknisk ritning, desginbild) olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler.
- eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.
- eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete (plan) under slöjdprocessen.
- eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhällligt och kulturellt perspektiv.
- eleverna bekantar sig med lokala möjligheter, olika kulturers traditioner samt både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.
- eleverna provar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.
- eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material samt framställningstekniker.
- eleverna erhåller kunskap om inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.
- eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplaneringsprocessen (digitalt och till pappers) och framställningsprocessen (modeller i olika material).
- eleverna analyserar produkters design och användbarhet t.ex. genom att studera färdiga produkter.
- eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.
- eleverna tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter.

- eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att framställa och använda tekniker och bearbetningsmetoder	Eleven kan välja ändamålsenliga material, tekniker och bearbetningsmetoder samt använda dem för att framställa produkter/alster enligt sina planer.

- eleverna planerar (skiss, teknisk ritning, desginbild) olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdelaterade begrepp, tecken och symboler.
- eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.
- eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete (plan) under slöjdprocessen.
- eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt och kulturellt perspektiv.
- eleverna bekantar sig med lokala möjligheter, olika kulturers traditioner samt både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.
- eleverna provar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.
- eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material samt framställningstekniker.
- eleverna erhåller kunskap om inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.
- eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplaneringsprocessen (digitalt och till pappers) och framställningsprocessen (modeller i olika material).
- eleverna analyserar produkters design och användbarhet t.ex. genom att studera färdiga produkter.
- eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.
- eleverna tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter.
- eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuellt, materiellt och tekniskt uttryck	Eleven kan använda centrala slöjdbegrepp, kan uttrycka sina idéer klart och genomföra sina idéer planerligt och med hänsyn till estetik och funktionalitet.

- eleverna planerar (skiss, teknisk ritning, desginbild) olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler.
- eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.
- eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete (plan) under slöjdprocessen.
- eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhällligt och kulturellt perspektiv.
- eleverna bekantar sig med lokala möjligheter, olika kulturers traditioner samt både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.
- eleverna provar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.
- eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material samt framställningstekniker.
- eleverna erhåller kunskap om inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.
- eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplaneringsprocessen (digitalt och till pappers) och framställningsprocessen (modeller i olika material).
- eleverna analyserar produkters design och användbarhet t.ex. genom att studera färdiga produkter.
- eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.
- eleverna tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter.
- eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta på ett tryggt och säkert sätt	Eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.

- eleverna får kunskap om arbetsteknik och -säkerhet samt lär sig att kartlägga och beakta risker under slöjdprocessens gång.

- eleverna arbetar på ett tryggt och säkert sätt.

M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdigheter i informations- och kommunikationsteknik, Förmåga att arbeta tillsammans med andra	Eleven kan använda informations- och kommunikationsteknik både på egen hand och tillsammans med andra för planering, framställning och dokumentation av slöjdprocessen.

- eleverna planerar (skiss, teknisk ritning, desginbild) olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler.
- eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.
- eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete (plan) under slöjdprocessen.
- eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt och kulturellt perspektiv.
- eleverna bekantar sig med lokala möjligheter, olika kulturers traditioner samt både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.
- eleverna provar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.
- eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material samt framställningstekniker.
- eleverna erhåller kunskap om inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.
- eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplaneringsprocessen (digitalt och till pappers) och framställningsprocessen (modeller i olika material).
- eleverna analyserar produkters design och användbarhet t.ex. genom att studera färdiga produkter.
- eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.
- eleverna tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter.
- eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta betydelsen av praktiska färdigheter och slöjd i samhället	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva slöjdfärdigheternas betydelse i vardagen, samhället och arbetslivet.

- eleverna bekantar sig med företagsamt lärande, företagsamhet och föreningssamarbete genom presentationer, virtuellt och genom studie- eller företagsbesök.
- undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet.
- kulturinstitutionernas utbud utnyttjas som en idékälla i mån av möjlighet.

M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att göra val och motivera sina val	Eleven kan redogöra för hur slöjd stödjer en hållbar livsstil och kan göra hållbara val i sitt arbete.

- eleverna undersöker vilka olika betydelser slöjd och slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv.
- eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen.
- eleverna lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Innovation

Eleverna gör uppgifter där de ska planera olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler. Eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga. Eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete under slöjdprocessen.

- eleverna planerar (skiss, teknisk ritning, designbild) olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler.
- eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.
- eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete (plan) under slöjdprocessen.

I2 Formgivning

Eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv. Eleverna drar nytta av lokala möjligheter, olika kulturers traditioner och av både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.

- eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv.
- eleverna bekantar sig med lokala möjligheter, olika kulturers traditioner samt både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.

I3 Prövning

Eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material samt använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material och framställningstekniker. I slöjdundervisningen används inbyggda system, d.v.s. man tillämpar programmering för planering och framställning av produkter.

- eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.
- eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material samt framställningstekniker.
- eleverna erhåller kunskap om inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.

I4 Dokumentation och värdering

Eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplanerings- och framställningsprocessen. Eleverna analyserar produkters design och användbarhet. Eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

- eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplaneringsprocessen (digitalt och till pappers) och framställningsprocessen (modeller i olika material).
- eleverna analyserar produkters design och användbarhet t.ex. genom att studera färdiga produkter.
- eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

I5 Tillverkning

Eleven tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter eller alster. Eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

- eleverna tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter.
- eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

I6 Arbetssäkerhet

Eleverna får kunskap om arbetssäkerhet samt lär sig att kartlägga och bedöma risker under slöjdprocessens gång. Eleverna arbetar på ett tryggt och säkert sätt.

- eleverna får kunskap om arbetsteknik och -säkerhet samt lär sig att kartlägga och beakta risker under slöjdprocessens gång.
- eleverna arbetar på ett tryggt och säkert sätt.

I7 Företagsamt lärande

Eleverna bekantar sig med företagsamt lärande, företagsamhet och föreningssamarbete genom presentationer, virtuellt och genom studie- eller företagsbesök. Undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet. Kulturinstitutionernas utbud utnyttjas som en idékälla.

- eleverna bekantar sig med företagsamt lärande, företagsamhet och föreningssamarbete genom presentationer, virtuellt och genom studie- eller företagsbesök.
- undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet.
- kulturinstitutionernas utbud utnyttjas som en idékälla i mån av möjlighet.

I8 Medvetenhet och delaktighet

Eleverna undersöker olika betydelser som slöjd och olika slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv. Eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen. Eleverna lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.

- eleverna undersöker vilka olika betydelser slöjd och slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv.
- eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen.
- eleverna lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I2, I3, I4, I5	K2, K3
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K4, K6
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K2, K4
M5	I6	K3, K6
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K5
M7	I7	K6
M8	I8	K1, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta och producera	Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.

- eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv.
- eleverna bekantar sig med lokala möjligheter, olika kulturers traditioner samt både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.
- eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.
- eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material samt framställningstekniker.
- eleverna erhåller kunskap om inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.
- eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplaneringsprocessen (digitalt och till pappers) och framställningsprocessen (modeller i olika material).
- eleverna analyserar produkters design och användbarhet t.ex. genom att studera färdiga produkter.
- eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.
- eleverna tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter.
- eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en slöjdprocess i sin helhet	Eleven ställer upp mål för sitt arbete, arbetar processinriktat och utvärderar realistiskt sitt lärande under slöjdprocessen.

- eleverna planerar (skiss, teknisk ritning, designbild) olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler.
- eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.
- eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete (plan) under slöjdprocessen.
- eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv.
- eleverna bekantar sig med lokala möjligheter, olika kulturers traditioner samt både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.
- eleverna prövar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.
- eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material samt framställningstekniker.

- eleverna erhåller kunskap om inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.
- eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplaneringsprocessen (digitalt och till pappers) och framställningsprocessen (modeller i olika material).
- eleverna analyserar produkters design och användbarhet t.ex. genom att studera färdiga produkter.
- eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.
- eleverna tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter.
- eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att framställa och använda tekniker och bearbetningsmetoder	Eleven kan välja ändamålsenliga material, tekniker och bearbetningsmetoder samt använda dem för att framställa produkter/alster enligt sina planer.

- eleverna planerar (skiss, teknisk ritning, designbild) olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdelaterade begrepp, tecken och symboler.
- eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.
- eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete (plan) under slöjdprocessen.
- eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv.
- eleverna bekantar sig med lokala möjligheter, olika kulturers traditioner samt både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.
- eleverna provar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.
- eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material samt framställningstekniker.
- eleverna erhåller kunskap om inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.
- eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplaneringsprocessen (digitalt och till pappers) och framställningsprocessen (modeller i olika material).
- eleverna analyserar produkters design och användbarhet t.ex. genom att studera färdiga produkter.
- eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

- eleverna tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter.
- eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Visuellt, materiellt och tekniskt uttryck	Eleven kan använda centrala slöjdbegrepp, kan uttrycka sina idéer klart och genomföra sina idéer planenligt och med hänsyn till estetik och funktionalitet.

- eleverna planerar (skiss, teknisk ritning, designbild) olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdelaterade begrepp, tecken och symboler.
- eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.
- eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete (plan) under slöjdprocessen.
- eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv.
- eleverna bekantar sig med lokala möjligheter, olika kulturers traditioner samt både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.
- eleverna provar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.
- eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material samt framställningstekniker.
- eleverna erhåller kunskap om inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.
- eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplaneringsprocessen (digitalt och till pappers) och framställningsprocessen (modeller i olika material).
- eleverna analyserar produkters design och användbarhet t.ex. genom att studera färdiga produkter.
- eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.
- eleverna tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter.
- eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta på ett tryggt och säkert sätt	Eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.

- eleverna får kunskap om arbetsteknik och -säkerhet samt lär sig att kartlägga och beakta risker under slöjdprocessens gång.
- eleverna arbetar på ett tryggt och säkert sätt.

M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdigheter i informations- och kommunikationsteknik, Förmåga att arbeta tillsammans med andra	Eleven kan använda informations- och kommunikationsteknik både på egen hand och tillsammans med andra för planering, framställning och dokumentation av slöjdprocessen.

- eleverna planerar (skiss, teknisk ritning, designbild) olika slags produkter kreativt och uppfinningsrikt genom att använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler.
- eleverna genomför planerna med betoning på att stärka sin uttrycksförmåga.
- eleverna utvärderar både sitt eget och sina klasskamraters arbete (plan) under slöjdprocessen.
- eleverna utforskar hur människans sätt att bo, röra sig och klä sig har utvecklats ur samhälleligt, kulturellt och tekniskt perspektiv.
- eleverna bekantar sig med lokala möjligheter, olika kulturers traditioner samt både nutid och framtid då de planerar, formger och framställer slöjdprodukter.
- eleverna provar olika sätt att bearbeta, kombinera och behandla material.
- eleverna använder kreativt och modigt olika traditionella och nya material samt framställningstekniker.
- eleverna erhåller kunskap om inbyggda system, d.v.s. programmering, för planering och framställning av produkter.
- eleverna bekantar sig med möjligheter som olika metoder erbjuder i produktplaneringsprocessen (digitalt och till pappers) och framställningsprocessen (modeller i olika material).
- eleverna analyserar produkters design och användbarhet t.ex. genom att studera färdiga produkter.
- eleverna dokumenterar en slöjdprocess i sin helhet med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.
- eleverna tillverkar olika ekologiskt och etiskt hållbara samt fungerande och välgjorda produkter.

- eleverna använder arbetsredskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet på ett mångsidigt och ändamålsenligt sätt.

M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta betydelsen av praktiska färdigheter och slöjd i samhället	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva slöjdfärdigheternas betydelse i vardagen, samhället och arbetslivet.

- eleverna bekantar sig med företagsamt lärande, företagsamhet och föreningssamarbete genom presentationer, virtuellt och genom studie- eller företagsbesök.
- undervisningen tar fasta på de praktiska färdigheternas betydelse i arbetslivet.
- kulturinstitutionernas utbud utnyttjas som en idékälla i mån av möjlighet.

M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att göra val och motivera sina val	Eleven kan redogöra för hur slöjd stödjer en hållbar livsstil och kan göra hållbara val i sitt arbete.

- eleverna undersöker vilka olika betydelser slöjd och slöjdprodukter kan ha ur individ-, samhälls- och miljöperspektiv.
- eleverna reflekterar över hur slöjd främjar hållbar utveckling och välbefinnandet i vardagen.
- eleverna lär sig delta, påverka och kommunicera genom slöjd.

15.6.14. Myki Mera teknisk slöjd

Syftet med det valfria ämnet

Myki Mera teknisk slöjd (vTL) i åk 8 och 9 består av 2 årsveckotimmar.

Innehåll:

I kursen bekantar eleven sig med de vanligaste materialen, maskinerna och teknikerna. I en slöjdprocess designar, genomför och reflekterar man över arbetet man gör. Vi jobbar med olika teman. Inom ett tema väljer eleven själv hurudan produkt hen önskar göra.

Mål:

- M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt
- M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande

- M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer
- M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga
- M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen
- M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikationsteknikens möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och distribuera gemensam information
- M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet
- M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8:

- Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.
- Eleven ställer upp mål för sitt arbete, arbetar processinriktat och utvärderar realistiskt sitt lärande under slöjdprocessen.
- Eleven kan välja ändamålsenliga material, tekniker och bearbetningsmetoder samt använda dem för att framställa produkter/alster enligt sina planer.
- Eleven kan använda centrala slöjdbegrepp, kan uttrycka sina idéer klart och genomföra sina idéer planenligt och med hänsyn till estetik och funktionalitet.
- Eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.
- Eleven kan använda informations- och kommunikationsteknik både på egen hand och tillsammans med andra för planering, framställning och dokumentation av slöjdprocessen.
- Eleven kan med hjälp av exempel beskriva slöjdfärdigheternas betydelse i vardagen, samhället och arbetslivet.

Eleven kan redogöra för hur slöjd stödjer en hållbar livsstil och kan göra hållbara val i sitt arbete.

Årskurs 8

Årskurs 9

15.6.15. Kreativa kocken (kortkurs)

Syftet med det valfria ämnet

Kreativa kocken (xHUKf) är ett valfritt konst- och färdighetsämne för årskurs åtta. Ämnets omfattning är en årsveckotimme.

Innehåll:

Gillar du att laga mat och tycker om att sätta din egen prägel på rätterna då passar den här kursen just för dig.

Mål:

- M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet

- M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik
- M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion
- M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter
- M5 vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns
- M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter
- M7 göra eleven uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner
- M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen
- M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att fundera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen
- M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma hushållsrelaterad information samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val
- M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö
- M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer
- M13 vägleda eleven till en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet i vardagen

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Bedömning/Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8:

- Eleven sätter upp mål för sin verksamhet och arbetar för att uppnå dem. Eleven kan utvärdera sitt eget lärande och sätt att arbeta i förhållande till målen. Eleven kan bilda sig en uppfattning om sina egna kunskaper utgående från självbedömning, lärarens respons samt kamratrespons.
- Eleven kan använda de vanligaste arbetsmetoderna för att laga mat, baka och för att utföra grundläggande uppgifter i hemmet. Eleven tar också hänsyn till estetiska aspekter.
- Eleven väljer och använder material och digitala verktyg ekonomiskt i sin verksamhet och reflekterar över sina val utgående från välbefinnande och hållbarhet.
- Eleven kan arbeta utgående från instruktioner och kan hålla ordning och planera sin tidsanvändning utgående från anvisningarna.
- Eleven arbetar enligt instruktioner och enligt principerna för säkerhet och hygien. Eleven arbetar ändamålsenligt i förhållande till tid, kostnader och energiförbrukning. Eleven eftersträvar att ta hänsyn till ergonomi.
- Eleven försöker lyssna på olika synpunkter och uttrycka sina åsikter konstruktivt i gemensamma planerings- och arbetssituationer.
- Eleven kan beskriva vardagsrutinerna i ett hem. Eleven kan ge exempel på olika familjetyper och husliga traditioner samt reflektera över hur de påverkar vardagen.
- Eleven kan arbeta självständigt och försöker tillsammans med andra arbeta konstruktivt och genom att förhandla om olika arbetsuppgifter. Eleven kan beskriva vad en rättvis arbetsfördelning innebär och kan komma fram till överenskommelser om tidsanvändning och arbetsfördelning genom att delta i beslutsfattandet.
- Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
- Eleven kan söka information som anknyter till innehållet i huslig ekonomi i olika källor och kan reflektera över informationens tillförlitlighet samt tolka förpackningars innehållsdeklaration. Eleven känner till grupperna av näringsämnen och deras egenskaper.

- Eleven kan tolka och använda hushållsrelaterade anvisningar och kan namnge typiska hushållsrelaterade tecken och symboler samt förstå dem i samband med olika vardagliga företeelser.
- Eleven kan använda hushållsrelaterade begrepp och sina kunskaper och färdigheter i huslig ekonomi i ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kunskaperna i huslig ekonomi tillämpas i olika miljöer. Eleven kan beskriva olika tjänster som stödjer vardagen i hemmet och reflektera över tjänsternas betydelse och möjligheter i vardagslivet.
- Eleven kan sköta den grundläggande sorteringen av hushållsavfall samt kan beskriva sambandet mellan att mäta och räkna och en miljövänlig vardag och kostnads- och miljömedvetna val.

Årskurs 8

15.6.16. Slöjda din egen möbel (kortkurs)

Syftet med det valfria ämnet

Slöjda din egen möbel (xSLkf) är ett valfritt konst- och färdighetsämnen för årskurs åtta. Kursens omfattning är en årsveckotimme.

Innehåll:

I kursen får du möjlighet att planera och tillverka en möbel enligt dina egna önskemål.

Mål:

- M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt
- M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande
- M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga
- M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen
- M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet
- M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8:

- Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.
- Eleven ställer upp mål för sitt arbete, arbetar processinriktat och utvärderar realistiskt sitt lärande under slöjdprocessen.
- Eleven kan använda centrala slöjdbegrepp, kan uttrycka sina idéer klart och genomföra sina idéer planenligt och med hänsyn till estetik och funktionalitet.
- Eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.
- Eleven kan med hjälp av exempel beskriva slöjdfärdigheternas betydelse i vardagen, samhället och arbetslivet.

- Eleven kan redogöra för hur slöjd stödjer en hållbar livsstil och kan göra hållbara val i sitt arbete.

Årskurs 8

15.6.17. Huslig ekonomi

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i huslig ekonomi är att stödja eleverna att utveckla kunskaper, färdigheter, attityder och beredskap som behövs för att hantera vardagen i ett hem och för en hållbar livsstil som stödjer välbefinnandet. Undervisningen i huslig ekonomi ska främja praktiska färdigheter och kreativitet samt förmågan att göra val och agera på ett hållbart sätt i vardagen. Undervisningen ska lägga grunden för elevernas kunskaper i huslig ekonomi, så att eleverna har färdigheter att agera i olika miljöer och klara av att genomföra uppgifter i ett hushåll. Undervisningen ska stödja eleverna att utvecklas till konsumenter som klarar av att upprätthålla de grundläggande förutsättningarna för vardagen i ett hushåll. Undervisningen ska hjälpa eleverna att utvecklas till medmänniskor som bryr sig om sin nästa och som växer till aktiva medlemmar i familjen, hemmet och samhället.

Undervisningen ska ge eleverna färdigheter att kunna kommunicera och leva tillsammans. Undervisningen i huslig ekonomi ska lägga grund för hållbart boende, matkunskap och hållbar konsumtion. Eleverna ska få en uppfattning om den teknik som präglar vardagen i ett hem, om hur man kan leva på ett kostnadsmedvetet sätt samt om hur man kan använda informations- och kommunikationsteknik i hushållet.

Med hjälp av centrala innehåll och arbetsuppgifter i huslig ekonomi utvecklas elevernas förmåga att planera och organisera, att utföra arbete och att ha kontroll över resurser. Uppdraget i huslig ekonomi är att stärka elevernas färdigheter att arbeta långsiktigt, att samarbeta och att granska information kritiskt. Det är särskilt viktigt att se till att eleverna deltar i undervisningen på ett jämlikt och rättvist sätt. Läroämnet ska fostra eleverna till att kunna agera aktivt och företagsamt, ansvarsfullt och ekonomiskt.

Läroämnet huslig ekonomi tillämpar kunskap från olika områden och samarbetar med andra läroämnen för att elevernas inlärningsfärdigheter ska bli mångsidigare. En helhetsskapande undervisning stödjer elevernas förståelse av sambanden mellan olika begrepp, saker eller företeelser som har att göra med vardagen i hemmet, ökar kunskapen om förhållandet mellan orsak och verkan och fördjupar lärandet. Undervisningen i huslig ekonomi täcker alla delområden av mångsidig kompetens.

Undervisningen i huslig ekonomi ska vara systematisk och bygga på kontinuitet samt stödja lärandet så att elevernas kunskaper och färdigheter gradvis fördjupas till helheter. Elevernas självständighet och ansvar ska växa efter hand och eleverna ska få lära sig att lösa problem, att tillämpa kunskaper och färdigheter och att vara kreativa. Med hjälp av hemuppgifter ska eleverna få tillämpa och fördjupa sina kunskaper hemma och i den närmaste kretsen.

Undervisning i huslig ekonomi kan ges redan i de lägre årskurserna om utbildningsanordnaren så beslutar. I sådana fall följer man grunderna för läroplanen för huslig ekonomi med beaktande av elevernas ålder. Undervisningens mål, centrala innehåll och genomförande fastställs i den lokala läroplanen genom anpassning av grunderna för läroplanen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i läroämnet är det viktigt att välja lärmiljöer som möjliggör interaktion i arbetet, att man tillsammans kan skapa och dela kunskap, att man kan använda undersökande och tillämpande arbetssätt samt utvärdera arbetet. Att värdesätta och slutföra arbete, kunna arbeta

långsiktigt i en respektfull och lugn atmosfär samt ha möjlighet att lära sig av misslyckanden skapar trygghet i undervisningen. I undervisningen utnyttjas klassgemenskapen, skolans lokaler, skolmiljön samt digitala miljöer och samarbetsnätverk. Skoluppgifterna ska stärka elevernas syn på hur vardagen är uppbyggd och hur olika den kan se ut och ge eleverna träning i att tillämpa sina kunskaper i sin egen familj. Det är viktigt att arbetssätt och metoder väljs så att kunskaper och färdigheter sammanflätas och tillämpas i praktiken.

- vi strävar efter ett positivt arbetsklimat där vi genom respektfullt bemötande av varandra, tillsammans skapar och delar kunskap
- gruppstorleken anpassas till arbetsutrymmets storlek så att varje enskild eleven har tillräckligt med plats och att arbeta vid och elever med särskilda behov kan erbjudas tillräckligt med handledning och stöd, rekommenderat antal elever max 16
- informations och kommunikationsteknik används på ett ändamålsenligt sätt i undervisningen

Handledning, differentiering och stöd i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i huslig ekonomi är det viktigt att ordna handledning, differentiering och stöd på ett sådant sätt att det gradvis stärker elevernas motivation och förmåga att själva stödja och styra sin egen aktivitet. Det är också viktigt att eleverna lär sig arbeta interaktivt, långsiktigt och utgående från kunskap. Undervisningen planeras så att både undervisningssituationen och kunskapsmiljön har en tydlig struktur och lämplig svårighetsgrad. Utgångspunkten för differentiering är undervisningssituationer som anknyter till vardagen och flexibla undervisningsarrangemang i enlighet med elevens kunskapsnivå.

Genom att sammankoppla undervisningssituationer och vardagliga fenomen stärks elevens praktiska färdigheter. Övningar i sociala situationer stärker förmågan att samarbeta och kommunicera. Enkla och tydliga bilder och instruktioner utvecklar förmågan att hantera information. För att kunna växla mellan olika uppgifter under en lektion behövs handledning i tidshantering och strukturering av uppgiften. Läroämnet huslig ekonomi ger eleverna möjlighet att tillämpa sådant de övat och lärt sig i skolan i sin egen vardag.

Handledningen ska stödja elevernas intresse för att fördjupa och bredda sina kunskaper i huslig ekonomi och ge eleverna beredskap för utbildning efter den grundläggande utbildningen och vidare till yrken som förutsätter kunskaper inom huslig ekonomi.

- vi strävar efter att handleda eleverna på ett positivt sätt som stärker elevens självkänsla och motivation
- eleverna ges möjlighet att fördjupa sina kunskaper och färdigheter som behövs för att hantera vardagen
- utgångspunkten för differentieringen är att anpassa undervisningen till elevens vardag och kunskapsnivå

Bedömning av elevens lärande i huslig ekonomi i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet i huslig ekonomi ska vara mångsidig, handledande och sporrande. Eleverna ska få respons på sina färdigheter att hantera olika situationer och utföra uppgifter i huslig ekonomi. Elevernas tänkande stöds genom att de handleds att reflektera över sitt sätt att uppfatta och behandla sin egen omgivning. Bedömningen tar också hänsyn till hur eleverna förstår begrepp och tillägnat sig innehåll som anknyter till huslig ekonomi. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om målen, bedömningsgrunderna och kriterierna för slutbedömningen. Eleverna ska kontinuerligt få information om hur lärandet framskrider och förhåller sig till målen i undervisningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då huslig ekonomi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i

huslig ekonomi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevernas kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i huslig ekonomi. Kunskaperna i huslig ekonomi utvecklas och stärks gradvis under hela den gemensamma undervisningen i huslig ekonomi. I slutvitsordet ska alla de nationella kriterierna för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga har fastställts i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider inom något kompetensområden, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Matkunskap och matkultur

Innehållet i undervisningen väljs så att det stödjer utvecklingen av matlagnings- och bakningsfärdigheter. Genom att eleverna planerar och tillreder måltider samt prövar olika måltidssituationer ska de lära sig att reflektera över val och vanor när det gäller mat och ätande utgående från tillförlitlig information om näringsrekommendationer, matsäkerhet, matkedjan, livsmedelskännedom samt ekonomi och etik. Innehållet ska omfatta matkultur och seder som en del av identiteten och hemmets festligheter.

I2 Att bo och leva tillsammans

Innehållet väljs så att det stödjer utvecklingen av färdigheter som behövs i ett hushåll samt miljö- och kostnadsmedvetenhet. Undervisning i renhållning, textil- och materialvård med lämpliga rengöringsmedel, apparater, redskap och arbetssätt utvecklar färdigheter som behövs i vardagen. Med hjälp av innehållet i undervisningen bekantar sig eleverna med goda seder, jämlik användning av resurser samt att ta ansvar i familjen. Innehållet ger eleverna en grund för att kunna utvärdera boende- och hushållsrelaterade tjänster.

I3 Konsument- och hushållskunskap i hemmet

Innehållet väljs så att det eleverna handleds att uträtta ärenden och får kunskap om sina konsumentrelaterade rättigheter och skyldigheter beträffande olika val och avtal. Innehållet ska ge eleverna en grund för att kunna använda medier och teknik som redskap i vardagen och uppmuntra eleverna att reflektera över kamratgruppens och mediernas inverkan på de egna konsumtionsvalen. Undervisningen tränar elevernas förmåga att fatta ansvarsfulla beslut, att söka aktuell information samt stödjer förmågan att identifiera situationer och lösa problem som gäller hushållens ekonomi.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K3
M2	I1, I2	K2, K3
M3	I1, I2, I3	K3, K4, K5, K7
M4	I1, I2	K1, K3, K6
M5	I1, I2, I3	K3, K5, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K6, K7
M7	I1, I2, I3	K2, K3
M8	I1, I2	K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M10	I1, I2, I3	K1, K4
M11	I1, I2, I3	K4
M12	I1, I2, I3	K1
M13	I1, I2, I3	K1, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål och att genomföra arbetet samt lärstrategier	Eleven sätter upp mål för sin verksamhet och arbetar för att uppnå dem. Eleven kan utvärdera sitt eget lärande och sätt att arbeta i förhållande till målen. Eleven kan bilda sig en uppfattning om sina egna kunskaper utgående från självbedömning, lärarens respons samt kamratrespons.

M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Praktiska färdigheter och estetik	Eleven kan använda de vanligaste arbetsmetoderna för att laga mat, baka och för att utföra grundläggande uppgifter i hemmet. Eleven tar också hänsyn till estetiska aspekter.

M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Konsumtionsfärdigheter, förmåga att stärka välbefinnandet samt användning av digitala verktyg	Eleven väljer och använder material och digitala verktyg ekonomiskt i sin verksamhet och reflekterar över sina val utgående från välbefinnande och hållbarhet.

M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera tid och hålla ordning	Eleven kan arbeta utgående från instruktioner och kan hålla ordning och planera sin tidsanvändning utgående från anvisningarna.

M5 vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta säkert och hållbart utgående från resurserna	Eleven arbetar enligt instruktioner och enligt principerna för säkerhet och hygien. Eleven arbetar ändamålsenligt i förhållande till tid, kostnader och energiförbrukning. Eleven eftersträvar att ta hänsyn till ergonomi.

M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna, diskutera och argumentera	Eleven försöker lyssna på olika synpunkter och uttrycka sina åsikter konstruktivt i gemensamma planerings- och arbetssituationer.

M7 göra eleven uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta hur vardagen är uppbyggd samt skillnader mellan olika hushåll	Eleven kan beskriva vardagsrutinerna i ett hem. Eleven kan ge exempel på olika familjetyper och husliga traditioner samt reflektera över hur de påverkar vardagen.

M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda resurser och komma fram till överenskommelser	Eleven kan arbeta självständigt och försöker tillsammans med andra arbeta konstruktivt och genom att förhandla om olika arbetsuppgifter. Eleven kan beskriva vad en rättvis arbetsfördelning innebär och kan komma fram till överenskommelser om tidsanvändning och arbetsfördelning genom att delta i beslutsfattandet.

M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att fundera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma hushållsrelaterad information samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att söka och använda information	Eleven kan söka information som anknyter till innehållet i huslig ekonomi i olika källor och kan reflektera över informationens tillförlitlighet samt tolka förpackningars innehållsdeklaration. Eleven känner till grupperna av näringsämnen och deras egenskaper.

M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera anvisningar, tecken och symboler	Eleven kan tolka och använda hushållsrelaterade anvisningar och kan namnge typiska hushållsrelaterade tecken och symboler samt förstå dem i samband med olika vardagliga företeelser.

M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillägna sig begrepp, tillämpa kunskaper och färdigheter, uttrycka sig kreativt och identifiera tjänster	Eleven kan använda hushållsrelaterade begrepp och sina kunskaper och färdigheter i huslig ekonomi i ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kunskaperna i huslig ekonomi tillämpas i olika miljöer. Eleven kan beskriva olika tjänster som stödjer vardagen i hemmet och reflektera över tjänsternas betydelse och möjligheter i vardagslivet.

M13 vägleda eleven till en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet i vardagen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa mätning, räkning och återvinning i sitt arbete och för att fatta beslut	Eleven kan sköta den grundläggande sorteringen av hushållsavfall samt kan beskriva sambandet mellan att mäta och räkna och en miljövänlig vardag och kostnads- och miljömedvetna val.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Matkunskap och matkultur

Innehållet i undervisningen väljs så att det stödjer utvecklingen av matlagnings- och bakningsfärdigheter. Genom att eleverna planerar och tillreder måltider samt prövar olika måltidssituationer ska de lära sig att reflektera över val och vanor när det gäller mat och ätande utgående från tillförlitlig information om näringsrekommendationer, matsäkerhet, matkedjan, livsmedelskännedom samt ekonomi och etik. Innehållet ska omfatta matkultur och seder som en del av identiteten och hemmets festligheter.

I2 Att bo och leva tillsammans

Innehållet väljs så att det stödjer utvecklingen av färdigheter som behövs i ett hushåll samt miljö- och kostnadsmedvetenhet. Undervisning i renhållning, textil- och materialvård med lämpliga rengöringsmedel, apparater, redskap och arbetssätt utvecklar färdigheter som behövs i vardagen.

Med hjälp av innehållet i undervisningen bekantar sig eleverna med goda seder, jämlik användning av resurser samt att ta ansvar i familjen. Innehållet ger eleverna en grund för att kunna utvärdera boende- och hushållsrelaterade tjänster.

I3 Konsument- och hushållskunskap i hemmet

Innehållet väljs så att det eleverna handleds att uträtta ärenden och får kunskap om sina konsumentrelaterade rättigheter och skyldigheter beträffande olika val och avtal. Innehållet ska ge eleverna en grund för att kunna använda medier och teknik som redskap i vardagen och uppmuntra eleverna att reflektera över kamratgruppens och mediernas inverkan på de egna konsumtionsvalen. Undervisningen tränar elevernas förmåga att fatta ansvarsfulla beslut, att söka aktuell information samt stödjer förmågan att identifiera situationer och lösa problem som gäller hushållens ekonomi.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K3
M2	I1, I2	K2, K3
M3	I1, I2, I3	K3, K4, K5, K7
M4	I1, I2	K1, K3, K6
M5	I1, I2, I3	K3, K5, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K6, K7
M7	I1, I2, I3	K2, K3
M8	I1, I2	K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M10	I1, I2, I3	K1, K4
M11	I1, I2, I3	K4
M12	I1, I2, I3	K1
M13	I1, I2, I3	K1, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål och att genomföra arbetet samt lärstrategier	Eleven sätter upp mål för sin verksamhet och arbetar för att uppnå dem. Eleven kan utvärdera sitt eget lärande och sätt att arbeta i förhållande till målen. Eleven kan bilda sig en uppfattning om sina egna kunskaper utgående från självbedömning, lärarens respons samt kamratrespons.

M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Praktiska färdigheter och estetik	Eleven kan använda de vanligaste arbetsmetoderna för att laga mat, baka och för att utföra grundläggande uppgifter i hemmet. Eleven tar också hänsyn till estetiska aspekter.

M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Konsumtionsfärdigheter, förmåga att stärka välbefinnandet samt användning av digitala verktyg	Eleven väljer och använder material och digitala verktyg ekonomiskt i sin verksamhet och reflekterar över sina val utgående från välbefinnande och hållbarhet.

M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter

i årskurs 8 betonas de praktiska färdigheterna, eget ansvar och tidsanvändningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera tid och hålla ordning	Eleven kan arbeta utgående från instruktioner och kan hålla ordning och planera sin tidsanvändning utgående från anvisningarna.

M5 vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns

i årskurs 8 uppmanas eleverna att beakta säkerheten i arbetet, matsäkerhet samt hygienens betydelse

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta säkert och hållbart utgående från resurserna	Eleven arbetar enligt instruktioner och enligt principerna för säkerhet och hygien. Eleven arbetar ändamålsenligt i förhållande till tid, kostnader och energiförbrukning. Eleven eftersträvar att ta hänsyn till ergonomi.

M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna, diskutera och argumentera	Eleven försöker lyssna på olika synpunkter och uttrycka sina åsikter konstruktivt i gemensamma planerings- och arbetssituationer.

M7 göra eleven uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner

i årskurs 8 betonas fester, högtider, matkultur och tolerans

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta hur vardagen är uppbyggd samt skillnader mellan olika hushåll	Eleven kan beskriva vardagsrutinerna i ett hem. Eleven kan ge exempel på olika familjetyper och husliga traditioner samt reflektera över hur de påverkar vardagen.

M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda resurser och komma fram till överenskommelser	Eleven kan arbeta självständigt och försöker tillsammans med andra arbeta konstruktivt och genom att förhandla om olika arbetsuppgifter. Eleven kan beskriva vad en rättvis arbetsfördelning innebär och kan komma fram till överenskommelser om tidsanvändning och arbetsfördelning genom att delta i beslutsfattandet.

M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att fundera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma hushållsrelaterad information samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att söka och använda information	Eleven kan söka information som anknyter till innehållet i huslig ekonomi i olika källor och kan reflektera över informationens tillförlitlighet samt tolka förpackningars innehållsdeklaration. Eleven känner till grupperna av näringsämnen och deras egenskaper.

M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera anvisningar, tecken och symboler	Eleven kan tolka och använda hushållsrelaterade anvisningar och kan namnge typiska hushållsrelaterade tecken och symboler samt förstå dem i samband med olika vardagliga företeelser.

M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillägna sig begrepp, tillämpa kunskaper och färdigheter, uttrycka sig kreativt och identifiera tjänster	Eleven kan använda hushållsrelaterade begrepp och sina kunskaper och färdigheter i huslig ekonomi i ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kunskaperna i huslig ekonomi tillämpas i olika miljöer. Eleven kan beskriva olika tjänster som stödjer vardagen i hemmet och reflektera över tjänsternas betydelse och möjligheter i vardagslivet.

M13 vägleda eleven till en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet i vardagen

i årkurs 8 uppmuntras eleverna till att se kritiskt på anskaffningar och inköp
återvinnigens betydelse betonas

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa mätning, räkning och återvinning i sitt arbete och för att fatta beslut	Eleven kan sköta den grundläggande sorteringen av hushållsavfall samt kan beskriva sambandet mellan att mäta och räkna och en miljövänlig vardag och kostnads- och miljömedvetna val.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Matkunskap och matkultur

Innehållet i undervisningen väljs så att det stödjer utvecklingen av matlagnings- och bakningsfärdigheter. Genom att eleverna planerar och tillreder måltider samt prövar olika måltidssituationer ska de lära sig att reflektera över val och vanor när det gäller mat och ätande utgående från tillförlitlig information om näringsrekommendationer, matsäkerhet, matkedjan, livsmedelskännedom samt ekonomi och etik. Innehållet ska omfatta matkultur och seder som en del av identiteten och hemmets festligheter.

I2 Att bo och leva tillsammans

Innehållet väljs så att det stödjer utvecklingen av färdigheter som behövs i ett hushåll samt miljö- och kostnadsmedvetenhet. Undervisning i renhållning, textil- och materialvård med lämpliga rengöringsmedel, apparater, redskap och arbetssätt utvecklar färdigheter som behövs i vardagen. Med hjälp av innehållet i undervisningen bekantar sig eleverna med goda seder, jämlik användning av resurser samt att ta ansvar i familjen. Innehållet ger eleverna en grund för att kunna utvärdera boende- och hushållsrelaterade tjänster.

I3 Konsument- och hushållskunskap i hemmet

Innehållet väljs så att det eleverna handleds att uträtta ärenden och får kunskap om sina konsumentrelaterade rättigheter och skyldigheter beträffande olika val och avtal. Innehållet ska ge eleverna en grund för att kunna använda medier och teknik som redskap i vardagen och uppmuntra eleverna att reflektera över kamratgruppens och mediernas inverkan på de egna konsumtionsvalen. Undervisningen tränar elevernas förmåga att fatta ansvarsfulla beslut, att söka aktuell information samt stödjer förmågan att identifiera situationer och lösa problem som gäller hushållens ekonomi.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K3
M2	I1, I2	K2, K3
M3	I1, I2, I3	K3, K4, K5, K7
M4	I1, I2	K1, K3, K6
M5	I1, I2, I3	K3, K5, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K6, K7
M7	I1, I2, I3	K2, K3
M8	I1, I2	K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M10	I1, I2, I3	K1, K4
M11	I1, I2, I3	K4
M12	I1, I2, I3	K1
M13	I1, I2, I3	K1, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål och att genomföra arbetet samt lärstrategier	Eleven sätter upp mål för sin verksamhet och arbetar för att uppnå dem. Eleven kan utvärdera sitt eget lärande och sätt att arbeta i förhållande till målen. Eleven kan bilda sig en uppfattning om sina egna kunskaper utgående från självbedömning, lärarens respons samt kamratrespons.

M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik

i årskurs 9 fördjupas basfärdigheterna i matlagning, bakning och hemvård
 eleverna uppmuntras till kreativitet samt att beakta betydelsen av estetik

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Praktiska färdigheter och estetik	Eleven kan använda de vanligaste arbetsmetoderna för att laga mat, baka och för att utföra grundläggande uppgifter i hemmet. Eleven tar också hänsyn till estetiska aspekter.

M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Konsumtionsfärdigheter, förmåga att stärka välbefinnandet samt användning av digitala verktyg	Eleven väljer och använder material och digitala verktyg ekonomiskt i sin verksamhet och reflekterar över sina val utgående från välbefinnande och hållbarhet.

M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att hantera tid och hålla ordning	Eleven kan arbeta utgående från instruktioner och kan hålla ordning och planera sin tidsanvändning utgående från anvisningarna.

M5 vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta säkert och hållbart utgående från resurserna	Eleven arbetar enligt instruktioner och enligt principerna för säkerhet och hygien. Eleven arbetar ändamålsenligt i förhållande till tid, kostnader och energiförbrukning. Eleven eftersträvar att ta hänsyn till ergonomi.

M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att lyssna, diskutera och argumentera	Eleven försöker lyssna på olika synpunkter och uttrycka sina åsikter konstruktivt i gemensamma planerings- och arbetssituationer.

M7 göra eleven uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta hur vardagen är uppbyggd samt skillnader mellan olika hushåll	Eleven kan beskriva vardagsrutinerna i ett hem. Eleven kan ge exempel på olika familjetyper och husliga traditioner samt reflektera över hur de påverkar vardagen.

M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda resurser och komma fram till överenskommelser	Eleven kan arbeta självständigt och försöker tillsammans med andra arbeta konstruktivt och genom att förhandla om olika arbetsuppgifter. Eleven kan beskriva vad en rättvis arbetsfördelning innebär och kan komma fram till överenskommelser om tidsanvändning och arbetsfördelning genom att delta i beslutsfattandet.

M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att fundera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen

i årskurs 9 handleds eleverna att utvärdera sitt eget samt gruppens arbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma hushållsrelaterad information samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att söka och använda information	Eleven kan söka information som anknyter till innehållet i huslig ekonomi i olika källor och kan reflektera över informationens tillförlitlighet samt tolka förpackningars innehållsdeklaration. Eleven känner till grupperna av näringsämnen och deras egenskaper.

M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera anvisningar, tecken och symboler	Eleven kan tolka och använda hushållsrelaterade anvisningar och kan namnge typiska hushållsrelaterade tecken och symboler samt förstå dem i samband med olika vardagliga företeelser.

M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillägna sig begrepp, tillämpa kunskaper och färdigheter, uttrycka sig kreativt och identifiera tjänster	Eleven kan använda hushållsrelaterade begrepp och sina kunskaper och färdigheter i huslig ekonomi i ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kunskaperna i huslig ekonomi tillämpas i olika miljöer. Eleven kan beskriva olika tjänster som stödjer vardagen i hemmet och reflektera över tjänsternas betydelse och möjligheter i vardagslivet.

M13 vägleda eleven till en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet i vardagen

i årkurs 9 betonas betydelsen av hållbar utveckling

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa mätning, räkning och återvinning i sitt arbete och för att fatta beslut	Eleven kan sköta den grundläggande sorteringen av hushållsavfall samt kan beskriva sambandet mellan att mäta och räkna och en miljövänlig vardag och kostnads- och miljömedvetna val.

15.6.18. Naturvetenskaper

Syftet med det valfria ämnet

Naturvetenskaper (vNAT) är ett valfritt ämne för årskurs 7-9. Ämnets omfattning är två årsveckotimmar per årskurs.

Innehåll:

Eleverna bekantar sig med naturvetenskaper genom att utföra undersökningar eller teoretiskt bekanta sig med ett område. Naturvetenskaper som tillvalsämne är mångvetenskapligt. Eleverna

jobbar inom matematik och de olika naturvetenskapliga ämnena: biologi, kemi, fysik eller geografi. Innehållet väljs utgående från elevernas intresse samt lärarens specialkunnande.

Mål:

Målet för undervisningen är att handleda eleverna i utvecklandet av deras naturvetenskapliga tänkande, forsknings- och laborationsfärdigheter. Eleven sporras att utnyttja sin kreativitet och planeringsförmåga till att både självständigt och i samarbete med andra planera och utföra experiment och andra undersökningar. Eleven handleds i att analysera, presentera och kritiskt utvärdera sina undersökningsresultat.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Kunskapskrav för vitsord 8:

- Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att välja vilken variabel som undersöks.
- Eleven har grundläggande arbetsfärdigheter, kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer enligt anvisningarna eller en plan. Eleven kan genomföra styrda och öppna undersökningar i samarbete med andra.
- Eleven kan behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar och dra enkla slutsatser. Eleven kan bedöma hur tillförlitliga och relevanta resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.
- Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser.
- Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för naturvetenskaperna typiskt sätt.

Årskurs 7

Årskurs 8

Årskurs 9

15.6.19. Konditionsidrott och fysiologi (kortkurs)

Syftet med det valfria ämnet

Konditionsidrott och fysiologi (xGYkf) är ett valfritt konst- och färdighetsämne för årskurs åtta. Ämnets omfattning är en årsveckotimme.

Innehåll: I det valfria ämnet konditionsidrott och fysiologi får eleverna bekanta sig med grunderna i konditionsidrott. Eleverna får praktiskt prova på olika typer av konditionsträning såsom grundkonditionsträning, intervallträning och styrketräning. Utöver det praktiska får eleven forska om grunderna i träningslära. Eleverna får också i grupp planera sin egen gymnastiklektion.

Mål: Målet för undervisningen är att handleda eleverna i att förstå hur olika typer av konditionsträning påverkar kroppen och konditionen. Eleven handleds att förstå hur en gymnastiklektion eller ett träningspass planeras för att bli så bra som möjligt.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Kunskapskrav för vitsord 8:

- Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer.
- Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats
- Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.
- Eleven kan förklara grundbegrepp inom konditionsträning, såsom grundkondition, intervallträning.

Årskurs 8

15.6.20. Fysik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i fysikundervisningen är att stödja eleverna att utveckla det naturvetenskapliga tänkandet och deras världsbild. Undervisningen i fysik ska hjälpa dem att förstå betydelsen av fysik och teknik i det dagliga livet, livsmiljön och samhället. Undervisningen ska stödja förmågan att diskutera om fysikaliska och tekniska frågor och fenomen. Undervisningen ska förmedla en bild av fysikens betydelse för en hållbar framtid: fysik behövs för att utveckla nya teknologiska lösningar och för att trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen ska vägleda eleverna att ta ansvar för sin miljö.

Fysikundervisningens uppdrag är att stödja elevernas begreppsbildning och förståelse för fenomen som anknyter till fysik. I årskurs 7–9 ska tyngdpunkten i studierna ligga på kvalitativ nivå, men allteftersom elevernas abstrakta tänkande och matematiska färdigheter utvecklas kan arbetet till vissa delar utvidgas till en kvantitativ nivå. Tidigare erfarenheter, nya observationer och perspektiv ska genom samspelet mellan elev och lärare formas till en konsekvent helhet och en naturvetenskaplig syn på den omgivande verkligheten. Undervisningen ska vägleda eleverna att tänka naturvetenskapligt samt söka och använda information, komma med idéer, kommunicera och bedöma informationens tillförlitlighet och betydelse i olika situationer på ett naturvetenskapligt sätt.

Utgångspunkten för fysikundervisningen är observationer och undersökningar av naturen och den teknologiska miljön. Att undersöka är viktigt för att eleven ska tillägna sig och förstå begrepp, lära sig olika undersökningsmetoder och för att uppfatta naturvetenskapens karaktär. Undersökande arbetssätt utvecklar arbets- och samarbetsfärdigheterna, förmågan att tänka kreativt och kritiskt samt inspirerar eleverna att lära sig fysik.

Undervisningens uppdrag är att vägleda eleverna att förstå betydelsen av att kunna fysik också med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Jämlikhet och likställdhet främjas genom att man erbjuder eleverna möjligheter att tillämpa fysik i olika kontexter och ger dem mångsidig information om yrken som förutsätter kunskaper i fysik.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i fysik i årskurs 7–9

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer bidrar till att uppnå målen i fysik. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer begreppsbildningen och utvecklar elevernas undersökningsfärdigheter. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar vid planeringen och genomförandet

av enkla undersökningar. I det experimentella arbetet ska arbetarskyddslagstiftningen följas, i synnerhet de begränsningar som gäller unga arbetstagare.

I lärmiljöerna används informations- och kommunikationsteknik på ett naturligt sätt. För att eleverna ska få en mångsidig bild av hur fysik och teknik tillämpas, ska man utöver skolans utrymmen utnyttja lokala möjligheter, till exempel den närmaste omgivningen, och samarbeta med företag och sakkunniga.

Handledning, differentiering och stöd i fysik i årskurs 7–9

Med tanke på målen i fysik är det viktigt att handleda eleverna att arbeta självständigt och långsiktigt samt att identifiera sina lärvanor. Eleverna ska stödjas att tillägna sig och förstå begrepp för att kunna uppfatta begreppen som tydliga helheter. I det experimentella arbetet får eleverna lära sig att arbeta tryggt och smidigt. Undervisningen kan differentieras med hjälp av undersökningsuppgifter, där eleverna kan agera i olika roller eller avancera individuellt till olika nivåer av tänkande. Med olika modeller och genom att använda dem på olika sätt kan man också utmana elevernas begynnande förmåga att tänka abstrakt. Handledning och stöd, valet av arbetssätt, delaktighet i planeringen av arbetet och upplevelser av att lyckas bidrar till att stärka elevens bild av sig själv som elev.

Bedömning av elevens lärande i fysik i årskurs 7–9

Disponering av arbetet i mindre helheter, projekt eller experimentella arbeten med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Bedömningen av experimentellt arbete kan avancera från grundläggande färdigheter i arbete, observation och mätning till handledda undersökningsuppgifter och slutligen till öppna undersökningar. Eleverna ska vägledas att ge akt på sina förkunskaper, färdigheter och förhandsuppfattningar. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Uppmuntrande respons bidrar i synnerhet till att utveckla undersökningsfärdigheterna och stärka motivationen. I slutet av studiehelheterna bedöms hur väl eleverna har nått de uppställda målen och uppmärksamheten riktas mot nya utvecklingsområden. Bedömningen ska grunda sig på olika alster men också på observation av arbetet. Förutom alstrens innehåll bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleverna formulerar frågor, avgränsar ämnet, söker information, motiverar åsikter, använder begrepp, hur tydligt de uttrycker sig och hur de slutför arbetet. Elevernas självbedömning, kamratrespons och diskussioner mellan läraren och elever kan användas som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då fysik upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i fysik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till kriterierna för slutbedömningen i fysik. Elevens kunskaper i fysik utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I de olika undersökningarna betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera och mäta, sammanställa och behandla resultat

samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

Undersökningarna utgår från fenomen i elevernas vardag och elevernas egna frågor.

Fokus sätts på förståelse av begreppet mätning.

I2 Fysik i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala miljön. Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning. De fördjupar sig i några värmefenomen på kvalitativ nivå.

Eleverna behandlar ljud och ljus.

Eleverna bekantar sig med storheter som densitet och frekvens.

I3 Fysik i samhället

Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling. Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik.

Eleverna bekantar sig med hur fysik används i olika yrken samt med olika tekniska tillämpningar.

Eleverna bekantar sig med begreppet verkningsgrad.

I4 Fysik som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av fysiken som vetenskap, lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

Eleverna bekantar sig med lagen om energins bevarande.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på tekniska tillämpningar.

I5 Växelverkan och rörelse

Innehållet anknyter till olika slag av växelverkan och rörelsetillstånd. Från växelverkan mellan två kroppar går man över till krafter som påverkar en enskild kropp och deras effekt på kroppens rörelser. Rörelse beskrivs med hjälp av modeller för likformig och accelererad rörelse, också kvantitativt. Mekaniskt arbete och effekt kopplas kvalitativt till energi.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5	K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5	K3, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5	K2, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5	K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5	K2, K3, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5	K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5	K1
M11	I1, I2, I3, I4, I5	K1
M12	I1, I2, I3, I4, I5	K2, K4
M13	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K4
M15	I1, I2, I3, I4, I5	K6

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik

Eleven uppmuntras att identifiera och undersöka de fysikaliska fenomen som de stöter på i vardagen. Läraren verkar för att väcka elevens nyfikenhet inför hur fysikaliska fenomen hör ihop och hur världen kan undersökas genom experiment.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Undersökningarna utgår från fenomen i elevernas vardag och elevernas egna frågor.

Fokus sätts på förståelse av begreppet mätning.

Eleverna behandlar ljud och ljus.

Eleverna bekantar sig med storheter som densitet och frekvens.

Eleverna bekantar sig med hur fysik används i olika yrken samt med olika tekniska tillämpningar.

Eleverna bekantar sig med begreppet verkningsgrad.

Eleverna bekantar sig med lagen om energins bevarande.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på tekniska tillämpningar.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Eleven uppmuntras att beskriva sin egen bild av fysikaliska fenomen för att sedan via diskussion, experiment och kunskapssökning kunna utveckla sin förståelse och korrigera felaktiga uppfattningar. För att *det* ska vara möjligt måste eleven vägledas i att se helheter samt uppmuntras att ställa upp egna mål för sin inläring.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

Undersökningarna utgår från fenomen i elevernas vardag och elevernas egna frågor.

Fokus sätts på förståelse av begreppet mätning.

Eleverna behandlar ljud och ljus.

Eleverna bekantar sig med storheter som densitet och frekvens.

Eleverna bekantar sig med hur fysik används i olika yrken samt med olika tekniska tillämpningar.

Eleverna bekantar sig med begreppet verkningsgrad.

Eleverna bekantar sig med lagen om energins bevarande.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på tekniska tillämpningar.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Eleven uppmuntras att börja undersöka den fysik som de kommer i kontakt med i sin vardag. När den grunden är lagd kan eleven handledas i att förstå betydelsen av fysiken i livsmiljön och för samhället.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av fysik	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva situationer, där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna fysik i olika yrken och i fortsatta studier.

Undersökningarna utgår från fenomen i elevernas vardag och elevernas egna frågor.

Fokus sätts på förståelse av begreppet mätning.

Eleverna behandlar ljud och ljus.

Eleverna bekantar sig med storheter som densitet och frekvens.

Eleverna bekantar sig med hur fysik används i olika yrken samt med olika tekniska tillämpningar.

Eleverna bekantar sig med begreppet verkningsgrad.

Eleverna bekantar sig med lagen om energins bevarande.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på tekniska tillämpningar.

M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser

Eleven handleds i att förstå grunderna för energins bevarande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av energiresurser.

Undersökningarna utgår från fenomen i elevernas vardag och elevernas egna frågor.

Fokus sätts på förståelse av begreppet mätning.

Eleverna behandlar ljud och ljus.

Eleverna bekantar sig med storheter som densitet och frekvens.

Eleverna bekantar sig med hur fysik används i olika yrken samt med olika tekniska tillämpningar.

Eleverna bekantar sig med begreppet verkningsgrad.

Eleverna bekantar sig med lagen om energins bevarande.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på tekniska tillämpningar.

M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet

Eleverna uppmuntras att genomföra öppna laborationer där deras egna tankar och frågor får utgöra grunden för genomförandet. Eleven vägleds i att begränsa frågorna till mätbara variabler.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

Undersökningarna utgår från fenomen i elevernas vardag och elevernas egna frågor.

Fokus sätts på förståelse av begreppet mätning.

Eleverna behandlar ljud och ljus.

Eleverna bekantar sig med storheter som densitet och frekvens.

Eleverna bekantar sig med hur fysik används i olika yrken samt med olika tekniska tillämpningar.

Eleverna bekantar sig med begreppet verkningsgrad.

Eleverna bekantar sig med lagen om energins bevarande.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på tekniska tillämpningar.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

I experimentella undersökningar betonas värdet i att samarbeta med andra för att komma till nya insikter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer och mätningar enligt anvisningarna eller planen. Eleven kan i samarbete med andra genomföra olika undersökningar.

Undersökningarna utgår från fenomen i elevernas vardag och elevernas egna frågor.

Fokus sätts på förståelse av begreppet mätning.

Eleverna behandlar ljud och ljus.

Eleverna bekantar sig med storheter som densitet och frekvens.

Eleverna bekantar sig med hur fysik används i olika yrken samt med olika tekniska tillämpningar.

Eleverna bekantar sig med begreppet verkningsgrad.

Eleverna bekantar sig med lagen om energins bevarande.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på tekniska tillämpningar.

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen

Eleven uppmuntras att dokumentera sitt arbete på ett sätt som är förståeligt för eleven själv och andra. Eleven handleds i presentera sitt resultat för andra samt att granska resultatets rimlighet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera undersökningsresultat. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.

Undersökningarna utgår från fenomen i elevernas vardag och elevernas egna frågor.

Fokus sätts på förståelse av begreppet mätning.

Eleverna behandlar ljud och ljus.

Eleverna bekantar sig med storheter som densitet och frekvens.

Eleverna bekantar sig med hur fysik används i olika yrken samt med olika tekniska tillämpningar.

Eleverna bekantar sig med begreppet verkningsgrad.

Eleverna bekantar sig med lagen om energins bevarande.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på tekniska tillämpningar.

M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra

Eleven handleds att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta med teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva några tekniska tillämpningar och hur de fungerar. Eleven kan samarbeta för att planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning.

Undersökningarna utgår från fenomen i elevernas vardag och elevernas egna frågor.

Fokus sätts på förståelse av begreppet mätning.

Eleverna behandlar ljud och ljus.

Eleverna bekantar sig med storheter som densitet och frekvens.

Eleverna bekantar sig med hur fysik används i olika yrken samt med olika tekniska tillämpningar.

Eleverna bekantar sig med begreppet verkningsgrad.

Eleverna bekantar sig med lagen om energins bevarande.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på tekniska tillämpningar.

M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Eleven uppmanas att utnyttja såväl digitala som analoga mätinstrument vid experiment.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

Undersökningarna utgår från fenomen i elevernas vardag och elevernas egna frågor.

Fokus sätts på förståelse av begreppet mätning.

Eleverna behandlar ljud och ljus.

Eleverna bekantar sig med storheter som densitet och frekvens.

Eleverna bekantar sig med hur fysik används i olika yrken samt med olika tekniska tillämpningar.

Eleverna bekantar sig med begreppet verkningsgrad.

Eleverna bekantar sig med lagen om energins bevarande.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på tekniska tillämpningar.

M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier

Eleven vägleds i att använda storheter och enheter på ett korrekt sätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala fysikaliska begrepp. Eleven kan koppla samman de egenskaper och storheter som kännetecknar ett fenomen.

Undersökningarna utgår från fenomen i elevernas vardag och elevernas egna frågor.

Fokus sätts på förståelse av begreppet mätning.

Eleverna behandlar ljud och ljus.

Eleverna bekantar sig med storheter som densitet och frekvens.

Eleverna bekantar sig med hur fysik används i olika yrken samt med olika tekniska tillämpningar.

Eleverna bekantar sig med begreppet verkningsgrad.

Eleverna bekantar sig med lagen om energins bevarande.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på tekniska tillämpningar.

M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser

Eleven handleds i att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda enkla modeller och göra prognoser samt övar sig att formulera enkla modeller utgående från mätresultat. Eleven kan beskriva modellen och reflektera över dess begränsningar eller brister.

Undersökningarna utgår från fenomen i elevernas vardag och elevernas egna frågor.

Fokus sätts på förståelse av begreppet mätning.

Eleverna behandlar ljud och ljus.

Eleverna bekantar sig med storheter som densitet och frekvens.

Eleverna bekantar sig med hur fysik används i olika yrken samt med olika tekniska tillämpningar.

Eleverna bekantar sig med begreppet verkningsgrad.

Eleverna bekantar sig med lagen om energins bevarande.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på tekniska tillämpningar.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt

Eleven uppmuntras att bevisa påståenden genom experiment och logiska resonemang. Eleven uppmuntras att alltid anteckna källornas ursprung och *bedöma* deras rimlighet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.

Undersökningarna utgår från fenomen i elevernas vardag och elevernas egna frågor.

Fokus sätts på förståelse av begreppet mätning.

Eleverna behandlar ljud och ljus.

Eleverna bekantar sig med storheter som densitet och frekvens.

Eleverna bekantar sig med hur fysik används i olika yrken samt med olika tekniska tillämpningar.

Eleverna bekantar sig med begreppet verkningsgrad.

Eleverna bekantar sig med lagen om energins bevarande.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på tekniska tillämpningar.

M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap

Eleven vägleds till att uppfatta att experiment krävs för att bevisa vetenskapliga teorier.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av fysikaliska exempel beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.

Undersökningarna utgår från fenomen i elevernas vardag och elevernas egna frågor.

Fokus sätts på förståelse av begreppet mätning.

Eleverna behandlar ljud och ljus.

Eleverna bekantar sig med storheter som densitet och frekvens.

Eleverna bekantar sig med hur fysik används i olika yrken samt med olika tekniska tillämpningar.
Eleverna bekantar sig med begreppet verkningsgrad.

Eleverna bekantar sig med lagen om energins bevarande.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på tekniska tillämpningar.

M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund

Kopplingar till andra vetenskapliga områden görs då det faller sig naturligt och betydelsen av fysik belyses med exempel.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i fysik inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där fysik tillämpas i olika miljöer.

Undersökningarna utgår från fenomen i elevernas vardag och elevernas egna frågor.

Fokus sätts på förståelse av begreppet mätning.

Eleverna behandlar ljud och ljus.

Eleverna bekantar sig med storheter som densitet och frekvens.

Eleverna bekantar sig med hur fysik används i olika yrken samt med olika tekniska tillämpningar.

Eleverna bekantar sig med begreppet verkningsgrad.

Eleverna bekantar sig med lagen om energins bevarande.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på tekniska tillämpningar.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I de olika undersökningarna betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera och mäta, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

Betoningen förflyttas i större grad mot att kunna sammanställa och behandla sina resultat.

12 Fysik i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala miljön. Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning. De fördjupar sig i några värmefenomen på kvalitativ nivå.

Värmefenomen som berör elevernas vardag behandlas.

13 Fysik i samhället

Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling. Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik.

Eleverna bekantar sig med värmeöverföring och -lagring samt hur dessa beaktas i olika tillämpningar.

14 Fysik som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av fysiken som vetenskap, lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

Lagen om energins bevarande behandlas med utgångspunkt i värmeläran och mekaniskt arbete.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på olika värmekällor och uppvärmningslösningar.

15 Växelverkan och rörelse

Innehållet anknyter till olika slag av växelverkan och rörelsetillstånd. Från växelverkan mellan två kroppar går man över till krafter som påverkar en enskild kropp och deras effekt på kroppens rörelser. Rörelse beskrivs med hjälp av modeller för likformig och accelererad rörelse, också kvantitativt. Mekaniskt arbete och effekt kopplas kvalitativt till energi.

Eleverna bekantar sig med olika slag av växelverkan och rörelsebegrepp samt med begreppen mekaniskt arbete och effekt.

16 Elektricitet

Elektriska kretsar granskas utgående från sambandet mellan spänning och ström. Först granskas detta kvalitativt med fokus på fenomen och egenskaper, sedan kvantitativt genom att mäta värden på storheter och undersöka samband mellan storheter. Innehållet väljs också med tanke på elsäkerhet i hemmet samt elanvändning och elproduktion. Elektrisk laddning och magnetism anknyts kvalitativt till elektriska kretsar.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M14	I5, I6	K1
M15	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik

Med hjälp av verklighetsanknytning, mångsidiga arbetssätt och att uppmärksamma elevens egna erfarenheter uppmuntras eleven att studera fysik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Betoningen förflyttas i större grad mot att kunna sammanställa *och* behandla sina resultat.

Värmefenomen som berör elevernas vardag behandlas.

Eleverna bekantar sig med värmeöverföring och -lagring samt hur dessa beaktas i olika tillämpningar.

Lagen om energins bevarande behandlas med utgångspunkt i värmeläran och mekaniskt arbete.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på olika värmekällor och uppvärmningslösningar.

Eleverna bekantar sig med olika slag av växelverkan och rörelsebegrepp samt med begreppen mekaniskt arbete och effekt.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Via öppna laborationer tränas förmågan att planera och undersöka på ett sätt som kännetecknar ett vetenskapligt arbetssätt. Eleven delges kraven för de olika kunskapsnivåerna och handleds i att ställa upp mål och arbeta för att nå sitt mål.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

Betoningen förflyttas i större grad mot att kunna sammanställa och behandla sina resultat.

Värmefenomen som berör elevernas vardag behandlas.

Eleverna bekantar sig med värmeöverföring och -lagring samt hur dessa beaktas i olika tillämpningar.

Lagen om energins bevarande behandlas med utgångspunkt i värmeläran och mekaniskt arbete.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på olika värmekällor och uppvärmningslösningar.

Eleverna bekantar sig med olika slag av växelverkan och rörelsebegrepp samt med begreppen mekaniskt arbete och effekt.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Eleven handleds i att se betydelsen av kunskaper i fysik såväl i vardagliga situationer som i arbetslivet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av fysik	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva situationer, där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna fysik i olika yrken och i fortsatta studier.

Betoningen förflyttas i större grad mot att kunna sammanställa och behandla sina resultat.

Värmefenomen som berör elevernas vardag behandlas.

Eleverna bekantar sig med värmeöverföring och -lagring samt hur dessa beaktas i olika tillämpningar.

Lagen om energins bevarande behandlas med utgångspunkt i värmeläran och mekaniskt arbete.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på olika värmekällor och uppvärmningslösningar.

Eleverna bekantar sig med olika slag av växelverkan och rörelsebegrepp samt med begreppen mekaniskt arbete och effekt.

M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser

Eleven uppmuntras reflektera över de energier som är inblandade i mekaniken och värmeläran.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av energiresurser.

Betoningen förflyttas i större grad mot att kunna sammanställa och behandla sina resultat.

Värmefenomen som berör elevernas vardag behandlas.

Eleverna bekantar sig med värmeöverföring och -lagring samt hur dessa beaktas i olika tillämpningar.

Lagen om energins bevarande behandlas med utgångspunkt i värmeläran och mekaniskt arbete.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på olika värmekällor och uppvärmningslösningar.

Eleverna bekantar sig med olika slag av växelverkan och rörelsebegrepp samt med begreppen mekaniskt arbete och effekt.

M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet

Eleven uppmuntras att genomföra öppna laborationer där hens egna tankar och frågor får utgöra grunden för genomförandet. Eleven vägleds i att begränsa frågorna till mätbara variabler.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

Betoningen förflyttas i större grad mot att kunna sammanställa *och* behandla sina resultat.

Värmefenomen som berör elevernas vardag behandlas.

Eleverna bekantar sig med värmeöverföring och -lagring samt hur dessa beaktas i olika tillämpningar.

Lagen om energins bevarande behandlas med utgångspunkt i värmeläran och mekaniskt arbete.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på olika värmekällor och uppvärmningslösningar.

Eleverna bekantar sig med olika slag av växelverkan och rörelsebegrepp samt med begreppen mekaniskt arbete och effekt.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

I experimentella undersökningar betonas värdet i att samarbeta med andra för att komma till nya insikter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer och mätningar enligt anvisningarna eller planen. Eleven kan i samarbete med andra genomföra olika undersökningar.

Betoningen förflyttas i större grad mot att kunna sammanställa *och* behandla sina resultat.

Värmefenomen som berör elevernas vardag behandlas.

Eleverna bekantar sig med värmeöverföring och -lagring samt hur dessa beaktas i olika tillämpningar.

Lagen om energins bevarande behandlas med utgångspunkt i värmeläran och mekaniskt arbete.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på olika värmekällor och uppvärmningslösningar.

Eleverna bekantar sig med olika slag av växelverkan och rörelsebegrepp samt med begreppen mekaniskt arbete och effekt.

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen

Eleven uppmuntras att dokumentera sitt arbete på ett sätt som är förståeligt för eleven själv och andra. Eleven handleds i presentera sitt resultat för andra samt att granska resultatets rimlighet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera undersökningsresultat. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.

Betoningen förflyttas i större grad mot att kunna sammanställa *och* behandla sina resultat.

Värmefenomen som berör elevernas vardag behandlas.

Eleverna bekantar sig med värmeöverföring och -lagring samt hur dessa beaktas i olika tillämpningar.

Lagen om energins bevarande behandlas med utgångspunkt i värmeläran och mekaniskt arbete.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på olika värmekällor och uppvärmningslösningar.

Eleverna bekantar sig med olika slag av växelverkan och rörelsebegrepp samt med begreppen mekaniskt arbete och effekt.

M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra

Eleven uppmuntras granska och planera tekniska lösningar i värmelära, till exempel metoder att förhindra eller förstärka värmespridning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta med teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva några tekniska tillämpningar och hur de fungerar. Eleven kan samarbeta för att planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning.

Betoningen förflyttas i större grad mot att kunna sammanställa *och* behandla sina resultat.

Värmefenomen som berör elevernas vardag behandlas.

Eleverna bekantar sig med värmeöverföring och -lagring samt hur dessa beaktas i olika tillämpningar.

Lagen om energins bevarande behandlas med utgångspunkt i värmeläran och mekaniskt arbete.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på olika värmekällor och uppvärmningslösningar.

Eleverna bekantar sig med olika slag av växelverkan och rörelsebegrepp samt med begreppen mekaniskt arbete och effekt.

M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Eleven uppmuntras reflektera över de verktyg hen använder vid laborationer och informationssökning och välja för ändamålet lämpliga verktyg.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

Betoningen förflyttas i större grad mot att kunna sammanställa *och* behandla sina resultat.

Värmefenomen som berör elevernas vardag behandlas.

Eleverna bekantar sig med värmeöverföring och -lagring samt hur dessa beaktas i olika tillämpningar.

Lagen om energins bevarande behandlas med utgångspunkt i värmeläran och mekaniskt arbete.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på olika värmekällor och uppvärmningslösningar.

Eleverna bekantar sig med olika slag av växelverkan och rörelsebegrepp samt med begreppen mekaniskt arbete och effekt.

M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier

Eleven vägleds i att använda storheter och enheter på ett korrekt sätt och i att härleda storheter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala fysikaliska begrepp. Eleven kan koppla samman de egenskaper och storheter som kännetecknar ett fenomen.

Betoningen förflyttas i större grad mot att kunna sammanställa *och* behandla sina resultat.

Värmefenomen som berör elevernas vardag behandlas.

Eleverna bekantar sig med värmeöverföring och -lagring samt hur dessa beaktas i olika tillämpningar.

Lagen om energins bevarande behandlas med utgångspunkt i värmeläran och mekaniskt arbete.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på olika värmekällor och uppvärmningslösningar.

Eleverna bekantar sig med olika slag av växelverkan och rörelsebegrepp samt med begreppen mekaniskt arbete och effekt.

M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser

Eleven handleds i att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda enkla modeller och göra prognoser samt övar sig att formulera enkla modeller utgående från mätresultat. Eleven kan beskriva modellen och reflektera över dess begränsningar eller brister.

Betoningen förflyttas i större grad mot att kunna sammanställa *och* behandla sina resultat.

Värmefenomen som berör elevernas vardag behandlas.

Eleverna bekantar sig med värmeöverföring och -lagring samt hur dessa beaktas i olika tillämpningar.

Lagen om energins bevarande behandlas med utgångspunkt i värmeläran och mekaniskt arbete.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på olika värmekällor och uppvärmningslösningar.

Eleverna bekantar sig med olika slag av växelverkan och rörelsebegrepp samt med begreppen mekaniskt arbete och effekt.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt

Eleven uppmuntras att bevisa påståenden genom experiment och logiska resonemang. Eleven uppmuntras att alltid anteckna källornas ursprung och bedömma deras rimlighet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.

Betoningen förflyttas i större grad mot att kunna sammanställa *och* behandla sina resultat.

Värmefenomen som berör elevernas vardag behandlas.

Eleverna bekantar sig med värmeöverföring och -lagring samt hur dessa beaktas i olika tillämpningar.

Lagen om energins bevarande behandlas med utgångspunkt i värmeläran och mekaniskt arbete.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på olika värmekällor och uppvärmningslösningar.

Eleverna bekantar sig med olika slag av växelverkan och rörelsebegrepp samt med begreppen mekaniskt arbete och effekt.

M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap

Eleven vägleds till att uppfatta att experiment krävs för att bevisa vetenskapliga teorier.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av fysikaliska exempel beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.

Betoningen förflyttas i större grad mot att kunna sammanställa *och* behandla sina resultat.

Värmefenomen som berör elevernas vardag behandlas.

Eleverna bekantar sig med värmeöverföring och -lagring samt hur dessa beaktas i olika tillämpningar.

Lagen om energins bevarande behandlas med utgångspunkt i värmeläran och mekaniskt arbete.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på olika värmekällor och uppvärmningslösningar.

Eleverna bekantar sig med olika slag av växelverkan och rörelsebegrepp samt med begreppen mekaniskt arbete och effekt.

M14 vägleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet

Eleven vägleds tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om växelverkan och rörelse.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet.

Eleverna bekantar sig med olika slag av växelverkan och rörelsebegrepp samt med begreppen mekaniskt arbete och effekt.

M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund

Kopplingar till andra vetenskapliga områden görs då det faller sig naturligt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i fysik inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där fysik tillämpas i olika miljöer.

Betoningen förflyttas i större grad mot att kunna sammanställa och behandla sina resultat.

Värmefenomen som berör elevernas vardag behandlas.

Eleverna bekantar sig med värmeöverföring och -lagring samt hur dessa beaktas i olika tillämpningar.

Lagen om energins bevarande behandlas med utgångspunkt i värmeläran och mekaniskt arbete.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på olika värmekällor och uppvärmningslösningar.

Eleverna bekantar sig med olika slag av växelverkan och rörelsebegrepp samt med begreppen mekaniskt arbete och effekt.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I de olika undersökningarna betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera och mäta, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

Eleven får större ansvar att självständigt planera, genomföra och utvärdera sin laboration. Presentationen sker i flera format än i föregående årskurser.

I2 Fysik i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön begrundas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala miljön. Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning. De fördjupar sig i några värmefenomen på kvalitativ nivå.

Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

I3 Fysik i samhället

Innehåll som anknyter till fysikaliska fenomen och tekniska tillämpningar väljs särskilt med tanke på samhällets funktion och utveckling. Tyngdpunkten ligger på energiproduktion och hållbar användning av energiresurser. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i fysik.

Eleverna granskar och jämför olika typer av energiproduktion.

Eleverna får kännedom om utbildningsstigar där man behöver kunskaper i fysik.

I4 Fysik som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av fysiken som vetenskap, lagen om energins bevarande och världsalltets strukturer och dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med fysik, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

Världsalltets strukturer och dimensioner behandlas.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på energiproduktion och på rymden.

I6 Elektricitet

Elektriska kretsar granskas utgående från sambandet mellan spänning och ström. Först granskas detta kvalitativt med fokus på fenomen och egenskaper, sedan kvantitativt genom att mäta värden på storheter och undersöka samband mellan storheter. Innehållet väljs också med tanke på elsäkerhet i hemmet samt elanvändning och elproduktion. Elektrisk laddning och magnetism anknyts kvalitativt till elektriska kretsar.

Elektromagnetiska fenomen behandlas kvalitativt och kvantitativt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I6	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I6	K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I6	K3, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I6	K2, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I6	K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I6	K2, K3, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I6	K5
M10	I1, I2, I3, I4, I6	K1
M11	I1, I2, I3, I4, I6	K1
M12	I1, I2, I3, I4, I6	K2, K4
M13	I1, I2, I3, I4, I6	K1, K4
M14	I6	K1
M15	I1, I2, I3, I4, I6	K6

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik

Med hjälp av verklighetsanknytning, mångsidiga arbetssätt och genom att uppmärksamma elevers egna erfarenheter uppmuntras eleven att studera fysik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Eleven får större ansvar att självständigt planera, genomföra och utvärdera sin laboration. Presentationen sker i flera format än i föregående årskurser.

Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

Eleverna granskar och jämför olika typer av energiproduktion.

Eleverna får kännedom om utbildningsstigar där man behöver kunskaper i fysik.

Världsalltets strukturer och dimensioner behandlas.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på energiproduktion och på rymden.

Elektromagnetiska fenomen behandlas kvalitativt och kvantitativt.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

Eleven får större ansvar att självständigt planera, genomföra och utvärdera sin laboration. Presentationen sker i flera format än i föregående årskurser.

Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

Eleverna granskar och jämför olika typer av energiproduktion.

Eleverna får kännedom om utbildningsstigar där man behöver kunskaper i fysik.

Världsalltets strukturer och dimensioner behandlas.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på energiproduktion och på rymden.

Elektromagnetiska fenomen behandlas kvalitativt och kvantitativt.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Eleven handleds i att förstå betydelsen av fysikkunskaper såväl i vardagliga situationer som i olika yrken och fortsatta studier.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av fysik	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva situationer, där man behöver kunskaper och färdigheter i fysik. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna fysik i olika yrken och i fortsatta studier.

Eleven får större ansvar att självständigt planera, genomföra och utvärdera sin laboration. Presentationen sker i flera format än i föregående årskurser.

Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

Eleverna granskar och jämför olika typer av energiproduktion.

Eleverna får kännedom om utbildningsstigar där man behöver kunskaper i fysik.

Världsalltets strukturer och dimensioner behandlas.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på energiproduktion och på rymden.

Elektromagnetiska fenomen behandlas kvalitativt och kvantitativt.

M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser

Eleven handleds i att utvärdera för- och nackdelar med olika typers energiproduktion.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av energiresurser.

Eleven får större ansvar att självständigt planera, genomföra och utvärdera sin laboration. Presentationen sker i flera format än i föregående årskurser.

Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

Eleverna granskar och jämför olika typer av energiproduktion.

Eleverna får kännedom om utbildningsstigar där man behöver kunskaper i fysik.

Världsalltets strukturer och dimensioner behandlas.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på energiproduktion och på rymden.

Elektromagnetiska fenomen behandlas kvalitativt och kvantitativt.

M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet

Eleven uppmuntras att mångsidigt granska fenomen, som till exempel energiproduktion, och angripa problem från olika perspektiv.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

Eleven får större ansvar att självständigt planera, genomföra och utvärdera sin laboration. Presentationen sker i flera format än i föregående årskurser.

Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

Eleverna granskar och jämför olika typer av energiproduktion.

Eleverna får kännedom om utbildningsstigar där man behöver kunskaper i fysik.

Världsalltets strukturer och dimensioner behandlas.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på energiproduktion och på rymden.

Elektromagnetiska fenomen behandlas kvalitativt och kvantitativt.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

I experimentella undersökningar betonas värdet i att samarbeta med andra för att komma till nya insikter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer och mätningar enligt anvisningarna eller planen. Eleven kan i samarbete med andra genomföra olika undersökningar.

Eleven får större ansvar att självständigt planera, genomföra och utvärdera sin laboration. Presentationen sker i flera format än i föregående årskurser.

Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

Eleverna granskar och jämför olika typer av energiproduktion.

Eleverna får kännedom om utbildningsstigar där man behöver kunskaper i fysik.

Världsalltets strukturer och dimensioner behandlas.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på energiproduktion och på rymden.

Elektromagnetiska fenomen behandlas kvalitativt och kvantitativt.

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen

Eleven handleds i att presentera undersökningsresultat och -process både skriftligt och muntligt och *bedöma* resultatens pålitlighet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera undersökningsresultat. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.

Eleven får större ansvar att självständigt planera, genomföra och utvärdera sin laboration. Presentationen sker i flera format än i föregående årskurser.

Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

Eleverna granskar och jämför olika typer av energiproduktion.

Eleverna får kännedom om utbildningsstigar där man behöver kunskaper i fysik.

Världsalltets strukturer och dimensioner behandlas.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på energiproduktion och på rymden.

Elektromagnetiska fenomen behandlas kvalitativt och kvantitativt.

M8 vägleda eleven att förstå betydelsen av tekniska tillämpningar och hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla tekniska lösningar tillsammans med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta med teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva några tekniska tillämpningar och hur de fungerar. Eleven kan samarbeta för att planera, utveckla och tillämpa en teknisk lösning.

Eleven får större ansvar att självständigt planera, genomföra och utvärdera sin laboration. Presentationen sker i flera format än i föregående årskurser.

Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

Eleverna granskar och jämför olika typer av energiproduktion.

Eleverna får kännedom om utbildningsstigar där man behöver kunskaper i fysik.

Världsalltets strukturer och dimensioner behandlas.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på energiproduktion och på rymden.

Elektromagnetiska fenomen behandlas kvalitativt och kvantitativt.

M9 vägleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Eleven handleds i att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information samt mätresultat.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

Eleven får större ansvar att självständigt planera, genomföra och utvärdera sin laboration. Presentationen sker i flera format än i föregående årskurser.

Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

Eleverna granskar och jämför olika typer av energiproduktion.

Eleverna får kännedom om utbildningsstigar där man behöver kunskaper i fysik.

Världsalltets strukturer och dimensioner behandlas.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på energiproduktion och på rymden.

Elektromagnetiska fenomen behandlas kvalitativt och kvantitativt.

M10 vägleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala fysikaliska begrepp. Eleven kan koppla samman de egenskaper och storheter som kännetecknar ett fenomen.

Eleven får större ansvar att självständigt planera, genomföra och utvärdera sin laboration. Presentationen sker i flera format än i föregående årskurser.

Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

Eleverna granskar och jämför olika typer av energiproduktion.

Eleverna får kännedom om utbildningsstigar där man behöver kunskaper i fysik.

Världsalltets strukturer och dimensioner behandlas.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på energiproduktion och på rymden.

Elektromagnetiska fenomen behandlas kvalitativt och kvantitativt.

M11 lära eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda enkla modeller och göra prognoser samt övar sig att formulera enkla modeller utgående från mätresultat. Eleven kan beskriva modellen och reflektera över dess begränsningar eller brister.

Eleven får större ansvar att självständigt planera, genomföra och utvärdera sin laboration. Presentationen sker i flera format än i föregående årskurser.

Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

Eleverna granskar och jämför olika typer av energiproduktion.

Eleverna får kännedom om utbildningsstigar där man behöver kunskaper i fysik.

Världsalltets strukturer och dimensioner behandlas.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på energiproduktion och på rymden.

Elektromagnetiska fenomen behandlas kvalitativt och kvantitativt.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.

Eleven får större ansvar att självständigt planera, genomföra och utvärdera sin laboration. Presentationen sker i flera format än i föregående årskurser.

Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

Eleverna granskar och jämför olika typer av energiproduktion.

Eleverna får kännedom om utbildningsstigar där man behöver kunskaper i fysik.

Världsalltets strukturer och dimensioner behandlas.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på energiproduktion och på rymden.

Elektromagnetiska fenomen behandlas kvalitativt och kvantitativt.

M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av fysikaliska exempel beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.

Eleven får större ansvar att självständigt planera, genomföra och utvärdera sin laboration. Presentationen sker i flera format än i föregående årskurser.

Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

Eleverna granskar och jämför olika typer av energiproduktion.

Eleverna får kännedom om utbildningsstigar där man behöver kunskaper i fysik.

Världsalltets strukturer och dimensioner behandlas.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på energiproduktion och på rymden.

Elektromagnetiska fenomen behandlas kvalitativt och kvantitativt.

M14 vägleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet.

Elektromagnetiska fenomen behandlas kvalitativt och kvantitativt.

M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund

Eleven handleds i att föra mångvetenskaplig energiproduktionsdebatt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i fysik inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där fysik tillämpas i olika miljöer.

Eleven får större ansvar att självständigt planera, genomföra och utvärdera sin laboration. Presentationen sker i flera format än i föregående årskurser.

Eleverna får insikt i olika typer av elektromagnetisk strålning och partikelstrålning.

Eleverna granskar och jämför olika typer av energiproduktion.

Eleverna får kännedom om utbildningsstigar där man behöver kunskaper i fysik.

Världsalltets strukturer och dimensioner behandlas.

Eleverna granskar nyheter som förknippas med fysik, med betoning på energiproduktion och på rymden.

Elektromagnetiska fenomen behandlas kvalitativt och kvantitativt.

15.6.21. DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna ska uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Språklig medvetenhet

Eleven ska lära sig de centrala grammatikaliska begreppen, som t.ex. subjekt och predikat. Eleven kan söka regelbundenheter och motsvarigheter på följande sätt:

- observera liknande situationer (t.ex. att hälsa på varandra) på olika språk
- undersöka samma textstycke på två (eller flera) språk
- undersöka uttryck som betonas på olika sätt i texten och dra slutsatser utifrån dem

Teman

Grunderna för läroplanen omfattar ett brett spektrum av teman som ger möjlighet att behandla så gott som vad som helst. Man kan tillsammans med eleverna välja en mängd olika teman, t.ex. bilreparation, livet under stenåldern, amatörteater eller något aktuellt tema. Mångsidiga teman ger också möjlighet till differentiering. Vissa elever kan inspireras av ovanligare teman. En del av vokabulären är kanske inte alltid relevant, men eleverna kan uppleva studierna som mera autentiska när man behandlar alldagliga ämnen.

Kommunikation med hjälp av olika medier

Att mångsidigt använda olika medier kan innebära att tala öga mot öga eller i telefon, utbyta traditionella brev och kort eller använda digitala kommunikationsmedel. Genom att använda olika medier kan man öva sig att producera och förstå tal- och skriftspråk, oftast så att minst två olika färdigheter kombineras, och i bästa fall i en verklig kommunikationssituation med en motpart. Motparten kan vara en samtalspartner, en signatur i ett diskussionsforum, en e-postmottagare i en annan skola, en karaktär i ett rollspel, en talsyntetisator, en lärare som läser provsvar. Det är viktigt att fästa vikt vid att språkbruket är kulturellt lämpligt.

Texter

Begreppet text används i en vid betydelse, vilket innebär att en text innefattar såväl talat som skrivet språk. En text kan uttryckas med hjälp av verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa.

Olika typer av texter

Det finns många textgenrer och en text kan innehålla flera olika textgenrer. Texter kan indelas i fiktiva texter och faktatexter. En faktatext kan t.ex. vara berättande, beskrivande (reseskildring, dagbok), instruerande (meddelande, broschyr, väderrapport, nyhet), ställningstagande (insändare) eller reflekterande (förhandling). En fiktiv text kan t.ex. vara en berättelse, ett skådespel, en ramsa eller ett rim, en sångtext, en tecknad serie, en film och en nonsenstext. En text kan vara verbal, visuell, auditiv, grafisk eller en kombination av dem. En text kan också vara en video- eller ljudinspelning, en konversation eller en scen i ett skådespel. Texter kan innehålla lek med språket.

Finska, A-lärokurs

A-lärokurs i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla deras språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska

fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i finska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på finska i olika läroämnen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspåket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra olika språk och att studera finska. Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att studera och öva olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K2, K5
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M8	I3	K2, K6
M9	I3	K4
M10	I3	K3, K4, K5

Mål för undervisningen

M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer

Man stärker elevens kulturella och kommunikativa kompetens (K2) genom:

Delmål åk 7:

man stärker elevens vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och språkets och kulturens betydelse	Eleven kan nämna några rättigheter och skyldigheter i anslutning till Finlands nationalspråk och hen har en uppfattning om språkens betydelse för individen, och för sin egen möjlighet att agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang

Man stärker elevens kulturella och kommunikativa kompetens (K2) samt digitala kompetens (K5) genom:

Delmål åk 7:

eleven får en uppfattning om språkförhållandena i Kyrksläotts kommun.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina medborgerliga färdigheter med hjälp av finska språket	Eleven lär sig iaktta i vilka finskspråkiga sammanhang och miljöer det finns möjligheter att lära sig.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Man utvecklar elevens förmåga att tänka och lära sig (K1) och multilitteracitet (K4) genom:

Delmål åk 7: eleven blir medveten om skillnader i talad och skriven finska och fördjupar sina baskunskaper inom grammatiken. Eleven tränar grammatikaliska strukturer och bekantar sig med finskspråkig litteratur på för hen lämplig nivå.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Med tyngdpunkt på K1 utvecklar man elevens förmåga att tänka och lära sig (K1), vardagskompetens (K3) och förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7) genom:

Delmål åk 7: eleven lär sig att sätta upp mål och att utnyttja mångsidiga sätt för sitt lärande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Man utvecklar elevens förmåga att tänka och lära sig (K1) genom:

Delmål åk 7: eleven deltar inom gruppen i spel och aktiviteter som utvecklar ordförråd och språkförståelse.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer

Man utvecklar elevens multilitteracitet (K4) genom:

Delmål åk 7: eleven uppmuntras till kommunikation i olika vardagssituationer och ges möjlighet att träna dessa.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk

Med tyngdpunkt på K2 utvecklar man elevens kulturella och kommunikativa kompetens (K2) och arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6) genom:

Delmål åk 7: eleven bekantar sig med olika kommunikationssätt och fäster uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk, artighet och ett hänsynsfullt sätt att kommunicera.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll

Man utvecklar elevens multilitteracitet (K4) genom:

Delmål åk 7: eleven bekantar sig med informationssökning, källkritik och faktatexter, och tränar sin förmåga att läsa och tolka olika.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Med tyngdpunkt på K3 och K5 utvecklar man elevens vardagskompetens (K3), digitala kompetens (K5) och förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7) genom:

Delmål åk 7: Eleven tränar på att mångsidigt redogöra för verkliga eller fiktiva ämnen som intresserar eller tangerar elevens vardag. Eleven producerar centrala strukturer och tränar även grundregler för uttal.

Strukturer:

Ordklasser

Nomenböjning

Stadieväxling

Possessivsuffix

Partiklar

Pluralböjning av nomen

Lokalkasus

Essiv Translativ Abessiv Instruktiv Komitativ

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra olika språk och att studera finska. Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att studera och öva olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K2, K5
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K4
M8	I3	K2, K6
M9	I3	K4
M10	I3	K3, K4, K5

Mål för undervisningen

M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer

Man stärker elevens kulturella och kommunikativa kompetens (K2) genom:

Delmål åk 8:

man utvecklar elevens vilja och förmåga att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och språkets och kulturens betydelse	Eleven kan nämna några rättigheter och skyldigheter i anslutning till Finlands nationalspråk och hen har en uppfattning om språkets betydelse för individen, och för sin egen möjlighet att agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang

Man stärker elevens kulturella och kommunikativa kompetens (K2) samt digitala kompetens (K5) genom:

Delmål åk 8:

eleven får en uppfattning om språkförhållandena i Finland och uppmärksammas på de olika sätt man kan komma i kontakt med det finska språket och kulturen, både i närmiljön och digitalt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina medborgerliga färdigheter med hjälp av finska språket	Eleven lär sig iakttä i vilka finskspråkiga sammanhang och miljöer det finns möjligheter att lära sig.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Man utvecklar elevens förmåga att tänka och lära sig (K1) och multilitteracitet (K4) genom:

Delmål åk 8: eleven blir medveten om finskans olika varianter och fördjupar sina färdigheter inom grammatiken. Eleven bekantar sig med olika texter och grammatikaliska strukturer samt sätt att variera språket.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Med tyngdpunkt på K3 utvecklar man elevens förmåga att tänka och lära sig (K1), vardagskompetens (K3) och förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7) genom:

Delmål åk 8: eleven utvecklar sina sätt att lära sig och utvärderar sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning och deltar i kommunikation som främjar dessa.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Man utvecklar elevens förmåga att tänka och lära sig (K1) genom:

Delmål åk 8: Eleven ges möjlighet till självständigt undersökande arbete. Eleven skall stödas och uppmuntras i att aktivt öva de muntliga färdigheterna i målspråket, både i och utanför skolan.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer

Man utvecklar elevens multilitteracitet (K4) genom:

Delmål åk 8: eleven tränar sin kommunikation i olika vardagssituationer, men även i vissa mer krävande kommunikationssituationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier

Man utvecklar elevens multilitteracitet (K4) genom:

Delmål åk 8: eleven kommunicerar muntligt och skriftligt, och övar sina färdigheter i att använda lämpliga och varierade uttryck. Hen tar i någon mån initiativ i informella språksituationer där ett bekant ämne behandlas. Eleven rättar i viss mån till missförstånd och tar hänsyn till olika åsikter i en kommunikationssituation.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk

Med tyngdpunkt på K2 utvecklar man elevens kulturella och kommunikativa kompetens (K2) och arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6) genom:

Delmål åk 8: eleven bekantar sig med mångsidiga och varierande kommunikationssätt där man fäster uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk, artighet och ett aktivt, hänsynsfullt sätt att kommunicera.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll

Man utvecklar elevens multilitteracitet (K4) genom:

Delmål åk 8: eleven utvecklar sina färdigheter i informationssökning, källkritik och i att läsa och tolka fakta- , men även andra texter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Med tyngdpunkt på K3 och K5 utvecklar man elevens vardagskompetens (K3), digitala kompetens (K5) och förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7) genom:

Delmål åk 8: Eleven utvecklar vidare sina färdigheter i att mångsidigt redogöra för verkliga eller fiktiva ämnen med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal.

Strukturer:

Tempusformer

Subjekt, predikat och objekt

Infinitiv III

Konditional

Imperativ

Potential

Pronomen

Komparation av adjektiv och adverb

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att aktivt delta i olika finskspråkiga verksamheter. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna att jämföra olika språk och att studera finska. Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll med målet att eleven ska klara sig på finska i olika sammanhang också utanför skolan, att innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, rikta sig mot andra stadets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att studera och öva olika kommunikationssituationer med hjälp av olika medier.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K2, K5
M3	I1	K1, K4
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K4
M8	I3	K2, K6
M9	I3	K4
M10	I3	K3, K4, K5

Mål för undervisningen

M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finska och flerspråkiga miljöer

Man stärker elevens kulturella och kommunikativa kompetens (K2) genom:

Delmål åk 9:

man utvecklar och stärker elevens vilja och förmåga att komma till rätta och verka i finska och flerspråkiga miljöer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och språkets och kulturens betydelse	Eleven kan nämna några rättigheter och skyldigheter i anslutning till Finlands nationalspråk och hen har en uppfattning om språkets betydelse för individen, och för sin egen möjlighet att agera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika grupper och sammanhang

Man stärker elevens kulturella och kommunikativa kompetens (K2) samt digitala kompetens (K5) genom:

Delmål åk 9:

elevens uppfattning om språkförhållandena i Finland förstärks och eleven får i mån av möjlighet kontakt med finskspråkig skolklass, grupp eller verksamhet i eller utanför Kyrkslätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina medborgerliga färdigheter med hjälp av finska språket	Eleven lär sig iakttä i vilka finskspråkiga sammanhang och miljöer det finns möjligheter att lära sig.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Man utvecklar elevens förmåga att tänka och lära sig (K1) och multilitteracitet (K4) genom:

Delmål åk 9: eleven blir bekant med språkets historia och lär sig inom grammatiken använda strukturer som passiv, omskrivningar och andra sätt att variera språket. Eleven kan individuellt visa att hen kan beskriva, kort presentera och analysera en företeelse inom den finska kulturen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Med tyngdpunkt på K7 utvecklar man elevens förmåga att tänka och lära sig (K1), vardagskompetens (K3) och förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7) genom:

Delmål åk 9: eleven utnyttjar olika sätt att lära sig och deltar i uppbyggande kommunikationssituationer tillsammans med andra elever.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Man utvecklar elevens förmåga att tänka och lära sig (K1) genom:

Delmål åk 9: Eleven ges möjlighet till självständigt undersökande arbete och att träna informationssökning och källkritik. Bearbetning och presentation av stoff tränas, samt att bedöma eget och andras arbete.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer

Man utvecklar elevens multilitteracitet (K4) genom:

Delmål åk 9: eleven kommunicerar relativt obehindrat i olika vardagssituationer, men även i vissa mer krävande kommunikationssituationer där hen uttrycker sina åsikter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier

Man utvecklar elevens multilitteracitet (K4) genom:

Delmål åk 9: eleven kan till en viss del ta initiativ och använda lämpliga och varierade uttryck i kommunikationssituationer där ett bekant ämne behandlas. Eleven rättar relativt naturligt till missförstånd och kan i viss mån diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk

Med tyngdpunkt på K6 utvecklar man elevens kulturella och kommunikativa kompetens (K2) och arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6) genom:

Delmål åk 9: eleven utvecklar vidare sina färdigheter i mångsidig och varierande kommunikation och kommunicerar i både tal och text o olika situationer anknutna till arbetslivet, tex arbetsansökningar, intervjuer, presentationer av olika slag.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll

Man utvecklar elevens multilitteracitet (K4) genom:

Delmål åk 9: eleven utvecklar och utnyttjar sina färdigheter i informationssökning, källkritik och i att läsa och tolka fakta-, men även andra texter, vilket hen visar på mångsidiga sätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal

Med tyngdpunkt på K5 och K7 utvecklar man elevens vardagskompetens (K3), digitala kompetens (K5) och förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7) genom:

Delmål åk 9: Eleven utvecklar och utnyttjar sina färdigheter i att mångsidigt redogöra för konkreta eller fiktiva ämnen med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal. Eleven kan använda sig av ett mer omfattande ordförråd, vissa idiom och i viss mån även komplicerade meningar till att beskriva, specificera och jämföra.

Strukturer

Passiv

Particip

Unipersonella uttryck

Räkneord

Satsmotsvarigheter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A2.2: Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Finska, modersmålsinriktad finska, A-lärokurs

A-lärokurs i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Eleverna ska uppmuntras att använda finska mångsidigt för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i hemmet och i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.

Många elever använder i allt högre grad finska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av bl.a. spel, finskspråkig litteratur, musik, film och drama ges möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller i samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Integrering av språk och övriga läroämnen.

I Kyrkslätt uppmuntras och stöds eleven att utforska och utnyttja möjligheterna att fördjupa sina kunskaper finska i en tvåspråkig kommun. Språkundervisningen i den modersmålsinriktade finskundervisningen kan på olika sätt integreras i undervisningen i övriga läroämnen. Man kan ordna helhetsskapande, ämnesintegrerad undervisning till exempel genom att studera samma tema parallellt i två eller flera läroämnen, dela upp innehåll som hör till samma tema i perioder som följer på varandra, ordna temadagar eller planera mångvetenskapliga lärområden (se kap. 4.4). Undervisningen i modersmålsinriktad finska och övriga läroämnen kan kombineras till ämneshelheter som erbjuds som valfria ämnen (se kap. 12.2). Språk och övriga läroämnen kan också integreras i undervisning på två språk (se kap. 10).

Språkportfölj

Europeisk språkportfolio är ett verktyg som utvecklats för elever och lärare. Det hjälper eleven att utveckla och bedöma sina färdigheter i att studera språk och sina kompetenser i olika språk. Eleven berättar om sitt språklärande och reflekterar över sina erfarenheter, studiefärdigheter och kulturella färdigheter. Eleven bedömer med hjälp av självvärderingslistor hur hans kommunikativa färdigheter utvecklas samt reflekterar över, sparar och rapporterar om sina arbeten i en dossier. Eleven utvärderar hur hans språkkunskaper utvecklas samt nivån på sina språkkunskaper i sitt språkpass. Med hjälp av språkportfolion lär sig eleven att utveckla och bedöma sina språkkunskaper på egen hand (länk till Europeiska språkportfolion)

Internationalisering på hemmaplan

Med internationalisering på hemmaplan avses internationalisering i den egna skolan och i det egna landet. Begreppet internationalisering på hemmaplan inbegriper också samarbete mellan de inhemska språkgrupperna, dvs. finska svenska och samiska. Det kan innebära bl.a. lärmiljöer och undervisningsinnehåll där man t.ex. kan utnyttja den egna skolans och kommunens lokaler och näromgivning. Man kan t.ex. utforska den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och regionen, delta i verksamhet via internet eller stifta bekantskap med närliggande skolor och företag. Ett bra arbetsredskap för internationalisering på hemmaplan är e twinning, som ger möjlighet till samarbete mellan skolor och kommuner, utan resor.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja elevernas lärande i och utanför skolan genom att hjälpa eleverna att utveckla lämpliga lärstrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på läsfärdigheten och som uppmuntrar till att självant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också få lära sig trygg och etiskt ansvarsfull användning av medier. Individuell respons ska ges för att utveckla de kommunikativa färdigheterna och förmågan att producera texter. Eleverna ska erbjudas stöd för verbala inlärningssvårigheter. Eleverna ska få handledning och stöd för att lära sig nya begrepp och använda dem. Språkligt begåvade elever ska också uppmuntras att till exempel anta utmanande läsuppgifter och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i

modersmålsinriktad finska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Bedömning av hur målen uppnås

Elevens lärande och kunskapsnivå ska alltid bedömas i relation till målen. För ovan beskrivna mål bedöms till exempel hur elevens förmåga att planera och producera texter har fördjupats och hur hen mångsidigt använder ord och strukturer som behövs vid textproduktion. Vid bedömningen av kunskapsnivån under studiernas gång utgår man från den lokala läroplanen och de årskursvisa målen. För bedömningen av kunskapsnivån i samband med slutbedömningen ska man använda de nationella bedömningskriterierna som fastställts i grunderna för läroplanen. Kriterierna beskriver hurdana kunskaper eleven förutsätts ha vid slutbedömningen för att uppnå nivån för goda kunskaper/vitsordet 8.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna, att jämföra olika språk och att notera att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

I1 i åk 7: man tar reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Man besöker regelbundet och använder sig i undervisningen både av skolans och det kommunala bibliotekets utbud och tjänster vad gäller finskspråkig kultur och litteratur.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I2 i åk 7: man vidareutvecklar elevens färdigheter för språkstudier genom dialoger och spel i små grupper.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utifrån aktualitet och med målet att eleverna ska utveckla och fördjupa sin kunskap i finska i olika sammanhang också utanför skolan. Att tillsammans välja ämnen som intresserar eleverna. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig att uttrycka sig både muntligt och skriftligt och att kommunicera i olika situationer med hjälp av olika medier.

I3 i åk 7: man väljer aktuella teman och texter som till ålder och mognad passar eleverna i gruppen. Texterna innefattar såväl talat som skrivet språk och är **till övervägande del berättande och instruerande**. Begreppet text används i vid betydelse, vilket betyder att texten kan ha verbalt, visuellt, auditivt, numeriskt eller kinestetiskt symbolsystem.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K2, K4
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M9	I3	K4

Mål för undervisningen

M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer

Man utvecklar elevens **kulturella och kommunikativa kompetens (K2)** genom:

delmål åk 7: man utvecklar elevens **vilja att ta del av** två- och flerspråkiga miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller nationalspråkens status	Eleven vet att var och en har rätt att använda och utveckla sitt språk. Eleven har en uppfattning om rättigheter och skyldigheter i anslutning till Finlands nationalspråk.

I1 i åk 7: man tar reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Man besöker regelbundet och använder sig i undervisningen både av skolans och det kommunala bibliotekets utbud och tjänster vad gäller finskspråkig kultur och litteratur.

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang

Man utvecklar elevens **kulturella och kommunikativa kompetens (K2)** genom:

delmål åk 7: eleven får en uppfattning om språkförhållandena i Kyrkslätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda sig av sina språkkunskaper	Eleven kan använda, producera och dela finskspråkigt material med andra.

I1 i åk 7: man tar reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Man besöker regelbundet och använder sig i undervisningen både av skolans och det kommunala bibliotekets utbud och tjänster vad gäller finskspråkig kultur och litteratur.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Man utvecklar elevens **kulturella och kommunikativa kompetens (K2)** och **multilitteracitet (K4)** genom:

delmål åk 7: eleven blir medveten om skillnader i talad och skriven finska, och hen läser eller tar på annat sätt del av ungdoms- eller för sin ålder eller mognad lämplig litteratur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

I1 i åk 7: man tar reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Man besöker regelbundet och använder sig i undervisningen både av skolans och det kommunala bibliotekets utbud och tjänster vad gäller finskspråkig kultur och litteratur.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Med tyngdpunkt på **K1** utvecklar man elevens **förmåga att tänka och lära sig (K1)**, **vardagskompetens (K3)** och **förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)** genom:

delmål åk 7: eleven lär sig att sätta upp mål för sitt lärande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

I2 i åk 7: man vidareutvecklar elevens färdigheter för språkstudier genom dialoger och spel i små grupper.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Man utvecklar elevens **förmåga att tänka och lära sig (K1)** genom:

delmål åk 7: eleven deltar inom gruppen i spel och aktiviteter som utvecklar ordförråd och språkförståelse

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

I2 i åk 7: man vidareutvecklar elevens färdigheter för språkstudier genom dialoger och spel i små grupper.

M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande

Man utvecklar elevens **multilitteracitet (K4)** genom:

delmål åk 7: eleven kommunicerar relativt obehindrat med hjälp av olika medier, i olika situationer, hen deltar i diskussioner och uttrycker sina åsikter i **vardagliga kommunikationssituationer**

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mera krävande situationer som t.ex. att själv agera som informatör.

I3 i åk 7: man väljer aktuella teman och texter som till ålder och mognad passar eleverna i gruppen. Texterna innefattar såväl talat som skrivet språk och är **till övervägande del berättande och instruerande**. Begreppet text används i vid betydelse, vilket betyder att texten kan ha verbalt, visuellt, auditivt, numeriskt eller kinestetiskt symbolsystem.

M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier

Man utvecklar elevens **multilitteracitet (K4)** genom:

delmål åk 7: eleven läser och tolkar främst berättande och instruerande texter som kan vara både fiktiva texter och faktatexter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.2: Eleven förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller ganska allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning. Eleven förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion.

I3 i åk 7: man väljer aktuella teman och texter som till ålder och mognad passar eleverna i gruppen. Texterna innefattar såväl talat som skrivet språk och är **till övervägande del berättande och instruerande**. Begreppet text används i vid betydelse, vilket betyder att texten kan ha verbalt, visuellt, auditivt, numeriskt eller kinestetiskt symbolsystem.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna, att jämföra olika språk och att notera att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

I1 i åk 8: man väljer innehåll och arbetssätt som uppmuntrar eleven att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I2 i åk 8: man uppmuntrar eleven att lösa problem och att i grupp söka svar på frågor från olika läromedel och källor.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utifrån aktualitet och med målet att eleverna ska utveckla och fördjupa sin kunskap i finska i olika sammanhang också utanför skolan. Att tillsammans välja ämnen som intresserar eleverna. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig att uttrycka sig både muntligt och skriftligt och att kommunicera i olika situationer med hjälp av olika medier.

I3 i åk 8: man väljer aktuella teman och texter som till ålder och mognad passar eleverna i gruppen. Texterna innefattar såväl talat som skrivet språk och är **berättande, instruerande och till viss**

del ställningstagande. Begreppet text används i vid betydelse, vilket betyder att texten kan ha verbalt, visuellt, auditivt, numeriskt eller kinestetiskt symbolsystem.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M2	I1	K2
M3	I1	K2, K4
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K2
M8	I3	K4, K6
M9	I3	K4
M10	I3	K3, K4, K5

Mål för undervisningen

M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer

Man utvecklar elevens **kulturella och kommunikativa kompetens (K2)** genom:

delmål åk 8: man utvecklar elevens vilja och **förmåga att ta del av** två- och flerspråkiga miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller nationalspråkens status	Eleven vet att var och en har rätt att använda och utveckla sitt språk. Eleven har en uppfattning om rättigheter och skyldigheter i anslutning till Finlands nationalspråk.

I1 i åk 8: man väljer innehåll och arbetssätt som uppmuntrar eleven att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser.

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att använda finska i olika grupper och sammanhang

Man utvecklar elevens **kulturella och kommunikativa kompetens (K2)** genom:

delmål åk 8: eleven får i mån av möjlighet kontakt med finskspråkig skolklass, grupp eller verksamhet i eller utanför Kyrkslätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda sig av sina språkkunskaper	Eleven kan använda, producera och dela finskspråkigt material med andra.

I1 i åk 8: man väljer innehåll och arbetssätt som uppmuntrar eleven att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Man utvecklar elevens **kulturella och kommunikativa kompetens (K2)** och **multilitteracitet (K4)** genom:

delmål åk 8: eleven blir medveten om att det existerar olika olika slag av texter, t.ex. ungdomsböcker, deckare, filmer och hen klarar av att kort analysera dessa.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

I1 i åk 8: man väljer innehåll och arbetssätt som uppmuntrar eleven att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Med tyngdpunkt på **K3** utvecklar man elevens **förmåga att tänka och lära sig (K1)**, **vardagskompetens (K3)** och **förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)** genom:

delmål åk 8: eleven utvärderar sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning och hen deltar i kommunikation som främjar dessa.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

I2 i åk 8: man uppmuntrar eleven att lösa problem och att i grupp söka svar på frågor från olika läromedel och källor.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Man utvecklar elevens **förmåga att tänka och lära sig (K1)** genom:

delmål åk 8: eleven deltar aktivt i spel och aktiviteter som utvecklar ordförråd och språkförståelse.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

I2 i åk 8: man uppmuntrar eleven att lösa problem och att i grupp söka svar på frågor från olika läromedel och källor.

M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande

Man utvecklar elevens **multilitteracitet K(4)** genom:

delmål åk 8: eleven kommunicerar relativt obehindrat med hjälp av olika medier, i olika situationer. Eleven deltar **aktivt i diskussioner** och uttrycker sina åsikter i vardagliga **men också i vissa mer krävande** kommunikationssituationer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mera krävande situationer som t.ex. att själv agera som informatör.

I3 i åk 8: man väljer aktuella teman och texter som till ålder och mognad passar eleverna i gruppen. Texterna innefattar såväl talat som skrivet språk och är **berättande, instruerande och till viss del ställningstagande**. Begreppet text används i vid betydelse, vilket betyder att texten kan ha verbalt, visuellt, auditivt, numeriskt eller kinestetiskt symbolsystem.

M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser

Man utvecklar elevens **kulturella och kommunikativa kompetens K(2)** genom:

delmål åk 8: eleven kommunicerar muntligt och skriftligt, tar i någon mån initiativ i informella språksituationer. Eleven tättar relativt naturligt till missförstånd och **tar hänsyn till olika åsikter** i en kommunikationssituation.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas. Kan relativt naturligt rätta till missförstånd. Kan diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck.

I3 i åk 8: man väljer aktuella teman och texter som till ålder och mognad passar eleverna i gruppen. Texterna innefattar såväl talat som skrivet språk och är **berättande, instruerande och till viss del ställningstagande**. Begreppet text används i vid betydelse, vilket betyder att texten kan ha verbalt, visuellt, auditivt, numeriskt eller kinestetiskt symbolsystem.

M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan

Man utvecklar elevens **multilitteracitet (K4)** och **arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)** genom:

delmål åk 8: eleven använder för olika ändamål ett språk som inte är för familjärt och visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven tar i sin kommunikation hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven känner till de viktigaste artighetskutymerna och följer dem. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.

I3 i åk 8: man väljer aktuella teman och texter som till ålder och mognad passar eleverna i gruppen. Texterna innefattar såväl talat som skrivet språk och är **berättande, instruerande och till viss del ställningstagande**. Begreppet text används i vid betydelse, vilket betyder att texten kan ha verbalt, visuellt, auditivt, numeriskt eller kinestetiskt symbolsystem.

M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier

Man utvecklar elevens **multilitteracitet (K4)** genom:

delmål åk 8: eleven läser och tolkar berättande, instruerande och **ställningstagande** texter som kan vara både fiktiva och faktatexter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.2: Eleven förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller ganska allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning. Eleven förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion.

I3 i åk 8: man väljer aktuella teman och texter som till ålder och mognad passar eleverna i gruppen. Texterna innefattar såväl talat som skrivet språk och är **berättande, instruerande och till viss del ställningstagande**. Begreppet text används i vid betydelse, vilket betyder att texten kan ha verbalt, visuellt, auditivt, numeriskt eller kinestetiskt symbolsystem.

M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsningen av varierande strukturer

Med tyngdpunkt på **K4** och **K5** utvecklar man elevens **vardagskompetens (K3)**, **multilitteracitet (4)** och **digitala kompetens (K5)**

delmål åk 8: eleven kan redogöra för **konkreta** ämnen och uttrycker sig **relativt obehindrat**. Eleven kan skriva personliga meddelanden, men kan också uttrycka sina tankar om **en del fiktiva ämnen**. Eleven använder sig av **varierande** strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Uttrycker sig relativt obehindrat. Kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar. Behärskar de grundläggande uttalsreglerna också för andra än inövade uttryck.

I3 i åk 8: man väljer aktuella teman och texter som till ålder och mognad passar eleverna i gruppen. Texterna innefattar såväl talat som skrivet språk och är **berättande, instruerande och till viss del ställningstagande**. Begreppet text används i vid betydelse, vilket betyder att texten kan ha verbalt, visuellt, auditivt, numeriskt eller kinestetiskt symbolsystem.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att ta reda på vad som avses med individens språkliga rättigheter. Att i undervisningen välja sådant innehåll och sådana arbetssätt som uppmuntrar eleverna att bekanta sig med och öka sin kunskap om olika finska kulturella företeelser. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna, att jämföra olika språk och att notera att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

I1 i åk 9: man använder begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna. Man noterar att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I2 i åk 9: man uppmuntrar eleven att söka information om olika fenomen och påståenden samt att aktivt delta i diskussioner, ta ställning och bedöma informationens tillförlitlighet.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utifrån aktualitet och med målet att eleverna ska utveckla och fördjupa sin kunskap i finska i olika sammanhang också utanför skolan. Att tillsammans välja ämnen som intresserar eleverna. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika slags texter. Att öva sig att uttrycka sig både muntligt och skriftligt och att kommunicera i olika situationer med hjälp av olika medier.

I3 i åk 9: man väljer aktuella teman och texter som till ålder och mognad passar eleverna i gruppen. Texterna innefattar såväl talat som skrivet språk och är **berättande, instruerande, ställningstagande och reflekterande**. Begreppet text används i vid betydelse, vilket betyder att texten kan ha verbalt, visuellt, auditivt, numeriskt eller kinestetiskt symbolsystem.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2
M3	I1	K2, K4
M4	I2	K1, K3, K7
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K2
M8	I3	K4, K6
M9	I3	K4
M10	I3	K3, K4, K5

Mål för undervisningen

M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkens ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer

Man utvecklar elevens **kulturella och kommunikativa kompetens (K2)** genom:

delmål åk 9: man utvecklar och stärker elevens vilja och förmåga att ta del av **och verka** i två- och flerspråkiga miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller nationalspråkens status	Eleven vet att var och en har rätt att använda och utveckla sitt språk. Eleven har en uppfattning om rättigheter och skyldigheter i anslutning till Finlands nationalspråk.

I1 i åk 9: man använder begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna. Man noterar att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Man utvecklar elevens **kulturella och kommunikativa kompetens (K2)** och **multilitteracitet (K4)** genom:

delmål åk 9: eleven kan individuellt visa att hen kan beskriva, kort presentera och analysera en företeelse inom den finska kulturen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om finska språkets regelbundenheter och känner till finskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

I1 i åk 9: man använder begrepp som hjälper eleverna i språkstudierna. Man noterar att det finns olika dialekter och varianter av talad och skriven finska.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig finska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Med tyngdpunkt på **K7** utvecklar man elevens **förmåga att tänka och lära sig (K1)**, **vardagskompetens (K3)** och **förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)** genom:

delmål åk 9: eleven deltar i uppbyggande kommunikationssituationer tillsammans med andra elever

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

I2 i åk 9: man uppmuntrar eleven att söka information om olika fenomen och påståenden samt att aktivt delta i diskussioner, ta ställning och bedöma informationens tillförlitlighet.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Man utvecklar elevens **förmåga att tänka och lära sig (K1)** genom:

delmål åk 9: eleven deltar aktivt i olika slag av aktiviteter, t.ex. ordförklaringspel och rollspel. Eleven kan vidareutveckla ett tema eller en kommunikationssituation genom egna tillägg

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i finska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

I2 i åk 9: man uppmuntrar eleven att söka information om olika fenomen och påståenden samt att aktivt delta i diskussioner, ta ställning och bedöma informationens tillförlitlighet.

M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande

Man utvecklar elevens **multilitteracitet (K4)** genom:

delmål åk 9: eleven kommunicerar relativt obehindrat med hjälp av olika medier, i olika situationer. Eleven deltar aktivt i diskussioner och uttrycker sina åsikter i vardagliga men också i vissa mer krävande kommunikationssituationer **som t.ex. att själv agera som informatör**

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mera krävande situationer som t.ex. att själv agera som informatör.

I3 i åk 9: man väljer aktuella teman och texter som till ålder och mognad passar eleverna i gruppen. Texterna innefattar såväl talat som skrivet språk och är **berättande, instruerande, ställningstagande och reflekterande**. Begreppet text används i vid betydelse, vilket betyder att texten kan ha verbalt, visuellt, auditivt, numeriskt eller kinestetiskt symbolsystem.

M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser

Man utvecklar elevens **kulturella och kommunikativa kompetens (K2)** genom:

delmål åk 9: eleven **tar initiativ** och använder lämpliga uttryck i kommunikationssituationer där ett bekant ämne behandlas. Eleven rättar relativt naturligt till missförstånd och **kan diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck**

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas. Kan relativt naturligt rätta till missförstånd. Kan diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck.

I3 i åk 9: man väljer aktuella teman och texter som till ålder och mognad passar eleverna i gruppen. Texterna innefattar såväl talat som skrivet språk och är **berättande, instruerande, ställningstagande och reflekterande**. Begreppet text används i vid betydelse, vilket betyder att texten kan ha verbalt, visuellt, auditivt, numeriskt eller kinestetiskt symbolsystem.

M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan

Man utvecklar elevens **multilitteracitet K(4)** och **arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)** genom:

delmål åk 9: eleven använder för olika ändamål ett språk som inte är för familjärt **men inte heller för formellt**. Eleven känner till de viktigaste artighetskutymerna och följer dem. Eleven **tar i sin kommunikation hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter**

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt. Eleven känner till de viktigaste artighetskutymerna och följer dem. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.

I3 i åk 9: man väljer aktuella teman och texter som till ålder och mognad passar eleverna i gruppen. Texterna innefattar såväl talat som skrivet språk och är **berättande, instruerande, ställningstagande och reflekterande**. Begreppet text används i vid betydelse, vilket betyder att texten kan ha verbalt, visuellt, auditivt, numeriskt eller kinestetiskt symbolsystem.

M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelsestrategier

Man utvecklar elevens **multilitteracitet (K4)** genom:

delmål åk 9: eleven läser och tolkar berättande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter som kan vara både fiktiva texter och faktatexter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.2: Eleven förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller ganska allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning. Eleven förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion.

I3 i åk 9: man väljer aktuella teman och texter som till ålder och mognad passar eleverna i gruppen. Texterna innefattar såväl talat som skrivet språk och är **berättande, instruerande, ställningstagande och reflekterande**. Begreppet text används i vid betydelse, vilket betyder att texten kan ha verbalt, visuellt, auditivt, numeriskt eller kinestetiskt symbolsystem.

M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet (föredrag, insändare, fiktiva berättelser) och användandet samt behärsningen av varierande strukturer

Med tyngdpunkt på **K4 och K5** utvecklar man elevens **vardagskompetens (K3)**, **multilitteracitet (K4)** och **digitala kompetens (K5)**

delmål åk 9: eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att **beskriva, specificera och jämföra**. Eleven använder sig av ett relativt, vanliga **idiom**, olika strukturer och **även komplicerade meningar**

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.2: Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra. Uttrycker sig relativt obehindrat. Kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen. Använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar. Behärskar de grundläggande uttalsreglerna också för andra än inövade uttryck.

I3 i åk 9: man väljer aktuella teman och texter som till ålder och mognad passar eleverna i gruppen. Texterna innefattar såväl talat som skrivet språk och är **berättande, instruerande,**

ställningstagande och reflekterande. Begreppet text används i vid betydelse, vilket betyder att texten kan ha verbalt, visuellt, auditivt, numeriskt eller kinestetiskt symbolsystem.

15.6.22. Samhällslära

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagsamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iaktta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter. Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhällseliga och ekonomiska aktörer.

I undervisningen i samhällslära ska eleverna handledas att följa med aktuella frågor och händelser och att inse vilket samband de har med det egna livet. Det centrala är att eleverna lär sig att söka och kritiskt bedöma information producerad av olika slags aktörer och att tillämpa informationen i olika situationer. Eleverna ska uppmuntras att delta aktivt och konstruktivt i olika situationer och grupper. Eleverna ska också lära sig förstå att samhällseliga beslut grundar sig på ett val mellan alternativa möjligheter med målet att nå samförstånd.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 ska man betona elevernas möjligheter och kompetens att påverka i ett demokratiskt samhälle samt elevernas ansvar i fråga om egna livsval. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i närmiljön få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. I undervisningen ska man fästa vikt vid samhällets och samhällslivets strukturer samt begrepp i anslutning till dessa. Eleven ska vägledas att fälla omdöme om samhällseliga och ekonomiska frågor och att jämföra olika åsikter och strategier inom olika folkgrupper och gällande olika värdemål. Studierna av samhällsfrågor ska vidgas till att omfatta även globala frågor.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 7–9

Målet är att stödja elevernas utveckling till aktiva medborgare genom att använda mångsidiga konkreta arbetssätt. Det är viktigt att kontinuerligt följa med, analysera och diskutera aktuella frågor och händelser. Likaså är kommunikationen med olika aktörer i samhället viktig. Man kan även använda ämnesövergripande arbete i undervisningen, till exempel i samband med olika projekt. Utöver kollaborativa arbetssätt prioriteras undersökande lärande. Granskning och användning av medier samt informations- och kommunikationsteknik utgör en central del av studierna.

Ämnet samhällslära förankras även i det lokala samhället Kyrkslätt och närbelägna kommuner.

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda eleverna att se sig själva som medlemmar i medborgarsamhället samt stödja elevernas utveckling till aktiva medlemmar i olika samhällsgrupper. Mångsidig kommunikation, delaktighet och samverkan stöds genom praktiska övningar. Eleverna ska öva sig att söka, förstå och tillämpa information om samhälle och ekonomi samt bedöma informationens betydelse både ur sin egen och ur en allmän synvinkel. Läroämnets abstrakta karaktär ska beaktas i undervisningsarrangemangen och arbetssätten genom att läraren förklarar till exempel bilder, grafer och statistik.

Bedömning av elevens lärande i samhällslära i årskurs 7–9

I samhällsläran ska bedömningen vara uppmuntrande och handledande. Genom mångsidig respons ska eleverna uppmuntras att fungera aktivt i sin egen närmiljö och att tillämpa sina kunskaper om samhälle och ekonomi i det praktiska livet. Vid bedömningen ska läraren beakta elevernas många olika – multimodala – sätt att arbeta och producera. Genom bedömningen ska man stödja elevens förmåga att tillämpa samhällseliga kunskaper och färdigheter. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur mångsidigt eleven lärt sig att bilda sig en egen uppfattning om samhället och hur väl hen kan motivera sina åsikter.

Slutbedömningen infaller det läsår då samhällslära upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i samhällslära när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i samhällslära. Inom samhällsläran utvecklas elevens kompetens inom alla målområden under hela lärokursen fram till slutbedömningen. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som de nationella kunskapskraven förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation gällande målen inom något annat delområde.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet

Eleverna fördjupar sig i individens ansvar, skyldigheter och rättigheter och i hur man får kontroll över det egna livet och ekonomin. Då de planerar sin egen framtid bekantar de sig med arbetslivet och med olika näringar. De studerar också olika sätt att främja sitt eget välbefinnande och säkerheten i familjen och närmiljön.

I2 Ett demokratiskt samhälle

Eleverna fördjupar sig i demokratiska och rättsstatliga principer och förfaringsätt. I undervisningen behandlas mänskliga rättigheter och anknytande internationella avtal. Undervisningen omfattar strukturer och maktutövning i samhället. Eleverna undersöker även hur åsikter kanaliseras i verksamhet och beslut av individer, organisationer, medier och den offentliga makten, i Finland och internationellt.

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan

Eleverna bekantar sig med olika kanaler och medel för samhällselig påverkan. Skolan ska skapa konkreta förutsättningar för delaktighet och ett aktivt, ansvarsfullt och konstruktivt samarbete, även med aktörer utanför skolan, så att eleverna kan öva sig att använda färdigheter som behövs inom samhällselig verksamhet, i arbetslivet och i ekonomisk verksamhet.

I4 Ekonomisk verksamhet

Eleverna fördjupar sig i grundläggande begrepp, fenomen och centrala ekonomiska aktörer samt granskar ekonomiska faktorer även ur ett också med tanke på hållbar konsumtion. Dessutom fördjupar sig eleverna i förhållandet mellan ekonomi och välbefinnande bland annat genom arbete och entreprenörskap.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4	K4, K7
M2	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K4, K7
M3	I2, I3	K2, K4, K7
M4	I1, I2, I3	K3, K4, K5
M5	I1, I4	K1, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K2, K4
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K7
M8	I1, I4	K2, K4, K6, K7
M9	I1, I2, I3, I4	K1, K2, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att stärka sitt intresse för det omgivande samhället och för samhällskunskap som vetenskapsområde

I samhällsläran i årskurs 9 behandlas följande innehåll: I1 Vardagsekonomi och kontroll över det egna livet. I2 Ett demokratiskt samhälle. I3 Aktivt medborgarskap och påverkan, I4 Ekonomisk verksamhet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som ett led i självbedömningen.

M2 hjälpa eleven att träna sin etiska förståelse och omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor

Eleverna tränas i att uttrycka sig och lyssna på varandra. Detta är ett centralt mål under hela årskurs 9 i anknytning till alla innehåll.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som ett led i självbedömningen.

M3 handleda eleven att förstå rättsstatliga principer och betydelsen av människorättsfrågor i ett globalt perspektiv och att fördjupa sina kunskaper om det finländska rättssystemet och hur det fungerar

Samarbete med utomstående aktörer kan i mån av möjlighet ordnas interaktivt eller i form av studiebesök.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå rättsstatliga principer och hur de fungerar	Eleven kan beskriva och förklara de centrala människorättsprinciperna i en rättsstat och kan beskriva det finländska rättssystemets struktur och verksamhet.

M4 hjälpa eleven att fördjupa och uppdatera sina kunskaper och färdigheter i fråga om samhälle, ekonomi och konsumtion och kritiskt värdera mediernas roll och betydelse

Detta är ett centralt och genomgående mål i anknytning till innehållet i årskurs 9.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter som gäller samhälle, medier, ekonomi och konsumtion	Eleven kan beskriva hur samhället, ekonomin och medierna fungerar och granska den offentliga debatten inom dessa områden.

M5 uppmuntra eleven att utvecklas till en företagsam och ansvarsfull ekonomisk aktör, som har insikt i arbetslivet, känner till vilka möjligheter det erbjuder och kan planera sin egen framtid

Eleven bekantar sig med företag i närregionen och med arbetslivet. Tillvägagångssättet kan vara projektbaserat, interaktivt och kan i mån av möjlighet inkludera företagsbesök och gästföreläsare.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Entreprenörskap och arbetslivskompetens	Eleven kan beskriva arbetslivets och entreprenörskapets samhälleliga betydelse samt fälla omdömen om vilka möjligheter de erbjuder även för elevens egen framtid.

M6 vägleda eleven att studera olika samhällsaktiviteter, sammanslutningar och minoritetsgrupper på ett mångsidigt och fördomsfritt sätt

Eleverna kan i mån av möjlighet bekanta sig med olika organisationer och minoritetsgrupper i lokalsamhället Kyrsklätt med omnejd.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om olika samhällsgrupper och minoriteter i samhället	Eleven kan studera och diskutera olika samhällsgrupper och minoriteter på ett konstruktivt och analytiskt sätt.

M7 stödja eleven att förstå principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringssätt på lokal, nationell, EU- och global nivå och att fungera som en aktiv medborgare som utvecklar sitt närsamhälle

Eleven blir medveten om olika påverkningskanaler i samhället.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om demokratiska principer och handlingsmönster och om principerna för beslutsfattande i samhället	Eleven kan ge exempel på politiskt beslutsfattande, maktutövning, samhällsstrukturer och -funktioner på lokal, nationell och global nivå samt fungera aktivt för att utveckla sin egen närmiljö enligt demokratiska principer och handlingsmönster.

M8 handleda eleven att förstå grunderna i ekonomiförvaltning, att kunna hantera sin egen ekonomi och att konsumera ansvarsfullt och i enlighet med principerna för hållbar utveckling

Eleven lär sig hantera sin egen ekonomi och göra etiskt motiverade beslut.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Grundläggande kunskap om ekonomi	Eleven kan motivera betydelsen av att spara, investera och konsumera både privat och ur nationalekonomiskt perspektiv.

M9 vägleda eleven att vidga sitt samhällsperspektiv, engagera sig i samhällelig verksamhet och diskussion samt använda sina medie- och samhällskunskaper då hen bildar sig egna uppfattningar som medborgare

Eleverna skall kunna motivera sina åsikter med den faktakunskap och färdigheter som de inhämtat under läsåret.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för samhällsfrågor och förmåga att påverka och fungera som aktiv och delaktig medborgare	Eleven kan uttrycka och motivera sina åsikter på ett ändamålsenligt sätt, påverka och fungera konstruktivt som aktiv medborgare i sin närmiljö.

15.6.23. Livsåskådningskunskap

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan

med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7–9

I årskurserna 7–9 har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att öka elevernas förmåga att gestalta och planera sin framtid. Undervisningen ska stödja eleverna att bygga sin identitet och livsåskådning i synnerhet genom att bredda de allmänbildande kunskaperna samt beakta elevernas personliga val efter den grundläggande utbildningen. Eleverna ska få stöd för att hitta egna modeller för ett gott liv.

Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter. I de svenska skolorna i Kyrkslätt undervisas elever med olika livsåskådningar i samma grupp. Undervisningen ska vara religiöst och konfessionellt obunden. Att lära sig tillsammans över religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och gemenskap. Skolans personal ska bemöta herrens olika religioner, åskådningar och traditioner med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation och elevernas utveckling till humana människor.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål är det viktigt att skapa en trygg och öppen lär- och samtalsmiljö, där eleven upplever att hen blir hörd och respekterad. Ur lärmiljöperspektiv är det, i synnerhet när en ny grupp börjar, viktigt att skapa samhörighet i gruppen. Eleven ska uppmuntras till att ta ansvar för sitt lärande. Eleverna lever i en allt mer globaliserad mediavärld, som formas av olika digitala tillämpningar. Därför är det viktigt att i lärmiljön i livsåskådningskunskap kombinera naturligt umgänge och gemensam samvaro med användning av olika medier och digitala verktyg på ett pedagogiskt mångsidigt sätt.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs för att uppfatta det begreppsliga innehållet i läroämnet, i synnerhet i etiska frågor, och för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella

behov av stöd samt möjlighet att fördjupa sig och avancera i egen takt ska beaktas vid valet av arbetssätt och innehåll.

Bedömningen av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 7–9

Bedömningen i livsåskådningskunskap ska grunda sig på observation av arbetet, diskussioner och argumentering samt på elevens olika alster. Utöver alstren bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleven formulerar frågor, bygger upp motiveringar, avgränsar ämnet, söker information, motiverar synpunkter, använder begrepp, hur tydligt eleven uttrycker sig och hur hen slutför sitt arbete. Elevernas självbedömning och kamratbedömning används som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i livsåskådningskunskap när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i livsåskådningskunskap. Kunskapen i läroämnet utvecklas kumulativt i takt med att elevens tankeförmåga fördjupas. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar de kunskaper som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids för något mål, kan detta kompensera en svagare prestation för något annat mål.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Åskådning och kultur

I undervisningen fördjupar man sig i begreppen världsbild och världsåskådning. Man för diskussioner som stödjer elevens livsåskådning och identitetsutveckling. Eleverna fördjupar sig i världens kultur- och naturarv som skyddas av Unesco, och följer med hur kulturen tar sig uttryck i bland annat medier och inom konst. I undervisningen studeras teistiska och ateistiska trosuppfattningar i dagens värld, till exempel den sekulära humanismen, kristendomen och islam. Man utforskar valda trosuppfattningars historia och vilka förändringar de genomgått samt bedömer hur åskådningsfrihet och jämlikhet förverkligas i olika samhällen.

I2 Etikens grunder

Eleverna får insikt i etikens grundläggande frågor och huvudriktningar. Man funderar över utgångspunkterna för ett gott liv och allmänmänskliga värden: sanning, godhet, skönhet och rättvisa. I undervisningen granskas olika perspektiv på etisk bedömning av handlingar, såsom gärningens avsiktlighet, gärningsmannens syfte och konsekvenserna av gärningen. Man tillämpar etiska principer och begrepp på situationer som uppstår i ungdomarnas vardag. Eleverna fördjupar sig i aktuella frågor som uppstår i sociala medier och andra massmedier ur ett etiskt perspektiv. Man granskar kulturell mångfald som en rikedom, en rättighet och en etisk fråga.

I3 De mänskliga rättigheterna och en hållbar framtid

I undervisningen behandlas människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor. Man utforskar utvecklingen av de mänskliga rättigheterna och kränkning av mänskliga rättigheter, såsom förintelsen. Eleverna studerar olika uppfattningar om förhållandet mellan människan och naturen, till exempel den humanistiska, utilistiska, mystiska och naturcentrerade uppfattningen. Man utforskar möjligheterna till en hållbar framtid i naturen och i samhället samt frågor med anknytning till miljöetik, såsom djurens rättigheter. Eleverna reflekterar över hur man kan agera på ett ansvarsfullt sätt för att främja en hållbar framtid.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K4
M2	I1	K2, K7
M3	I1	K1, K2, K5
M4	I1, I3	K1, K3
M5	I1, I3	K2, K3, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4
M7	I1, I2, I3	K2, K3, K7
M8	I2, I3	K5, K7
M9	I1, I2, I3	K5, K6, K7
M10	I2, I3	K1, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning

I undervisningen fördjupar man sig i begreppen världsbild och världsåskådning. Man för diskussioner som stödjer elevens livsåskådning och identitetsutveckling.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan använda livsåskådningsbegrepp och se samband mellan dem.

M2 främja elevens kulturella allmänbildning genom att handleda eleven att bekanta sig med olika kulturer och livsåskådningar och fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention

Eleverna fördjupar sig i världens kultur- och naturarv som skyddas av Unesco, och följer med hur kulturen tar sig uttryck i bland annat medier och inom konst.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om kulturer och livsåskådningar	Eleven kan söka information om olika kulturer och livsåskådningar. Eleven kan redogöra för utgångspunkter för Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt.

M3 handleda eleven att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar

I undervisningen fördjupar man sig i begreppen världsbild och världsåskådning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om olika livsåskådningar och förmåga att jämföra dem	Eleven kan nämna väsentliga drag och utvecklingsförlopp i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhälleliga perioder inom den semitiska monoteismen och den sekulära humanismen. Eleven kan redogöra för hur man studerar livsåskådningar på ett undersökande och vetenskapligt sätt.

M4 vägleda eleven att utforska grunden för religiöst tänkande och religionskritik

Eleven utforskar valda trosuppfattningars historia och vilka förändringar de genomgått samt bedömer hur åskådningsfrihet och jämlikhet förverkligas i olika samhällen. I undervisningen behandlas människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor. Man utforskar utvecklingen av de mänskliga rättigheterna och kränkning av mänskliga rättigheter, såsom förintelsen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religiöst tänkande och religionskritik	Eleven kan förklara vad som kännetecknar religiöst tänkande och ge exempel på centrala drag i religionskritik.

M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras

I undervisningen behandlas människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta betydelsen av åskådningsfrihet	Eleven kan ge exempel på åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och på några mekanismer som garanterar åskådningsfrihet och på avsaknad av dessa i olika situationer.

M6 vägleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem

Eleverna studerar olika uppfattningar om förhållandet mellan människan och naturen, till exempel den humanistiska, utilistiska, mystiska och naturcentrerade uppfattningen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska orsakerna bakom val av livsåskådning	Eleven kan beskriva personliga och sociala orsaker som ligger bakom olika människors livsåskådningsval.

M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor

I undervisningen behandlas människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta kulturell mångfald och jämlikhet	Eleven kan beskriva mångfald och ge exempel på jämlikt bemötande av människor.

M8 handleda eleven att iaktta etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven kan använda etiska begrepp samt tolka och tillämpa dem.

M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om principerna för en hållbar livsstil	Eleven kan nämna centrala element som anknyter till en hållbar framtid för naturen och samhället och undersöka betydelsen av en hållbar livsstil för framtiden. Eleven känner till sätt att påverka lokalt och globalt.

M10 vägleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven kan nämna de viktigaste begreppen som hör samman med mänskliga rättigheter och jämlikhet och motivera betydelsen av mänskliga rättigheter.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Åskådning och kultur

I undervisningen fördjupar man sig i begreppen världsbild och världsåskådning. Man för diskussioner som stödjer elevens livsåskådning och identitetsutveckling. Eleverna fördjupar sig i världens kultur- och naturarv som skyddas av Unesco, och följer med hur kulturen tar sig uttryck i bland annat medier och inom konst. I undervisningen studeras teistiska och ateistiska trosuppfattningar i dagens värld, till exempel den sekulära humanismen, kristendomen och islam. Man utforskar valda trosuppfattningars historia och vilka förändringar de genomgått samt bedömer hur åskådningsfrihet och jämlikhet förverkligas i olika samhällen.

I2 Etikens grunder

Eleverna får insikt i etikens grundläggande frågor och huvudriktningar. Man funderar över utgångspunkterna för ett gott liv och allmänmänskliga värden: sanning, godhet, skönhet och rättvisa. I undervisningen granskas olika perspektiv på etisk bedömning av handlingar, såsom gärningens avsiktlighet, gärningsmannens syfte och konsekvenserna av gärningen. Man tillämpar etiska principer och begrepp på situationer som uppstår i ungdomarnas vardag. Eleverna fördjupar sig i aktuella frågor som uppstår i sociala medier och andra massmedier ur ett etiskt perspektiv. Man granskar kulturell mångfald som en rikedom, en rättighet och en etisk fråga.

I3 De mänskliga rättigheterna och en hållbar framtid

I undervisningen behandlas människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor. Man utforskar utvecklingen av de mänskliga rättigheterna och kränkning av mänskliga rättigheter, såsom förintelsen. Eleverna studerar olika uppfattningar om förhållandet mellan människan och naturen, till exempel den humanistiska, utilistiska, mystiska och naturcentrerade uppfattningen. Man utforskar möjligheterna till en hållbar framtid i naturen och i samhället samt frågor med anknytning till miljöetik, såsom djurens rättigheter. Eleverna reflekterar över hur man kan agera på ett ansvarsfullt sätt för att främja en hållbar framtid.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K4
M2	I1	K2, K7
M3	I1	K1, K2, K5
M4	I1, I3	K1, K3
M5	I1, I3	K2, K3, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4
M7	I1, I2, I3	K2, K3, K7
M8	I2, I3	K5, K7
M9	I1, I2, I3	K5, K6, K7
M10	I2, I3	K1, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning

Motivera eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning. Man för diskussioner som stödjer elevens livsåskådning och identitetsutveckling.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan använda livsåskådningsbegrepp och se samband mellan dem.

M2 främja elevens kulturella allmänbildning genom att handleda eleven att bekanta sig med olika kulturer och livsåskådningar och fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention

Utveckla elevens kulturella allmänbildning genom att motivera eleven att bekanta sig med olika kulturer och livsåskådningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om kulturer och livsåskådningar	Eleven kan söka information om olika kulturer och livsåskådningar. Eleven kan redogöra för utgångspunkter för Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt.

M3 handleda eleven att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar

Man utforskar valda trosuppfattningars historia och vilka förändringar de genomgått samt bedömer hur åskådningsfrihet och jämlikhet förverkligas i olika samhällen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om olika livsåskådningar och förmåga att jämföra dem	Eleven kan nämna väsentliga drag och utvecklingsförlopp i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhällseliga perioder inom den semitiska monoteismen och den sekulära humanismen. Eleven kan redogöra för hur man studerar livsåskådningar på ett undersökande och vetenskapligt sätt.

M4 vägleda eleven att utforska grunden för religiöst tänkande och religionskritik

Eleven motiveras att utforska grunden för religiöst tänkande och religionskritik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religiöst tänkande och religionskritik	Eleven kan förklara vad som kännetecknar religiöst tänkande och ge exempel på centrala drag i religionskritik.

M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras

Man utforskar valda trosuppfattningars historia och vilka förändringar de genomgått samt bedömer hur åskådningsfrihet och jämlikhet förverkligas i olika samhällen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta betydelsen av åskådningsfrihet	Eleven kan ge exempel på åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och på några mekanismer som garanterar åskådningsfrihet och på avsaknad av dessa i olika situationer.

M6 vägleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem

Eleven övar sig att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska orsakerna bakom val av livsåskådning	Eleven kan beskriva personliga och sociala orsaker som ligger bakom olika människors livsåskådningsval.

M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor

Undervisningen behandlas människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta kulturell mångfald och jämlikhet	Eleven kan beskriva mångfald och ge exempel på jämlikt bemötande av människor.

M8 handleda eleven att iaktta etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande**Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten**

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven kan använda etiska begrepp samt tolka och tillämpa dem.

M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om principerna för en hållbar livsstil	Eleven kan nämna centrala element som anknyter till en hållbar framtid för naturen och samhället och undersöka betydelsen av en hållbar livsstil för framtiden. Eleven känner till sätt att påverka lokalt och globalt.

M10 vägleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven kan nämna de viktigaste begreppen som hör samman med mänskliga rättigheter och jämlikhet och motivera betydelsen av mänskliga rättigheter.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Åskådning och kultur

I undervisningen fördjupar man sig i begreppen världsbild och världsåskådning. Man för diskussioner som stödjer elevens livsåskådning och identitetsutveckling. Elevena fördjupar sig i världens kultur- och naturarv som skyddas av Unesco, och följer med hur kulturen tar sig uttryck i bland annat medier och inom konst. I undervisningen studeras teistiska och ateistiska trosuppfattningar i dagens värld, till exempel den sekulära humanismen, kristendomen och islam. Man utforskar valda trosuppfattningars historia och vilka förändringar de genomgått samt bedömer hur åskådningsfrihet och jämlikhet förverkligas i olika samhällen.

I2 Etikens grunder

Elevena får insikt i etikens grundläggande frågor och huvudriktningar. Man funderar över utgångspunkterna för ett gott liv och allmänmänskliga värden: sanning, godhet, skönhet och rättvisa. I undervisningen granskas olika perspektiv på etisk bedömning av handlingar, såsom gärningens avsiktlighet, gärningsmannens syfte och konsekvenserna av gärningen. Man tillämpar etiska principer och begrepp på situationer som uppstår i ungdomarnas vardag. Elevena fördjupar sig i aktuella frågor som uppstår i sociala medier och andra massmedier ur ett etiskt perspektiv. Man granskar kulturell mångfald som en rikedom, en rättighet och en etisk fråga.

I3 De mänskliga rättigheterna och en hållbar framtid

I undervisningen behandlas människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor. Man utforskar utvecklingen av de mänskliga rättigheterna och kränkning av mänskliga rättigheter, såsom förintelsen. Eleverna studerar olika uppfattningar om förhållandet mellan människan och naturen, till exempel den humanistiska, utilistiska, mystiska och naturcentrerade uppfattningen. Man utforskar möjligheterna till en hållbar framtid i naturen och i samhället samt frågor med anknytning till miljöetik, såsom djurens rättigheter. Eleverna reflekterar över hur man kan agera på ett ansvarsfullt sätt för att främja en hållbar framtid.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K4
M2	I1	K2, K7
M3	I1	K1, K2, K5
M4	I1, I3	K1, K3
M5	I1, I3	K2, K3, K6, K7
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4
M7	I1, I2, I3	K2, K3, K7
M8	I2, I3	K5, K7
M9	I1, I2, I3	K5, K6, K7
M10	I2, I3	K1, K7

Mål för undervisningen

M1 vägleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning

I undervisningen förs diskussioner som stödjer elevens livsåskådning och identitetsutveckling.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan använda livsåskådningsbegrepp och se samband mellan dem.

M2 främja elevens kulturella allmänbildning genom att handleda eleven att bekanta sig med olika kulturer och livsåskådningar och fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention

Eleven motiveras till intresse för kulturell allmänbildning genom att eleven får bekanta sig med olika kulturer och livsåskådningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om kulturer och livsåskådningar	Eleven kan söka information om olika kulturer och livsåskådningar. Eleven kan redogöra för utgångspunkter för Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt.

M3 handleda eleven att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar

Eleven motiveras att lära känna olika religiösa och icke-religiösa livsåskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid bedömning av livsåskådningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om olika livsåskådningar och förmåga att jämföra dem	Eleven kan nämna väsentliga drag och utvecklingsförlopp i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhälleliga perioder inom den semitiska monoteismen och den sekulära humanismen. Eleven kan redogöra för hur man studerar livsåskådningar på ett undersökande och vetenskapligt sätt.

M4 vägleda eleven att utforska grunden för religiöst tänkande och religionskritik

Eleven motiveras att utforska grunden för religiöst tänkande och religionskritik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om religiöst tänkande och religionskritik	Eleven kan förklara vad som kännetecknar religiöst tänkande och ge exempel på centrala drag i religionskritik.

M5 vägleda eleven att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras

Eleven motiveras att se åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt utforska med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta betydelsen av åskådningsfrihet	Eleven kan ge exempel på åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och på några mekanismer som garanterar åskådningsfrihet och på avsaknad av dessa i olika situationer.

M6 vägleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem

Eleven motiveras till att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och sociala orsaker som ligger bakom dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska orsakerna bakom val av livsåskådning	Eleven kan beskriva personliga och sociala orsaker som ligger bakom olika människors livsåskådningsval.

M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor

I undervisningen behandlas människovärdet, de mänskliga rättigheterna och jämlikhet mellan människor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta kulturell mångfald och jämlikhet	Eleven kan beskriva mångfald och ge exempel på jämlikt bemötande av människor.

M8 handleda eleven att iaktta etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande

Eleven handleds att iaktta etiska aspekter i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande. Eleven får insikt i etikens grundläggande frågor och huvudriktningar. Man funderar över utgångspunkterna för ett gott liv och allmänmänskliga värden: sanning, godhet, skönhet och rättvisa. I undervisningen granskas olika perspektiv på etisk bedömning av handlingar, såsom gärningens avsiktlighet, gärningsmannens syfte och konsekvenserna av gärningen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven kan använda etiska begrepp samt tolka och tillämpa dem.

M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt

Eleven uppmuntras att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt. Man utforskar möjligheterna till en hållbar framtid i naturen och i samhället samt frågor med anknytning till miljöetik, såsom djurens rättigheter. Eleven reflekterar över hur man kan agera på ett ansvars- fullt sätt för att främja en hållbar framtid.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om principerna för en hållbar livsstil	Eleven kan nämna centrala element som anknyter till en hållbar framtid för naturen och samhället och undersöka betydelsen av en hållbar livsstil för framtiden. Eleven känner till sätt att påverka lokalt och globalt.

M10 vägleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet

Eleven vägleds att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet. Man tillämpar etiska principer och begrepp på situationer som uppstår i ungdomarnas vardag. Eleven fördjupar sig i aktuella frågor som uppstår i sociala medier och andra massmedier ur ett etiskt perspektiv.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Etiskt tänkande	Eleven kan nämna de viktigaste begreppen som hör samman med mänskliga rättigheter och jämlikhet och motivera betydelsen av mänskliga rättigheter.

15.6.24. Biologi

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i biologiundervisningen är att hjälpa eleverna att förstå livet och dess utveckling, att öka deras naturkännedom och handleda dem att förstå ekosystemens funktion, människans livsfunktioner samt grunderna i ärftlighet och evolution.

Undervisningen i biologi genomförs också i naturen och eleverna får genom undersökande lärande insikter i hur man söker biologisk kunskap. Naturen undersöks både i terrängen och med laboratoriemetoder. Upplevelse- och erfarenhetsbaserat lärande ökar glädjen i lärandet och väcker elevernas intresse att iaktta sin livsmiljö och förändringar i den. Användning av informations- och kommunikationsteknik främjar jämlikhet och likvärdighet i biologiundervisningen.

Biologiundervisningen ska stödja eleverna att utveckla sina problemlösnings- och samarbetsfärdigheter och den sociala gemenskapen. Undervisningen ska ge färdigheter för studier inom områden som utnyttjar biologi och för arbetslivet.

Biologiundervisningen ska hjälpa eleverna att förstå hur kunskaper och färdigheter i biologi kan tillämpas och utnyttjas i deras eget liv, i etiska frågor, för att följa med aktuella nyheter som anknyter till biologi och hur man kan påverka beslutsfattandet i samhället. Biologiundervisningen ska utveckla elevernas miljömedvetenhet och vilja att värna om naturens mångfald. Eleverna ska få färdigheter för att påverka och vara med och utveckla sin närmiljö och bevara dess livskraft. De ska också vägledas att tillägna sig en hållbar livsstil och förståelse för globalt ansvar.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i biologi i årskurs 7–9

Målet är att eleverna i biologiundervisningen har möjlighet att arbeta i olika lärmiljöer som stödjer forskningsorienterat lärande, både i och utanför skolan. I samband med fält- och laborariearbete handleds eleverna att iakttä och använda undersökningsmetoder som är typiska för biologin. Med tanke på målen för biologiundervisningen är det också viktigt att eleverna får lära sig använda digitala lärmiljöer för att söka, behandla, tolka och presentera biologisk information.

Arbetssätten i biologi ska väljas så att de främjar kommunikation och social gemenskap och tar hänsyn till elevernas olika individuella behov. Genom mångsidiga arbetssätt får eleven olika erfarenheter, kan tillägna sig naturvetenskapliga undersökningsmetoder och lär sig att dra slutsatser samt rapportera och tillämpa sin kunskap. I enlighet med målen för biologiundervisningen utvecklas förmågan att reflektera över värdeval genom upplevelser, erfarenheter och praktiskt arbete. Dessutom utvecklas förmågan att kritiskt granska fenomen och olika informationskällor.

Handledning, differentiering och stöd i biologi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för biologiundervisningen är det viktigt att handleda eleverna att göra iakttagelser och undersökningar självständigt och i grupp samt i olika lärmiljöer. I fält- och laborariearbete ska säkerhetsaspekter beaktas. Elevernas individuella behov av stöd ska beaktas vid valet av olika arbetsmetoder. Undersökande lärande, arbete tillsammans, ansvar för det egna arbetet, en fördjupad relation till naturen och koppling till tidigare kunskap stödjer elevernas tillväxt och utveckling och ökar glädjen i lärandet. Med tanke på målen i biologi är det viktigt att upptäcka elevernas eventuella svårigheter i laborarie- eller fältarbete. De ska få stöd i arbetet utgående från sina styrkor och vid behov genom att stärka deras färdigheter genom att använda olika stödformer. Differentiering kan genomföras i gemensamma undersökningsuppgifter, där eleverna kan ha olika roller och avancera i egen takt till olika nivåer av tänkande.

Bedömning av elevens lärande i biologi i årskurs 7–9

Uppmuntrande och konstruktiv respons i studierna i biologi stödjer elevernas motivation, utvecklar forskningsfärdigheterna och hjälper dem att hitta sina styrkor. Eleverna ska få veta hur lärandet framskrider och hur de klarar sig i förhållande till målen i biologi. Med hjälp av respons uppmuntras eleverna att agera aktivt och ansvarsfullt i sin närmiljö och att tillämpa sina biologikunskaper i praktiken. I bedömningen i biologi ska eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt. Bedömningen ska fokusera på såväl elevens teoretiska kunskaper som biologiska färdigheter i olika undervisningssituationer och lärmiljöer. Läraren iakttar elevens förmåga att göra observationer, samla in, bearbeta, tolka, utvärdera och presentera olika slags material. Vidare bedöms förmågan att använda utrustning som är typisk för biologin, digitala verktyg samt förmågan att genomföra små experiment och undersökningar i och utanför skolan. Syftet med bedömningen och responsen är att utveckla elevernas arbetsfärdigheter.

Slutbedömningen infaller det läsår då biologi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i biologi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i biologi. Elevens kunskaper i biologi utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i

den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Biologisk undersökning

Innehållet väljs så att eleverna genom sitt eget arbete får insikt i de olika faserna i biologisk undersökning.

I2 Exkursioner i naturen och närmiljön

Innehållet väljs så att eleverna lär sig att röra sig ansvarsfullt i naturen, lär känna olika arter samt får undersöka och jämföra skogen och andra ekosystem. I fältarbete iakttar och bedömer eleverna miljön, förändringar i den och människans andel i detta.

I3 Ekosystemets grundstruktur och funktion

Innehållet koncentreras på det finländska skogsekosystemets struktur och funktion och hur det påverkas av mänsklig verksamhet. Dessutom får eleverna baskunskap om vatten-, myr-, fjäll- och stadsekosystem. Eleverna bekantar sig med arternas ekologi och samspelet mellan dem. I undervisningen ingår att sammanställa en organismsamling. Innehållet väljs så att vikten av ekosystemens mångfald blir tydlig.

I4 Vad är liv?

Innehållet fokuserar på att undersöka livets grundfenomen med hjälp av undersökningsmetoder som är typiska för biologin. I undervisningen ingår att odla växter. Eleverna får insikter i organismsamhällets struktur och mångfald genom att jämföra organismers uppbyggnad, livsfunktioner och livsmiljöer. De får dessutom kunskap om grunderna i ärtlighet och evolution. Bioteknikens möjligheter och utmaningar granskas.

I5 Människan

I innehållet ligger fokus på att undersöka människokroppens funktioner och att fördjupa insikterna i människans uppbyggnad, livsfunktioner och regleringssystem. Eleverna granskar grunderna för biologiska faktorer som påverkar tillväxt, utveckling och hälsa. De lär sig hur arv och miljö påverkar utvecklingen av olika egenskaper hos människan.

I6 En hållbar framtid

Innehållet anknyter till bevarande av naturens mångfald, klimatförändringen, hållbar användning av naturresurser och förändringar i närmiljön. Eleverna reflekterar över ekologiska, sociala, ekonomiska och etiska principer för hållbar användning av naturresurser, hållbar näringsproduktion och djurens välmående. De får insikt i möjligheterna med bioekonomi och ekosystemtjänster ur hållbarhetsperspektiv. Eleverna utforskar naturskyddsmål och -metoder och hur målen uppnåts.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K7
M6	I6	K4, K7
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M8	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M11	I6	K2, K3, K7
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M13	I6	K7
M14	I6	K5, K7

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter

Eleven lär sig grunderna i hydrologi med tyngdpunkt på de *akvatiska* ekosystemens uppbyggnad och funktion. Hen får kännedom om hur abiotiska och biotiska faktorer påverkar ekosystemets sammansättning och funktion. Biogeokemiska kretslopp och fysikaliska processer knutna till de akvatiska ekosystemen diskuteras och deras inverkan på ekosystemets organismsamhälle beskrivs. Eleven bekantar sig med näringskedjor, näringsväv och näringspyramider samt förstår de trofiska interaktionerna i de akvatiska ekosystemen. Eleven får kännedom om hur havet som livsmiljö fungerar och skiljer sig från livsmiljöer på land.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar	Eleven kan beskriva grundstrukturen i skogsekosystemet och hur det fungerar. Eleven identifierar olika ekosystem och arter i deras näringsväv. Eleven kan beskriva mångfaldens betydelse för ekosystemens funktion och reflektera över betydelsen av hållbar användning av skogarna för organismerna och människan.

M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organismsamhällets struktur

Eleven får kännedom om arter och deras sammansättning i och vid Östersjön samt får insikter i interaktioner mellan olika organismer och deras miljö. Eleven får en översiktlig orientering om arternas släktskapsförhållanden och hen lär sig identifiera, namnge och beskriva de vanligast förekommande arterna av vattenlevande växter och djur som påträffas i Östersjön och i Finlands sjöar och vattendrag.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om organismsamhällets struktur samt organismers struktur och livsfunktioner	Eleven kan beskriva principerna för klassificering inom organismsamhället, kan benämna organismers struktur och beskriva deras livsfunktioner. Eleven kan jämföra släktskapet mellan olika organismgrupper utgående från deras strukturella och funktionella anpassning samt känna igen, klassificera och jämföra grupper av organismer.

M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald

Eleven får allmänna kunskaper om vattenlevande organismer och deras funktionella anpassningar till ett liv i vatten. Eleven handleds att göra en artbeskrivning som lägger fokus på organismens karakteristiska drag. Djurets form och funktion, dess beteende, reproduktion, födosök och livshistoria beskrivs samtidigt som dess ekologiska roll i den akvatiska miljön belyses. Artbeskrivningen görs som en självständig litteraturuppgift och eleven tränas i både muntlig och skriftlig redovisning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om organismers anpassningsförmåga och livsmiljöernas mångfald	Eleven kan göra observationer om arters förekomst och kan beskriva deras anpassning till olika livsmiljöer. Eleven identifierar typiska organismer i närmiljön och förstår deras betydelse för naturens mångfald.

M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster

Eleven skall ha kännedom om vattnens tillstånd i allmänhet och om eventuella miljöförändringar i hemkommunens vattenområden i synnerhet. I undervisningen beaktas först och främst aktuella lokala och regionala händelser men även globala händelser som anknyter till ämnet som diskuteras. En del av undervisningen ges i mån av möjlighet i fält. Eleven får insikter i grundläggande ekologiska samband i naturen samt om människans roll i naturen och om hennes utnyttjande av växter och djur. Eleven skall också reflektera över det egna miljöbeteendet och förstå vilka ekosystemtjänster vattnekosystemen tillhandahåller.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att observera förändringar i naturen	Eleven kan i sin egen närmiljö göra observationer och mindre undersökningar av naturliga förändringar och förändringar som orsakats av människan i naturmiljön. Eleven förstår att jordens naturresurser är begränsade, förstår betydelsen av ekosystemtjänster och känner till grunderna för en hållbar livsstil samt allemansrätten och vilka skyldigheter den innebär.

M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan

Eleven utvecklar sitt sinne för logiskt och kritiskt tänkande genom praktiska övningar i par eller i grupp där hen lär sig att uttrycka sig vetenskapligt och att värdera påståenden ur en vetenskaplig synvinkel. Hen kan använda adekvat biologisk terminologi som hör till det behandlade ämnet. Eleven får öva sig i att ta ställning till olika dagsaktuella miljöhändelser såväl i sin närmiljö som i resten av världen och tränas i att kritiskt granska och ifrågasätta givna svar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tänka naturvetenskapligt	Eleven kan ställa förnuftiga frågor om naturen och naturfenomen, använda grundläggande biologiska begrepp och undersöknings- och informationssökningsmetoder. Eleven kan presentera väl-grundade naturvetenskapliga uppfattningar och slutsatser.

M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik

Eleverna får grundläggande kunskaper i biologiska undersökningsmetoder vilka omfattar både insamling och preparering samt mikroskopering av biologiskt material från olika vattenecosystem. Kunskaperna befästs och exemplifieras med hjälp av praktiska övningar i laboratoriemiljö och i fält.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda teknik samt utrustning som behövs vid biologisk undersökning	Eleven kan arbeta tryggt och målinriktat i laboratorium och i fält. Eleven kan använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik på ett ändamålsenligt sätt.

M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan

Eleven gör observationer utgående från egna forskningsprojekt och kan tolka och analysera den information som fås. I undervisningen ingår ett projektarbete där eleven utför och redovisar för en småskalig undersökning, som hör till hydrologin, genom att tillämpa tidigare inhämtade kunskaper och färdigheter. I undersökningen ingår att skriva rapport baserat på ett riktigt dataset.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en biologisk undersökning	Eleven kan observera och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. Eleven kan ställa upp hypoteser, under handledning göra en småskalig biologisk undersökning och rapportera om resultaten.

M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet

Eleven skall reflektera över det egna miljöbeteendet och förstå vilka ekosystemtjänster, som vattenekosystemen tillhandahåller, hen är beroende av. Eleven skall ha kännedom om vattnens tillstånd och eventuella miljöförändringar i hemkommunens vattenområden. Eleven uppmuntras att aktiv delta i miljödiskussioner om sin närmiljö.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa biologiska kunskaper och färdigheter i vardagen	Eleven kan beskriva hur biologiska kunskaper och färdigheter kan utnyttjas i vardagen och i samhället samt motivera sina åsikter med hjälp av sina kunskaper i biologi. Eleven deltar i projekt som värnar om närmiljön genom att delta i genomförandet och rapporteringen.

M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet

Eleven får insikter i att kunskaper i biologi öppnar vägen till många intressanta och fascinerande naturupplevelser. Genom att jobba individuellt eller i grupp med ett småskaligt problembaserat projekt om ett valfritt tema inom akvatisk biologi får eleven fördjupa sitt kunnande om naturen och stärka sitt intresse för biologi. Livets anpassning till vitt skilda livsbetingelser på jorden har lett till en biologisk mångfald såväl på art- som ekosystemnivå. Eleven blir uppmärksam på att ekologiska kunskaper behövs för att kunna bevara denna biodiversitet. Genom att fundera på det egna miljöbeteendet och förstå att enskilda handlingar och val kan ha långtgående konsekvenser inte bara för närmiljön utan för resten av jordens ekosystem blir eleven medveten om hur den enskilda individen kan bidra till en hållbar framtid.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om betydelsen av miljömedvetenhet och människans förhållande till naturen	Eleven kan med hjälp av exempel motivera hur man agerar på ett hållbart sätt i naturen för att bevara naturens mångfald.

M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val

Eleven ges möjlighet att på en allmänbildande nivå diskutera hållbar utveckling och vad den kan innebära för henne/honom personligen. Olika intressekonflikter om naturresurser t.ex. tillgången på rent vatten eller fiskerättigheter behandlas ur ett hållbarhets perspektiv. Eleven jobbar projektinriktat och fenomenbaserat med olika vattenteman för att få insikter i vilka följderna kan bli av de val eleven gör i sin vardag.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan utnyttja biologiska kunskaper och färdigheter för att bedöma ansvarsfrågor i anknytning till människa och miljö och kan ange motiveringar för etiskt hållbara val.

M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid

Eleven får kunskaper om hur hen som konsument och aktiv samhällsmedborgare kan bidra till en hållbar utveckling. Den hållbara utvecklingen diskuteras såväl ur ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt som ett kulturellt perspektiv. Eleven uppmuntras att aktivt delta i diskussioner, att argumentera och ställa kritiska frågor samt att lyssna på de övrigas argument. Den hållbara utvecklingen går som en röd tråd genom undervisningen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i att bygga en hållbar framtid	Eleven kan beskriva hur man agerar för att bygga en hållbar framtid.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Biologisk undersökning

Innehållet väljs så att eleverna genom sitt eget arbete får insikt i de olika faserna i biologisk undersökning.

I2 Exkursioner i naturen och närmiljön

Innehållet väljs så att eleverna lär sig att röra sig ansvarsfullt i naturen, lär känna olika arter samt får undersöka och jämföra skogen och andra ekosystem. I fältarbete iakttar och bedömer eleverna miljön, förändringar i den och människans andel i detta.

I3 Ekosystemets grundstruktur och funktion

Innehållet koncentreras på det finländska skogsekosystemets struktur och funktion och hur det påverkas av mänsklig verksamhet. Dessutom får eleverna baskunskap om vatten-, myr-, fjäll- och stadsekosystem. Eleverna bekantar sig med arternas ekologi och samspelet mellan dem. I undervisningen ingår att sammanställa en organismsamling. Innehållet väljs så att vikten av ekosystemens mångfald blir tydlig.

I4 Vad är liv?

Innehållet fokuserar på att undersöka livets grundfenomen med hjälp av undersökningsmetoder som är typiska för biologin. I undervisningen ingår att odla växter. Eleverna får insikter i organismsamhällets struktur och mångfald genom att jämföra organismers uppbyggnad, livsfunktioner och livsmiljöer. De får dessutom kunskap om grunderna i äftlighet och evolution. Bioteknikens möjligheter och utmaningar granskas.

I5 Människan

I innehållet ligger fokus på att undersöka människokroppens funktioner och att fördjupa insikterna i människans uppbyggnad, livsfunktioner och regleringssystem. Eleverna granskar grunderna för biologiska faktorer som påverkar tillväxt, utveckling och hälsa. De lär sig hur arv och miljö påverkar utvecklingen av olika egenskaper hos människan.

I6 En hållbar framtid

Innehållet anknyter till bevarande av naturens mångfald, klimatförändringen, hållbar användning av naturresurser och förändringar i närmiljön. Eleverna reflekterar över ekologiska, sociala, ekonomiska och etiska principer för hållbar användning av naturresurser, hållbar näringsproduktion och djurens välmående. De får insikt i möjligheterna med bioekonomi och ekosystemtjänster ur hållbarhetsperspektiv. Eleverna utforskar naturskyddsmål och -metoder och hur målen uppnåtts.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I5	K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K7
M6	I6	K4, K7
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M8	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I6	K5, K6, K7
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M11	I6	K2, K3, K7
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M13	I6	K7
M14	I6	K5, K7

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter

Eleven lär sig grunderna i *terrester ekologi med* tyngdpunkt på skogs-, myr- och fjällekosystem. Hen får kännedom om ekosystemens uppbyggnad och funktion samt om hur abiotiska och biotiska faktorer inverkar på ekosystemens sammansättning och funktion. Biogeokemiska kretslopp och energiflöden knutna till de terrestra ekosystemen behandlas och deras inverkan på organismsamhället beskrivs. Eleven får lära sig om födovävar och trofiska interaktioner i terrestra ekosystem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar	Eleven kan beskriva grundstrukturen i skogsekosystemet och hur det fungerar. Eleven identifierar olika ekosystem och arter i deras näringsväv. Eleven kan beskriva mångfaldens betydelse för ekosystemens funktion och reflektera över betydelsen av hållbar användning av skogarna för organismerna och människan.

M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organismsamhällets struktur

Eleven får översiktlig orientering i arternas släktskapsförhållanden och lär sig identifiera, namnge och beskriva de vanligast förekommande landlevande växt-, svamp- och djurarterna i våra skogar, myrar och fjällområden. Eleven lär sig om organismernas uppbyggnad, deras livsfunktioner och livsmiljöer. Eleven förstår interaktionen mellan de olika landlevande organismerna och deras habitat.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om organismsamhällets struktur samt organismers struktur och livsfunktioner	Eleven kan beskriva principerna för klassificering inom organismsamhället, kan benämna organismers struktur och beskriva deras livsfunktioner. Eleven kan jämföra släktskapet mellan olika organismgrupper utgående från deras strukturella och funktionella anpassning samt känna igen, klassificera och jämföra grupper av organismer.

M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald

Eleven ges möjlighet att utföra en småskalig artkartering av olika skogsmiljöer i skolans näromgivning. Eleven gör jämförelser mellan olika naturtyper utgående från artsammansättningen

samt iakttar den biologiska mångfalden och den mänskliga påverkan i de undersökta områdena. Karteringen av arter görs som ett grupparbete och resultaten rapporteras skriftligt och muntlig.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om organismers anpassningsförmåga och livsmiljöernas mångfald	Eleven kan göra observationer om arters förekomst och kan beskriva deras anpassning till olika livsmiljöer. Eleven identifierar typiska organismer i närmiljön och förstår deras betydelse för naturens mångfald.

M6 vägleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster

Eleven använder erhållen information från den egna närmiljön för att få kännedom om hur människan påverkar den biologisk mångfalden och de olika ekosystemprocesserna. Eleven lär sig förstå hållbar utveckling och ett hållbart utnyttjande av ekosystemtjänster. Eleven får insikt om att hen är en del av ekosystemet och bär ett ansvar för dess välbefinnande. Eleven görs medveten om allemansrättens rättigheter och skyldigheter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att observera förändringar i naturen	Eleven kan i sin egen närmiljö göra observationer och mindre undersökningar av naturliga förändringar och förändringar som orsakats av människan i naturmiljön. Eleven förstår att jordens naturresurser är begränsade, förstår betydelsen av ekosystemtjänster och känner till grunderna för en hållbar livsstil samt allemansrätten och vilka skyldigheter den innebär.

M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan

Eleven får insikt i hur teori omsätts i praktiken genom olika skogsbetonade projekt och laborationer. Hen utvecklar sitt kritiska och logiska tänkande genom öppna problembaserade laborationer eller fältarbeten. Eleven övar sig i att uttrycka sig vetenskapligt och faktabaserat samt kan använda adekvat terminologi som hör till det behandlade ämnet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tänka naturvetenskapligt	Eleven kan ställa förnuftiga frågor om naturen och naturfenomen, använda grundläggande biologiska begrepp och undersöknings- och informationssökningsmetoder. Eleven kan presentera väl-grundade naturvetenskapliga uppfattningar och slutsatser.

M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik

Eleven får kunskaper och färdigheter i olika biologiska undersökningsmetoder som inkluderar bl.a. insamling, preparering och mikroskopering av biologiskt material från olika terrestra ekosystem. Eleven kan utföra under handledning t.ex. en småskalig odling som inkluderar försök med olika variabler.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda teknik samt utrustning som behövs vid biologisk undersökning	Eleven kan arbeta tryggt och målinriktat i laboratorium och i fält. Eleven kan använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik på ett ändamålsenligt sätt.

M9 vägleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen

Färdigheten att känna igen och kunna namnge de vanligaste växterna och djuren i vår omgivning hör till allmänbildningen. Artkunskap är också en förutsättning för att förstå biologi i allmänhet och ekologi och naturvård i synnerhet. I årskurs 8 erbjuds eleven en möjlighet att sammanställa en traditionell eller en digital samling av olika organismer, t.ex. ett herbarium, från sin närmiljö. Genom lärarledda bestämningsövningar lär sig eleven att använda olika bestämningsnycklar och får färdigheter i att examinera sig fram till rätt art i de floror vi använder i undervisningen. Rätt terminologi för växtens olika delar krävs för att kunna identifiera arter med hjälp av bestämningsnycklar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att samla organismer och odla växter experimentellt	Eleven kan enligt anvisningar sammanställa ett traditionellt eller digitalt herbarium eller en annan digital samling av organismer. Eleven genomför ett odlingsexperiment under handledning.

M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan

Eleven handleds att utföra en småskalig ekologisk undersökning i laboratoriemiljö eller i fält. Eleven ges möjlighet att besöka och studera skogsekosystem i skolans näromgivning. Projektets uppgift skall vara experimentellt inriktad och vetenskapligt upplagd. I undersökningen ingår att skriva rapport baserat på ett riktigt dataset och att redovisa resultaten muntligt, skriftligt eller med en poster.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en biologisk undersökning	Eleven kan observera och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. Eleven kan ställa upp hypoteser, under handledning göra en småskalig biologisk undersökning och rapportera om resultaten.

M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet

Eleven skall reflektera över det egna miljöbeteendet och förstå vilka ekosystemtjänster skogen, myren och fjällområdet tillhandahåller. Eleven skall ha kännedom om skogens tillstånd i närmiljön och om eventuella förändringar förorsakade av människan. Eleven uppmuntras att aktivt delta i diskussioner om sin närmiljö.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa biologiska kunskaper och färdigheter i vardagen	Eleven kan beskriva hur biologiska kunskaper och färdigheter kan utnyttjas i vardagen och i samhället samt motivera sina åsikter med hjälp av sina kunskaper i biologi. Eleven deltar i projekt som värnar om närmiljön genom att delta i genomförandet och rapporteringen.

M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet

Eleven blir uppmärksam på det egna miljöbeteendet och förstår att enskilda handlingar och val kan ha långtgående konsekvenser inte bara för närmiljön utan också för hela jordklotet. Eleven blir medveten om hur den enskilda individen kan bidra till en hållbar framtid. I undervisningen ingår ett individuellt eller grupparbete med problembaserade öppna frågeställningar inom terrester ekologi med en inriktning på hållbarhet. Eleven ges möjlighet att fördjupa sitt kunnande och stärka sitt intresse för natur- och miljöfrågor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om betydelsen av miljömedvetenhet och människans förhållande till naturen	Eleven kan med hjälp av exempel motivera hur man agerar på ett hållbart sätt i naturen för att bevara naturens mångfald.

M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val

Eleven ges möjlighet att på en allmänbildande nivå diskutera olika frågeställningar i anslutning till etiska val och hållbarhet. Eleven bekantar sig bl.a. med oberoende produktmärkningar som eko- och rättvisemärkta produkter och tar ställning till hur köp av dessa bidrar till en mera hållbar framtid. Eleven jobbar projektinriktat med olika hållbarhetsteman t.ex. hållbar konsumtion för att få insikter i vilka följderna kan bli av de val eleven gör gällande den egna vardagen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan utnyttja biologiska kunskaper och färdigheter för att bedöma ansvarsfrågor i anknytning till människa och miljö och kan ange motiveringar för etiskt hållbara val.

M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid

Eleven får kunskaper och färdigheter i hur hen som konsument och världsmedborgare kan bidra till en hållbar framtid. Eleven jobbar med den hållbara utvecklingens alla aspekter d.v.s. den ekologiska, ekonomiska, sociala och den kulturella. Eleven skaffar information mångsidigt via olika forum och media och diskuterar sedan i grupp den hållbara utvecklingens möjligheter. Den hållbara utvecklingen går som en röd tråd genom hela undervisningen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i att bygga en hållbar framtid	Eleven kan beskriva hur man agerar för att bygga en hållbar framtid.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Biologisk undersökning

Innehållet väljs så att eleverna genom sitt eget arbete får insikt i de olika faserna i biologisk undersökning.

I2 Exkursioner i naturen och närmiljön

Innehållet väljs så att eleverna lär sig att röra sig ansvarsfullt i naturen, lär känna olika arter samt får undersöka och jämföra skogen och andra ekosystem. I fältarbete iakttar och bedömer eleverna miljön, förändringar i den och människans andel i detta.

I3 Ekosystemets grundstruktur och funktion

Innehållet koncentreras på det finländska skogsekosystemets struktur och funktion och hur det påverkas av mänsklig verksamhet. Dessutom får eleverna baskunskap om vatten-, myr-, fjäll- och stadsekosystem. Eleverna bekantar sig med arternas ekologi och samspelet mellan dem. I undervisningen ingår att sammanställa en organismsamling. Innehållet väljs så att vikten av ekosystemens mångfald blir tydlig.

I4 Vad är liv?

Innehållet fokuserar på att undersöka livets grundfenomen med hjälp av undersökningsmetoder som är typiska för biologin. I undervisningen ingår att odla växter. Eleverna får insikter i organismsamhällets struktur och mångfald genom att jämföra organismers uppbyggnad, livsfunktioner och livsmiljöer. De får dessutom kunskap om grunderna i ärtlighet och evolution. Bioteknikens möjligheter och utmaningar granskas.

I5 Människan

I innehållet ligger fokus på att undersöka människokroppens funktioner och att fördjupa insikterna i människans uppbyggnad, livsfunktioner och regleringssystem. Eleverna granskar grunderna för biologiska faktorer som påverkar tillväxt, utveckling och hälsa. De lär sig hur arv och miljö påverkar utvecklingen av olika egenskaper hos människan.

Innehållet i I5 behandlas i åk 9.

I6 En hållbar framtid

Innehållet anknyter till bevarande av naturens mångfald, klimatförändringen, hållbar användning av naturresurser och förändringar i närmiljön. Eleverna reflekterar över ekologiska, sociala, ekonomiska och etiska principer för hållbar användning av naturresurser, hållbar näringsproduktion och djurens välmående. De får insikt i möjligheterna med bioekonomi och ekosystemtjänster ur hållbarhetsperspektiv. Eleverna utforskar naturskyddsmål och -metoder och hur målen uppnåts.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M4	I1, I4, I5	K1
M5	I5	K3
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M8	I1, I2, I3, I4, I5	K1, K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K5
M11	I6	K2, K3, K7
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M13	I6	K7
M14	I6	K5, K7

Mål för undervisningen

M4 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för äftlighet och evolution

Undervisningen syftar till att ge insikter i genetik och modern evolutionsteori samt att ge förståelse för hur biodiversitet har uppkommit, hur den kan bibehållas och vad en förlust av den skulle innebära för människan. Eleven lär sig förklara och diskutera hur egenskaper nedärvs och hur en genetisk variation uppkommer och upprätthålls. Livets uppkomst och organismernas utveckling på jorden i ett evolutionärt perspektiv diskuteras. Eleven får kännedom om vad bio- och genteknik är samt hur bio- och gentekniska tillämpningar påverkar miljön och samhället. Eleven uppmuntras till ett aktivt deltagande.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta grundprinciperna för ärftlighet och evolution	Eleven förstår och kan beskriva arvsmassans och miljöns påverkan i organismernas individutveckling. Eleven kan beskriva hur livet och naturens mångfald har utvecklats som ett resultat av evolution.

Innehållet i I5 behandlas i åk 9.

M5 hjälpa eleven att förstå människans utveckling och kroppens grundläggande funktioner

Eleven lär sig grunderna i människans anatomi och fysiologi och förstår hur celler, vävnader, organ och organsystem tillsammans bildar en fungerande helhet, en organism. Eleven kan redogöra för nervsystemets och hormonsystemets anatomiska och funktionella uppbyggnad samt förklara sinnesorganens morfologi och funktion. Eleven känner till de olika skedena i människans tillblivelse och utveckling och vet hur den befruktade äggcellen ger upphov till en ny organism. Eleven får kunskaper om bakterier och virus och om deras förmåga att påverka vår hälsa och förorsaka infektioner. Vi tar också upp olika mikrobers anpassning och samspel med omgivningen samt biotekniska tillämpningar. Tonvikten i undervisningen ligger på förståelse och mycket utrymme ges för diskussion och reflektion

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om människokroppens uppbyggnad och hur den fungerar	Eleven kan beskriva människokroppens grundläggande uppbyggnad och livsfunktioner och redogöra för huvudprinciperna för människans tillväxt och utveckling.

Innehållet i I5 behandlas i åk 9.

M7 hjälpa eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan

Eleven handleds att identifiera sitt kunskapsbehov och ta ansvar för sitt eget lärande. Eleven ges möjlighet till individuell fördjupning inom en utvald del av årskursens biologinnehåll. Hen jobbar med öppna frågeställningar kring teman som t.ex. fosterdiagnostik och genmanipulation och tränas i att kritiskt granska funnen information samt att självständigt sammanställa kunskapsläget inom det valda området. Eleven lär sig tillämpa de kunskaper och färdigheter hen inhämtat under sin skolgång. Eleven får övning i att muntligt presentera och formulera faktabaserade åsikter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tänka naturvetenskapligt	Eleven kan ställa förnuftiga frågor om naturen och naturfenomen, använda grundläggande biologiska begrepp och undersöknings- och informationssökningsmetoder. Eleven kan presentera väl-grundade naturvetenskapliga uppfattningar och slutsatser.

Innehållet i I5 behandlas i åk 9.

M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik

Eleven tränas i biologisk laborationsteknik genom att bl.a. göra egna cellpreparat som mikroskoperas och analyseras, dissekera inre organ för att identifiera morfologiska drag samt utföra enkelt genomförbara fysiologiska experiment så som blodtrycksmätning efter fysisk aktivitet. Det laborativa momentet i undervisningen redovisas genom skriftliga rapporter och muntliga redovisningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda teknik samt utrustning som behövs vid biologisk undersökning	Eleven kan arbeta tryggt och målinriktat i laboratorium och i fält. Eleven kan använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt informations- och kommunikationsteknik på ett ändamålsenligt sätt.

Innehållet i I5 behandlas i åk 9.

M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan

Eleven gör observationer utgående från egna experiment och undersökningar, t.ex. smak- och lukttester, fastställandet av den egen blodgruppen och kontroll av förekomsten av röd-och grön färgblindhet i skolan. Resultaten analyseras och tolkas samt rapporteras skriftligt och/eller muntligt. I genetiken gör eleven mono- och dihybrida korsningsscheman och drar slutsatser om egenskapers nedärvning. Med hjälp av papperslaborationer görs t.ex. diagnostisering av genetiska sjukdomar samt faderskapsbestämningar

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en biologisk undersökning	Eleven kan observera och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. Eleven kan ställa upp hypoteser, under handledning göra en småskalig biologisk undersökning och rapportera om resultaten.

Innehållet i I5 behandlas i åk 9.

M11 uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och -beslutsfattandet

Eleven förstår det egna ansvaret för sin hälsa och grunderna för ett fysiskt och psykiskt välmående. Eleven reflekterar över det sociala beteendet och de mänskliga valen samt funderar på arvets och miljöns andel i människans liv. Eleven får bl.a. kännedom om följderna av drogmissbruk och nyttan av ett hälsosamt leverne.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa biologiska kunskaper och färdigheter i vardagen	Eleven kan beskriva hur biologiska kunskaper och färdigheter kan utnyttjas i vardagen och i samhället samt motivera sina åsikter med hjälp av sina kunskaper i biologi. Eleven deltar i projekt som värnar om närmiljön genom att delta i genomförandet och rapporteringen.

M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hens miljömedvetenhet

Eleven inser att biologiska kunskaper är nödvändiga för att kunna förstå de processer som styr våra liv inte bara på det personliga planet utan också de som krävs för att skapa en friskare värld som värnar om alla levande organismer och den biologiska mångfalden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om betydelsen av miljömedvetenhet och människans förhållande till naturen	Eleven kan med hjälp av exempel motivera hur man agerar på ett hållbart sätt i naturen för att bevara naturens mångfald.

Innehållet i I5 behandlas i åk 9.

M13 vägleda eleven att göra etiskt motiverade val

Undervisningen har ett tydligt fokus på globala rättvisefrågor och eleven lär sig mer och mer om hur människan påverkar miljön och samhället. Den hållbara utvecklingen går som en röd tråd genom undervisningen och eleven ges möjlighet att fundera på frågor om människans beteende och hennes val ur ett etiskt perspektiv. Eleven uppmanas att fundera på sina egna värderingar och uppmuntras till ett aktivt engagemang för en hållbar framtid.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan utnyttja biologiska kunskaper och färdigheter för att bedöma ansvarsfrågor i anknytning till människa och miljö och kan ange motiveringar för etiskt hållbara val.

M14 inspirera eleven att påverka och bygga en hållbar framtid

Eleven skall inse vikten av att ta hand om sin egen hälsa och uppmärksammas på att förändringar i miljön även kan påverka människans välmående. Eleven får kunskaper och färdigheter i hur den hållbara utvecklingen på sikt kan leda till bättre hälsa för de flesta i vår värld. Eleven granskar begreppet hälsa ur ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt perspektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i att bygga en hållbar framtid	Eleven kan beskriva hur man agerar för att bygga en hållbar framtid.

15.6.25. En resa i kryddornas spännande värld

Syftet med det valfria ämnet

En resa i kryddornas spännande värld (vHL) är ett valfritt ämne för årskurs 8. Ämnets omfattning är två årsveckotimmar per årskurs.

Innehåll: Vi lär oss mera om kryddor. Vi doftar, smakar och använder kryddor på olika sätt då vi bakar och lagar mat.

Mål:

- M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet
- M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik
- M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion
- M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter
- M5 vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns
- M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter
- M7 göra eleven uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner
- M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen
- M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att fundera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen
- M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma hushållsrelaterad information samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val
- M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö
- M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer

- M13 vägleda eleven till en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet i vardagen

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Bedömning/Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8:

- Eleven sätter upp mål för sin verksamhet och arbetar för att uppnå dem. Eleven kan utvärdera sitt eget lärande och sätt att arbeta i förhållande till målen. Eleven kan bilda sig en uppfattning om sina egna kunskaper utgående från självbedömning, lärarens respons samt kamratrespons.
- Eleven kan använda de vanligaste arbetsmetoderna för att laga mat, baka och för att utföra grundläggande uppgifter i hemmet. Eleven tar också hänsyn till estetiska aspekter.
- Eleven väljer och använder material och digitala verktyg ekonomiskt i sin verksamhet och reflekterar över sina val utgående från välbefinnande och hållbarhet.
- Eleven kan arbeta utgående från instruktioner och kan hålla ordning och planera sin tidsanvändning utgående från anvisningarna.
- Eleven arbetar enligt instruktioner och enligt principerna för säkerhet och hygien. Eleven arbetar ändamålsenligt i förhållande till tid, kostnader och energiförbrukning. Eleven eftersträvar att ta hänsyn till ergonomi.
- Eleven försöker lyssna på olika synpunkter och uttrycka sina åsikter konstruktivt i gemensamma planerings- och arbetssituationer.
- Eleven kan beskriva vardagsrutinerna i ett hem. Eleven kan ge exempel på olika familjetyper och husliga traditioner samt reflektera över hur de påverkar vardagen.
- Eleven kan arbeta självständigt och försöker tillsammans med andra arbeta konstruktivt och genom att förhandla om olika arbetsuppgifter. Eleven kan beskriva vad en rättvis arbetsfördelning innebär och kan komma fram till överenskommelser om tidsanvändning och arbetsfördelning genom att delta i beslutsfattandet.
- Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
- Eleven kan söka information som anknyter till innehållet i huslig ekonomi i olika källor och kan reflektera över informationens tillförlitlighet samt tolka förpackningars innehållsdeklaration. Eleven känner till grupperna av näringsämnen och deras egenskaper.
- Eleven kan tolka och använda hushållsrelaterade anvisningar och kan namnge typiska hushållsrelaterade tecken och symboler samt förstå dem i samband med olika vardagliga företeelser.
- Eleven kan använda hushållsrelaterade begrepp och sina kunskaper och färdigheter i huslig ekonomi i ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kunskaperna i huslig ekonomi tillämpas i olika miljöer. Eleven kan beskriva olika tjänster som stödjer vardagen i hemmet och reflektera över tjänsternas betydelse och möjligheter i vardagslivet.
- Eleven kan sköta den grundläggande sorteringen av hushållsavfall samt kan beskriva sambandet mellan att mäta och räkna och en miljövänlig vardag och kostnads- och miljömedvetna val.

Årskurs 8

15.6.26. Fotografering och filmkunskap

Syftet med det valfria ämnet

Valfri bildkonst (vBK) är ett ämne i årskurs 9 som bedöms separat. Ämnets omfattning är två årsveckotimmar

Innehåll:

- fotografins och filmens historia samt utveckling
- amerateknik, bildhantering och bildkomposition
- elevernas bekantar sig med olika digitala verktyg
- inkluderar datorarbete

Mål:

- känna till fotografins historia och utveckling
- utveckla förmåga att använda olika bildbehandlingsprogram på ett varierande sätt
- kommunicera genom film och fotografisk bild samt hur den kan användas i olika sammanhang för olika syften.
- skall kunna ta enskilt ansvar och aktivt samverka i grupp

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Kunskapskrav, för vitsord 8 krävs:

- eleven har färdighet i att använda digitala verktyg mångsidigt och kreativt
- eleven kan använda mer avancerade bildbehandlingsprogram.
- eleven lär sig om fotografins och filmens historia.

Årskurs 9

15.6.27. UF ett år som företagare

Syftet med det valfria ämnet

Kursens innehåll

Under läsåret grundar eleverna företag inom ramen för programmet Ungföretagsamhet - ett år som företagare. Eleverna arbetar med sina företag både underlektionstid och under fritiden.

Under läsåret träffar vi företagare och använder oss av det material som programmetUF - ett år som företagare erbjuder. Skolan står för deltagaravgiften. Elevernas företag får förtjäna pengar. UF-företaget är inte momsskyldigt om UF-företagets nettoomsättning understiger 10 000 euro. UF-företaget betalar inte skatt i sig självt, men vinsten som genereras av UF-företaget fördelas mellan UF-företagets delägare i slutet av verksamheten. Den utdelade avkastningen är beskattningsbar inkomst för delägarna och ska anges i den personliga skattedeklarationen under övriga förvärvsinkomster. Företagen är försäkrade via programmet.

Under tillvalskursen Ung företagsamhet - ett år som företagare strävar vi till att utveckla följande kompetenser.

Tankearbete och att lära sig att lära sig - Vi övar på att agera självständigt och på att ha förtroende för oss själva och ha våra egna visioner.

Kulturell kompetens, interaktion och uttryck - Vi ger handledning i hur man gör i olika situationer och lär ut färdigheter i växelverkan.

Att ta hand om sig själv och vardagskompetens - Vi övar på att ta ansvar och uppmuntrar till hållbara livsstilsval nu och i framtiden.

Multiläskunnighet - Vi uppmuntrar till att använda multiläskunnighet och medieläskunnighet som påverkansmetoder.

Kompetens i information- och kommunikationsteknologi - Vi uppmuntrar till att använda informations- och kommunikationsteknik inom studierna och arbetslivet.

Arbetslivsfärdigheter och entreprenörskap - Vi erbjuder erfarenheter från arbetslivet, bekantar oss med affärsverksamhet och övar oss i projektarbete.

Deltagande, påverkan och uppbyggnad av en hållbar framtid - Vi inriktar oss på att lära ut grunderna i ekonomiförvaltning och på att stärka elevernas förståelse av en själv som en del av ett bredare samhälle.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Bedömningsgrunder

Initiativtagande - Eleven tar själv initiativ och försöker komma med egna idéer.

Problemlösning - Eleven försöker komma med egna lösningar till eventuella problem och utmaningar.

Arbetsprestation - Eleven jobbar flitigt med de uppgifter hen har inom företaget, samt andra uppgifter som ingår i kursen. Aktiviteten under lektionerna är viktig.

Ansvarstagande - Eleven tar ansvar över sina egna uppgifter och gör det hen lovat.

Interaktionsfärdigheter - Eleven kommunicerar på ett respektfullt och konstruktivt sätt med andra och förstår betydelsen av samarbete.

Vilja att utmana sig själv - Eleven tar sig an också uppgifter som känns utmanande för att på det sättet utvecklas.

Årskurs 9

15.6.28. Garncafé (kortkurs)

Syftet med det valfria ämnet

Inred ditt rum med mjuka material (xSLkf) är ett valfritt konst- och färdighetsämnen för årskurs åtta. Kursens omfattning är en årsveckotimme.

Innehåll:

Vi skapar produkter av garn till exempel genom att sticka, virka eller brodera.

Mål:

- M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt
- M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande
- M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga
- M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen

- M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet
- M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8:

- Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.
- Eleven ställer upp mål för sitt arbete, arbetar processinriktat och utvärderar realistiskt sitt lärande under slöjdprocessen.
- Eleven kan använda centrala slöjdbegrepp, kan uttrycka sina idéer klart och genomföra sina idéer planenligt och med hänsyn till estetik och funktionalitet.
- Eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.
- Eleven kan med hjälp av exempel beskriva slöjdfärdigheternas betydelse i vardagen, samhället och arbetslivet.
- Eleven kan redogöra för hur slöjd stödjer en hållbar livsstil och kan göra hållbara val i sitt arbete.

Årskurs 8

15.6.29. FRÄMMANDE SPRÅK

Spanska, B2-lärokurs

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogik och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med människor också på andra håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan internationellt.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande.

Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Vid valet av texter och uppgifter ska man också fästa uppmärksamhet vid språkkunskap som behövs i arbetslivet. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

B2- lärokurs i främmande språk i årskurs 7–9

Undervisningen i ett valfritt B2-språk ordnas oftast i årskurs 8–9. B2-språket är det tredje eller fjärde språket som eleverna studerar efter modersmålet, så eleverna har redan mycket erfarenhet av att studera språk. Eleverna kan använda kunskap och färdigheter som de lärt sig tidigare. Eleverna uppmuntras att mångsidigt använda alla språk de studerar för att kommunicera och söka information. Undervisningens mål är att utveckla elevernas språkkänsla och språkliga slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. En del frågor kan vid behov också behandlas på skolans undervisningsspråk.

Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i grunderna i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska språk och europeiska språk som använder skrivtecken som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk (t.ex. skrivtecknen). Undervisningen i främmande språk kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och i de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på det främmande språket i olika läroämnen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Målspråket ska alltid användas när det är möjligt.

Undervisningen i B2-språk strävar att ge eleven baskunskaper i det främmande språket och inspirera eleven att fortsätta med studierna i andra stadiet. Målsättningen är att eleven skall förstå enkel text och kunna kommunicera i enkla vardagssituationer.

Det spanska språket talas som modersmål av 386 miljoner människor. Spanska är ett officiellt språk i FN, EU och Afrikanska unionen samt i 20 länder. Det är det mest utbredda av de romanska språken och behärskas även av c.15% av befolkningen i USA. Många spanstalande länder har en växande ekonomi och erbjuder dessutom rikligt med kultur, historia och natur.

I spanskundervisningen arbetar vi med en kommunikativ språksyn där användningen av språket är utgångspunkt för all språkundervisning. Grammatikstrukturerna fungerar som verktyg för att produktivt kunna kommunicera på spanska.

Att kunna framföra ett budskap på spanska är viktigare än att kunna producera ett grammatikaliskt felfritt språk. Vi närmar oss grammatiken genom användning, som en del av skriftlig och muntlig kommunikation, och via multimodala texter och situationer eller kontexter som känns meningsfulla för eleverna.

En kommunikativ språkkundervisning innebär att eleverna ges rikligt med möjligheter och utrymme att använda språket aktivt i olika situationer och sammanhang, både i muntlig och i skriftlig kommunikation.

Vi strävar till att ordna helhetsskapande, ämnesintegrerad undervisning genom att samarbeta över ämnesgränserna.

Handledning, differentiering och stöd i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan målspråket sedan tidigare.

Vi satsar mycket på att eleverna skall utveckla ett gott självförtroende och inte vara rädd för att göra misstag. För att tillägna sig goda kunskaper i ett språk behöver man få erfarenheter av att lyckas kommunicera på språket. Det viktigaste är att eleverna lär sig att tycka om språket och våga använda det.

Eleverna kan ges uppgifter för sin egen färdighetsnivå, genom individuella muntliga/skriftliga uppgifter och meningsfulla tilläggsuppgifter för de snabba.

Bedömning av elevens lärande i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för B2-lärokursen i främmande språk när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i B2-lärokursen i främmande språk. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Vi använder oss av den Europeiska språkportfolion, som hjälper eleven att utveckla och bedöma sina färdigheter i att studera främmande språk. Med stöd av denna värderar eleverna sina

kommunikativa färdigheter och har lättare att ställa upp egna mål för sin språkutveckling. Självvärderingen kompletteras även av kamratrespons.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att undersöka karaktäristiska drag i målspråket och jämföra dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till målspråkets utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser. Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av målspråket, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iaktta målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K4
M2	I2	K3
M3	I3	K4
M5	I3	K4, K6
M6	I3	K4
M7	I3	K5

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven är medveten om målspråkets ställning i relation till andra språk i världen och känner till språkets mest centrala särdrag. Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna. Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Tema:

- hälsningar och presentationer
- fakta om Spanien
- fakta om spansktalande länder i Sydamerika
- alfabet
- färger
- maträtter
- klockan

Strukturer:

- regelbundna ar-verb
- skillnaden mellan ser och estar
- obestämd och bestämd artikel
- adjektivets böjning

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.

M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd be-rätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att undersöka karaktäristiska drag i målspråket och jämföra dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till målspråkets utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser. Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av målspråket, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iaktta målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K4
M2	I2	K3
M3	I3	K4
M4	I3	K4
M5	I3	K4, K6
M6	I3	K4
M7	I3	K5

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven är medveten om målspråkets ställning i relation till andra språk i världen och känner till språkets mest centrala särdrag. Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna. Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Tema:

- repetition av åk 7
- månader och datum
- färdssätt
- hobbyer
- att handla
- skolämnen
- att resa

Strukturer:

- possessiva pronomen
- diftongerade verb i presens
- framtid med ir
- frågeord

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.

M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd be-rätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att undersöka karaktäristiska drag i målspråket och jämföra dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till målspråkets utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser. Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av målspråket, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iaktta målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K4
M2	I2	K3
M3	I3	K4
M4	I3	K4
M5	I3	K4, K6
M6	I3	K4
M7	I3	K5

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven är medveten om målspråkets ställning i relation till andra språk i världen och känner till språkets mest centrala särdrag. Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna. Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.

M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Tema:

- repetition av åk 8
- väder
- kroppsdelar
- mera fakta om olika spanska regioner
- mera fakta om spanstalande länder i Sydamerika
- berätta om Finland på spanska

Strukturer:

- reflexiva verb
- gerundium
- perfekt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd be-rätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

Franska, B2-lärokurs

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogik och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och

kommunicera med människor också på andra håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan internationellt.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Vid valet av texter och uppgifter ska man också fästa uppmärksamhet vid språkkunskap som behövs i arbetslivet. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

B2- lärokurs i främmande språk i årskurs 7–9

Undervisningen i ett valfritt B2-språk ordnas oftast i årskurs 8–9. B2-språket är det tredje eller fjärde språket som eleverna studerar efter modersmålet, så eleverna har redan mycket erfarenhet av att studera språk. Eleverna kan använda kunskap och färdigheter som de lärt sig tidigare. Eleverna uppmuntras att mångsidigt använda alla språk de studerar för att kommunicera och söka information. Undervisningens mål är att utveckla elevernas språkkänsla och språkliga slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. En del frågor kan vid behov också behandlas på skolans undervisningsspråk.

Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i grunderna i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska språk och europeiska språk som använder skrivtecken som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk (t.ex. skrivtecknen). Undervisningen i främmande språk kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och i de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på det främmande språket i olika läroämnen.

-

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Målspråket ska alltid användas när det är möjligt.

Undervisningen i B2-språk strävar att ge eleven baskunskaper i det främmande språket och inspirera eleven att fortsätta med studierna i andra stadiet. Målsättningen är att eleven skall förstå enkel text och kunna kommunicera i enkla vardagssituationer.

Mer än 220 miljoner människor talar franska som modersmål eller andra språk och det rankas som ett världsspråk. Franskan är, efter engelska, det näst vanligaste studerade språket i världen. Att kunna franska är en fördel i den internationella arbetsmarknaden, särskilt inom Europa och EU, och det öppnar dörrar till Kanada, Schweiz, Belgien och länder i Afrika. Det franska språket är ett vackert språk som är roligt att lära sig. Genom att redan kunna lite franska gör det mycket trevligare att besöka t.ex. Paris och Frankrike, som är en av världens mest populära resmål.

I franskundervisningen arbetar vi med en kommunikativ språksyn där användningen av språket är utgångspunkt för all språkundervisning. Grammatikstrukturerna fungerar som verktyg för att produktivt kunna kommunicera på franska.

Att kunna framföra ett budskap på franska är viktigare än att kunna producera ett grammatikaliskt felfritt språk. Vi närmar oss grammatiken genom användning, som en del av skriftlig och muntlig kommunikation, och via multimodala texter och situationer eller kontexter som känns meningsfulla för eleverna.

En kommunikativ språkkundervisning innebär att eleverna ges rikligt med möjligheter och utrymme att använda språket aktivt i olika situationer och sammanhang, både i muntlig och i skriftlig kommunikation.

Vi strävar till att ordna helhetsskapande, ämnesintegrerad undervisning genom att samarbeta över ämnesgränserna.

Handledning, differentiering och stöd i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan målspråket sedan tidigare.

Vi satsar mycket på att eleverna skall utveckla ett gott självförtroende och inte vara rädda för att göra misstag. För att tillägna sig goda kunskaper i ett språk behöver man få erfarenheter av att lyckas kommunicera på språket. Det viktigaste är att eleverna lär sig att tycka om språket och våga använda det.

Eleverna kan ges uppgifter för sin egen färdighetsnivå, genom individuella muntliga/skriftliga uppgifter och meningsfulla tilläggsuppgifter för de snabba.

Bedömning av elevens lärande i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för B2-lärokursen i främmande språk när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå

ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i B2-lärokursen i främmande språk. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Vi använder oss av den Europeiska språkportfolion, som hjälper eleven att utveckla och bedöma sina färdigheter i att studera främmande språk. Med stöd av denna värderar eleverna sina kommunikativa färdigheter och har lättare att ställa upp egna mål för sin språkutveckling. Självvärderingen kompletteras även av kamratrespons.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att undersöka karaktäristiska drag i målspråket och jämföra dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till målspråkets utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser. Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av målspråket, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iaktta målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K4
M2	I2	K3
M3	I3	K4
M5	I3	K4, K6
M6	I3	K4
M7	I3	K5

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven är medveten om målspråkets ställning i relation till andra språk i världen och känner till språkets mest centrala särdrag. Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna. Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Åk 7

Att hälsa på olika sätt i olika situationer Verben avoir, être, regelbundna -er verb

Att presentera sig och sin kamrat Obestämd artikel

Tidsuttryck Befästa verben

Ungdomars vardag i Finland och i Frankrike Bestämd artikel

Att berätta/skriva om sig själv och sin närmaste omgivning Använda nekande satser

Att säga vad man tycker om och inte tycker om Några viktiga pronomen och prepositioner

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.

M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd be-rätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att undersöka karaktäristiska drag i målspråket och jämföra dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till målspråkets utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella

sedvänjor eller andra företeelser. Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av målspråket, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iaktta målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K4
M2	I2	K3
M3	I3	K4
M4	I3	K4
M5	I3	K4, K6
M6	I3	K4
M7	I3	K5

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven är medveten om målspråkets ställning i relation till andra språk i världen och känner till språkets mest centrala särdrag. Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar

sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna. Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Åk 8

Beskriva livsmiljön och fritiden

Repetera verben

Några vanliga oregelbundna verb

Resor, länder, fråga efter vägen

Prata om framtid

Frankrike

Kunna fråga efter vägen

Beskriva känslor

-re, -ir verb

Olika teman med förankring i ungdomarnas liv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.

M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd be-rätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att undersöka karaktäristiska drag i målspråket och jämföra dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till målspråkets utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser. Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av målspråket, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iaktta målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K4
M2	I2	K3
M3	I3	K4
M4	I3	K4
M5	I3	K4, K6
M6	I3	K4
M7	I3	K5

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven är medveten om målspråkets ställning i relation till andra språk i världen och känner till språkets mest centrala särdrag. Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna. Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter.

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.

M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Åk 9

Fransk/finsk matkultur

Partitiv artikel

Matord

Verbformer som beskriver dåtid

Finland på franska

Fransktalande länder

Beskriva utseende

Au, à la, à l', aux

Kroppen, sjukdomar

Adjektiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd be-rätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

Engelska, A-lärokurs

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar

om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera muntligt med elever och grupper också på olika håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan i en internationell värld.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

A-lärokurs i engelska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda engelska för att kommunicera och söka information. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att fördjupa de kunskaper som inhämtats i årskurs 3–6, utveckla elevernas språkliga medvetenhet och slutledningsförmåga och samtidigt främja elevens färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. En del frågor kan vid behov också behandlas på skolans undervisningsspråk.

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Undervisningen i engelska kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och i de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på engelska i olika läroämnen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. I texterna söker man information som man delar och publicerar. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Engelska ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges

stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan engelska sedan tidigare.

Att lära sig ett språk är att ha mod att använda det utan rädsla för att göra misstag. Vi strävar till ett positivt arbetsklimat som stärker varje elevs självkänsla.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i engelska i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för A-lärokursen i engelska när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i A-lärokursen i engelska. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka engelskans utveckling till ett globalt lingua franca. Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk. Att söka information om några av engelskans varianter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att i innehållet poängtera elevernas delaktighet och aktivitet lokalt och globalt. Innehållet ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och

ställning som globalt kommunikationsspråk. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iaktta och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K3
M4	I2	K1, K3
M5	I2	K1
M9	I3	K4
M10	I3	K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer

Eleven uppmärksammas på skillnaderna i uttal och stavning av olika varianter av engelska, samt skillnader i språket beroende på kontext t.ex. e-post, chat, sms, brev och uppsatser, samt det talade språket i olika situationer.

Eleven uppmuntras att uttrycka sig muntligt på målspråket.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan i stora drag beskriva var engelska talas, nämna orsaker till språkets utbredning och reflektera kring aspekter som berör språkets status, varianter och värderingar. Eleven kan reflektera över samband mellan språk och kultur vad gäller engelskan. Eleven inser att värderingar varierar utgående från individuell erfarenhet och kulturell synvinkel.

M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan göra observationer om möjligheterna att aktivt ta del i och lära sig i engelskspråkiga miljöer och sammanhang.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Genom behandling av grundläggande grammatikaliska strukturer märker eleven regelbundenheterna i det engelska språket samt andra språk.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter, tillämpa dessa samt i olika språk jämföra olika sätt att uttrycka samma saker. Eleven känner till engelskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Eleven ges möjlighet att träna informationssökning och källkritik. Bearbetning och presentation av stoff tränas.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Eleven ges möjlighet att träna och använda målspråket genom bl.a. lek, spel och muntlig framställning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i engelska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier

Eleven ges möjlighet att träna läs- och hörförståelse genom varierande uppgifter.

Innehåll åk 7

Eleven och den närmaste omgivningen

Olika miljöer med förankring i elevens vardag

Strukturer

Tempusformer

Genitiv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka engelskans utveckling till ett globalt lingua franca. Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk. Att söka information om några av engelskans varianter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att i innehållet poängtera elevernas delaktighet och aktivitet lokalt och globalt. Innehållet ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iakttä och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K3
M4	I2	K1, K3
M5	I2	K1
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer

Eleven ges möjlighet att bekanta sig med den engelskspråkiga världen via bl.a. olika texter och projekt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan i stora drag beskriva var engelska talas, nämna orsaker till språkets utbredning och reflektera kring aspekter som berör språkets status, varianter och värderingar. Eleven kan reflektera över samband mellan språk och kultur vad gäller engelskan. Eleven inser att värderingar varierar utgående från individuell erfarenhet och kulturell synvinkel.

M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan göra observationer om möjligheterna att aktivt ta del i och lära sig i engelskspråkiga miljöer och sammanhang.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Eleven ges möjlighet att fördjupa sig i grammatikaliska strukturer och jämförandet av likheterna med andra språk.

Eleven får öva sig i att uttrycka sig på ett hänsynsfullt sätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter, tillämpa dessa samt i olika språk jämföra olika sätt att uttrycka samma saker. Eleven känner till engelskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Eleven ges möjlighet att träna informationssökning och källkritik. Bearbetning och presentation av stoff tränas.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Eleven ges möjlighet att träna och fördjupa sina kunskaper i bl.a. skriftlig kommunikation.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i engelska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan

Eleven ges möjlighet att träna kommunikation i olika vardagssituationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier

Eleven ges möjlighet att träna läs- och hörförståelse genom varierande uppgifter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer

Eleven ges möjlighet till att arbeta med vanligaste digitala hjälpmedlen, olika texter, informationssökning och behandla samt presentera stoffet genom diskussioner och presentationer.

Innehåll åk 8

Engelsktalande länder och engelskspråkiga miljöer

Olika teman som står elever nära

Den egna kroppen och jaget

Strukturer

Oregelbundna verb

Adjektiv och adverb samt komparation av dessa

Bestämd och obestämd artikel

Pronomen

Frågepåhäng

Skillnad mellan svenskans och engelskans 'det' och 'man'

Ing-form

Do/Make

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att utveckla förståelse för fler- och parallellspråkigheten i världen och för språkliga rättigheter. Att undersöka engelskans utveckling till ett globalt lingua franca. Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket. Att använda sådana språkvetenskapliga begrepp som hjälper eleverna i studierna i engelska och med att jämföra engelskan med andra språk. Att söka information om några av engelskans varianter.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att vidareutveckla färdigheterna för språkstudier. Att öva sig att använda läromedel på ett mångsidigt sätt, att använda ordlistor, uppfatta helheter, gruppera, söka information och bedöma hur tillförlitlig informationen är.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja innehåll tillsammans utgående från att eleverna ska kunna agera på engelska i olika sociala sammanhang eller gemenskaper. Innehållet ska vara aktuellt, för eleverna intressant, och även rikta sig mot andra stadiets utbildning och göra eleverna bekanta med den språkkunskap som behövs i arbetslivet och i fortsatta studier. Att i innehållet poängtera elevernas delaktighet och aktivitet lokalt och globalt. Innehållet ska väljas med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter som t.ex. berättande, beskrivande eller argumenterande texter. Att iaktta och ofta träna olika kommunikationssituationer med hjälp av medier.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2
M2	I1	K1, K2
M3	I1	K1, K3
M4	I2	K1, K3
M5	I2	K1
M6	I3	K4
M7	I3	K4, K6
M8	I3	K2
M9	I3	K4
M10	I3	K5, K6

Mål för undervisningen

M1 stödja elevens förmåga att reflektera över engelskans olika varianter och därtill hörande status och värderingar samt ge eleven färdighet att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för frågor som gäller språklig status och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan i stora drag beskriva var engelska talas, nämna orsaker till språkets utbredning och reflektera kring aspekter som berör språkets status, varianter och värderingar. Eleven kan reflektera över samband mellan språk och kultur vad gäller engelskan. Eleven inser att värderingar varierar utgående från individuell erfarenhet och kulturell synvinkel.

M2 uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den

Vidare fördjupning i grammatikaliska strukturer och jämförandet av likheter med andra språk.

Eleven ges möjlighet att öva sig i att uttrycka sig själv och sina åsikter både i tal och skrift.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att med hjälp av engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan göra observationer om möjligheterna att aktivt ta del i och lära sig i engelskspråkiga miljöer och sammanhang.

M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet

Eleven ges möjlighet att bekanta sig med texter anknutna till hälsa, den egna kroppen och jaget.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan utgående från sina observationer dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter, tillämpa dessa samt i olika språk jämföra olika sätt att uttrycka samma saker. Eleven känner till engelskans centrala språkvetenskapliga begrepp.

M4 uppmuntra eleven att sätta upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att utvärdera sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning samt att handleda eleven att delta i en uppbyggande kommunikation i vilken det viktigaste är att man når fram med sitt budskap

Eleven ges möjlighet att träna informationssökning och källkritik. Bearbetning och presentation av stoff tränas.

Eleven planerar, reflekterar över och utvärderar sitt arbete

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan sätta egna mål och utvärdera sina lärstrategier i språkstudierna och delta i kommunikationen på ett sätt som uppmuntrar gruppen.

M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för livslångt språklärande

Eleven ges möjlighet att träna och använda målspråket genom bl.a. lek, spel och muntlig framställning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla färdigheterna för livslångt lärande	Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i engelska också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M6 uppmuntra eleven att aktivt delta i olika med tanke på ålder och livserfarenhet lämpliga kommunikationssituationer som också kan behandla åsikter och ställningstaganden

Eleven ges via olika övningar möjlighet att öva sig att på målspråket ta ställning och säga sin åsikt (vara av samma eller avvikande åsikt, turtagning etc.).

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.

M7 uppmuntra eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar

Eleven ges möjlighet att bekanta sig med texter och öva målspråket i situationer som är anknutet till arbetslivet (t.ex. arbetsansökningar, platsannonser etc)

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.

M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan

Eleven ges möjlighet att träna kommunikation i olika vardagssituationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå B1.1: Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.

M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier

Eleven ges möjlighet att träna läs- och hörförståelse genom varierande uppgifter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.

M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer

Eleven ges möjlighet till att arbeta med vanligaste digitala hjälpmedlen, olika texter, informationssökning och behandla samt presentera stoffet genom diskussioner och presentationer.

Innehåll åk 9

Att vara ung

Rätt och fel, brottslighet

Människoöden

Arbetslivet

Strukturer

Repetition och tillämpning av oregelbundna verb

Passiv

Infinitiv

Ordföljd

Villkorssatser

Plurala substantiv

Modala hjälpverb

Nationalitetsord

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå B1.1: Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Tyska, B2-lärokurs

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogik och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med människor också på andra håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan internationellt.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Vid valet av texter och uppgifter ska man också fästa uppmärksamhet vid språkkunskap som behövs i arbetslivet. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

B2- lärokurs i främmande språk i årskurs 7–9

Undervisningen i ett valfritt B2-språk ordnas oftast i årskurs 8–9. B2-språket är det tredje eller fjärde språket som eleverna studerar efter modersmålet, så eleverna har redan mycket erfarenhet av att studera språk. Eleverna kan använda kunskap och färdigheter som de lärt sig tidigare. Eleverna uppmuntras att mångsidigt använda alla språk de studerar för att kommunicera och söka information. Undervisningens mål är att utveckla elevernas språkkänsla och språkliga slutledningsförmåga och samtidigt främja deras färdigheter för språkstudier. Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. En del frågor kan vid behov också behandlas på skolans undervisningsspråk.

Den kunskapsnivå och de kriterier för växande språkkunskap som beskrivs i grunderna i slutet av den grundläggande utbildningen lämpar sig bäst för indoeuropeiska språk och europeiska språk som använder skrivtecken som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar. Internationellt godkända språkspecifika referensramar kan anpassade användas i undervisningen i icke-europeiska språk (t.ex. skrivtecknen). Undervisningen i främmande språk kan integreras i undervisningen i olika läroämnen och i de mångvetenskapliga lärområdena och tvärtom. Eleverna ska uppmuntras att söka information på det främmande språket i olika läroämnen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av spel, musik och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Målspråket ska alltid användas när det är möjligt.

Undervisningen i B2-språk strävar att ge eleven baskunskaper i det främmande språket och inspirera eleven att fortsätta med studierna i andra stadiet. Målsättningen är att eleven skall förstå enkel text och kunna kommunicera i enkla vardagssituationer. Tyskan är ett världsspråk, som behövs inom företag och industrin, men också i övriga situationer, t.ex. på resor, vid studier och vid internationella kontakter. Tyska är det största språket i Europa och ca 100 miljoner människor har språket som modersmål och mer än 200 miljoner kan tala tyska. Dessutom är tyska lätt att lära sig eftersom svenskan och tyskan är väldigt lika varandra och har ett gemensamt ursprung.

I tyskundervisningen arbetar vi med en kommunikativ språksyn där användningen av språket är utgångspunkt för all språkundervisning. Grammatikstrukturerna fungerar som verktyg för att produktivt kunna kommunicera på tyska.

Att kunna framföra ett budskap på tyska är viktigare än att kunna producera ett grammatikaliskt felfritt språk. Vi närmar oss grammatiken genom användning, som en del av skriftlig och muntlig

kommunikation, och via multimodala texter och situationer eller kontexter som känns meningsfulla för eleverna.

En kommunikativ språkundervisning innebär att eleverna ges rikligt med möjligheter och utrymme att använda språket aktivt i olika situationer och sammanhang, både i muntlig och i skriftlig kommunikation.

Vi strävar till att ordna helhetsskapande, ämnesintegrerad undervisning genom att samarbeta över ämnesgränserna.

Handledning, differentiering och stöd i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärnings svårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan målspråket sedan tidigare.

Vi satsar mycket på att eleverna skall utveckla ett gott självförtroende och inte vara rädda för att göra misstag. För att tillägna sig goda kunskaper i ett språk behöver man få erfarenheter av att lyckas kommunicera på språket. Det viktigaste är att eleverna lär sig att tycka om språket och våga använda det.

Eleverna kan ges uppgifter för sin egen färdighetsnivå, genom individuella muntliga/skriftliga uppgifter och meningsfulla tilläggsuppgifter för de snabba.

Bedömning av elevens lärande i B2- lärokursen i främmande språk i årskurs 7–9

Lärandet ska bedömas på olika sätt, också genom självbedömning och kamratbedömning. Bedömningen ska beakta samtliga mål och delområden av språkkunskapen. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Den Europeiska språkportfolion kan användas som verktyg vid bedömningen.

Bedömningen ska vara mångsidig och ge eleverna möjlighet att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Med hjälp av uppbyggande respons hjälper man eleverna att bli medvetna om sina kunskaper och att utveckla dem. Eleverna uppmuntras att tillämpa sina kunskaper i olika kommunikationssituationer. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärnings svårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper.

Slutbedömningen infaller det läsår då studierna i läroämnet som ett gemensamt läroämne avslutas. Genom slutbedömningen fastställs hur eleven har uppnått målen för B2-lärokursen i främmande språk när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i B2-lärokursen i främmande språk. Kunskaperna utvecklas kumulativt inom de olika delområdena av språkkunskap. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8), om hen i genomsnitt uppvisar sådana kunskaper som kriterierna förutsätter. Kunskaper som överstiger nivån för vitsordet åtta inom något delområde kan kompensera svagare kunskaper inom ett annat delområde.

Vi använder oss av den europeiska språkportfolion, som hjälper eleven att utveckla och bedöma sina färdigheter i att studera främmande språk. Med stöd av denna värderar eleverna sina kommunikativa färdigheter och har lättare att ställa upp egna mål för sin språkutveckling. Självvärderingen kompletteras även av kamratrespons.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att undersöka karaktäristiska drag i målspråket och jämföra dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till målspråkets utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser. Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av målspråket, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iaktta målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K4
M2	I2	K3
M3	I3	K4
M5	I3	K4, K6
M6	I3	K4
M7	I3	K5

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven är medveten om målspråkets ställning i relation till andra språk i världen och känner till språkets mest centrala särdrag. Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna. Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Åk 7

Att hälsa på olika sätt i olika situationer

Verbböjning, bestämd och obestämd artikel, några pronomina.

Skolan, kläder, färger

Kroppsdelar, julfirande i tyskspråkiga länder, årstider

Oregelbundna verb, räkneord, klockan och frågeord.

Att beskriva sig själv, ställa frågor och besvara dem

vädret, att fråga efter och beskriva vägen

Pluralformer, ackusativ av bestämd och obestämd artikel.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.

M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd be-rätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att undersöka karaktäristiska drag i målspråket och jämföra dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till målspråkets utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser. Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av målspråket, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iaktta målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K4
M2	I2	K3
M3	I3	K4
M4	I3	K4
M5	I3	K4, K6
M6	I3	K4
M7	I3	K5

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven är medveten om målspråkets ställning i relation till andra språk i världen och känner till språkets mest centrala särdrag. Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna. Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Åk 8

Tyskland och Österrike (geografi, mat, kultur) Löst sammansatta verb och fördjupning av akkusativ.

diskutera reseplaner

Familjeord, kunna be om lov

Perfekt av vissa verb och bestämd och obestämd artikel i dativ.

Kunna tala om sina sommarlovsplaner, egna intressen.

Modala hjälpverb, imperfekt och bisatser.

Olika teman med förankring i ungdomarnas liv

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.

M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd be-rätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Att undersöka karaktäristiska drag i målspråket och jämföra dessa med tidigare språkkunskap. Att bilda sig en uppfattning om nära besläktade språk, undersöka bakgrunden till målspråkets utbredning, söka information som intresserar eleverna om t.ex. språkområdets kulturella sedvänjor eller andra företeelser. Att reflektera över eventuella förutfattade meningar om språket och kulturen i fråga.

I2 Färdigheter för språkstudier

Att tillsammans undersöka vad som bäst stödjer lärandet av målspråket, vad man kan använda språket till och var man kan hitta intressant material på målspråket. Att sätta upp egna mål och lära sig att ge och ta emot respons.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter

Att välja olika språkanvändningsändamål och olika texter, främst informella. Att vid behov också öva sig i att använda ett mer formellt språkbruk. Att välja ämnesområden som intresserar eleverna med perspektivet jag, vi och världen. Att lära sig lyssna, tala, läsa och skriva på målspråket och om olika teman som t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritiden och livsmiljön i målspråkets områden. Att även välja teman tillsammans. Texterna och ämnena ska i viss mån väljas med beaktande av språkets geografiska utbredning och status. Att iaktta målspråkets rytm, intonation och andra särdrag i uttalet och att öva in ett naturligt uttal. Att öva sig att känna igen målspråkets fonetiska tecken och att producera de skrivtecken som behövs.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K2, K4
M2	I2	K3
M3	I3	K4
M4	I3	K4
M5	I3	K4, K6
M6	I3	K4
M7	I3	K5

Mål för undervisningen

M1 hjälpa eleven att uppfatta förhållandet mellan det nya språket och språk hen studerat tidigare, bekanta sig med området där språket talas och några centrala drag i livsstilen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kännedom om målspråkets status, språkspecifika särdrag och utbredning	Eleven är medveten om målspråkets ställning i relation till andra språk i världen och känner till språkets mest centrala särdrag. Eleven kan beskriva några av målspråkets eller språkområdets kulturella och andra företeelser.

M2 uppmuntra eleven att se språkstudierna som en del av det livslånga lärandet och utökade språkresurser, handleda eleven att hitta metoder att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och för åldersgruppen och uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att sätta upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan utvärdera de egna målen och lärstrategierna. Eleven märker var hen kan använda sina kunskaper i målspråket också utanför skolan och kan reflektera över hur hen kan använda sina kunskaper efter avslutad skolgång.

M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika situationer	Kunskapsnivå A1.3: Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.

M4 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Kunskapsnivå A1.3: Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.

M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturellt lämpligt språkbruk	Kunskapsnivå A1.3: Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.

M6 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka texter	Kunskapsnivå A1.3: Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.

M7 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll

Åk 9

Prata om sommarlovet, känslor och hösten.

Imperativ, personliga pronomen i dativ och repetition av perfekt.

Miljön och hållbar utveckling, yrken och yrkesutbildning,
ungdomar i olika länder.

Imperfekt av oregelbundna verb och adjektivens komparation.

Kärlek, kläder och Schweiz.

Adjektivändelser och fördjupning av pronomen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera texter	Kunskapsnivå A1.2: Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd be-rätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

15.6.30. Gymnastik

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att

respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

"Vi rör på oss tillsammans och tillämpar våra färdigheter samt stärker självbilden och delaktigheten."

I årskurserna 7–9 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att mångsidigt tillämpa grundläggande färdigheter och träna fysiska egenskaper med hjälp av olika gymnastikformer och idrottsgrenar. Det är särskilt viktigt att eleverna stärker sin positiva självbild och accepterar sin kropp som förändras. Undervisningen ska stödja elevernas välbefinnande, utveckling mot självständighet och delaktighet samt uppmuntra eleverna att på eget initiativ delta i motionsaktiviteter som främjar hälsan. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i planeringen av aktiviteter samt tar ansvar för sin egen och gruppens aktivitet.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 7–9

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I undervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årtiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap, uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Utnyttjandet av motionsteknologi stödjer målen för gymnastikundervisningen. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende, när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 7–9

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydliga. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 7–9 ska särskild vikt fästas vid att stödja funktionsförmågan samt uppmuntra eleverna att utöva eller hitta en egen lämplig motionsform.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 7–9

Eleverna ska genom mångsidig, uppmuntrande och handledande respons och bedömning stödjas att röra på sig med hjälp av gymnastik. Responsen stödjer elevernas positiva uppfattning om sig själv som motionsutövare. I responsen och bedömningen ska man fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov och stödja dem. Elevernas hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen.

Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på målen för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Föremål för bedömningen är elevernas lärande (målen 2–6) och sätt att arbeta (målen 1 och 7–10). Elevernas fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Mätningar som gjorts med Move! används inte som grund för bedömningen. Vid bedömningen används mångsidiga metoder, så att eleverna har möjlighet att visa sina färdigheter på bästa sätt. Eleverna ska vägledas att utvärdera sig själva.

Slutbedömningen infaller det läsår då läroämnet upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleverna har uppnått målen för lärokursen i gymnastik när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevernas kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i gymnastik. Färdigheterna i gymnastik utvecklas kumulativt. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. En elev får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som på ett tryggt och mångsidigt sätt utvecklar elevernas förmåga att observera och lösa problem (t.ex. gymnastiklekar och bollspel). Balans- och rörelseförmågan samt förmågan att hantera redskap stärks med hjälp av mångsidiga gymnastikformer (såsom aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta undervisning i simning, rörelse i vatten och livräddning.

Mångsidiga uppgifter, lekar, övningar och spel ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig med kroppen och få estetiska erfarenheter. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter där eleverna lär sig att träna styrka, snabbhet, uthållighet och rörlighet. Med hjälp av gymnastikuppgifterna lär sig eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sin fysiska funktionsförmåga. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 8.

I2 Social funktionsförmåga

Med hjälp av gymnastikuppgifter lär sig eleverna att utvärdera och utveckla sin sociala funktionsförmåga. I gymnastikundervisningen väljs olika par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel där eleverna lär sig att ta hänsyn till andra samt att hjälpa och stödja varandra. Genom uppgifterna lär sig eleverna att ta ansvar för gemensamma aktiviteter och organiseringen av dem samt för regler. Gruppuppgifterna stärker positiv gemenskap.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I gymnastikundervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom olika uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild. I samband med undervisningen får eleverna information om motionens betydelse för utvecklingen, principerna för träning samt om möjligheterna att utöva motion som hobby och vad som kännetecknar olika motionsformer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2
M12	I3	K3
M13	I3	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga

I årskurserna 7–9 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att tillämpa sina färdigheter och fysiska egenskaper i olika gymnastikformer och idrottsgrenar. Ett för åldern typiskt utvecklingsuppdrag är att stödja de ungas harmoniska psykiska utveckling genom att ge dem möjligheter att vara med och planera, genomföra och utvärdera lektionerna samt förutsätta att de tar ansvar. I årskurserna 7–9 ska eleverna lära sig att iaktta faktorer som hänger samman med det dagliga välbefinnandet och uppmuntras att frivilligt röra på sig på fritiden för att främja sin hälsa. För att motivera och åskådliggöra elevens individuella fysiska funktionsförmåga utförs bl.a några tester redan under år 7. Samma tester utförs under årskurs 8 och 9. På det här sättet kan eleven följa med sin egen individuella utveckling.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Under årskurs 7-9 övas de sensomotoriska färdigheterna bl.a genom varierande orienteringsövningar samt olika bollspel. Under varje år i årskurserna 7-9 dansar eleverna.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer.

M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

För att eleverna skall kunna uppehålla och förbättra sin balans- och rörelseförmåga, ingår övningar av detta slag i varierande form och miljö, så ofta som möjligt. Balans- och rörelseförmågan kan ingå i uppvärmningsövningar men även vara genomgripande tema i hela sekvenser så som t.ex. skridskoåkning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats.

M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter att använda i de flesta gymnastikformer som undervisats

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Utgående från de tester som utförs och iakttagande under lektioner förs diskussioner med eleven. Genom diskussion och exempel uppmuntras eleven att kontinuerligt göra sitt bästa samt vara öppen för nya impulser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet

Under årskurs 7 stärks simkunnigheten genom att ge eleverna positiva och mångsidiga upplevelser i samband med simhallsbesök. Simteknik lärs ut i åtminstone ett simsätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet.

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt

Eleven skall under årskurs 7-9 lära sig att förstå vikten av samarbete då man förbereder och genomför lektioner i gymnastik. Dessutom skall eleven under årskurs 7-9 lära sig vikten av att komma överens om regler, samt följa dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven agerar på ett säkert och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Under årskurs 7-9 skall eleven uppmuntras och läras att förstå fördelarna av att jobba i ett positivt arbetsklimat. Eleverna skall fås att förstå skillnaden på positivt agerande, ett bra utförande och resultat - "vinna är inte allt". Eleverna ska förmås att samarbeta med andra elever, oberoende av kompisrelationer och nivåskillnader.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kommunikationsfärdigheter och arbetsförmåga	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer enligt överenskommet sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Eleven skall fås att förstå vikten av att ha med sig ändamålsenlig utrustning. Ändamålsenlig utrustning främjar en positiv upplevelse av olika gymnastikövningar. Under årskurs 7-9 skall också eleven lära sig förstå vikten av att inte vara fysiskt aktiv då hen är sjuk. Elever som är i behov av rehabilitering skall i mån av möjlighet få utöva lämpliga motionsformer under gymnastiklektionerna.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Genom diskussioner och testresultat under åk 7-9 skall eleven fås att förstå samband mellan handling och sitt eget välmående. Eleven skall också inse hur hen som en del av en grupp påverkar hela gruppens atmosfär.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som på ett tryggt och mångsidigt sätt utvecklar elevernas förmåga att observera och lösa problem (t.ex. gymnastiklekar och bollspel). Balans- och rörelseförmågan samt förmågan att hantera redskap stärks med hjälp av mångsidiga gymnastikformer (såsom aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta undervisning i simning, rörelse i vatten och livräddning.

Mångsidiga uppgifter, lekar, övningar och spel ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig med kroppen och få estetiska erfarenheter. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter där eleverna lär sig att träna styrka, snabbhet, uthållighet och rörlighet. Med hjälp av gymnastikuppgifterna lär sig eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sin fysiska funktionsförmåga. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 8.

I2 Social funktionsförmåga

Med hjälp av gymnastikuppgifter lär sig eleverna att utvärdera och utveckla sin sociala funktionsförmåga. I gymnastikundervisningen väljs olika par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel där eleverna lär sig att ta hänsyn till andra samt att hjälpa och stödja varandra. Genom uppgifterna lär sig eleverna att ta ansvar för gemensamma aktiviteter och organiseringen av dem samt för regler. Gruppuppgifterna stärker positiv gemenskap.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I gymnastikundervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom olika uppgifter får eleverna öva

sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild. I samband med undervisningen får eleverna information om motionens betydelse för utvecklingen, principerna för träning samt om möjligheterna att utöva motion som hobby och vad som kännetecknar olika motionsformer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2
M12	I3	K3
M13	I3	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga

Under årskurs 8 introduceras nya gymnastikformer. Eleverna ska motiveras att upprätthålla eller förbättra sin fysiska funktionsförmåga genom nya, stimulerande övningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Utgående från elevernas förmåga ökas svårighetsgraden på övningarna i orientering. I olika bollekar varierar man regler och förutsättningar så att eleverna uppmuntras att tänka i nya banor och fatta beslut i olika gymnastiksituationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer.

M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats.

M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter att använda i de flesta gymnastikformer som undervisats

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Utgående från de tester som utförs och iakttagande under lektioner, samt MOVE testen skall eleven uppmuntras att upprätthålla de egenskaper hen är bra på. Om det finns flera delområden som radikalt bör förbättras skall eleven uppmuntras att förbättra dessa förmågor, så att de främjar hens hälsa och välbefinnande..

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet

Genom uppmuntrande och stimulerande övningar i vattnet skall eleverna under årskurs 8 få fortsatt positiv bild av simning. Eleverna får under årskurs 7 och 8 ta del av teknikundervisning i åtminstone tre samsätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet.

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven agerar på ett säkert och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kommunikationsfärdigheter och arbetsförmåga	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer enligt överenskommet sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Fysisk funktionsförmåga

Undervisningen i gymnastik präglas av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som på ett tryggt och mångsidigt sätt utvecklar elevernas förmåga att observera och lösa problem (t.ex. gymnastiklekar och bollspel). Balans- och rörelseförmågan samt förmågan att hantera redskap stärks med hjälp av mångsidiga gymnastikformer (såsom aktiviteter på is, i snö, i naturen, basmotion, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Gymnastikundervisningen ska omfatta undervisning i simning, rörelse i vatten och livräddning.

Mångsidiga uppgifter, lekar, övningar och spel ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig med kroppen och få estetiska erfarenheter. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter där eleverna lär sig att träna styrka, snabbhet, uthållighet och rörlighet. Med hjälp av gymnastikuppgifterna lär sig eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sin fysiska funktionsförmåga. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 8.

I2 Social funktionsförmåga

Med hjälp av gymnastikuppgifter lär sig eleverna att utvärdera och utveckla sin sociala funktionsförmåga. I gymnastikundervisningen väljs olika par- och gruppuppgifter, lekar, övningar

och spel där eleverna lär sig att ta hänsyn till andra samt att hjälpa och stödja varandra. Genom uppgifterna lär sig eleverna att ta ansvar för gemensamma aktiviteter och organiseringen av dem samt för regler. Gruppuppgifterna stärker positiv gemenskap.

I3 Psykisk funktionsförmåga

I gymnastikundervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom olika uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild. I samband med undervisningen får eleverna information om motionens betydelse för utvecklingen, principerna för träning samt om möjligheterna att utöva motion som hobby och vad som kännetecknar olika motionsformer.

Undervisningsens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K1, K3
M2	I1	K1, K3, K4
M3	I1	K3
M4	I1	K3
M5	I1	K3
M6	I1	K3
M7	I1	K3, K6, K7
M8	I2	K2, K3, K6, K7
M9	I2	K2, K6, K7
M10	I3	K1, K2, K3
M11	I3	K1, K2
M12	I3	K3
M13	I3	K1, K3

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga

Under årskurs 9 ges eleverna möjlighet att själva introducera olika idrottsformer eller övningar för varandra.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikformer.

M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer

Under årskurs 9 kan eleven träna sin kroppsuppfattning genom bl.a olika yoga- och styrketräningsövningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer.

M3 handleda eleven att utveckla och träna sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta gymnastikformer som undervisats.

M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter att använda i de flesta gymnastikformer som undervisats

M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka

Genom att, under trygga former, ge mera ansvar åt eleven uppmuntras hen att vara kreativ och komma med nya lösningar i olika övningar och spel.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.

M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet

Förutom repetition av simteknik övas även livräddningstekniker på olika sätt både individuellt, samt parvis.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven kan simma och både rädda sig själv och andra ur vattnet.

M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven agerar på ett säkert och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.

M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kommunikationsfärdigheter och arbetsförmåga	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer enligt överenskommet sätt.

M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter

Eleven uppmuntras att introducera lekar, idrottsformer och gemensamt komma överens om regler, samt konsekvenser av att inte följa dem.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M12 hjälpa eleven att förstå betydelsen av tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil för det totala välbefinnandet

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M13 göra eleven bekant med olika motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med vanliga motionsformer så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje och rekreation

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

15.6.31. Överlevnad och vildmarksteknik - Gymnastik (kortkurs)

Syftet med det valfria ämnet

Överlevnad och vildmarksteknik (xGYkf) är ett valfritt konst- och färdighetsämne för årskurs åtta. Ämnets omfattning är en årsveckotimme.

Innehåll:

Kursen innehåller timmar i klassrum där vi teoretiskt går igenom hur man renar vatten, olika överlevnadsknep, strategier, uppgörande av eld och byggande av skydd. Dessutom övar vi på 1a hjälp och förbereder oss inför en övernattningsövning, som sker mellan två vardagar. Till övernattningsövningen behöver du egen sovsäck och liggunderlag, annars behövs ingen extra utrustning eller kunskap.

Mål och bedömning:

- M4 handleda eleven att utveckla och träna sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer.
- M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt.
- M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Bedömning:

- Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter.
- Aktivitet under lektionerna. Eleven agerar på ett säkert och sakligt sätt.
- Hur deltar eleven i gemensamma aktiviteter.

Årskurs 8

15.6.32. Musiklaboratoriet (kortkurs)

Syftet med det valfria ämnet

Musiklaboratoriet (xMUKf) är ett valfritt konst- och färdighetsämne för årskurs åtta. Ämnets omfattning är en årsveckotimme

Innehåll:

- Vi skapar grunden för ett livslångt musicerande
- Vi bygger vidare på vårt kunskande i olika bandinstrument som gitarr, bas, keyboard och trummor utan att glömma en sund och naturlig röst användning med och utan mikrofon
- Genom ett roligt och avspänt musicerande bekantar vi oss med mera ovanliga instrument som t.ex. boomwhackers, ukulele och djembetrummor
- Vi bekantar oss med olika musikstilar och genrer
- Vi sporrar och hjälper varandra för att uppnå ett gemensamt mål som t.ex. kan vara ett uppträdande på skolans olika fester och evenemang

Mål:

- M1, M2, M3 – Eleven uppmuntras att vidareutveckla sina färdigheter att sjunga och spela i grupp.
- M4, M6 – Eleven uppmuntras till mångsidiga och kreativa sätt att uttrycka sig. Eleven handleds i att improvisera, arrangera, och komponera självständigt och tillsammans med andra.
- M11 – Eleven handleds i att värna om hörseln och arbeta för att ljudmiljön är trygg.
- M12 – Eleven handleds i att planera och ställa upp mål för sitt musikaliska lärande samt att bedöma sina framsteg i förhållande till målen.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Kunskapskrav för vitsordet 8 (eller godkänt)

- Delaktighet, förmåga att musicera tillsammans.
- Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.
- Eleven deltar i gemensam sång
- Eleven kan hålla sin stämma
- Eleven försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

Årskurs 8

15.6.33. Programmering

Syftet med det valfria ämnet

Programmering (vDIG) är ett valfritt ämne för årskurs 7. Ämnets omfattning är två årsveckotimmar per årskurs.

Innehåll:

Eleverna bekantar sig med programmering, med hjälp av både blockprogrammering och kodning. Undervisningen försöker utgå från sådant som intresserar eleven, till exempel spel, legorobotar och skapa websidor.

Mål:

Målet för undervisningen är att handleda eleverna i utvecklandet av deras algoritmiska tänkande för att skapa fungerande kod och kunskap att använda god programmeringspraxis. Eleverna sporras att utnyttja sin kreativitet och planeringsförmåga till att skapa spel och andra program.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Kunskapskrav för vitsord 8:

- Eleven kan skriva kod i något textbaserat programmeringsspråk.
- Eleven försöker utnyttja god programmeringspraxis då hen programmerar.
- Eleven kan planera och genomföra programmeringsprojekt utgående från egna idéer.

Årskurs 7

15.6.34. Geografi

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i geografiundervisningen är att stödja eleverna att skapa sig en världsbild. Eleverna ska vägledas att följa med aktuella händelser i sin närmiljö och i världen samt få hjälp med att placera nyheter om världshändelser inom de regionala ramar som de tillägnat sig genom geografiundervisningen.

Geografi är ett tvärvetenskapligt läroämne, där man undersöker jordklotet och dess områden, naturen, mänsklig verksamhet och olika kulturer. I geografiundervisningen ska naturvetenskapliga, humanvetenskapliga och samhällsvetenskapliga perspektiv beaktas. På så sätt får eleverna en helhetsbild av den mångskiftande världen och hur den fungerar.

I geografiundervisningen behandlas samspelet mellan naturen och människan och hur detta samspel påverkar miljöns tillstånd. Undervisningen ska hjälpa eleverna att förstå olika regionala synvinklar och konflikter i världen. Förståelse för och analys av geografiska orsakssamband och miljöförändringar motiverar dem att agera ansvarsfullt i sin egen vardag.

Geografiundervisningen ska beakta den värld som eleverna lever i. Undervisningen ska erbjuda konkreta upplevelser i olika lärmiljöer, där eleverna gör observationer och undersöker. Geografiundervisningen ska stärka elevernas förmåga att främja hållbar utveckling. Informations- och kommunikationsteknik ska mångsidigt användas i undervisningen. Användningen av teknik främjar också ett jämlikt och likvärdigt lärande för alla elever.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i geografi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för undervisningen i geografi är det centralt att använda mångsidiga lärmiljöer både i och utanför skolan. Fältarbete, exkursioner i naturen och den byggda miljön samt användning av digitala lärmiljöer och geodata är en väsentlig del av geografiundervisningen. Lärande via spel ökar elevernas motivation. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer eleven att utveckla sitt geografiska tänkande och sina problemlösnings- och undersökningsfärdigheter och främjar gemensamt och interaktivt arbete.

I undervisningen följer man med aktuella händelser och fenomen i närmiljön och på andra håll i världen. Arbetssätten ska väljas med hänsyn till den värld eleverna lever i, internationalism och samarbete med aktörer utanför skolan. I undervisningen ska eleverna ges tid för eftertanke, kreativitet och aktivitet.

Handledning, differentiering och stöd i geografi i årskurs 7–9

Med tanke på målen för geografiundervisningen är det viktigt att vägleda eleverna att iaktta den omgivande världen och förstå fenomenen som förekommer i den. Bevakningen av aktuella nyheter stödjer varje elev att skapa sig en världsbild. I fältundervisningen tolkar eleverna närmiljön med hjälp av alla sinnen och delar gemensamma upplevelser med varandra och med läraren. När det gäller stöd är det med tanke på målen i geografi viktigt att upptäcka om eleverna har svårigheter med att göra spatiala bedömningar och i synnerhet med att läsa och tolka kartor. Eleverna ska få handledning och stöd i att använda geodata och andra geomedier i vardagliga situationer. Elevernas förmåga att gestalta den närmaste omgivningen och världen utvecklas genom att läraren stödjer och uppmuntrar dem utifrån deras egna styrkor samt vid behov genom att stärka deras färdigheter genom att använda olika former av stöd. Differentiering kan genomföras i undersökningsuppgifter, där eleverna kan ha olika roller och i övningar där det är möjligt att avancera individuellt till olika nivåer av tänkande.

Bedömning av elevens lärande i geografi i årskurs 7–9

Uppmuntrande och konstruktiv respons i studierna i geografi stödjer elevernas motivation, utvecklar undersökningsfärdigheterna och hjälper eleverna att hitta sina styrkor. Eleverna ska få veta hur lärandet framskrider och hur de klarar sig i förhållande till målen i geografi. Med hjälp av respons uppmuntras eleverna att agera aktivt och ansvarsfullt i sin närmiljö och att tillämpa sina kunskaper i praktiken. I bedömningen i geografi ska eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper på ett mångsidigt sätt. Bedömningen ska fokusera på såväl elevernas teoretiska kunskaper och geografiska färdigheter som på geomediala färdigheter och förmåga att kritiskt granska information. Dessutom bedöms förmågan att använda informations- och kommunikationsteknik samt utrustning som är typisk för geografin. Syftet med bedömningen och responsen är att utveckla varje elevs arbetsfärdigheter.

Slutbedömningen infaller det läsår då geografi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i geografi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i geografi. Elevens kunskaper i geografi utvecklas i

allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrider inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Kartbild över områdena på jordklotet

Innehållet väljs så att elevernas förståelse för grundläggande kartbegrepp samt olika terräng- och temakartor fördjupas. Fokus ska ligga på att eleverna lär sig uppfatta hela världen samt tillägnar sig de centrala ortnamnen i Finland, Europa och världen. Användningen av kartor, geodata och andra geomedier kombineras med alla andra innehåll i geografi.

I2 En aktuell, föränderlig värld

Eleverna följer med aktuella nyheter från olika områden i världen och placerar nyheterna på kartan. De reflekterar kritiskt över bakgrunden till och den regionala innebörden av nyhetshändelser. Nyhetsbevakningen kombineras med andra innehåll i geografi. Eleverna bekantar sig med geografisk kunskap som behövs i arbetslivet och i olika delar av samhället.

I3 Grundläggande förutsättningar för liv på jorden

Innehållet anknyter till jordklotets planetarism och hur den påverkar jorden. I undervisningen behandlas dygns- och årstidsväxlingar samt klimat- och vegetationszoner. Eleverna granskar de grundläggande förutsättningarna för liv, t.ex. ren luft, vatten och näring, deras förekomst och hållbar användning av dem.

I4 Föränderliga landskap och livsmiljöer

Eleverna granskar särdrag i sin egen hembygd samt olika landskapsområden i Finland. De gör fältundersökningar i sin närmiljö. De är med om att värna om mångfalden i sin närmiljö samt planera och öka dess trivsel och säkerhet. Eleverna undersöker med hjälp av exempel natur- och kulturlandskap i olika områden i världen.

I5 Människor och kulturer i världen

Eleverna bekantar sig med kulturer, hur människor lever och bor samt med näringsgrenar i Finland, Europa och på olika håll i världen. De granskar med hjälp av exempel hur miljön påverkar näringsgrenar, boende och annan mänsklig verksamhet. Eleverna reflekterar över mänskliga rättigheter och förutsättningar för ett gott liv i synnerhet ur barns och ungas perspektiv.

I6 En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser

Eleverna koncentrerar sig på hållbar användning av naturresurser och bioekonomins möjligheter i Finland och på andra håll i världen. De undersöker produkters livscykel samt reflekterar över egna konsumtionsval och hur man lever som en ansvarsfull medborgare. Eleverna sätter sig in i miljöförändringar, i synnerhet klimatförändringen och hur naturens mångfald försvagas. Miljöns tillstånd och möjligheterna att samarbeta inom Östersjöområdet utforskas. Eleverna reflekterar med hjälp av exempel kring globaliseringens effekter och regionala utvecklingsfrågor.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5, K6
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7

Mål för undervisningen

M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet

Eleven får kännedom om jordens indelning i kontinenter, världsdelar och världhav och skapar sig en världsbild baserad på vetenskapliga rön. Eleven bekantar sig med Plattekoniken genom att identifiera dagens plattgränser på jordgloben och koppla samman dessa gränser med jordbävningsområden, vulkanutbrott och förekomsten av tsunamin. Eleven introduceras i kartografi och lär sig använda de geografiska koordinatsystemet. Eleven lär sig med hjälp av olika kartövningar gestalta världen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning av en kartbild av jordklotet och känne-dom om centrala ortnamn	Eleven kan uppfatta grunddragen i en kartbild av jordklotet samt placera och namnge centrala orter på kartan.

M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och på olika håll i världen

Eleven introduceras i kulturgeografiskt tänkande och får kännedom om hur människans platsanknytning påverkar hennes identitet. Platserns geografiska särdrag påverkar bl.a. människans resursanvändning och via den många av hennes traditioner och sedvänjor. Eleven får kunskaper om hur olika sociala, ekonomiska och kulturella processer påverkar befolkningens utbredning och storlek. Eleven uppmanas också att fundera på skillnader mellan fattiga och rika länder och vilka konsekvenser globaliseringen har för olika delar av världen.

I årskurs 7 ligger fokus först och främst på den Nya Världens länder och regioner men även andra områden kan behandlas. Eleven skall känna till ursprungsbefolkningens härkomst, historia och kulturella särdrag i den Nya Världen och fundera på vilka följderna blev för dem efter européernas ankomst.

Eleven uppmuntras i att delta aktivt i diskussioner och värderingsövningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om kulturgeografiska fenomen	Eleven kan beskriva variationer i människors liv, kulturella särdrag och kulturlandskap i Finland och på andra håll i världen.

M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd

Eleverna får kännedom om naturgeografiska kartors funktion, deras skalor, väderstreck och symboler. Eleven ges övning i att läsa och tolka olika slag av kartor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur rumsuppfattningen utvecklats	Eleven kan med hjälp av både en sträck- och en längdskalaskala mäta avstånd på en karta, rikta in kartan så att den motsvarar verkligheten och röra sig i terrängen med hjälp av kartan.

M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen

Eleven bekantar sig med olika slag av kartor och digitala karttjänster samt sammanställer själv enkla diagram utgående från geografisk statistik. Eleven övas i att bli en god kartläsare.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geomediala färdigheter	Eleven kan använda bilder, kartor, karttjänster och andra geomedier i geografistudierna och i vardagen. Eleven kan sammanställa enkla kartor, diagram och andra geografiska modeller.

M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen

Eleven följer med aktuella dagshändelser från Nya Världen och gör en natur- och kulturgeografisk analys av några händelser och sammanställer allt i en skriftlig rapport. Eleven lär sig identifiera sårbara platser och naturgivna risker och hot som t.ex. jordbävningar, vulkanutbrott, torka och orkaner och kan förstå vilka följder detta kan medföra för natur- och kulturlandskapet. Eleven får kännedom om hur enskilda individer, grupper och samhällen kan förebygga olika risker.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Miljökunskap och förmåga att bedöma miljöförändringar	Eleven kan iaktta förändringar i närmiljön, kan ge exempel på miljöförändringar i Finland och på andra håll i världen och kan nämna centrala faktorer som orsakar förändringar. Eleven kan lyfta fram aktuella nyheter om geografiska fenomen och kan förklara bakgrunden till händelserna.

M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data

Eleven jobbar parvis eller i grupp med olika projekt om länder i Nya Världens och kan redogöra för sitt arbete med adekvat natur- och kulturgeografisk terminologi. Eleven uppmuntras att delta i olika kommunikationsövningar så som debatter och värderingsövningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och arbeta i grupp	Eleven kan medverka som medlem i en grupp och utvärdera sitt arbete i gruppen. Eleven kan uttrycka åsikter om geografiska fenomen samt lyssna på och förhålla sig konstruktivt till olika synpunkter.

M13 vägleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen

Eleven får insikter om vikten av att respektera alla människor oberoende av etnicitet, kultur, religion m.m. Eleven bekantar sig med FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Eleven får redskap att växa till en globalt ansvarskännande, ekosocialt civiliserad och aktiv världsmedborgare

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta regional identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald	Eleven kan identifiera de faktorer som inverkar på den egna regionala identiteten och kan beskriva sin närmiljö och betydelsen av dess mångfald. Eleven kan beskriva betydelsen av kulturell och mänsklig mångfald och kan granska samhällsfenomen i ett perspektiv av mänskliga rättigheter.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Kartbild över områdena på jordklotet

Innehållet väljs så att elevernas förståelse för grundläggande kartbegrepp samt olika terräng- och tematkartor fördjupas. Fokus ska ligga på att eleverna lär sig uppfatta hela världen samt tillägnar sig de centrala ortnamnen i Finland, Europa och världen. Användningen av kartor, geodata och andra geomedier kombineras med alla andra innehåll i geografi.

I2 En aktuell, föränderlig värld

Eleverna följer med aktuella nyheter från olika områden i världen och placerar nyheterna på kartan. De reflekterar kritiskt över bakgrunden till och den regionala innebörden av nyhetshändelser. Nyhetsbevakningen kombineras med andra innehåll i geografi. Eleverna bekantar sig med geografisk kunskap som behövs i arbetslivet och i olika delar av samhället.

I3 Grundläggande förutsättningar för liv på jorden

Innehållet anknyter till jordklotets planetarism och hur den påverkar jorden. I undervisningen behandlas dygns- och årstidsväxlingar samt klimat- och vegetationszoner. Eleverna granskar de grundläggande förutsättningarna för liv, t.ex. ren luft, vatten och näring, deras förekomst och hållbar användning av dem.

I4 Föränderliga landskap och livsmiljöer

Eleverna granskar särdrag i sin egen hembygd samt olika landskapsområden i Finland. De gör fältundersökningar i sin närmiljö. De är med om att värna om mångfalden i sin närmiljö samt planera och öka dess trivsel och säkerhet. Eleverna undersöker med hjälp av exempel natur- och kulturlandskap i olika områden i världen.

I5 Människor och kulturer i världen

Eleverna bekantar sig med kulturer, hur människor lever och bor samt med näringsgrenar i Finland, Europa och på olika håll i världen. De granskar med hjälp av exempel hur miljön påverkar näringsgrenar, boende och annan mänsklig verksamhet. Eleverna reflekterar över mänskliga rättigheter och förutsättningar för ett gott liv i synnerhet ur barns och ungas perspektiv.

I6 En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser

Eleverna koncentrerar sig på hållbar användning av naturresurser och bioekonomins möjligheter i Finland och på andra håll i världen. De undersöker produkters livscykel samt reflekterar över egna konsumtionsval och hur man lever som en ansvarsfull medborgare. Eleverna sätter sig in i miljöförändringar, i synnerhet klimatförändringen och hur naturens mångfald försvagas. Miljöns tillstånd och möjligheterna att samarbeta inom Östersjöområdet utforskas. Eleverna reflekterar med hjälp av exempel kring globaliseringens effekter och regionala utvecklingsfrågor.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4, K5
M2	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5, K6
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7

Mål för undervisningen

M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet

Eleven får kännedom om Gamla världens geografiska och kulturella gränser. Tyngdpunkten i årskurs 8 ligger emellertid på Europa och eleven skall känna till dess särdrag beträffande natur- och kulturgeografin. Eleven skall kunna märka ut Europas länder, huvudstäder och andra viktiga orter samt floder, berg, hav och sjöar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning av en kartbild av jordklotet och kännedom om centrala ortnamn	Eleven kan uppfatta grunddragen i en kartbild av jordklotet samt placera och namnge centrala orter på kartan.

M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen

Eleven lär sig förutsättningarna för liv i vårt solsystem och får kunskap om jorden som en dynamisk helhet i ständig förvandling; årstider, klimat, vegetation, endogena och exogena processer. Eleven får insikter i jordens klimat- och vegetationszoner samt på vilka sätt klimatet påverkar människors levnadsvillkor. Eleven blir också medveten om hur klimat och vegetationszoner påverkas av global uppvärmning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om naturgeografiska fenomen	Eleven kan förklara jordklotets planetarism, dygns och årstidsväxlingen samt uppfatta jordklotets sfärer och zoner. Eleven kan identifiera och beskriva naturlandskap i Finland och på jordklotet samt kan lyfta fram några faktorer som lett till deras uppkomst.

M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och på olika håll i världen

Eleven jobbar projektinriktat med att jämföra länder i Europa med länder i andra världsdelar. Eleven skall ta ställning till natur- och kulturgeografiska skillnader länderna emellan.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om kulturgeografiska fenomen	Eleven kan beskriva variationer i människors liv, kulturella särdrag och kulturlandskap i Finland och på andra håll i världen.

M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor

Eleven ges övning i att ta ställning till olika aktuella, såväl lokalt som globalt förekommande, geografiska händelser och fenomen. Genom att systematiskt samla in data, strukturera och analysera informationen och relatera den till tidigare kunskap om ämnet ges eleven möjlighet att utveckla sitt geografiska kunnande. Geografisk data presenteras inte sällan i form av kartor och eleven handleds därför i att tolka olika typer av kartor t.ex. temakartor och demografiska kartor. Eleven uppmärksammas också på vikten av att känna till adekvat geografisk terminologi.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tänka geografiskt	Eleven kan förklara att man inom geografin undersöker områden och skillnader mellan olika områden samt med hjälp av kartor gestalta olika regionala nivåer: den egna närmiljön, kommunen, Finland, Europa och hela världen. Eleven kan ställa geografiska frågor och fundera ut svar på dessa.

M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen

Eleven lär sig tolka olika slags kartor och statistiska diagram samt använda digitala karttjänster. Eleven sammanställer även själv diagram utgående från geografisk data och statistik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geomediala färdigheter	Eleven kan använda bilder, kartor, karttjänster och andra geomedier i geografistudierna och i vardagen. Eleven kan sammanställa enkla kartor, diagram och andra geografiska modeller.

M8 hjälpa eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter

Eleven lär sig använda olika digitala geomedier i praktiken och ges möjlighet att använda dessa i egna geografiska undersökningar. Eleven gör ett individuellt arbete över någon region i Nya Världen. Arbetet redovisas skriftligt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Undersökningsfärdigheter	Eleven kan genomföra en småskalig geografisk undersökning. Eleven kan åskådliggöra undersökningsresultat med hjälp av geomedier, samt presentera undersökningsresultaten muntligt.

M9 lära eleven att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen

Eleven följer med dagsaktuella händelser i världen och gör natur- och kulturgeografiska analyser av händelserna. Eleven sammanställer allt i en skriftlig rapport vari ingår även kartor och diagram. Eleven lär sig identifiera hazardområden och förstå vilka konsekvenserna är för människorna och det omkringliggande natur- och kulturlandskapet. Eleven uppmuntras också att observera positiva förändringar som sker i närmiljön och i världen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Miljökunskap och förmåga att bedöma miljöförändringar	Eleven kan iaktta förändringar i närmiljön, kan ge exempel på miljöförändringar i Finland och på andra håll i världen och kan nämna centrala faktorer som orsakar förändringar. Eleven kan lyfta fram aktuella nyheter om geografiska fenomen och kan förklara bakgrunden till händelserna.

M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data

Eleven jobbar parvis eller i grupp med olika projekt och kan redogöra för sitt arbete med adekvat natur- och kulturgeografisk terminologi. Eleven uppmuntras att aktivt delta i diskussioner, att argumentera och ställa frågor samt att lyssna på de övriga i gruppen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och arbeta i grupp	Eleven kan medverka som medlem i en grupp och utvärdera sitt arbete i gruppen. Eleven kan uttrycka åsikter om geografiska fenomen samt lyssna på och förhålla sig konstruktivt till olika synpunkter.

M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil

Eleven får ökad medvetenhet om hur människan använder jordens resurser och vilka konsekvenser det kan föra med sig. Hen ges möjlighet att fundera på eventuella intressekonflikter som kan uppstå om olika naturresurser, t.ex. om tillgång till vatten och mark, i framtiden. Eleven får fundera på vad den hållbara utvecklingen betyder för henne/honom personligen genom olika småskaliga projektarbeten med valda teman inom ramen för hållbar utveckling.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja hållbar utveckling	Eleven kan berätta hur man handlar ansvarsfullt i och utanför skolan. Eleven kan ta ställning i frågor som gäller hållbar utveckling och kan ge exempel på en hållbar livsstil.

M13 vägleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen

Eleven får ökad medvetenhet om vikten av att respektera alla människor oberoende av etnicitet, kultur, religion m.m. Eleven funderar på sin egen kulturella och regionala identitet och hur den tar sig uttryck i vardagen. Hen bekantar sig med FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och diskuterar hur de följs lokalt och globalt. Eleven får redskap att växa till en globalt ansvarstagande samhällsmedborgare som bidrar till en hållbar utveckling.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta regional identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald	Eleven kan identifiera de faktorer som inverkar på den egna regionala identiteten och kan beskriva sin närmiljö och betydelsen av dess mångfald. Eleven kan beskriva betydelsen av kulturell och mänsklig mångfald och kan granska samhällsfenomen i ett perspektiv av mänskliga rättigheter.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Kartbild över områdena på jordklotet

Innehållet väljs så att elevernas förståelse för grundläggande kartbegrepp samt olika terräng- och temakartor fördjupas. Fokus ska ligga på att eleverna lär sig uppfatta hela världen samt tillägnar sig de centrala ortnamnen i Finland, Europa och världen. Användningen av kartor, geodata och andra geomedier kombineras med alla andra innehåll i geografi.

I2 En aktuell, föränderlig värld

Eleverna följer med aktuella nyheter från olika områden i världen och placerar nyheterna på kartan. De reflekterar kritiskt över bakgrunden till och den regionala innebörden av nyhetshändelser.

Nyhetsbevakningen kombineras med andra innehåll i geografi. Eleverna bekantar sig med geografisk kunskap som behövs i arbetslivet och i olika delar av samhället.

I3 Grundläggande förutsättningar för liv på jorden

Innehållet anknyter till jordklotets planetarism och hur den påverkar jorden. I undervisningen behandlas dygns- och årstidsväxlingar samt klimat- och vegetationszoner. Eleverna granskar de grundläggande förutsättningarna för liv, t.ex. ren luft, vatten och näring, deras förekomst och hållbar användning av dem.

I4 Föränderliga landskap och livsmiljöer

Eleverna granskar särdrag i sin egen hembygd samt olika landskapsområden i Finland. De gör fältundersökningar i sin närmiljö. De är med om att värna om mångfalden i sin närmiljö samt planera och öka dess trivsel och säkerhet. Eleverna undersöker med hjälp av exempel natur- och kulturlandskap i olika områden i världen.

I5 Människor och kulturer i världen

Eleverna bekantar sig med kulturer, hur människor lever och bor samt med näringsgrenar i Finland, Europa och på olika håll i världen. De granskar med hjälp av exempel hur miljön påverkar näringsgrenar, boende och annan mänsklig verksamhet. Eleverna reflekterar över mänskliga rättigheter och förutsättningar för ett gott liv i synnerhet ur barns och ungas perspektiv.

I6 En hållbar livsstil och hållbar användning av naturresurser

Eleverna koncentrerar sig på hållbar användning av naturresurser och bioekonomins möjligheter i Finland och på andra håll i världen. De undersöker produktens livscykel samt reflekterar över egna konsumtionsval och hur man lever som en ansvarsfull medborgare. Eleverna sätter sig in i miljöförändringar, i synnerhet klimatförändringen och hur naturens mångfald försvagas. Miljöns tillstånd och möjligheterna att samarbeta inom Östersjöområdet utforskas. Eleverna reflekterar med hjälp av exempel kring globaliseringens effekter och regionala utvecklingsfrågor.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1, I2, I3, I4, I6	K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K4, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5, K6
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K7
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7

Mål för undervisningen

M2 vägleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra naturlandskap i Finland och på andra håll i världen

Eleven behärskar Nordens natur- och kulturgeografi samt känner till Ortsnamn och naturgeografiska områden i Norden. Hen får kännedom om hur istiden och inlandsisen format landskapet runt omkring oss. Eleven får insikt i hur mänsklig verksamhet formar och omformar landskapet. Eleven får även grundläggande kunskaper i klimatologi och meteorologi samt kan redogöra för växthuseffekten och klimatuppvärmningen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om naturgeografiska fenomen	Eleven kan förklara jordklotets planetarism, dygns och årstidsväxlingen samt uppfatta jordklotets sfärer och zoner. Eleven kan identifiera och beskriva naturlandskap i Finland och på jordklotet samt kan lyfta fram några faktorer som lett till deras uppkomst.

M3 vägleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och på olika håll i världen

Eleven jobbar projektinriktat med att jämföra de nordiska länderna med varandra både ur ett natur- och kulturgeografiskt perspektiv. Arbetet skall innehålla kartor som belyser det valda ämnet väl samt egenhändigt gjorda kartor. Eleven redovisar sitt arbete skriftligt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Uppfattning om kulturgeografiska fenomen	Eleven kan beskriva variationer i människors liv, kulturella särdrag och kulturlandskap i Finland och på andra håll i världen.

M4 uppmuntra eleven att reflektera över samspelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser

Eleven får insikt i hur kunskaper i geografi bl.a. i bioekonomi, hållbar utveckling, resurshantering, krävs i samhällsplanering för en hållbar framtid både på regional och global nivå. Eleven görs medveten om på vilket sätt människans användning av energi och naturresurser lokalt och globalt inverkar på den hållbara utvecklingen. Eleven förstår hur människan som konsument och samhällsmedborgare bidrar till en hållbar utveckling.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse för samspelet mellan naturen och människan samt en hållbar användning av naturresurser	Eleven kan beskriva hur naturen påverkar människors liv och näringsgrenar samt hur mänsklig verksamhet påverkar naturens tillstånd i Finland och på olika håll i världen. Eleven förstår betydelsen av en hållbar användning av naturresurser.

M5 vägleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor

Eleven för kännedom om hur kartan kan vara ett redskap för att förstå hur ett landskap utvecklas och förändras. Eleven bekantar sig med olika aktuella geografiska händelser såväl i sin närmiljö som ute i världen och övar sig i att ta ställning till olika geografiska frågeställningar. I undervisningen ingår en landskapsanalys där eleven med hjälp av geografisk metodik studerar sin närmiljö.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tänka geografiskt	Eleven kan förklara att man inom geografin undersöker områden och skillnader mellan olika områden samt med hjälp av kartor gestalta olika regionala nivåer: den egna närmiljön, kommunen, Finland, Europa och hela världen. Eleven kan ställa geografiska frågor och fundera ut svar på dessa.

M6 hjälpa eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd

Eleven handleds i att fördjupa sitt kunnande i läsningen av kartor och diagram. Eleven bekantar sig med olika slag av kartor såväl temakartor som terrängkartor. Kartans symboler, skalor och väderstreck förklaras och eleven ges möjlighet att bl.a. identifiera istida geomorfologiska formationer i kartblad från olika delar av Finland.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur rumsuppfattningen utvecklats	Eleven kan med hjälp av både en sträck- och en längdskalaskala mäta avstånd på en karta, rikta in kartan så att den motsvarar verkligheten och röra sig i terrängen med hjälp av kartan.

M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen

Eleven lär sig tolka olika slags kartor och statistiska diagram samt använda digitala kart- och navigeringstjänster. Eleven sammanställer även själv diagram utgående från geografisk data och statistik samt ritar enkla terrängkartor och temakartor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Geomediala färdigheter	Eleven kan använda bilder, kartor, karttjänster och andra geomedier i geografistudierna och i vardagen. Eleven kan sammanställa enkla kartor, diagram och andra geografiska modeller.

M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp, att argumentera och tydligt presentera geografiska data

Eleven arbetar såväl i par som i grupp med olika projekt och kan redogöra för sitt arbete med adekvat natur- och kulturgeografisk terminologi. Eleven uppmuntras att aktivt delta i diskussioner, komma med argument och ställa frågor. Hen uppmuntras också att lyssna på de övriga i gruppen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och arbeta i grupp	Eleven kan medverka som medlem i en grupp och utvärdera sitt arbete i gruppen. Eleven kan uttrycka åsikter om geografiska fenomen samt lyssna på och förhålla sig konstruktivt till olika synpunkter.

M11 vägleda eleven att värna om naturen, den byggda miljön och mångfalden i dem samt stärka elevens förmåga att delta och påverka

Genom projektarbete uppmärksammas eleven på att hen är en del av en större helhet och är underställd samma naturlagar som resten av jordens organismer. Eleven förstår vikten av ett ansvarsfullt agerande i sin vardagliga miljö. Eleven uppmannas att fundera på konstruktiva förslag på hur man kan leva upp till begreppet hållbar utveckling i den egna skolan och i miljön runtomkring. Projektet jobbar med hur mänsklig bebyggelse och mänsklig aktivitet påverkar naturen och hur kan ett hållbart tänkande implementeras i samhällsbygget. Projektet presenteras i text och bild gärna med hjälp av en ritning över skolan med omnejd. Eleven får via olika kommunikationsövningar t.ex. debatt, värderingsövning diskutera om hen tror att hållbar utveckling betyder samma sak för alla människor på jorden oberoende av boningsort.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att delta och påverka	Eleven medverkar i ett projekt där man tillsammans ökar trivselen i närmiljön eller bevarar miljöns mångfald. Eleven förstår och kan beskriva betydelsen av globalt ansvar i sitt arbete.

M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil

I undervisningen betonas vikten av hållbar interaktion mellan människan och naturen samt den enskilda individens ansvar för en hållbar utveckling. Eleven förstår innebörden av förnybara naturresurser och får ökad medvetenhet om hur man utnyttjar dessa på ett hållbart sätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att främja hållbar utveckling	Eleven kan berätta hur man handlar ansvarsfullt i och utanför skolan. Eleven kan ta ställning i frågor som gäller hållbar utveckling och kan ge exempel på en hållbar livsstil.

M13 vägleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen

Eleven bekantar sig med regionala geografiska särdrag och funderar kring dess betydelse för individen. För att betona vikten av kulturell och mänsklig mångfald, forstärker arbetet med att alla människor oberoende av etnisk, social och kulturell bakgrund, religion, kön och sexualitet har rätt att behandlas likvärdigt och med respekt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta regional identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald	Eleven kan identifiera de faktorer som inverkar på den egna regionala identiteten och kan beskriva sin närmiljö och betydelsen av dess mångfald. Eleven kan beskriva betydelsen av kulturell och mänsklig mångfald och kan granska samhällsfenomen i ett perspektiv av mänskliga rättigheter.

15.6.35. Må bra i kropp och själ

Syftet med det valfria ämnet

Må bra i kropp och själ (vMB) är ett valfritt ämne för årskurs 7. Ämnets omfattning är två årsveckotimmar per årskurs.

Syfte:

Syftet med ämnet är att väcka intresse för hur kost, motion och avslappning påverkar ditt välmående.

Innehåll:

En del av kursen är i köket och du får kunskap om hälsosam kost, samt tillreder olika hälsosamma snacks och mellanmål. Den andra delen av kursen är inriktad på motion i olika former. Vi diskuterar och jobbar på varierande sätt med grundkonditionen och kroppens stödmuskler.

Vi bekantar oss med en holistisk grundsyn på människans välmående och arbetar således även med att förstärka självkänslan och tryggheten att jobba med andra. Vi bekantar oss med praktiska sätt att hantera stress.

Mål:

- Eleven arbetar både självständigt och i grupp.
- Eleven tar eget initiativ och ansvar för sina uppgifter.
- Eleven inser sambandet mellan kostens, motionens och avslappningens betydelse för välmåendet.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Bedömning:

- Arbetsinsats och initiativförmåga.
- Samarbetsfärdigheter.
- Visat intresse för ämnet.
- Eleven kan utföra sina uppgifter enligt instruktioner och handla enligt dem.
- Eleven kan agera i grupp så att hen beaktar andra hänsynsfullt och bidrar till gruppens trygghetskänsla.
- Eleven förstår sambandet mellan kostens, motionens och avslappningens betydelse för välmåendet.

Årskurs 7

15.6.36. Modersmål och litteratur

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska

baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsupplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I **årskurserna 7–9** har undervisningen i modersmål och litteratur som uppdrag att utveckla elevernas språkliga och kulturella färdigheter i multimediala kommunikationsmiljöer. Eleverna handleds att ta del av olika kommunikationssituationer och multimediala miljöer så att de lär känna sitt sätt att kommunicera och själva kan bidra till ett positivt kommunikationsklimat. Undervisningens uppdrag är att främja elevernas utveckling till aktiva och delaktiga medborgare som kan motivera sina synpunkter och påverka sitt eget liv och det omgivande samhället med hjälp av olika kommunikationsmedel. Valet av texter i undervisningen ska gå i riktning mot samhällsorienterande texter och texter som används i studie- och arbetslivet. Eleverna ska lära sig att behärska standardspråkets normer i tal och skrift samt att använda ett för situationen lämpligt språk. Färdigheten att analysera och tolka litteratur fördjupas. Eleverna uppmanas att läsa litteratur och fördjupa sitt läsintresse och de ska ges möjlighet till läsupplevelser.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet är att skapa en social lärmiljö som utvecklar förmågan att lära sig och erbjuder gott om språklig stimulans samt möjligheter att söka, använda och producera information, även om stora texthelheter och även i multimediala miljöer. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur-

och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att läsförståelsestrategierna stärks och textproduktionsprocesserna blir smidigare. Eleverna ska producera texter individuellt och tillsammans, också med hjälp av kommunikationsteknik. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete och arbetssätten ska väljas så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Drama ska integreras i olika innehållsområden, i synnerhet i litteraturundervisningen och i undervisningen i andra läroämnen. Undervisningen i modersmål och litteratur kan på ett naturligt sätt samordnas med till exempel undervisningen i främmande språk, historia, geografi och bildkonst. Genom kommunikationsövningar stärks varje elevs uppfattning om sitt sätt att kommunicera.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja varje elevs lärande i och utanför skolan genom att hjälpa hen att hitta och använda lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på elevernas läsfärdighet och sätt att läsa, och att självmant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också handledas att röra sig tryggt och ansvarsfullt i medievärlden. Individuell handledning och respons ska ges för att utveckla elevens kommunikativa färdigheter och förmåga att producera texter. Eleverna ska få handledning och stöd vid eventuella språkliga inlärningssvårigheter och för att lära sig begrepp och klä sina tankar i ord. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att till exempel utveckla sin läskompetens och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten ska väljas så att eleverna bemöts jämlikt och jämställt oberoende av kön.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

I årskurs 7–9 ska bedömningen av elevens lärande vara mångsidig, riktgivande och uppmuntrande. En respons som är uppmuntrande och konstruktiv stärker elevernas motivation och hjälper dem att utveckla sina språkliga färdigheter samt att hitta sina egna styrkor. Eleverna ska kontinuerligt få information om sina studieframgångar och hur väl de presterat i förhållande till målen. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Genom en stödjande och analyserande bedömning av elevernas kunskaper kan man hjälpa eleverna att bli medvetna om sina egna kunskaper och färdigheter och sina arbetsprocesser och ge dem verktyg för att utveckla dessa. Alla fyra målområden lika viktiga i bedömningen av elevens lärande i årskurserna 7–9. Bedömningen ska vara mångbottnad och grunda sig på såväl muntlig och skriftlig kunskapsredovisning som på lärarens observationer av språkanvändning och textanalys i olika situationer. Eleverna ska ges möjlighet att visa prov på sina kunskaper och färdigheter på ett mångsidigt sätt. Vid sidan av självbedömning ska man använda kamratbedömning under bedömningsprocessen.

Slutbedömningen genomförs det läsår då ämnesstudierna avslutas i respektive ämne. Genom slutbedömningen definierar man hur väl eleven vid slutet av studierna har uppnått målen för lärokursen. Slutvitsordet bestäms så att man jämför elevens kunskaps- och färdighetsnivå med de nationella kunskapskraven i den ifrågavarande lärokursen. Modersmål och litteratur är ett kumulativt läroämne. Då man bestämmer slutvitsordet ska man beakta alla nationella kunskapskrav för slutbedömningen oberoende av i vilken årskurs motsvarande mål har fastställts i den lokala läroplanen. Eleven bedöms med vitsordet åtta (8) ifall hen har uppnått en nivå som utgör ett genomsnitt av den kunskaps- och färdighetsnivå för de olika delområdena som beskrivs i de nationella kunskapskraven. Om eleven inom något delområde nått högre än nivån för vitsordet åtta kan detta kompensera en något lägre prestationsnivå inom ett annat delområde.

Svenska och litteratur

Lärokursens uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 är det speciella uppdraget för undervisningen att stödja eleverna i att utveckla allt mer mångsidig kompetens i att lära sig och kommunicera och att utveckla en bredare kompetens i multilitteracitet. Eleverna utvecklar och breddar sin språkliga medvetenhet, sin textvärld och sin kulturella kompetens. Inom undervisningen handleder man eleverna att anpassa sitt språkbruk till situationen och att uttrycka sig och kommunicera i olika kontexter. Även språkliga och kommunikativa färdigheter som behövs i de fortsatta studierna och i arbetslivet ligger i fokus. Inom litteraturundervisningen sporrar man eleverna till mångsidiga läsupplevelser.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet är att skapa en social lärmiljö som utvecklar förmågan att lära sig och erbjuder gott om språklig stimulans samt möjligheter att söka, använda och producera information, även om stora texthelheter och även i multimediala miljöer. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetssätten ska väljas så att läsförståelsestrategierna stärks och textproduktionsprocesserna blir smidigare. Eleverna ska producera texter individuellt och tillsammans, också med hjälp av kommunikationsteknik. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete och arbetssätten ska väljas så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Drama ska integreras i olika innehållsområden, i synnerhet i litteraturundervisningen och i undervisningen i andra läroämnen. Undervisningen i modersmål och litteratur kan på ett naturligt sätt samordnas med till exempel undervisningen i främmande språk, historia, geografi och bildkonst. Genom kommunikationsövningar stärks varje elevs uppfattning om sitt sätt att kommunicera.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modernmål och litteratur i årskurs 7–9

Målet för undervisningen är att stödja varje elevs lärande i och utanför skolan genom att hjälpa hen att hitta och använda lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleverna ska uppmuntras att bland olika texter hitta och välja sådana som intresserar och är lämpliga med tanke på elevernas läsfärdighet och sätt att läsa, och att självmant läsa litteratur och andra texter. Eleverna ska också handledas att röra sig tryggt och ansvarsfullt i medievärlden. Individuell handledning och respons ska ges för att utveckla elevens kommunikativa färdigheter och förmåga att producera texter. Eleverna ska få handledning och stöd vid eventuella språkliga inlärningssvårigheter och för att lära sig begrepp och klä sina tankar i ord. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att till exempel utveckla sin läskompetens och att ställa upp mål och hitta arbetssätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetssätten ska väljas så att eleverna bemöts jämlikt och jämställt oberoende av kön.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modernmål och litteratur i årskurs 7–9

I årskurs 7–9 ska bedömningen av elevens lärande vara mångsidig, riktgivande och uppmuntrande. En respons som är uppmuntrande och konstruktiv stärker elevernas motivation och hjälper dem att utveckla sina språkliga färdigheter samt att hitta sina egna styrkor. Eleverna ska kontinuerligt få information om sina studieframgångar och hur väl de presterat i förhållande till målen. Bedömningen ska bli en naturlig del av läroprocessen. Genom en stödjande och analyserande bedömning av elevernas kunskaper kan man hjälpa eleverna att bli medvetna om sina egna kunskaper och färdigheter och sina arbetsprocesser och ge dem verktyg för att utveckla dessa. Alla fyra målområdena lika viktiga i bedömningen av elevens lärande i årskurserna 7-9. Bedömningen ska vara mångbottnad och grunda sig på såväl muntlig och skriftlig

kunskapsredovisning som på lärarens observationer av språkanvändning och textanalys i olika situationer. Eleven ska ges möjlighet att visa prov på sina kunskaper och färdigheter på ett mångsidigt sätt. Vid sidan av självbedömning ska man använda kamratbedömning under bedömningsprocessen.

Slutbedömningen genomförs det läsår då ämnesstudierna avslutas i respektive ämne. Genom slutbedömningen definierar man hur väl eleven vid slutet av studierna har uppnått målen för lärokursen. Slutvitsordet bestäms så att man jämför elevens kunskaps- och färdighetsnivå med de nationella kunskapskraven i den ifrågavarande lärokursen. Modersmål och litteratur är ett kumulativt läroämne. Då man bestämmer slutvitsordet ska man beakta alla nationella kunskapskrav för slutbedömningen oberoende av i vilken årskurs motsvarande mål har fastställts i den lokala läroplanen. Eleven bedöms med vitsordet åtta (8) ifall hen har uppnått en nivå som utgör ett genomsnitt av den kunskaps- och färdighetsnivå för de olika delområdena som beskrivs i de nationella kunskapskraven. Om eleven inom något delområde nått högre än nivån för vitsordet åtta kan detta kompensera en något lägre prestationsnivå inom ett annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. De ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. De tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. De bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. De övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. De övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.

I2 Att tolka texter

Elevernas texttolkningsförmåga fördjupas genom att de läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. De funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. De iakttar även sin egen läsutveckling. Eleverna bekantar sig också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer. Eleverna ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. De reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. Då eleverna läser litteratur reflekterar de över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsupplevelser. De vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. De analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. De övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. De lär sig om symboler och bildspråk och fördjupar sin kännedom om berättarteknik. De bekantar sig med informationssökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. De övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons

i olika skeden av textproduktionsprocessen. De övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter. Eleverna studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. De lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen. Eleverna undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. De lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. De undersöker olika tidsformer och laborerar med dessa i sina egna texter. De bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. Eleverna förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Eleverna använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. Eleverna tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. Eleverna fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk. Eleverna bekantar sig med det svenska språkets utveckling och historia, med språkbruket i Finland och Norden och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. Eleverna bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklöre, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. De vidgar sin kulturfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. Eleverna diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. De bekantar sig med olika skeden inom finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. Eleverna övar sig även i att analysera och tolka litteratur, de laborerar med litteraturens huvudgenrer, några undergenrer och stilriktningar och blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp. Eleverna uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1	K2, K3, K6, K7
M6	I2	K1, K2, K4, K5
M8	I2	K2, K4, K5, K6
M13	I3	K2, K4, K5, K6
M14	I3	K2, K4, K5, K7
M16	I4	K1, K2, K4

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer

Eleven ges möjlighet att stärka sina färdigheter att fungera i olika kommunikationsmiljöer och -situationer både i och utanför skolan. Eleven är medveten om sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatör.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i olika slag av kommunikationsmiljöer	Eleven kan kommunicera målinriktat i olika slag av kommunikationsmiljöer och -situationer, visar att hen förstår andras inlägg och kan iaktta hur den egna kommunikationen påverkar andra.

M6 erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, analysera och tolka många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter och därvid använda lämpliga begrepp

Eleven handleds att fördjupa sin texttolkningsförmåga genom att läsa, analysera och tolka olika texter såväl tryckta, elektroniska som audiovisuella.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Multilitteracitetskompetens och förmåga att bredda sin textvärld	Eleven kan med hjälp av handledning bruka och analysera många olika slag av texter också sådana typer av texter som är obekanta för eleven samt använda några analytiska begrepp.

M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt

Eleven bekantar sig med informationssökningens olika faser. Eleven reflekterar över tillförlitligheten hos olika källor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven kan namnge de centrala faserna vid informationssökning och vet var och hur man kan söka information. Eleven kan värdera vilken information som är användbar och avgöra vilka källor som är tillförlitliga.

M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om

skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket

Eleven övas i att göra skillnad mellan talat och skrivet språk genom val av ord, stil och struktur. Hen använder dessa vid produktion och bearbetning av text både för hand och digitalt. Eleven lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer samt fördjupar sin kunskap om standardskriftspråket.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konventioner	Eleven känner till skriftspråkets grundläggande strukturer och det skrivna standardspråkets normer och kan använda dessa vid produktion och bearbetning av sina texter. Eleven skriver flytande för hand och digitalt.

M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler

Eleven ges övning i att systematiskt samla tillräckligt med material, organisera, komprimera, strukturera och analysera information. Hen övar sig i att göra källhänvisningar. Eleven lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmågan att använda och presentera information och tillämpa upphovsrättsliga normer (etiska normer för kommunikation)	Eleven kan i sina texter använda information från olika håll. Eleven kan göra anteckningar, komprimera information och använda olika källor i sina egna texter samt uppge dessa. Eleven kan tillämpa normerna för upphovsrätt och ange sina källor.

M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld

Eleven uppmuntras att använda, fördjupa och analysera språkliga strukturer, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. Eleven läser ungdomsböcker och övar sig i att analysera och tolka litteratur.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap och kulturkännedom samt hur läsutvecklingen fortskridit	Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan beskriva sina egna kulturella erfarenheter. Eleven känner till svenska språkets historia, något om de nordiska grannspråken samt litteraturens olika skeden. Eleven har grepp om litteraturens huvudgenrer och har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. De ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. De tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. De bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. De övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. De övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.

I2 Att tolka texter

Elevernas texttolkningsförmåga fördjupas genom att de läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. De funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. De iakttar även sin egen läsutveckling. Eleverna bekantar sig också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer. Eleverna ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. De reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. Då eleverna läser litteratur reflekterar de över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsupplevelser. De vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. De analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. De övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. De lär sig om symboler och bildspråk och fördjupar sin kännedom om berättarteknik. De bekantar sig med informationssökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. De övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. De övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter. Eleverna studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. De lär sig

anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen. Eleverna undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. De lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. De undersöker olika tidsformer och laborerar med dessa i sina egna texter. De bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. Eleverna förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Eleverna använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. Eleverna tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. Eleverna fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk. Eleverna bekantar sig med det svenska språkets utveckling och historia, med språkbruket i Finland och Norden och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. Eleverna bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklore, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. De vidgar sin kultursfär till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. Eleverna diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. De bekantar sig med olika skeden inom finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. Eleverna övar sig även i att analysera och tolka litteratur, de laborerar med litteraturens huvudgenrer, några undergenrer och stilriktningar och blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp. Eleverna uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M2	I1	K1, K2, K3, K7
M5	I2	K1, K2, K4
M7	I2	K1, K2, K4
M8	I2	K2, K4, K5, K6
M9	I2	K1, K2, K4, K5
M10	I3	K2, K4, K5, K7
M11	I3	K2, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I3	K2, K4, K5, K6
M14	I3	K2, K4, K5, K7
M15	I4	K1, K2, K4
M16	I4	K1, K2, K4
M17	I4	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val

Eleven ges möjlighet att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem. Hen ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att kommunicera i grupp	Eleven kan uttrycka sina åsikter och motivera dem på ett trovärdigt sätt, beaktar andras åsikter och samarbetar med andra i kommunikationssituationer.

M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas

Eleven ges möjlighet att öva sig i att ställa frågor till texten och utifrån texten, sammanfatta, dra slutsatser och omformulera den samt ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. Eleven iakttar sin egen läsutveckling.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Behärskande av lässtrategier	Eleven kan självständigt använda sig av lässtrategier. Eleven kan utvärdera sin egen läskunnighet och namnge de områden hen behöver utveckla.

M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet

Eleven får bekanta sig med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa genrer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och tolka texter	Eleven kan granska texter kritiskt, känner igen olika textgenrer och kan beskriva några språkliga och textuella drag i förklarande, instruerande och argumenterande texter samt förstår att olika texter har olika upphov och syften.

M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt

Eleven söker information i flera olika källor och värderar ändamålsenligt vilken information som är användbar och tillförlitlig.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven kan namnge de centrala faserna vid informationssökning och vet var och hur man kan söka information. Eleven kan värdera vilken information som är användbar och avgöra vilka källor som är tillförlitliga.

M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion

Eleven uppmuntras att vidga sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. Hen analyserar texter som kombinerar bild, ljud och text samt vidgar sin kännedom om berättarteknik. Hen delar med sig av sina läserfarenheter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter samt att ge uttryck för sin läserfarenhet	Eleven kan tolka fiktiva texter, använda centrala textanalytiska begrepp och kan koppla texterna till en kontext. Eleven hittar självmant lämpliga texter, läser flera böcker och breddar villigt samt delar med sig av sina läserfarenheter.

M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent

Eleven ges möjlighet att producera fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. Hen utvecklar en medvetenhet om olika textgenrer för att kunna bearbeta olika slag av texter. Hen övar sig i att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och producera olika slag av texter (multilitteracitet) och bredda sin textvärld	Eleven producerar under handledning texter som är nya för eleven och testar olika sätt och metoder att producera texter för att uttrycka sina åsikter. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation

Eleven ges möjlighet att bekanta sig med olika textgenrer och öva sig i att ta fram det väsentliga i en text. Hen handleds i att tolka texter, känna igen värdepåståenden, komprimera textinnehåll och jämföra berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om och förmåga att använda textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och använda de uttryckssätt som kännetecknar ifrågavarande textgenre.

M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktions-processer och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent

Eleven ska ges möjlighet att träna sin observationsförmåga, att söka information på olika sätt. Hen kan ta emot och utnyttja respons på egna texter för att utveckla sina färdigheter och kan också ge andra konstruktiv respons samt arbeta både enskilt och i grupp.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om och förmåga att använda textproduktionsprocesser	Eleven kan namnge de olika etapperna vid textproduktion och kan arbeta med dem både individuellt och i grupp. Eleven kan ge och ta emot respons på sina texter och kan utvärdera sina egna färdigheter i textproduktion och uttrycka sina utvecklingsbehov på området.

M13 handleda eleven att utveckla sin skriftfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket

Eleven handleds i att utveckla sin skriftfärdighet och digitala kompetens. Hen kan göra skillnad mellan talat och skrivet språk genom val av ord, stil och struktur. Hen övar sig i att producera fiktiva och icke-fiktiva texter, språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. Eleven lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter föra olika syften och målgrupper.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konventioner	Eleven känner till skriftspråkets grundläggande strukturer och det skrivna standardspråkets normer och kan använda dessa vid produktion och bearbetning av sina texter. Eleven skriver flytande för hand och digitalt.

M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler

Eleven ges övning i att systematiskt samla tillräckligt med material, organisera, strukturera och analysera detta. Hen förbättrar sin förmåga att referera, göra sammandrag och anteckningar samt att använda källor och källhänvisningar. Eleven lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmågan att använda och presentera information och tillämpa upphovsrättsliga normer (etiska normer för kommunikation)	Eleven kan i sina texter använda information från olika håll. Eleven kan göra anteckningar, komprimera information och använda olika källor i sina egna texter samt uppge dessa. Eleven kan tillämpa normerna för upphovsrätt och ange sina källor.

M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem

Eleven ges möjlighet att öka sin språkliga medvetenhet genom att tolka texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften. Hen använder språkliga begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. Eleven övar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdel och mening.

Eleven diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan beskriva språkliga och textuella särdrag i texter, fundera över deras betydelser och beskriva skillnader mellan olika språkliga varianter och särdrag.

M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven

möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld

Eleven använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer. Hen studerar svenska språkets historia och bekantar sig med de nordiska grannspråken. Hen övar sig också i att analysera och tolka litteratur, laborera med litteraturens huvudgenrer och stilriktningar och vänjer sig vid att använda några textanalytiska begrepp.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap och kulturkännedom samt hur läsutvecklingen fortskridit	Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan beskriva sina egna kulturella erfarenheter. Eleven känner till svenska språkets historia, något om de nordiska grannspråken samt litteraturens olika skeden. Eleven har grepp om litteraturens huvudgenrer och har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.

M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmåletns betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former

Eleven skapar sig en uppfattning om modersmålet(n)s betydelse för individen. Hen känner till det svenska språkets utveckling och historia framför allt språkbruket i Finland och Norden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över den språkliga identiteten	Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och förstår språkets och modersmålet(n)s innebörd för en individ och det svenska språkets plats bland språken i världen.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Att kommunicera

Eleverna stärker sina färdigheter i att fungera i olika slag av kommunikationssituationer, även utanför skolan. De ökar sin medvetenhet om betydelsen av sina egna och andras kommunikativa val. De tränar sig i att lyssna och tala genom att utbyta idéer, argumentera, förhandla och lösa problem, övar sig i att motivera sina åsikter och analysera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatörer. De bekantar sig också med teatern som konstform och med teaterns uttrycksmedel genom dramaövningar. Eleverna får övning i att använda olika retoriska medel då de kommunicerar. De övar sig i att hålla förberedda muntliga anföranden och presentationer och att åskådliggöra det de vill kommunicera. De övar sig även att utvärdera sina egna kommunikativa färdigheter och analysera vilka färdigheter som bör utvecklas.

I2 Att tolka texter

Elevernas texttolkningsförmåga fördjupas genom att de läser, analyserar och tolkar fiktiva texter och faktatexter i olika former: litteratur, faktatexter och texter i tryckta, elektroniska och audiovisuella medier. De funderar över texters olika syften och mottagare och får öva sig att ställa frågor till de texter de arbetar med. Eleverna fördjupar sin läsförståelse genom att förutspå en texts innehåll, sammanfatta det centrala i en text, dra slutsatser och formulera frågor utifrån en text, omformulera texter och ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. De iakttar även sin egen läsutveckling. Eleverna bekantar sig också med olika slag av förklarande och argumenterande texter och de språkliga drag som är utmärkande för dessa textgenrer. Eleverna ska kunna skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation, peka på förhållanden mellan företeelser och hur man uttrycker t.ex. förhållningssätt och affektivitet. De reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor till texterna. Då eleverna läser litteratur reflekterar de över sina egna livserfarenheter i relation till det de läst och analyserar sina läsoplevelser. De vidgar sitt läsande från ungdomslitteratur till allmän litteratur, både fiktion och fakta. De analyserar även texter som kombinerar bild, ljud och text och uttryckssätten i sådana texter. De övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. De lär sig om symboler och bildspråk och fördjupar sin kännedom om berättarteknik. De bekantar sig med informationssökningens olika faser, med olika informationskällor och hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.

I3 Att producera texter

Eleverna producerar fiktiva och icke-fiktiva texter i olika former: språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter. De övar sig att producera texter steg för steg och att ge och ta emot respons i olika skeden av textproduktionsprocessen. De övar sig i att avgöra syftet med olika texter och att använda kriterier för att bedöma texter. Eleverna studerar textuella, språkliga och visuella drag som är typiska för berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och utnyttjar denna kunskap då de producerar egna texter. De lär sig anpassa textinnehållet och språket i sina texter för olika syften och målgrupper och att ta emot och ge respons under olika faser av textproduktionen. Eleverna undersöker olika element i skriftspråket och de övar sig i att dra nytta av denna kunskap då de producerar egna texter. Eleverna fördjupar även sina kunskaper om standardskriftspråket. De lär sig identifiera stycken, menings- och satsstrukturer, att undersöka olika sätt att uttrycka förhållanden mellan företeelser samt att känna igen olika register och stildrag. De undersöker olika tidsformer och laborerar med dessa i sina egna texter. De bekantar sig med förkortningar, främmande ord och sifferuttryck och lär sig använda alla dessa kännetecken då de skapar egna texter. Eleverna förbättrar sin förmåga att producera texter som behövs i studierna, såsom att referera, göra sammandrag och anteckningar och att använda källor och källhänvisningar i sina egna texter och de lär sig även om upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur

Eleverna använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier i en mångkulturell omvärld. Eleverna tolkar texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften och använder gängse begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. Eleverna fördjupar sina kunskaper om det skrivna standardspråket, olika stilnivåer och svenska språkets satsbyggnad med fokus på ordföljd, struktur, sats, satsdelar och mening. De svenska språkdragen analyseras även genom kontrastiv jämförelse med andra språk. Eleverna bekantar sig med det svenska språkets utveckling och historia, med språkbruket i Finland och Norden och regionala varianter i svenskan i Finland. De undersöker hur olika språk påverkar varandras ordförråd och namnskick. Eleverna bekantar sig med kulturbegreppet och med olika former av kultur såsom folklöre, film, teater, muntlig tradition och olika slag av mediekultur. De vidgar sin kulturförståelse till hela Finland, Sverige och det övriga Norden och även till andra länder och kulturer i världen. Eleverna diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika medier och i olika språksituationer. De bekantar sig med olika skeden inom

finlandssvensk, annan finländsk och svensk litteratur, med ungdomsböcker och klassiska och moderna verk samt faktaböcker. Elevenna övar sig även i att analysera och tolka litteratur, de laborerar med litteraturens huvudgenrer, några undergenrer och stilriktningar och blir vana att använda sig av textanalytiska begrepp. Elevenna uppmuntras att använda bibliotekstjänster både aktivt och mångsidigt.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M3	I1	K1, K2, K3, K7
M4	I1	K1, K2, K6, K7
M5	I2	K1, K2, K4
M7	I2	K1, K2, K4
M8	I2	K2, K4, K5, K6
M9	I2	K1, K2, K4, K5
M10	I3	K2, K4, K5, K7
M11	I3	K2, K4, K5
M12	I3	K2, K4, K5, K6
M13	I3	K2, K4, K5, K6
M14	I3	K2, K4, K5, K7
M15	I4	K1, K2, K4
M16	I4	K1, K2, K4
M17	I4	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen

M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama

Eleven ges möjlighet att öva användningen av olika retoriska medel då de kommunicerar samt bekantar sig med teatern som konstform och uttrycksmedel. Eleven erbjuds möjlighet att uppträda inför publik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig med retoriska hjälpmedel och uppträda inför publik	Eleven kan uttrycka sig såsom situationen och ändamålet kräver och använda sig av retoriska grepp. Eleven kan framföra både ett spontant och ett förberett anförande eller diskussions-inlägg, ta hänsyn till sin publik och använda några retoriska knep för att åskådliggöra sitt budskap.

M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig observera sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala

Eleven ges möjlighet att delta i olika kommunikationsmiljöer och blir därigenom medveten om och kan reflektera över och identifiera sina styrkor och utvecklingsområden som kommunikatör. Eleven kan analysera vilka färdigheter som bör utvecklas för att åskådliggöra det hen vill kommunicera.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att utveckla sina kommunikativa färdigheter	Eleven kan utvärdera sin kommunikativa kompetens i olika kommunikationsmiljöer på basis av feedback från andra och vet vilka områden som behöver utvecklas.

M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas

Eleven handleds i att utveckla sin läsförståelse. Hen fördjupar sin läsförståelse genom att ställa frågor till texten och utifrån texten, sammanfatta, dra slutsatser och omformulera texter samt ställa ny information i relation till sin tidigare kunskap. Eleven iaktar sin egen läsutveckling.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Behärskande av lässtrategier	Eleven kan självständigt använda sig av lässtrategier. Eleven kan utvärdera sin egen läskunnighet och namnge de områden hen behöver utveckla.

M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet, förmåga att analysera och tolka texter samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet

Eleven får handledning i att granska texter kritiskt. Hen kan skilja mellan åsikter och fakta, referat och argumentation. Hen reflekterar över texters syfte och målgrupp och ställer läsarkritiska frågor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och tolka texter	Eleven kan granska texter kritiskt, känner igen olika textgenrer och kan beskriva några språkliga och textuella drag i förklarande, instruerande och argumenterande texter samt förstår att olika texter har olika upphov och syften.

M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt

Eleven behärskar informationssökningens olika faser och vet hur man bedömer tillförlitligheten hos olika källor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Färdighet i informationssökning och källkritik	Eleven kan namnge de centrala faserna vid informationssökning och vet var och hur man kan söka information. Eleven kan värdera vilken information som är användbar och avgöra vilka källor som är tillförlitliga.

M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter och litteratur, bredda elevens erfarenheter av att lyssna till och läsa texter samt bearbeta dessa och samtidigt fördjupa elevens förståelse av fiktion

Eleven fördjupar sin kännedom om berättarteknik och övar sig att analysera och tolka litteratur och lär sig använda nya begrepp för detta. Hen lär sig om symboler och bildspråk.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter samt att ge uttryck för sin läserfarenhet	Eleven kan tolka fiktiva texter, använda centrala textanalytiska begrepp och kan koppla texterna till en kontext. Eleven hittar självmant lämpliga texter, läser flera böcker och breddar villigt samt delar med sig av sina läserfarenheter.

M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även multimodala samt stödja eleven i att definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent

Eleven utvecklar sin kreativitet och vidgar sitt vardagsspråk och sin textkompetens för att kunna uttrycka sina iakttagelser och verbalisera sina tankar. Hen skriver och producerar olika slag av texter, även multimodala. Eleven kan definiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka tankar och producera olika slag av texter (multilitteracitet) och bredda sin textvärld	Eleven producerar under handledning texter som är nya för eleven och testar olika sätt och metoder att producera texter för att uttrycka sina åsikter. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent.

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter, även i multimediala miljöer och att välja det uttryckssätt som är lämpligast för ifrågavarande textgenre och situation

Eleven kan med hjälp av handledning analysera argumenterande och förklarande texter, komprimera textinnehåll samt skilja mellan värderingar och fakta. Eleven kan reflektera över mål och metoder hos textförfattaren samt över verbala, visuella och auditiva uttryck i texter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om och förmåga att använda textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt förklarande och argumenterande texter och använda de uttryckssätt som kännetecknar ifrågavarande textgenre.

M12 stödja eleven i att utveckla sina textproduktions-processer och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att utvärdera sig själv som textproducent

Eleven tränar sin observationsförmåga, att söka information på olika sätt. Hen kan ta emot och utnyttja respons på egna texter för att utveckla sina färdigheter och kan också ge andra konstruktiv respons och arbeta både enskilt och i grupp.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskap om och förmåga att använda textproduktionsprocesser	Eleven kan namnge de olika etapperna vid textproduktion och kan arbeta med dem både individuellt och i grupp. Eleven kan ge och ta emot respons på sina texter och kan utvärdera sina egna färdigheter i textproduktion och uttrycka sina utvecklingsbehov på området.

M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i standardspråket

Eleven kan skriva något så när felfritt, förstår innebörden av en språklig norm och kan tillämpa den så att språkstrukturer, interpunktion och ortografi i huvuddrag är korrekta. Hen kan producera fiktiva och icke-fiktiva texter, språkliga, visuella, audiovisuella och webbtexter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Skrivkompetens och förmåga att tillämpa skriftspråkets konventioner	Eleven känner till skriftspråkets grundläggande strukturer och det skrivna standardspråkets normer och kan använda dessa vid produktion och bearbetning av sina texter. Eleven skriver flytande för hand och digitalt.

M14 erbjuda eleven tillfälle att träna sin förmåga att söka, bedöma och använda information och att använda sig av flera olika källor samt göra källhänvisningar i sin egen text och följa upphovsrättsliga regler

Eleven ges tillfälle att systematiskt samla tillräckligt med material, organisera, komprimera, strukturera och analysera detta. Hen kan använda och presentera information i sin egen text samt använda källor och källhänvisningar. Eleven tillämpar normerna för upphovsrätt och etisk webbkommunikation.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmågan att använda och presentera information och tillämpa upphovsrättsliga normer (etiska normer för kommunikation)	Eleven kan i sina texter använda information från olika håll. Eleven kan göra anteckningar, komprimera information och använda olika källor i sina egna texter samt uppge dessa. Eleven kan tillämpa normerna för upphovsrätt och ange sina källor.

M15 stödja elevens möjlighet att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem

Eleven kan beskriva och tolka texter och deras språkliga uppbyggnad, betydelser och syften. Hen kan använda begrepp för att diskutera språkliga drag och sociokulturella fenomen. Eleven analyserar svenska språkets satsbyggnad med fokus på språkvård.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Språklig medvetenhet	Eleven kan beskriva språkliga och textuella särdrag i texter, fundera över deras betydelser och beskriva skillnader mellan olika språkliga varianter och särdrag.

M16 handleda eleven i att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och ge eleven möjlighet att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse både i sitt eget liv och i en mångkulturell omvärld

Eleven använder och analyserar på mer avancerad nivå språkliga strukturer, de nordiska grannspråken, kulturella fenomen samt litteratur inom många olika genrer och medier. Hen övar sig också i att analysera och tolka litteratur, laborera med litteraturens huvudgenrer, några

undergenrer och stilriktningar och vänjer sig att använda textanalytiska begrepp. Eleven blir förtrogen med några kännetecken för centrala litterära stilriktningar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Litteraturkunskap och kulturkännedom samt hur läsutvecklingen fortskridit	Eleven har insikt i kulturell mångfald och kan beskriva sina egna kulturella erfarenheter. Eleven känner till svenska språkets historia, något om de nordiska grannspråken samt litteraturens olika skeden. Eleven har grepp om litteraturens huvudgenrer och har läst de böcker som man har avtalat om inom ämnet.

M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska grannspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna modersmålet betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former

Eleven kan beskriva det svenska språkets regionala variationer, historia och utveckling i Finland. Hen förstår modersmålet(n)s betydelse för individen. Eleven diskuterar etiska och moraliska aspekter på språkbruk, yttrandefrihet och integritet i olika språksituationer. Hen får ökad kännedom om film, eater och olika slag av mediekultur.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över den språkliga identiteten	Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland och förstår språkets och modersmålet(n)s innebörd för en individ och det svenska språkets plats bland språken i världen.

15.6.37. Bildkonst

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt.

Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7–9 handleds eleverna att fördjupa sitt personliga förhållande till bildkonsten och annan visuell kultur och att ställa upp bestämda mål för sitt arbete. Undervisningen ska stärka elevernas förmåga att skapa bilder och uppmuntra dem att arbeta i olika visuella miljöer. Eleverna ska öva sig att undersöka personliga och samhälleliga betydelser inom bildkonsten och annan visuell kultur och att använda dem som underlag för att delta och påverka. Undervisningen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och skapa kopplingar till aktuella koncept och fenomen inom bildkonsten och annan visuell kultur. Eleverna ska få öva sig att använda informations- och kommunikationsteknik och webbmiljöer på ett kreativt, kritiskt och ansvarsfullt sätt. Undervisningen ska ge eleverna tillräckliga förutsättningar för studier efter den grundläggande utbildningen och även allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet och i samhället ska beaktas.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 7–9

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 7–9 ska eleverna stödjas att arbeta på ett undersökande och fenomenorienterat sätt genom att utnyttja konsttraditioner och metoder inom den samtida konsten. Undervisningen ska ge eleverna möjligheter att mångsidigt använda webb- och mediemiljöer, delta i tvärkonstnärliga projekt och projekt utanför skolan samt ta upp globala frågor.

Att iaktta bilder

Med visuell kultur menar vi en plats där det visuella används för att skapa och omskapa mening. Visuell kommunikation bygger på att bilden kommunicerar något om sin historiska samtid, där även sådant som ansiktsuttryck, kroppsspråk, miljö, byggnader, bruksföremål och kläder är betydelsebärande, vi samtalar, analyserar och redogör huvuddragen i bildens historia. (M1, M2 & M3)

Att skapa bilder

Med visuella bilder menas sådana bilder som förekommer på papper, textil, insatta i ramar, framställda på datorskärm, illustrationer i tidningar och i annonser (dvs nästan alla bilder). För att kunna skapa tvådimensionella bilder behöver eleven kunskaper i bl.a. bildanalys, former, färger, symboler, komposition, detaljer och motiv med tredimensionella rum. (M4, M5, & M6)

Att tolka visuell kultur

Den visuella kulturen innefattar hur människans betydelseskapande praktiker tar uttryck visuellt. Vi behandlar bilder genom analys och tolkning och går igenom olika exempel från bl.a. mediala, kulturella, visuella och konstnärliga bilder ur ett historiskt perspektiv. Vi uppmuntrar eleven att ställa frågor inför de bilder vi möter i vardagen och diskuterar kring dessa bilder. (M7, M8 & M9)

Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden

Med visuell kultur menar vi hur vi kommunicerar med varandra, och om hur man kan integrera med andra människor genom estetiska uttrycksmedel. Vi lär oss förstå om konstens roll i samhället och hur konsterna hänger ihop och funderar kring saker som estetik, etik och hur dessa förändrats genom tiderna. (M10 & 11)

MÅNGSIDIGA KOMPETENSOMRÅDEN

K1. Förmåga att tänka och lära sig

Eleven lär sig att arbeta på ett undersökande och problemlösande sätt Eleverna gör iakttagelser och övar sin observationsförmåga genom att söka information på olika sätt och kritiskt granska det innehåll som behandlas ur olika synvinklar Eleverna uppmuntras att ta ansvar för att ställa upp mål för sina egna och gruppens studier

K2. Kulturell och kommunikativ kompetens

Eleven identifierar centrala drag i inom bildkonsten I mån av möjlighet besöks lokala utställningar eller museibesök i närheten Eleven bekantar sig med kända konstnärer och utnyttjar kulturtjänster på internet Genom bildanalys undersöker eleven hur bildkonstverk är uppbyggda och lär sig självständigt och i grupp att tolka bildens innehåll och uppgift i samhället Eleverna får möjligheter att uppleva konst, kultur och kulturarv och lära sig att inse vilken betydelse dessa har för individens och samhällets välbefinnande

K3. Vardagskompetens

Eleverna uppmuntras till att ta hand om sig själva och bidra ökat välbefinnande i sin omgivning Eleven lär sig att konsumera med måtta och hantera sin ekonomi och leva i enlighet med en hållbar livstil Eleven bekantar sig med reklamens olika övertalningsprinciper och lär sig att förhålla sig analytiskt till dessa

K4. Multilitteracitet

Eleven utvecklar sin multilitteracitet genom modala läromedel En kombination av olika skolämnen ökar intresset och bidrar till ett ökat och fördjupat kunnande Eleven kan t.ex. använda sig av modersmålets skriftspråkliga färdigheter i kombination med sina bildskapande färdigheter för att skapa nya uttrycksformer och villkor för att läsa, skriva, tolka, förstå och kommunicera med en sammanställning av dessa ämnen Eleven utvecklar sina multimodala kunskaper genom traditionella - och multimediala lärmiljöer och att tillämpa olika informationskällor på ett ändamålsenligt sätt Eleverna sporras att utveckla visuell läskunnighet genom att använda olika bildtolkningsmetoder och framställningssätt Eleven lär sig att utveckla ideer och tillvägagångssätt i arbetsprocesser där färdigheter i bildkonst är viktiga

K5. Digital kompetens

Eleverna får handledning och utvecklar sin förmåga att skapa bilder med digitala tekniker och verktyg Eleven ges möjlighet att på ett kreativt sätt hitta digitala tekniker som passar deras egen erfarenhet Eleven förstår vikten av att behärska digitala verktyg i studierna, och senare i arbetslivet samt vilka konsekvenser och problem som kan uppstå i samband med hur man agerar på nätet Eleverna lär sig att på eget initiativ använda digitala metoder i olika uppgifter i bild och välja lämpliga arbetssätt och verktyg för specifika uppgifter

K6. Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Eleverna utvecklar kännedom om olika yrken där färdigheter i bildkonst är nödvändiga Eleven lär sig att utveckla idéer och tillvägagångssätt i arbetsprocesser där färdigheter i bildkonst är viktiga. De lär sig även att hålla en uppsatt tidsplan i arbetet, vilket är viktig förmåga senare i arbetslivet. Eleverna sporras till att tänka på framtiden, fortsatta studier och yrkesval

K7. Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Eleven ges en möjlighet att fundera, diskutera och reflektera vad hållbar utveckling innebär. Eleven undersöker vad vi som enskilda individer och grupp kan påverka, t.ex. hur lämplig och ansvarsfull planering av material leder utvecklingen i rätt riktning mot en hållbar utveckling. Eleven lär sig att återanvända material och föremål samt hur man kan använda dem i nya (bild)sammanhang. Eleven kan fungera etiskt i samarbete med andra och vara en tillgång när det gäller att lösa eventuella konflikter. Eleven sporrar att utveckla sin visuella läskunnighet genom att använda olika bildtolkningsmetoder och framställningssätt. Eleven lär sig olika metoder hur man kan påverka miljön genom konst och annan visuell kultur.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 7–9

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Eleven lär sig både individuellt och tillsammans med andra, vilket stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevernas individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Det konstnärliga lärandet ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och få individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser. I årskurs 7–9 är målet att stärka elevens kunskaper i bildkonst med tanke på studier efter den grundläggande utbildningen.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 7–9

Bedömningen av lärandet i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Bedömningen ska stödja eleverna att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och annan visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Med hjälp av bedömningen handleds eleverna att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då bildkonst upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i bildkonst när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i bildkonst. I bildkonst utvecklas elevens kunskaper inom alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som beskrivs i målen för undervisningen tills studierna avslutas. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av för vilken årskurs målet fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde, kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Innehållet i undervisningen väljs också från de fenomen som förnyas i deras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas betydelsen av de egna bildkurerna i relation till livsmiljön och hur man kan påverka i samhället.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och i medier. Innehållet väljs så att det utvecklar elevens medvetenhet om förhållandet mellan den visuella miljön och större mediala frågor. Bildkulturerna i omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas olika omgivningars och mediers betydelse sett ur både elevernas egna liv och det globala perspektivet.

I3 Konstens olika världar

Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika konstuppfattningar och -fenomen genom att studera dem i förhållande till konstnären och betraktaren samt konstinstitutioner och samhället. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas den kulturella mångfaldens betydelse samt att skapa och tolka både ur individens och samhällets synvinkel.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och mångsidigt använda metoder i bildframställning

° Eleverna gör iakttagelser och övar sin observationsförmåga genom att söka information på olika sätt och kritiskt granska det innehåll som behandlas

° Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell samt presentera och uttrycka sig med bilder

Bedömning

° Eleven kan i huvudsak använda bildområdets metoder, termer och begrepp samt analysera och värdera bildens funktioner och syften i olika sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan använda olika visuella hjälpmedel vid granskning av omgivningen och dess bilder.

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina egna och andras iakttagelser och tankar och motivera sina åsikter

- ° Genom bildanalys undersöker eleven hur bildkonstverk är uppbyggda och lär sig självständigt och i grupp att tolka bildens innehåll och uppgift i samhället
- ° Förmåga att resonera och uttrycka sina iakttagelser och åsikter om konst, omgivningen och annan visuell kultur självständigt och tillsammans med andra

Bedömning

- ° Eleven kan resonera och diskutera sina åsikter om konst, omgivningen och annan visuell kultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över iakttagelser och tankar	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar om konst, omgivningen och annan visuell kultur verbalt.

M3 inspirera eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild genom att använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sig i olika miljöer

- ° Elevenna lär sig att använda traditionella- eller digitala metoder i olika uppgifter i bild och välja lämpliga arbetssätt och verktyg för specifika uppgifter
- ° Förmåga att utveckla egna idéer, formulera och välja ett lämpligt handlingsalternativ för att uttrycka sina iakttagelser och tankar i bild

Bedömning

- ° Eleven kan utveckla idéer, formulera och välja tillvägagångssätt för att uttrycka sina iakttagelser och tankar, samt presentera sina bilder

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka iakttagelser och tankar med hjälp av bilder	Eleven kan använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sina iakttagelser och tankar i bild.

M4 handleda eleven att använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att fördjupa sin förmåga att skapa bilder

- ° Eleven lär sig att utveckla idéer och tillvägagångssätt i arbetsprocesser där färdigheter i bildkonst är viktiga
- ° Förmåga att använda olika material, tekniker och uttryckssätt samt att använda olika idéer för att uttrycka sig i bild

Bedömning

- ° Eleven kan använda olika material, tekniker och visa idéer i sina arbeten

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig i bild	Eleven kan målmedvetet använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att uttrycka sig i bild.

M5 handleda eleven att tillämpa ett undersökande arbetssätt när hen skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra

- ° Eleven uppmuntras att ta ansvar för att ställa upp mål för sina egna och gruppens studier
- ° Förmåga att utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra

Bedömning

- ° Eleven kan i regel utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta på ett undersökande sätt	Eleven kan använda ett undersökande arbetssätt självständigt och tillsammans med andra.

M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka i sina egna bilder

- ° Eleverna lär sig olika metoder hur man kan påverka miljön genom konst och annan visuell kultur
- ° Förmåga att värdera miljön och annan visuell kultur med hjälp av bilder

Bedömning

- ° Eleven kan värdera miljön och annan visuell kultur samt framställa med visst stöd berättande och informativa bilder kring dessa

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att påverka med hjälp av bilder	Eleven strävar till att påverka miljön och annan visuell kultur med hjälp av bilder.

M7 vägleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder

- ° Eleverna sporras att utveckla sin visuella läskunnighet genom att använda olika bildtolkningsmetoder och framställningssätt
- ° Förmåga att använda, tolka, analysera och redovisa bilder av olika slag

Bedömning

- ° Eleven kan i huvudsak använda, tolka, analysera och redovisa bilder av olika slag

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa olika metoder för att tolka bilder	Eleven kan använda några visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder.

M9 inspirera eleven att använda sig av olika tiders och kulturers sätt att skapa bilder i sitt bildskapande

- ° Eleven identifierar centrala drag i konstens historia och nutidskonsten samt bildvärden i olika kulturer
- ° Förmåga att hämta inspiration och tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild

Bedömning

- ° Eleven kan med visst stöd hämta inspiration och tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild	Eleven kan tillämpa några olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Innehållet i undervisningen väljs också från de fenomen som förnyas i deras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas betydelsen av de egna bildkurerna i relation till livsmiljön och hur man kan påverka i samhället.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och i medier. Innehållet väljs så att det utvecklar elevens medvetenhet om förhållandet mellan den visuella miljön och större mediala frågor. Bildkulturerna i omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas olika omgivningars och mediers betydelse sett ur både elevernas egna liv och det globala perspektivet.

I3 Konstens olika världar

Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika konstuppfattningar och -fenomen genom att studera dem i förhållande till konstnären och betraktaren samt konstinstitutioner och samhället. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas den kulturella mångfaldens betydelse samt att skapa och tolka både ur individens och samhällets synvinkel.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och mångsidigt använda metoder i bildframställning

- ° Eleverna gör iakttagelser och övar sin observationsförmåga genom att söka information på olika sätt och kritiskt granska det innehåll som behandlas ur olika synvinklar
- ° Förmåga att iaktta konst, omgivning och annan visuell kultur samt presentera och uttrycka sig med bilder

Bedömning

- ° Eleven kan använda bildområdets metoder, termer och begrepp samt analysera och värdera bildens funktioner och syften i olika sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan använda olika visuella hjälpmedel vid granskning av omgivningen och dess bilder.

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina egna och andras iakttagelser och tankar och motivera sina åsikter

- ° Genom bildanalys undersöker eleven hur bildkonstverk är uppbyggda och lär sig självständigt och i grupp att tolka bildens innehåll och och uppgift i samhället
- ° Förmåga att resonera och uttrycka sina iakttagelser och åsikter om konst, omgivningen och annan visuell kultur självständigt och i tillsammans med andra

Bedömning

- ° Eleven kan resonera och diskutera på ett ändamålsenligt sätt sina åsikter om konst, omgivning och annan visuell kultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över iakttagelser och tankar	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar om konst, omgivningen och annan visuell kultur verbalt.

M3 inspirera eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild genom att använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sig i olika miljöer

- ° Elevenna lär sig att på eget initiativ använda traditionella- eller digitala metoder i olika uppgifter i bild och välja lämpliga arbetssätt och verktyg för specifika uppgifter
- ° Förmåga att utveckla egna idéer, formulera och välja olika handlingsalternativ för att uttrycka sina iakttagelser och tankar i bild

Bedömning

- ° Eleven kan utveckla egna idéer, formulera och välja olika handlingsalternativ för att uttrycka sina iakttagelser och tankar, samt presentera bilder till syfte och sammanhang.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka iakttagelser och tankar med hjälp av bilder	Eleven kan använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sina iakttagelser och tankar i bild.

M4 handleda eleven att använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att fördjupa sin förmåga att skapa bilder

- ° Elevenna lär sig att utveckla idéer och tillvägagångssätt i arbetsprocesser där färdigheter i bildkonst är viktiga
- ° Förmåga att målmedvetet använda olika material, tekniker och uttryckssätt samt på ett mångsidigt sätt använda idéer för att uttrycka sig i bild

Bedömning

- ° Elevenna kan målmedvetet använda olika material, tekniker och på ett mångsidigt sätt visa idéer i sina arbeten

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig i bild	Elevenna kan målmedvetet använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att uttrycka sig i bild.

M5 handleda eleven att tillämpa ett undersökande arbetssätt när hen skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra

- ° Elevenna uppmuntras att ta ansvar för att ställa upp mål för sina egna och gruppens studier
- ° Förmåga att utforska och arbeta mångsidigt både självständigt och tillsammans med andra

Bedömning

- ° Eleven kan med viss tillit, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta på ett undersökande sätt	Eleven kan använda ett undersökande arbetssätt självständigt och tillsammans med andra.

M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka i sina egna bilder

- ° Eleverna lär sig olika metoder hur man kan påverka miljön genom konst och annan visuell kultur
- ° Förmåga att värdera miljön och annan visuell kultur, samt sträva till att påverka miljön med hjälp av bilder

Bedömning

- ° Eleven kan värdera miljön och annan visuell kultur samt framställa med viss säkerhet berättande och informativa bilder kring dessa

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att påverka med hjälp av bilder	Eleven strävar till att påverka miljön och annan visuell kultur med hjälp av bilder.

M7 vägleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder

- ° Eleverna sporras att utveckla sin visuella läskunnighet genom att använda olika bildtolkningsmetoder och framställningssätt
- ° Förmåga att använda, tolka, analysera och redovisa bilder av olika slag

Bedömning

- ° Eleven kan använda, tolka, analysera och redovisa bilder av olika slag

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa olika metoder för att tolka bilder	Eleven kan använda några visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder.

M8 handleda eleven att granska vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och kulturellt perspektiv

- ° Eleverna lär sig att tyda olika kulturella budskap. Eleverna får möjligheter att uppleva konst, kultur och kulturarv och lära sig att inse vilken betydelse dessa har för individens och samhällets välbefinnande

° Förmåga att diskutera och tolka olika slags bilder i konst och visuell kultur och föra resonemang kring dessa

Bedömning

° Eleven kan tolka och föra resonemang kring konst och annan visuell kultur samt kulturarvets betydelse i samtiden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska betydelsen av visuell kultur	Eleven deltar utgående från sina tolkningar i diskussioner om vad konst och annan visuell kultur betyder.

M9 inspirera eleven att använda sig av olika tiders och kulturers sätt att skapa bilder i sitt bildskapande

° Eleven identifierar centrala drag i konstens historia och nutidskonsten samt bildvärden i olika kulturer

° Förmåga att hämta inspiration och tillämpa olika kulturers, från olika tider, sätt att uttrycka sig i bild

Bedömning

° Eleven kan hämta inspiration och tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild	Eleven kan tillämpa några olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild.

M10 handleda eleven att ta ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur

° Eleven lär sig att utveckla ideer och tillvägagångssätt i arbetsprocesser där färdigheter i bildkonst är viktiga

° Förmåga att läsa, skriva och samtala om värden som förekommer i konst, miljö och annan visuell kultur

Bedömning

° Eleven kan med viss säkerhet läsa, skriva och samtala om värden som förekommer i konst, miljö och annan visuell kultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sin syn på värden	Eleven kan uttrycka sin syn på värden som framkommer i konst, i omgivningen och i annan visuell kultur.

M11 uppmuntra eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sitt bildskapande samt att påverka genom bilder

- ° Eleven lär sig att på ett lämpligt och genomtänkt sätt återanvända material och föremål samt hur man kan använda dem i nya sammanhang
- ° Förmåga att göra estetiska och etiska beskrivningar och jämförelser om konstnärliga särdrag samt visa insikter hur man återanvänder bilder, material och föremål i eget bildskapande

Bedömning

- ° Eleven kan med viss säkerhet göra estetiska och etiska beskrivningar och jämförelser om konstnärliga särdrag samt visa insikter hur man återanvänder bilder, material och föremål i eget bildskapande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig och påverka genom bilder	Eleven granskar i sina bilder kulturell mångfald och hållbar utveckling och blir medveten om möjligheterna att påverka genom bilder.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Egna bildkulturer

Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Innehållet i undervisningen väljs också från de fenomen som förnyas i deras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas betydelsen av de egna bildkulturer i relation till livsmiljön och hur man kan påverka i samhället.

I2 Bildkulturer i omgivningen

Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och i medier. Innehållet väljs så att det utvecklar elevens medvetenhet om förhållandet mellan den visuella miljön och större mediala frågor. Bildkulturer i omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas olika omgivningars och mediers betydelse sett ur både elevernas egna liv och det globala perspektivet.

I3 Konstens olika världar

Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika konstuppfattningar och -fenomen genom att studera dem i förhållande till konstnären och betraktaren samt konstinstitutioner och samhället. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas den kulturella mångfaldens betydelse samt att skapa och tolka både ur individens och samhällets synvinkel.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
M4	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
M7	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M8	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M9	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
M10	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Mål för undervisningen

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och mångsidigt använda metoder i bildframställning

- ° Eleverna gör iakttagelser och övar sin observationsförmåga genom att söka information på olika sätt och kritiskt granska det innehåll som behandlas ur olika synvinklar
- ° Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur samt presentera och uttrycka sig med bilder

Bedömning

- ° Eleven kan använda bildområdets termer och begrepp, analysera och värdera bildens funktioner och syften i olika sammanhang samt ha ett personligt förhållningssätt till bilder av olika slag

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan använda olika visuella hjälpmedel vid granskning av omgivningen och dess bilder.

M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina egna och andras iakttagelser och tankar och motivera sina åsikter

- ° Genom bildanalys undersöker eleven hur bildkonstverk är uppbyggda och lär sig självständigt och i grupp att tolka bildens innehåll och och uppgift i samhället
- ° Förmåga att resonera och uttrycka sina iakttagelser och åsikter om konst, omgivningen och annan visuell kultur självständigt och i tillsammans med andra

Bedömning

- ° Eleven kan resonera och diskutera på ett ändamålsenligt och genomtänkt sätt sina åsikter om konst, omgivning och annan visuell kultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att reflektera över iakttagelser och tankar	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar om konst, omgivningen och annan visuell kultur verbalt.

M3 inspirera eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild genom att använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sig i olika miljöer

- ° Elevenna lär sig att på eget initiativ använda traditionella- eller digitala metoder i olika uppgifter i bild och välja lämpliga arbetssätt och verktyg för specifika uppgifter
- ° Förmåga att utveckla egna idéer, formulera och välja olika handlingsalternativ för att uttrycka sina iakttagelser och tankar i bild

Bedömning

- ° Eleven kan utveckla egna idéer, formulera och välja olika handlingsalternativ för att uttrycka sina iakttagelser och tankar, samt ändamålsenligt presentera bilder till syfte och sammanhang

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka iakttagelser och tankar med hjälp av bilder	Eleven kan använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sina iakttagelser och tankar i bild.

M4 handleda eleven att använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att fördjupa sin förmåga att skapa bilder

- ° Elevenna lär sig att utveckla idéer och tillvägagångssätt i arbetsprocesser där färdigheter i bildkonst är viktiga
- ° Förmåga att målmedvetet använda olika material, tekniker och uttryckssätt samt på ett mångsidigt sätt använda idéer för att uttrycka sig i bild

Bedömning

- ° Elevenna kan målmedvetet använda olika material, tekniker och på ett mångsidigt sätt visa nyanserade idéer samt ge sina arbeten en personlig prägel

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig i bild	Elevenna kan målmedvetet använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att uttrycka sig i bild.

M5 handleda eleven att tillämpa ett undersökande arbetssätt när hen skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra

- ° Elevenna uppmuntras att ta ansvar för att ställa upp mål för sina egna och gruppens studier
- ° Förmåga att utforska och arbeta mångsidigt både självständigt och tillsammans med andra

Bedömning

- ° Eleven kan med tillit, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta på ett undersökande sätt	Eleven kan använda ett undersökande arbetssätt självständigt och tillsammans med andra.

M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka i sina egna bilder

- ° Eleverna lär sig olika metoder hur man kan påverka miljön genom konst och annan visuell kultur
- ° Förmåga att värdera miljön och annan visuell kultur, samt sträva till att påverka miljön med hjälp av bilder

Bedömning

- ° Eleven kan värdera miljön och annan visuell kultur samt framställa berättande och informativa bilder kring dessa

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att påverka med hjälp av bilder	Eleven strävar till att påverka miljön och annan visuell kultur med hjälp av bilder.

M7 vägleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder

- ° Eleverna sporras att utveckla visuella läskunnighet genom att använda olika bildtolkningsmetoder och framställningssätt
- ° Förmåga att använda, tolka, analysera och redovisa bilder av olika slag

Bedömning

- ° Eleven kan använda, tolka, analysera och redovisa på ett genomtänkt sätt bilder av olika slag

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa olika metoder för att tolka bilder	Eleven kan använda några visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder.

M8 handleda eleven att granska vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och kulturellt perspektiv

- ° Eleverna lär sig att tyda olika kulturella budskap. Eleverna får möjligheter att uppleva konst, kultur och kulturarv och lära sig att inse vilken betydelse dessa har för individens och samhällets välbefinnande

° Förmåga att diskutera och tolka olika slags bilder i konst och visuell kultur och föra resonemang kring dessa

Bedömning

° Eleven kan på ett nyanserat sätt tolka och föra resonemang kring konst och annan visuell kultur samt kulturarvets betydelse i samtiden

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att granska betydelsen av visuell kultur	Eleven deltar utgående från sina tolkningar i diskussioner om vad konst och annan visuell kultur betyder.

M9 inspirera eleven att använda sig av olika tiders och kulturers sätt att skapa bilder i sitt bildskapande

° Eleven identifierar centrala drag i konstens historia och nutidskonsten samt bildvärden i olika kulturer

° Förmåga att hämta inspiration och tillämpa olika kulturers, från olika tider, sätt att uttrycka sig i bild

Bedömning

° Eleven kan hämta inspiration och tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild på ett ändamålsenligt sätt

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild	Eleven kan tillämpa några olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild.

M10 handleda eleven att ta ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur

° Eleven lär sig att utveckla ideer och tillvägagångssätt i arbetsprocesser där färdigheter i bildkonst är viktiga

° Förmåga att läsa, skriva och samtala om värden som förekommer i konst, miljö och annan visuell kultur

Bedömning

° Eleven kan ändamålsenligt läsa, skriva och samtala om värden som förekommer i konst, miljö och annan visuell kultur

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sin syn på värden	Eleven kan uttrycka sin syn på värden som framkommer i konst, i omgivningen och i annan visuell kultur.

M11 uppmuntra eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sitt bildskapande samt att påverka genom bilder

° Eleven lär sig att på ett lämpligt och genomtänkt sätt återanvända material och föremål samt hur man kan använda dem i nya sammanhang

° Förmåga att göra estetiska och etiska beskrivningar och jämförelser om konstnärliga särdrag samt visa insikter hur man återanvänder bilder, material och föremål i eget bildskapande

Bedömning

° Eleven kan estetiska och etiska beskrivningar och jämförelser om konstnärliga särdrag samt visa insikter hur man återanvänder bilder, material och föremål i eget bildskapande

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uttrycka sig och påverka genom bilder	Eleven granskar i sina bilder kulturell mångfald och hållbar utveckling och blir medveten om möjligheterna att påverka genom bilder.

15.6.38. Media och världen

Syftet med det valfria ämnet

Media och världen (vMEV) är ett valfritt ämne för årskurs 7. Ämnets omfattning är två årsveckotimmar per årskurs.

Syfte:

Syftet med tillvalet är att skapa intresse och förståelse för samhällsfrågor, öva källkritik och bekanta sig med olika typer av medier.

Innehåll:

Kursen är projektbetonad och fokus ligger på eget skapande och forskande. Eleverna jobbar med flera olika typer av medier såsom film, podcast, webbsidor och bloggar. Under kursens gång gör vi också studiebesök och träffar personer aktiva inom media och samhälle.

Mål:

- Eleven använder och tolkar olika typer av källor
- Eleven arbetar både självständigt och i grupp
- Eleven granskar olika källor kritiskt
- Eleven tar eget initiativ och ansvar för sitt arbete
- Eleven presenterar sina arbeten

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Bedömning:

- Arbetsinsats och initiativförmåga
- Samarbetsfärdigheter
- Användning av informationsteknik
- Källkritik
- Presentationsteknik
- Arbetets slutresultat

Årskurs 7

15.6.39. Historia

Läroämnets uppdrag

Historieundervisningens uppdrag är att utveckla elevernas historiemedvetande och kulturkunskap samt att uppmuntra eleven att bli en ansvarsfull och demokratisk medborgare. Med hjälp av historisk kunskap lär sig eleverna att förstå den utveckling som format nutiden, att inse värdet av intellektuellt och kroppsligt arbete och att reflektera över framtida val. Eleverna lär sig att se individens betydelse som historisk aktör och att uppfatta mänskliga motiv och bakomliggande strukturer. Syftet är att bidra till att forma elevernas identitet och främja deras utveckling till aktiva samhällsmedlemmar som har förståelse för mångfald.

I historieundervisningen ska eleverna fördjupa sig i hur man kritiskt behandlar information från olika aktörer och hur man handskas med olika slag av historiska källor. Eleverna ska även få insikt i villkor för historieforskningen, framför allt dess strävan efter att skapa en så tillförlitlig bild av det förflutna som möjligt utgående från det källmaterial som finns. Undervisningens syfte är att utveckla elevers förmåga att analysera historia: förmåga att tillgodogöra sig historiska källor och göra kompetenta tolkningar av deras betydelse och roll.

Eleverna ska lära sig förstå att historia kan tolkas på olika sätt och ur olika perspektiv och att förklara förändring och kontinuitet i den historiska utvecklingen. Undervisningen i historia ska hjälpa eleverna att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats under olika tider.

Läroämnets uppdrag i årskurs 7-9

I årskurserna 7-9 är historieundervisningens uppdrag är att fördjupa elevernas uppfattning om den historiska kunskapens natur. Undervisningen ska stödja elevernas identitetsutveckling och göra dem förtrogen med hur olika kulturer påverkat individer och samhällen. I undervisningen ska interaktiva och undersökande arbetssätt prioriteras.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i historia i årskurs 7–9

Genom att man granskar den historiska bakgrunden till aktuella händelser kopplas innehållet i ämnet historia till centrala begrepp i samhällsläran.

Med tanke på målen i läroämnet är det viktigt att prioritera undersökande arbetssätt, till exempel att undersöka olika för åldern lämpliga första- och andrahandskällor och att använda sig av öppna lärmiljöer i historiska undersökningsuppgifter. Målet är att uppmuntra eleven att göra egna tolkningar och lära sig bedöma avvikande tolkningar.

Eleven ska uppmuntras att söka information via informell historiekultur, såsom spel, filmer och litteratur, och att utveckla sin förmåga att tänka historiskt och bedöma kritiskt med hjälp av dessa historiekulturella uttryck.

I Kyrkslätt behandlar vi viktiga samhälleliga förändringar även ur ett lokalt perspektiv.

Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 7–9

I historieundervisningen ska eleven uppmuntras att mångsidigt observera, kommunicera, producera och tolka text och tal samt att använda drama och visuella uttryck. Vid behov hjälper läraren eleverna att förstå olika texter genom att förenkla dem och förklara de begrepp som används i texterna.

Vissa begrepp som används i historieundervisningen (till exempel samhälle och demokrati) ska fördjupas under hela den grundläggande utbildningen i takt med att eleven utvecklar sitt tänkande från konkret till abstrakt.

Bedömning av elevens lärande i historia i årskurs 7–9

I historieundervisningen är målet att genom respons uppmuntra eleverna att göra egna tolkningar och argumentera för sina åsikter. Utöver skriftliga uppgifter ska också elevernas sätt att arbeta tas i betraktande. I bedömningen ska man fokusera på om eleverna kan tillämpa kunskap och behärskar historiskt tänkande, inte på om hen har memorerat innehållet.

Slutbedömningen infaller det läsår då historia upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl varje elev har uppnått målen för lärokursen i historia när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att varje elevs kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i historia. Kunskap i historia utvecklas genom en kumulativ process, där undervisningsinnehållet används för att stärka elevens historiska tänkande. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen i läroämnet beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som de nationella kunskapskraven förutsätter. Om nivån för vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Industrisamhällets uppkomst och utveckling

Eleven fördjupar sig i någon företeelse som har förändrat människans liv, förhållandet mellan människan och naturen samt världen.

I2 Människor förändrar världen

Eleven granskar olika samhällsidéer, deras innebörd och följder samt hur människor har kunnat påverka samhället under olika tider.

I3 Finland skapas, byggs och försvaras

Eleven vägleds till insikt i vilken betydelse kulturen har haft då den nationella identiteten har utvecklats under autonomin och i början av Finlands självständighet.

I4 De stora krigen

Eleverna fördjupar sig i världskrigen och kalla kriget och tiderna efter krigen, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel och i ett perspektiv av mänskliga rättigheter. De får även kunskap om brott mot mänskliga rättigheter såsom förintelsen och andra folkmord och hur man kan arbeta för att främja de mänskliga rättigheterna.

I5 Välfärdssamhällets uppbyggnad

Eleven fördjupar sig i vardagslivets historia och bakgrunder till dagens samhälle. Eleven får insikt i vad utvecklingen har inneburit för individen, men också hur näringsstrukturen har förändrats samt varför urbaniseringen och serviceyrkena ökat.

I6 Bakgrunden till dagens världspolitik

Eleverna fördjupar sig i industriländernas och utvecklingsländernas gemensamma historia, hur nya politiska konflikter uppstår i världen och hur de löses.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K7
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sitt intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne

I årskurs 7 behandlas följande innehåll. I1: Industrisamhällets uppkomst och utveckling i Europa och Finland, I2: Människor förändrar världen med betoning på ideologiernas uppkomst och påverkan. I3: Finland skapas, byggs och försvaras med betoning på kulturen på 1800-talet samt Finlands självständighet och de första självständiga åren. I4: De stora krigen. Under årskurs 7 behandlas Första världskriget och dess följder. I5: Välfärdssamhällets uppbyggnad med betoning på den vanliga människans vardag på landsbygden och i staden. I6: Bakgrunden till dagens världspolitik med betoning på Napoleonkrigen, kolonialism och imperialism samt dess följder för dagens världspolitik.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M2 aktivera eleven att söka historisk information i olika, för åldern lämpliga informationskällor och att bedöma källornas tillförlitlighet

Eleven bekantar sig med lättare primär- och sekundärkällor med anknytning till innehållet i årskurs 7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att söka historisk information	Eleven kan söka information i olika historiska informationskällor och noterar skillnader i deras tillförlitlighet.

M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt

Eleven bekantar sig med och övar sig i att analysera och förstå lättare primär- och sekundärkällor med anknytning till innehållet i årskurs 7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka källor	Eleven kan läsa och tolka olika slag av källor.

M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp

Eleven lär sig bygga upp tidslinjer, tankekartor och dylikt med anknytning till innehållet i årskurs 7. Detta görs för att underlätta förståelsen av historiska sammanhang, kausalitet och kronologi.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av begreppet kronologi i historiska sammanhang	Eleven kan placera händelser och företeelser i sina tidsmässiga sammanhang och med hjälp av dem i kronologisk ordning.

M5 hjälpa eleven att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer

Eleven lär sig leva in i hur människor levde, handlade och tänkte genom drama, rollspel, berättelser och andra inlevelseövningar i anknytning till innehållet i årskurs 7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.

M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser

Eleverna jobbar genomgående med kausalitet inom alla innehållshelheter i årskurs 7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå orsak och verkan i historiska sammanhang	Eleven kan särskilja viktiga faktorer som förklarar historiska händelser eller företeelser från mindre viktiga.

M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar

Eleverna övar sig i att göra tolkningar av olika historiska händelser på basis av innehållet i årskurs 7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka historia	Eleven kan göra egna motiverade tolkningar av historiska händelser och företeelser.

M9 hjälpa eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet

Eleven övar sig i att förstå skillnaden mellan samtida och nutida motiv bakom människans agerande. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan beskriva avsikter bakom mänsklig aktivitet.

M10 hjälpa eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och brukas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet

Eleven övar sig i att kritiskt granska olika typer av källor i anknytning till innehållet i årskurs 7.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara och fälla omdöme om historiska tolkningar	Eleven kan bedöma trovärdigheten i tolkningar av historiska händelser eller företeelser.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Industrisamhällets uppkomst och utveckling

Eleven fördjupar sig i någon företeelse som har förändrat människans liv, förhållandet mellan människan och naturen samt världen.

I2 Människor förändrar världen

Eleven granskar olika samhällsidéer, deras innebörd och följder samt hur människor har kunnat påverka samhället under olika tider.

I3 Finland skapas, byggs och försvaras

Eleven vägleds till insikt i vilken betydelse kulturen har haft då den nationella identiteten har utvecklats under autonomin och i början av Finlands självständighet.

I4 De stora krigen

Eleverna fördjupar sig i världskrigen och kalla kriget och tiderna efter krigen, i synnerhet ur vanliga människors synvinkel och i ett perspektiv av mänskliga rättigheter. De får även kunskap om brott mot mänskliga rättigheter såsom förintelsen och andra folkmord och hur man kan arbeta för att främja de mänskliga rättigheterna.

I5 Välfärdssamhällets uppbyggnad

Eleven fördjupar sig i vardagslivets historia och bakgrunder till dagens samhälle. Eleven får insikt i vad utvecklingen har inneburit för individen, men också hur näringsstrukturen har förändrats samt varför urbaniseringen och serviceyrkena ökat.

I6 Bakgrunden till dagens världspolitik

Eleverna fördjupar sig i industriländernas och utvecklingsländernas gemensamma historia, hur nya politiska konflikter uppstår i världen och hur de löses.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K6, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K7
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K4, K5
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7

Mål för undervisningen

M1 handleda eleven att fördjupa sitt intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne

I årskurs 8 behandlas följande innehåll: I2 Människor förändrar världen med betoning på mellankrigstiden och utvecklingen i demokratier och diktaturer. Fokus på ideologiernas utveckling under 1900-talet och dess följder för människan och samhället. I4 De stora krigen med betoning på andra världskrigets orsaker, händelser och följder för den vanliga människan. Förintelsen och de mänskliga rättigheterna är centrala teman. Finland under andra världskriget, hemmafronten och krigens betydelse för finländarna behandlas inom temat. Ur lokalt perspektiv betonas utarrenderingen av Porkala och dess betydelse för Kyrsklätt med omnejd. Kalla kriget och världspolitiken under 1900-talets senare hälft behandlas under årskurs 8. I5 Välfärdssamhällets uppbyggnad behandlas med betoning på hur finländarnas levnadsstandard har förändrats under 1900-talet. Även den lokala utvecklingen i Kyrsklätt under 1900-talet behandlas. I6 Bakgrunden till dagens världspolitik behandlas med betoning på förståelse av aktuella händelser ute i världen och i Finland.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleven uppmanas att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

M2 aktivera eleven att söka historisk information i olika, för åldern lämpliga informationskällor och att bedöma källornas tillförlitlighet

Eleven tillämpar primär- och sekundärkällor med anknytning till innehållet i årskurs 8.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att söka historisk information	Eleven kan söka information i olika historiska informationskällor och noterar skillnader i deras tillförlitlighet.

M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt

Eleven analyserar och tolkar primär- och sekundärkällor, samt förstår att källor kan tolkas på olika sätt. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 8.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka källor	Eleven kan läsa och tolka olika slag av källor.

M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp

Eleven använder sig av tankekartor, tidslinjer och dylika arbetsmetoder för att förstå historiska sammanhang, kausalitet och kronologi. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 8.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förståelse av begreppet kronologi i historiska sammanhang	Eleven kan placera händelser och företeelser i sina tidsmässiga sammanhang och med hjälp av dem i kronologisk ordning.

M5 hjälpa eleven att förstå faktorer som har påverkat människans aktivitet och beslut i olika historiska situationer

Eleven lär sig förstå olika människors handlande och tankesätt genom drama, rollspel, berättelser och andra inlevelseövningar. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 8.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.

M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser

Eleverna jobbar genomgående med kausalitet inom alla innehållshelheter i årskurs 8 och lär sig särskilja väsentliga och icke väsentliga faktorer bakom historiska händelser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå orsak och verkan i historiska sammanhang	Eleven kan särskilja viktiga faktorer som förklarar historiska händelser eller företeelser från mindre viktiga.

M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet

Eleven analyserar historisk förändring och kontinuitet i anknytning till innehållet i årskurs 8.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förstå förändring och kontinuitet i historiska sammanhang	Eleven kan förklara varför man inom vissa livsområden agerade lika eller annorlunda förr än i dag.

M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar

Eleven gör tolkningar på basis av olika typer av källmaterial. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 8.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tolka historia	Eleven kan göra egna motiverade tolkningar av historiska händelser och företeelser.

M9 hjälpa eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet

Eleven förstår hur samtiden påverkar människors värderingar, tankar och agerande. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 8.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan beskriva avsikter bakom mänsklig aktivitet.

M10 hjälpa eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och brukas på olika sätt i olika sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningars trovärdighet

Eleven tolkar och bedömer källor som behandlar samma tema ur olika perspektiv. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 8.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att förklara och fälla omdöme om historiska tolkningar	Eleven kan bedöma trovärdigheten i tolkningar av historiska händelser eller företeelser.

M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem

Eleven producerar egna texter genom att tolka och kritiskt granska källor. Detta görs i anknytning till innehållet i årskurs 8.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att producera historisk information	Eleven kan svara på frågor om historia genom att använda information från olika källor.

M12 bidra till att eleven lär sig att med utgångspunkt i sin historiska kunskap göra sig en föreställning om framtiden

Eleven kan se kausalitet i mänskligt handlande och göra en tolkning om framtiden.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Historiemedvetande	Eleven kan beskriva hur man med hjälp av tolkningar av det förflutna kan motivera val som gäller framtiden.

15.6.40. Engelska bok- och filmcirkel

Syftet med det valfria ämnet

Engelska bok och filmcirkeln (VEC) är ett valfritt ämne för årskurs 8 och 9. Ämnets omfattning är två årsveckotimmar per årskurs.

Om du är nyfiken, gillar att läsa, är intresserad av film och vill lära dig engelska på ett naturligt sätt är engelska bok- och filmcirkeln något för dig. Du behöver inte vara superduktig i engelska för att börja med det här, för vi läser böcker på vår egen nivå och förknippar dem med film. Du får hjälp och handledning i ditt läsande och lär dig att diskutera och presentera det du läst på ett mångsidigt sätt. Samtidigt lär du dig engelska på ett inspirerande och naturligt sätt. Vi kommer att bekanta oss med olika typer av litteratur och film.

Innehåll:

Engelska bok- och filmcirkeln är en kurs där man genom litteratur och läsning, samt genom att göra filmanalys lär sig målspråket och om kulturer skrivna på engelska. I årskurs åtta tränar vi läsandet utifrån elevens utgångsnivå och bekantar oss med diskussions- och presentationsteknik. Vi bekantar oss med olika litteratur- och filmgenrer. I årskurs nio utvidgar vi läsandet till historiska och samhällskritiska texter och bekantar oss även med biografier och populärvetenskaplig faktalitteratur. Vi gör djupare filmanalys och utvecklar våra presentationsfärdigheter.

Mål:*M1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet*

Eleven bekantar sig med engelskans olika varianter, den engelskspråkiga världen och utvecklar sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer.

M2 Språklig medvetenhet

Eleven bekantar sig med den engelskspråkiga och globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den. Eleven övar sig att uttrycka sig själv och sina åsikter i både tal och skrift.

M4 Färdigheter för språkstudier

Eleven sätter upp mål för sitt lärande, utnyttjar mångsidiga sätt för att lära sig engelska och utvärderar sitt lärande med hjälp av både självbedömning och kamratbedömning. Eleven lär sig att delta i kommunikation och inser att det viktigaste är att man når fram med sitt budskap. Eleven tränar informationssökning och källkritik och även att bearbeta och presentera fakta

M9 Förmåga att tolka texter

Eleven lyssnar till och läser många olika allmänna och lätta texter/inspelningar och lär sig förstå dem med hjälp av olika strategier. Eleven övar sig på att bli bättre på läs- och hörförståelse genom varierande uppgifter

M10 Förmåga att producera texter

Eleven övar sig på att skriva och prata om olika allmänna och nyttiga teman på olika sätt som passar situationen. Hen övar sig på att uttala engelska rätt och att använda rätt former. Eleven arbetar med de vanligaste digitala hjälpmedlen, olika texter, att söka information och presentera den.

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt**Arbetssätt:**

Eleven handleds i läsning, filmanalys och presentation. Hen arbetar både självständigt och som en del av gruppen. Arbetssätten varierar enligt målen ovan och kan skräddarsys enligt elevernas behov. I grunden finns dock läsning i olika format.

Särdrag i fråga om stöd och handledning**Bedömning****Kunskapskrav:**

Utöver bedömning av ovanstående mål i relation till vitsordet åtta enligt den nationella läroplanen i engelska, beaktas även elevens arbetsinsats, initiativförmåga och samarbetsfärdigheter i bedömningen.

Årskurs 8

Årskurs 9

15.6.41. Inred ditt rum med mjuka material (kortkurs)

Syftet med det valfria ämnet

Inred ditt rum med mjuka material (xSLkf) är ett valfritt konst- och färdighetsämnen för årskurs åtta. Kursens omfattning är en årsveckotimme.

Innehåll:

Du får designa och tillverka en egen inredningsprodukt i valfria mjuka material.

Mål:

- M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt
- M2 vägleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande
- M4 handleda eleven att lära sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga
- M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen
- M7 vägleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet
- M8 vägleda eleven att tänka ekonomiskt och att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8:

- Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.
- Eleven ställer upp mål för sitt arbete, arbetar processinriktat och utvärderar realistiskt sitt lärande under slöjdprocessen.
- Eleven kan använda centrala slöjdbegrepp, kan uttrycka sina idéer klart och genomföra sina idéer planenligt och med hänsyn till estetik och funktionalitet.
- Eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet samt arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.
- Eleven kan med hjälp av exempel beskriva slöjdfärdigheternas betydelse i vardagen, samhället och arbetslivet.
- Eleven kan redogöra för hur slöjd stödjer en hållbar livsstil och kan göra hållbara val i sitt arbete.

Årskurs 8

15.6.42. Kemia

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i kemiundervisningen är att stödja eleverna att utveckla sitt naturvetenskapliga tänkande och sin världsbild. Undervisningen i kemi ska hjälpa eleven att förstå betydelsen av kemi och dess tillämpningar i vardagslivet, livsmiljön, samhället och inom teknologi. Undervisningen ska stödja elevernas förmåga att göra val och att använda sina kunskaper och färdigheter i olika livssituationer. Undervisningen ska förmedla en bild av kemins betydelse för en hållbar framtid: kemi behövs för att utveckla nya lösningar och trygga miljöns och människans välbefinnande. Undervisningen ska vägleda eleverna att ta ansvar för sin omgivning.

Kemiundervisningens uppdrag är att stödja elevernas begreppsbildning och förståelse för fenomen som anknyter till kemi. I årskurs 7–9 ska tyngdpunkten i studierna ligga på makroskopisk nivå men vartefter elevernas förmåga att tänka abstrakt utvecklas ska sambandet till submikroskopiska och symboliska modeller stärkas. Undervisningen går stegvis från elevernas tidigare erfarenheter och observationer till att beskriva och förklara fenomen samt beskriva ämnens struktur och kemiska reaktioner med hjälp av kemiska symboler. Undervisningen ska vägleda eleverna att tänka naturvetenskapligt samt söka och använda information, komma med idéer, kommunicera och bedöma informationens pålitlighet och betydelse i olika situationer på ett naturvetenskapligt sätt.

Utgångspunkten för undervisningen i kemi är observationer och undersökningar av ämnen och fenomen i livsmiljön. Att undersöka är viktigt för att eleven ska tillägna sig begrepp, lära sig ett undersökande arbetssätt och uppfatta naturvetenskapens karaktär. Undersökande arbetssätt utvecklar arbets- och samarbetsfärdigheterna, förmågan att tänka kreativt och kritiskt samt inspirerar eleverna att studera kemi.

Undervisningens uppdrag är att vägleda eleverna att förstå betydelsen av att kunna kemi med tanke på fortsatta studier och arbetslivet. Jämlikhet och likställdhet främjas genom att man erbjuder eleverna möjligheter att tillämpa kemi i olika kontexter och ger dem mångsidig information om yrken som förutsätter kunskaper i kemi.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i kemi i årskurs 7–9

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer bidrar till att uppnå målen i kemi. Ett forskningsorienterat arbetssätt stödjer begreppsbildningen och utvecklingen av elevernas undersökningsfärdigheter. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar vid planeringen och genomförandet av enkla undersökningar. I det experimentella arbetet ska kemikalie- och avfallslagstiftningen samt arbetarskyddslagstiftningen följas, i synnerhet de begränsningar som gäller unga arbetstagare.

I lärmiljöerna används informations- och kommunikationsteknik på ett naturligt sätt. För att eleverna ska få en mångsidig bild av hur kemi och teknik tillämpas, ska man utöver skolans lokaler utnyttja lokala möjligheter, till exempel näromgivningen, och samarbeta med företag och sakkunniga.

Mångsidiga arbetssätt och lärmiljöer bidrar till att uppnå målen i kemi. Ett forskningsorienterat arbetssätt stöder begreppsbildningen och utvecklingen av elevernas undersökningsfärdigheter. Kemiundervisningen sker i ändamålsenliga utrymmen med välfungerande ventilation och lättillgänglig brandsläckningsutrustning.

I lärmiljöerna används informations- och kommunikationsteknik på ett naturligt sätt. För att eleverna ska få en mångsidig bild av hur kemi och teknik tillämpas, ska man utöver skolans

lokaler utnyttja lokala möjligheter, till exempel via samarbete med lokala företag, exempelvis livsmedelsförädlare.

Mångsida kompetensområden i kemi

K1. Förmåga att tänka och lära sig

Eleven lär sig planera, genomföra och utvärdera öppna laborationer som ett exempel på undersökande och kreativt arbetssätt. Detta sker i samarbete med andra elever vilket främjar tankeförmågan och färdigheten att lära sig.

Eleven ställs inför situationer där hens tidigare kunskaper och erfarenheter sätts i nya perspektiv. Fenomenbaserade frågor, exempelvis varför en kaka blir större när den gräddas i ugnen, utmanar elevens tänkande och bidrar till elevens utveckling av förmågan att lära sig.

K2. Kulturell och kommunikativ kompetens

Eleven identifierar kemiska fenomen i vardagen samt kemins bidrag till teknologin. Eleven förstår kemins betydelse för samhällets utveckling. Eleven inser nyttan av kemiska symboler som ett led i att förenkla kommunikationen. Eleven förstår att kemiska symboler är internationella samt att arbetet för att utveckla nya teknologiska lösningar är av internationellt intresse.

Via laborationer lär sig eleven att ta andras åsikter och förslag till arbetssätt i beaktande och blir van vid att samarbeta med andra samt att såväl ta plats själv som att ge utrymme för andra.

K3. Vardagskompetens

Eleven handleds i att fungera som konsument, till exempel genom att de lär sig identifiera olika livsmedels näringsinnehåll och olika näringskällors effekt på hälsan. Eleven förstår olika näringsämnenas funktion i kroppen.

Eleven lär sig identifiera och tryggt hantera riskfyllda ämnen som hittas i vardagen, samt att hantera dylika ämnen sparsamt.

Eleven får en inblick i teknologi och dess utveckling och effekter inom olika livsområden och i omgivningen ur en naturvetenskaplig synvinkel.

Eleven reflekterar över och utvecklar sina kunskaper som konsument. Eleven lär sig att göra val och leva i enlighet med en hållbar livsstil.

K4. Multilitteracitet

Multilitteraciteten främjas av att eleven använder multimodala läromedel. Eleven utnyttjar mångsidiga metoder för att ta till sig ny kunskap, till exempel tolkning av statistiskt material, videoklipp och egna experiment. Eleven lär sig att vara öppen inför olika informationskällor samt strävar efter att inte enbart använda svenskspråkiga källor.

K5. Digital kompetens

Eleven lär sig att ta reda på kunskap genom att utnyttja digitala informationskällor. Eleven lär sig granska olika informationskällor kritiskt. Eleven känner till att kunskapen om kemi har utvecklats vilket leder till att vissa källor, särskilt tryckta, är föråldrade, men att också digitala källor inte nödvändigtvis är pålitliga. Eleven lär sig identifiera pålitliga källor, även digitala. Eleven uppmuntras att producera digitalt material, till exempel att filma eller fotografera laborationer. Eleven lär sig hantera sitt egenhändigt gjorda digitala material på ett skyddat sätt samt att avgöra när det är lämpligt att sprida ett egenhändigt gjort material fritt. Eleven förstår vikten av att behärska digitala verktyg på ett ansvarsfullt sätt såväl i skolarbetet som i kommande studier och arbetslivet.

K6. Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Eleven klarar av att ta initiativ och komma med idéer. Eleven kan samarbeta med andra och tillsammans med andra komma fram till en lösning på ett fenomenbaserat problem. Eleven lär sig planera olika arbetsprocesser, ställa upp hypoteser och prova olika lösningsförslag. Eleven lär sig förutsäga möjliga problem samt att såväl hantera besvikelser då resultatet inte är tillfredsställande, som att glädjas över ett gott resultat. Eleven kan stöda och uppmuntra andra.

Eleven bekantar sig med olika yrken där kemikunskaper är nödvändiga. Eleven förstår på vilket sätt produkter från kemiindustrin bidrar till både elevens vardag och samhället.

Olika typer av samarbete med arbetslivet, så som företagsbesök eller besökare från arbetslivet, främjar elevens sätt att gestalta entreprenörskap.

K7. Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Via produkters livscykel ges eleven en inblick i varifrån olika material härstammar, hur energikrävande det är att få fram råvaror och förädla dem, samt ifall användningen av materialet påverkar miljön. Eleven kan identifiera miljöfarliga ämnen. Eleven lär sig att hens egna val och förfaringssätt inverkar på miljön och en hållbar utveckling. Eleven reflekterar över de val hen gör, så att jämlikhet och rättvisa tas i beaktande.

Eleven kan välja lämpliga undersökningar och arbetssätt. Eleven kan uttrycka sig i på ett konstruktivt sätt i samarbetssituationer samt vara delaktig i att lösa konflikter som uppstår. Eleven respekterar andra och bidrar till en uppmuntrande atmosfär.

Handledning, differentiering och stöd i kemi i årskurs 7–9

Med tanke på målen i kemi är det viktigt att handleda eleverna att arbeta självständigt och långsiktigt samt att identifiera sina lärvanor. Eleverna ska stödjas att tillägna sig och förstå begrepp för att kunna uppfatta begreppen som tydliga helheter. I det experimentella arbetet får de lära sig att arbeta tryggt och smidigt. Undervisningen kan differentieras med hjälp av undersökningsuppgifter, där eleverna kan agera i olika roller eller avancera individuellt till olika tankenivåer. Med olika modeller och genom att använda dem på olika sätt kan man också utmana elevernas förmåga att tänka abstrakt. Handledning och stöd, valet av arbetssätt, delaktighet i planeringen av arbetet och upplevelser av att lyckas bidrar till att stärka elevens bild av sig själv som elev.

Inom kemiundervisningen, där riskfyllda kemikalier och utrustning hanteras, ligger fokus på ett tryggt och smidigt arbetssätt. För att uppnå detta ska gruppstorleken hållas på en rimlig nivå.

Delaktighet i planeringen av arbetet och möjlighet att påverka arbetssätt och i viss mån undersökningar bidrar till en naturlig differentiering. Eleven kan välja att stanna på en vardaglig nivå för att uppnå baskunskaper eller stiga till en högre nivå. Med hjälp av uppmuntran från såväl lärare som klasskamrater bildas en atmosfär där eleven strävar efter att uppnå en för eleven själv lämplig kunskapsnivå.

Eleven arbetar långsiktigt och identifierar sina egna lärvanor samt styrkor och svagheter i dessa. Eleven stöds att uppfatta såväl enskilda begrepp som större helheter. Med hjälp av olika modeller och genom att använda dem på olika sätt utmanas elevens förmåga att tänka abstrakt. Eleven stöds också att växa som människa i och med att hen är delaktig i planering och utförande av öppna laborationer som sker i samarbete med andra.

Bedömning av elevens lärande i kemi i årskurs 7–9

Disponering av arbetet i mindre helheter, projekt eller experimentella arbeten med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Bedömningen av experimentellt arbete kan avancera från säkerhet i arbetet till uppgifter som mäter färdigheter och från styrda undersökningar till öppna undersökningar. Eleverna ska vägledas att identifiera sina förkunskaper, färdigheter och förhandsuppfattningar. Arbetet främjas med hjälp av konstruktiv respons och frågor. Uppmuntrande respons bidrar i synnerhet till att utveckla forskningsfärdigheterna och stärka motivationen. I slutet av studiehelheterna bedöms hur väl eleverna har nått de uppställda målen och uppmärksamheten riktas mot nya utvecklingsområden. Bedömningen ska grunda sig på olika alster men också på observation av arbetet och på diskussioner. Utöver alstrens innehåll bedöms studieprocessen och arbetets olika faser, till exempel hur eleven formulerar frågor, avgränsar ämnet, söker information, motiverar åsikter, använder begrepp, hur tydligt

eleven uttrycker sig och hur hen slutför arbetet. Elevernas självbedömning, kamratrespons och diskussioner mellan läraren och elever kan användas som stöd för bedömningen.

Slutbedömningen infaller det läsår då kemi upphör att vara ett gemensamt läroämne för alla. Genom slutbedömningen fastställs hur väl eleven har uppnått målen för lärokursen i kemi när studierna avslutas. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i kemi. Elevens kunskaper i kemi utvecklas i allmänhet inom de olika målområdena ända till lärokursens slut. I slutvitsordet ska alla nationella kriterier för slutbedömningen beaktas, oberoende av i vilken årskurs målet i fråga fastställs i den lokala läroplanen. Eleven får vitsordet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Eleven identifierar sina förkunskaper, färdigheter och förhandsuppfattningar. Kraven för olika nivåer för det delområde som kommer att behandlas klargörs för eleven. För att uppnå baskunskaper skall eleven behärska kemiska begrepp och fenomen som eleven stöter på i sin vardag. Ett exempel på detta är kemiska reaktioner, såsom järn som rostar, och hur man kan förhindra detta. För att uppnå goda kunskaper ska eleven ha kunskaper i kemi ur såväl individens som ett samhälleligt perspektiv. Hen skall exempelvis kunna tolka en reaktionsformel där järn rostar, och identifiera olika ämnen som deltar i reaktionen. För att uppnå berömliga kunskaper skall eleven klara av att beskriva kemiska fenomen enligt vetenskaplig praxis, till exempel själv ställa upp reaktionsformler.

Under arbetets gång ges uppmuntrande respons. Därtill uppmuntras eleverna att ge respons åt varandra. Självbedömningen är i en central roll, eftersom eleverna själva vet kraven för de olika nivåerna, och de vet om de har nått kravet.

Studieprocessens gång, såsom förmågan att formulera frågor, söka information, motivera val och åsikter samt uttrycka sig beaktas i bedömningen. Bedömningen formas av självbedömningen, kamratrespons och bedömningssamtal med läraren. I bedömningssamtalet diskuteras hur eleven kan utveckla sin egen inläring.

Slutbedömningen infaller på årskurs 9. Slutvitsordet bildas genom att elevens kunskapsnivå ställs i relation till de nationella kriterierna för slutbedömningen i kemi. I slutvitsordet beaktas alla nationella kriterier för slutbedömningen. Eleven får vitsodet åtta (8) om hen i genomsnitt visar den kompetens som kriterierna förutsätter. Om vitsordet åtta överskrids inom något kompetensområde kan detta kompensera en svagare prestation inom något annat delområde.

Årskurs 7

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Säkerhet i arbetet och grundläggande arbetsfärdigheter lägger grund för experimentellt arbete. Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I olika undersökningar betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

Säkerhet i laboratoriet och forskningsprocessens olika faser går igenom.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

12 Kemi i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd. Eleverna får insikter i hemmets kemikalier och i brandsäkerhet. Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

Identifiering av riskfyllda kemikalier både i hemmet och i kemilaboratoriet. Varningssymboler undersöks samt vilka försiktighetsåtgärder som skall vidtas då man handskas med varor märkta med varningssymboler. Grunderna i brandsäkerhet går igenom.

Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

13 Kemi i samhället

Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljs särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Tyngdpunkten ligger på hållbar användning av naturresurser, bland annat utifrån produkters livscykel. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

14 Kemin som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av kemin som vetenskap, lagarna om materiens och energins bevarande samt naturens dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

Materiens bevarande går igenom i samband med kemiska reaktioner.

Aktuella fenomen och nyheter som förknippas med kemi behandlas.

15 Ämnens egenskaper och struktur

Eleverna undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet. Utgående från egenskaper hos grundämnena studerar eleverna ämnens uppbyggnad av atomer, atomens byggnad och det periodiska systemet. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar. Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleven undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet.

Atomens uppbyggnad behandlas med hjälp av atommodeller.

Skillnad mellan grundämne och kemisk förening åskådliggörs med hjälp av modeller.

16 Ämnens egenskaper och omvandlingar

Eleverna studerar vilka omvandlingar energi och ämnen genomgår i kemiska reaktioner. De iakttar reaktionshastighet och funderar över vilka faktorer som påverkar den. Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv. Man lär sig om koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel. Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionslikheter.

Eleven undersöker kemiska reaktioner och jämför reaktionshastigheter.

Eleven handleds i att förstå vad som händer på mikronivå i en kemisk reaktion, till exempel att atomer övergår i joner.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M14	I5, I6	K1
M15	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi

Med hjälp av verklighetsanknytning, mångsidiga arbetssätt och att uppmärksamma elevers egna erfarenheter uppmuntras eleven att studera kemi.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Säkerhet i laboratoriet och forskningsprocessens olika faser går igenom.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Identifiering av riskfyllda kemikalier både i hemmet och i kemilaboratoriet. Varningssymboler undersöks samt vilka försiktighetsåtgärder som skall vidtas då man handskas med varor märkta med varningssymboler. Grunderna i brandsäkerhet går igenom.

Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Materiens bevarande går igenom i samband med kemiska reaktioner.

Aktuella fenomen och nyheter som förknippas med kemi behandlas.

Eleven undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet.

Atomens uppbyggnad behandlas med hjälp av atommodeller.

Skillnad mellan grundämne och kemisk förening åskådliggörs med hjälp av modeller.

Eleven undersöker kemiska reaktioner och jämför reaktionshastigheter.

Eleven handleds i att förstå vad som händer på mikronivå i en kemisk reaktion, till exempel att atomer övergår i joner.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Via öppna laborationer tränas förmågan att planera och undersöka på ett sätt som kännetecknar ett vetenskapligt arbetssätt. Eleven delges kraven för de olika kunskapsnivåerna och handleds i att ställa upp mål och arbeta för att nå sitt mål.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

Säkerhet i laboratoriet och forskningsprocessens olika faser går igenom.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Identifiering av riskfyllda kemikalier både i hemmet och i kemilaboratoriet. Varningssymboler undersöks samt vilka försiktighetsåtgärder som skall vidtas då man handskas med varor märkta med varningssymboler. Grunderna i brandsäkerhet går igenom.

Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Materiens bevarande går igenom i samband med kemiska reaktioner.

Aktuella fenomen och nyheter som förknippas med kemi behandlas.

Eleven undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet.

Atomens uppbyggnad behandlas med hjälp av atommodeller.

Skillnad mellan grundämne och kemisk förening åskådliggörs med hjälp av modeller.

Eleven undersöker kemiska reaktioner och jämför reaktionshastigheter.

Eleven handleds i att förstå vad som händer på mikronivå i en kemisk reaktion, till exempel att atomer övergår i joner.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Eleven handleds i att se betydelsen av kunskaper i kemi såväl i vardagliga situationer som i arbetslivet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av kemi	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur man i olika situationer behöver kunskaper och färdigheter i kemi. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna kemi i olika yrken och i fortsatta studier.

Säkerhet i laboratoriet och forskningsprocessens olika faser går igenom.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Identifiering av riskfyllda kemikalier både i hemmet och i kemilaboratoriet. Varningssymboler undersöks samt vilka försiktighetsåtgärder som skall vidtas då man handskas med varor märkta med varningssymboler. Grunderna i brandsäkerhet går igenom.

Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Materiens bevarande går igenom i samband med kemiska reaktioner.

Aktuella fenomen och nyheter som förknippas med kemi behandlas.

Eleven undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet.

Atomens uppbyggnad behandlas med hjälp av atommodeller.

Skillnad mellan grundämne och kemisk förening åskådliggörs med hjälp av modeller.

Eleven undersöker kemiska reaktioner och jämför reaktionshastigheter.

Eleven handleds i att förstå vad som händer på mikronivå i en kemisk reaktion, till exempel att atomer övergår i joner.

M4 handleda eleven att använda sina kunskaper i kemi för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel

Eleven handleds i att känna igen olika material i sin omgivning. Föreskrifter för avfallshantering i kemilaboratoriet följs och eleven handleds i att använda en lämplig mängd reagens vid laborationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i kemi behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel.

Säkerhet i laboratoriet och forskningsprocessens olika faser går igenom.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Identifiering av riskfyllda kemikalier både i hemmet och i kemilaboratoriet. Varningssymboler undersöks samt vilka försiktighetsåtgärder som skall vidtas då man handskas med varor märkta med varningssymboler. Grunderna i brandsäkerhet går igenom.

Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Materiens bevarande går igenom i samband med kemiska reaktioner.

Aktuella fenomen och nyheter som förknippas med kemi behandlas.

Eleven undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet.

Atomens uppbyggnad behandlas med hjälp av atommodeller.

Skillnad mellan grundämne och kemisk förening åskådliggörs med hjälp av modeller.

Eleven undersöker kemiska reaktioner och jämför reaktionshastigheter.

Eleven handleds i att förstå vad som händer på mikronivå i en kemisk reaktion, till exempel att atomer övergår i joner.

M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet

Eleven handleds i att ställa upp hypoteser och planera sin undersökning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

Säkerhet i laboratoriet och forskningsprocessens olika faser går igenom.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Identifiering av riskfyllda kemikalier både i hemmet och i kemilaboratoriet. Varningssymboler undersöks samt vilka försiktighetsåtgärder som skall vidtas då man handskas med varor märkta med varningssymboler. Grunderna i brandsäkerhet går igenom.

Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Materiens bevarande går igenom i samband med kemiska reaktioner.

Aktuella fenomen och nyheter som förknippas med kemi behandlas.

Eleven undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet.

Atomens uppbyggnad behandlas med hjälp av atommodeller.

Skillnad mellan grundämne och kemisk förening åskådliggörs med hjälp av modeller.

Eleven undersöker kemiska reaktioner och jämför reaktionshastigheter.

Eleven handleds i att förstå vad som händer på mikronivå i en kemisk reaktion, till exempel att atomer övergår i joner.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

I experimentella undersökningar betonas säkerheten samt värdet i att samarbeta med andra för att komma till nya insikter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven har grundläggande arbetsfärdigheter, kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer enligt anvisningarna eller en plan. Eleven kan genomföra styrda och öppna undersökningar i samarbete med andra.

Säkerhet i laboratoriet och forskningsprocessens olika faser går igenom.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Identifiering av riskfyllda kemikalier både i hemmet och i kemilaboratoriet. Varningssymboler undersöks samt vilka försiktighetsåtgärder som skall vidtas då man handskas med varor märkta med varningssymboler. Grunderna i brandsäkerhet går igenom.

Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Materiens bevarande går igenom i samband med kemiska reaktioner.

Aktuella fenomen och nyheter som förknippas med kemi behandlas.

Eleven undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet.

Atomens uppbyggnad behandlas med hjälp av atommodeller.

Skillnad mellan grundämne och kemisk förening åskådliggörs med hjälp av modeller.

Eleven undersöker kemiska reaktioner och jämför reaktionshastigheter.

Eleven handleds i att förstå vad som händer på mikronivå i en kemisk reaktion, till exempel att atomer övergår i joner.

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen

Eleven handleds i presentera sitt resultat för andra samt att granska resultatets rimlighet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att behandla, presentera och utvärdera forskningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar och dra enkla slutsatser. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.

Säkerhet i laboratoriet och forskningsprocessens olika faser går igenom.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Identifiering av riskfyllda kemikalier både i hemmet och i kemilaboratoriet. Varningssymboler undersöks samt vilka försiktighetsåtgärder som skall vidtas då man handskas med varor märkta med varningssymboler. Grunderna i brandsäkerhet går igenom.

Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Materiens bevarande går igenom i samband med kemiska reaktioner.

Aktuella fenomen och nyheter som förknippas med kemi behandlas.

Eleven undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet.

Atomens uppbyggnad behandlas med hjälp av atommodeller.

Skillnad mellan grundämne och kemisk förening åskådliggörs med hjälp av modeller.

Eleven undersöker kemiska reaktioner och jämför reaktionshastigheter.

Eleven handleds i att förstå vad som händer på mikronivå i en kemisk reaktion, till exempel att atomer övergår i joner.

M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra

Kemins betydelse inom teknologin belyses med exempel.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	Eleven kan beskriva några exempel på hur kemi tillämpas inom teknologi. Eleven kan samarbeta med andra för att skapa idéer, planera, utveckla och tillämpa en lösning där kemi används.

Säkerhet i laboratoriet och forskningsprocessens olika faser går igenom.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Identifiering av riskfyllda kemikalier både i hemmet och i kemilaboratoriet. Varningssymboler undersöks samt vilka försiktighetsåtgärder som skall vidtas då man handskas med varor märkta med varningssymboler. Grunderna i brandsäkerhet går igenom.

Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Materiens bevarande går igenom i samband med kemiska reaktioner.

Aktuella fenomen och nyheter som förknippas med kemi behandlas.

Eleven undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet.

Atomens uppbyggnad behandlas med hjälp av atommodeller.

Skillnad mellan grundämne och kemisk förening åskådliggörs med hjälp av modeller.

Eleven undersöker kemiska reaktioner och jämför reaktionshastigheter.

Eleven handleds i att förstå vad som händer på mikronivå i en kemisk reaktion, till exempel att atomer övergår i joner.

M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Eleven uppmuntras att fotografera sitt experiment för att lättare kunna presentera det för andra.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

Säkerhet i laboratoriet och forskningsprocessens olika faser går igenom.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Identifiering av riskfyllda kemikalier både i hemmet och i kemilaboratoriet. Varningssymboler undersöks samt vilka försiktighetsåtgärder som skall vidtas då man handskas med varor märkta med varningssymboler. Grunderna i brandsäkerhet går igenom.

Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Materiens bevarande går igenom i samband med kemiska reaktioner.

Aktuella fenomen och nyheter som förknippas med kemi behandlas.

Eleven undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet.

Atomens uppbyggnad behandlas med hjälp av atommodeller.

Skillnad mellan grundämne och kemisk förening åskådliggörs med hjälp av modeller.

Eleven undersöker kemiska reaktioner och jämför reaktionshastigheter.

Eleven handleds i att förstå vad som händer på mikronivå i en kemisk reaktion, till exempel att atomer övergår i joner.

M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier

Med hjälp av exempel handleds eleven i att använda kemiska symboler på ett korrekt sätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan använda centrala kemiska begrepp i korrekta sammanhang och kan koppla samman begreppen. Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala kemiska begrepp.

Säkerhet i laboratoriet och forskningsprocessens olika faser går igenom.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Identifiering av riskfyllda kemikalier både i hemmet och i kemilaboratoriet. Varningssymboler undersöks samt vilka försiktighetsåtgärder som skall vidtas då man handskas med varor märkta med varningssymboler. Grunderna i brandsäkerhet går igenom.

Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Materiens bevarande går igenom i samband med kemiska reaktioner.

Aktuella fenomen och nyheter som förknippas med kemi behandlas.

Eleven undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet.

Atomens uppbyggnad behandlas med hjälp av atommodeller.

Skillnad mellan grundämne och kemisk förening åskådliggörs med hjälp av modeller.

Eleven undersöker kemiska reaktioner och jämför reaktionshastigheter.

Eleven handleds i att förstå vad som händer på mikronivå i en kemisk reaktion, till exempel att atomer övergår i joner.

M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnens struktur och kemiska fenomen

Atomens uppbyggnad och molekylers struktur belyses med hjälp av modeller.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda modeller	Eleven kan beskriva ämnets struktur och kemiska fenomen med modeller eller på annat sätt.

Säkerhet i laboratoriet och forskningsprocessens olika faser går igenom.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Identifiering av riskfyllda kemikalier både i hemmet och i kemilaboratoriet. Varningssymboler undersöks samt vilka försiktighetsåtgärder som skall vidtas då man handskas med varor märkta med varningssymboler. Grunderna i brandsäkerhet går igenom.

Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Materiens bevarande går igenom i samband med kemiska reaktioner.

Aktuella fenomen och nyheter som förknippas med kemi behandlas.

Eleven undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet.

Atomens uppbyggnad behandlas med hjälp av atommodeller.

Skillnad mellan grundämne och kemisk förening åskådliggörs med hjälp av modeller.

Eleven undersöker kemiska reaktioner och jämför reaktionshastigheter.

Eleven handleds i att förstå vad som händer på mikronivå i en kemisk reaktion, till exempel att atomer övergår i joner.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt

Eleven bekantar sig med och jämför olika informationskällor.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt.

Säkerhet i laboratoriet och forskningsprocessens olika faser går igenom.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Identifiering av riskfyllda kemikalier både i hemmet och i kemilaboratoriet. Varningssymboler undersöks samt vilka försiktighetsåtgärder som skall vidtas då man handskas med varor märkta med varningssymboler. Grunderna i brandsäkerhet går igenom.

Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Materiens bevarande går igenom i samband med kemiska reaktioner.

Aktuella fenomen och nyheter som förknippas med kemi behandlas.

Eleven undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet.

Atomens uppbyggnad behandlas med hjälp av atommodeller.

Skillnad mellan grundämne och kemisk förening åskådliggörs med hjälp av modeller.

Eleven undersöker kemiska reaktioner och jämför reaktionshastigheter.

Eleven handleds i att förstå vad som händer på mikronivå i en kemisk reaktion, till exempel att atomer övergår i joner.

M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår

Via kemiska reaktioner behandlas ämnens omvandlingar. Eleven handleds i att inse att materia inte kan försvinna.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller för att förklara ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.

Eleven undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet.

Atomens uppbyggnad behandlas med hjälp av atommodeller.

Skillnad mellan grundämne och kemisk förening åskådliggörs med hjälp av modeller.

Eleven undersöker kemiska reaktioner och jämför reaktionshastigheter.

Eleven handleds i att förstå vad som händer på mikronivå i en kemisk reaktion, till exempel att atomer övergår i joner.

M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund

Kopplingar till andra vetenskapliga områden görs då det faller sig naturligt och betydelsen av kemi i näringslivet belyses med exempel.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i kemi inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kemi tillämpas i olika miljöer.

Säkerhet i laboratoriet och forskningsprocessens olika faser går igenom.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Identifiering av riskfyllda kemikalier både i hemmet och i kemilaboratoriet. Varningssymboler undersöks samt vilka försiktighetsåtgärder som skall vidtas då man handskas med varor märkta med varningssymboler. Grunderna i brandsäkerhet går igenom.

Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Materiens bevarande går igenom i samband med kemiska reaktioner.

Aktuella fenomen och nyheter som förknippas med kemi behandlas.

Eleven undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet.

Atomens uppbyggnad behandlas med hjälp av atommodeller.

Skillnad mellan grundämne och kemisk förening åskådliggörs med hjälp av modeller.

Eleven undersöker kemiska reaktioner och jämför reaktionshastigheter.

Eleven handleds i att förstå vad som händer på mikronivå i en kemisk reaktion, till exempel att atomer övergår i joner.

Årskurs 8

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Säkerhet i arbetet och grundläggande arbetsfärdigheter lägger grund för experimentellt arbete. Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I olika undersökningar betonas forskningsprocessens

906

olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Elevenna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

I2 Kemi i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd. Elevenna får insikter i hemmets kemikalier och i brandsäkerhet. Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

Närmiljöns tillstånd behandlas med avseende på förorening.

Metaller i den egna livsmiljön undersöks och metallers egenskaper och användning går igenom.

I3 Kemi i samhället

Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljs särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Tyngdpunkten ligger på hållbar användning av naturresurser, bland annat utifrån produkters livscykel. Elevenna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

I4 Kemin som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av kemin som vetenskap, lagarna om materiens och energins bevarande samt naturens dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

Som en del av naturen och människans vardag behandlas metaller och metallföreningar.

I5 Ämnens egenskaper och struktur

Eleverna undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet. Utgående från egenskaper hos grundämnena studerar eleverna ämnens uppbyggnad av atomer, atomens byggnad och det periodiska systemet. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar. Elevenna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Utgående från kemiska reaktioner hos olika grundämnena går det periodiska systemet igenom. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar.

I6 Ämnens egenskaper och omvandlingar

Eleverna studerar vilka omvandlingar energi och ämnen genomgår i kemiska reaktioner. De iakttar reaktionshastighet och funderar över vilka faktorer som påverkar den. Elevenna sätter sig in i kolets

kretslopp och dess betydelse för liv. Man lär sig om koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel. Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionslikheter.

Eleverna undersöker koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel

Tolkning av kemiska symboler och enkla reaktionsformler i samband med exempel och laborationer.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M14	I5, I6	K1
M15	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi

Med hjälp av verklighetsanknytning, mångsidiga arbetssätt och att uppmärksamma elevers egna erfarenheter uppmuntras eleven att studera kemi.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Närmiljöns tillstånd behandlas med avseende på försurning.

Metaller i den egna livsmiljön undersöks och metallers egenskaper och användning går igenom.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Som en del av naturen och människans vardag behandlas metaller och metallföreningar.

Utgående från kemiska reaktioner hos olika grundämnen går det periodiska systemet igenom. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar.

Eleverna undersöker koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel

Tolkning av kemiska symboler och enkla reaktionsformler i samband med exempel och laborationer.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Via öppna laborationer tränas förmågan att planera och undersöka på ett sätt som kännetecknar ett vetenskapligt arbetssätt. Eleven delges kraven för de olika kunskapsnivåerna och handleds i att ställa upp mål och arbeta för att nå sitt mål.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Närmiljöns tillstånd behandlas med avseende på förorening.

Metaller i den egna livsmiljön undersöks och metallers egenskaper och användning går igenom.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Som en del av naturen och människans vardag behandlas metaller och metallföreningar.

Utgående från kemiska reaktioner hos olika grundämnen går det periodiska systemet igenom. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar.

Eleverna undersöker koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel

Tolkning av kemiska symboler och enkla reaktionsformler i samband med exempel och laborationer.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Eleven handleds i att se betydelsen av kunskaper i kemi såväl i vardagliga situationer som i arbetslivet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av kemi	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur man i olika situationer behöver kunskaper och färdigheter i kemi. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna kemi i olika yrken och i fortsatta studier.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Närmiljöns tillstånd behandlas med avseende på förorening.

Metaller i den egna livsmiljön undersöks och metallers egenskaper och användning går igenom.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Som en del av naturen och människans vardag behandlas metaller och metallföreningar.

Utgående från kemiska reaktioner hos olika grundämnen går det periodiska systemet igenom. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar.

Eleverna undersöker koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel

Tolkning av kemiska symboler och enkla reaktionsformler i samband med exempel och laborationer.

M4 handleda eleven att använda sina kunskaper i kemi för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel

Eleven handleds i att känna igen olika material i sin omgivning. Föreskrifter för avfallshantering i kemilaboratoriet följs och eleven handleds i att använda en lämplig mängd reagens vid laborationer.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i kemi behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Närmiljöns tillstånd behandlas med avseende på förurning.

Metaller i den egna livsmiljön undersöks och metallers egenskaper och användning går igenom.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Som en del av naturen och människans vardag behandlas metaller och metallföreningar.

Utgående från kemiska reaktioner hos olika grundämnen går det periodiska systemet igenom. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar.

Eleverna undersöker koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel

Tolkning av kemiska symboler och enkla reaktionsformler i samband med exempel och laborationer.

M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet

Eleven handleds i att ställa upp hypoteser och planera sin undersökning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Närmiljöns tillstånd behandlas med avseende på förurning.

Metaller i den egna livsmiljön undersöks och metallers egenskaper och användning går igenom.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Som en del av naturen och människans vardag behandlas metaller och metallföreningar.

Utgående från kemiska reaktioner hos olika grundämnen går det periodiska systemet igenom. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar.

Eleverna undersöker koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel

Tolkning av kemiska symboler och enkla reaktionsformler i samband med exempel och laborationer.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

I experimentella undersökningar betonas säkerheten samt värdet i att samarbeta med andra för att komma till nya insikter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven har grundläggande arbetsfärdigheter, kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer enligt anvisningarna eller en plan. Eleven kan genomföra styrda och öppna undersökningar i samarbete med andra.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Närmiljöns tillstånd behandlas med avseende på förurning.

Metaller i den egna livsmiljön undersöks och metallers egenskaper och användning går igenom.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Som en del av naturen och människans vardag behandlas metaller och metallföreningar.

Utgående från kemiska reaktioner hos olika grundämnen går det periodiska systemet igenom. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar.

Eleverna undersöker koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel

Tolkning av kemiska symboler och enkla reaktionsformler i samband med exempel och laborationer.

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen

Eleven handleds i presentera sitt resultat för andra samt att granska resultatets rimlighet.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att behandla, presentera och utvärdera forskningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar och dra enkla slutsatser. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Närmiljöns tillstånd behandlas med avseende på förurning.

Metaller i den egna livsmiljön undersöks och metallers egenskaper och användning går igenom.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Som en del av naturen och människans vardag behandlas metaller och metallföreningar.

Utgående från kemiska reaktioner hos olika grundämnen går det periodiska systemet igenom. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar.

Eleverna undersöker koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel

Tolkning av kemiska symboler och enkla reaktionsformler i samband med exempel och laborationer.

M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra

Kemins betydelse inom teknologin belyses med exempel, särskilt inom metallkemin och gällande syror och baser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	Eleven kan beskriva några exempel på hur kemi tillämpas inom teknologi. Eleven kan samarbeta med andra för att skapa idéer, planera, utveckla och tillämpa en lösning där kemi används.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Närmiljöns tillstånd behandlas med avseende på förurning.

Metaller i den egna livsmiljön undersöks och metallers egenskaper och användning går igenom.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Som en del av naturen och människans vardag behandlas metaller och metallföreningar.

Utgående från kemiska reaktioner hos olika grundämnen går det periodiska systemet igenom. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar.

Eleverna undersöker koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel

Tolkning av kemiska symboler och enkla reaktionsformler i samband med exempel och laborationer.

M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Simuleringar används då syror och baser behandlas samt inom metallkemin.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Närmiljöns tillstånd behandlas med avseende på förurning.

Metaller i den egna livsmiljön undersöks och metallers egenskaper och användning går igenom.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Som en del av naturen och människans vardag behandlas metaller och metallföreningar.

Utgående från kemiska reaktioner hos olika grundämnen går det periodiska systemet igenom. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar.

Eleverna undersöker koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel

Tolkning av kemiska symboler och enkla reaktionsformler i samband med exempel och laborationer.

M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier

Eleven handleds i att använda kemiska symboler på ett korrekt sätt utgående från de begreppsstrukturer som råder inom kemin.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan använda centrala kemiska begrepp i korrekta sammanhang och kan koppla samman begreppen. Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala kemiska begrepp.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Närmiljöns tillstånd behandlas med avseende på förorening.

Metaller i den egna livsmiljön undersöks och metallers egenskaper och användning går igenom.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Som en del av naturen och människans vardag behandlas metaller och metallföreningar.

Utgående från kemiska reaktioner hos olika grundämnen går det periodiska systemet igenom. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar.

Eleverna undersöker koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel

Tolkning av kemiska symboler och enkla reaktionsformler i samband med exempel och laborationer.

M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnens struktur och kemiska fenomen

Modeller används som stöd för att nå en djupare förståelse för vad som kemiskt händer på mikronivå.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda modeller	Eleven kan beskriva ämnens struktur och kemiska fenomen med modeller eller på annat sätt.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Närmiljöns tillstånd behandlas med avseende på förurning.

Metaller i den egna livsmiljön undersöks och metallers egenskaper och användning går igenom.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Som en del av naturen och människans vardag behandlas metaller och metallföreningar.

Utgående från kemiska reaktioner hos olika grundämnen går det periodiska systemet igenom. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar.

Eleverna undersöker koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel

Tolkning av kemiska symboler och enkla reaktionsformler i samband med exempel och laborationer.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt

Eleven uppmuntras att använda olika informationskällor samt handleds i att avgöra vilka informationskällor som är pålitliga.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Närmiljöns tillstånd behandlas med avseende på förurning.

Metaller i den egna livsmiljön undersöks och metallers egenskaper och användning går igenom.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Som en del av naturen och människans vardag behandlas metaller och metallföreningar.

Utgående från kemiska reaktioner hos olika grundämnen går det periodiska systemet igenom. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar.

Eleverna undersöker koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel

Tolkning av kemiska symboler och enkla reaktionsformler i samband med exempel och laborationer.

M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår

Via kemiska reaktioner behandlas ämnens omvandlingar. Eleven handleds i att inse att materia inte kan försvinna.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller för att förklara ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.

Utgående från kemiska reaktioner hos olika grundämnen går det periodiska systemet igenom. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar.

Eleverna undersöker koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel

Tolkning av kemiska symboler och enkla reaktionsformler i samband med exempel och laborationer.

M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund

Kopplingar till andra vetenskapliga områden görs då det faller sig naturligt och betydelsen av kemi i näringslivet belyses med exempel.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i kemi inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kemi tillämpas i olika miljöer.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Närmiljöns tillstånd behandlas med avseende på förorening.

Metaller i den egna livsmiljön undersöks och metallers egenskaper och användning går igenom.

Yrken där man behöver kunskap om kemi nämns i de samband där det faller sig naturligt.

Som en del av naturen och människans vardag behandlas metaller och metallföreningar.

Utgående från kemiska reaktioner hos olika grundämnen går det periodiska systemet igenom. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar.

Eleverna undersöker koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel

Tolkning av kemiska symboler och enkla reaktionsformler i samband med exempel och laborationer.

Årskurs 9

Centralt innehåll

I1 Naturvetenskaplig forskning

Säkerhet i arbetet och grundläggande arbetsfärdigheter lägger grund för experimentellt arbete. Innehåll för noggrant styrda och öppna undersökningar väljs från olika områden och från teman som är föremål för elevernas intresse. I olika undersökningar betonas forskningsprocessens olika faser på ett ändamålsenligt sätt, såsom att begrunda ett problem eller fenomen, planera, genomföra ett experiment, observera, sammanställa och behandla resultat samt utvärdera och presentera resultaten. Eleverna övar sig att använda informations- och kommunikationsteknik i olika skeden av undersökningarna.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Eleverna övar sig i att använda informations- och kommunikationsteknik i samband med undersökningarna.

I2 Kemi i det egna livet och livsmiljön

Innehållet väljs så att fenomen i det egna livet och den egna livsmiljön granskas särskilt med tanke på hälsa och säkerhet. I valet av innehåll beaktas den lokala verksamhetsmiljön och närmiljöns tillstånd. Eleverna får insikter i hemmets kemikalier och i brandsäkerhet. Förändringar i aggregationstillstånd undersöks.

Kemin i den egna livsmiljön betonas. Organiska föreningar i elevens vardag behandlas. De vanligaste näringsämnen och alkoholerna granskas utgående från hälsa och säkerhet. Eleven gör en individuell livsmedelsanalys.

I3 Kemi i samhället

Innehåll som anknyter till kemiska fenomen och tillämpningar väljs särskilt med tanke på teknologi och mänskligt välbefinnande. Tyngdpunkten ligger på hållbar användning av naturresurser, bland annat utifrån produkters livscykel. Eleverna får kännedom om olika utbildningsstigar och yrken där man behöver kunskaper i kemi.

Produkters livscykel, hållbar användning av naturresurser samt hur människan påverkar kretsloppet genom att förbränna fossila bränslen behandlas.

Olika utbildningsstigar och yrken där kunskaper i kemi behövs går igenom.

I4 Kemin som grund för världsbilden

Innehållet väljs så att det ger en bild av kemin som vetenskap, lagarna om materiens och energins bevarande samt naturens dimensioner. Till innehållet hör också att granska nyheter som förknippas med kemi, aktuella fenomen, tillämpningar och modern forskning.

Forskning och aktuella fenomen granskas utgående från organisk kemi. Olika organiska material och produkter behandlas, exempelvis plast, papper, hudvårdsprodukter eller rengöringsmedel.

I5 Ämnens egenskaper och struktur

Eleverna undersöker mångsidigt egenskaper hos blandningar och rena ämnen, som till exempel vatten- och fettlöslighet. Utgående från egenskaper hos grundämnena studerar eleverna ämnens uppbyggnad av atomer, atomens byggnad och det periodiska systemet. Modeller och simuleringar används för att åskådliggöra strukturen hos föreningar. Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

I6 Ämnens egenskaper och omvandlingar

Eleverna studerar vilka omvandlingar energi och ämnen genomgår i kemiska reaktioner. De iakttar reaktionshastighet och funderar över vilka faktorer som påverkar den. Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv. Man lär sig om koncentration och surhet i samband med vardagliga exempel. Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionslikheter.

Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionsformler.

Undervisningens mål	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
M1	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M2	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K6
M3	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6, K7
M4	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K3, K7
M5	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K7
M6	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M7	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K5
M8	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K3, K5
M9	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K5
M10	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M11	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1
M12	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K2, K4
M13	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K1, K4
M14	I5, I6	K1
M15	I1, I2, I3, I4, I5, I6	K6

Mål för undervisningen

M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi

Med hjälp av verklighetsanknytning, mångsidiga arbetssätt och att uppmärksamma elevers egna erfarenheter uppmuntras eleven att studera kemi.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
	Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Eleverna övar sig i att använda informations- och kommunikationsteknik i samband med undersökningarna.

Kemin i den egna livsmiljön betonas. Organiska föreningar i elevens vardag behandlas. De vanligaste näringsämnen och alkoholerna granskas utgående från hälsa och säkerhet. Eleven gör en individuell livsmedelsanalys.

Produkters livscykel, hållbar användning av naturresurser samt hur människan påverkar kolets kretslopp genom att förbränna fossila bränslen behandlas.

Olika utbildningsstigar och yrken där kunskaper i kemi behövs gås igenom.

Forskning och aktuella fenomen granskas utgående från organisk kemi. Olika organiska material och produkter behandlas, exempelvis plast, papper, hudvårdsprodukter eller rengöringsmedel.

Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionsformler.

M2 vägleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt

Via öppna laborationer tränas förmågan att planera och undersöka på ett sätt som kännetecknar ett vetenskapligt arbetssätt vars mål är att arbeta långsiktigt. Eleven delges kraven för de olika kunskapsnivåerna och handleds i att ställa upp mål och arbeta för att nå sitt mål. Eleven övar sig i att beskriva sina kunskaper utgående från respons från lärare och kamrater. Eleven handleds i att ge kamratrespons och göra självbedömning.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att arbeta målinriktat och förmåga att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbetar för att nå dem. Eleven kan beskriva sina kunskaper utgående från lärarens respons, kamratrespons och självbedömning.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Eleverna övar sig i att använda informations- och kommunikationsteknik i samband med undersökningarna.

Kemin i den egna livsmiljön betonas. Organiska föreningar i elevens vardag behandlas. De vanligaste näringsämnena och alkoholerna granskas utgående från hälsa och säkerhet. Eleven gör en individuell livsmedelsanalys.

Produkters livscykel, hållbar användning av naturresurser samt hur människan påverkar kolets kretslopp genom att förbränna fossila bränslen behandlas.

Olika utbildningsstigar och yrken där kunskaper i kemi behövs gås igenom.

Forskning och aktuella fenomen granskas utgående från organisk kemi. Olika organiska material och produkter behandlas, exempelvis plast, papper, hudvårdsprodukter eller rengöringsmedel.

Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionsformler.

M3 vägleda eleven att förstå betydelsen av kunskaper i kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället

Eleven handleds i att förstå betydelsen av kemikunskaper såväl i vardagliga situationer som i olika yrken och fortsatta studier.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att bedöma betydelsen av kemi	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur man i olika situationer behöver kunskaper och färdigheter i kemi. Eleven kan beskriva betydelsen av att kunna kemi i olika yrken och i fortsatta studier.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Eleverna övar sig i att använda informations- och kommunikationsteknik i samband med undersökningarna.

Kemin i den egna livsmiljön betonas. Organiska föreningar i elevens vardag behandlas. De vanligaste näringsämnen och alkoholerna granskas utgående från hälsa och säkerhet. Eleven gör en individuell livsmedelsanalys.

Produkters livscykel, hållbar användning av naturresurser samt hur människan påverkar kolets kretslopp genom att förbränna fossila bränslen behandlas.

Olika utbildningsstigar och yrken där kunskaper i kemi behövs går igenom.

Forskning och aktuella fenomen granskas utgående från organisk kemi. Olika organiska material och produkter behandlas, exempelvis plast, papper, hudvårdsprodukter eller rengöringsmedel.

Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionsformler.

M4 handleda eleven att använda sina kunskaper i kemi för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel

Eleven handleds i att använda sina kunskaper i kemi vid byggandet av en hållbar framtid.

Eleven övar sig att beskriva olika val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i kemi behövs i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av naturresurser och produkters livscykel.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Eleverna övar sig i att använda informations- och kommunikationsteknik i samband med undersökningarna.

Kemin i den egna livsmiljön betonas. Organiska föreningar i elevens vardag behandlas. De vanligaste näringsämnen och alkoholerna granskas utgående från hälsa och säkerhet. Eleven gör en individuell livsmedelsanalys.

Produkters livscykel, hållbar användning av naturresurser samt hur människan påverkar kolets kretslopp genom att förbränna fossila bränslen behandlas.

Olika utbildningsstigar och yrken där kunskaper i kemi behövs går igenom.

Forskning och aktuella fenomen granskas utgående från organisk kemi. Olika organiska material och produkter behandlas, exempelvis plast, papper, hudvårdsprodukter eller rengöringsmedel.

Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionsformler.

M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet

Eleven uppmuntras att formulera frågor kring det fenomen som granskas.

Eleverna övar sig i att utgå från ett problem eller fenomen och precisera frågor kring dessa.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven kan formulera frågor kring det fenomen som granskas. Eleven kan precisera frågor som utgångspunkt för en undersökning eller annan aktivitet, till exempel genom att avgränsa variabler.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Eleverna övar sig i att använda informations- och kommunikationsteknik i samband med undersökningarna.

Kemin i den egna livsmiljön betonas. Organiska föreningar i elevens vardag behandlas. De vanligaste näringsämnen och alkoholerna granskas utgående från hälsa och säkerhet. Eleven gör en individuell livsmedelsanalys.

Produkters livscykel, hållbar användning av naturresurser samt hur människan påverkar kolets kretslopp genom att förbränna fossila bränslen behandlas.

Olika utbildningsstigar och yrken där kunskaper i kemi behövs går igenom.

Forskning och aktuella fenomen granskas utgående från organisk kemi. Olika organiska material och produkter behandlas, exempelvis plast, papper, hudvårdsprodukter eller rengöringsmedel.

Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionsformler.

M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt

I experimentella undersökningar betonas säkerheten samt värdet i att samarbeta med andra för att komma till nya insikter.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven har grundläggande arbetsfärdigheter, kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer enligt anvisningarna eller en plan. Eleven kan genomföra styrda och öppna undersökningar i samarbete med andra.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Eleverna övar sig i att använda informations- och kommunikationsteknik i samband med undersökningarna.

Kemin i den egna livsmiljön betonas. Organiska föreningar i elevens vardag behandlas. De vanligaste näringsämnen och alkoholerna granskas utgående från hälsa och säkerhet. Eleven gör en individuell livsmedelsanalys.

Produkters livscykel, hållbar användning av naturresurser samt hur människan påverkar kolets kretslopp genom att förbränna fossila bränslen behandlas.

Olika utbildningsstigar och yrken där kunskaper i kemi behövs går igenom.

Forskning och aktuella fenomen granskas utgående från organisk kemi. Olika organiska material och produkter behandlas, exempelvis plast, papper, hudvårdsprodukter eller rengöringsmedel.

Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionsformler.

M7 vägleda eleven att behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen

Eleven handleds i att behandla, tolka och presentera sina resultat från undersökningar.

Eleverna stöds i att dra slutsatser från sina undersökningar.

Eleven handleds i att beskriva och utvärdera resultatet och undersökningsprocessen.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att behandla, presentera och utvärdera forskningsresultat	Eleven kan behandla, tolka och presentera resultat från egna undersökningar och dra enkla slutsatser. Eleven kan bedöma hur korrekta och pålitliga resultaten är och beskriva hur undersökningsprocessen fungerade.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Eleverna övar sig i att använda informations- och kommunikationsteknik i samband med undersökningarna.

Kemin i den egna livsmiljön betonas. Organiska föreningar i elevens vardag behandlas. De vanligaste näringsämnena och alkoholerna granskas utgående från hälsa och säkerhet. Eleven gör en individuell livsmedelsanalys.

Produkters livscykel, hållbar användning av naturresurser samt hur människan påverkar kolets kretslopp genom att förbränna fossila bränslen behandlas.

Olika utbildningsstigar och yrken där kunskaper i kemi behövs går igenom.

Forskning och aktuella fenomen granskas utgående från organisk kemi. Olika organiska material och produkter behandlas, exempelvis plast, papper, hudvårdsprodukter eller rengöringsmedel.

Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionsformler.

M8 vägleda eleven att uppfatta hur kemi tillämpas inom teknologi samt att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa lösningar som omfattar tillämpning av kemi i samarbete med andra

Eleven handleds i att med hjälp av exempel beskriva hur kemi kan tillämpas inom teknologi.

Eleven övar sig i att samarbeta med andra för att skapa idéer, planera, utveckla och tillämpa en lösning där kemi används.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	Eleven kan beskriva några exempel på hur kemi tillämpas inom teknologi. Eleven kan samarbeta med andra för att skapa idéer, planera, utveckla och tillämpa en lösning där kemi används.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Eleverna övar sig i att använda informations- och kommunikationsteknik i samband med undersökningarna.

Kemin i den egna livsmiljön betonas. Organiska föreningar i elevens vardag behandlas. De vanligaste näringsämnena och alkoholerna granskas utgående från hälsa och säkerhet. Eleven gör en individuell livsmedelsanalys.

Produkters livscykel, hållbar användning av naturresurser samt hur människan påverkar kolets kretslopp genom att förbränna fossila bränslen behandlas.

Olika utbildningsstigar och yrken där kunskaper i kemi behövs går igenom.

Forskning och aktuella fenomen granskas utgående från organisk kemi. Olika organiska material och produkter behandlas, exempelvis plast, papper, hudvårdsprodukter eller rengöringsmedel.

Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionsformler.

M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och resultat från undersökningar samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar

Eleven övar sig att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information samt mätresultat.

Eleven använder simuleringar som hjälpmedel för att göra observationer och dra slutsatser.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven kan använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser utgående från en simulering.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Eleverna övar sig i att använda informations- och kommunikationsteknik i samband med undersökningarna.

Kemin i den egna livsmiljön betonas. Organiska föreningar i elevens vardag behandlas. De vanligaste näringsämnen och alkoholerna granskas utgående från hälsa och säkerhet. Eleven gör en individuell livsmedelsanalys.

Produkters livscykel, hållbar användning av naturresurser samt hur människan påverkar kolets kretslopp genom att förbränna fossila bränslen behandlas.

Olika utbildningsstigar och yrken där kunskaper i kemi behövs går igenom.

Forskning och aktuella fenomen granskas utgående från organisk kemi. Olika organiska material och produkter behandlas, exempelvis plast, papper, hudvårdsprodukter eller rengöringsmedel.

Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionsformler.

M10 vägleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt samt att utveckla sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier

Eleven övar sig i att beskriva och förklara fenomen med hjälp av korrekta kemiska begrepp.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven kan använda centrala kemiska begrepp i korrekta sammanhang och kan koppla samman begreppen. Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala kemiska begrepp.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Eleverna övar sig i att använda informations- och kommunikationsteknik i samband med undersökningarna.

Kemin i den egna livsmiljön betonas. Organiska föreningar i elevens vardag behandlas. De vanligaste näringsämnena och alkoholerna granskas utgående från hälsa och säkerhet. Eleven gör en individuell livsmedelsanalys.

Produkters livscykel, hållbar användning av naturresurser samt hur människan påverkar kolets kretslopp genom att förbränna fossila bränslen behandlas.

Olika utbildningsstigar och yrken där kunskaper i kemi behövs går igenom.

Forskning och aktuella fenomen granskas utgående från organisk kemi. Olika organiska material och produkter behandlas, exempelvis plast, papper, hudvårdsprodukter eller rengöringsmedel.

Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionsformler.

M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnens struktur och kemiska fenomen

Eleven övar sig i att beskriva kolföreningars struktur med hjälp av modeller.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att använda modeller	Eleven kan beskriva ämnens struktur och kemiska fenomen med modeller eller på annat sätt.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Eleverna övar sig i att använda informations- och kommunikationsteknik i samband med undersökningarna.

Kemin i den egna livsmiljön betonas. Organiska föreningar i elevens vardag behandlas. De vanligaste näringsämnen och alkoholerna granskas utgående från hälsa och säkerhet. Eleven gör en individuell livsmedelsanalys.

Produkters livscykel, hållbar användning av naturresurser samt hur människan påverkar kolets kretslopp genom att förbränna fossila bränslen behandlas.

Olika utbildningsstigar och yrken där kunskaper i kemi behövs går igenom.

Forskning och aktuella fenomen granskas utgående från organisk kemi. Olika organiska material och produkter behandlas, exempelvis plast, papper, hudvårdsprodukter eller rengöringsmedel.

Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionsformler.

M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt

Eleven handleds i informationssökning från olika källor samt i valen av tillförlitliga informationskällor.

Eleven handleds i att uttrycka och motivera sina åsikter på ett för kemin typiskt sätt.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja ut några tillförlitliga informationskällor. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Eleverna övar sig i att använda informations- och kommunikationsteknik i samband med undersökningarna.

Kemin i den egna livsmiljön betonas. Organiska föreningar i elevens vardag behandlas. De vanligaste näringsämnen och alkoholerna granskas utgående från hälsa och säkerhet. Eleven gör en individuell livsmedelsanalys.

Produkters livscykel, hållbar användning av naturresurser samt hur människan påverkar kolets kretslopp genom att förbränna fossila bränslen behandlas.

Olika utbildningsstigar och yrken där kunskaper i kemi behövs går igenom.

Forskning och aktuella fenomen granskas utgående från organisk kemi. Olika organiska material och produkter behandlas, exempelvis plast, papper, hudvårdsprodukter eller rengöringsmedel.

Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionsformler.

M13 vägleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap

Eleven handleds i att gestalta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling.

Eleven handleds i att beskriva forskningsprocesser som ett vetenskapligt sätt att producera kunskap.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär	Eleven kan med hjälp av exempel från kemin beskriva den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vetenskapliga sätt att producera kunskap.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Eleverna övar sig i att använda informations- och kommunikationsteknik i samband med undersökningarna.

Kemin i den egna livsmiljön betonas. Organiska föreningar i elevens vardag behandlas. De vanligaste näringsämnena och alkoholerna granskas utgående från hälsa och säkerhet. Eleven gör en individuell livsmedelsanalys.

Produkters livscykel, hållbar användning av naturresurser samt hur människan påverkar kolets kretslopp genom att förbränna fossila bränslen behandlas.

Olika utbildningsstigar och yrken där kunskaper i kemi behövs går igenom.

Forskning och aktuella fenomen granskas utgående från organisk kemi. Olika organiska material och produkter behandlas, exempelvis plast, papper, hudvårdsprodukter eller rengöringsmedel.

Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionsformler.

M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår

Eleven handleds i att förstå grundprinciper för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Hur eleven nått teoretiska kunskaper för fortsatta studier	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller för att förklara ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.

Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionsformler.

M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund

Eleven handleds i att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga områden.

Eleven erbjuds möjligheter att bekanta sig med tillämpad kemi, till exempel materialutveckling.

Bedömningskriterier i slutet av årskurshelheten

Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter i olika situationer	Eleven kan använda sina kunskaper och färdigheter i kemi inom ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kemi tillämpas i olika miljöer.

Eleven planerar, ställer upp en hypotes och genomför laborationer, både öppna och styrda, på ett tryggt och ändamålsenligt sätt, samt gör iakttagelser och presenterar sitt resultat både för lärare och för andra elever.

Eleverna övar sig i att använda informations- och kommunikationsteknik i samband med undersökningarna.

Kemin i den egna livsmiljön betonas. Organiska föreningar i elevens vardag behandlas. De vanligaste näringsämnena och alkoholerna granskas utgående från hälsa och säkerhet. Eleven gör en individuell livsmedelsanalys.

Produkters livscykel, hållbar användning av naturresurser samt hur människan påverkar kolets kretslopp genom att förbränna fossila bränslen behandlas.

Olika utbildningsstigar och yrken där kunskaper i kemi behövs går igenom.

Forskning och aktuella fenomen granskas utgående från organisk kemi. Olika organiska material och produkter behandlas, exempelvis plast, papper, hudvårdsprodukter eller rengöringsmedel.

Eleverna studerar kol, dess föreningar och näringsämnen. De fördjupar sig närmare i någon organisk föreningsgrupp.

Eleverna sätter sig in i kolets kretslopp och dess betydelse för liv.

Eleverna övar sig att tolka kemiska symboler och enkla reaktionsformler.

15.6.43. Teckning, Målning, Grafik och Reklam

Syftet med det valfria ämnet

Valfri bildkonst (vBK) är ett ämne i årskurs 8 som bedöms separat. Ämnets omfattning är två årsveckotimmar.

Innehåll:

- konstkännedom
- medier och visuell kommunikation
- arkitektur och formgivning
- inkluderar datorarbete

Mål:

- kombinera bildkomposition, form och färg så att arbetet som helhet fungerar
- att uttrycka sig och använda olika material och tekniker på ett fungerande sätt
- beskriva, tolka och analysera olika typer av bilder
- utveckla ett kritiskt förhållningssätt till media

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Kunskapskrav, för vitsord 8 krävs:

- eleven kan använda olika material och tillvägagångssätt på ett fungerande sätt
- eleven kan ge genomtänkta omdömen om sitt eget och kamraternas arbete
- eleven kan pröva och ompröva idéer med en tydlig plan och utföra planerat arbete

Årskurs 8

15.6.44. Smaker från när och fjärran

Syftet med det valfria ämnet

Smaker från när och fjärran (vHL) är ett valfritt ämne för årskurs 9. Ämnets omfattning är två årsveckotimmar per årskurs.

Innehåll:

Grytor och kastruller fylls med smaker från både när och fjärran.

Mål:

- M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet
- M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik
- M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion
- M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter
- M5 vägleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns
- M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter
- M7 göra eleven uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner
- M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen
- M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att fundera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen
- M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma hushållsrelaterad information samt handleda eleven att använda tillförlitlig information som grund för sina val
- M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närmiljö
- M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer
- M13 vägleda eleven till en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet i vardagen

Särdrag i fråga om lärmiljöer och arbetssätt

Särdrag i fråga om stöd och handledning

Bedömning

Bedömning/Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet 8:

- Eleven sätter upp mål för sin verksamhet och arbetar för att uppnå dem. Eleven kan utvärdera sitt eget lärande och sätt att arbeta i förhållande till målen. Eleven kan bilda sig en uppfattning om sina egna kunskaper utgående från självbedömning, lärarens respons samt kamratrespons.
- Eleven kan använda de vanligaste arbetsmetoderna för att laga mat, baka och för att utföra grundläggande uppgifter i hemmet. Eleven tar också hänsyn till estetiska aspekter.
- Eleven väljer och använder material och digitala verktyg ekonomiskt i sin verksamhet och reflekterar över sina val utgående från välbefinnande och hållbarhet.
- Eleven kan arbeta utgående från instruktioner och kan hålla ordning och planera sin tidsanvändning utgående från anvisningarna.
- Eleven arbetar enligt instruktioner och enligt principerna för säkerhet och hygien. Eleven arbetar ändamålsenligt i förhållande till tid, kostnader och energiförbrukning. Eleven eftersträvar att ta hänsyn till ergonomi.
- Eleven försöker lyssna på olika synpunkter och uttrycka sina åsikter konstruktivt i gemensamma planerings- och arbetssituationer.
- Eleven kan beskriva vardagsrutinerna i ett hem. Eleven kan ge exempel på olika familjetyper och husliga traditioner samt reflektera över hur de påverkar vardagen.
- Eleven kan arbeta självständigt och försöker tillsammans med andra arbeta konstruktivt och genom att förhandla om olika arbetsuppgifter. Eleven kan beskriva vad en rättvis arbetsfördelning innebär och kan komma fram till överenskommelser om tidsanvändning och arbetsfördelning genom att delta i beslutsfattandet.
- Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

- Eleven kan söka information som anknyter till innehållet i huslig ekonomi i olika källor och kan reflektera över informationens tillförlitlighet samt tolka förpackningars innehållsdeklaration. Eleven känner till grupperna av näringsämnen och deras egenskaper.
- Eleven kan tolka och använda hushållsrelaterade anvisningar och kan namnge typiska hushållsrelaterade tecken och symboler samt förstå dem i samband med olika vardagliga företeelser.
- Eleven kan använda hushållsrelaterade begrepp och sina kunskaper och färdigheter i huslig ekonomi i ett mångvetenskapligt lärområde eller i en situation där kunskaperna i huslig ekonomi tillämpas i olika miljöer. Eleven kan beskriva olika tjänster som stödjer vardagen i hemmet och reflektera över tjänsternas betydelse och möjligheter i vardagslivet.
- Eleven kan sköta den grundläggande sorteringen av hushållsavfall samt kan beskriva sambandet mellan att mäta och räkna och en miljövänlig vardag och kostnads- och miljömedvetna val.

Årskurs 9